MUHAMMED HÜSEYİN (R.A.)

İMAN

"İman Allah'ı Herşeyden Çok Sevmektir"

2.BASKI

Sorumlu: Serhat KAN
Editör: Şiyar ADIYAMAN
Düzenleme: Hasan ERGÜN
Basım Tarihi: 2016

ISBN: 978-605-66192-2-9

Diyar Yayıncılık

DİYAR TV ve ERDEMLİ İNSAN YETİŞTİRME DERNEĞİ
İLETİŞİM

Galaba Mahallesi Çubuk Cad. No: 89 Kat:1

Akyurt / ANKARA

Tel: 0850 304 55 64 - 0312 336 70 48

Web: www.diyartv.com.tr - www.erdemliinsan.org.tr

İÇİNDEKİLER

Önsöz ____ 3

Takdim ____ 7

Teşekkür ____ 11

GİRİŞ ____ 13

ALLAH'A İMAN ____ 41

MELEKLERE İMAN 1 ____ 77

MELEKLERE İMAN 2 ____ 119

MELEKLERE İMAN 3 ____ 165

KİTAPLARA İMAN 1 ____ 205

KİTAPLARA İMAN 2 ____ 243

KİTAPLARA İMAN 3 ____ 273

KİTAPLARA İMAN 4 ____ 299

RESULLERE İMAN 1 ____ 321

RESULLERE İMAN 2 ____ 351

RESULLERE İMAN 3 ____ 393

RESULLERE İMAN 4 ____ 433

AHİRETE İMAN 1 ____ 463

AHİRETE İMAN 2 ____ 505

AHİRETE İMAN 3 ____ 547

AHİRETE İMAN 4 ____ 591

KADER'E İMAN NASIL OLMALI ____ 623

Önsöz

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Hamd; kendisinden başka bir ilahın bulunmadığı, âlemlerin rabbi olan Allah'ındır, Allah içindir. Kendisini hiçbir zaman hamd edemeyeceğimizi bildiği halde yine de kendisini hamd etme şerefini bizlere ikram eden Allah'a onun hamdıyla hamd olsun; çünkü o İlah'tır, Allah'tır, Vedud'dur.

Salat ve selam; Allah'ın nebisinin, resulünün, Fahri Kâinat Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz'in, onun ehlibeytinin, ashâbının, Mürşid-i Kâmillerin ve bütün irşad ehlinin üzerine olsun.

Allah'a kâmil bir imanla iman edebilmemiz için Allah'ı doğru bir şekilde bilmemiz, tanımamız gerekir. Eğer Allah'ı çevremizden ve ailemizden tanımaya kalkışırsak eksik tanımış oluruz; çünkü hiç kimse Allah'ı layıkıyla bilemez, tanıyamaz dolayısıyla eksik tanıdığı rabbini başkasına da eksik anlatır ve bizler de rabbimizi doğru tanıyamadığımız için Allah'a kâmil manada iman edemeyiz. Allah en güzel şekilde Allah'ın kelamından, Kur'an'dan öğrenilebilir; çünkü Allah'ı en iyi bilen ve en güzel anlatan yine Allah'ın kendisidir ve biz Allah'ı kendisinin tanıttığı gibi tanırsak doğru anlamış, doğru tanımış oluruz.

Allah'a iman etmek için Allah'ın her bir ismine tek tek iman etmek, bu nedenle de bütün isimleri bilmek gerekir. Allah'a iman konusu çok geniş olduğu için "İman" kitabına imanın şartlarından olan Allah'a iman konusunu bütün isimleriyle değil özet olarak

sadece Allah'ın Fatiha'daki isimleriyle aldık; çünkü Fatiha, Kur'an'ın özü, özetidir dolayısıyla Fatiha'daki isimler de bütün esmanın özü ve özetidir. Bu yüzden Allah'a imanı özetiyle anlayabilmek için sadece Fatiha'da geçen isimleri aldık.

Allah'a imanı bütün isimlerden öğrenebilmek adına Esmau'l Husna sohbetlerimizden ve toplam 7 ciltten oluşan El Esmau'l Husna kitaplarını hazırladık. El Esmau'l Husna kitaplarını okuyan kardeşlerimiz, Allah'ı isimlerinden tanıdıkça bu ana kadar rablerini eksik tanıdıklarını anlayarak aşkla, edeple, haşyetle Allah'a yönelecek ve Allah'ın kul olunmaya ne kadar layık olduğunu bütün kalplerinde hissedecektir. Zaten günümüzdeki iman sorunu Allah'ı eksik bilişimizden, doğru tanımayışımızdan kaynaklanır; çünkü Allah'ı kendi isimleriyle tanırsak ona iman etmememiz, onu sevmememiz mümkün değildir. Bu yüzden kardeşlerimizin imanı doğru bir şekilde öğrenmesi için öncelikle iman kitabını, daha sonra Allah'a bütün isimleriyle iman etmeyi öğrenebilmeleri için de El Esmau'l Husna kitaplarını okumaları gerekir.

"İnsanlardan bazıları Allah'ı sever gibi başkalarını severler. Oysaki mü'minlerin Allah'a olan muhabbetleri çok şiddetlidir." (Bakara /165)

İman, bilindiğinin aksine Allah'a inanmak değil; Allah'ı ve resulünü her şeyden çok sevmektir. İman inanmak olmuş olsaydı; Allah'la konuşan ve peygamberlere tanık olan iblisin de mü'min olması gerekirdi. Hâlbuki insanları sırat-el mustakimden saptırmak için vesvese veren iblis için ne mü'min ne de Müslüman olduğu söylenebilir. O halde imanın ne olduğu ve Allah'a nasıl iman etmemiz gerektiği her Müslümanın öğrenmesi gereken ilk kuraldır; çünkü insanı cennete götüren tek şey imandır. Eğer

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e uyuyorsak imanımızın da onunki gibi olması, imanımızın Resulullah (s.a.v.)'in imanına benzemesi lazımdır, bu yüzden imanın ne olduğunu doğru anlamak gerekir. Elinizdeki bu kitapta; Allah'ın bizlerden nasıl bir imanla iman etmemizi istediğini ve peygamberi bir iman kazanabilmenin aslında herkes için mümkün olduğunu öğrenecek ve imanın inanmak değil; saf aşk, saf muhabbet olduğunu yüce rabbimizin kelamı ışığında göreceksiniz inşallah.

Takdim

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

"İman; Allah ve Resulünü her şeyden, canından da çok sevmektir."[1]

Allah, içinde yaşadığımız hayatı hangimiz daha güzel yaparız diye yaratmıştır.[2] O halde kâinatın yaratılma sebebi; insanların Allah'ın esmasını üzerinde göstermesi ve kâmil insan olarak yeryüzünde Allah'a halifelik yapıp güzel amellerde bulunmasıdır. Kişi Allah'a olan imanı kadar salih amel işleyebilir, dolayısıyla Allah'ın murad ettiği o güzel hayatı yaşayabilir. Bu yüzden; *"mü'min, insanların elinden ve dilinden fayda umduğu ve gördüğü kimsedir"*[3] buyurdu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; çünkü Kulu mü'min yapan, Allah'a âbd eden onun imanıdır, aşkıdır, muhabbetidir. İmanı taklidi olan birinin kulluğu da taklididir, imanı olmayanın da kulluğu yoktur; o halde zerresi bile bize cenneti kazandıracak olan imanı[4] doğru anlamak gerekir.

Allah, kitabında mü'minlerin nasıl iman etmeleri gerektiğini tek tek beyan etmiştir. İmanı, Allah'ın anlattığı gibi anlatmayanlar, Allah'ın iman etmemizi emrettiklerine ekleme yapanlar Allah'ın kitabına uymamış kendilerine göre bir yol meydana getirmiştir. Bu dinin bir kitabı vardır; o da Kur'an'dır, öyleyse dinimizi Allah'ın kitabından, Kur'an'dan öğrenmemiz, imanımızı Kur'an'ın ölçüsüne vurmamız gerekir. Eğer Allah'a

[1] Buhârî, Îmân 8
[2] Mulk /2
[3] Tirmizi, İman, 12; Nesai, İman, 8
[4] Buhari, Tevhid 19, 31, 36, 37, Müslim, İman 322, 334, Muvatta, 1/212

iman edeceksek imanımızın Allah'ın öğrettiği gibi olması lazım ki o gerçekten iman olabilsin. Allah imanın şartı olarak Kur'an'da; Allah'a, meleklere, kitaplara, resullere ve ahirete iman olarak 5 şart saymıştır.[5] Bunların dışında herhangi bir şeyi imanın şartı olarak kabul edersek Allah'ın vahyine ters düşmüş, imanı anlamamış oluruz. Birinin mü'min olabilmesi için bu beş şarta tek tek iman etmesi gerekir.

Allah'a iman ederken; hayatımızı Allah'ın hesabını mı yoksa başkalarının, başka şeylerin hesabını mı yaparak yaşadığımıza,

Meleklere iman ederken; meleklerin yaptığı gibi Allah'ın emri etrafında hareket ettiğimize mi yoksa şeytanın vesveselerine mi uyduğumuza,

Kitaplara iman ederken; hayatımızı Allah'ın vahyine göre mi yoksa başka insanların sözlerine göre mi yaşadığımıza,

Resullere iman ederken; örnek olarak Allah'ın resullerini mi yoksa bir sanatçıyı, siyasetçiyi yahut herhangi birilerini mi örnek aldığımıza,

Ahirete iman ederken de; bizim için dünyanın mı yoksa ahiretin mi daha önde olduğuna dönüp bakmamız gerekir. Eğer ahlakımız, amelimiz ve yaşantımızla bu beş şarta uyuyorsak mü'min olabiliriz, aksi halde iman etmemiş, sadece iman ettiğimizi zannetmiş oluruz.

Âlimlerimiz kadere iman etmeyi imanın şartları arasına dâhil etmiştir; oysaki kadere iman, imanın şartı değildir. Kadere iman demek; Allah'a, Allah'ın takdirine iman etmek, Allah'ın bütün güzelliğiyle, El Esmau'l Husna'sıyla tecelli eden her işini

[5] Bakara /177

sevmek, her işine güzel demektir. Dolayısıyla kadere iman edebilmek için Allah'ın bütün isimlerini tek tek bilmek ve anlamak gerekir; çünkü kader Allah'ın ilmidir. Bu yüzden kadere iman edebilmek öyle basit bir konu değildir. Kitabın sonunda "kadere iman nasıl olmalıdır" adındaki sohbetimizde kadere iman konusu detaylı bir şekilde açıklanmıştır. İnşallah onu okuduktan sonra kardeşlerimizin aklında kadere imanla ilgili soru işareti kalmayacaktır.

Elinizdeki bu "İman" kitabında imanın şartları Kur'an'da geçtiği şekliyle alınmıştır. İnsanların imanın şartları arasında bildiği bir diğer şart da hayrın ve şerrin Allah'tan geldiğidir; fakat imanın böyle bir şartı yoktur. Allah hiçbir ayetinde böyle bir şartı beyan etmemiştir; çünkü şer Allah'tan değil kişinin kendi nefsinden gelir.[6] Allah saf hayırdır, dolayısıyla kuluna olan muamelesi de hayırdır, rahmettir. Bu yüzden şerrin Allah'tan olduğunu söylemek küfürdür, Allah'ın Rahman ve Rahim isimlerine şirktir. Bu konu da kitabın içinde detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Kul iman etmeyince küfre düşer, Nur'dan kaçınca karanlığa, hayırdan kaçınca şerre düşer.

İman kitabının hazırlanış amacı; kardeşlerimizin imanın şartlarını Allah'ın anlattığı gibi anlamaları ve kendi imanlarını Allah'ın vahyinin ölçüsüne vurmalarıdır. Bu yüzden herkesin rahatlıkla anlayabilmesi için ağır bir üslup kullanılmaktan kaçınılmış ve her seviyedeki okuyucunun durumuna göre oluşturmuştur. "İMAN" kitabını üzerinde tefekkür ederek okuyan kardeşlerimiz gerçek manada imanın ne olduğunu anlayacak ve Allah'ın istediği gibi bir mü'minin nasıl olabileceğini öğrenecek inşallah.

[6] Nisa /79

Teşekkür

Aysun KAN

Derya AKKAYA

Elif ŞENOL

Fehime KERMOĞLU

Filiz ÖZ

Güler AYDIN

Muhsine AYDIN

Ronayi İSLAMOĞLU

Sabahat EKİN

Sibel KAN

Şadiye AKDENİZ

Yasemin SEVİM

Yüksel BARAN

Zeynep KAN

Halis SUİÇER

Mazlum YAVUZ

Mehmet Arif ÖZCE

Mehmet ÖZ

Muhammed KAN

Sedat TEKİN

Remzi ŞENOL

Veysel ÖZCE

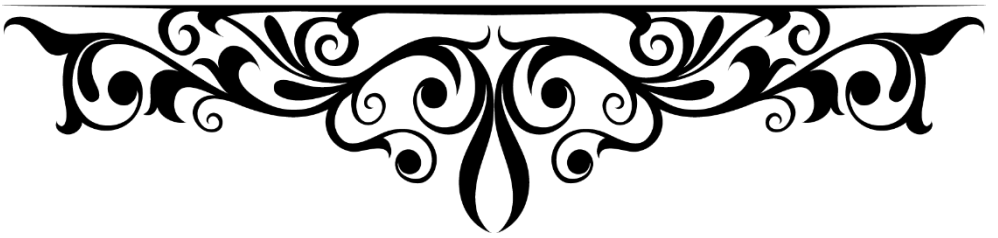
Yavuz TOPRAK

Yusuf PALTA

Emeklerinden ve katkılarından dolayı
Kardeşlerimize teşekkür ederiz.

GİRİŞ

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah ayeti kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; **"and olsun Kıyamet günü seni ve sana iman edenleri bu kitaptan sorumlu tutacağız"**[1] buyurduğu için kardeşlerimiz de Allah'ın huzuruna giderse rabbinin kelamını dinlemiş, anlamış, ahlaka ve amele dönüştürmeye çalışmış olsunlar diye İman, İslam ve İhsan sohbetlerine başladık. Öyle ki kardeşlerimizin elinde neyin hak, neyin batıl olduğuna dair bir ölçü olsun ve Allah onları hesaba çektiğinde; "ya rabbi! Ayetlerini dinledim, anlamaya, emrettiğin gibi yapmaya, olmaya çalıştım" diyebilsinler ve hak ile batılı Allah'ın vahyiyle bilsinler diye İman, İslam ve İhsan sohbetlerini yapacağız inşallah.

Ramazan ayı Kur'an'ın indirilmeye başlandığı aydır. Allah, kitabını; Kur'an, Kitap ve nice farklı isimlerle isimlendirmiştir. Bizim de Kur'an'ı Allah'ın isimlendirdiği gibi anlamış mıyız anlamamış mıyız, Kur'an bizim için de Kur'an olmuş mu olmamış mı, diye bakmamız gerekir.

Kur'an; okunan demektir. Peki, biz Kur'an'ı gerçekten okumuş muyuz? İkra; düşün, düşünerek anla demektir. Peki, biz düşünüp anlamaya çalıştık mı? Allah, Kur'an'a kitap ismini vermiştir. Kitap; mektup demek, yazılan, gönderilmiş olan şey demektir; yani Kur'an Allah'tan gelen mektuptur. Peki, biz Kur'an'ı dinlerken Allah'tan bir mektup gibi dinledik mi, anlamaya çalıştık

[1] Zuhruf /44

mı? Allah bir de kitabına mübin; yani apaçık, anlaşılır demiştir. Mübin aynı zamanda her şeyi açıklayan demektir. O halde Kur'an'ın bizim için açık olup olmadığına bakmamız gerekir. Allah, kitabına kerim; yani ikram eden demiştir, nimet demiştir. Kerim olan Allah'tan ikram demiştir. Azim; büyük, azametli demiştir. Aynı şekilde Furkan; hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan, güzeli çirkinden ayıran kitap demiştir. Bakacağız, Kur'an bizim için Furkan olmuş mu olmamış mı, onunla bakıp doğruyu yanlıştan ayırt etmeye çalışıyor muyuz çalışmıyor muyuz? Aynı şekilde Allah, Kur'an'a büşra demiştir. Büşra; müjde demektir. Bizim de Kur'an'ın bizim için müjde olup olmadığına, cennetin müjdesi, Allah'ın rızasının müjdesi olup olmadığına bakmamız gerekir. Allah, kitabına nur demiştir. Bakacağız, Allah'ın kitabı bizim için nur olmuş mudur, onunla gönlümüz, hayatımız aydınlanmış mıdır aydınlanmamış mıdır?

Allah, kitabına bir de ruh; dirilten demiştir. O halde Kur'an'la dirilip dirilmediğimize bakmamız gerekir. Allah'ın, Kur'an'a verdiği adlardan biri de şifadır. Allah Kur'an' için; "**bu gönüller için şifadır"**[2] buyurmuştur. Bakalım, onunla hastalığımızı tedavi etmiş miyiz etmemiş miyiz? Allah, Kur'an'a beyan; yani açıklayan, her şey için bir açıklama demiştir. Öyleyse her şeyi Kur'an'a soruyor muyuz sormuyor muyuz diye de kendimize bir bakmamız gerekir.

Allah'ın Kur'an'a verdiği diğer isimler; rahmet, hidayet, zikir, tezkira, meviza ve hakk'tır. Bütün bunların hepsi Allah'ın Kur'an'a, kitabına verdiği isimlerdir. Kur'an'ın bu on dokuz tane ismine bakınca bile Allah'ın kitabını neden indirdiğini anlarız, anlamamız gerekir.

[2] Yunus /57

Eğer Kur'an'ı anlamaz, anlamaya çalışmaz, bu konuda çabamızı, gayretimizi sarf etmezsek rabbimizi, rabbimizin sözünü ciddiye almamış oluruz. Bu öyle basit bir mesele değildir; çünkü insanların, insanlığın içinde bulunduğu kaos Allah'ın kitabından uzak kalmalarından dolayıdır.

İnsanların her biri kendine göre mutlaka dini anlamaya çalışmıştır. Eğer biri; "ben Allah'a iman ettim, Allah'a iman ediyorum" dediyse mutlaka dinini anlamaya çalışır, çalışmıştır da; ama eğer biri dinini Allah'tan, Allah'ın kitabından öğrenmezse o hiçbir zaman dini anlayamaz. Anladığı din, Allah'ın dini olmaz, o dini kimden öğrenmişse onun dini olmuş olur. Cibril hadisini hatırlayalım. Sahabe buyuruyordu;

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz dışarda açık bir alanda insanlarla beraber otururken beyaz elbiseli biri geldi. Üzerinde yolculukla ilgili bir eser yoktu, üstü başı toz olmamıştı; ama hiç kimse de onu tanımıyordu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in karşısında oturdu, dizleri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in dizlerine değecek kadar ona yaklaştı sonra;

-İman nedir, diye sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ona imanı anlattı. O daha sonra;

-İslam nedir, diye sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz İslam'ı da anlatınca o bu sefer;

-İhsan nedir, diye sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, ihsanı da anlattı. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kendisine sorulan sorulara cevap verip onların ne olduğunu anlatırken o yabancı da her seferinde kalkıp; 'doğru

söylüyorsun ya Resulullah' diyerek onu tasdik ediyordu. Biz bu duruma şaşırmıştık, hem soru soruyor hem de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i tasdik ediyordu, sonra kalkıp oradan ayrıldı.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdu ki;

-O adamı bana getirin.

Biz çıkıp o yabancıyı aramaya başladık; ama adam yoktu. Daha sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdu ki;

-O gelen Cebrail'di, size dininizi öğretmeye gelmişti.[3]

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kendisine sorulan soruları, dini; İman, İslam ve İhsan olarak cevaplandırdı. O zaman din deyince bu üçünü beraber anlamak gerekir. Eğer bunlardan biri eksik olursa din olmaz.

Anlattığım bu hadis Buhari hadisidir, Sahihi Buhari 1. Cilt 57. Sayfada 47 numaralı hadistir. Buhari dışında başkaları da bu hadisi rivayet etmiştir.

Ben hadisi olduğu gibi nakledeyim;

*Cebrail (a.s.) sordu; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **Kâle mel imân:** "İman nedir?" Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, cevap verdi; **El imanu en tu'mine billah:** "Allah'a iman etmen." **Ve melâiketihi:** "Meleklerine iman etmen." **Ve bilikâihi:** "Allah'a vasıl olmaya (iman etmen)." Vuslata, Allah'a kavuşmaya iman etmen. **Ve rusulihi:** "Resullerine (iman etmen)." **Ve tu'mine bil ba'si:** "Bir de öldükten sonra dirilmeye (iman etmendir)" diye cevap verdi.*

[3] Buhârî, İman, 1; Müslim, İman, 1

Demek ki imanın şartları bunlarmış. İman edebilmek için; Allah'a, meleklerine, Allah'a vasıl olmaya, kavuşmaya, resullerine bir de ölümden sonra dirilmeye iman etmek gerekiyormuş.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz imanın şartlarını da böyle tek tek açıkladıktan sonra Cebrail (a.s.) bu sefer; ***Kâle mel islâm:*** *"İslam nedir?" diye sordu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz cevap verdi;* ***Kâlel islâmu:*** *"İslam şudur ki."* ***En ta'budâllah:*** *"Senin Allah'a âbd olman."* ***Vela tuşrike bihi:*** *"Ve ona hiçbir şeyi şirk koşmamandır."* İşte Resulullah (s.a.v.) Efendimiz İslam'ı anlatıyor ve İslam'ın ilk şartının Allah'a âbd olmak ve hiçbir şeyi ona şirk koşmamak olduğunu söylüyor. Müslüman olmanın, mü'min olmanın, İslam'a girmenin birinci şartı budur; Allah'a âbd olup ona hiçbir şeyi şirk koşmamak. *Devamında ise;*

Ve tukimes selâh: *"Namazı ikame etmen."* ***Ve tu'tiyez zekâh:*** *"Zekâtı vermen."* ***El mefrudeh:*** *"Farz olan (zekâtı vermen)."* Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in söylediği bu zekât farz olan zekâtın en az olanıdır (malın kırkta biri). ***Ve tesume ramadân****: "Ramazan ayında oruç tutmandır" buyurdu.* Evet, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bu saydıkları İslam'dı. Hac ibadeti bunların içinde yoktur; çünkü hac ibadeti o zaman daha farz olmamıştı.

Cebrail (a.s.) son olarak; ***Kâle mel ihsân:*** *"İhsan nedir?" diye sordu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de cevap olarak;* ***Kâle men en ta'budâllah:*** *"İhsan odur ki; Allah'a âbd olmandır." Nasıl bir kullukla âbd olmandır?* ***Ke enneke tarâhu:*** *"Onu görür gibi." Allah'ı görüyormuşçasına ona âbd olmandır.* ***Fe in lem tekun terâhu fe innehu yerâke****: "Sen onu göremiyorsan da onun seni gördüğünü bilerek (âbd olmandır)" buyurdu.*

Cebrail (a.s.) Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e *iman nedir,* diye sorduğunda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in verdiği cevap; *en tu'mine billahi ve melâiketihi Ve bilikâihi Ve rusulihi Ve tu'mine bil*

ba's oldu. Aynı şekilde insan için ne zaman Allah'a iman gelse "bismillâhir rahmânir rahîm" gibi "bi" harfiyle beraber gelir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz iman nedir, sorusuna; "en tuminel Allah" şeklinde cevap verebilirdi. Neden "en tu mine billah" dedi; çünkü "bi" harfi beraberliği ifade eder. Yani "en tu mine billah" Allah'a Allah ile iman etmek anlamına gelir; fakat imanın diğer şartlarında beraberliği ifade eden "bi harfi" gelmez. Misal "melaiketihi" "meleklerine (iman etmek)" manasında olduğu gibi; yani meleklere meleklerle iman etmek gerekmez; ama Allah'a Allah ile iman etmek gerekir.

Allah'a Allah ile iman etmek bir tek Allah için geçerlidir. Bu; kendini Allah'tan bağımsız bir varlık olarak görmemek, bütün varlığının Allah'a ait olduğunu tatmak, bilerek iman etmek ve kendini Allah'a ait görmek anlamına gelir. Meleklerine iman etmekten sonra **Ve bilikâihi;** "Allah'a kavuşmaya, vuslata" iman etmek gelir. Acaba bunu imanın şartları içinden neden çıkardılar gerçekten merak ediyorum!

Bu hadisi kabul etmeyecek hiçbir âlim yoktur. Belki bu Cibril hadisini kardeşlerimiz hutbeden, vaazdan dinlemiş olabilir; çünkü sıkça söylenilen, anlatılan bir hadistir.

Cebrail (a.s.) Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; İman, İslam ve İhsan nedir diye soruyor. İmanın, İslamın, İhsanın üçü de insan içindir; çünkü din insan içindir; yani İman, İslam, İhsan eşittir Hz. insan. Bunlardan biri eksik olursa kişi Hz. insan, Allah'ın yeryüzündeki halifesi, mü'min ve Müslüman olamaz. Bu üçü birbirinden ayrılamaz ve bunlar bölünüp parçalanamaz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Mescid-i Nebevi'de hem imanın hem islamın hem de ihsanın talimini yaptırırdı. İman inanmak değil; "ben Allah'a kavuşmaya iman ediyorum, inanıyorum, meleklerin varlığına inanıyorum" demek değildir.

İman etmek için sevmek gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonra gelenler bu üçlüyü parçalamıştır. Bir kısmı; "bizim işimiz imanla, İtikatla, akaidle ilgilidir. En doğrusunu, en güzelini biz yapıyoruz." Hatta yetmedi; "tek doğru biziz, doğruyu bir tek biz yapıyoruz" demiştir. Başka bir kısım, sadece islamı öğrenerek öğretmeye çalışıp buna fıkıh adını vererek; "islam bizdedir, din bizdedir, gerisi, önemli değildir" demiştir. Başka bir kısım ise ihsanı alarak; "ihsan bizdedir" demişlerdir.

İhsan; ihlas demektir, Allah'a karşı samimiyet, Allah'ı görüyormuşçasına ona âbd olmak demektir. Dinin sadece ihsan kısmını alanlar ötekilerini yok sayıp; "onlar zahir âlimidir, bir tek zahire bakıyorlar" demişlerdir. Dinin zahiri tarafına bakanlar da; "ötekiler batına bakıyor bu yüzden yanlıştalar" demişlerdir. O kesimler, birbirini böyle yanlışla hatta öyle ki küfürle itham etmişlerdir. Bir de hep beraber akaidi küçük görerek iki kelimeyle; "işte iman ettik, iman budur, iman inanmaktır" demişlerdir.

Allah ayeti kerimede; **"onlar (Yahudiler, Hristiyanlar) dinlerini parça parça edip her biri kendindekiyle ferahlar, övünür. Siz öyle yapmayın"**[4] buyurur. Allah mü'minlere siz Yahudiler ve Hristiyanlar gibi olmayın, onların yaptığı gibi yapmayın demiştir. Müslümanlar da öyle yaparsa ne olur? - Yahudilik ve Hristiyanlık onların kendilerine verdiği bir isimdir. Onlar öyle yaptıklarından dolayı kendilerine bu ismi vermişlerdir. Eğer siz de onların yaptığını yaparsanız onların ismini alır, onlarla aynı olmuş olursunuz, dedi Allah.

Şu anda öyle yapılmıştır. Zaten imanı, islamı, ihsanı ayrı ayrı olarak alıp; "doğruyu biz yapıyoruz" diyenlerin hiçbirinin dini Allah'ın dini değildir. Sadece dinden bir parçadır. Bir de; "benim yaptığım en doğrudur" demek başka bir şey, "benim yaptığım tek

[4] Mu'minun /53

doğrudur" demek başka bir şeydir. Biri; "benim yaptığım en doğrudur" dediğinde diğerlerini de doğru olarak, mü'min olarak kabul etmiş olur; ama "bendeki tek doğrudur" dediğinde kendi dışındaki herkesi küfürle itham edip cehenneme göndermiş olur. Bu işin en kötü tarafıdır.

Peki, iman edip Müslüman olacak, islama girecek ve ihlas sahibi olacak birinin ne yapması gerekir?

Önce bunların hepsini alması, anlaması gerekir. Hepsini kabul edip hepsine tek tek iman etmesi gerekir. Sonra istediği yerde hizmet edebilir. Fıkıh okutabilir, ibadeti, imanı, ahlakı ve ihsanı öğretebilir. Biri bunlara tek tek iman edip hepsini bir bütün olarak kabul ettikten sonra onların içinden en önemli, en hayırlı olarak gördüğü yerden ahireti için hizmet edebilir, bu başka bir şeydir; ama islamın sadece bir parçasını tutup; "din budur demek" çok farklıdır.

Bu fikir, böyle düşünen birini Yahudi'nin, Hristiyan'ın durumuna düşürür. Böylelerinin Yahudi ve Hristiyan'ın durumuna düşmeleri yetmezmiş gibi bu haldekiler bir de çıkıp kendinden olmayanları küfürle itham eder. Kendinden başkalarını anlamaz, hatta dinlemeyip; "tek hakikat bizde" der. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadisi şerifinde; *"insanlar helak oldu, iman edenler müstesna. İman edenler de helak oldu, İman edip salih amel işleyenler müstesna. İman edip salih amel işleyenler de helak oldu, iman edip salih amel işleyip ihlas sahibi olanlar müstesna. Bunlar da büyük bir tehlikededir"*[5] buyurur.

İman, islam ve ihsanın üçü beraberdir, ayrı değildir. Şu anda bakıldığında; "kelam imanla ilgilenir, fıkıh dinin zahiriyatıyla ilgilenir, tasavvuf ise dinin ihsan ve aşk boyutuyla ilgilenir" derler. Üçü her ne kadar birbirinden ayrılmışsa da aslında hepsi bir tek

[5] Aclunî, Keşfü'l-Hafa, 2/280 No: 2795

parçadır. Dinin sadece tek bir parçasını alanlar kaybeder. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böylelerine; *"helak oldu"* demiştir. Onun için arkadaşların bu üçünü unutmaması gerekir. Ben hiçbir kardeşimizin Allah'ın karşısında kaybetmesini, Allah'ın huzurunda rezil rüsva olmasını istemiyorum. Hiçbir kardeşimizin aklını, fikrini, ilmini Allah'a şirk koşmasını, hüsrana uğramasını, helak olmasını istemiyorum. Yeminle söylüyor, Allah'a yemin ediyorum ki; kim Allah'ın dininden bir parçayı alır ve hak bendedir derse o kişi cehennemliktir.

O kişi neden cehenneme gider?

Çünkü Allah'ın dinini, Allah'ın resulünü kabul etmemiş ve bir parçayı alıp; "hak bendedir, bir tek ben haktayım" demiştir. Zaten mü'minlerin, Müslümanların böyle paramparça olmasının sebebi de budur. Bir parçayı tutup; "hak bendedir, bir tek ben haktayım" demiş olmalarıdır. Mü'minler arası tefrika, fitne bundan dolayıdır. Bundan dolayıdır ki şeytan onların arasına girip onları birbirine düşürür.

Allah; **"mü'minler sadece kardeştir"**[6] buyurmadı mı! Peki, mü'minlerin kardeş olamayışının sebebi nedir?

Dinin tek bir parçasını tutup; "hak bendedir" dedikleri için karşısındakini mü'min olarak kabul etmiyorlar, bu yüzden de kardeş olamıyorlar. Dolayısıyla bu halde olanların imanı yoktur; ama farkında değillerdir; çünkü Allah'ın dinini kabul etmemişlerdir. Dini parçalayarak dinin sadece bir parçasını almış ve kitabın bir kısmına iman etmiş, bir kısmına da iman etmemişlerdir. Bu nedenle Allah ayeti kerimede; **"şimdi siz kitabın bir kısmına iman edip bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz"**[7] buyurmuştur. Bir de öyleleri var ki birkaç kelime öğrendikten

[6] Hucurat /10
[7] Bakara /85

sonra başka bir yerde hizmet etmeye, anlamaya çalışan insanları küfürle itham eder.

Mesela ne der?

"Onlar zahire bakıyorlar, kabukla uğraşıyorlar, boş iş yapıyorlar. Onları mü'min olarak, mümin kardeşi olarak kabul etmiyorum" der. Dinin başka bir parçasını alanlar da bu sözün aynısını onlar için kullanıp; "onlar mutasavvıftır boş şeylerle uğraşıp zahire bakmıyorlar, kendi kendilerine bir şey üretiyorlar" der.

Hiç kimsenin bir başkasını küfürle itham etme gibi bir hakkı yoktur. Eğer birinin zikri Allah değilse, Allah ile meşgul olmazsa, Allah'tan başka şeyleri zikreder. Misal; Allah'ın kullarını zikreder, onların hesaplarını görmeye çalışır. Kendilerince kendileri her şeyin en güzelini, en doğrusunu bilir, bu yüzden kendisi gibi olmayanları kabul etmez, edemez. Böyle yapanlar mü'min değildir. Bunlar kendini peygamberin yerine koymuş, bir adım ötesinde de nefsini, bilgisini, ilmini Allah'a şirk koşmuştur.

Onun için biri islama girmeyi istediyse yapması gereken ilk şey iman etmek değil, Allah'ın dinini kabul etmektir. Allah'ın dinini kabul edene Allah mü'min demez. Allah ayeti kerimede; "**Araplar (bedeviler) geldiler sana 'biz iman ettik' dediler. Onlara de ki: Biz iman ettik demeyin; çünkü iman daha kalbinize dâhil olmadı"**[8] buyurur. Yani İslam'ı kabul etmişsiniz; ama daha mü'min olmamışsınız, iman henüz kalbinize dâhil olmadı, bu yüzden; "biz de Müslümanlardan olduk, deyin" dedi Allah. Kişinin Allah'ın dinini kabul edip Müslümanlardan olduktan sonra imanını ispatlaması, Allah neyi emretmişse onu yapmaya çalışması, çabasını, gayretini sarf etmesi gerekir ki iman, kalbine dâhil olmaya başlasın.

[8] Hucurat /14

Çabasını, gayretini sarf ettikten sonra ne olmaya başlar?

Mü'min olmaya, Allah'ı sevmeye başlar. Yaptıklarının karşılığında Allah da onu sever ve onun kalbinde iman tecelli etmeye başlar. O kişi sevdikçe; ihlas sahibi olur, muhsin olur, güzel olur, Allah'ın güzelliğiyle güzel olur, Allah'a yakınlıkla güzel olur. Bunların hepsi birbirini tamamlar; yani o kişi hem mü'min, hem müslim, hem de muhsin dolayısıyla Hazreti insan olur.

Bu durumda herkese düşen nedir?

Mü'min olmak, Allah'a teslim olup müslim olmak bir de muhsin olmak; yani güzel olmak, Allah ile güzel olmak, Allah'ın sıfatlarıyla sıfatlanmak, Allah'a âşık olmaktır.

Allah, Kıyamet günü için ayrım günü der. Kıyamet günü, insanlar önce cennetlikler ve cehennemlikler diye ikiye ayrılır sonra da cehennemlikler kendi içlerinde ayrılırlar. Kıyamet günündeki bu ayrımla ilgili olarak Allah ayeti kerimede; **"Ey mücrimler! Bugün ayrılın (bugün ayrım günüdür)"**[9] buyurur. Mücrim suçlu demektir. Küfür suçu, şirk suçu, nifak suçu münafıklık sucu, günahı kendisini kaplamış olmanın suçunu işleyenler, kendi kendine veya başkalarına zulmedip zulüm suçu işleyenler, şeytanla beraber olup şeytanlaşma suçu işleyenler Kıyamet günü birbirinden ayrılır. Cehennem yedi kattır ve o yedi katın her birine farklı farklı fırkalar gider. Cehennemin içinde farklı farklı yerler vardır ve Allah cehennemliklerin hepsine; "ayrılın" diye hitap eder.

Allah aynı şekilde Kıyamet günü cennetlikleri de birbirinden ayırır. Eğer biri; "ben Allah'a iman etmişim" diyorsa yerinin neresi olduğuna bakıp kendini tanımalıdır. Kendine bakarsa kendini tanır. Peki, nasıl tanır? -Allah ona onu tanıtır. Kendini Allah'ın

[9] Yasin /59

tanıtmasıyla tanır. Allah cennetlikler için; "mü'minler, Müslümanlar, muttakiler, Muhsinler, mukarrebunlar; yani Allah'a yakın olanlar demiştir. Allah cennetlikleri de bu şekilde ayırır. Eğer biri islamı kabul edip çaba, gayretini sarf etmiş; ama iman hala onun kalbine dâhil olmamış, hala muhsin olmamışsa o da kendince imanının, ihlasının derecesine ve Allah'a olan samimiyetine, yakınlığına göre farklı bir muamele görür.

Allah'ın emrettiği her şey insan içindir. Hepsi insanın imanının, Allah'a olan teslimiyetinin, ihsanının, güzelliğinin, Allah'ın huzurunda duruşunun kemale ermesi içindir.

Başkalarıyla uğraşıp; "şu yanlış yaptı, şu doğru yaptı" diyen birinin hali Allah katında nasıldır? -Allah böyle birine; "sana ne başkasından, sen kendini ne yapmışsın ki başkasını ne yapacaksın. O benim kulumdur, hesabı bana aittir. Sen mü'min olmuş musun, Müslüman olmuş musun, Muhsin olmuş musun, muttaki olmuş musun, bana yakın olmuş musun diye önce kendine bak" demez mi, elbette ki diyecek.

Bütün kardeşlerimiz dine bakarken böyle bakmalıdır. Karşımızdaki dinin sadece bir tarafını, bir parçasını tutup oraya yapışmış ve kendine zulmetmiş olabilir, onun yardıma ihtiyacı vardır ona; "din parçalanamaz, İmanı, İslamı ve İhsanı birbirinden ayıramazsın" dememiz gerekir. Ya da; "ihlaslı olmaya çalışanları, tasavvuf ehlini veya İslam'ı zahiri olarak öğrenmeye çalışanları küçümseyemezsin, hafife alamazsın" diye uyarmamız gerekir. Bu yüzden herkes haddini bilmeli, rabbine karşı edepli olmalı, Allah'ın kullarının hesabını kendisi görmemeli, sadece dinin bütününü olduğu gibi takdim etmelidir.

Bu bizimle beraber olan kardeşlerimizin kimliğidir. Bu; İmanı, İslamı, İhsanı beraber anlayan bir gönül kimliğidir. Kardeşlerimizin bakışı böyle olmalı, en küçük bir hayrı bile

küçümsememelidir. Biri Allah için bir şey yapıyorsa onu hafife almamalı; "tek doğru bizdedir" dememelidir. Sen onun imanının, Allah'a olan teslimiyetinin, ihlasının ne kadar olduğunu, onun ne kadar muhsin olduğunu bilemezsin. Sen kendine bak, senin işin Allah iledir. Sen Allah'ı bırakıp Allah'ın kullarıyla meşgul olursan sadece onların günahına bulanır, onlar hakkında su-i zanda bulunur, dedikodu yaparsın. Yetmedi iftira atarsın, bir de onlar hakkında Allah adına hüküm verir, şirke düşer, kendini Allah'a şirk koşarsın.

Ebedi hayatı kazanmak öyle basit bir şey değildir. Allah'a karşı edepli olmak, terbiyeli olmak, Allah'tan haşyet duymak gerekir. Eğer Allah'a imanın varsa Allah'tan haşyet duyar, Allah'a karşı edepli olur, öyle ağzına gelen her kelimeyi konuşmaz, kimseye şeytanın verdiği vesveseleri hak diye takdim etmezsin, edemezsin.

Öyleleri var ki iki kitap okuduktan sonra ahkâm kesmeye, âlimlik yapmaya, ondan sonra da; "şunlar yanlış yapıyor, falan âlim, falan veli yanlış yaptı" diye hüküm vermeye başlar. Sen kimsin, sen nesin, nerden biliyorsun yanlış yaptıklarını! Yetmezmiş gibi gidip; "onlar burada böyle şeyler yaptı, niye yaptı, yanlış yaptı" deyip sahabeyi hesaba çeker. Sen onları ölçemez, onları tartamazsın. Tartmaya kalkışırsan senin terazin bunu kaldıramaz, terazinle beraber dağılır, ezilirsin. Niye kendine böyle zulmediyorsun! Senin kendine bakman gerekir.

Mesela; Mevlana'nın söylediği bazı şeylerin yanlış olduğunu söyleyenler var. "Yanlış olduğunu nerden biliyorsun" diye sorduğunda falan âlimin öyle yazdığını söylüyorlar. O âlim zaten Mevlana'nın bir yanlışını yazmışsa onun gıybetini yapıp Allah'ın emrine karşı gelmiş demektir. Ben ona âlim demem, bir kere gıybet yapan birine ben âlim diyemem. Gıybet yapmak

mü'min kardeşinin etini yemektir,[10] Allah öyle buyurdu. Böyle yapan biri âlim değil zalimdir, kendine zulmeden kişidir. Sen de onun peşinden gidiyor, onun söylediğini söylüyorsun! Birine bir yanlış ithaf ettiğinde en az iki şahidinin olması gerekir, nerde senin iki şahidin! Allah seni hesaba çekip; "neden bu kulum hakkında böyle söyledin, öyle olduğunu nerden biliyordun" diye sorsa ne cevap vereceksin! "İşte biri söylemiş" mi diyeceksin! Peki, şahidin nerde! Birin şahit olabilmesi için o şahidin ithaf edilen şeyi baş gözüyle görmüş ve senin bunu ondan bizzat dinlemiş olman gerekir. Allah'ın huzurunda hesap vermek öyle kolay, basit bir şey değildir.

İmanı olmayanlar, teslim olmayanlar, ihlaslı olmayanlar pervasızca konuşup insanlar hakkında hüküm vererek; "hak bendedir, bir tek ben doğru söylüyorum, bir tek ben biliyorum" der. Aslında Hiç kimse hiç bir şey bilmiyor, her şeyi bilen Allah'tır. Eğer biz bildiklerimizi her şeyi bilen Allah'tan öğrenmezsek hiçbir şey bilemeyiz, öğrenemeyiz; çünkü bilgimiz sadece Allah'ın öğrettiği kadarıyladır.

Evet, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'tan öğrenmiş, bilmiş, Allah ona öğretmiştir. Cebrail (a.s.) gelip İmanı, İslamı, İhsanı ona peş peşe sormuş, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de her birine cevap verdikten sonra; "bu Cebrail'di size dininizi öğretmeye geldi" demişti. Din budur işte. Bu üçünden biri eksik olursa o din olmaz, Allah'ın dini olmaz. O din onu yaşayıp öğretmeye çalışanın dini olur. Kim onlara tabi olursa o da onların dininde olur. Allah'ın dini dururken niye bir başkasının dinine girmeye çalışıyoruz! Bu konuda herhangi bir âlimin ismini söylemek doğru olmaz. Genel anlamda söyleyeyim; "ben falancaya uyuyorum" demek doğru değildir; yani mü'min olmak, müslim olmak, muhsin olmak, "ben Allah'ın resulüne uyuyorum"

[10] Hucurat /12

demek varken başka birinin ismini söyleyip "ben ona uyuyorum" demek doğru değildir.

Mesela âlim bir zata; "senin itikattaki mezhebin nedir" diye sorulsa; "Eş'ari ya da Maturidi" der. "İtikatta, İmanda ona uyuyorum" der. Peki, İslam'da, fıkıhta kime uyuyorsun, diye sorulsa bu sefer Ebu Hanife'yi, İmam Şafii'yi, İmam Hambel'i, İmam Malik'i ya da başka bir imamı söyler. Tasavvufta mezhebin, meşrebin nedir, diye sorulduğunda bu sefer tasavvufla ilgili bir isim söyler. Zaten tasavvuftaki meşrebi yoksa dini eksik kalır; çünkü ihsan bölümü eksik kalmış, dini yarım din olmuş olur. Eğer tasavvuftaki meşrebi varsa bu sefer de; Nakşi, Kadiri, Mevlevi ya da Bedevi der; yani mutlaka bir isim verir.

Hâlbuki nerden çıkardınız bunları, niye kendinizi böyle ille de birine bağlıyorsunuz? Uyduğunuz bu din başkalarının dinidir. Oysaki bu din Allah'ın dini, resulünün getirdiği din değil miydi! Neden ille de birini getirip Allah'ın ve resulünün önüne koyarak insanların şirk koşmasını sağlıyorsunuz, bu bir akıl sahibine hiç yakışır mı!

Evet; İman, İslam ve İhsan için; "mü'minin, Müslüman'ın, muhsinin, muttakinin kimliğidir" dedim. Müslüman olduğunu söyleyen birinin bu üçünü birden bilmesi gerekir; yani imanı öğrenmeli, iman etmeli mü'min olmalı, İslam'ı öğrenmeli Müslüman olmalı ve ihsanı da bilip muhsin olmalıdır. Bunlar bir bütündür. Bunlar olursa kişi Hz. insan olur, yoksa yarım yamalak bir insan olur. Eğer bunların üçünün toplamından Hz. İnsan meydana geliyorsa bu durumda bir insanı üçe böldüğünde o parçalardan hiç insan olur mu? -Elbette ki olmaz. Bir insanın başını kesip bir yere, kollarını, bacaklarını kesip başka bir yere, gövdesini ise daha farklı bir yere koyarsan bu parçalardan hangi birine insandır diyebilirsin? -Onlardan hiçbiri insan değildir, her biri

insanın bir parçasıdır; ancak o parçalar bir arada olursa insan olabilir, parçalar bir arada olmazsa bir ruh da olmaz.

Evet, dinin de din olabilmesi için bu üçünün beraber olması gerekir; yani kişinin iman etmesi, Allah'a teslim olması, İbadetinin olması, Allah'a âbd olmaya çalışması, bununla beraber ihlasının olması gerekir. Bunlardan biri olmadığında o ya müşrik, ya münafık, ya da mücrim olur; yani kaybeder, onun kurtuluşu olmaz; çünkü onun kendisine din edindiği aslında Allah'ın dini değildir.

Bunları neden böyle anlatıyorum; çünkü bu bir başlangıçtır. Bu, bir yürüyüş, bir harekettir. Herkes bunu böyle bilmelidir. Bu, imanı saçma hareketidir. Kardeşlerimizin Allah'ın nurunu saçma hareketidir. Onun için önce kardeşlerimiz kendini tanımalıdır, İman, İslam ve İhsan onun kimliği olmalıdır. Mü'min, müslim ve muhsin, kardeşlerimizin kimliğidir. Bu yüzden kardeşlerimiz kendini bilmeli, sadece bir parçaya tutunup kendini mü'min, müslüman zannetmemelidir. Allah'ın dinini parçalamadan olduğu gibi kabul etmeli, sonra da bunu böyle takdim etmelidir. Allah'ın bu nurunu böyle saçmalı, muhatabına bakınca onu tanımalıdır. Muhatabının hangi parçaya yapıştığını, nereden kaybettiğini, nerede yanlış yaptığını ve ona nasıl yardım etmesi gerektiğini bilmelidir.

Evet, Müslümanların bu yanlışa düşmesinin sebebi nedir?

Kur'an'ı Allah'ın istediği şekilde okumamasıdır. Kur'an'ı sadece yüzeysel olarak okuyup üzerinde tefekkür etmeden, hayatlarına amel olarak geçirmeden okumaları ve buna rağmen; "ben anladım" demeleridir.

Allah'ın ilk emri ikradır; yani oku, seni yaratan rabbinin adıyla okudur.[11] Okuma Allah adına yapılmazsa, Allah ile yapılmazsa o kıraat olmaz, okuma olmaz. Allah okuma için; bir, kıraat (ikra) iki, tilavet üç de tertil demiştir, okumayı üç parça olarak anlatmıştır. Her birinin de manası farklı farklıdır; ama arkadaşlar tefsirlere ya da meallere baksınlar Kur'an'ın Türkçesini çevirenlerin hepsinin bu üç okuma şekline de aynı manayı verip "okumak" diye yazdıklarını görürler. Eğer her biri de okumak anlamına geliyorsa Allah neden o zaman üç ayrı kelime kullandı? Bu okumaların hepsi farklı farklıdır.

Bu üç farklı okumanın ne olduğunu biraz izah edelim;

Tilavet demek okumak demektir. Normal okuma; yani bir yazıyı okumak tilavettir; yalnız bu okuma sadece kuru bir okuma değildir. Allah ayeti kerimede; **"Ay, Güneş'i tilavet ettiği zaman."**[12] Ay, Güneş'i okuduğu, takip ettiği, ışığını Güneş'ten alıp o ışığı saçtığı zaman, buyurur. Bu, tilavettir. En önde birinci sıradaki okuma en basit okumadır.

Kıraat etmek ise daha derinlemesine okumaktır, aklın okumasıdır, bununla beraber sadece yazı değil kâinattakini de okumak, üzerinde derinlemesine tefekkür etmek, perdenin arkasına bakıp perde arkasındakini anlamaktır. Bu, tilavetten daha önde bir okumadır.

Bir de kıraatten daha önde bir okuma vardır o da tertil etmektir. Allah ayeti kerimede; **Ve rettilil kur'âne tertîlâ**:[13] "Gece kalk Kur'an'ı tertil üzere oku" buyurur. Tertil üzere okumak; onu sindire sindire, tane tane, okumak demektir. Âlimlerimiz buna tecvitli okuma demiştir. Hâlbuki tertil etmek tecvitli okumak

[11] Alak /1
[12] Şems /2
[13] Müzemmil /4

demek değildir. Allah "gece kalk Kur'an'ı tertil üzere oku" derken "Allah'ın ayetlerinin nuru senin her zerrene tecelli etsin, öyle ki o nuru saçabilesin" demiştir.

Evet, Allah okumayı üç farklı şekilde söylemiştir. Kul, bu her üç okumayı da yapmak zorundadır; ama bakıyorsun biri çıkıp tilavet dahi olmayan bir okumayla okuduğu halde; "ben Kur'an'ı okudum" diyor. Bir şey anlamamış, sadece yüzünden bir okumayla; "ben okudum, en azından tilavet ettim" diyor. Bir kere senin tilavet edebilmen için Ay'ın, Güneş'i takip ettiği gibi o nuru alıp saçman gerekir ki sen okumuş olasın; yani tilavet etmiş olasın, Kur'an'ı tilavet etmek için böyle yapman gerekir. Kıraat ve tertil şöyle dursun; çünkü tertil, canlı Kur'an olmak demektir.

Evet, okumayı bu her üç okumayla da yapmamız gerekir dedik. Biz bu üç okuyuşu da yapacağız ki muhatabımızı tanıyıp onun da nasıl bir okuyuşla okuduğunu bilelim ve ona yardım edelim. Yoksa ona yardım edemeyiz. Aynı şekilde insan okurken okuduğunu zahiri olarak amel ettiyse tilavet etti, takip etti demektir. Eğer kıraat ettiyse onu aklıyla okuyup tefekkür etti, derinlemesine düşündü, tefakkuh etti demektir.

Bütün varlık Allah'ın ayetleridir. Eğer biri, varlığın arkasındaki manayı, hikmeti okursa bu sefer aklıyla, kalbiyle okumuş olur. Eğer tertil üzere okursa o okuduğu her zerresine tecelli etmiş, onunla dirilmiş olur. Öncelikle kendimizi tanımamız, Allah'ın bizi kâinatta nereye koyduğuna bakmamız gerekir. Allah önce varlığı yaratıp dünyayı hazırlamış sonra da insanı dünyaya göndermiştir. İnsan, Allah'ın misafiridir; çünkü her anda ikramı yapan Allah'tır.

Peki, Allah'ın insandan istediği nedir?

Ve mâ halaktul cinne vel inse illâ li ya'budûn:[14] "Ben cinleri ve insanları ancak bana âbd olsunlar diye yarattım" ayetinde olduğu gibi Allah'ın bizden istediği kendisine âbd olmamızdır. O zaman bize düşen; Allah'a nasıl âbd olunur, onu öğrenip, onun gereğini yerine getirmektir. Peki, Allah'a âbd olabilmek için ne yapmak gerekir? -Tabi ki iman etmek, teslim olmak, ihlaslı olmak, muhsin olmak gerekir.

Allah, iblisi huzurdan kovduğunda iblis; **"sırat-el mustakimin üzerinde oturacağım, sana doğru gelenlerin sağlarından, sollarından, önlerinden ve arkalarından gelip onları şaşırtacak, çoğunu kendime bağlayacağım ve sen çoğunu şükreder bulmayacaksın"**[15] deyince, Allah; **"onların (ihlaslı kullarımın) üzerinde hiçbir gücün yoktur (onlara hiçbir şey yapamazsın)"**[16] buyurur. Yani senin ihlasın yoksa şeytan sana mürşid olur. İhlasın yoksa senin mürşidin, önderin şeytandır; çünkü şeytan, ihlaslı kullar haricinde herkesi şaşırtır.

Başka bir ayeti kerimede; **"ihlaslı kulların müstesna ya rabbi"**[17] diye bunu şeytanın kendisi söyler. "Onlara yaklaşmayacağım, onlarla işim olmaz; çünkü onlar Allah'a karşı samimidir" der. İşi öğrenmiştir. O zaman eğer biri bir Mürşid-i Kâmile tabi olmamışsa, nefsini temizlememiş, mürşidinin terbiyesinden geçmemiş, ihlas sahibi, muhsin olmamışsa, Allah'ı görüyormuşçasına bir halde Allah'a âbd olmaya çalışmamışsa şeytanın tuzağına düşmüş demektir. Bu kişi şeytanın tuzağından kurtulamaz; çünkü şeytan; "ihlaslı kulların müstesna hepsini şaşırtırım" demiştir.

[14] Zariyat /56
[15] Araf /16-17
[16] Hicr /42
[17] Hicr /40

Onun için doğru anlamak gerekir. Doğru anlamadan doğru yapmak mümkün değildir. Evet, Allah bizi kendisine âbd olalım diye yaratmış, dünyaya imtihana göndermiştir. Belki en büyük sorunlarımızdan bir tanesi de imtihana iman etmeyişimiz, dünyanın bir imtihan yeri olduğunu kabul etmeyişimizdir. Bunun için Allah Kur'an-ı Kerim'de bize peygamberlerin hayatından örnekler verir. Ya onları örnek alır, onlar gibi yapmaya, onlar gibi olmaya çalışırız ya da onları beğenmez; "ben daha iyi biliyorum" deyip kendimize bir yol çizeriz. Allah tercihi bize bırakmıştır.

Ayetlere bakıldığında Allah, peygamberlerini çeşit çeşit musibetlerle, belalarla imtihan etmiş, en ağır imtihanlar, peygamberlerin imtihanı olmuştur. Onların imtihanlar karşısındaki tavrını Allah bize beyan ediyorsa ve biz de Allah'a âbd olmayı kabul ediyorsak bizim de tavrımız onlarınki gibi olmalıdır.

Allah imanın şartı olarak neden; "sadece kendi peygamberine iman etmen yeterdir" dememiştir de "bütün peygamberlere iman et" demiştir?

Çünkü onlar da senin peygamberindir, senin için örnektir. Allah sana o peygamberleri örnek gösteriyorsa senin onlar gibi yapman gerektiği içindir; mesela Hz. İbrahim'i ateşe attıklarında Hz. İbrahim; **Hasbunâllâhu ve ni'mel vekîl:** "Vekil olarak Allah bana yeter" demişti. Niye? -Allah'a güveniyor, rabbine güveniyor da ondan. Allah'a güven olmadan iman olmaz. "Ben Allah'a iman ediyorum; ama ona güvenmiyorum" demek iman değildir. Allah güvenine göre seni imtihana tabi tutar ve ona ne kadar güvenip güvenmediğini sana gösterir; yani seni sana gösterir.

Allah neden seni sana gösterir?

Senin kendini düzeltmen, imanını temizlemen, gerçek manada iman edebilmen için seni sana gösterip tanıtır. Aynı şekilde Allah'tan bir şey isterken de peygamberlerin istediği gibi

istemek lazımdır. Peygamberler de Allah'tan bir şeyler istemiştir; mesela Hz. Zekeriyya (a.s.) seksen, doksan yaşına gelmiştir; ama çocuğu yoktur. Sonradan; "ya rabbi! Bana, varis olacak bir evlat ver"[18] diye dua etmiştir. Peki, o ana kadar niye Allah'tan bir çocuk istememiştir? Kendisi Allah'ın resulüdür isteyemez miydi? -İsteyebilirdi; ama İşi Allah'a bırakmış; "Allah ne yaptığını biliyor" demiştir. Zaten Allah'tan kendisine varis olacak bir evlat isterken de ebedi hayatı için bir gerekçesi vardır. Allah bütün peygamberlerini böyle imtihana tabi tutmuştur. Onun için imtihanlar karşısında bizim de peygamberlerin yaptığı gibi yapmamız gerekir.

Misal; Hz. Yusuf (a.s.)'ı da kuyuya[19] daha sonra da zindana attırmıştır.[20] Niye? -Allah onu eğitiyor da ondan; çünkü onun Hz. insan olması, temizlenmesi gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i de taşlatmıştır. Buradan neyi anlamamız gerekir? -Dünyanın bir imtihan yeri olduğunu anlamamız gerekir.

İmtihan; musibet, bela, hastalık, dedikodu, iftira, yokluk demektir. Dünya hayatı budur, imtihan yeridir, dünya imtihandan ibarettir. Bununla beraber bütün bunlara sabretmek gerekir. Bir de bunun tam tersi olarak Allah, kullarını nimetle de imtihan eder, musibeti kaldırıp ikramda bulunur, hastalığa şifa verir, sıhhat verir. Bu defa yapılması gereken şey şükretmektir. Onun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"imanın yarısı sabır, yarısı da şükürdür"*[21] buyurur.

Şükredip sabreden bir kul mu yoksa musibet esnasında feryat edip isyan eden bir kul mu olduğumuza ya da nimet gelince onu kendimizden bilip şımarıp şımarmadığımıza bakmamız

[18] Meryem /5, Ali İmran /38
[19] Yusuf /15
[20] Yusuf /35
[21] Beyhâkî ve Deylemî

gerekir. Allah ayeti kerimede; **"hiçbir musibet yoktur ki o size gelmeden önce biz onu bir kitapta yazmamış olalım. Allah bunu size böyle beyan ediyor ki size gelen musibetlerden belalardan dolayı üzülmeyesiniz size gelen nimetlerden dolayı da şımarmayasınız"**[22] buyurur. Başımıza gelen musibetlerin hepsi yazılıdır. Musibet de, nimet de bir imtihandır. Hatta nimetin imtihanı daha büyüktür.

Nimet ile imtihan olunurken kaybetmek çok daha kolaydır. Nimetle imtihan daha büyük bir tehlikedir. Allah sana nimet ikram edince seni imtihana tabi tutmuş olur. Eğer o nimet dünyalıksa ve sen onu Allah yolunda sarf etmez, gece gündüz infak etmez, onu biriktirir, kendine ait zannederek; "bu benim aklımdan, ilmimden dolayı bana verilmiş" der, kendini birazcık dahi ona sahip zannedersen imtihanı kaybettin demektir. Bu durumda o nimet senin için bela ve musibet olmuş olur.

Aynı şekilde sağlık da böyledir. Sağlık, hastalıktan daha küçük bir imtihan değildir. Eğer sağlıklı olduğun için kendini başkalarından üstün ve kuvvetli görüyorsan, o sağlık sana Allah'ı unutturmuşsa ve sen hastalanınca Allah'ı hatırlayıp Allah'a yalvarıyorsan bu durumda senin için hastalık sağlıktan daha hayırlıdır. Nimet kesilince, yok olunca, Allah'ı hatırlayıp yalvarıyorsan bu sefer de yokluk senin için varlıktan daha hayırlıdır. Bu her zaman için böyledir.

Hayatı bir imtihan olarak kabul etmek gerekir. İster nimet, ister musibet olsun her ikisinde de imtihan vardır ve bu imtihan bir günlük bir imtihandır, ebedi hayata göre bir gündür. Öyle uzun süreli değildir. Şimdiye kadar gelenlerin hepsi imtihana tabi olup gitmiştir. Onlardan kazanan kazanmış, kaybeden ise kaybetmiştir. Bu imtihanı kazanmak öyle kolay bir şey değildir.

[22] Hadid /22-23

Namaz kılıp oruç tutuyorsun diye iş bitmemiştir. Önce Allah'ın senden neyi istediğini bilmen gerekir. Allah seni kendisine âbd olasın diye yaratmıştır. Âbd olmak; sevmek, âşık olmak demektir. Bir tarafta âbd olan, bir tarafta ise mabud olan vardır. Âbd insandır, mabud olan da Allah'tır. Âbd ile mabudun arasındaki de kulluktur, âbdiyettir. Âbdiyet aşk ile muhabbetle yapılırsa kulluk olur; yani bir tarafta âşık, ortada âdbiyet öteki tarafta ise mabud vardır; yani aşk, âşık, maşuk ya da âbd, âbdiyet, mabud vardır. Hayat bundan ibarettir.

Allah seni imtihana tabi tuttuğunda âbdiyetini, kulluğunu ispatlaman, gözünü, gönlünü rabbinden ayırmaman gerekir. İmtihana tabi tutulduğunda; "ya rabbi! Beni imtihana tabi tutmuşsun, senin bana olan emrin nedir, nasıl yapsam doğru yaparım, güzel yaparım, nasıl yapsam sen benden razı olursun" diyemeyen biri rabbini unutmuştur. Rabbinin huzurundaymış gibi bir hayat yaşamıyor, muhsin olamamış, ihsanın eğitiminden, bir Mürşid-i Kâmilin eğitiminden de geçmemiş demektir.

Mürşid-i Kâmile tabi olmak demek; "ben gidip bir şeyhe tabi oldum, benim işim tamamdır" demek değildir. Böyle bir sahtekârlık olmaz. Mürşit olduğunu iddia eden biri kendisine tabi olanlara Hz. İnsan olma eğitimi yaptırmıyorsa, onlara öğretmiyor, onları mü'min yapmıyor, Allah'a teslim bir kul yapmıyor, muhsin bir kul; yani Allah'ın huzurundaymış gibi yaşayan bir kul yapmıyorsa, onları temizleyip Allah'ın huzurunda durdurmuyorsa o sahtekârdır. O kim peygamber varisi olmak kim! Böyleleri hem kendine hem de kendileriyle beraber olanlara zulmetmiştir. Böyle olanlar ve böyleleriyle beraber olanlar hep beraber cehenneme yolculuk yapar. Yoksa Allah'a vuslata yolculuk yapmak öyle kolay bir şey değildir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz imanın şartlarını anlatırken; **Ve bilikâihi:** "Allah'a kavuşmaya iman" buyurur. Eğer iman sevmekse

o halde Allah'a kavuşmaya iman etmek; Allah'a kavuşmayı sevmek demektir. Biri seviyorsa o zaman gerekeni yapmak için koşmalıdır. Ebedi hayatı kazanabilmek saadetlerin en büyüğüdür. Allah cennet için ayetlerinde sürekli; "büyük kurtuluş, büyük saadet"[23] demiştir; yani "kim cehennemden kurtulur, cennete giderse gerçekten büyük bir kurtuluşla kurtulmuş, büyük bir saadete ermiş olur" demektir.

Evet, üç kuruşluk dünya nimetleri bile bir emekle, bir fedakârlıkla kazanılıyorsa ebedi bir saadet için acaba nasıl bir fedakârlık yapmak gerekir!

Allah ayeti kerimede; **"eğer duanız olmasaydı rabbin size neden kıymet değer versin"**[24] buyurur. Demek ki insan duadan, tercihten ibaretmiş. O zaman duamızın, hedefimizin, istediğimizin ne olduğuna bakmamız gerekir. Eğer biri duasının ne olması gerektiğini öğrenmemiş, bilmemişse Allah ona neden değer versin! Duasının ne olduğunu bilmesi yetmez, bir de hem dili, hem gönlü, hem de fiili, ameli ile duasını yapması gerekir. İnsan, Allah katında duasını doğru yaparsa Allah katında kıymete, değere, şerefe layık olur.

Allah bize duayı Fatiha'da öğretir. Önce; **İhdinâs sırâtel mustakîm:** "Bizi sırat-el mustekime hidayet et" dedirtir, peşinden ise **Sırâtallezîne en'amte aleyhim:**[25] "Kendisine nimet verdiğin kulların yoluna" ayetiyle bizlere sırat-el mustekimin ne olduğunu beyan eder. Allah başka bir ayette; **"de ki: rabbim sırat-el mustekım üzeredir"**[26] buyurur. O halde sırat-el mustakimde gidersen rabbini bulursun, rabbini bulamayanlar sırat-el mustekimden başka tarafa dönmüştür. İşte, sırâtallezîne en'amte

[23] Nisa /13, Tevbe /100, Tevbe /72
[24] Furkan /77
[25] Fatiha /6-7
[26] Hud /56

aleyhim ayeti; "ya rabbi! Ben bu kullarına verdiğin nimeti istiyorum" demektir.

Sırat-el mustakimle ilgili sahabenin anlattığı bir hadisi söyleyeyim;

"Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeyle birlikte bir yerde otururken eline bir ağaç parçası alarak bir çizgi çizip; bu benim ve sahabemin gittiği yoldur -yani mü'min, Müslüman ve Muhsin olma yoludur- *kim benim ve sahabemin yolunda giderse Allah'ı bulur, rabbine dost olur, buyurdu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sonra o çizdiği yolun etrafına da bir sürü yollar, çizgiler çizdi; bu yolun etrafındakiler de yol gibi görünür; ama bu yolların her birinin sonunda bir şeytan durur, o yolda gidenler de şeytana dost olur" buyurdu.*

Ya, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabesi ile gittiği yolu tercih eder, sonunda Allah'ı bulur, Allah'a dost oluruz. Ya da diğer yollardan birine saparız, bulduğumuz şeytan olur, şeytana dost olur ve şeytana kavuşuruz.

Evet, bizimle beraber olan kardeşlerimiz dinini asla parçalamayacak ve dini bir bütün olarak görecekler. Birileri dinin sadece bir parçasına tutunmuşsa onlara da yardım etmeye çalışıp bizim anlattığımız gibi anlatmaya çalışacaklar. Öyle ki onlar da mü'min, Müslüman, muhsin, muttaki, ihlaslı ve Hz. insan olsunlar. Biri dini parçaladığında o din artık Allah'ın dini olmaktan çıkar ve o parçalayana ait bir din olur, Allah da o kişiden bu dini kabul etmez.

Evet, Allah; **"duanız olmasaydı rabbiniz size neden kıymet, değer versin"** buyurdu. **De'a;** dua etmek, davet etmek demektir. Dua sadece Allah'tan istemek değil, bir de Allah'ın davetine icabet etmektir. Allah duayla ilgili olarak başka bir ayette; **"kullarım sana beni sorarlar; ben yakınım bana dua edenin (beni davet edenin)**

davetine (duasına) icabet ederim. Söyle onlara onlar da benim davetime icabet etsinler, bana iman etsinler"[27] buyurur. Allah'ın davetine icabet iman ile başlar.

Hep beraber Allah'ın davetine icabet edeceğiz inşallah. Ne yaptığımızı bilerek Allah bizi nasıl davet etmişse davetine öyle icabet edeceğiz inşallah.

Bize dinini tanıtan Allah'a hamd olsun. Bize mü'min olmayı, müslim olmayı, muhsin olmayı öğreten Allah'a hamd olsun. Kelamını dinleten, öğreten Allah'a hamd olsun. Kendisini, resulünü ve bize bizi tanıtan Allah'a hamd olsun. Bize yolunu tanıtan ve bizi yolunda yürüten Allah'a hamd olsun. Lika kapısını, vuslat kapısını açan Allah'a hamd olsun. Allah va'dinden dönmez, kim Allah'ı isterse Allah da onu ister ve onu zatına seçer. Kendisini isteyenlere kapısını açan Allah'a hamd olsun.

[27] Bakara /186

ALLAH'A İMAN

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bugün hep beraber Allah'a iman konusunu işleyeceğiz.

İnsan tanımadığı, bilmediği bir Allah'a iman edemez. Bu yüzdendir ki önce rabbimizi tanımamız gereklidir. Peki, rabbimizi nasıl tanıyacağız? -Rabbimiz kendini kelamında nasıl tanıtmışsa, anlatmışsa öyle tanıyıp, öyle anlamaya çalışacağız; yani rabbimizi, kelamında zikrettiği Esmau'l Husna'sından tanıyıp anlamaya çalışacağız.

Allah'a iman edebilmek için Allah'ın kelamında, Kur'an-ı Kerim'de zikrettiği esmasını, isimlerini bilmemiz gerekmektedir. Sadece bilmemiz yetmez, bu isimlerin hepsini tek tek ahsa (tahsil) etmemiz gerekmektedir.

Bu yüzdendir ki Allah'a iman konusunda El Esmau'l Husna sohbetlerini yaptık ve yaptığımız bu sohbetleri hem görsel hem de yazılı olarak kardeşlerimizin istifadesine sunduk. El Esmau'l Husna sohbetlerinin yazıya geçirilmiş hali toplam 7 ciltten meydana gelmektedir.

Daha önce söylediğim gibi; Allah'a iman edebilmek için Allah'ın isimlerine El Esmau'l Husna'sına tek tek iman etmemiz gerekir. Bu yüzden bizim şimdi anlatacaklarımız; "Allah'a iman" konusunun özetidir. Daha kapsamlı olarak "Allah'a iman konusunu öğrenmek isteyen kardeşlerimiz "El Esmau'l Husna"

sohbetlerini Diyar Tv'den veyahut internetten izleyebilir, dinleyebilir ya da sohbetlerin yazılı halini alıp okuyabilirler.

Evet, bugün "Allah'a iman" konusunu kısaca anlamaya çalışacağız. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyuruyor; "Fatiha, Kur'an'ın özüdür (özetidir)."

Allah Kur'an'da kendini ve kendisine halife olan insanı tanıtır. Demek ki biz Fatiha'daki esmayı anlarsak bütün Esmau'l Husna'yı da anlamış oluruz. Nitekim Allah'ın diğer isimleri, sıfatları Fatiha'daki isimleri tefsir eder, açıklar; yani yapmamız gereken bütün isimleri Fatiha'daki esmaya bağlamak, Fatiha üzerinden anlamaya çalışmaktır. Kısaca, Fatiha'yı okuduğumuzda hem Kur'an'ı hem de esmayı okumuş oluruz.

Önce Allah'ın Allah ismini, zat ismini anlamaya çalışalım. İsim olarak bir tek "Allah" ismi Allah'a isimdir. Gerisi Allah ismini tefsir eder, açıklar, Allah ismini tanıtır; yani Allah'ı tanıtır. Kısaca diğer isimler Allah'ı nasıl tanıtır, nasıl tanıtması lazım onu anlatmaya çalışayım.

Allah'ı gerçekten tanıyor muyuz, tanımıyor muyuz hep beraber bakacağız. Bir tek kendi üzerimizden değil çevremizdeki tanıdığımız insanlar üzerinden de Allah'ın isimlerini anlamaya çalışacağız. Allah'a gerçekten iman etmiş miyiz, etmemiş miyiz bakacağız. Sadece; "ben Allah'a iman ettim" demek yetmez. Böyle söylemek yeterli değildir.

Allah ayeti kerimede öyle buyurdu; "**siz, 'biz iman ettik' dedikten sonra sizi imtihana tabi tutmadan sizi öyle bırakacağımızı, sizin imanınızı kabul edeceğimizi mi sandınız**."[1]

[1] Ankebut /2

Bakacağız; Allah bizim imanımızı kabul ediyor mu, etmiyor mu veyahut Allah bizi neyle imtihana tabi tutar?

Allah bizi esmasıyla, isimleriyle imtihana tabi tutar; yani bir tek yanlış yapmamak, günah işlememek yetmez. Bir de yapmamız gerekenler vardır. Yapmamız gerekenleri yapmaya çalışırken onu Allah'ın isimleriyle yapıyoruz; çünkü Allah'a âbd olmaya, halife olmaya çalışıyoruz. Ya Allah'ın ismiyle muamele edip Allah'a halife oluruz, âbd oluruz ya da ona halife olmayı kabul etmeyip, Allah'a uymayarak şeytana ve nefsimize uyarız.

Esmau'l Husna'yı öğrenirken önce Allah ismini anlamaya çalışmıştık. **El hamdu lillâhi rabbil âlemin:**[2] "Hamd âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Hamd, övmek demektir. Bir de övme, kendi hakkı olan demektir. Övmek Allah'a aittir, Allah kimi övdüyse o övgüye layıktır. Kimi övmediyse o da övgüye layık değildir. Eğer biz Allah'ın övdüklerini övüyorsak Allah'a hamd etmiş, hamdı Allah'a teslim etmiş; "hamd ona aittir" demiş oluruz. Eğer övmediklerini övüyorsak bu durumda kendimizi, nefsimizi ve aklımızı Allah'a şirk koşuyoruz demektir.

Bir, Allah'ın zatında Allah'a şirk koşmak vardır, bir de isimlerinde, sıfatlarında Allah'a şirk koşmak vardır. Herkes aklını sonuna kadar kullanıp bunu anlamalıdır. Anlamazsa yarın Kıyamet günü Allah perdeyi açtığında dehşete düşer. Allah ondan ne istemiş, nasıl yapmasını istemiş, o ne yapmış bunu görür. Yoksa böyle kaba bir idrakla; "işte herkes böyle yapıyor, herhalde böyledir, biz de böyle yapıyoruz" derse rabbine ters düşer. Böyle biri anlamamıştır, anlamak için çaba, gayret sarf etmemiş, aklını kullanmamış demektir.

[2] Fatiha /2

Allah onun için ayeti kerimede buyurdu; **"canlıların en kötüsü aklını kullanmayan insanlardır."**[3]

İnsan, aklını nerde kullanmalıdır?

Rabbini tanımak için, kendini tanımak için, ebedi hayatını kazanmak için aklını kullanmalıdır. Yoksa aklını kulandı; ama dünyayı kazandı, dünyanın peşinden koştu, parayı, mevkiyi, makamı kazanmaya çalıştı. Aklı kullanmak bu değildir. Eğer böyle bir akla akıl denseydi; yemeğin peşinden koşmak, nefsin arzuları, istekleri peşinden koşmak hayvanda da vardır. O da kendine göre en güzel ot nerdeyse gider, onu yer. O da kendi nefsinin arzuları, istekleri peşinde koşar. O zaman hayvanların da akıllı olduğunu söylemek gerekirdi. İnsandan istenen bu değildir.

İnsanı hayvandan ayıran özellik nedir?

Allah'ın kendisine nefhettiği ruhtur. O ruh Allah'ın esmasıyla, zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği Allah'ın nurudur ve o rabbini ister. Ya Allah'ın sana nefhettiği ruha tabi olur Allah'ın sana nefhettiği ruh olursun, Allah'ın nuru olursun. Allah'ın isimleri sende tecelli eder, Hz. insan olur, Allah'a halife olursun ya da onu yok sayar vehmi, hayali olan arzuların peşinde koşarsın, zannın peşinde koşar, nefsin arzuları, istekleri peşinde koşar, hayvan olursun. İkisinden başka bir seçenek yoktur; fakat Allah'a âbd olmak, halife olmak nedir, Allah'ın isimleri birinde nasıl tecelli eder eğer biri bunu anlamadıysa bunu yapması da mümkün değildir.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allah içindir. Her türlü övgüye layık olan odur. Onun bütün isimleri övgüye layıktır. Hangi ismi tecelli ederse etsin Allah övgüye layıktır. Kâinatta, varlıkta Allah'ın isminin tecellisinden, muamelesinden başka bir şey yoktur. Bu

[3] Enfal /22

bizim kendi hayatımızda da böyledir. Allah sürekli bize bir muamelede bulunur. Muameleyi yaparken o muamele Allah'ın bir isminin tecellisidir. Hangi isimle tecelli edip bize muamele ederse etsin o övgüye layıktır. Eğer biri Allah'ın işini beğenmeyip kabul etmediyse Allah'ın o muamelesinden bir ismi kabul etmemiş, ona itiraz etmiştir. Bununla beraber kendi bildiğini Allah'ın önüne koyup kendini Allah'a şirk koşmuştur. Onun için Müslüman Allah'a bütünüyle teslim olandır.

Nasıl teslim olacak?

Allah'ın muamelesine, hükmüne, emrine, vahyine, Allah'ın göndermiş olduğu peygamberin hayatına teslim olarak Allah'a teslim olacak yoksa o, Müslüman olmaz, Allah'a teslim olmuş olmaz. Biri, Allah'a teslim olmuyorsa başka bir şeylere teslim oluyor demektir. Ya nefsine teslim oluyor, ya şeytana teslim oluyor. Ya nefsine kul olmuş, âbd olmuştur ya da şeytana âbd olmuş, kul olmuştur.

Onun için Allah ayeti kerimede buyuruyordu; **E lem a'had ileykum yâ benî âdeme en lâ ta'budûş şeytân, innehu lekum aduvvun mubîn**:[4] "Ey Âdem'in çocukları (ey Âdem)! Şeytana âbd olmayın, şeytana tapmayın diye sizden ahd almadım mı? O, sizin apaçık düşmanınızdır."

Şeytan düşmanlığı nerden ve nasıl yapar?

Kula; "Allah'a teslim olma, Allah'ı kabul etme, itiraz et sonra ne yaparsan yap" diyerek düşmanlık yapar.

Ayetin devamında; **Ve eni'budûnî:** "Bana âbd olun." **Hâzâ sırâtun mustakîm:**[5] "Sırat-el mustakim budur." Sen bana âbd olmaz, şeytana âbd olursan sırat-ı mustakimden çıkar, şeytana

[4] Yasin /60
[5] Yasin /61

âbd olmuş olursun; yani şeytan sana bir şeyi tavsiye eder, sen de onun tavsiyesine uyup ona tabi olursan, onu seversen sevdiğine âbd olmuş olursun, dedi Allah

Hamd, Allah içindir. O ne yaparsa yapsın bütün varlıkta, bütün kâinatta hiçbir dengesizlik yoktur. Bir yerde bir dengesizlik, bir yanlışlık görüyorsak sorun o durumdan dolayı değildir. Sorun bizim kendi aklımızdan, gönlümüzden, imanımızdan, şirkimizden dolayıdır. Gördüğümüz eksiklik Allah'ı anlamadığımız, tanımadığımız içindir.

Hayat baştan sona imtihandır; yani kazanma imkânıdır. Bunun için iyi de kötü de, hak da batıl da, karanlık da aydınlık da, iman da küfür de olacak; çünkü Allah sana irade vermiş, seçme hakkı vermiştir; yani iki şıkkın olması gerekir ki ikisinden birini tercih edebilesin. Sen bu tercihinle kazanıyorsun. Küfür olmazsa iman tercihini nasıl yapacaksın! Batıl olmazsa hakkın tercihini nasıl yapacaksın! Güzelle çirkinlik olmazsa güzeli nasıl tercih edeceksin! Senin bütün gücün tercihindir, duandır.

Onun için buyurdu; **"de ki: eğer duanız (tercihiniz, isteğiniz) olmasaydı Allah size neden kıymet versin."**[6]

Kıymetini, değerini tercihinden alırsın. Ya Allah'ı ya da başka bir şeyi tercih edersin. Allah'ı tercih etmediysen tercih ettiğin her ne olursa olsun o küfürdür. O, onu Allah'a şirk koşmaktır.

Onun için hamdımızın kime olduğuna ve kimi övdüğümüze bakmamız gerekir. Eğer övdüğümüz zenginler, mevki ve makam sahipleriyse, onları kıymete layık görüyor, onlara kıymet veriyor; "bunlar kıymetlidir, şereflidir" diyorsak Allah'a ters düşmüşüz demektir. Allah öyle söylemedi! Böyle yaparsak Allah'ın

[6] Furkan /77

övdüğünü övmemiş oluruz. Allah'ın hiç övmediği birini, birilerini bir şeylerinden dolayı övüp; "Allah bilmiyor, ben daha iyi biliyorum, bu övgüye layıktır" demiş oluruz.

İnsan, Hz. insandır. Şerefini, kıymetini Allah'tan alır. Maldan, mülkten, mevkiden değil Hz. insan oluşundan dolayı alır. Kim Allah'a yakınsa, Allah'ın yolundaysa, kim Allah diyorsa Allah onu över. Övgüye o layıktır. Bakalım övdüklerimiz Allah'ın övdükleri midir yoksa Allah'ın övmediklerini mi övüyoruz. Hem kendimize hem çevremize bakıp bunu düşünelim.

"(**Allah'ın isimlerinde haddi aşmayın.) Sınırı aşmayın, yoldan çıkmayın**"[7] dedi Allah. Eğer Allah'ın övmediklerini övüyorsak yoldan çıkmışız, haddimizi aşmışız demektir. Allah'a karşı haddimizi aşmışız. Kendimizi Allah'ın yerine koyup Allah'ın övmediklerini övmüşüz, demektir.

Akılımızı sonuna kadar kullanmak zorundayız; "ben anlamadım, ben bilmiyorum" dersek olmaz. Allah bunu kabul etmez. Allah ayeti kerimede; "**Allah ne verdiğini, yarattığını bilmez mi, yaratan bilmez mi?"**[8] buyurdu. Bakalım hamdımız kimedir, Bakalım Allah'ımız kimdir?

Allah ismi Allah'ın zat ismidir. Allah ismi, bütün yönleriyle sevmek, muhabbet, seven, sevilmeye layık olan, bütünüyle muhabbet demekti. Bütün isimler bu isme, Allah'ın seven, sevilen, övülen ismine dâhil olur. Onun için Fatiha Suresi'ndeki ilk ayet hamdla, övgüyle, övülmekle başlar. Bir şeyi güzel görüp översen onu seviyorsun demektir; yani "Allah sevilmeye, övülmeye layıktır" dedi. Ne kadar seversen Allah senin için o kadar övgüye layıktır. Aynı şekilde Allah'ın işleri de böyledir. Yaratması, takdiri, hükmü, emirleri böyledir. Allah sevilmeye layıktır, övgüye aylıktır.

[7] Mâide /87
[8] Mulk /14

Niye? -Çünkü onun bütün işi aşk iledir, muhabbetledir, sevmekledir, sevdiği içindir.

Bakıyoruz ilahımız kimdir, en çok kimi seviyoruz, en çok kimin sevgisini istiyoruz, kim beni sevsin, bizi sevsin diyoruz, kimin sevgisine, övgüsüne layık olmaya çalışıyoruz, kim beni övsün diyoruz? Anam mı beni övsün, babam mı övsün, eşim mi, çocuğum mu övsün, mahalledekiler mi, komşular mı övsün, akrabalar mı övsün yoksa Allah mı övsün diyoruz? Kimin övgüsünü istiyoruz, hep beraber bakalım.

Hamd Allah'a aitti. Övmek ona aitti. Birilerini Allah'ın önüne koyup; "bu beni övsün, benim ilk tercihim bunun övgüsüdür" diyorsak onu Allah'ın hamdında Allah'ın önüne koymuşuz demektir. Birinci derecede kimin övgüsünü istediğimize, kimin bizi övmesini, sevmesini istediğimize hep beraber bakalım. Fatiha'yı okurken, Kur'anı okurken böyle anlamak gerekir. Bakıyoruz hamdımız kimedir? Kimi övüyoruz, kim bizi övsün istiyoruz? Bizim ilahımız kimdir, sevdiğimiz kimdir, kime âbd olmuşuz, kimin sevgisi peşinde, muhabbeti peşinde koşuyoruz? Kim beni sevsin, kim benden razı olsun, kim beni övsün diyoruz?

Eğer bu Allah ise biz Allah'ın kuluyuz. Eğer sevdiğimiz, övdüğümüz Allah değilse; "Allah beni övsün" demiyor başkalarını onun önüne koyuyorsak Allah bizim için gönlümüzde ikinci plana girmiş, onu arkaya atmışız demektir.

Bunun için Allah ne buyuruyordu; "**insanlardan öylesi var ki Allah'ı sever gibi başkalarını sever. Oysaki mü'minlerin Allah'a olan muhabbetleri çok şiddetlidir**."[9]

Allah mü'mini tarif etti, iman ettiğini iddia edenleri değil; "mü'minler, iman etmiş olanlar" dedi. Bakalım Allah'ı sever gibi

[9] Bakara /165

başkalarını seviyor muyuz? Yani onların övgüsünü, sevgisini, rızasını Allah'ın önüne koymuş muyuz koymamış mıyız?

Birilerini onun gibi sevsen bile Allah kabul etmez. "İnsanlardan öylesi var ki" buyurdu. Yani "şaşılacak bir şey, nasıl beceriyor insan bunu, nasıl böyle yapabiliyor, aklını nasıl kullanmış, bu nasıl akıldır böyle, nasıl akıldır ki ona Allah'tan başkasının sevgisini, rızasını, övgüsünü tercih ettirmiş?" diyor Allah.

Aynı şekilde hayatı yaşarken de bu böyledir. Her konuda Allah demek lazımdır. Her konuda… Hatta ayeti kerimede Allah ne buyurdu; **"yarın şunu şöyle yaparım deme! Allah dilerse de!"**[10] Yani Allah yokmuş gibi, o muamele etmiyormuş gibi konuşup; "ben yaparım deme!" dedi.

Elhamdulillahi rabbil âlemin: "Övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Allah övgünün neden kendisine ait olduğunu, övgüye neden layık olduğunu anlatır, isimleriyle anlatır. Rabb ismiyle anlatır; çünkü o, âlemlerin rabbidir, övgüye layıktır. Allah akla hamdı beyan eder. Sevmeyi, övmeyi, övülmeyi beyan eder; çünkü o, âlemlerin rabbidir. Bütün âlemler ona aittir. Hepsini yaratan, rab olarak terkip eden odur. Hepsine yolu gösteren odur.

Önce nerden başlamak gerekir? -Kendimizden… Allah benim rabbimdir dememiz lazım. Bakacağız, Allah'a; "benim rabbimdir" diyor muyuz demiyor muyuz?

Rabb; terbiye eden, yolu gösteren aynı zamanda yaratan, her anda rahmetiyle, muhabbetiyle muamele eden demektir.

Allah yolu nasıl gösterir ve neyin yolunu gösterir?

[10] Kehf /23, 24

Allah ayeti kerimede; **"Allah sizi karanlıklardan nura davet eder. Şeytan da sizi nurdan karanlıklara davet eder"**[11] buyurur. Önce Allah davet ediyor. Allah, âlemlerin rabbidir. Bütün varlık üzerinde, mahlûkat üzerinde hükmü geçerli olan odur; ama insana, irade verdiği varlığa tercih etme hakkı vermiştir. Zaten insanı üstün kılan onun o tercih hakkıdır. Kendi iradesiyle Allah'ı tercih etmesidir, Allah'ı rab olarak tercih etmesidir. Allah, peygamberler ve kitaplar gönderip sonra kuluna; "tercih yap, beni tercih et, benim yolumu tercih et; benim sana gösterdiğim yol sırat-ı mustakim yoludur, cennet yoludur, bana dostluk yoludur dolayısıyla bana hamd yoludur" der.

Biri Allah'a hamd etmez, Allah'ı övmezse Allah'ın gösterdiği yolu beğenmez. Peygamberin örnekliğini kabul etmez, edemez. Hamd edemeyip; "benim tercih ettiğim yol, benim bildiğim yol daha doğrudur" deyip Allah'ın rabliğini kabul etmez; yani Kur'an'ı, Allah'ın vahyini, peygamberin hayatını, sünnetini, hadisini kabul etmez. Peygamberin örnekliğini kabul etmez.

Bunun bir de insanın üzerinde, hayatında farklı farklı şekilde zuhur etmesi, tecelli etmesi vardır. Nasıldır mesela?

Böyleleri öğrenmeye yanaşmaz. Allah'ın vahyini öğrenmeye yanaşmayıp; "gereksizdir, başka kitaplardan dinimizi öğreniriz" der. Ya da; "biz atalarımızdan böyle gördük. Anam, babam böyle yapmış, biz de böyle yapıyoruz" der. Allah'ın vahyini, Allah'ın rabliğini, rab sıfatıyla yolu göstermesini kabul etmediği için yolu öğrenmeye yanaşmaz, tenezzül etmez; ama dünyası için, üç kuruş para kazanmak için hayatını sarf edebilir; çünkü onun için bu gereklidir, bu lazımdır. Allah konuşmuş, Allah anlatmış, Allah onu cennete davet edip dostluğuna davet etmiştir. O karanlıktadır

[11] Bakara /257

ki Allah onu karanlıklardan nuruna davet eder; ama o ise bu davet için; "gereksizdir" der.

Nasıl imandır bu! Böyle bir iman var mıdır?

Bu münafıklıktır. Bu insanın kendi kendini kandırmasıdır. Cenneti isteyen cennete koşar. "**Genişliği yerle gök kadar olan cennete koşun**" buyurdu. Cenneti isteyenler koşmalıdır. Koşmayanlar cennete giremez. Böyleleri bir de; "ben yanlış yapmadım, hata yapmadım" der. Sen yerinde durdun. Allah sana git orda otur mu dedi! Git orda dünyanın peşinden koş mu dedi! Senin rabbin para mı olsun, dünya mı olsun, dedi! Onun için her türlü fedakârlığı yapıyorsun. Gerisini; İmanı, İslam'ı, İhsanı da biliyorsun öyle mi! Nasıl biliyorsun, nerden biliyorsun! Allah'ı dinlemeden nasıl anlarsın sen bunu! Anlayamazsın.

Onun için Allah ayeti kerimede ne buyurdu; **"onlar Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Onların hidayetine uy.**[12] **Allah'ın delalette bıraktığı kimseye veli olan mürşidi bulamazsın**"[13] dedi. Veli, mürşidi bulamayanlar delalette kalmıştır, dedi. Öyle kendi kendime yaptım, anladım yok! Buraya gelip bizimle muhatap olanlar, bizi dinleyenler bunu anlamıştır. Hiçbir şey bilmediğini anlamıştır. Rabbini gerçekten tanımadığını anlamıştır. Rabbinin kendisinden ne istediğini anlamadığını anlamıştır.

Bütün peygamberlerin, resullerin bir tek geliş sebebi vardır. Her biri geldiğinde Allah ayeti kerimede öyle buyurdu; "**hiçbir nebi, hiçbir resul yoktur ki biz onu sadece 'Allah'a âbd olun ve Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayın' deyip göndermemiş olalım."**[14] Onların daveti bir tek bunaydı. "Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayın ve yalnız Allah'a âbd olun." O zaman peygamberine uymak mı

[12] En'am /90
[13] Kehf /17
[14] Enbiya /21, 25

istiyorsun; Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmaman gerekir, sadece ona âbd olman gerekir, onu sevmen, onun rızası peşinde koşman, onun isimlerinde ona hiçbir şeyi şirk koşmaman, hamdını ona yapman gerekir.

Allah'ı rab olarak kabul etmek demek Kur'an'ın terbiyesini kabul etmek demektir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatını, örnekliğini kabul etmek demektir. Onu kendine örnek kabul edip ona uymaya, onun gibi yapmaya, onun gibi olmaya çalışmak demektir. Eğer sen Allah'ın yolunu öğrenmediysen Allah'ın rabliğini öğrenemedin. Rabliğini zaten kabul etmemişsin. Kabul edebilmen için önce öğrenmen lazım. Bütün Kur'an'ı baştan sona dinlemedikçe, anlamaya çalışmadıkça, tefekkür etmedikçe Allah'ı rab olarak kabul etmiş olmazsın.

Onun için bu sorumluluktan hemen kurtulmak için ne dedik?

Önce Fatiha'yı öğrenmek lazım dedik. Fatiha; Kur'an'ın özüdür, özetidir. Bunu anlayalım ki Allah'ı rab olarak kabul etmiş olalım. "O benim rabbimdir" dediğimizde doğru söylemiş olalım, münafık olmayalım diye Fatiha'yı öğrenmenin mutlaka gerekli olduğunu söyledik. Başka bir yolu yok. Hiçbir yol görünmüyor; çünkü Kur'an'ı öğrenmek uzun zaman alabilir. Ayetleri tek tek anlayıp üzerinde tefekkür etmek uzun zaman alabilir.

Peki, rahman ve rahim olan âlemlerin rabbi ne yapmıştır?

Allah, Fatiha için ayeti kerimede; "**tekrar edilen yedi"**[15] buyurdu. "Senin tekrar tekrar okuduğun o yedi ayet" dedi. Kur'anın özü olan Fatiha… Çünkü öncelikle hemen iman etmen lazım. Yoksa ölüm her an gelebilir. Allah her an sana gel diyebilir ve sen Allah'ı rab olarak kabul etmemişsen zaten senin işin

[15] Hicr /87

bitmiştir. Onun için önce Fatiha'yı öğrenmek lazım dedim. Fatiha'daki esmayı öğrenmek; yani özetle Allah'ı rab olarak, ilah olarak, Allah olarak kabul etmek lazım dedim.

Bakacağız Rabbimiz Allah mıdır başkaları mıdır?

Eğer Kur'an'ın terbiyesiyle terbiye olmuyor, âlemlerin rabbinin kelamıyla, vahyiyle terbiye olmuyor, sırat-ı mustakime girip yürümüyorsak, gönlümüzü Allah'ın, âlemlerin rabbinin emrettiği gibi düzene koymuyorsak, Allah ile bakmıyor, onunla düşünmüyor, onunla dinlemiyor, onunla hareket etmiyorsak rabbimiz Allah olmamıştır. Kiminle hareket ediyorsak, kendimizi kime göre ayarlıyorsak bizim rabbimiz odur.

Eğer Allah'tan başkasının terbiyesini kabul ettiysek, falan zatın, filan zatın ya da falan âlimin kitabı deyip onun kitabıyla terbiye olmaya çalıştıysak bizim rabbimiz o olmuş olur. Hangi kitabı okursak okuyalım, kime uyarsak uyalım bakmamız gereken Allah'tır. Okuduğumuz kitapları, ayetleri daha iyi anlamak için, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatını daha iyi anlamak için okuyorsak bu doğrudur. Yoksa; "işte bizim kitapta böyle yazıyor, üstadımızın kitabında böyle yazmış, hocamızın kitabı böyledir, hocamız böyle söylemiş, bizim cemaat böyle söylüyor" demek Allah'ı rab olarak kabul etmemektir. Yarın Allah bizi huzuruna aldığında bunun böyle olduğunu herkes görecektir.

Allah konuşsun; ama sen Allah'ı değil de başka birilerini ciddiye al. Birileri senin rabbin, senin terbiyecin olsun, seni terbiye etsin, düzenlesin, terkip etsin, senin ahlakını kendine göre düzeltsin… Allah senin rabbin değil o senin rabbindir. Allah demek yerine üstadını, cemaatini zikredersen onlar senin Allah'ın olmuş, ilahın olmuştur. Gerekçen ne olursa olsun o fark etmez. Müşrikler de puta taparken; "biz bunlara tapmıyoruz" dediler. Allah buyurdu ayeti kerimede; "**peki, niye böyle tapıyorsunuz?"** Ne

dediler; "**onlar bize şefaat etsin diye."**[16] Şefaat demek şifa demektir. Şefaat demek; hakkı, hakikati, yolu göstermek demektir.

Eğer biri Allah adına şefaat ediyorsa Allah'ın yolunu, Allah'ın vahyinin yolunu, peygamberin hayatının, örnekliğinin yolunu gösterir. Kendine göre bir yol göstermez!

Allah'ın bu isminin bir de halife olarak kulda tecellisi vardır. Bakacağız Allah'ın Rab ismi bizde tecelli etmiş mi etmemiş mi? Ya da kimi rab edinmişiz, kimin rabliği bizim üzerimizde tecelli etmiş?

Eğer Allah'ın Rabb ismi bizde tecelli etmişse biz de kendimizi ve ehlimizi yakıtı taşlar ve insanlar olan ateşten korurken[17] Allah'ın vahyiyle, peygamberin örnekliğiyle koruruz. Onlara vahyin talimini yaparız. Çoluk çocuğumuza Allah'ın ayetlerini okur, onları açıklar, yolu, doğruyu onunla gösteririz. Allah'ın vahyi bizim evimizde hâkim olur. Allah'ın hükmü bizim evimizde geçer.

Evimizde Allah'ın hükmü geçmiyorsa bu durumda kim bizi terbiye etmiş, rabbimiz kim olmuş olur?

Anamızdan, babamızdan, atamızdan, çevremizden öğrendiklerimizle ailemize muamele ediyorsak aynı şekilde onların rabliği bizim üzerimizde tecelli etmiş olur. Biz de onların rabliğiyle ev halkına muamele etmiş oluruz. Bu, Allah'ı rab olarak kabul etmediğimizi gösterir. Bu da; Allah'ın Rabb ismi bizde tecelli etmemiş, başka rabler bizde tecelli etmiş demektir.

Elhamdulillahi rabbil âlemin deyince bütün bunları anlamak gerekir. Benim bu söylediklerim **"Elhamdulillahi rabbil âlemin"** ayetinin kısaca tefsiriydi. Bunun üzerinde arkadaşlar tefekkür

[16] Yunus /18
[17] Tahrim /6

ettikçe sonsuz bir deryayla karşı karşıya gelirler. Eğer biri bir tek bu ayeti okursa bu ayet onu kurtarır, yolu gösterip ona iman ettirir. Bütün varlığa Allah'ın Rabb ismiyle muamele ettirir. Onu cennete götürür, Allah'ın rızasına, Allah'ın hamdına götürür, Allah'ın övgüsüne götürür, Allah onu över. Bir tek bu ayetle dahi bunlar gerçekleşir. Onun için Fatiha Suresi Kur'an'ın tefsiridir.

Sonra **"Er rahmânir rahîm"**[18] dedi Allah. Hep beraber Rahman ve Rahim ismini anlamaya çalıştık. Bakacağız rahman olarak kimi görüyoruz. Biz de rahman olmuş muyuz, olmamış mıyız? Allah'ın Rahman ismi bizde tecelli etmiş mi etmemiş mi?

Esmau'l Husna'yı anlatırken başta söyledim. Allah'ın rahman oluşu farklıdır, Allah'ın Rahman isminin kulda tecelli etmesi farklıdır. Yoksa bir kulda Allah'ın Rahman ismi tecelli edince kul; "benim rahman oluşum Allah'ın rahman oluşu gibidir" demez, diyemez. Böyle bir şeyi aklından bile geçiremez; çünkü bu küfür olur. Evvel, ahir, zahir, batın olan Allah'tır. İnsan ise Allah'ın yaratmış olduğu kuludur. Allah'ın sıfatları zatidir; yani bizatihi ona aittir, ona mahsustur. Bir de kulu yaratıp, kendi sıfatlarından vererek ona tecelli etmiştir. Bu yüzden kulda tecelli eden esmayla Allah'ın isimleri, sıfatları birbiriyle kıyaslanmaz. Kıyas yapılmaz yani.

Bakalım; bizim rahmanımız Allah mıdır değil midir? Rahman ve rahim olarak Allah'ı mı biliyoruz yoksa bizim için rahman ve rahim olan başkaları mıdır? Bu ismi Allah'tan başkasına verip Allah'ı rahman ve rahim olarak gördüğümüz gibi başkalarını da rahman ve rahim olarak biliyor ve görüyor muyuz; yani rahman ve rahim olan Allah'ı sevdiğimiz gibi rahman ve rahim oluşundan dolayı başkalarını da seviyor muyuz? Sevdiğimiz, rahmeti umduğumuz bu kimseler anamız, babamız, evladımız, en

[18] Fatiha /3

yakınlarımız olabilir. Bakalım bunları rahman ve rahim olarak görüyor muyuz?

Eğer Allah'tan önce ya da Allah'a güvenir gibi, rahmetini umar gibi birinden rahmet umuyorsak onu Allah'ın Rahman isminde, Rahim isminde Allah'a şirk koştuk demektir. Bunlar ister anamız, babamız, evladımız olsun, isterse de başka yakınlarımız olsun o fark etmez. Herhangi bir şeye, bir rahmete ihtiyacımız olduğunda ilk hatırladığımız Allah mıdır yoksa başka birileri midir? "Benim rahman ve rahim olan rabbim var, o mutlaka bir vesileyle bana yardım eder. Acaba kimi bana vesile eder" deyip vesileye mi bakıyoruz yoksa vesileyi rahman ve rahim olan Allah'ın yerine koyup; "bu bana yardım eder mi, bu bana rahmet eder mi, merhamet eder mi" diyoruz?

Gönlümüzdeki imanımızı şirkten temizlememiz lazım; çünkü Allah ayeti kerimede öyle buyurmuştu; "**onlar imanlarına şirki karıştırmadan iman etmezler**"[19] İman ederler ama imanlarına şirki karıştırırlar; yani Allah'ın isimlerinde başkalarını da Allah'a ortak görürler. Bir kul, Allah deyince onun için her şey bitmelidir, her şey bitmeli. Sevdiği, övdüğü Allah olmalıdır. Rabbi Allah olmalıdır, yolu gösteren Allah olmalıdır. Rahmeti umduğu Allah olmalıdır, ona güvenmelidir, ondan istemeli, ondan beklemelidir. Yoksa Allah'ı ilah olarak, rab olarak, rahman olarak, rahim olarak kabul etmemiş demektir. İmanımızı şirkten temizlememiz gerekir. Rahman ve Rahim olarak Allah'ı kabul etmemiz gerekir.

Bu ismin bizde tecelli etmesi için ne lazımdır?

Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn[20] ayetinde buyrulduğu gibi bizim de âlemlere rahmet olan Resulullah (s.a.v.)

[19] Yusuf /106
[20] Enbiya /107

Efendimiz gibi âlemlere rahmet olmaya çalışmamız lazım ki Allah'ın bu ismi bizde tecelli etsin. Allah'ın bütün isimleri için bu böyledir.

Allah rahman ve rahimdir. Zatında rahmandır, fiillerinde kullarına muamele ederken rahimdir; ama Allah'ın kuldaki isminin tecellisi böyle değildir. Bunun tam tersidir. Arkadaşların bunu asla unutmaması gerekir.

Sen rahim olmak mı istiyorsun? "İşte ben rahim olayım, Allah'ın kullarına karşı merhametli olayım, âlemlere rahmet olayım, Allah'ın rahmetini saçayım" demekle kimse rahim olmaz. "Ben bunu istiyorum" demekle de kimse rahim olamaz.

Kulun ne yapması lazım? -Bunu kazanması lazım. Peki, nasıl kazanacak?

Allah rahimdir, rahmetiyle muamele eder. Kul eğer rahim olmak istiyorsa insanlara rahmetle muamele edip bu isminin tecellisini kazanması lazım. Tabi Allah'ın kullarına karşı merhametli olmaya çalıştıkça, merhametli oldukça, Rahim ismiyle muamele ettikçe Allah'ın Rahim ismi onda tecelli eder. Onun için Allah sıfatıyla tecelli eder, kul ise önce amel eder sonra Allah'ın o ismi onda tecelli eder; yani Allah bizatihi rahman ve rahimdir, kulun rahim oluşuysa onun ameliyle bağlantılıdır; yani kulun o isimleri kazanması lazımdır. Allah bütün isimleriyle zaten kula tecelli etmiş; ama her bir ismin onda kemale ermesi lazımdır. Allah bizi dünyaya zaten bunun için; kemale erip Hz. insan olalım, Allah'ın tecelli ettiği o isimleri kemale erdirip kâmil insan olalım diye göndermiştir. Bütün ameller, ibadetler hepsi bunun içindir. İbadet deyince bir tek namaz, oruç, hac, zekât deyip geçiştirmeyelim, bu doğru olmaz.

Allah'a âbd olmak her anda, her nefestedir. Her anda kulluğunu yapmaya çalışırsan, Allah'ın isimleriyle muamele

edersen Hz. insan olursun ve bütün hayatın ibadet olur. Her anda Allah'ın huzurunda Allah'a âbd olmuş olursun. Allah'ı sevdiğini ispatlamış olursun. Allah'ın sevgisini, bununla beraber Allah'ın isimlerinin tecellisini, nurunu kazanıp meleklerin secde ettiği varlık olursun.

Fatiha'daki isimleri kısaca anlattım. Öz itibariyle anlarsak diğer isimlerini anlarken çok daha kolay bir şekilde anlamış oluruz inşallah. **"Errahmanir rahim"** ayetinden sonra **"Mâliki yevmid dîn"**[21] ayeti gelir. Allah maliktir. Allah din gününün malikidir. Allah malikül mülktür. Allah bizim malikimizdir.

Her şeyi önce kendi üzerimizden anlamamız gerekir. Bizim malikimiz, sahibimiz Allah'tır. Üzerimizde söz hakkına sahip olan Allah'tır. Bakacağız bizim malikimiz gerçekten Allah mıdır? Malikimizin Allah olduğuna iman etmiş miyiz, etmemiş miyiz? - Eğer malikimizin Allah olduğuna iman edersek Allah'a teslim oluruz; yani Müslüman oluruz.

Eğer Allah'a teslim olamıyorsak bu, onu rahman ve rahim olarak, rab olarak kabul edemediğimizden dolayıdır. Onu hamda layık, övgüye layık göremediğimizden dolayıdır. Onun bizi gerçekten sevip bizi aşkından, muhabbetinden yarattığına iman etmediğimizden dolayıdır.

Allah'ın bir ismi inkâr edildiğinde o isim kendisine iman edilmeyince kadar o isimle beraber diğer isimler de gider; yani sen Allah'ın Malik ismine iman etmeyince diğer isimlere de iman etmemişsin demektir. Bir kul Allah'ın bir tek ismine iman ederse o isim onun kurtuluş kapısı, cennet kapısı olur; çünkü o isim diğer isimleri de beraberinde getirir.

[21] Fatiha /4

Onun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyuruyordu; *İnne lillahi tis'un ve tis'ine ismen: "Allah için, Allah'a ait 99 isim vardır." Femen ehsaha: "Kim onları tahsil ederse (kim onlardan bir tanesini tahsil ederse)" Fekad dahele cenneh: "O, cennete girmiştir."*[22]

Âlimler bu hadisi açıklarken; "böyle biri kendini cennete girmiş bilsin dedi; ama ben öyle söylemeyeceğim. *Fekad dahele cenneh:* "O, cennete girmiştir" dedi. Girecek demedi, giriyor demedi, girmiş gibidir de demedi! *Fekad dahele cenneh*: "O, cennete girmiştir" dedi.

Ne demektir bu?

Onun gönlü cennet olmuştur. O, cennettir; çünkü girecek demedi cennete girmiş, dedi. O cenneti garantilemiştir; çünkü o, cennet olmuştur. Cennet onun kendi gönlüdür. O da kendi gönlünde Allah ile beraberdir. Bu, marifet cennetidir. Bu; Allah'ı bilme, Allah'ı tanıma cennetidir. O, cennete girmiştir. Tek bir isim onun kapısı olur, gerisi tamamlanır, gerisi dengeye gelir. Dolayısıyla bütün 99 esma onun gönlüne tecelli eder ve o gönül cennete döner, marifet cennetine döner.

Ne buyurdu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"bu dünyada kim cennete girerse o, ahiretteki cenneti unutur."* Onu hatırlamaz, oraya bakamaz olur.

Sahabe sorar;

-Ya Resulullah! Bu dünyada cennet mi vardır?

Buyurur ki;

-Evet, bu cennetin ismi marifet cennetidir.

[22] Tirmizî, İbn-i Hibban, Hâkim

Bu cennet; Allah'ı bilme, tanıma cennetidir.

Kul, Allah'ı nasıl bilir? -Allah, isimleriyle o gönüle tecelli edince kul onu bilir. Allah'ın isimlerine iman edince o isimler de onun gönlünde tecelli edince işte o gönül cennete döner. Onun için *fekad dahele cenneh:* "O, cennete girmiştir" buyurdu; yani o, cennettedir.

Cennette Allah'ın cemali vardır. Peki, bu cennette de cemalullah var mıdır?

Evet, Bu cennette de Allah'ın cemali vardır. Onun için Allah'ın cemalini müşahede etmeyi anlamayanlar burayı idrak edemedikleri için anlamamışlardır. O gönlün cennete döndüğünü, o gönlün cennet olduğunu anlamamışlardır. Onun gönlündeki cennete Allah'ın tecelli ettiğini, cemalini müşahede ettirdiğini anlamadıkları için Allah'ın cemalini müşahedeyi de anlamamışlardır.

Niye anlamıyorlar?

Çöplüğe dönmüş bir gönül nasıl bunu anlar. Şirke boğulmuş bir gönül bunu nasıl anlayabilir! Bunu anlayamaz, aklı buna ermez.

Bakacağız bizim malikimiz kimdir? Malikimiz Allah mıdır yoksa anamız, babamız, evladımız, devletimiz mi ya da şeytan mı, nefsimiz mi bizim malikimizdir, bize malik olmuştur, bizim sahibimizdir?

Eğer nefsimiz bize malik olursa bizi istediği yere sürükler. Hayatımıza bakalım hayatı nasıl yaşıyoruz, kiminle, nerde yaşıyoruz? Neyin peşinden, kimin peşinden koşuyor ya da sürükleniyoruz? -Eğer peşinden koştuğumuz Allah'ın rızası, dostluğu, cemaliyse, ebedi hayatımızsa, derdimiz Allah ise işte o zaman Allah bize Malik olmuş, Allah bize sahip olmuştur. Bize

Malik olması için, sahip olması için Allah'a teslim olmuşuz demektir; çünkü Allah insana tercih etme hakkı vermiş, irade vermiştir. İradesiyle tercih etme hakkı vermiştir.

Eğer Allah bizim malikimiz değil, birileri bizim malikimiz ise onlar bizim hayatımıza yön verip; "senin böyle böyle yapman lazım" der. Niye diye sorduğunda; "çünkü senin sahibin benim ondan" der. "Ben senin aklına sahibim, ben senin iradene sahibim, ben senin bedenine sahibim. Onun için sen düşünme, ben senin yerine düşünürüm. Sen tercih etme, ben senin yerine tercih ederim. Sen kendine göre bir şeyler yapma. Benim senin için yaptığım tercihle sen hayatını yaşa" der.

Ne der mesela?

"Senin okul okuman lazım. Bir işe sahip olman lazım" der. Haydi, bunu erkeğe yaptı, kız çocuğuna bile yapar. Niye? -"Senin malikin benim, senin sahibin benim" diyor da ondan. Ya da; "senin şu işi yapman lazım, şunu şöyle yapman, hayatını böyle yaşaman lazım" der.

Neden böyle söyler?

"Malikin benim, senin sahibin benim dolayısıyla senin rabbin benim. Sana neyi öğrettiysem yolu nasıl çizdiysem öyle yürü; çünkü senin rabbin benim, senin rahman ve rahimin benim, seni en çok düşünen benim, en çok seven benim, en çok merhamet eden benim bu yüzden senin için tercih ettiğim yol, hayat biçimi, hayat tarzı övgüye layıktır, değerlidir. Hamde layık olan da benim. Dolayısıyla senin beni sevmen lazım, beni tercih etmen lazım, benim sana gösterdiğim yolu tercih etmen lazım; çünkü senin Allah'ın benim" der. Onun için böyle söyler.

Kulluk öyle kolay bir şey değildir, basit bir şey değildir. Kâinattaki en zor şey Allah'a âbd olmaktır, kul olmaktır, iman

etmektir, Allah'ı tercih etmektir. Allah'ı zatıyla, sıfatıyla kabul etmektir. Peki, öğrenmeden, anlamadan bu iş nasıl olacak.

Öyleleri var ki; iki kelime öğrenip iki de kitap okuyarak kendini sanki Allah'ın ilmiyle ilimlenmiş gibi takdim eder ve yol göstermeye başlar. Sen daha hangi tarafa döneceğini bilmiyorsun. Sen daha Allah'a iman etmemişsin. Senin Allah ile bir bağın yok. Senin gönlün şirk doludur. Günde bin türlü şirk işliyorsun. Sen Allah'ın yolunu nasıl gösterirsin! Buna nasıl cesaret edebilirsin!

Ya da; "işte mürşit olmadan da olur. Okuyun, kendi kendinize yapın" denilir. İyi de gönüldeki bu kadar şirkle bu iş nasıl olacak? Senin önce bir "la ilâhe illallah" demen lazım. Hele önce bir "la ilâhe" de, ondan sonra "illallah" dersin. "La ilâhe" demeden, "ilah yoktur" demeden, "hiç kimse benim ilahım değildir, hiç bir şey benim ilahım değildir" demeden "illallah" diyemezsin. "Allah benim ilahımdır" diyemezsin. Bu öyle kolay bir şey değildir. Öyle "la ilâhe illallah" de tamamdır, böyle bir şey yok.

Eğer biri; "la ilâhe illallah Muhammed'un Resulullah" derse onun gönlü cennet olur. O, zaten cennet olduğu için onun tabi ki gideceği yer de cennet olur. O, velidir, Allah dostudur. "La ilâhe illallah" demek öyle kolay bir şey değildir!

Bakacağız Allah'ın Malik ismi bizde tecelli etmiş midir, etmemiş midir ya da ne kadar tecelli etmiştir?

Eğer Allah'ın Malik ismi bizde tecelli etmişse Allah'ın mülkü olduğumuzu kabul etmişiz, iman etmişiz, Allah'a teslim olmuşuz demektir. Böyle olunca kendimizi hiçbir şeye, hiç kimseye sahip göremeyiz. Eğer biri başkasının mülküyse onun kendine ait mülkü olabilir mi? Allah kendisine neyi emanet olarak verirse versin o kişi bunun emanet olduğunu bilir. Nitekim o, kendisinin kendisine ait olmadığını bilir.

Eğer biri Allah'ın malikliğini kabul ettiyse hayatını Allah'a göre yaşar; çünkü o, maliki yevmiddindir. Böyle biri aynı zamanda hiç kimseye, hiçbir şeye maliklik taslamaz. Hiçbir şeye; "ben bunun sahibiyim" demez. Evladı olsun, hanımı olsun, kim olursa olsun hiç birine; "ben bunun sahibiyim" demez, diyemez.

Herkes; "maliklik taslıyor muyum, taslamıyor muyum" diye kendine bakmalıdır. Eğer birinde Malik ismi tecelli etmişse o kişi Allah'ın kendisinin sahibi olduğunu bilir. Dolayısıyla muhatap olduğu her ne varsa, her kim varsa onun da Allah'a ait olduğunu kabul eder. Ona sahip çıkmaya, sahibiymiş gibi davranmaya, düşünmeye kalkışmaz, haddini aşmaz. Rabbine saygısızlık yapıp kendini Allah'a şirk koşmaz.

Kul, Allah ismiyle beraber bu beş ismi söyleyince ne söylemiş olur? -Elhamdulillahi rabbil âlemin: "Övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir" der, sonra Errahmanir rahim: "Rabbim rahman ve rahimdir" der, sonra Maliki yevmiddin: "Malik olan Allah'tır, rabbimdir" der. Böyle bir kulun işi bitmiştir, kendini anlamış, rabbini anlamış ve tanımıştır. Artık söyleyeceği tek bir söz vardır o da; **"İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn"**[23]dir. Artık bunu der, diyebilir.

Bunları anlamadan bunu söyleyemez. Söylerse boş konuşmuş olur. Allah bunu söylesin diye Fatiha'yı tekrar tekrar kuluna tekrarlattırıp; "İyyake na'budu ve iyyake nestain" buyurdu. "Yalnız sana âbd oluyoruz," ben âbd oluyorum, demedi; çünkü varlıkta ne varsa hepsi Allah'ın âbdidir. Her şey Allah'ın kulu ve âbdidir. Allah her şeyin maşukudur. Böyle bir kul bunu anlamıştır artık. Her şey diridir ve her şey irade sahibidir, bunu anlamıştır.

[23] Fatiha /5

Bir, iradesini tercih edebilen kul vardır, bir de tercihi olmayan kullar vardır. Bütün varlık, Allah'ın kendisine tercih etme hakkı verdiği insan ve cinler hariç iradesiz kuldur; yani Allah'a âşıktır. Onların itiraz etme gücü, böyle bir halleri yoktur. Onun için Allah bize öğretiyor.

Allah yerleri ve gökleri yarattığında ikisi bitişikken ayırdı onları.[24] Yerleri ve gökleri demek bütün varlığı demektir. **"Onlara; ister isteyerek ister istemeyerek gelin"** dedi. İster "tev'an" tav olmuş olarak aşkla, muhabbetle gelin, ister de muhabbetsiz gelin, dedi. İster istemeyerek gelin demek; yani sizi ben getiririm demektir. Onlar ne dediler; **"biz aşkla, muhabbetle geldik"**[25] dediler.

Allah burada neyi öğretir?

Her şey aşk ile Allah'a teslim olmuş durumda itaat halindedir. Allah'ın emrini, hükmünü aşkla, muhabbetle yerine getirir. Allah bize bunu öğretir. "Sen de iradenle bunu tercih et, işi, Allah'a âbd olmayı, aşkla, muhabbetle yap" der.

"Yalnız Sana âbd oluyoruz" derken bütün varlık hep beraber her şeyle sana âbd oluyoruz. Biz sana aşığız ya rabbi! Biz seni övüyoruz. Sen bizim rabbimizsin, rahmanımızsın, rahimimizsin, malikimizsin ya rabbi! Diyoruz. Onun için **Ve iyyake nesta'in:** "Ve biz seni istiyoruz." Bizim istediğimiz sensin. Seni istiyoruz, seni senden istiyoruz. Seninle olmak istiyoruz. Varlığımızı vehimden kurtarıp seninle hakiki varlığı tatmak, yaşamak istiyoruz. Esman bizde tecelli etsin istiyoruz. Seninle senin nurun olmak istiyoruz. Karanlıktan, zulmetten kurtulup nurunla nurlanmak istiyoruz.

[24] Enbiya /30
[25] Fussilet /11

Kime âbd oluyoruz, kimi istiyoruz, kimin gibi olmak istiyoruz, diye bir bakalım?

Kimin gibi olmaya çalışıyorsak ona âbd olmuşuz demektir. Eğer Allah, peygamberini bize örnek olarak gösterip; **"o sizin için örnektir"**[26] dediyse bizim de onu örnek olarak kabul etmemiz lazım. Tabi, Allah kimler için bunu söyledi? -"Sabah akşam rabbinin vechini, cemalini isteyenler için, rabbini çok çok zikredenler, rabbini isteyenler için o örnektir" dedi. "Onun gibi olup rabbinle beraber ol, rabbinin nuru ol" dedi. Yoksa onu taklit et, demedi; çünkü Allah taklidi kabul etmez.

Hiç kimse bir başkası olamaz; çünkü Allah onu özel olarak yaratmıştır. O, Allah katında tecellisiyle de özeldir. Mesele onun Allah'ın nuruyla tecelli etmesidir. Allah'ın nuruyla nurlanmasıdır. Onu terkip eden onun rabbidir çünkü. Onun için birine; "şuna benze" denmez. Bu, yanlış bir şeydir. Fıtrat değişmez; çünkü fıtrat, rabbinin terkip ettiği bir mizaçtır. Hiç kimse onu hiçbir şekilde değiştiremez. O, değişikliğe uğramaz. Ne olur? -Onun o terkibi kemale erer, olgunlaşır, kâmil olur; yani Allah'ın isimleri onda terkip edildiği gibi tecelli eder.

Bakacağız kime, neye âbd olmuşuz, kimin gibi olmaya çalışıyor ve olmak istiyoruz, bir de kimden istiyor, neyi istiyoruz?

"İyyake ne'budu ve iyyake nesta'in" ayetinden sonra **İhdinâs sırâtel mustakîm**:[27] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et!" ayeti gelir; yani istediğini bir tek kendin için istemiyorsun. Hem seninle beraber olanlar için, hem içinde bulunduğun topluluk için, cemaat için, hem de bunu bütün insanlar, bütün insanlık için istiyorsun. Allah; "ben deme" dedi. Bir tek kendini düşünüp; "ben kurtulayım deme. Senin kurtuluşun bütün insanlarla beraberdir.

[26] Ahzab /21
[27] Fatiha /6

Beraber bulunduğun insanlarladır" dedi; yani bir tek ben kurtulayım dersen kurtuluşa eremezsin, hidayette olamazsın. Seninle beraber olanların da hidayette olması gerekir ki sen de onların içinde hidayette olasın. Yoksa hidayette olsan bile hidayetini koruyamazsın.

Onun için Allah buyuruyordu; "**Allah'a karşı sorumluluğunuzu kabul edin. Sadıklarla beraber olun**."[28] Allah'a karşı sakadatini ispatlamış olanlarla beraber olun. Sadık olmaya çalışanlarla beraber olun. Yoksa sen sadık olsan bile sadakatini kaybedersin. Onun için "İhdinâssırâtel müstakîm" diyorsun. Onun için "iyyake ne'budu ve iyyâke nesta'in" diyorsun; yani bir tek; "ben kendimi kurtarayım, ben böyle olayım" demek yeterli değildir. O hidayetle beraber bir de içinde bulunduğun insanlarla beraber hidayette olman lazım ya da hidayettekilerle beraber, Allah'a karşı sadakatini ispatlamış olanlarla beraber olmaya çalışman lazım.

Ordan kaçarsan ne olur?

Hidayeti kaybedersin. Allah'a âbdiyeti, âbd olmayı kaybedersin.

Onun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdu; *"Kim hak üzere olan cemaatten kıl kadar ayrılırsa o, delalete düşmüştür."* Yani öyle; "tamamdır ben işi öğrendim, bu iş bitti" demekle iş bitmez. Hayatın boyunca hayatının sonuna kadar hak olan cemaatle beraber hakkı istemen lazım.

"İyyake ne'budu ve iyyake nesta'in" demek; feryat edip "ya rabbi! Biz senin âbdiniz, yalnız sana âbd oluyoruz. Biz senin kulunuz, senin aşığınız, senin rızan peşinden koşuyoruz. Bizim istediğimiz sensin, senin rızandır, senin dostluğundur, senin

[28] Tevbe /119

cemalindir. Bizi hidayette kıl ya rabbi, hidayetinde olalım" demektir. Allah hidayeti beyan etti.

İhdinâssıratel müstakîm ayetinden sonra **Sırâtallezîne en'amte aleyhim**:[29] "Kendisine nimet verdiğin kullarının yoluna" ayeti gelir; yani o kimseler ki onlara nimeti vermişsin.

Allah nimet verdiği kulları başka bir ayeti kerimede beyan edip buyurur ki: "**Onlar; nebilerdir, sıddıklardır, salihlerdir, şehitlerdir**."[30] Allah'ın nimet verdiği kullar bu dört zümredir. Nebiyi bulamamış olabilirsin. Nebinin zamanına, vaktine yetişmemiş olabilirsin ki şu anda böyledir.

Bu durumda yapman gereken kiminle beraber olmaktır?

Allah'a karşı sadakatini ispatlamış olanlarla beraber olmaktır. Bunlar; "Allah'ın resulleridir, Mürşid-i Kâmillerdir." Diyelim ki bulunduğun yerde bir Mürşid-i Kâmil bulamadın o zaman bir veliyle beraber olman gerekir; ama bu bir kişi olmaz. Onun bir cemaat, bir topluluk olması gerekir. O veli nereye bağlıysa senin de oraya bağlı olman gerekir. Bulunduğun yerde de onunla beraber olmaya çalışman gerekir.

Sonra şehitler; yani şahitler, dedi. Şahit olmuş olanlar. Ameli imanına şahit olmuş olanlar; yani ameli ne olursa olsun ameli imanına şahitlik yapıp ameli güzel olanlar. Şehit aynı zamanda canını Allah yoluna koymuş olan insan demektir. Hayatını Allah'ın rızasını kazanmak için sarf eden insan demektir. Dolayısıyla böylelerinin ameli imanına şahitlik yapar.

Diyelim ki bunu da bulamadın, en azından nefsini ıslah etmiş, salih olmuş, ameli salih olanlarla beraber olman gerekir. Ameli salih demek; hem kendi nefsi ıslah olmuş, hem de nefsi ıslah

[29] Fatiha /7
[30] Nisa /69

etmeye davet eden, ona yardım eden demektir, gerçek dost demektir.

Ne buyurdu Hz. Ali Efendimiz; *"gerçek dost sen Allah'ı zikrettikçe sana yardım edendir. Sen Allah'ı unutunca da sana Allah'ı hatırlatandır."*

Bunun tersi de gerçek düşmandır. Sen Allah'ı zikredince seni Allah'ı zikretmekten men ediyor, alıkoymaya çalışıyorsa bu gerçek düşmandır. Sen Allah'ı hatırlayınca sana Allah'ı hatırlatmaya değil büsbütün unutturmaya çalışıyorsa bu gerçek düşmandır. Eğer biri dostunu, düşmanını anlamadıysa onun, aklını kullandığını nasıl söyleyebiliriz. Onun için Allah; **"canlıların en kötüsü aklını kullanmayan insanlardır"**[31] diye buyurmuştu**.** Dostunu, düşmanını ayıramayan biri aklını kullanmamış, kullanmıyor demektir.

"İhdinâssıratel müstakîm…" Sırat-el müstakim Allah'ın yoludur, Allah'ın gösterdiği yoldur. Bakalım bizim sırat-el mustakim olarak gösterdiğimiz yol gerçekten sırat-el mustakim midir, yolu Allah'tan mı öğrenmişiz yoksa birilerinden mi öğrenmişiz, yoksa birileri mi bize yol göstermiştir. Bizim sırat-el mustakim dediğimiz yol kimin yoludur, hangi üstadın yoludur, hangi âlimin yoludur? Ya da hangi mezhebin, tarikatın, cemaatin yoludur bakacağız.

Bakmadan anlaşılmaz, bakmadan görülmez. Bakacağız sırat-el mustakim diye bildiğimiz yolumuz kimin yoludur! Bizim kendi kendimize sırat-el mustakim dediğimiz; ama Allah'ın sırat-el mustakim demediği yol kimin yoludur? Bir yol ki Allah ile gidilmemişse, Allah'ın vahyiyle, peygamberin hayatıyla, sünnetiyle anlaşılmamışsa o nasıl sırat-el mustakim olur. Sen

[31] Enfal /22

istediğin kadar ona sırat-el mustakim de! Birilerinin söylemesiyle o yol sırat-el mustakim olmaz.

Onun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyuruyordu; *"Yahudiler 71 fırka, Hristiyanlar 72 fırka, benim ümmetim de 73 fırka olacak. Bu 73 fırkanın 72'si cehennemliktir.*[32]

"Ben mü'minim, ben Müslümanım" diyor; namaz kılıyor, oruç tutuyor, ibadet yapıyorlar. Peki, neden cehennemliktirler?

Başka bir hadiste sahabe anlatır;

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber dışarda gölgelikte bir yerde oturmuştuk. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz eline bir ağaç parçası alıp kumun üstüne bir çizgi çizdi devamında o çizginin etrafına böyle bir sürü çizgiler çizerek sonrasında buyurdu ki; "şu ortadaki yol sırat-el mustakim yoludur. Benim ve sahabemin gittiği yoldur. Bu yol Allah'a giden yoldur. Bu etraftaki çizgilerin de her biri bir yoldur; ama kim bu yollardan birine saparsa bu her bir yolun sonunda bir şeytan durur. Bir de bakar ki şeytana dost olmuş, arkadaş olmuştur."

O sırat-el mustakimin hidayetçisi kimdir?

Hidayetçisi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Bu yol sırat-el mustakimdir. O önde, sahabe de onun arkasında yürür. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sırat-el mustakimin içinde çizdiği diğer yolların her biri de bir yoldur; ama sırat-el mustakimden ayrılır yalnız. Bu yoldakiler Allah'ı, peygamberi, Kur'an'ı kabul eder sonra ondan ayrılır.

O yolun hidayetçisi kimdir?

[32] Dârimî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman, Dâru İhyâi Sünnetü'n-Nebeviyye Tsz, Sünen, Siyer,75

Şeytandır. O diğer yolların hepsi için bu aynen geçerlidir. O kurtuluştaki tek yol Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabesiyle gittiği yoldur. Eğer biri kurtuluşta olmak, sırat-el mustakimde olmak istiyorsa hidayetçiyle beraber sırat-el mustakimde olmalı, sırat-el mustakimde yürümelidir. Biri ancak sırat-el mustakimde giderse Allah'ı bulur; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "bu yollardan herhangi birine sapanlar yolun sonunda şeytanı, sırat-el mustakimde gidenler ise Allah'ı bulur" dedi.

Sırat-el mustakimde gidenler Allah'ı nasıl bulur? -Gönülleri cennete döndüğü zaman, Allah gönüllerine tecelli ettiği zaman Allah'ı bulmuş olurlar.

Demek ki sırat-el mustakim Allah'ı bulma yoluymuş. Öyle kendi kendine hayal kurma yolu değilmiş. Dünyada saltanat sürme yolu değilmiş. Allah'ın kendisine nimet verdiği kullar; gönülleri cennete dönmüş, kendileri Allah ile dirilmiş olan kullardır. Esmau'l Husna'nın tecelli ettiği kullardır. Allah'a gerçek manada halife olmuş, Hz. insan olmuş olan kullardır. Gerisi bir hayalin peşinde koşup kendi kendilerine bir hayal kurar ya da birileri hayal kurmuş, onlar da onun o hayaliyle beraber hayale dalmış kimselerdir.

"İhdinassırat-el müstakim. Sıratellezine en'amte aleyhim" dediğimizde mutlaka bir topluluğun, bir cemaatin, bir kavmin, bir ümmetin içinde olmamız gerekir. Bakacağız; arkadaşlarımız, kardeşlerimiz kimlerdir. Allah'a âbd olmaya, dost olmaya, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatını örnek almaya çalışanlar mıdır? Her anda Allah ne der diyen kullar mıdır? Buna bakalım, bakmamız gerekir. Yoksa onların (arkadaşlarımızın, kardeşlerimizin) başka dertleri mi var, başka bir şey peşinden mi koşuyor? Dertleri Hz. insan olmak mıdır yoksa başka bir şey midir? Yoksa dünyadan bir şeyler mi istiyorlar? Buna bakmamız lazım.

Ğayril mağdubi aleyhim ve led dallîn:[33] "Bunun dışında kalanlar gazaba uğrayanlardır, delalette kalanlardır" dedi Allah. Allah bunu kuluna söyletir. Fatiha'yı okuyan herkes bunu söyler. Bu ayeti okurken aslında; "eğer sırat-el mustakimin dışında kalırsam Allah'ın gazabına uğrarım, delalette kalırım, uçurumdan aşağı düşerim, cehenneme yuvarlanırım" demiş olursun.

Eğer Allah'a âbd olmaya çalışanlarla, Allah'ın hidayet ettiği kimselerle, nimet verdiği kullarıyla beraber değilsek; "rabbim Allah'tır" deyip gerçek manada; "lâ ilâhe illallâh Muhammed'un Resulullah" diyenlerle beraber değilsek bu durumda gazaba uğrayanların ya da delalette kalanların yolunda olmuş, onlarla beraber onların gittiği yere gitmiş oluruz.

Fatiha okununca bir de üstüne "âmin" deriz. Biri Fatiha'yı okurken ya da biz kendi kendimize Fatiha'yı okuduğumuzda "âmin" deriz. Eğer Fatiha'ya iman etmemişsek; yani gerçek manada "elhamdulillahi rabbil âlemin" demezsek, Allah'ı övmez Allah'ın övgüsü peşinde koşmazsak; "o rahman ve rahimdir" deyip rahmanımız, rahimimiz olarak onu kabul etmezsek "lâ ilâhe illâ Rahman" demeyip, onu Rahman'ımız olarak kabul etmez, kendimizi bir şey zannedersek, sadece Allah'a "iyyake ne'budu ve iyyâke nesta'in" demez, onu sevmezsek, derdimiz o değil, onun rızası, dostluğu, cemali değilse, ondan istemezsek, onu istemezsek, "ihdinassırat-el müstakim, sıratellezine en'amte aleyhim" ayetini okuduğumuz halde sırat-el mustakimde değilsek, Allah'ın sırat-el mustakim dediği, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabesiyle gittiği yolda değilsek, Allah'ı dinlemez, vahyini ciddiye almazsak, Allah'ın nimet verdiği kullarla beraber olmazsak, onlarla beraber Allah'ın rızasını kazanmaya çalışmazsak, Allah'a; "ğayril mağdubi aleyhim ve led dallîn" ayetinde "bizi gazaba uğrayanların, delalette kalanların yoluna bırakma" duasını

[33] Fatiha /7

yapmaz sonra "âmin" dersek bu bizim için tam bir beddua olur. Böyle yapan biri kendine beddua eder. Biz de ona "âmin" deriz. Kendi kendimize okuduğumuzda da kendi kendimiz için beddua etmiş oluruz.

Ne buyurdu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "insanlardan öylesi var ki Kur'an'ı okur, Kur'an onlara lanet eder."

Kur'an onlara niye lanet eder?

Kur'an'ı okur; ama gereğini yapmazlar. Dalga geçmiş gibi olurlar. Okumak sadece dil ile okumak değildir. Dil ile okuyunca; yani "elhamdulillahi rabbil âlemin" deyince onu okumuş olmazsın. Okumak o değildir. Okuduğunu anladın, övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah'a aittir, Allah içindir, desen, bunu da, manasını da anlasan okumuş olur musun? -Yine okumuş olmazsın. Bir de bu söylediğine iman etmen lazım. İman etsen, Allah'ı övsen, övgüsünü kabul etsen yeter mi, okumuş olur musun? -Yine okumuş olmazsın. Bir daha okuman gerekir.

Peki, tam okuyuş nasıldır?

Bir de o halinin senin imanının üzerinde amele dönüşmesi gerekir ki onu okumuş olasın. Kur'an'ı okumak, esmayı ve Fatiha'yı okumak böyledir.

Allah hepimizi gerçek manada Kur'an'ı, Allah'ın okunan kitabını okuyanlardan eylesin! Kur'anı okuduğu halde Kur'an'ın lanet ettiği kimselerden eylemesin! Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in buyurduğu gibi; "*size bir emanet bırakıyorum ki ona sarıldıkça asla delalete düşmezsiniz. O, Allah'ın kitabı Kur'an'dır*."[34] Hadisi şerifinde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bıraktığı emanete ihanet edenlerden bizi eylemesin! Bizi emanete

[34] Sahih-i Müslim, İmare, 36

sadık olanlardan, sadakat gösterenlerden eylesin! Allah'ın vahyini, kitabını okuyarak, onu imana dönüştürüp amele dönüştürenlerden eylesin!

Allah hepinizden razı olsun.

MELEKLERE İMAN

1

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber imanı anlamaya çalışıyorduk. Önce Allah'a nasıl iman etmemiz gerektiğini Allah'ın her bir ismiyle tek tek anlamaya çalıştık. Sıra meleklere imana gelmiştir. İnşallah bu sohbette Allah'a imandan sonra, Allah'ın meleklerine nasıl iman etmemiz gerektiğini anlamaya çalışacağız. Bu birkaç sohbet sürebilir yalnız.

Allah ayeti kerimede iman etmemiz gereken hususları anlatırken önce; "Allah'a iman, hemen peşinden meleklere iman, onun peşinden kitaplara iman, ondan sonra da resullerine iman" der.

Allah sıralamayı böyle yaptıysa bunun mutlaka bir hikmeti vardır; yani Allah'a imandan sonra hemen meleklere iman etmemiz gerekir ki imanımız doğru olmuş olsun. Daha doğrusu imanımız olmuş olsun. Onun için Allah ayeti kerimede; **Âmener resûlu bimâ unzile ileyhi min rabbihî:** "Allah'ın resulü kendisine indirilene iman etti." **Vel mu'minûn:** "Mü'minler de (Allah'ın resulünün iman ettiği gibi iman ettiler)." Peki, nasıl iman ettiler? **Kullun âmene billâh:** (Önce) "Hepsi Allah'a iman ettiler." **Ve melâiketihî:** "Ve meleklerine iman ettiler." **Ve kûtubihî:** "Ve kitaplarına iman ettiler." **Ve resulih:** "Ve resullerine iman ettiler." **Lâ nuferriku beyne ehadin min rusulih:**[1] "Onlar Allah'ın resulleri arasında fark gözetmezler" buyurur.

[1] Bakara /285

Kitapların neden resullerden önce geldiğini buradan anlamak gerekir; çünkü Allah'ın bütün resulleri Allah'ın vahyini taktim etmiştir; yani burada önemli olan, öne geçen Allah'ın vahyinin taktim edilmiş olmasıdır. Resullerin ayrı ayrı olması, farklı farklı memleketlerde dünyaya gelmesi veya orada vahyi tebliğ etmeleri bir şeyi değiştirmez. Hepsi de Allah'ın vahyini tebliğ eder, anlatır. Onun için kitaplara iman, resullere imandan önce gelir. Yoksa bu bütünlük oluşmaz. Her bir kavim; "benim peygamberim" diyebilir. Bu yanlış bir tavır, yanlış bir hareket, yanlış bir iman, yanlış bir düşüncedir.

Allah başka bir ayette; **"Size bir resul gönderdik ki size Allah'ın ayetini okuyup açıklasın, hikmeti öğretsin, nefislerinizi tezkiye etsin ve size bilmediklerinizi öğretsin"**[2] buyurur. Allah'ın Her bir resulü bu konumdadır; Allah'ın ayetlerini okuyup açıklar, hikmeti, Allah'ın muradını öğretir, nefisleri tezkiye eder, temizler, bir de insanlara bilmediklerini öğretir.

Meleklere iman, sıralamaya göre Allah'a imandan hemen sonra gelir. İnşallah bunu hep beraber anlamaya çalışacağız. Allah'ın Hz. Âdem'i yarattığı, ona ruhundan nefhettiği andan itibaren Hz. Âdem hem meleklerle hem de İblisle (şeytanın) muhatap olmuştur. Hem melekler hem de iblis, Hz. Âdem'le imtihana tabi tutulmuştur. Melekler imtihanı kazanmış; ama İblis imtihanı kaybetmiştir. İmtihan kazanma sebebi demektir. Aynı şekilde insan da hem meleklerle hem de iblisle, şeytanlarla imtihan içerisindedir. Bu her bir insan için sürekli böyledir.

Allah, melekleri nurdan, şeytanı da nardan, ateşten yaratmıştır. Eğer insan meleklere iman ederse; yani melekleri severse nurlanır. Onlar gibi nurdan varlık olur; ama şeytanı severse o zaman da şeytanlaşır. İkisi birbirinin zıddıdır. Biri nur,

[2] Bakara /151

biri nar, biri saf güzellik, öteki saf kötülüktür. Bunun bir sebebi vardır.

Meleklere imanı anlamadan önce mutlaka Allah'ın isimlerini anlamak; yani Allah'a iman gerekir. Allah'a imanı anlamadan, meleklere imanı anlamak da mümkün olmaz. Onun için, Allah sırayı böyle yaptı. Allah'ın bütün isimleri için bu böyledir. Kulda tecelli eden her bir ismin bir gücü; yani bir melekesi vardır. Melekten önce, melekeyi anlamak gerekir.

Meleke, melek, malik, melik ve mülk kelimeleri; gücü, kuvveti temsil eder, güç ve kuvvet manasına gelir. Meleke de güç ve kuvvet demektir. Allah'ın isminin tecelli etmediği bir yerde saf zulüm vardır, karanlık vardır. Yani, Allah'ın rahmetinin tecelli etmediği bir yerde zulüm vardır, Nur isminin tecelli etmediği yerde karanlık vardır, zulmet vardır. Kerim isminin tecelli etmediği bir yerde cimrilik vardır. Bu, Allah'ın her bir ismi için böyledir. Allah'ın isimlerinin tecelli etmediği yerde ters tarafta karanlık ve zulmet vardır. Dolayısıyla İblis, şeytan da karanlık ve zulmeti temsil eder. Melekler de nurdan olan tarafı temsil eder.

Mesela, bir kulda Allah'ın Kerim ismi tecelli ederse ne olur?

Allah'ın Kerim isminin tecelli ettiği bir kulda o isim meleke olur. Meleke, güç ve kuvvet demektir, dedik. Bu kişi de güçlü ve kuvvetli bir şekilde cömert biri, kerim biri olur. İkram ederken zorlanmaz, sevinir, Allah'ın Kerim ismi onda tecelli ettiği için ikramıyla sevinç duyar.

Allah'ın Kerim ismi birinde tecelli etmezse ne olur?

Tam tersi cimri biri olur. Allah ayeti kelimede; **"şeytan sizi fakirlikle korkutur"**[3] buyurur. Şeytan birini fakirlikle korkutursa, o

[3] Bakara /268

da şeytana uyarsa o kişi cimri olur. Bu, Allah'ın her bir ismi için böyledir; yani biz de ya, Allah'ın isimleri meleke olur, güç ve kuvvet olur. Ya da iblis, şeytan orada meleğin, melekenin, Allah'ın isimlerinin olması gerektiği yerde yerini alır, şeytan orayı istila eder.

Bütün her şeyin bir zıddı vardır. Her şey aynı zamanda zıddıyla tanınır, anlaşılır. Aydınlık, karanlıkla; iman, küfürle; güzellik, çirkinlikle anlaşılır. Melek ile şeytan birbirinin zıttı iki varlıktır, iki zıt tarafı temsil eder. İnsan da bu iki varlığın arasında durur, tercihini kendisi yapar. İsterse melek gibi olur, Allah'ın isimleri onda meleke güç ve kuvvet haline gelir, Allah'ın isimleriyle isimlenir, Allah'ın nuru olur, Allah'ın zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği Hz. insan olur. Eğer insan bu melekeyi almazsa o zaman da şeytan onun gönlünde, aklında, iradesinde, bedeninde, varlığında yerini alır dolayısıyla o da şeytan olur.

Allah, şeytanı anlatırken insanlardan ve cinlerden olan şeytanların olduğunu söyler. Ayeti kerimede; **"biz her peygambere insanlardan ve cinlerden olan şeytanları düşman kıldık"**[4] buyurur. Allah; ister insanlardan, ister cinlerden olsun peygamberlere düşman olanların şeytan olduğunu söyler.

Şeytanların, peygamberlere yaptığı düşmanlık onların şahsına değildir. Allah, vahyini o peygamberle beraber göndermiştir dolayısıyla onlar da düşmanlığı Allah'ın vahyine yapar. Böyle yapanlar ister bunun farkında olsun ister olmasınlar bu böyledir.

Bu sadece kâfirler, ya da peygambere karşı duranlar için değildir. Kim, Allah'ın vahyine, ayetlerine düşmansa; "ben Allah'ın bu ayetini sevmiyorum, bu ayetin gereğini yerine getirmek

[4] En'am /112

istemiyorum, ya da bu ayet bana güzel şeyler söylemiyor" diyorsa o kişi ayetlere de, peygambere de düşmandır.

Evet, eğer meleklere iman edersek doğru tarafta, güzel tarafta durmamız gerekir; çünkü iman sevmektir. Meleklere iman; melekleri sevmek, meleklerin melekliğini sevmek, güzelliğini sevmektir. Allah, melekleri anlatırken; "onlar Allah'ın kulu, âbdleridirler. Onlar Allah'a âbd olmaktan bıkmaz, usanmaz çekinmezler, rablerini hamd ile tesbih ederler. Onlar rablerinin emirlerini yerine getirirler"[5] buyurur.

Konumuz meleklere iman olduğu için bunu bir seferde anlatıp geçemeyiz. Allah, melekleri her bir ayette nasıl anlatmışsa biz de hep beraber öyle anlamaya çalışacağız inşallah.

Melekleri sevmek demek; onların melek tarafını sevmek; yani onların kulluğunu sevmek demektir. Allah'ı hamd ile tespih etmelerini sevmek, Allah'a ibadette usanmamalarını, bıkkınlık göstermemelerini, insanlar için hayrı istemelerini, insanlara dua ve istiğfar etmelerini, Allah'ın emrini aşkla, muhabbetle yerine getirmelerini sevmek demektir. Bu saydıklarımın hepsi meleklerin özellikleridir. Meleğin vasfı; sevmektir, aşktır, muhabbettir, iyiliktir, güzelliktir, ihsandır. Bununla beraber baştan sona hayırdır sevaptır; yani imandır. Bir de aynı şekilde bunun tersi de söz konusudur ki bunlar da şeytanın vasıflarıdır.

Tersi nedir?

Kibirdir, şirktir, çirkinliktir, şerdir, günahtır, küfürdür, riyadır, hasettir tersi de bunlardır. Biri şeytanın öteki de meleklerin vasfıdır. Ya meleklerin vasfını sever, meleklere iman etmiş olursun ya da şeytanı seversin. Allah ayeti kerimede;

[5] Nahl /49, Zumer /75

"şeytana âbd olmayın"[6] tapmayın, kul olmayın buyurur. Bu vasıfları; yani kibri, gururu, riyayı, hasedi, övülmeyi, günahı, şirki, nifakı sevmek şeytana âbd olmak, şeytanlaşmaktır. Onun için Allah ayeti kerimede; **Yâ benî âdeme en lâ ta'budûş şeytân, innehu lekum aduvvun mubîn:**[7] "Ey âdemoğlu! Şeytana âbd olmayın, o sizin apaçık düşmanınızdır" buyurur. Şeytana âbd olmak demek; şeytanı sevmek, şeytana kul olmak demektir. Allah da bize; "şeytanın kulu olmayın" der. Kimin kulu olmamız gerekir? -Elbette ki Allah'ın kulu olmamız gerekir.

Eğer biri bize düşmansa bizim için saf zarardır, saf hüsrandır. Ona uyduğumuzda zarar ederiz. Allah ayetin devamında; **Ve eni'budûnî:** "Bana âbd olun." **Hâzâ sırâtun mustakîm:**[8] "Sırat-el mustakim budur." **Ve lekad edalle minkum cibillen kesîran, e fe lem tekûnû ta'kılûn:**[9] Şeytan, "sizden önce birçok kavmi saptırmıştı, siz hala aklınızı kullanmayacak mısınız (akletmeyecek misiniz)" buyurur. Yani; "hala şeytana uymaya, tapmaya devam mı edeceksiniz?"

Allah başka bir ayeti kerimede; **"Allah aklını kullanmayan bir topluluğun (kavmin) üzerine pisliği döker"**[10] buyurur. Bu pislik, manevi pisliktir, şeytanın pisliğidir. Allah bu pisliği aklını kullanmayan bir topluluğun üzerine döker; çünkü o topluluk birbiriyle beraberdir.

Hiç kimse tek başına değildir. İnsan, ya mü'minlerdendir ya kâfirlerden, ya münafıklardan, ya da hiçbir şeyi kabul etmeyenlerden, nefsine tapanlardandır. İnsanlar topluluk halindedir, Allah bu yüzden pisliği üzerine döktüğü kişileri kavim olarak buyurur.

[6] Yasin /60
[7] Yasin /60
[8] Yasin /61
[9] Yasin /62
[10] Yunus /100

Allah, şeytanı bize apaçık düşman olarak gösterir. Allah bir de başka bir ayette; **"kim meleklere, Cebrail'e, Mikail'e düşman olursa Allah da onun düşmanıdır"**[11] buyurur. Yani kim güzelliğe, imana, hayra, sevaba düşman olursa o, meleklere düşman olmuştur, Allah da onun düşmanıdır. O, düşmanlığını Allah'a yapmıştır.

Başka kimler onların düşmanıdır?

Allah'ın resulleri, mü'minler de onlara düşmandır. Eğer mü'minse kötülüğe, şerre, kibre, düşmandır. Eğer insan, meleklere iman ederse secde edilmeye layık bir varlık olur, meleklerin secde ettiği varlık olur. Eğer şeytana iman ederse; yani şeytanı sever, şeytanlığı sever, şeytanın vasıflarını; kibri, kibirlenmeyi, riyayı, hasedi, şerri severse o da şeytanlaşır ve şeytan olur.

Melekleri tanımak için ayetleri okurken Allah'ın ne dediğini mutlaka hep beraber anlamaya çalışacağız; çünkü tanımadan olmaz. Ayetleri anlarken, tanırken, iman ederken meleklerden önce, İblisi tanımamız gerekir; çünkü bir kul; "la ilahe" demeden "illallah" diyemez. "La ilahe illallah" demesi için önce kötüyü, yanlışı, şeytanı, şeytanlığı anlayacak ki onu kendinden nehyedebilsin. "Bu, benden uzaktır, kibirlenmek, haset etmek, kötülük benden uzaktır" desin, sonra "illallah" diyebilir. İllallah deyip meleklere iman ederek; "güzelliği, sevmeyi, iman etmeyi, iyiliği, ihsanı, hayrı seviyorum" diyebilir.

Onun için önce; "la ilahe" diyoruz, sonra "illallah" diyoruz. Bunu diyebilmek içinde aklımızı kullanmamız gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*aklı olmayanın imanı olmaz*"[12] buyurur. Eğer biri aklını kullanmıyorsa onun imanı olmaz; çünkü aklı faal

[11] Bakara /98
[12] Deylemi, 3 /217; No: 4629

durumda, çalışır durumda değildir. O zaman öncelikle akletmemiz, aklımızı kullanmamız gerekir.

Allah ayeti kerimede; **efela te'kilun:** "Siz aklınızı kullanmayacak mısınız?" **leallekum te'kilun:** "(Allah ayetlerini beyan ederken) umulur ki akıl edersiniz (umulur ki akıl ederler)" veya iman etmeyenler için Allah'ın vahyini dinlemeyenler için **la ye'kilun** buyurur ya da **la ye'kilune şey'a** buyurur; "onlar hiçbir şeyi akıl etmemişler, akıllarını kullanmamışlar" der.

Aynı şekilde cehennemlikler cehenneme giderken cehennemin kapılarından girdiklerinde oradaki muhafızlar o cehennemliklere sorar; **"size Allah'ın bugünü haber veren resulleri gelmedi mi, size Allah'ın vahyini okumadılar mı? Onlar derler ki: Evet, Allah'ın resulleri geldi. Biz onları dinlemedik, onları ciddiye almadık, bununla beraber aklımızı da kullanmadık onları dinleseydik veya aklımızı kullansaydık bugün bu ateşin ehli olmaz, cehenneme girmezdik"**[13] derler.

Demek ki cehenneme gidenler akıllarını kullanmadıkları için, akıllarını kullanıp Allah'ın vahyini, resullerini dinlemedikleri için cehenneme gidiyormuş. O zaman aklımızı nasıl kullanmamız gerektiğini, aklımızı kullanıp nasıl iman etmemiz gerektiğini hep beraber anlamaya çalışacağız inşallah.

Allah, insanı hakikati bulsun, kendi hakikatini bulsun, hakikate ersin ve kendi hakikatine ersin diye yaratmıştır. İnsanın hakikati Allah'ın insana nefhettiği ruhtur. Her insan, Allah'tan bir nur, bir ruh taşır ki onun hakikati odur. Beden, insanın elbisesidir. Her insanın bulması gereken hakikat, Allah'ın kendisine nefhettiği ruhu, hakikatidir. Hiç kimse vehimle, zanla, hayalle, kendindeki hakikati bulamaz, rabbini bulamaz, kendisine tecelli eden rabbinin nurunu bulamaz.

[13] Zumer /71

Peki, neyle bulabilir?

Vahiyle bulabilir. Yoksa kendi kendine hayale kapılır, ömrünü bir hayalin peşinde geçirir, sonra da huzura gidince neyi kaybettiğini anlar.

Bulmadığın şey senin değildir. Eğer kendi kendini, Allah'ın sana nefhettiği ruhu bulamazsan kendini bulamadın demektir. Herkes kendini arar ve herkesin kendini bulması gerekir; ama bulmadan önce bilmesi, öğrenmesi, anlaması ondan sonra bulması gerekir. Bulunca ne olur? -Bulunca olur; yani Allah'ın kendisine nefhettiği ruh, Hz. insan olur.

Akıl, beyin demek değildir. Beyin, aklın tecelli ettiği zahiri taraftır. Gören göz değildir. Göz sadece ruhtan dünyaya açılan bir penceredir ve ruhun görüşünün binde biri gözde tecelli eder. Göz sadece dışarıya açılmış bir penceredir.

Mesela; görüyoruz bazılarının gözleri var; ama görmez. Neden? -Ruhlarıyla irtibatları kopmuştur da ondan. Bu irtibat önce beyne gider, beyin de onu kalpten alır. Kalp, o görüşü o görmeyi gönülden, ruhtan alır; çünkü dirilik, ilim, bütün özellikler ruhtadır; yani görüş kabiliyeti ruhtan kalbe, gönle oradan akla, beyne gelir, dışarda da aynı şekilde tecelli eder. Akıl da böyledir.

Akıl manevidir, zahiri değildir; yani beyin, aklın zahiri tarafıdır. Aklın melekeleri; yani gücü, kuvveti vardır. Biri; aklın melekelerini, o gücü, kuvveti anlamadan, bulmadan akıllı olmaz, aklını kullanamaz.

Aklın birinci melekesi idraktır. İdrak etmek, anlama kabiliyetidir. Birinin idrak etmesi için tefekkür edip düşünmesi gerekir. Tefekkür eder, düşünürse idrak edip anlar. Bunların her biri ayrı ayrı, safha safha gelen melekelerdir, güç ve kuvvettir. Bir şey üzerine ne kadar çok tefekkür edersen anlama kabiliyetin de

o kadar artar, onu o kadar anlarsın; yani o ne kadar güçlü olursa o kadar melekeye dönüşmüştür. İdrak melekesi de o kadar güçlü demektir.

Aynı şekilde Allah "tefakkuh" der. Tefakkuh; fıkhetmek, derinlemesine düşünmek demektir. Bu da akıldaki ayrı bir melekedir. Bir de "tedebbür" der. Bu da bir şeyin arkasını görmek demektir. Allah ayeti kerimede; **"onlar ayetleri tedebbür etmezler mi?"**[14] Buyurur. Bu; "onlar, ayetlerin arkasındaki manayı anlamazlar mı" demektir.

Senin bunların hepsini, çalıştırman gerekir. Sen onları çalıştırdıkça, onlar güçlenir. Onları çalıştırdıkça bu senin duan olur; "ya rabbi ben bunu anlamak istiyorum" demiş olursun.

Allah ayeti kerimede; **"onlar yerlerin ve göklerin yaradılışı üzerinde tefekkür etmezler mi!"**[15] buyurur. Allah; tefekküre, düşünmeye davet eder. Allah her konuda; "onlar Allah'ın ayetleri üzerinde tefekkür etmezler mi, düşünmezler mi, akıllarını kullanmazlar mı?" buyurur. Eğer, aklımızı kullanmak istiyorsak bu melekelerin hepsinin akıl mertebesinde tecelli etmesi; yani, güçlenmesi gerekir.

Nasıl ki aklın böyle melekeleri varsa, bir de gönlün melekeleri, mertebeleri; yani gücü ve kuvveti vardır. Gönlün melekesi; sevmektir, imandır, aşktır. Bunlar gönlün ve ruhun melekesidir. Bunun peşinden takva gelir; yani kul, Allah'a karşı sorumluluğunu bilir ve yerine getirmeye çalışır.

Ruhun; takva, teslimiyet, kurbiyet; yani Allah'a yakınlık, fena ve beka, bir de ikrah; yani kerih görme, çirkin görme melekeleri vardır. Bu melekelerin hepsi ruha aittir. Akıl, ruhun

[14] Nisa /82
[15] Ali İmran /191

hizmetçisi, askeri konumundadır; yani ruh, gönül akla hangi komutu verirse o da öyle çalışır.

Meleklere imanı anlamaya çalışıyoruz. Önce melekeye imanı anlamaya çalışmamız lazım. Melekeye imanı anlarsak o bizde güç ve kuvvet olur. Güzelliği seversek o güzellikle ilgili melekemiz, meleğimiz olmuş olur; yani o bölüm melekleşmiş olur. Aklımız, melek gibi çalışan bir akıl, meleki bir akıl olur. Aklımız doğru tarafta güçlenmeyince, melek olmayınca, malik olmayınca ters tarafta yerini alır ve orda çalışır o zaman da şeytani olur, şeytani bir akıl olur. Şeytanın da bir gücü, kuvveti vardır; yani melekeler insanda melekleşmeyince o melekelerin yerini şeytan alır, böylelikle de insan şeytanlaşır.

O şeytani kuvvetler hangileridir?

Birinci derecedeki kuvvet kibirdir. Kibirlenmek, kendini büyük görmektir. Diğerleri riyadır, gösteriştir, nefsi, dünyayı, malı, mevkiyi sevmektir, şehvet, gıybet, haram ve boş şeyleri sevmek de bunların içindedir. Ve bunların hepsi de şeytanlıktır, şeytani kuvvetlerdir ve bunların hiçbiri gerçek değildir, gerçeğin tersindeki zıtlardır.

Mesela; kibrin zıddı tevazudur, boyun bükmedir. Dünyayı, malı, mevkiyi sevmenin tersi Allah'ı sevmek, hakikati sevmek, ahireti sevmektir. Gıybetin tersi insanları yermek değil övmektir. Bu yine sevmek manasına gelir. Haramların tersi haramın yerine hayrı, ibadeti, güzelliği sevmektir. Boş şeylerin tersi, Allah'ın rızasını kazandıran şeyleri sevmektir; yani melekeler ile şeytani haller birbirlerinin tersidir.

İnsan ya meleke tarafını ön tarafa çıkarıp güçlendirir, o onda melek, meleke olur, güç ve kuvvet olur ya da ters tarafı güçlendirir, şeytan olur. Bu tercihi insanın kendisi yapar yalnız.

Burayı mutlaka anlamak gerekir; yani kendimizi anlamamız gerekir.

Bir de günahın gücü ve kuvveti, şeytanlıkları, şeytani gücü vardır. Diyelim ki biri içkiye alıştı ve içkiyi terk edemiyor. Onun içkiyi bırakamaması şeytani bir güç ve kuvvettir. Ondan vazgeçemiyor. Ama bunu insan kendisi yapmıştır. Ters tarafta durarak yanlış yaptığı için bu yanlışı onda güç ve kuvvet olmuştur. Bu yüzden kendini oradan alamaz; çünkü bu onun gücünü aşar.

Aynı şekilde ibadetin de melekeleri vardır. Mesela; namaz kılan birinde namaz meleke haline, güç ve kuvvet haline gelse o adam istese de namazı bırakamaz. Bir vakti kılamayınca huzursuz olur, rahatsız olur, mutlaka o vakti kılması gerekir. Peşinden hemen kaza edip tövbe eder. Fakat namaz birinde meleke haline gelmemişse o kişi gerçekten mü'min, Allah'ı seven biri de olsa namaz kılmakta zorlanır, kılmak ister yine de zorlanır; çünkü namaz onda meleke haline gelmemiş; yani güç ve kuvvet olmamıştır.

Bu, oruç için de böyledir. Öyleleri vardır ki mü'mindir, oruç tutmak ister; ama oruç tutarken zorlanır ya da tutamaz, oruç onda meleke haline gelmediği için tutamaz. Bir de bazıları vardır ki her türlü yanlışı yapar; ama Ramazan ayı geldiğinde yanlışını bırakır, orucunu tutar. Oruç böyle birinde meleke haline gelmiştir. Orucu kendisinde meleke haline gelenin imanı, orucu meleke haline gelmemiş birine göre deryadan bir damla kadar da olsa oruç onda meleke haline geldiği için orucu tutabilir, buna gücü yeter; çünkü o gücü almıştır.

Her bir ibadetin böylesine melekeleri vardır. Eğer bir ibadete devam etmek istiyorsak onun melekesini kesp etmemiz, kazanmamız gerekir. Bu da ona devam etmekle, onu devam ettirmekle, onun hakikatine ermeye çalışmakla mümkün olur. O

ibadeti ne kadar çok yapsak o kadar güçlenir, o bizde o kadar meleke haline, güç ve kuvvet haline gelir. Onun için; "eğer biri kırk gün namaz kılsa artık namazı bırakamaz" demişlerdir. Neden kırk gün diye bir sürede bulunmuşlar? -Çünkü kırk günde meleke haline, güç ve kuvvet haline gelir de ondan. Bu her şey için, bütün ibadetler için böyledir.

Allah bize nasıl ki melekleri, meleklere imanı tanıtıyorsa aynı şekilde şeytanı, İblisi de öyle tanıtır; çünkü onun tersinden uzak durmamız; yani "la ilahe" dememiz gerekir ki "illallah" diyebilelim. Mesela İblisle ilgili Allah'ın ne buyurduğunu kısaca birkaç ayetle söyleyeyim.

Allah; İblisin, kendi emrine asi olduğunu onun için Âdem'e secde etmediğini, İblisin, Âdem'e karşı kibirlendiğini buyurdu. Allah'a karşı değil Âdem'e; yani insana karşı kibirlenip büyüklük tasladı; "ben ondan hayırlıyım" dedi. Allah bunları bize; "sakın sen de böyle yapmayasın, bak böyle yaparsan iblis gibi olursun, hiçbir insana karşı kibirlenip; 'ben ondan hayırlıyım' deme. Sen kimin hayırlı olduğunu, yarın ne olacağını bilemezsin, tevazunu göster, melekliğini göster, iblis gibi olma, iblis gibi yapma" demek için anlatır.

"Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size fahşayı emreder, tavsiye eder."[16] **"Şeytan ancak dostlarını korkutur"**[17] buyurdu Allah. Yani şeytan seni fakirlikle korkutuyorsa korkma eğer sen şeytandan korkarsan şeytana dost olmuşsun, şeytanı dinliyorsun demektir. **"Allah sizi fazlıyla, rahmetiyle müjdeliyor"**[18] buyurdu. Onun için; "şeytanın korkutmasıyla korkma" diyor Allah.

[16] Bakara /268
[17] Ali İmran /175
[18] Ali İmran /170

Başka bir ayette; **"şeytanın arkadaşlığı ne kötü arkadaşlıktır"**[19] buyurdu; çünkü kendisiyle arkadaşlık yapanı cehenneme sürükler. **"Şeytan içkiyle, kumarla aranızı bozmak ister**. **Ona uymayın bu durumda içkiyi, kumarı bırakın"**[20] dedi. Yani şeytanları dost edinenler kendilerini doğru yolda zannederler, dedi. Şeytana uyanlar, şeytanın da doğru yaptığını zannediyor, kendisinin de doğru yolda olduğunu zannediyor ki şeytana uyup şeytanı dost kabul ediyor.

Evet, şeytan; hakka düşman, insana düşman, Allah'a düşmandır. Yani sen şeytana uyar, şeytan gibi yaparsan sen de Allah'a düşman olursun, hakka, insana düşman olursun.

Demek ki insana düşman olanlar şeytanlaşmış insanlardır. **"Şeytan da arkadaşları da cehennemliktir"**[21] buyurdu. **"Şeytanlar kâfirleri tahrik edip kışkırtır"**[22] dedi. Yani kim şeytanın tahrikine kapılırsa, şeytan onu kışkırtırsa o kâfirdir, dedi Allah.

İnsanın kime uyması gerekir?

Elbette ki peygambere uyması gerekir. "Ya Allah'ın indirdiğine tabi olursunuz ya da şeytana tabi olursunuz, Allah'ın indirdiğine tabi olmayanlar, şeytana tabi olmuştur" buyurdu bir de "Şeytan, aklını kullanmayanları delalete düşürür, hidayete erdikten sonra delalete düşenler şeytana tabi olmuştur" buyurdu. Demek ki hidayetten sonra bir de delalet varmış. Biri işi anladığı, hidayeti gördüğü, bildiği halde bununla beraber ters tarafa gider, doğruyu kabul etmezse şeytana tabi olmuştur dedi Allah. İnşallah bu ayetleri biraz sonra okuyacağız.

[19] Nisa /38
[20] Maide /91
[21] Meryem /68
[22] Meryem /83

"Kim Rahman'ın zikrinden yüz çevirir, Rahman'ın zikrini, ayetlerini görmezden gelirse (Allah'ı zikretmeyi görmezden gelir; yani 'bu gereksizdir' derse) Allah onu şeytanına bağlar. O; şeytanın karini, yakını, arkadaşı, uydusu olur, şeytanın etrafında döner dolaşır"[23] dedi. Kim Allah'ın zikrinden, vahyinden yüz çevirirse, Allah'ın zikrini, vahyini görmezden gelirse; yani işittiği halde sanki işitmemiş gibi yaparsa o kişi şeytanın yakını olur.

Allah; İblisi, şeytanı bize böyle tanıttı. Yaklaşık yirmi tane ayet mealini söyledim. Bunları daha sonra hep beraber anlayacağız inşallah.

Allah Hz. Âdem'le iblisin kıssasını anlatıp; "İblis secde etmedi" derken buradaki incelikleri anlamak gerekir.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ve iz kâle rabbuke lil melâiketi: "Allah meleklere buyurdu ki." **İnnî hâlikun beşeren min salsâlin min hamein mesnûn:**[24] "Ben kuru balçıktan şekil verilmiş çamurdan bir beşer yaratacağım." Allah, önce beşer dedi. Ruh, insana nefhedilmeden önce insan bir beşerdi. Ruh nefhedilince insan oldu, Hz. İnsan oldu.

Fe izâ sevveytuhu: "Ne zaman ki ben onu tasvir edip onun yaratılışını tamamladım." **Ve nefahtu fîhi min rûhî:** "Ona kendi ruhumdan nefhettim." **Fe kaû lehu sâcidîn:**[25] "Hemen onun için secdeye kapanın" hemen secde edin.

[23] Zuhruf /36
[24] Hicr /28
[25] Hicr /29

Fe secedel melâiketu kulluhum ecmaûn:[26] "Bunun üzerine (Allah ona ruhundan nefhedince) meleklerin hepsi toptan secde etti." Hiçbiri dışarı da kalmaksızın hepsi, toptan ona secde etti[27]; ama iblis secde etmedi; çünkü iblis melek değildi, cinlerdendi.[28]

Allah burada önümüze iki seçenek koyar; bir, secde eden bir de secde etmeyen. Secde etmek demek itaat etmek, sevmek, takdir etmek, övmek demektir. Kimi? -Hz. İnsanı; yani Âdem'i. Ya, **nefahtu fîhi min rûhî** ayetinin tecelli ettiği kişiyi, Allah'ın güzelliğinin üzerinde göründüğü kişiyi kabul eder, onun gibi olursun ya da ters tarafta durur, itiraz eder kibirlenerek; "ben ondan hayırlıyım" dersin. Onun için peygamberlere iman etmeyenler İblisin konumuna düşer. Peygamberi kabul etmeyerek; "Allah buna mı peygamberlik verdi, ben bundan daha hayırlıyım" deyip secde etmez. Böylelerinin hali İblisin halinin, fikrinin, düşüncesinin aynısıdır.

Allah bir de meleklerin fikir beyan ettiğini söyler. **Ve iz kâle rabbuke lil melâiketi:** "Rabbin meleklere buyurdu ki." **İnnî câilun fîl ardı halîfeten:** "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." **Kâlû e tec'alu fîhâ men yufsidu fîhâ ve yesfikud dimâe:** "(Melekler) dediler ki: Ya rabbi! Sen orda yeri ifsad edecek, yeryüzünde fesat çıkaracak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?" Melekler bunu nerden biliyordu? -Çünkü Allah bir şeyi söylediğinde o söylediği şeyin hem başını hem sonunu birden gösterir. "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" dediğinde ise o halifenin, insanların neler yaptığını da bir anda onlara gösterdi. Evet, melekler de; "bunu mu halife kılıyorsun?" Deyince devamında bir de; **Ve nahnu nusebbihu bi hamdik:** "Biz seni hamdinle tesbih ediyoruz" dediler. Yani bu durumda "halife olmaya biz daha layık değil miyiz" dediler. **Ve nukaddisu leke:** "Seni takdis ediyoruz." Seni

[26] Hicr /30
[27] Hicr /31
[28] Kehf /50

biliyor, tanıyor, senin her türlü noksanlıktan münezzeh olduğunu takdis ediyoruz, dediler. **Kâle innî a'lemu mâ lâ tâ'lemûn:**[29] "Allah buyurdu ki: Ben sizin bilmediklerinizi biliyorum." Meleklerin sorduğu soruya karşılık Allah'ın da meleklere verdiği cevap budur. Allah burada; "seni hamd ile tesbih ediyor, bir de seni takdis ediyoruz" derken meleklerin vasfını sayar.

Ayet devam ediyor; **Ve alleme âdemel esmâe kullehâ:** "Allah bütün isimleri Âdem'e talim etti." Allah neden isimleri Âdem'e talim etti? -Halifeliğe layık olduğunu onlara gösterecek de ondan. Talim ettiği bütün isimler neydi? -El Esmau'l Husna, bütün isimler; yani Allah her bir ismiyle ona tecelli etti ve her bir ismiyle nasıl tecelli etmesi gerektiğini, nasıl kullanması gerektiğini ona talim etti. **Summe aradahum alel melâike:** "Sonra Âdem'i meleklere gösterip" **Fe kâle enbiûnî bi esmâi hâulâi:** "Hadi bunu isimleriyle beraber söyleyin." Yani; "El Esmau'l Husna'yı sayın" dedi. **İn kuntum sadikîn:**[30] "Eğer size göre doğru buysa." Yani; "siz doğru söylüyorsanız, halifeliğe siz daha layıksanız bu isimlerin sizde tecelli etmesi lazım; çünkü halifenin beni temsil etmesi gerekir. Bu isimler sizde yoksa beni temsil edemezsiniz. Buna Âdem layıktır, insan layıktır, hak sahibi odur" dedi.

Melekler ne dedi; **Kalu subhanek:** "Sen subhansın (ya rabbi)! Dediler." Allah bunu bize; "sen de yanlış yaptığında melekler gibi yap" demek için öğretir. **Lâ ilme lenâ illâ mâ allemtenâ:** "Senin bize öğrettiğinden başka bizim bir ilmimiz yoktur." Sen bize neyi öğretmişsen biz onu biliriz. Dolayısıyla Âdem'i bilemedik, tanıyamadık üzerindeki isimleri de sayamıyoruz. **İnneke entel alîmul hakîm:**[31] "Âlim ve hâkim olan sensin." Her şeyi bilen ve her şeyde bir muradı olan sensin, dediler.

[29] Bakara /30
[30] Bakara /31
[31] Bakara /32

Bir kulun da yanlış yaptıktan sonra Allah'ın vahyini öğrendiğinde; **La ilme lena illa ma allemtena:** "Ya rabbi! Senin bize öğrettiğinden başka bizim bir ilmimiz yoktur" demesi lazım. Senin başka bir ilmin mi var! Bu zandır, bu vehimdir. Böyle bir iddian varsa sen melekler gibi değil iblis gibi yapıyorsun, sen bu ilminle şeytanlaşırsın demektir. Senin, Allah'ın sana öğretinden başka ilminin olmaması gerekir, yoksa Allah'a ters düşersin. Meleklere iman bir de bunu gerektirir. Melekler böyle söyledi. Meleklerin söylediğini seviyorsan, meleklere iman etmişsen sen de böyle yapıp; "sen subhansın ya rabbi! Senin bana öğrettiğinden başka benim bir ilmim yoktur" demen lazım. Allah sana neyi öğretmişse onu al, gerisini bırak.

Allah bu sefer Hz. Âdem'e hitap eder; **Kâle yâ âdemu enbi'hum bi esmâihim:** "Ya Âdem! Onun isimlerini söyle." Allah'ın sana tecelli ettiği esmayı say. **Fe lemmâ enbeehum bi esmâihim:** "Ne zaman ki Âdem o esmayı söyledi" her birini tek tek isimleriyle söyledi. **Kâle e lem ekul lekum innî a'lemu gaybes semâvâti vel ard:** (Allah bu sefer meleklere buyurdu ki) "Ben size yerlerin ve göklerin ilmi bana aittir demedim mi?" Onları bilen benim demedim mi? **Ve a'lemu mâ tubdûne ve mâ kuntum tektumûn:**[32] "Sizin açıkladığınızı da, gizlediğinizi de bilirim demedim mi." Yani sen onu söylesen de söylemesen de gönlündekini Allah bilir.

Ve iz kulnâ lil melâiketiscudû li âdem: "Ne zaman ki biz meleklere; Âdem'e secde edin dedik." **Fe secedû illâ iblis:** "Hepsi secde etti, İblis secde etmedi." **Ebâ vestekber:** "İblis kibirlendi, kibrinde direndi." Aslında düşünüp taşındı; ama kibirlenmekte direndi, kibrini yenemedi. **Ve kâne minel kâfirîn:**[33] "Ve kâfirlerden oldu."

[32] Bakara /33
[33] Bakara /34

Eğer biri Allah'ın emrine karşı kibirlenirse kâfir oluyormuş. O andan itibaren İblis, Âdem'e düşman oldu. İnsana, Âdem'e haset ettiği için; yani kıskandığı için düşman oldu. İblis neyi kıskandı? -Âdem'in Allah'a yakınlığını, halife olmasını kıskandı.

Allah bu kıssayı bize anlatırken; "siz iblis gibi olup kıskançlık yapmayın" dedi. Allah, peygamberlerini gönderdiğinde iman etmeyenler de onun peygamberliğini, Allah'a yakınlığını kıskandığı için iman etmediler.

Bu şu anda da mü'minlerin; "ben Müslümanım" diyenlerin düştüğü en büyük hatalardan bir tanesidir. Birbirlerini kıskanıyorlar. Cemaatler birbirini kıskanıyor. O; "bizim cemaat" diyor öteki; "bizim cemaat" diyor. Öbürü; "bizim tarikat" diyor diğeri; "bizim mezhep" diyor. Hiç farkında olmadan birbirlerine karşı kibirlenmiş oluyorlar. Biz de ısrarla ne diyoruz; kim "la ilahe illallah Muhammed'un resullullah" diyorsa o bizim kardeşimizdir. Hiç kimse Allah'a kimin daha yakın olduğunu bilemez. Yanlış yapmayalım, haset edip İblisin durumuna düşmeyelim. Bu cemaat halinde böyledir.

Aynı şekilde fert halinde de böyledir; yani insanlar tek tek de birbirine karşı kibirlenmemeli, haset etmemelidir. Onun için; "insan insanın cennetidir de cehennemidir de. İnsan insan için cennet de olur cehennemde olur" diyoruz. Allah insanların üzerinden sana cenneti ikram eder, aynı şekilde insanların üstünden cehennemi de hak edebilirsin. İnsanlara iyilik, güzellik, hayır yaptığında o senin için cennet olur; ama ona zulmettiğinde, haksızlık ettiğinde, hakkını teslim etmediğinde ise senin için o, cehennem olur. Sen kendine bak. İnsan senin için cennet midir yoksa cehennem midir, insanlar senin için cennete mi yoksa cehenneme mi vesile oluyor.

Bunu sen tercih edersin yalnız. Herkes kendisi tercih eder. Birilerini kötülemekle kimse bir şey kazanmaz. Yani; "bu benim altımdadır, ben onun üstündeyim" demek ne işe yarar, sadece yanlış yaparsın. Bunu yapanlar bir şey yapmayanlar, hakikati anlamayanlardır.

Allah ayeti kerimede; **"genişliği yerle gök kadar olan cennete koşun"**[34] buyurur. **"Hayırlarda yarışın, hayırlarda müsabaka yapın"**[35] buyurur. Sen kendine bak yarışıyor musun, yarışmıyor musun? Yani birini arkaya atıp; "bu aşağılıktır, bu kötüdür, bu yanlıştadır" demekle sen yukarı çıkmazsın. Senin koşman gerekir, şeytan seni bu şekilde kandırmasın. "Ben ondan daha iyiyim, ben Allah'a ondan daha yakınım" demek "ben cennete daha layığım" demektir. Bu, lafla olmaz. Allah; "koş, müsabaka yap, hayırda yarış" dedi. "İnsan senin için cennet olsun, cehenneme değil cennete vesile olsun" dedi.

Allah ayeti kerimede; **"su-i zanda bulunmayın, gıybet etmeyin, sizden biri kardeşinin etini yemek ister mi?"**[36] diye buyurur. Gıybet etmek, kardeşinin etini yemektir; yani sen birini çekiştirdiğinde gıybet edip kardeşinin etini yiyorsun. Allah'a bununla hiç yaklaşabilir misin? "Aslında ben ondan daha öndeyim" derken aslında kardeşinin etini yiyorsun. Sen Allah'tan uzaklaşıyorsun haberin yok. Şeytan bunu sana güzel gösterir.

Evet, haset etmeyelim, kazanmak istiyorsak çalışmamız, aklımızı sonuna kadar kullanmamız, akletmemiz, akıl melekelerini çalıştırmamız, faal hale getirmemiz gerekir. Allah'ın; "akletmez misiniz, düşünmez misiniz, tefekkür etmez misiniz, tedebbür etmez misiniz, tefakkuh etmez misiniz" dediklerinden

[34] Hadid /21
[35] Bakara /148
[36] Hucurat /12

olmamamız, bunun için de aklımızı sonuna kadar kullanmamız gerekir. Allah aklı kullanmaya davet eder.

Bu, peygamberlerden Hz. Hud (a.s.)'ın yaptığı davettir. Hz. Hud (a.s.) kavmine dedi ki; **Yâ kavmi lâ es'elukum aleyhi ecrâ:** "Ey kavmim ben sizden bir ücret istemiyorum." **İn ecriye illâ alâllezî fetaranî:** "Benim ecrim (benim mükâfatım) beni yaratana aittir." **E fe lâ ta'kilûn:**[37] "Siz akletmeyecek misiniz?" Akıllanmayacak, aklınızı kullanmayacak mısınız? Yani; "ben sizi Allah'a davet ediyor, vahyini size tebliğ ediyorsam sizden bir ücret istediğim için değildir. Benim ücretim, benim ecrim, beni yaratana aittir. Ben bunu onun emriyle yapıyorum" diyor.

Lekad enzelnâ ileykum kitâben: "Kitaba and olsun ki, biz size bir kitap indirdik." **Fîhi zikrukum:** "Orada sizin zikriniz vardır (orada sizin şerefiniz vardır)." Sizin kitabınızda sizin şerefiniz vardır; yani siz şerefinizi size indirdiğim kitapla kazanırsınız. **E fe lâ ta'kılûn:**[38] "Siz akletmeyecek misiniz, aklınızı kullanmayacak mısınız?" Eğer biri şerefini Allah'ın kitabından almıyorsa, vahyine iman edip onu yaşamaktan almıyorsa onun şerefi olmaz.

E te'murûnen nâse bil birri: "Siz şimdi insanlara iyiliği (güzelliği, tavsiye ediyor) emrediyorsunuz da." **Ve tensevne enfusekum:** "(Kendinizi) nefsinizi unutuyor musunuz?" **Ve entum tetlûnel kitâb:** "Siz, Allah'ın kitabını da okuyorsunuz." **E fe lâ ta'kilûn:**[39] "Siz aklınızı kullanmıyor musunuz?" Bu nasıl akıldır! Başkalarına böyle tavsiyede bulunup, iyiliği tavsiye ederek; "şöyle güzel yap, böyle güzel yap" diyorsun; ama kendini unutuyorsun. Sen bunu yapmıyorsun, bir de Allah'ın kitabını da okuyorsun sen aklını kullanmıyor musun; yani aklını kullanmak böyle midir? Diyor Allah.

[37] Hud /51
[38] Enbiya /10
[39] Bakara /44

Sen bir iyiliği yapmadıkça istediğin kadar onu anlat bir şey kazanamazsın. Gece gündüz birine namazı anlat; ama namaz kılmazsan namazın sevabını, karşılığını alamazsın. "Siz aklınızı kullanmıyor musunuz? Buyuruyor Allah.

Ve huvellezî yuhyî ve yumît: "Hayat veren de öldüren de odur." **Ve lehuhtilâful leyli ven nehâr:** "Gece ile gündüzün değişmesi de onun emri onun hükmüyledir." **E fe lâ ta'kilûn:**[40] "Siz aklınızı kullanmayacak mısınız?" Yani geceyle gündüz, ölümle hayat üzerine tefekkür et, aklını kullan, kullanırsan her şeyin Allah'a ait olduğunu anlarsın, dedi Allah.

Ve mâ ûtîtum min şey'in fe metâul hayâtid dunyâ ve zînetuhâ: "Size verilen şeyler ancak dünya hayatının nimetleri ve süsüdür." **Ve mâ indallâhi hayrun ve ebkâ:** "Allah'ın katındakilerse hem hayır itibariyle hayırlı, hem de bakidir, ebedidir." **E fe lâ ta'kilûn:**[41] "Siz aklınızı kullanmayacak mısınız?" Artık düşünmeyecek misiniz; yani dünyayı ahirete tercih etmeyin. Allah katındakiler hayır itibariyle hayırlıdır hem de ebedidir. Dünya nimetleri ise sizler için biraz istifadedir, biraz da süstür. Süse, ziynete kapılmayın, kapılanlar aklını kullanmamıştır dedi Allah.

Ve mâl hayâtud dunyâ illâ leibun ve lehvun: "Dünya hayatına ait her ne varsa bir oyun ve eğlenceden ibarettir, oyalanmadır." **Ve led dârul âhiratu hayrun lillezîne yettekûn:** "Ahiret yurdu ise, muttakiler için hayırlıdır." Eğer biri takva sahibi ise Allah'a karşı sorumluluğunu bilmiş, anlamış, gereğini yerine getirmiş ise onun için hayırlı olan ahiret hayatıdır, ahiret yurdudur. Öteki ise cehenneme gider, bu onun için hayırlı

[40] Mu'minun /80
[41] Kasas /60

değildir; yani takva sahibi değilse hayırlı değildir. **E fe lâ ta'kilûn:**[42] "Hala akıllanmayacak mısınız?"

Ve men nuammirhu nunekkishu fîl halk: "Biz kime ömür verirsek, ömrünü uzatırsak sonra onu tersine çevirririz." Yani biri gittikçe güçlenir; ama yaşlandığında yaşlılığından itibaren yavaş yavaş güçlülüğünü, gözünün görmesini, işitmeyi, gücünü, kuvvetini kaybeder; yani yaradılışı tersine çevrilir. **E fe lâ ya'kilûn:**[43] "Hala bunu düşünüp, tefekkür edip anlamayacak mısınız?" Hayatın geçici olduğunu anlamayacak mısınız; "yani size biraz ömür verdik sonra onu tamamladığınızda, o ömür sınıra geldiğinde yaratılışını tersine döndürürüz. Çocuk gibi olmaya, onu kaybetmeye başlarsınız, hayat bu kadardır, aklınızı kullanmayacak mısınız?" Diyor Allah.

Uffin lekum: "Size yazıklar olsun." **Ve li mâ ta'budûne min dûnillâh:** "Allah'tan başka âbd olduklarınıza da yazıklar olsun." **E fe lâ ta'kilûn:**[44] "Siz aklınızı kullanmayacak mısınız?"

Kezâlike yubeyyinullâhu lekum âyâtihî: "Allah size ayetlerini böyle beyan eder, böyle açıklar ki." **Leallekum ta'kilûn:**[45] "Umulur ki aklınızı kullanırsınız (umulur ki akıllanırsınız)." Allah, aklımızı ayetleriyle kullanalım diye ayetlerini beyan ediyor.

İnnâ enzelnâhu kur'ânen arabiyyen: "Biz Kur'an'ı Arapça bir kitap olarak indirdik, kıldık." **Leallekum ta'kilûn:**[46] "Umulur ki aklınızı kullanırsınız, onu anlarsınız."

[42] En'am /32
[43] Yasin /68
[44] Enbiya /67
[45] Bakara /242
[46] Yusuf /2

İnne şerred devâbbi indallâh: "Allah katındaki en şerli, en kötü olan şey." **Summul bukmullezîne lâ ya'kilûn:**[47] "Sağır, dilsiz ve aklını kullanmayanlardır." Allah katındaki en şerli varlık, varlıkların en kötüsü; "sağır, dilsiz ve aklını kullanmayanlardır." Bunlar hakikate sağırdır, Allah'ın vahyini, hakikati duymaz. Kulakları hakikate karşı sağırdır. Bir de dilsizdirler; yani hakikati söylemez, hakikati ikrar etmezler. Bununla beraber akıllarını da kullanmazlar. Akıllarını kullanmadıkları için hakikate karşı kör ve sağırdırlar. Bu, Allah katındaki en kötü canlıdır.

Ve mâ kâne li nefsin en tu'mine illâ bi iznillâh: "Allah'ın izni olmadan hiç kimse iman edemez." **Ve yec'alur ricse alâllezîne lâ ya'kilûn:**[48] "Allah, aklını kullanmayanların üzerine pisliği döker." Onları pisliğin içinde bırakır. Allah'ın izni olmadıkça hiç kimse iman edemez; yani hiç kimse kimseyi imana zorlamasın eğer biri pisliğin içinde; yani manevi pisliğin, ilim pisliğinin içinde kalmışsa o, aklını kullanmadığı içindir. Allah onun için pisliği onların üzerine dökmüş, onları pisliğin içinde bırakmıştır. Bu nedenle onlar iman etmez.

Biri aklını kullanmadıkça pisliğin içinden çıkamaz, Allah imanı ona nasip etmez, onun imanı olmaz. Birinin iman etmesini istiyorsan önce ona aklını kullanmasını, o pisliğin içinden çıkmayı öğret.

Manevi pislik nedir?

Manevi pislik; şeytanın verdiği vesvese, vehim, zan, yanlış fikir, yanlış düşünce, yanlış ilimdir; yani biri aklını kullanmayarak hak olanı bulmamış, hakkı dinlememiş, ayetleri dinlememiş bir de; "bence şu şöyledir, bence bu böyledir" demiştir. Bu, manevi

[47] Enfal /22
[48] Yunus /100

pisliktir. Böyleleri hakikate sırt çevirmiş, hakikatten yüz çevirmiş, Allah'tan yüz çevirmiştir.

Niye böyle olmuştur peki?

"Allah, akıllarını kullanmadıkları için" dedi. Bu nedenle de "böyleleri iman etmez, edemez" dedi. Ne zamana kadar? -Aklını kullanıp o pislikten kurtularak Allah'a dönmedikçe iman edemez.

Hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir; **Ve minhum men yestemiûne ileyk:** "Onların içinde seni dinleyenler var." **E fe ente tusmius summe:** "Ama sağırlara sen mi işittireceksin." O sağır kulağını kapatmıştır. Seni dinliyor ama seni işitmiyor. **Ve lev kânû lâ ya'kilûn:**[49] "Hem de aklını kullanmadığı halde." Aklını kullanmayınca sağırdır, sen ona işittiremezsin, dedi Allah. Seni dinliyor ama ona işittiremezsin; çünkü o, aklını kullanmıyor.

Ve meselullezîne keferû: "Kâfirlerin durumu, misali şöyledir." **Ke meselillezî yen'ıku bi mâ lâ yesmeû illâ duâen ve nidââ:** "Sadece bağırma ve çağırmadan başka bir şey duymaz" duyduğunu sadece bir bağırma ve çağırma olarak duyar, dinler. **Summun bukmun umyun:** "O sağırdır, dilsizdir, kördür." Manevi kör… Başta, kalbin melekelerini anlatırken söylemiştim; manevi görmek, manevi işitmek vardır bir de manevi anlamak vardır. **Fe hum lâ ya'kilûn:**[50] "Bununla beraber onlar akletmezler, akıllarını kullanmazlar." Böylelerine bir şey anlatamazsın, böyleleri hakkı, hakikati dinlemez.

Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelallâh: "Onlara, Allah'ın indirdiğine tabi olun denildiğinde." **Kâlû bel nettebiu mâ elfeynâ aleyhi âbâenâ:** "Onlar derler ki: Biz kendi atalarımıza uyarız." Biz onları neyin üzerinde bulduysak onlar nasıl yapıyorduysa biz de

[49] Yunus /42
[50] Bakara /171

onlara uyarız; yani Allah'ın indirdiğine değil atalarımıza uyuyoruz. **E ve lev kâne âbâuhum lâ ya'kılûne şey:** "Ya ataları akıllarını kullanmamış, akıl erdirememişlerse (yine onlara mı uyacaklar)." **Ve lâ yehtedûn:**[51] "Hidayete erememişlerse." Akıllarını kullanıp hidayete erememişlerse yine onlara mı uyacaklar.

Ve izâ kîle lehum âminû kemâ âmenen nâs: "Onlara; gelin siz de insanlar gibi iman edin denildiğinde." **Kâlû e nu'minu kemâ âmenes sufehâu:** "Onlar derler ki: Biz; akılsızlar, sefihler gibi mi iman edelim." Neden öyle söylüyorlar?

Onlar kendilerini bir de akıllı zannediyorlar da ondan. "Dünyayı biliyoruz, işimizi biliyoruz, biz kendimizi düşünüyoruz" diyorlar. Onun için de Allah yolunda her şeylerini sarf edenlere, fedakârlık yapanlara akılsız deyip; "biz de onlar gibi mi yapalım" diyorlar. **E lâ innehum humus sufehâu:** "Dikkat edin asıl sefih olanlar, akılsız olanlar onlardır" dedi Allah. Neden?

Çünkü ebedi hayatlarının hesabını yapamıyorlar, cehennemin yolunu tutmuş, şeytana tabi olmuş gidiyor ve kendilerini akıllı zannediyorlar. **Ve lâkin lâ ya'lemûn:**[52] "Ama onlar bunu bilmiyor."

Allah bir de gönül sahiplerinden bahseder. Gönül sahibi başka akıl sahibi başkadır. Gönül sahibi, gönül ehli gönüllerini kullananlardır.

Yu'til hikmete men yeşâu: "Allah hikmeti dilediğine verir." **Yeşa** fiili çift taraflıdır; yani Allah hikmeti dileyene isteyene verir, demektir. Eğer istiyorsan gereğini yap, Allah sana o zaman hikmeti verir. Hikmet, Allah'ın muradı demektir, Allah'ın muradını anlamaktır. Allah'ın ayetlerini okuyup o ayetleri, Allah'ın o

[51] Bakara /170
[52] Bakara /13

ayetlerdeki muradını, insan üzerindeki muradını, kendisi üzerindeki muradını anlamaktır. **Ve men yu'tel hikmete:** "Allah kime hikmet verirse." **Fe kad ûtiye hayran kesîrâ:** "Allah ona çokça hayır vermiştir." **Ve mâ yezzekkeru illâ ulûl elbâb:**[53] "Bunu ancak gönül sahipleri anlar." Hikmeti, hikmetin büyük bir hayır olduğunu gönül sahibi anlar.

Biri hikmeti anladıysa; yani Allah'ın muradını anladıysa o gönül sahibidir, demektir. Gönül sahipleri bunun kıymetli, değerli olduğunu bilir, anlar. Yoksa "kimde para varsa kıymetli, değerli, şerefli olan odur" diyenler gönül sahibi değildir. Böylelerinin akli melekesi yeteri kadar gelişmemiş, güçlenmemiş, onların şeytani tarafı güçlenmiş demektir.

İnne fî halkıs semâvâti vel ard: "Göklerin ve yerin yaratılışında." **Vahtilâfil leyli ven nehâr:** "Geceyle gündüzün peş peşe gelişinde." **Le âyâtin li ulîl elbâb:**[54] "Bunlarda gönül sahipleri için ayetler vardır." Bunun üzerinde, göklerin ve yerlerin yaratılışında, geceyle ve gündüzün art arda gelişinde tefekkür eden gönül sahipleri için ayetler vardır. Ayet demek; delil demek, hakkı, hakikati gösteren, ilim ve marifet demektir.

E fe men ya'lemu ennemâ unzile ileyke min rabbikel hakk: "Şimdi bu (Kur'an'ın) bu ayetlerin sana rabbinden hak olarak indirildiğini bilen bir kimseyle." **Ke men huve a'mâ:** "O kör gibi olur mu?" Bunu bilmeyenler kördür. Bunu bilenle, o kör hiç bir olur mu? **İnnemâ yetezekkeru ûlul elbâb:**[55] "Ama bunu sadece gönül sahipleri anlar." İkisinin bir olmadığını gönül sahipleri anlar. Biri Allah'ın vahyine iman etmiş, Allah'tan gelenin hak olduğunu kabul etmiş, öteki de vahye karşı kör ve sağır davranmış, bu ikisi

[53] Bakara /269
[54] Ali İmran /190
[55] Rad /19

nasıl bir olsun, bu ikisinin ayrımını gönül sahipleri anlar, dedi Allah.

Onun için bazen anlatıyoruz; biri, birini; "nasılsın, iyi misin?" diye sorduğunda yahut birine; "falanca nasıl?" diye başkasını sorduğunda o sordukları kişiler günaha batmış olsalar bile onların dünyevi işleri iyiyse karşıdaki kişiler onlar için; "çok iyidir" der. Ama o hali hatırı sorulan kişi Allah yolundaysa ve maddi işleri de kötüyse onun için "durumu kötüdür" derler. Bu bakış doğru bir bakış değildir. İyi olmak, kötü olmak bu değildir.

Eğer biri Allah'a yakınsa, Allah'a kulluğunu yapıyorsa maddi durumu ne olursa olsun o iyidir, onun durumu gerçekten iyidir; ama öteki şeytana tabi olmuş, günahlara boğulmuş, nefsinin, şeytanın peşinden gidiyorsa durumu kötüdür. Dünyevi durumu biraz iyi olan için; "o çok iyidir" demek akıl itibariyle sorulduğunda ise; "o, işini biliyor, akıllı biridir" demek; yani akıllı olarak kulluğu yapanı değil para kazananı görmek şeytani bir bakıştır, rahmani bir bakış değildir.

Em men huve kânitun ânâel leyli sâcid: "O gece kalkıp ayakta durarak secdeler edip." **Ve kaimen:** "Kıyamda durup" **Yahzerul âhirate:** "Ahiretten dolayı korkar umut eder." **Ve yercû rahmete rabbihî**: "Rabbinin rahmetini umut eder." **Kul hel yestevîllezîne ya'lemûne vellezîne lâ ya'lemûn:** "De ki: Bilenlerle bilmeyenler hiç bir olur mu?" Biri gece kalkıp ayakta, kıyamda durup secde eder, ahiretinin endişesini taşır, ahiretten dolayı korkup Allah'ın rahmetini umar öteki ise sabaha kadar yatar. Bunlardan biri biliyor, öteki ise bilmiyor. Allah; "hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu" dedi. **İnnemâ yetezekkeru ulûl elbâb:**[56] "Bunu ancak gönül sahipleri anlar."

[56] Zumer /9

Bu ikisinin bir olmadığını, bu iki insanın kıyamette bir tutulmayacağını, Allah'ın onlara aynı muameleyi yapmayacağını gönül sahipleri bilir, anlar; yani gönül sahibi olmayanlar böyle şeyleri basit görür; ama Allah; "bu büyük bir şeydir, bu ikisi nasıl bir olsun? Biri sabaha kadar yatsın öteki ise gece kalkıp ayakta, kıyamda dursun, secde edip dua etsin, rabbinin rahmetini umsun, ahiretten dolayı endişe etsin, Bu ikisi nasıl bir olur? -Bilenlerle bilmeyenler bir olmaz" dedi. O gece kalkıp kıyam eden, secde eden biliyor, öteki ise bilmiyor.

Ellezîne yestemiûnel kavl: "Onlar ki sözü dinlerler" sözün tamamını dinlerler. **Fe yettebiûne ahsenehu:** "Sözün en güzeline tabi olurlar." **Ulâikellezîne hedâhumullâh:** "İşte onlar Allah'ın hidayete erdirdiği kimselerdir." **Ve ulâike hum ulûl elbâb:**[57] "İşte gönül sahipleri bunlardır" dedi. Allah gönül sahibini tarif ederek; "işte bunlar gönül sahibidir" dedi.

Ellezîne yestemiûnel kavl: "Sözün tamamını dinler." Yani kim ne konuşursa konuşsun, onu dinler. **Fe yettebiûne ahsenehu:** "Ama sözün en güzeline tabi olur." Onun için dinlemekten korkmayalım. Kim ne söylerse söylesin dinleyim; ama sözün en güzeline tabi olalım. Sözün en güzeli, Allah'ın sözü, Allah'ın kelamıdır, Allah'a, resulüne ait olan kelamdır. Böyle yapanlar gönül sahibidir. Gönül sahibi demek, tek kelimeyle veli demektir, gönlünü kullanan veli, gönül ehli demektir.

Huden ve zikrâ li ulîl elbâb: Bu Kur'an, gönül sahipleri (aklıselim sahipleri) için bir yol gösterici bir de ihtardır, hatırlatmadır." Ayet devam eder; **Fasbir inne va'dallâhi hakkun vestagfir li zenbi:** "Sabret; çünkü Allah'ın va'di haktır, günahlarına istiğfar et." **Ve sebbih bi hamdi rabbi:** "Rabbini hamd ile tesbih et." **Bil aşiyyi vel ibkâr:**[58] "Hem sabah hem akşam (rabbini hamd

[57] Zumer /18
[58] Mu'min /54-55

ile tesbih et).” Yani melekler gibi ol, onlar rablerini hamd ile tesbih ediyordu. Sen de melekler gibi ol, bununla beraber günahına istiğfar et, insanlar hakkında da sabret, Allah’ın va’di haktır” dedi.

Eaddallâhu lehum azâben şedîda: “Allah onlar için şiddetli bir azap va’detmiş, hazırlamıştır**.” Fettekûllâhe yâ ulîl elbâb:** “Ey gönül sahipleri (ey temiz akıl sahipleri) Allah’a karşı takva sahipleri olun.” Sorumluluğunuzu bilin ve yerine getirin. **Ellezîne âmenû:** “İman edenler.” **Kad enzelallâhu ileykum zikrâ:**[59] “Eğer siz iman etmişseniz bilin ki Allah size zikri indirmiştir.” Allah size bir öğüt indirmiştir. Allah vahyiyle size öğüt verir, nasihat verir.

Hâzâ belâgun lin nâs: “Bu, insanlara bir tebliğdir.” **Ve li yunzerû bi:** “Bununla uyarılsınlar.” **Ve li ya’lemû ennemâ huve ilâhun vâhid:** “Hem de bilsinler ki rableri vahid olan, tek olan Allah’tır.” **Ve li yezzekkere ulûl elbâb:**[60] “(Akıl sahipleri) O gönül sahipleri (gönlü temiz olanlar) bundan öğüt alır.” Bundan öğüt alsınlar diye Allah bu tebliği yapıyor. Yani Allah; “beni muhatap almayanları, gönül sahibi olmayanları muhatap almıyorum, onlar zaten beni dinlemiyor” diyor.

Ve kâlû lev kunnâ nesmeu ev na'kıl: (Cehenneme gidenler diyecekler ki:) “eğer biz Allah’ın ayetlerini dinleseydik ya da aklımızı kullansaydık.” **Mâ kunnâ fî ashâbis saîr:**[61] “Bugün bu çılgın alevli ateşin ashabı olmazdık.”

Bunu, Kur’an’ı dinleyen cinler söylüyor; **Ve ennehu kâne yekûlu sefîhunâ alâllâhi şetatâ:**[62] “Bizim beyinsiz olanımız (iblis) Allah’a karşı saçma sapan şeyler söylüyor.” Bizi öyle kandırdı, Allah’a karşı saçma sapan şeyler söylüyor, dediler.

[59] Talak /10
[60] İbrahim /52
[61] Mulk /10
[62] Cin /4

Kâle rabbi: "(Hz. Musa) dedi ki: Ya rabbi." **İnnî lâ emliku illâ nefsî ve ahî:** "Ben kendi nefsimden ve kardeşimden başkasına güç yettiremiyorum." **La emliku:** "Malik değilim." Benim gücüm bir tek nefsime yeter, kendi nefsime malikim, kardeşime söylerim o da kendine malik olur. Eğer biri; "ben kendime güç yettiremedim" diyor, nefsine güç yettiremiyorsa kendine malik değildir, kendi nefsine güç yettiremiyor, şerri, hayırdan daha güçlüdür demektir. **Fefruk beynenâ ve beynel kavmil fâsikîn:**[63] "Bizimle fasık olan kavmin arasını ayır."

Ve minen nâsi men yucâdilu fîllâhi bi gayri ilm: "İnsanlardan öylesi var ki; ilmi olmadığı halde Allah hakkında tartışır." **Ve yettebiu kulle şeytânin merîd:**[64] "Böyleleri her azgın şeytana tabi olur." Böyleleri azgın olan şeytana tabi olmuştur. Onlar ilimleri olmadan Allah hakkında tartışırlar.

Hangi ilimleri olmadan tartışırlar?

Allah'ın onlara kendisini tanıttığı ilim; yani El Esmau'l Husna hakkında bir ilimleri yokken tartışırlar. Onlar azgın şeytana tabi olmuşlardır, dedi.

Onun için; "bence Allah şöyle yapar, bence Allah böyle yapar" demek azgın şeytana tabi olmaktır ki insanı azdırır. Niye? - Allah, şeytan için; **"merit"** dedi. "Seni azdırır, yoldan çıkarır. Benim hakkımda senin bilgin yoksa beni, kendimi tanıttığım gibi tanımıyorsan benim hakkımda konuşma, benim hakkımda hüküm verme, hükmü benim vermem gerekirken kendini benim yerime koyup hüküm verme ya da şunlara 'cennetlik' şunlara 'cehennemlik' deme, hüküm bana aittir" dedi Allah.

[63] Maide /25
[64] Hacc /3

Nerden biliyorsun ki; "Allah şöyle yapar, böyle yapar" diyorsun. İlmin olmadığı halde bunları söylüyorsan şeytana tabi olmuşsun demektir. Bunu, Allah söylüyor.

Evet, ayet devam ediyor; **Kutibe aleyhi:** "O, ona yazılmıştır." Kime? -Şeytana. **Ennehu men tevellâhu:** "Kim onu veli edinirse" şeytanı dost edinir, şeytana uyarsa. **Fe ennehu yudıllu:** "Şeytan onu delalete düşürür." **Ve yehdîhi ilâ azâbis saîr:**[65] "Onu, o çılgın ateşin azabına yöneltir." Kim şeytana uyarsa, şeytanı dost edinir, şeytanın söylediğini severse şeytan onları azaba yöneltir.

Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelallâh: "Onlara; Allah'ın indirdiğine tabi olun, denildiğinde." **Kâlû bel nettebiu mâ vecednâ aleyhi âbâenâ:** "Derler ki: Biz atalarımızı bulduğumuz yola uyarız." Yani; Allah'ın indirdiğine tabi olmayız. **E ve lev kâneş şeytânu yed'ûhum ilâ azâbis saîr:**[66] "Eğer şeytan onları o çılgın ateşin azabına davet etmişse de mi onlara uyacaklar?" Onları cehenneme davet etse de mi onlara uyacaklar?

E lem a'had ileykum yâ benî âdem: "Ey âdemoğulları (ey Âdem'in çocukları, ey insanlar)! Ben sizden söz almadım mı?" **En lâ ta'budûş şeytân, innehu lekum aduvvun mubîn:** "Şeytana âbd olmayın, o sizin apaçık düşmanınızdır" demedim mi size. **Ve eni'budûnî, hâzâ sırâtun mustakîm:** "Bana âbd olun sırat-el mustakim budur." **Ve lekad edalle minkum cibillen kesîra:** "And olsun ki o sizden önce birçok insanı (birçok insan kuşağını) delalete düşürmüştü." **E fe lem tekûnû ta'kılûn:**[67] "Siz hala aklınızı kullanmayacak mısınız (siz hala bunu anlamadınız mı)?"

[65] Hacc /4
[66] Lokman /21
[67] Yasin /60-62

İstahveze aleyhimuş şeytânu fe ensâhum zikrallâh: "Şeytan onlara, onları sarıp sarmalayarak Allah'ın zikrini unutturmuştur." Allah'ın zikri derken; yani Allah'ın ayetlerini unutturmuştur. Hayatı yaşarken; "Allah'ın buradaki muradı nedir, rabbim benden ne istiyor" böyle düşünmeyi Allah'ın hesabını yapmayı unutturmuştur. **Ulâike hizbuş şeytân:** "Onlar şeytanın taraftarlarıdır (şeytanın askerleridirler)." **E lâ inne hizbeş şeytâni humul hâsirûn:**[68] "Dikkat edin, şeytanın taraftarları (askerleri) hüsrana uğrayanlardır."

Ve men ya'şu an zikrir rahmân: "Her kim ki Rahman'ın zikrine karşı kör davranırsa." **Ya'şu** demek; tavukkarası yani yarım yamalak görür demektir. Nitekim tavuklar gece görmez. "Kim de Allah'ın, Rahman'ın zikrine karşı kör davranırsa" dedi. **Nukayyid lehu şeytân:** "Allah şeytanı ona bağlar." **Fe huve lehu karîn:**[69] "O, şeytanın karini (uydusu, yakını) olur." Yani o insan; Allah'ın, Rahman'ın zikrini görmezden geldiği için şeytana arkadaş olur, şeytanın uydusu olup onun etrafında döner durur. Hayatını şeytanla beraber yaşar. Bu; Allah'ın, Rahman'ın zikrinden yüz çevirdiği, Rahman'ın zikrine karşı, "Allah Allah" demeye karşı kör davranıp onu görmezden geldiği, Allah'ın ayetlerini görmezden geldiği için o kişinin cezasıdır.

Ayet devam ediyor; **Ve innehum le yasuddûnehum anis sebîl:** "Şeytanlar onları yoldan çıkarır, alıkoyar, onlara set olur." **Ve yahsebûne ennehum muhtedûn:**[70] "Bir de onlar kendilerini hidayette zannederler." Rahman'ın zikrinden yüz cevirmişler rablerini dinlemiyorlar; "Allah" deyip Allah'ın hesabını yapmıyorlar, şeytan onları yoldan çıkarıp onların önüne set olmuş; ama bununla beraber onlar kendilerini hidayette

[68] Mücadele /19
[69] Zuhruf /36
[70] Zuhruf /37

zannediyorlar. Demek ki şeytan bir de onlara, onlar hidayettelermiş gibi gösteriyor.

Hattâ izâ câenâ: "Ne zaman ki bize geldiler." Bize gelene kadar kendilerini hidayette zannederler. Bize geldiklerinde artık şeytanın onların düşmanı olduğunu anlarlar. Şeytan onları cehenneme sürüklemiş, onlar hidayette olmadığı halde onları hidayette göstermiş, o zaman derler ki: **Kâle yâ leyte beynî ve beyneke bu'del meşrikayn:** "Keşke aramızda doğuyla batı kadar mesafe olsaydı." Senden uzak olsaydık. **Fe bi'sel karîn:**[71] "Sen ne kötü dost, ne kötü yakın, ne kötü arkadaşmışsın."

Ve len yenfeakumul yevm: "Bugün bunu söylemeniz size fayda vermez." Bugün bunu anlamış olmanız size fayda vermez, buyurdu. **İz zalemtum ennekum fîl azâbi muşterikûn:**[72] "Kendinize zulmetmenize karşılık (siz kendinize zulmettiniz bunun için) siz azapta ortaksınız." Yani şeytana yakın olanlar şeytanla beraber aynı azabı paylaşır. Siz azapta ortaksınız bugün bunu söylemeniz bir fayda vermez, buyurdu.

E fe ente tusmius summe: "Öyleyse sağırlara sen mi işittireceksin?" **Ev tehdîl umye:** "Yoksa kör olanı sen mi hidayete erdireceksin?" Yolu sen mi göstereceksin. **Ve men kâne fî dalâlin mubîn:**[73] "O, apaçık delalette bulunanı sen mi hidayete erdireceksin?" Şeytana arkadaş olanı hidayete erdiremezsin, Rahman'ın zikrinden yüz çevireni, Rahman'ın zikrine karşı kör ve sağır davrananı hidayete erdiremezsin. O, şeytana uyup şeytanın arkadaşı, şeytanın uydusu, karini olmuş, dedi Allah.

SADAKALLAHUL AZİM

[71] Zuhruf /38
[72] Zuhruf /39
[73] Zuhruf /36-40

Evet, meleklere imanı anlatıyorduk. Meleklere imanı anlamadan önce melekeyi anlamamız; yani güç ve kuvvet manasına gelen melekeyi anlamamız gerekir. Aklın, gönlün, kalbin, ruhun melekeleri; gücü ve kuvveti vardır. Aklımızın melekeyi kesp etmesi, kazanması lazım; yani o gücü, o kuvveti kazanması lazım.

Aklın hangi kuvveti idrak etmesi lazım?

İdrak etme, tefekkür etme, tedebbür etme, teakkul etme, akıl etme kuvvetini idrak etmesi lazım. Bununla beraber bir de hafıza melekesi vardır. O da bilgiyi muhafaza eder. Onun da melekeyi kesp etmesi lazım ki her an Allah'ın huzurunda olduğumuzu, onun kontrolünde olduğumuzu unutmayalım. Allah'ın huzurunda olduğumuzu unutmamak Allah'ın bir emridir.

Allah ayeti kerimede; **"ister tek başınıza ister başkalarıyla beraber olun Allah'ın huzurunda olduğunuzu unutmayın"**[74] buyurur; ama buna rağmen unutuyoruz. Neden? -Çünkü hafıza melekesi, meleklik kesp etmemiş, bu gücü, bu kuvveti kazanmamıştır.

Ayetler üzerinde tefekkür ederken bir şey anlamıyorsak hafıza melekesi güç ve kuvvet kazanmamış güçsüz ve kuvvetsizdir, demektir. Eğer namazda bile bin bir türlü vesvese bize geliyorsa o zaman o tefekkür bölümünde, o hafıza bölümünde, teakkul bölümünde bir sorun var; bu bölüm bizde meleke olmamış, meleklik kesp edilmemiş demektir. Yani hafıza bölümü meleğin gücünü, kuvvetini kazanmadığı için şeytan orda hemen devreye girer ve bizi başka yere taşır, sürükler, bin bir şeyi bize düşündürür. Bunun için akli melekelerimizi güçlendirmemiz, kuvvetlendirmemiz lazım ki bizde meleke, güç ve kuvvet olsun.

[74] Sebe /46

Meleklere iman ederken bunun güç ve kuvvet olduğunu unutmamamız gerekir.

İman sevmek demektir; güzelliği, tefekkür etmeyi, teakkul etmeyi, akletmeyi, anlamayı, hikmeti anlamayı, ayetler üzerinde tefekkür etmeyi, tedebbür etmeyi, ayetlerin arkasındaki manayı anlamayı sevmek demektir.

Tefakkuh etmek ise derinlemesine düşünüp tefekkür ederek ayetteki mananın ne olduğunu anlamaktır. Bunu neden anlamamız gerekir? -Bu, Allah'ın kelamıdır da ondan.

Aynı şekilde yerlerin, göklerin üzerinde tefekkür etmemiz, teakkul etmemiz, anlamaya çalışmamız gerekir. Bütün bunların hepsi akılla, aklın melekeleriyle olur. Bu melekeler akla aittir. Eğer bu melekeler güçlenirse onda güç ve kuvvet olur. O kişi doğru düşünür, doğru anlar, doğru tefekkür eder. Sonuç onu, rabbini tanımaya, kendini tanımaya, hakikati anlamaya götürür. Yoksa böyle meleke kesp etmemiş; yani güç ve kuvvet kazanmamış bir akılla düşünmek, tefekkür etmek, derinlemesine düşünmek, ayetin hikmetini anlamak olmaz. Neyi düşünürsen orda güçlenirsin Allah bu tercihi sana vermiştir.

Mesela bir örnek vereyim, diyelim ki; bir şeyi, bir günahı sürekli düşünelim aklımızda hep o günah olsun ve biz o günahı bir gün, iki gün, beş gün sürekli düşünelim. Bir süre sonra artık biz onu düşünmesek de o günah sürekli düşüncemizde, fikrimizde, gönlümüzde, içimizde olur. Artık düşünmediğimiz halde şeytana ait olan o günah gönlümüzde yer tuttuğu için bizi ters tarafa çeker.

Aynı şekilde bir gün, iki gün, beş gün, on gün peygamberlerle, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le beraber olmayı düşünelim sonra düşünmeyi bıraksak bile yine de elimizde olmadan gönül itibariyle düşünmeye devam ederiz; çünkü gönül,

akıl, hafıza o melekeyi kesp etmiş, o gücü kazanmıştır. Bu gücü biz ona verdik yalnız. Kazanmasına biz vesile olduk. Artık düşünmesek de onunla beraber oluruz. Melekemiz onu kesp etti; yani orda, güç ve kuvvet kazandık. Her zaman kazandığımız güç ve kuvvet; ya meleki bir güç ve kuvvettir, ya da şeytani bir güç ve kuvvettir.

Bizdeki güç Allah'ın sevdiği, razı olduğu bir güç ve kuvvetse, o melekidir, meleklere imandır; ama Allah'ın değil şeytanın sevdiği ise o da şeytani bir güç ve kuvvettir; yani istersek melek gibi olur, melekliğimizi arttırırız. İstersek de şeytan gibi olur, şeytanlığımızı arttırırız. Bu tercih bizimdir.

Onun için Hz. Âdem (a.s.)'ın imtihanı ilk anda, melek ve şeytanladır. Biri secde eder öbürü etmez. Biri onun büyüklüğünü kabul eder. Allah'a karşı başka bir tavırda bulunur. Öteki isyan eder, farklı bir tavırda bulunur. Allah onun için ısrarla; **"şeytan sizin apaçık düşmanınızdır"**[75] der. "Ona uyarsan düşmanına uymuş olursun ve seni cehenneme sürükler" der. Allah, meleklere iman et" dedi. Hem de "benden sonra meleklere iman et" dedi. "Sen benden sonra ilk önce onlarla, meleklerle muhatap oldun, melekler senin muhatap olduğun ilk varlıklardır. Seni bir beşer olarak ve Hz. insan olarak yaratıyorum; ama senin melekliği kazanmanı, melekler gibi nurdan bir varlık olmanı istiyorum" dedi Allah.

Bütün ibadetler, nurdur. Onun için Allah ayeti kerimede; **"Kıyamet günü mü'minlerin önlerinden ve sağından nurları onları aydınlatır"**[76] dedi. Bu nuru kazan, dedi. Bu nuru neyle kazanacaksın? -Elbette ki imanla, tefekkürle, ibadetle, zikirle, vahiyle kazanacaksın. Allah; "melekler gibi nurlan, kendini karanlıkta bırakma eğer nurlanmazsan, karanlık taraf orayı istila eder; yani şeytan, oraya hâkim olur. Bu tercihi sen yapıyorsun,

[75] Yasin /60
[76] Hadid /12

gönlünü ya Allah'a, güzelliğe, meleklere ya da şeytana açıyorsun, tercih senindir, ben sana müdahale etmem, sana hatırlatırım, sana öğretirim, sana söylerim. Eğer güzel yapmaya çalışırsan, sana yardım ederim, bu tercihi yapmazsan sana müdahale etmem" dedi.

Onun için herkes kendi tercihini kendisi yapar. İnsanın ilk önce nereden başlaması gerekir? -Düşünmekten, tefekkür etmekten, akletmekten, tedebbür etmekten, teakkul etmekten başlaması gerekir; yani akli melekelerini güçlendirmesi gerekir.

Son olarak şunu da söyleyeyim; bir de gönlün melekeleri vardır. Bunlar kalp, gönül ve ruhtur. İnsanın hakikati, Allah'ın kendisine nefhettiği ruhtur. Gönül biraz daha ön tarafta bulunur ki bu yüzden ruh hitabı, gönle yapar. Allah ise hitabı ruha yapar. O hitap ruhtan yumuşayarak beşeri tarafın kaldırabileceği şekilde, gönle gelir sonra da gönülden kalbe doğru gelir. Ruhun da, kalbin de, gönlün de melekeleri; yani gücü ve kuvveti vardır. Akıl da ona göre çalışır; çünkü alacağını ondan alır.

Gönlün melekesi aşktır, muhabbettir, sevmektir. İnsan neyi severse onun peşinden gider, onu düşünür. Ruhun sevdiği Allah'tır, sahibidir. Eğer biri; kendi kendine, hakikatine yönelirse, gönlü ile beraber olursa rabbini sever; ama onu unutur, dünyaya dönerse nefse ait arzuları, istekleri, dünyaya ait hayalleri olur. Bu durumda bir de bakar ki dünyayı sevmiş, nefsin arzuları, istekleri, bedenin arzuları, istekleri onu kaplamış, ihata etmiştir.

Bundan kurtulması için ne yapması lazım?

Hakikate, kendi hakikatine dönmesi lazım. Hakka dönmesi, hakk ile olması lazım.

Gönlün de kendine göre melekeleri; gücü ve kuvveti vardır, dedik. Eğer gönüldeki takva çoğalırsa, Allah'a karşı teslimiyet

çoğalıp artar, o meleklik, meleke orda güçlenir ve hiç kimse onu haktan, doğru yapmaktan ayıramaz. Sonra kişinin, Allah'a yakınlığı güçlenirse ve o, Allah'a yakınlığı tadarsa hiçbir an rabbini unutamaz, hep Allah ile olur; ama bunun için bir çaba, bir gayret gerekir.

Bunun sonunda ne vardı?

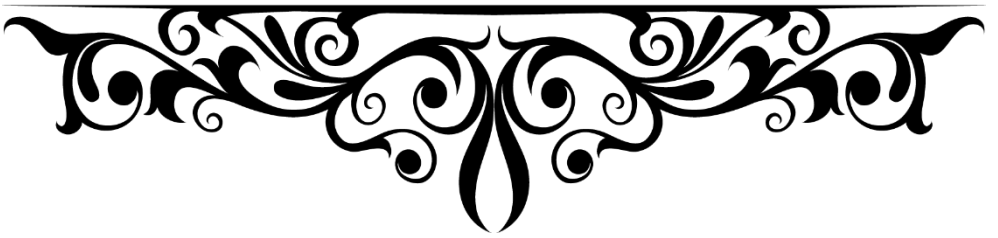
Fena ve beka vardı. Böyle biri artık vehmi olan, hayali olan tarafından kurtulur, bekasını, hakikatini Allah ile bulur.

Allah hepimizi aklını kullanan insanlardan eylesin. Allah'ın; "akletmez misiniz, düşünmez misiniz, tefekkür etmez misiniz" dediği kullarından eylemesin. Allah bizi "ulul elbab" dediği gönül sahiplerinden, gönlü diri olanlardan, gönlüne Allah'ın zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği kullarından eylesin. Allah bizi meleklere gerçek manada iman eden kullarından eylesin. Meleki gücü, kuvveti kazanmış olan kullarından, melekelerini güçlendiren, melek haline getiren kullarından eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

MELEKLERE İMAN
2

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber meleklere imanı anlamaya çalışıyorduk. "Sadece; 'ben meleklere, meleklerin varlığına iman ettim' demek, meleklere iman değildir" demiştik. Meleklere iman edebilmek için önce aklımızı, aklımızın bütün melekelerini kullanmamız gerekir.

O melekeler nedir?

İdrak etme; yani anlama melekesi. Taakkul; akıl etme, aklını kullanma, kullanıp anlama melekesi. Tefakkuh etme; fıkhın da geldiği yer olan fıkhetme, derinlemesine düşünme, tefekkür etme melekesidir. Eğer tefekkür bizde melekeye dönüşmemişse tefekkür yapamıyoruz demektir. Daha birçok melekeler vardır bunlar; tedebbür, tefekkür bir de hafıza… Tefekkür melekesi; ayetlerin, olayların, meselelerin arkasındaki manayı anlama melekesidir. Bir de hafıza melekesi vardır. Bunların hepsi aklın melekeleridir.

Bu melekelerin oluşması, kâmil olabilmesi için aklı kullanmak gerekir; yani hem hafızayı hem akletmeyi, taakkul etmeyi, tefakkuh etmeyi, derinlemesine düşünmeyi, tedebbür etmeyi, olayların arkasındaki manayı anlamaya çalışmayı, bir de onu hafızaya kaydetmeyi öğrenmemiz gerekir. Mesela; Allah Hz. Âdem için buyurdu ki; **"Âdem, o ağaçtan yedi."**[1] **Fe nesîye:**[2]

[1] Taha /121
[2] Taha /115

“Unuttu.” Unuttuğu için, bunu yaptı; yani hafıza melekesi kâmil olmadığı için Allah’ın söylediğini unuttu. Unuttuğundan dolayı da İblise kanıp ona uydu. Allah’ın kendisine bu ağaca yaklaşmayın dediğini unuttu. Bunun olmasının sebebi Hz. Âdem’in akli melekesi; yani hafıza melekesinin kâmil manada oluşmamasıdır. Zaten öyle bir imkânı da olmamıştı. İnsan yanlış yaptığında akli melekeleri gelişir, anlar; çünkü insan yanlış yapınca, eksik yapınca, acı çekince, sıkıntı yaşayınca melekeleri güçlenir.

Unutmayalım yanlış şeytandandır, eğer şeytanın bizi yanlışa düşürmesini, bize unutturmasını istemiyorsak akli melekelerimizi kemale erdirmemiz gerekir; yani Allah’ın emrettiği gibi düşünmemiz, tefekkür etmemiz, taakkul etmemiz, tedebbür etmemiz, tefakkuh etmemiz, kısaca bütün bu melekeleri kullanmamız gerekir. Aynı şekilde hafıza melekesi de böyledir. Unutmamak için onu da kullanmak gerekir.

Misal; hepimiz bilimsel olarak insanın, aklının en fazla yüzde 15 ya da 20’sini çalıştırdığını biliyoruz. Bu durumda yüzde seksen i yedekte bekliyor ve çalışmıyor demektir.

Peki, insan aklının yüzde 80’i nasıl çalışır?

Eğer bu melekeler çalışır, faal durumda olursa, o geriye kalan yüzde seksenlik bölüm de devreye girer. Bunun için tek bir yol vardır; o da tefekkür etmektir. Allah’ın ayetleri, varlığın yaratılışı, kendi yaratılışı üzerinde tefekkür etmek. İnsan kendini anlamak için tefekkür ettiğinde boşta olup yedekte kalan o yüzde seksenlik bölüm çalışır. O bölüm çalıştığı kadarıyla insan akıllı olur; yani aklını kullanmış olur, Allah’ın kendisine verdiğini kullanmış olur.

Bir de gönlün melekeleri vardır. Gönlün melekesi de iman melekesidir; yani sevme melekesi, muhabbet melekesi, aşk melekesi bunlar gönlün melekesi, gücü ve kuvvetidir. Meleke

demek; güç ve kuvvet demekti. Meleklere iman ederken de önce melekelere iman etmek gerekir yoksa insan kaybeder.

Bir de takva melekesi vardır; yani Allah'a karşı sorumluluğunu bilme, anlama ve gereğini yerine getirmeye çalışma melekesi vardır. Takva insanda melekeye dönüştüğünde insan onu bir elbise gibi giymiş olur; yani, takva melekesi onda melekeye dönüştüğünde, büyüyüp kemale erdiğinde o kişi takvalı biri olur ve Allah'a karşı sorumluluğunu bir an bile unutmaz, sorumluluğu yerine getirmek için bütün çabasını, gayretini sarfeder; çünkü takva onda melekeye dönüştüğü için gücü ve kuvveti olmuş olur. Eğer onda meleke yoksa bu durumda onun gücü ve kuvveti de yoktur. Bir de Allah'a teslim olma, Müslüman olma melekesi vardır.

Kulun, Allah'a teslim olması, Müslüman olması gerektiğini bildiği halde teslimiyet gösterememesinin sebebi nedir?

Teslimiyet melekesi kemale ermediği için, olgunlaşmadığı için ya da o meleke hiç olmadığı içindir. İnsanda meleke olmayınca onun yerini şeytani bir güç alır. Bu bizim kendi tercihimizde olan bir şeydir.

Allah'ın her bir isminin karşılığında bir meleke vardır. Onun için önce anlamak, iman etmek lazım diyoruz. Anladık, bildik, öğrendik ondan sonra o bilgimizin bizde imana ve amele dönüşmesi gerekir diyoruz. İmana dönüşürken o bizde güç ve kuvvet olur, meleke olur. Allah'ın isimlerine iman ederken de bu böyledir. Allah'ın her bir isminin karşılığında bir meleke, bir güç ve kuvvet vardır. İman ettik, sevdik; fakat bu yetmez. Hemen sorumluluğunu yerine getirmek için; yani takvalı olmak için o ismi sevmemiz, bir de üzerimizde göstermeye, takvamızı, sorumluluğumuzu yerine getirmeye çalışmamız lazım. Yerine getirmeye çalıştıkça o bizde güç ve kuvvet olur, meleke olur. Onun

için önce Allah'a iman, sonra meleklere iman etmek gerekir; yani Allah'ın isimlerinin üzerimizde tecelli etmesi gerekir.

Meleklere iman bu demektir. Bu meleklere imanın birinci basamağıdır. Bizdeki meleklerin, bizde güç ve kuvvet olması, meleke olması gerekir. Eğer öyle olursa ne olur? -Allah'ın isimleri, Allah'ın nuru bizde tecelli eder; ama öncesinde akletmek gerekir. Akletmezsek olmaz. Bu yüzden Resullullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Aklı olmayanın dini yoktur"*[3] buyurur. Aklı olmayanın dini olmaz. O kişi sorumlu da değildir; yani birinin aklı yoksa o, çocuk muamelesi görüp cennete gider. Aklı olan birisi ise sorumludur.

Peki, neyden sorumludur?

Elbette ki önce aklını kullanmaktan sorumludur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"İnsanlar helak oldu, âlimler müstesna. Âlimler de helak oldu, âlim olup ilmiyle amil olan, ilmiyle amel edenler müstesna. Âlim olup ilmiyle amel edenler de helak oldu, âlim olup, ilmiyle amel ederek ihlas sahibi olanlar müstesna. Âlim olup, ilmiyle amel ederek ihlas sahibi olanlar da azim bir tehlikeyle karşı karşıyadır"*[4] *buyurur.*

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ihlas sahipleri için; "azim bir tehlike içindedir" der. Önce bilmek, öğrenmek, aklını kullanmak ve âlim olmak gerekir. Âlim; Allah'ı bilen demektir. Bilmek ve öğrenmek yeter mi? -Yetmez, bilenler helak olur. Öğrendiğiyle amel etmesi gerekir; ama o da yetmez; çünkü sadece öğrendiğiyle amel edenler de helak olur. Bir de ihlas sahibi olması gerekir. İhlas, Allah'a karşı samimiyet, yaptığını Allah için yapmak demektir; ama unutmamak lazım ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, onların da azim bir tehlike içinde olduğunu söyledi.

[3] Kenzul Ummal, c.14, s.73
[4] İhyâ, Kahire, 1939 /1358, 1 /67

İhlas sahipleri neden azim bir tehlike içindedir?

Eğer birinin akli melekesi gelişmemişse, meleklere imanı tam değilse o helak olur. Bu konuda birçok örnekle karşı karşıyayız aslında. Bunlardan bir tanesini örnek vereyim; akli melekesi gelişmemiş biri Allah rızası için adam öldürür, Allah rızası deyip öldürür. Peki, samimi midir? -Samimidir. Allah rızası için katil olur, Allah rızası için zulmeder.

Tarihten bir örnek vereyim; Hz. Ali'yi şehit eden sahabeden İbn-i Mülcem diye bir zattır. Evet, burası önemlidir, Hz. Ali'yi şehit eden kişi sahabeden bir zattır. Hz. Ali şehit olduktan sonra onu yakalarlar ve o da idamı bekler. Bu arada bazıları ona işkence yapıp onun elini, kulağını, keser; ama İbn-i Mülcem tek kelime bile etmez. Sahabe onun hakkında; "sabaha kadar namaz kılar, Kur'an okurdu ve onun ufak bir korkusu ya da endişesi de yoktu" der. Bu kişi doğru yaptığını zannediyordu. Sabaha kadar Kur'an okur ve secde ederdi. Sabaha kadar Allah'ı zikreder ve tesbih ederdi. Sahabeler İbn-i Mülcem hakkında; "o kadar çok secde ediyordu ki alnında secde izi vardı" der. Ona işkence yapanlar onun dilini kesmek ister. Bunu yapanlar kim olursa olsun, elbette ki bu yanlış bir şeydir. Orda bulunanlar; işkence yapanlar onun dilini kesmek istediğinde İbn-i Mülcem'in ağladığını söylerler. Dilini kesmek isteyenler ona; "elini, kulağını kestik ağlamadın, şimdi niye ağlıyorsun?" diye sorunca İbn-i Mülcem; "dilimi keserseniz neyle Kur'an okuyacağım? Bu yüzden ağlıyorum, Kur'an okuyamayacağım için ağlıyorum" diye cevap verir.

Bakın, hem mü'min hem Müslüman, hem âlim hem ilmiyle amel ediyor hem de ihlas sahibidir, değil mi! Bundan daha fazla nasıl ihlas sahibi olunur! Peki, sorun nerdedir?

İşlediği cinayetin büyüklüğüne, bir de ihlasına bakın. Sadece o Cemel Savaşı'nda on binden fazla sahabe vefat etmiştir. On bin

tane sahabe... Bunların çoğunluğu sahabedir ve mutlaka hepsi de; "biz doğru yapıyoruz" diye hareket etmiştir.

Peki, sorun nerdedir?

Sorun, meleklere imanı anlamamadadır. Meleklere iman anlaşılmadığı için akli melekeler gelişmemiş, olgunlaşmamıştır. Onun için onlarda meleklere iman yoktur dolayısıyla aklın bu melekeleri de çalışmaz. Saydığım bu melekeler onlarda çalışmadığı için yanlışa düşmüşlerdir. İşe, imana yanlış yerden başlamışlardır. Önce Allah'a sonra meleklere iman etmemiz gerekir. Melekelere, bizdeki güce ve kuvvete iman etmemiz gerekir. Bir örnek daha vereyim, tabi şimdi vereceğim bu örneği duyan bir âlim; "haşa, böyle bir şey olur mu" diyecek.

Mesela; Allah'ın Hâlık ya da Hallak ismi kulda nasıl tecelli eder?

Tecelli etmese olmaz, ismin tecelli etmesi gerekir; çünkü Allah sendeki o gönül âlemini sana teslim etmiş, yaratma işini sana teslim etmiş, kendinden, Kadir isminden sana güç vermiş, kuvvet vermiştir. Bununla beraber bu yaratma işini; yani kendindeki yaratma işini, sana teslim etmiştir. Melek olmak istiyorsan, buyur, yapman gereken şey; tefekkürü, taakkulu, tedebbürü, tefakkuhu kullanmak; yani tek kelimeyle düşünmek, aklını kullanmaktır. Böyle yaparsan, Allah'ın isimleri üzerinde tefekkür ettiğinde Allah'ın ismi sende tecelli eder. Şeytani şeyler tefekkür ettiğinde ise şeytanın halleri sende tecelli eder. Bu, Hâlık isminin tecellisinden dolayıdır; ama unutmaman lazım ki bu isim senin üzerinden tecelli eder. Bunu sen yaptın, bu sana aittir.

Kim ne olmak isterse Allah "tamam" der. Kıyamet günü perdeyi açtığında ise; "bak kulum, ben bir şey yapmadım, bunları sen yaptın, ben seni tertemiz bir şekilde, ahsen-i takvim üzere, en güzel surette, en güzel kıvamda yarattım; ama bak sen kendine ne

yapmışsın. Kendine şeytanlar icat etmiş, peyda etmişsin. Sen söylediğin için onlar sende tecelli etti. Zaten, bu takdiri ben yapmıştım, ben böyle hükmetmiştim; şöyle yaparsan böyle olursun, böyle yaparsan şöyle olursun demiştim" der. Yani sen şeytani şeyler düşünürsen sende tecelli edecek olan, meydana gelecek olan şeytandır; ama sen doğru akledersen, Allah'ı sever, Allah'a iman eder, Allah'a âbd olursan, Allah'ın isimleri sende meleke olur, güç ve kuvvet olur. O sensin yalnız; yani sen ya meleksin ya da şeytansın, ikisinden birisisin, Allah tercihi sana bıraktı.

Allah ayeti kerimede; **"biz her bir peygambere cinlerden ve insanlardan olan şeytanları düşman kıldık"**[5] buyurur. Cinlerden ve insanlardan olan şeytanlar, peygambere düşmandır. Yalnız düşman oldukları peygamberin şahsı değildir. Peygamber yıllarca onların içinde yaşar; ama hiç kimse ona düşmanlık yapmaz. Hatta müşrikler, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; "Muhammed-ul emin" derlerdi. Allah ona vahyini indirip; "vahyi tebliğ et" dediği zaman ise ona düşman oldular.

Bu durumda düşmanlık neyedir?

Allah'ın vahyinedir, Allah'ın kullarını hakka, hakikate, âbd olmaya davetinedir. Peygambere düşmanlık yapanlar Allah'a âbd olmayı, kul olmayı kabul edemediği için düşmanlık yapar. Peki, Allah'a kul olmayı neden kabul etmiyorlar? -Çünkü İblis oradan müdahale edip; "sen benim kulumsun" diyor da ondan. Bu yüzden Allah ayeti kerimede; **"şeytana âbd olmayın, bana âbd olun"**[6] buyurur. Âbd olmak demek; sevmek demektir. Şeytanın sevdiğini seversen şeytana, Allah'ın sevdiğini seversen Allah'a âbd olursun.

[5] En'am /112
[6] Yasin /60-61

Allah kendini, kendi isimlerini sever. Bütün varlıkta tecelli eden Allah'ın isimleridir. Allah'ın isimleri en kâmil manada insanda tecelli etmiştir. Onun için en kâmil sevgiye de insan layıktır.

Bir de gönlün melekeleri, hassaları, özellikleri vardır. Bu melekeler nedir?

Aşk, muhabbet, sevmek; yani iman, takva bir de teslimiyet ve kurbiyet; yani Allah'a yakınlık melekeleridir. Kul, Allah'a âbd olmakla, imanla, Allah'ın isimlerinin güzelliğinin üzerinde tecelli etmesiyle Allah'a kul olur. Esmau'l Husna, Allah'ın güzelliği onda ne kadar tecelli etmişse o, Allah'a o kadar yakın, Allah'a o kadar sevgilidir, Resullah (s.a.v.) Efendimiz'e de o kadar benzemiştir. Bunun peşinden fena ve beka gelir.

Fena ve beka; Kulun, bütün varlığından kurtulup üzerinde Allah'ın güzelliğinin bütünüyle tecelli etmesidir. Fena, insanın kendi nefsinden, varlığından, benliğinden kurtulması; beka da Allah'ın esmasının onda tecelli etmesi demektir.

Bir de başka bir hassa, özellik daha vardır; o da ikrah özelliğidir. Kerih görme, çirkin görme, buğz etme özelliği. Bu özellikte olanlar güzeli sever, çirkinlikten, güzelliği kaybetmekten de nefret eder. Güzelliğin karşılığı, çirkinliktir ve böyle biri çirkinliğe buğz eder. Meleği, melekliği sever, Allah'ı, Allah'ın isimlerini, Allah'ın nurunu sever. Şeytanı, iblisi de sevmez. Aydınlığı sever, karanlığı sevmez, nuru sever, zulmeti sevmez. Yoksa bu, karşımızdaki birini sevmemek demek değildir. Bu özellikteki biri karşısındaki birini sevmese bile ne yapar? -Onu kendinden uzak tutar. Ya da zulmetin karşılığı olan nuru sever ve onu alır, almaya çalışır; yani Allah'ın nuruyla nurlanır. Onun için Allah insanın yaratılışından hemen sonra bize melekleri ve iblisi anlatıp meleklerin bize secde ettiğini söylemiştir.

Melekler nasıldır?

Nurdan yaratılmış, rabbini hamd ile tesbih eden, Allah'ın her emrine itaat eden varlıklardır. Hamd ile tesbih etmek bu demektir. Sebehe; "aktı" demektir. Tesbih demek ise Allah'ın ona gösterdiği yolda akmak, hareket etmek demektir. Yoksa eline bir tesbih alıp tesbih çekmek demek değildir. Allah'ın emrettiği gibi tesbih eder; yani gereğini, vazifesini yerine getirir. Bunu yaparken de Allah'ı hamd ile överek yapar, Allah'ın kendisine yüklediği vazifeyi, sorumluluğu severek yerine getirir demektir. Allah, kullarını kendisine hamd etmesi için yaratmıştır.

Peki; bir kulun, Allah'ı hamd ile tesbih edebilmesi için ne yapması gerekir?

Allah'a âbd olması, Allah'ın gösterdiği yolda hareket etmesi, koşması, çaba gayret sarf etmesi gerekir. Onun için Allah; "müsabaka yapın, yarışın; kullukta, hayırda, güzellikte yarışın"[7] buyurur. Onun için önce "la ilahe" dememiz gerekir. "La ilahe" demeden "illallah" diyemeyiz. "Allah bütün peygamberleri la ilahe illallah deyip dedirtmek için göndermiştir." Allah ayeti kerimede; **"bütün peygamberleri Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayın ve sadece Allah'a âbd olun diye göndermiştir"**[8] buyurur.

Allah'a âbd olmak demek; hamd ile Allah'ı tesbih etmek demektir. Allah yolunda yürüyüp onun emrettiği şekilde yaşamak demektir. Melekler bunu yapar. Allah; meleklerin insana secde ettiğini söylemiştir.[9] Ayetleri okurken meleklerin her bir insana tek tek secde ettiğini göreceğiz. Allah bazı ayetlerde Âdem bazılarında ise insan der.

[7] Bakara /148
[8] Enbiya /25
[9] Bakara /34

Mesela Allah ayeti kerimede; "**sizi yarattı sonra sizi tasvir etti ve sonra size ruhundan nefhetti sonra da meleklere Âdem'e secde edin** (diye hitap etti)"[10] buyurur. Önce siz zamirini kullanır; yani bu durumda Allah insana; "sen âdemsin" demiştir; Allah ayetin devamında meleklerin secde ettiğini İblisin ise secde etmediğini söyler.

Meleklerin secde etmesi ne demektir?

Bu; melek senin emrindedir, sen Hz. insansın, senin melekelerin senin emrindedir, demektir. Melekler sende melekeye dönüşsün, güç ve kuvvet olsun, sana secde etsin. Aklın, fikrin, düşüncen; yani aklın saydığımız bütün özellikleri bir de bedenin; elin, kolun, ayağın, gözün, dilin, dudağın sana itaat etmeli, sana secde etmelidir, senin onu kullanman gerekir, demektir.

Allah; "sen benim halifemsin" demiştir; ama baktığımızda kendimize hâkim olmadığımızı görürüz. Meleklerin olması gerektiği yerde; yani bize itaatin olması gerektiği yerde misal; gözümüzün bize itaat etmediğini anlarız; çünkü harama bakmak gözlerimizin bize itaat etmediğini gösterir. Aynı şekilde ayetleri dinlediğimiz halde başka şeylere kulak veriyorsak kulağımızın bize itaat etmemesinden dolayıdır. Allah yolunda elimiz, ayağımız, bize itaat etmiyor; çünkü gücümüz, kuvvetimiz buna yetmiyor. Hal böyleyse bizdeki bu âlem bize secde etmiyor demektir, melekler bize secde etmiyor, melekelerimiz, gücümüz, kuvvetimiz bize secde etmiyor demektir. Melekler bize secde ederse melekelerimiz, gücümüz, kuvvetimiz bize secde ederse; yani bütün organlarımız bize secde ederse o zaman biz Hz. Âdem oluruz.

Melekler, melekeler bize secde etmezse ne olur?

[10] Araf /11

İblis gibi oluruz. Melekler Hz. Âdem'e secde ederken meleklerin yanında İblis de vardı; ama İblis secde etmemişti. Allah ayeti kerimede İblis için; **"İblis kibirlenip secde etmemede direndi"**[11] buyurur. İblis, doğruyu bildiği halde, secde etmesi gerektiğini bildiği halde neden secde etmemek için direndi? - Çünkü kibirlenmişti. Sonuç olarak Allah onun için; "kâfir oldu" buyurdu. Yani İblis secde etmeyerek hakikati örttü.

İblis hangi hakikati örtmüştür?

İnsandaki melekler yerini almayınca iblis oraya girip müdahale eder, dolayısıyla şeytan orda kibirlenir. Sen; "doğru budur, bunu böyle yapma" dediğin halde gücün şeytanlara yetmez. Bu, şeytanların sana secde etmiyor demektir. Allah ayeti kerimede; **"İblis (şeytan, şeytanlar) sizin apaçık düşmanınızdır. Onlara uymayın, tabi olmayın. Sizin dostunuz Allah'tır. Siz şimdi Allah'ı bırakıp iblisi (şeytanları) ve zürriyetini mi dost ediniyorsunuz! Bu ne kötü bir değişmedir"**[12] buyurur. Allah bu değişimi insanın kendisinin yaptığını söyler. "Sana secde etmesi gereken melekelerin iblisleşmiş, şeytanlaşmış ve sen benim dostluğumu şeytanın dostluğuyla değiştirdin. Bu ne kötü değiştirmedir, bunu sen yapıyorsun" der. Onun için hiç kimse; "benim gücüm yetmiyor" diye mazeret üretemez; çünkü Allah'ın, meleklere "secde et" emri vardır.

Allah meleklere secde emrini ne zaman vermiştir?

"Ben ona ruhumdan nefhettiğimde hepiniz toptan ona secde edin"[13] dedi. Bu durumda sendeki melekelerin sana toptan secde etmesini, her organının, her zerrenin sana itaat etmesini istiyorsan; Allah'ın sana ruhundan nefhetmesi, sana nefhettiği o

[11] Bakara /34
[12] Kehf /50
[13] Sad /72

ruhun açığa çıkması, o güzelliğin sende tecelli etmesi gerekir. Yani El Esmau'l Husnaya kâmil manada iman etmen gerekir, bütün isimleri, bütün vasıflarıyla Allah'a iman etmen, Allah'ı sevmen sonra Allaha karşı takva sahibi olman, sorumluluğunu yerine getirmeye çalışman, teslim olup Müslüman olman gerekir.

Bununla beraber Allah'a yakın olup mukarrebundan olman ve bu yakınlığı tatman gerekir sonra Allah fenayı, bekayı ihsan eder. Zaten bu yolu yürüdüğünde fena sende mevcuttur, sen çaban gayretinle o fenayı bulursun. Beka ise Allah'tandır, Allah tecelli eder. Allah tecelli etmeyene kadar Hz. İnsan olamazsın. Allah'ın nefhettiği o ruh sende tecelli etmiş olmaz.

Allah o secdeden hemen sonra İblise neden secde etmediğini sorduğunda İblis; "beni ateşten, onu çamurdan yarattın, bunun için ben ondan hayırlıyım"[14] der. Allah bize ders verir, neyi yapmamamız gerektiğini bize öğretir; yani bize önce "la ilahe" demeyi öğretir. Allah bizim şeytandan nefret etmemizi, şeytana buğzetmemizi, düşmanı tanımamızı, düşmana âbd olmamamızı ister. Şeytanın; "onu çamurdan beni ateşten yarattın" sözünü bize söylüyorsa bize öğretmek için söylüyordur.

Allah bu ayette bizlere neyi öğretir?

"Sakın sen de böyle söylemeyesin, herhangi bir özelliğinden dolayı kendini bir başka insandan hatta bir başka varlıktan üstün görüp; 'ben ondan hayırlıyım' demeyesin" der. Allah bize nasıl durmamız gerektiğini öğretir.

Acaba bir taş mı hayırlıdır yoksa biz mi hayırlıyız?

Bütün varlık rabbini hamd ile tesbih eder.[15] Taşlar da Allah'ı tesbih eder, hem de hamd ile tesbih eder. Allah'tan haşyet duyar.

[14] Sad /76
[15] İsra /44

Bunun için de yukardan aşağı yuvarlanır.[16] Bunun böyle olduğunu Allah söylemiştir. Taş hiç günah işlememiş, rabbine asi olup itiraz da etmemiştir. Bu durumda kendimizi taşın yanına koyup; "hangimiz daha hayırlıyız" diye bakalım. Kendi isyanımıza, günahımıza, yanlışımıza bakalım sonra kendimizi bir taşla kıyaslayalım. Kıyasladığımızda taşın bizden daha hayırlı olduğunu görürüz. Allah onun için insana; "hiçbir şey için, hiç kimse için, benim rengim budur, dilim böyledir ya da şöyle malım, mevkim var, babam şöyle âlimdi, ben peygamberin soyundan geliyorum bu yüzden ben daha hayırlıyım deyip İblis gibi olmayasın iblisleşmeyesin" der.

Ama şeytanın tuzağı çoktur. Şeytan, insanları tuzağa düşürmek için sağdan, soldan, önden, arkadan öyle bir gelir ki nerden geldiğini görüp anlamadan onun tuzağına düşer, ondan bir farkımızın kalmadığını, gönül tahtımıza şeytanın oturduğunu görürüz. Şeytanı düşman bilmek; "la ilahe" demektir. Meleklere iman da "illallah" demektir.

Evet, Allah'ın güzelliğine iman; Hz. insanın güzelliğine imandır. Bu, Allah'ın isminin tecellisine imandır, bu hakiki imandır.

Aklın melekelerini geçen sohbette ayetlerle anlatmıştık. Allah, aklımızı nasıl kullanmamız gerektiğini beyan etmişti. Eğer aklımızı kullanır Allah'a, meleklerine iman edersek hakkı, hakikati anlayabilir, bulabiliriz, hak ve hakikat olabiliriz. Onun için rahmetli hocam; "yol üç adımdır; bilmek, bulmak ve olmak, bilmeden bulunmaz, bulmadan olunmaz" buyurmuştu. Önce bilmen, öğrenmen, anlaman lazım. Bildin, öğrendin, anladıysan bulabilirsin ancak.

Peki, bulacağın kimdir?

[16] Bakara /74

Elbette ki rabbini, kendini, hakikatini bulursun. Yetmez, bir de olman gerekir; yani perdeler açıldı, Allah'ı her bir ismiyle müşahade ettin, her bir isminin tecellisiyle müşahade ettin. Yetmez! Bu, bulmaktır. Bir de olman lazım. Allah'ın her bir ismiyle sana tecelli etmesi lazım. Allah zatıyla, sıfatıyla sana tecelli ettiğinde olmak kısmını tamamlarsın. O zaman sen Hz. insan oldun, Allah'a halife, ayna oldun, Allah'ın senin üzerindeki muradını gerçekleştirdin demektir.

Böyle olmazsa ne olur?

Zanna uyarsın ve insan tercihini kendisi yapar. İblisin bütün fikirleri, düşünceleri, öğrettikleri, va'dettikleri zandan, vesveseden başka bir şey değildir. Hakkın, hakikatin olmadığı yerde zandan başka bir şey bulunmaz. Allah ayeti kerimede; **"zan, ilimden hiç bir şey değildir. Onlar zanna uyuyorlar"**[17] buyurur.

Zanna uymamak için ne yapmak gerekir?

Vahyin bilgisine, vahyin ilmine sahip olmak gerekir; yani hakikati bilmek, hakikati haktan bilmek, Allah'tan öğrenmek gerekir. Yoksa zanna, şeytana uyulmuş olur. Belki insanlığın en büyük sorunu; iblisi, şeytanı, şeytanın düşman olduğunu unutmasıdır. Eğer insanlar birbirine düşmansa, insanlar dünyaya tapıyor, nefsine, arzularına, isteklerine âbd olmuşsa şeytanı düşman olarak unuttuğu içindir. Onun için Allah ısrarla, tekrar tekrar; "**şeytan sizin düşmanınızdır**"[18] der. Bu, iman meselesidir. Nasıl ki meleklere iman etmemiz, melekleri sevmemiz gerekiyorsa aynı şekilde bunun tersi olarak da İblise karşı buğzedip iblisi düşman bilmemiz lazım. Eğer "la ilahe illallah" demek istiyorsak; iblisi düşman, melekleri de dost olarak bilmemiz lazım. Öyle ki meleklere iman etmiş olalım.

[17] Necm /28
[18] Fatır /6

Meleklere imanı üç bölümde anlatmaya çalışıyorduk. Öncelikle geçen sohbette; aklın melekeleri nasıl güçlenir, nasıl kemale erer, melekleşir onu anlatmaya çalıştık. Yine konu hepsi bağlantılı olduğu için burdan açıldı.

Bir de İblisin nasıl düşman olduğunu, hilelerinin ne olduğunu bilmemiz gerekir.

Allah ayeti kerimede Hz. Âdem'in, kendisine kul olmayı unuttuğunu buyurur. Eğer biz de Allah'ın bize söylediğini unutursak İblisin tuzağına düşeriz. Onun için Allah'ın bize vahyettiklerini unutmamamız gerekir. Bu nedenle unutmamak için hafıza melekesini kullanmamız gerekir. Eğer Âdem babamızın hafıza melekesi yeterince güçlü olmuş olsaydı Allah'ın kendisine vahyini; "bu ağaca yaklaşma"[19] demesini unutmazdı. Allah bize bunları; "o unuttu, sen unutma" demek için öğretir. Ben bir özetle kısaca ayetin mealini söyleyeyim, sonra ayetleri hep beraber anlayacağız inşallah.

Allah ayeti kerimede; **"onlar (şeytan) tuzak kurar"**[20] buyurur. Eğer birinin akli melekeleri yeteri kadar olgunlaşmamışsa o kişi şeytanın tuzağına düşer ve onun bir tuzak olduğunu bile anlamaz. Onun bir tuzak olduğunu anlaması için akli melekelerinin çalışması, olgunlaşmış olması gerekir.

Mesela; fare yakalamak için fare tuzakları vardır. O tuzaklara fareler peyniri sevdikleri için peynir koyarlar. Fareler de gidip peyniri yemek maksadıyla tuzağa yakalanır. Fare onun peynir olduğunu bilir; ama onun üzerinde muhakeme etmez, düşünmez. Eğer aklı, muhakeme kabiliyeti olsaydı; "bu peyniri buraya niye koymuşlar, peynirin burada ne işi var" derdi; ama

[19] Bakara /35
[20] Enfal /30

muhakeme kabiliyeti olmadığı için bunu düşünemez ve peyniri yeme istediğinden dolayı tuzağa yakalanır.

Hayatta her ne varsa insan için bir örnektir. Bu da bizim için bir örnektir.

Eğer insan da herhangi bir durum karşısında; "bu niye buradadır, bu fikir bana nerden geldi, bunu bana kim söylüyor, Allah mı gönlüme vahyediyor yoksa iblis mi bana bu vesveseyi veriyor" deyip onu muhakeme etmiyorsa şeytanın tuzağına düşer. Onun için dünya, mal, mevki, evlat, eşler her şey bir tuzaktır.

Bunları tuzak haline getiren kimdir?

Tabi ki İblis getirir. İblis tuzak olarak her birini kullanabilir; ama tam tersi de söz konusudur. Bu saydıklarımın hepsi bizim için nimet olabilir, meleke olabilir, ahireti kazanma gücü, Allah'ın rızasını kazanma gücü ve kuvveti olabilir. Allah, peygamberlerini kulları Hz. insan olsun, Allah'ın yeryüzündeki muradı gerçekleşsin, insanlar Allah'a iman edip âbd olsun, iki tercih arasında bırakılmış olsun, melek gibi olsun, melekler gibi rabbini hamd ile tesbih etsin, rabbinin güzelliğini üzerinde göstersin diye göndermiştir. Öteki safta da şeytan vardır. Peygamberlerin bize kulluğumuz için yaptığı yardımın yanında bir de ters tarafta şeytanın bize kurmuş olduğu tuzaklar vardır.

Evet, bu yüzden ne olursa olsun tuzağa düşmemek için fare gibi hareket etmemek gerekir. Mesela; biri birini çekiştirdiğinde hemen o çekiştiren kişiye; "neden onu çekiştiriyorsun, senin buradaki kazancın nedir? Bak şeytanın tuzağına düşmüşsün. Allah birbirinizi önünüzden ve arkanızdan çekiştirmeyin demedi mi? Sen niye çekiştiriyorsun, niye tuzağa düşüyorsun" diye sormamız gerekir. Çünkü o çekiştiren kişi şeytanın tuzağını görmelidir, dedikoduya şahit olan kişi o dedikoduyu yapan kardeşinin tuzakta

kıvrandığını görmeli, onu o gıybetten, o dedikodudan hemen men etmelidir.

Bu dedikodu tuzağının devamı vardır. İblis sonra onları birbirine düşman eder, aradan çekilir ve ikisini de kullanmaya başlar. İblis bu tuzağı kendisinin düşman olduğunu unutturmak için yapar; "ben senin düşmanın değilim, senin düşmanın budur" der ve kendini onlara unutturur. Sonuç olarak ikisine de binip onları kullanır. Eğer tuzaklara karşı "neden" diye sormazsak farenin yaptığı gibi yapmış olur, o tuzağa hemen düşeriz. Böylelikle şeytanın verdiğini yeriz; yani kardeşimizin etini yeriz. O gıybet yapan zaten şeytana tabi olmuştur. Onun için her ne olursa olsun "niçin, niye böyle yapıyorsun, bunu yaparken neyi umuyorsun, neyi bekliyorsun?" diye sormamız gerekir. Allah'a göre bakıp hükmü Allah'a göre vermek gerekir.

Hükmü Allah'a göre vermezsek hüküm İblise göre olur. Başka bir seçenek yoktur. Onun için ya Allah'a âbd olur, Allah'ı severiz, Allah'ın güzelliğinin bizde tecelli etmesi için çaba, gayret sarf ederiz ya da şeytana âbd oluruz, şeytan bizi kendisine âbd yapar ve bir de bakarız ki şeytanı, şeytanın işini sevmişiz; ama kime sorsan; "ben şeytanı sevmiyorum, ben şeytana âbd olmuyorum" der. O zaman sormak lazım; "onu sevmiyorsan niye onun işini yapıyorsun? Sen bu davranışlarınla gönüllü olarak onun işini yapmıyor musun?"

Böyle bir hal içinde olmamamız için de aklımızı kullanmamız, tefekkür etmemiz gerekir. Eğer Hz. insan olamamışsak bizdeki melekeler, güçler, kuvvetler bize secde etmiyor ve itaat etmiyorsa, İblis bizi başka tarafa çekiyor, şeytan bizi kontrol ediyorsa, bu durumda biz şeytana taviz vermişiz demektir. Hatta bunu severek yapıyorsak şeytana âbd olmamışız da ne olmuşuz!

Onun için meleklere iman etmek demek; "ben iblisi sevmiyorum, İblisin sevdiğini sevmiyorum, ben Allah'ı seviyorum, melekleri seviyorum, melekler gibi olmayı seviyorum" demektir. Bunun için de Allah'ın sevdiğini sevmek, sevmediğini de sevmemek gerekir. Eğer biri Allah'a İblis gibi itiraz edip insandan nefret eder, insana buğz eder; "ben ondan daha hayırlıyım" deyip kibirlenirse şeytan onun gönlündeki tahtı ele geçirmiş, onun gönül ülkesinde, vücut ülkesinde ona hükmediyor demektir. Bu durumda bakmamız lazım vücut ülkemizde kim hükmediyor, Allah mı, melekler mi hükmediyor, Allah melekleriyle mi hükmediyor, ruh kendi melekeleriyle mi hükmediyor, yoksa iblis kendi avanesiyle mi hükmediyor! Eğer tefekkür eder, aklımızı kullanırsak bunu anlarız.

Bu nedenle mü'min olabilmek için önce; "la ilahe" demek lazım ki "illallah" diyebilelim. "Ben iblisten nefret ediyorum, İblise buğz ediyorum, İblisin amelinden tiksiniyorum" demek lazım ki; "ben Allah'ı seviyorum, hakkı seviyorum, hakikati seviyorum, melekleri seviyorum, melek gibi olmayı seviyorum diyebilelim.

Allah ayetlerde İblisi anlatır; **"İblis emrime asi olup Âdem'e secde etmedi, 'ben ondan hayırlıyım, beni ateşten onu çamurdan yarattın' dedi"**[21] buyurur. **"Şeytanın adımlarına uymayın, o sizin apaçık düşmanınızdır.**[22] **Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size aşırılığı, fehşayı emreder**.[23] **Şeytan ancak dostlarını korkutur.**[24] **Şeytanın arkadaşlığı ne kötü arkadaşlıktır**"[25] buyurur. Allah, bu durumda; "şeytana değil meleklere arkadaş olun, sizin arkadaşlarınız melekler olsun, sizin melekeleriniz melek olsun, şeytan olmasın" der. "**Şeytan, içki ve**

[21] A'raf /12
[22] En'am 142
[23] Bakara /268
[24] Al-i İmran /175
[25] Nisa /38

kumarla aranıza düşmanlığı sokmak ister."[26] Onun için bir yerde şeytanın müdahalesi, hilesi varsa ondan da uzak durun. "**Şeytan ve şeytanın dostlarıyla savaşın."**[27] Bu durumda Allah gönül ülkemizi, gönül tahtımızı, vücut ülkemizi eğer şeytan ele geçirmişse; "onlarla savaşın ve onlardan kurtulun, bu savaşı hem şeytanla hem dostlarıyla içerde ve dışarda yapın" diye emreder.

Başka bir ayeti kerimede; **"insan ve cinlerden olan şeytanları peygambere düşman kıldık"**[28] buyurur. "Onlar peygambere, peygamberliğe, Allah'ın vahyine mutlaka düşmandır, şeytanı dost edinenler onları ve kendilerini doğru yolda zannederler" buyurur. Allah bu ayette; şeytanı dost edinmiş, şeytanla beraber olmuş, şeytanla arkadaş olmuş, şeytanlaşmış; ama bundan haberi yok ve doğru yolda olduğunu zannediyor" der.

Bir de Allah; "**şeytan sana bir vesvese verdiğinde hemen Allah'a sığın**."[29] **"Kur'an'ı okuduğunda taşlanmış şeytandan Allaha sığın"**[30] buyurur. Şeytan takva sahiplerine bir vesvese verdiğinde, onlara bir hile yapıp onları tuzağa düşürdüğünde, fitlediğinde[31] o takva sahipleri onun şeytandan olduğunu hemen anlayıp şeytandan Allah'a sığınır, tövbe ederler" der.

Takva sahiplerinin gönül âlemindeki melekeleri çalışır. Onlar sorumluluğu kabul edip yerine getirdikleri için Allah onlara akıllarını kullanmaları karşılığında feraset ve basiret vermiştir.

[26] Maide /91
[27] Nisa /76
[28] En'am /112
[29] Araf /200
[30] Nahl /98
[31] Birini başkasına karşı kışkırtmak, fitnelemek.

Şeytan; hakka düşman, insana düşman, Allah'a düşmandır. Ayeti kerimede; **şeytan da arkadaşları da cehennemliktir**[32] buyrulur. Allah başka bir ayeti kerimede; **"şeytanlar kâfirleri tahrik edip kışkırtır"**[33] der. Yani kim şeytanın kışkırtmasına kapılırsa, şeytan kimi kışkırtırsa; "o kâfirdir" dedi Allah. Şeytan ancak kâfirleri kışkırtabilir; çünkü insan, Allah'ın rahmeti sayesinde şeytanın zararından kurtulabilir.

Evet, "ya Allah'ın indirdiğine tabi olursunuz ya da şeytana. Şeytan, aklını kullanmayanları delalete düşürür" buyurdu. "Hidayete erdikten sonra delalete düşenler şeytana tabi olmuşlardır" dedi.

Demek ki bir de hidayete erdikten sonra delalete düşmek, yoldan çıkıp sapmak varmış. İnsanları yoldan kim çıkarır? -Tabi ki şeytan. Çünkü böyleleri hidayetten sonra şeytana tabi olmuştur. Bu yüzden delalete düşmüştür.

Allah ayeti kerimede; "**kim Rahman'ın zikrinden kör olur, Rahman'ın zikrini görmezden gelirse Allah onu şeytanına bağlar"**[34] buyurur. "O şeytanın yakını, karini olur, şeytanın uydusu olur, şeytanın etrafında döner durur, şeytan onu etrafında döndürür durur." Dikkat edilirse Allah bu ayette; "Allah'ın zikrinden" değil "Rahman'ın zikrinden" dedi. Yani bu; "biri rabbini rahman olarak görmezse şeytan onun yakını olur" demektir.

Allah mahlûkata nasıl bir muamele yaparsa yapsın rahmetiyle, rahman olarak muamele eder. Kim bu şekilde muamele etmezse, Allah kendisine neyi vahyetmişse onun mutlaka rahmet olduğunu anlamazsa, iman edip bunu böyle kabul etmezse, Allah'ın emrine itaat ettiğinde rahmete ereceğine

[32] Meryem /68
[33] Meryem /83
[34] Zuhruf /36

iman etmezse, ondan yüz çevir, ona karşı kör davranır, görmezden gelirse Allah onu şeytana bağlar. O; şeytanın yakını, dostu, uydusu olur, şeytanla beraber olur. Hem de her zaman beraber olur.

Kelime manası itibariyle İblis; hakkı batılla karıştıran demektir; çünkü iblis aynı zamanda "rabbim" der. **"Rabbim bana mühlet ver."**[35] Yani mühlet verirsen göreceksin ki ben haklıyım. Benim bunlardan üstün olduğumu göreceksin ayetinde olduğu gibi şeytan; "rabbim" deyip hakkı batılla karıştırır.

Şeytan bir de taan eden demektir. Taan ise; zanda bulunan demektir. Hakikat olmadığı zaman zanda bulunulur. Zannın olmaması, zandan kurtulunması için de hakikati anlamak, Allah'ın vahyini anlamak, muradını anlamak gerekir.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İz kâle rabbuke lil melâiketi innî hâlikun beşeren min tîn:[36] "(Hatırla) Hani rabbin meleklere ben çamurdan bir beşer yaratacağım, dedi." **Fe izâ sevveytuhu:** "Ne zamanki onu tasvir ettim." Suretlendirdim, son aşamasına getirdim. **Ve nefahtu fîhi min rûhî:** "Ve ona ruhumdan nefhettim." **Fe kaû lehu sâcidîn:**[37] "Onun için hemen secdeye kapanın." **Fe secedel melâiketu kulluhum ecmaûn:**[38] "Bütün melekler hemen toptan ona secde etti." Bütün melekler toptan. Bizim de bütün melekelerimizin, bütün güçlerimizin, kuvvetlerimizin, azalarımızın bize secde etmesi, itaat etmesi gerekir. **İlla iblis**: "İblis secde etmedi."

[35] A'raf /14, Hicr /36, Sad /79
[36] Sad /71
[37] Sad /72
[38] Sad /73

İstekbere: "Kibirlendi." Büyüklük tasladı. **Ve kâne minel kâfirîn**:[39] "Ve kâfirlerden oldu." Hakkı, hakikati örtenlerden oldu. Nitekim hak, hakikat Allah'ın buyurduğudur.

Allah; "yeryüzünde halife yaratacağım, ona ruhumdan nefhedeceğim" dedi; ama iblis ona karşı kibirlendi. Böylelikle hakkı, hakikati örtmüş oldu. İnsanın da hakkı, hakikati örtmemesi için Allah'ın sevdiğini sevmesi, sevmediğini de sevmemesi, her bir insandaki güzelliği sevmesi gerekir. Eğer biri bir insanın üç beş hatasına bakıp onun güzelliğini örter, güzel tarafını yok sayar, görmezden gelirse onu örtmüş, ona karşı kâfir olmuş olur ki böylelikle ona haksızlık etmiş, ona zulmetmiş olur.

Ayet devam eder. Allah buyurur ki; **Kâle yâ iblîsu:** "Ey İblis!" **Mâ meneake en tescude limâ halaktu bi yedeyye:** "İki elimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan şey nedir." Neden secde etmedin? İki elimle yarattığım demek; özel olarak yarattığım, demektir. **Estekberte em kunte minel âlîn**:[40] "Kibirlendin mi yoksa kendini yücelerden biri mi zannettin?" **Kâle ene hayrun minhu**: "(İblis) Dedi ki: Ben ondan hayırlıyım." İblis, Allah'a; "ben sana secde etmiyorum" demiyor, "ona (Âdem'e) secde etmem" diyor. Ben ondan hayırlıyım; yani o benden hayırlı olsaydı secde ederdim, demektir bu. **Halaktenî min nârin:** "Beni ateşten yarattın." **Ve halaktehu min tîn**:[41] "Onu çamurdan yarattın." Onun için ben ondan hayırlıyım dedi. Yani ırkçılık yaptı.

İki türlü ırkçılık vardır; bir zahiri, maddi ırkçılık, bir de manevi ırkçılık. Zencilerle beyazların yaptığı gibi ten renginden dolayı insanın maddi konuda hayırlı olduğunu düşünmesi, ne olursa olsun ırkçılıktır. Maddi konuda ister renginden, ister dilinden, ister yaşadığı memleketten dolayı, şeytan insana

[39] Sad /74
[40] Sad /75
[41] Sad /76

mutlaka ırkçılık yaptırır; çünkü onun da yolunu kaybettiği yer orasıdır. Şeytan, hilesine önce oradan başlar. Hiçbir şey bulamazsa aynı özelliklere sahip olunsa bile orda da bir ırkçılık yaptırır. Şehirlerle ilgili ırkçılık yaptırarak; "ben falan şehirdenim sen ise bu şehirdensin" dedirtir. Şeytan ırkçılıktan dolayı kaybettiği için insanlara da buradan yanlış yaptırmaya çalışır. Burası en tehlikeli yerdir. Bu söylediklerim maddi ırkçılıktır.

Bir de manevi ırkçılık vardır. Zaten şeytan ilk başta bunu söylemiştir. Bu; **Ene hayrun minhu**: "Ben ondan hayırlıyım." Yani; "ben hayırlıyım" Irkçılığıdır. Ne yazık ki insanlar, Müslümanlar, Cemaatler, tarikatlar, mezhepler İblisin bu tuzağına düşmüştür. Bu da manevi ırkçılıktır. Bu ırkçılık maddi ırkçılıktan çok daha tehlikelidir.

Manevi ırkçılıkta ne denilir?

"Bizim cemaat falan cemaatten iyidir, benim mezhebim diğer mezheplerden iyidir, üstündür, hayırlıdır." Bu ırkçılığı yapanlar, Allah'ın ismini kullanıp ırkçılık yapar, dini kullanıp ırkçılık yapar. Bu manevi ırkçılık tuzağına düşenler, üstünlük tasladığı; "ben ondan hayırlıyım" dediği için kardeşini öldürecek, onunla savaşacak kadar ırkçılığı şiddetle yapar ve yaptırır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonra sahabenin düştüğü tuzak, ırkçılık tuzağıdır. Bir kısmı manevi tuzağa düşerken bir kısmı da zahiri tuzağa düşmüştür. Mesela bazıları; "İmamlık Kureyş'e aittir, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sülalesine aittir" der. Böyle söyleyenler maddi ırkçılık, böyle söylemeyenler ise kendilerine fetvalar çıkarıp; "hak yolda olan, doğru yolda olan biziz ve biz Allah'ın emriyle hareket ediyoruz, bu yüzden biz onlardan hayırlıyız" deyip manevi ırkçılık yapar. Söyledim, sadece Cemel Vakası'nda on bin kişiden fazla insan şehit olmuştur ki hemen hemen tamamına yakını sahabedir.

Bunları sahabeye kim yaptırmıştır?

Elbette ki İblis yapmıştır. Buradaki sorun; meleklere gerektiği gibi iman etmemede, aklını kullanmamadadır. Bu tuzağa düşenler aynı zamanda ihlas sahibidir. Söyledim, hem âlimdir, ilmiyle amel eder hem de bununla beraber ihlas sahibidir; ama aklını kullanmamıştır.

Bir mü'min, bir Müslüman şeytanın tuzağına düşüp İblisin onun önüne koyduğu yolda yürümez, onun önüne koyduğu yemeği yemez, onun tuzağını, hilesini de görür, görmelidir. İnsan böyle bir duruşla bu dünyada durmalıdır ki; "kul olarak Hz. Âdem gibi sadece ben varım, bir de rabbim vardır. Benim rabbime kul olmam, âbd olmam lazım, gerisi, benim için bir imtihandır" diyebilsin.

Bütün insanları, bütün varlığı, her şeyi; evladını, hanımını, malını, insanları, annesini, babasını neyi varsa imtihan olarak görmelidir. "Nasıl yaparım da Allah'a âbd olurum, halife olur, Hz. insan olurum" deyip bir kendini bir de rabbini görmelidir. Sorumluluğunu bilip öyle bir yerine getirmesi lazımdır ki Allah kendisine hangi sorumluluğu vermişse bunu unutmamalıdır; çünkü kul, Allah'a ve kendine karşı sorumludur, âbd olmakla sorumludur. İnsanlara karşı, eşine, çocuğuna, annesine, babasına, akrabasına, komşusuna, diğer mahlûkata karşı sorumludur. Her bir sorumluluğunu tek tek bilip onunla Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getirmeye çalışmalıdır. Yoksa; "şunlar şöyle yaptı, hadi onları düzeltelim!" derse olmaz. Sen daha kendini düzeltmemişsin, sen kim başkasını düzeltmek kim!

Böyle düşünen biri bunu nasıl yapar; "hadi şunlara yardım edelim!" der. Sen önce kendine bir yardım et, sen kendine yardım ettin mi? Sen kendin tuzakta kıvranıyorsun, senin senden haberin yok. Şeytan sana binmiş seni kardeşine karşı kullanıyor. Günde bin

sefer İblise uyup; "ben ondan hayırlıyım, ben ondan üstünüm" diyorsun. Sen kendini unutmuşsun. Allah ile olmak böyle midir, Allah'a iman, Allah'a teslimiyet, Allah'a karşı takva sahibi olmak, Allah'a yakın olmak böyle midir!

Allah ayeti kerimede; **"Allah her neyi yaratmışsa onu hak ile yaratmıştır"**[42] buyurur. Allah'ın her şey üzerinde, bütün mahlûkat üzerinde bir muradı vardır. Sana düşen, Allah'ın senin üzerindeki muradı gerçekleşsin diye hayatını yaşayıp gerekeni yapmaktır. Kendini unutup başkalarıyla uğraşırsan hakkı bulamazsın, böyle bir hal ile Allah'ı anlaman mümkün olmaz.

Cennet geniştir. Resulullah Efendimiz; *"Allah, cennete en son girene bu dünyanın altı misli kadar bir yer verecek"*[43] buyurur. En son girene altı misli kadar yer, bak ne kadar büyük. Allah bize cennette bu dünya kadar yer verse yine yeterlidir, demektir bu.

İnsanların cennete gitmesi için bizim çaba gayret sarf etmemiz lazım. İnsanların cehenneme gitmesini şeytan, İblis ister. Melekleri anlatırken göreceğiz; melekler yeryüzündekiler için onların günahına istiğfar eder, onlar adına tövbe edip Allah'a; "onları affet, mağfiret et" diye yalvarırlar. Sen meleklere iman ederken senin de onların yaptığını yapman gerekir; yani dua edip insanları cennete taşımaya çalışmak yerine eğer İblisin yaptığı gibi cehenneme göndermeye çalışıyorsan sende bir sorun var demektir. Hakkı, hakikati ortaya koyup; "la ilahe illallah" deyip "bak yanlış yapma" demek ayrı şeydir. Birilerini küfürle itham edip onları cehenneme göndermek, onları düşman bilmek ise apayrı bir şeydir.

Bunun ölçüsü nedir?

[42] Ankebut /44
[43] Buhari, Rikak, 51, Tevhid, 36; Müslim, İman, 308

Diyelim ki biri, birinin hatasını, kusurunu ona söyler; ama onu söylemeden önce gönlünden onun kazanmasını isteyip ona dua eder; "onun şöyle yanlışı var, keşke şöyle olmasaydı, böyle olsaydı, nasıl yaparım da ona dua ederim" derse bunun yaptığı gıybet olmaz; çünkü yardım etmek istiyor, ona dua ediyor. Onun, kardeşinin kurtuluşunu istemek, ona rahmet olmak gibi bir derdi vardır; ama yok "bu kötüdür" deyip kardeşini aşağılıyorsa işte o zaman İblis ona binmiş demektir. Onu ne adına yaparsa yapsın, mazereti ne olursa olsun kardeşini küçümserken iblis ona binmiştir.

Sad Suresi'ne devam ediyoruz; **Kale fahruc minhâ:** "Allah, çık oradan dedi." **Fe inneke racîm**:[44] "Sen kovuldun." Eğer biri kibirlenir, büyüklenirse, kendini yukarda, kibirlendiği kişiyi de aşağıda görmüş olur. Allah; "in oradan, sen kovuldun" dedi. Eğer Allah birini kovarsa onu kim tutabilir, kim onu nereye koyabilir! Onun için kibirlenmek, maddi veya manevi ırkçılık yapmak, insanı Allah'ın rahmetinden uzaklaştırır ve kovdurur. Böyle yapana; "in aşağı derim" dedi. Neden? -Çünkü bunu yapanlar İblise uymuştur. Eğer Allah, birini rahmetinden çıkarır, rahmetinden kovarsa o zalim olur, o kendine ve başkalarına zulmedenlerden olur.

Allah ayetin devamında; **Ve inne aleyke la'netî:** "Lanetim senin üzerinedir" buyurur. Seni lanetledim, seni rahmetimden mahrum bıraktım. **İlâ yevmid dîn:**[45] "Din gününe kadar (hesap gününe kadar)." Demek ki biri böyle yaparsa Allah onu lanetliyormuş. Bir kul, Allah'ın lanetine uğrarsa onun neyi kalır!

Kale rabbi fe enzırnî: "(İblis) Dedi ki: Rabbim bana müsaade et." **İlâ yevmi yub'asûn**:[46] "İnsanların tekrar dirildiği güne kadar." Yani kıyamete kadar bana müsaade et. **Kâle fe inneke minel**

[44] Sad /77
[45] Sad /78
[46] Sad /79

munzarîn:[47] Allah buyurdu ki; "sana müsaade ettim." **İlâ yevmil vaktil ma'lûm:**[48] "O belli güne kadar sana müsaade ettim."

Allah, İblise müsaade etmiştir. Şeytanlara değil sadece İblise müsaade etmiştir. İblis cinlerdendi, geriye kalan şeytanlar ise İblise tabi olmuştur. İblise tabi olanlar ister cin ister insan olsun fark etmez şeytan olur. Zaten cinlerden biri İblise tabi olmamışsa o mü'mindir, Müslümandır. İblise tabi olunca şeytan olur. Aynı şekilde insanlar da İblise tabi olunca şeytan olur, bunu Allah söylüyor. Yoksa şeytan öyle özel bir varlık değildir.

Allah cinleri anlatırken cinler kendileri için; "bir kısmımız doğru yoldayız, bir kısmımız orta yolu tutmuşuz, bir kısmımız da o beyinsiz olanımıza; yani İblise uymuşuz"[49] der. Aklını kullanmayan, beyinsiz olan İblistir. Sefih, sufeha; aklını kullanmayan demektir. Yani biri aklını kullanmayıp İblise dost oldu mu şeytan oluyormuş.

Sure devam eder; **Kâle fe bi izzetike le ugviyennehum ecmaîn:**[50] İblis "dedi ki: İzzetine yemin ederim ki onların hepsini azdıracağım." İblis, bunu Allah'a söylüyor. Nasıl bir kulmuş, aynı zamanda Allah'a; "rabbim" deyip Allah'ın izzeti üzerine yemin içiyor.

İzzetine yemin ederim ne demektir?

"Bütün izzet, bütün şeref senindir, senden ayrı kalan şerefsiz kalır" demektir. İblis; "izzetine yemin olsun ki ben de onların hepsini, Âdem'i ve zürriyetini yoldan çıkartıp azdıracağım, onları kışkırtacağım" der. Zaten onun kışkırtmaktan, vesvese vermekten başka bir gücü yoktur. Devamında; **İllâ ibâdeke min**

[47] Sad /80
[48] Sad /81
[49] Cin /4, 11, 14
[50] Sad /82

humul muhlasîn:[51] "Ancak onlardan sana muhlis olarak, halis olarak, samimi olarak âbd olanlar müstesna" der.

İhlası anlamak gerekir. Biraz önce örnekler verdim. İhlas öyle kendimize göre olmaz; yani biri "ben samimiyim, hacca gitmek istiyorum" dediği halde Kabe'ye doğru gitmesi gerekirken ters tarafa giderse ne olur? -Kendini başka bir yerde bulur. Birinin sadece ihlaslı olması yetmez, bir de yolu bilmesi, öğrenmesi gerekir. Bilip öğrenmesi için de aklını kullanması gerekir. İblis, aklını kullansaydı iblis olmazdı. Mü'minler de şu anda bu konumdadır. Kibirlenenler, manevi, zahiri ırkçılık yapanlar da aynı şekilde akıllarını kullanmadıkları için bu yanlışa düşmüştür. Eğer akıllarını kullansalardı İblisin durumuna düşeceklerini bilir, anlarlardı. Bunu anlamadıkları için halis muhlis Müslüman gibidirler, gerçekten samimidirler; ama akıllarını kullanmadıklarından dolayı ne yaptıklarının farkında değildirler. Söyledim, Allah rızası için adam öldürüp Allah rızası için küfrederler. Hatta öyleleri vardır ki Allah rızası için sahabeye küfreder. Bunlar bir de samimi yani…

Sure devam eder; **Kâle fel hakku vel hakka ekûl:**[52] "(Allah) Doğru söyledin." Bu söylediğin haktır, sen de doğruyu söyledin. "Ve ben hep hakkı söylerim" buyurur. "Sen iblissin, senin bu sözün yanlıştır" demedi ona. Yani iblis bile doğruyu söylese Allah; "bu doğrudur" der.

Allah bu ayette bize neyi öğretir?

"Bir kâfir de doğruyu söylese doğru doğrudur, hak haktır. Senin düşmanın da olsa o doğruyu söylediyse doğru doğrudur. Sen de hep hakkı söyle" der. Allah ayeti kerimede; **"**herhangi bir konuda şahitlik yapmaya çağırıldığınızda şahitlik yapmazlık

[51] Sad /83
[52] Sad/ 84

etmeyin, şahitliği doğru yapın" buyurur. "**O şahitlik senin annenin, babanın, kardeşinin aleyhine olsa bile doğruyu söyle, doğrudan yana ol**."[53] Yani "bu, benim yakınımdır, ben ona göre şahitlik yapayım, demeyesin, sakın bunu yapmayasın, ondan bir zarar gelse bile yanlış yapma. Bırak zarar gelsin. Haktan zarar gelmez. Zarar gibi görünür; ama zarar gelmez" dedi Allah.

Le emleenne cehenneme minke: "And olsun ki seni cehenneme koyacağım." Kiminle? **Ve mimmen tebiake minhum ecmaîn**:[54] "Seni ve sana tabi olanların hepsini." Hepinizi toptan cehenneme dolduracağım. Allah; "seni ve sana tabi olan her kim varsa hepinizi toptan cehenneme dolduracağım" diye yemin etti. Eğer Allah bizi şeytanla beraber toptan cehenneme doldursun istemiyorsak şeytanı düşman bilmemiz, şeytanın işini, fiilini, verdiği vesveseyi sevmememiz, ondan uzak durmamız gerekir.

Bazen arkadaşlar; "şeytan şöyle vesvese verdi, şeytan böyle vesvese verdi" diye söyler. Böyle olmaz, bu hal gerçek bir mü'mine yakışmaz. Şeytan vazifesini yapıyor. Sen niye şeytanla uğraşıyorsun, onu dinliyorsun. Sana düşen hakla, hakkın vahyiyle olmaktır. Bırak köpek gibi havlasın, sen yoluna devam et; ama bir de bakıyorsun ki o da havlayanın peşinden gidip onunla uğraşıyor. Oysaki onun işi seninle uğraşmaktır; ama senin işin onunla uğraşmak değildir. Sana düşen; onu ciddiye almamak, onun verdiği vesveseye takılmamak, köpek havlamış demektir.

Bir mü'minin şeytanın vesveselerine karşı; "sen ki rabbinin emrine itaatsizlik yaptın, onun vahyine karşılık fikir beyan ettin. Senden hiç hayır gelir mi! benden uzak dur" demesi gerekir. Diyelim ki hata yapıp düştün. Senin rahman, rahim, gafur, tevvab ve afuvv olan bir rabbin vardır. Allah sana; "önemli değil, kalk yoluna devam et" dedi.

[53] Nisa /135
[54] Sad /85

Ve kezâlike cealnâ li kulli nebiyyin aduvven şeyâtînel insi vel cinni: "Biz cinlerden ve insanlardan olan her bir şeytanı peygamberlere düşman kıldık." Cinlerden ve insanlardan olan şeytanlar peygambere, peygamberliğe, Allah'ın vahyine düşmandır. **Yûhî ba'duhum ilâ ba'dın**: "Onlar birbirlerine vahyederler." Birbirlerine halleriyle, tavırlarıyla, işaretle vahyederler. **Zuhrufel kavli gurûrâ:** "Birbirlerine yaldızlı sözler söylerler." **Ve lev şâe rabbuke, mâ fealûhu**:[55] "Eğer rabbin dileseydi bunu yapamazlardı."

Yani; hakla hakikat, batılla küfür bir yanda olsun diye buna ben müsaade etmişim; ama şeytanlardan olan insanlar ve cinler birbirlerine; "sen ne güzel yapıyorsun, sen ne akıllısın, sen ne güzel konuştun öyle" deyip yaldızlı sözler söyleyerek birbirlerini aldatırlar. Karşılığında da; "haydi, mü'minleri, Müslümanları yer ve Allah'ın vahyine tabi olanları küçümse" derler. Mü'minleri yerip birbirlerini över, birbirlerine; "bilim adamı, işte akıllı adam, modern adam" şeklinde yaldızlı sözler söylerler. Bunun gibi daha birçok örnek vardır artık aklınıza ne gelirse.

Mesela; kadının üzerinden elbisesini soyup ona; "modern kadın" derler. Yaldıza bak, nasıl da yaldızlı bir söz! Kadını soyup çıplak hale getirir sonra da onun için; "medeni cesareti var" derler. Medeni cesaret sözüyle onu soyunmaya teşvik ederler. Hadi gel de kafanı taşa vurma! Bir de mü'min, Müslüman da durup onu seyreder. Bir süre sonra bakarsın ki o da çoluk çocuğunu şeytana kaptırmış.

Onun için bütün kardeşlerimiz bunu iyice anlamalıdır. Şeytan sadece dışardan müdahale etmez, evimizin içinden de müdahale eder. Televizyonla, internetle başka şeylerle müdahale eder ki bu onun en büyük davet silahıdır. Oradan kendine öyle bir

[55] En'am /112

davet yaptırır, Allah yolundan öyle bir saptırır ki farkına bile varmayız. Bir de bakarız ki çoluk çocuğumuz ters tarafa doğru gitmiş, onları artık ateşten kurtaramayız.

Peki, yapılması gereken şey nedir?

Bütün kardeşlerimize söylüyoruz, şeytanın kullandığı bütün kanalları televizyonlarından silmeleri gerekir. "Yok, efendim işte şu dizi böyle güzeldir" dersek şeytan orda öyle hileler yapar ki çocuğumuz, ailemiz hiç farkında olmadan şeytanın tuzağına düşer.

Kimin evinde huzursuzluk varsa bilsin ki orada şeytan vardır. Bilsin ki orda şeytanın bir hilesi, bir oyunu vardır. Özellikle kimin evinde huzursuzluk varsa o evdeki kardeşlerimiz on gün boyunca bunu yapıp televizyondaki kanalları silsinler, sadece Allah'ı, peygamberi anlatan kanallar kalsın. Doğru veya yanlış anlatan fark etmez bir tek İslami kanallar kalsın. Bu yüzden biz de Diyar TV kanalını açtık. Bununla beraber buradan bir şey öğrenmeye çalışalım. Hangisini dinlemek istiyor, seyretmek istiyorlarsa fark etmez o kanallardan birini izlesinler. Sonuçta bütün mesele; gönüllerin Allah'a dönmesi, İblisle beraber olmamasıdır. Bakın on gün sonra o eve eğer huzur gelmezse, şeytan oradan çıkmaz, melekler o eve girmezse hesabını bana sorun.

Ayet devam ediyordu; "rabbin dilemeseydi bunu yapamazlardı." Çünkü bu bir imtihandır. Senin aydınlığı alabilmen için, melek olmayı, melekleri, meleke edinmeyi anlayabilmen için şeytanı görmen lazım; yani "illallah" diyebilmek için senin önce "la ilahe" demen lazım. Bu yüzden Allah buna müsaade etmiştir. **Fe zerhum ve mâ yefterûn**:[56] "Onları o düzdükleri iftiralarla baş başa

[56] En'am /112

bırak.” Yani; “orası seni ilgilendirmez, sen kendi işine bak” demektir bu.

Hz. İbrahim, babasına; **Yâ ebeti lâ ta’budiş şeytân:** “Babacığım, şeytana âbd olma.” **İnneş şeytâne kâne lir rahmâni asıyyâ:**[57] “Çünkü şeytan, Rahman’a asi olmuştur.” Rahman olan rabbine asi olmuş, rahmetten mahrum kalmıştır. **Yâ ebeti innî ehâfu**: “Babacığım, ben senin için korkuyorum, endişe ediyorum.” **En yemesseke azâbun miner rahman**: “Rahman’dan sana bir azabın dokunmasından korkuyorum” demiştir.

Eğer Rahman azap ederse ne olur?

Birinin öyle kötü bir durumda olması gerekir ki rahmetiyle tecelli eden Rahman ona azap etmiş olsun; yani onda iyilikten, güzellikten, merhamete layık hiçbir şeyin olmaması, bütünüyle iblis gibi olması gerekir ki o kişi Rahman’ın gazabına uğrasın. **Fe tekûne liş şeytâni veliyyâ**:[58] Eğer Rahman sana gazap eder, azap ederse “şeytana dost olursun.” Bu durumda gazaba uğrayan kişi şeytanın dostu olmuş demektir. Yoksa Rahman’ın azabına uğramazdı.

İnneş şeytâne lekum aduvvun: “Muhakkak ki şeytan sizin düşmanınızdır.” **Fettehızûhu aduvvâ:** “Siz de onu düşman olarak bilin.” Onu düşman edinin.” **İnnemâ yed’û hızbehu:** “O, kendi taraftarlarını (kendisine taraf olanları, arkadaşlarını, dostlarını, askerlerini).” **Li yekûnû min ashâbis saîr**:[59] “(O kendi arkadaşlarını ateş olmaya) Cehennem ehli olmaya davet eder.” O sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman edinin. Eğer düşman edinmezseniz bilin ki; o, taraftarlarını ateşe, cehenneme davet eder.

[57] Meryem /44
[58] Meryem /45
[59] Fatır /6

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler (ey iman ettiğini iddia edenler)!" **İnnemâl hamru vel meysiru vel ensâbu:** "İçki, kumar, dikili taşlar." **Vel ezlâmu ricsun min ameliş şeytân:** "Bunlardan kaçının, bunlar şeytanın ameli, pisliktirler." **Fectenibûhu:** "Ondan ictinab edin (ondan sakının, kaçının)." **Leallekum tuflihûn**:[60] "Eğer böyle yaparsanız felaha erersiniz." Yoksa iflah olmazsınız.

İnnemâ yûrîduş şeytânu: "Şeytanın isteği (dilemesi) odur ki." **En yûkiâ beynekumul adâvete**: "Bunlarla (içkiyle, kumarla, o dikili taşlarla) aranıza kin sokmayı ister." **Vel bagdâe**: "Düşmanlık sokmak ister." Yani bu sizin aranızda düşmanlığı meydana getirir. **Fil hamri vel meysiri**: "İçki ve kumar (aranıza düşmanlık koyar)." **Ve yasuddekum en zikrillâh**: "Bir de sizi Allah'ın zikrinden alıkoymak ister." Şeytanın muradı budur. **Ve anis selâti:** "Namazdan alıkoymak ister." **Fe hel entum muntehûn**:[61] "Siz bunlardan (içkiden, kumardan) vazgeçtiniz değil mi?" buyurdu Allah.

Ve kul li ibâdî: "Kullarıma söyle." **Yekûlûlletî hiye ahsenu**: "Sözün en güzelini söylesinler." Konuşurken en güzel şekilde konuşsunlar, sözün en güzelini söylesinler. **İnneş şeytâne yenzegu beynehum**: "Şeytan onların arasını açmak (bozmak) ister." Onun için sözün en güzelini söylesinler. **İnneş şeytâne kâne lil insâni aduvven mubînâ:**[62] "Çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır." Eğer aralarının bozulmasını istemiyorlarsa, bana kul olmayı kabul etmişlerse kullarıma söyle; "sözün en güzelini söylesinler, en güzel şekilde konuşsunlar" dedi Allah.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler!" **Udhulû fîs silmi kâffeh**: "(Eğer siz iman etmişseniz) Hep beraber toptan

[60] Maide /90
[61] Maide /91
[62] İsra /53

selamete, barışa girin." **Ve lâ tettebiu hutuvâtiş şeytân:** "Şeytanın adımlarına tabi olmayın." Birbirinizle barışık olmazsanız, hep beraber, cemaat halinde, ferd halinde, millet halinde, kavim halinde barışta olmazsanız eğer şeytana uymuş, şeytanı adım adım takip etmiş olursunuz, dedi. **İnnehu lekum aduvvun mubîn:**[63] "Kesinlikle o sizin apaçık düşmanınızdır."

Bunu bilin artık, bunu unutmayın; yani bir sorun, bir sıkıntı, bir savaş, bir kin, bir buğz, bir nefret, bir kötülük, bir zulüm varsa bilin ki orda şeytana uyulmuş, tabi olunmuştur, şeytan adım adım izlenmiştir. Oradakiler Allah'ı dinlememiş, sözün en güzelini söylememiştir, bu yüzden sorun çıkmıştır.

Ve lâ yasuddennekumuş şeytân: "Şeytan sizi alıkoymasın." Size set olmasın, engel olmasın. **İnnehu lekum aduvvun mubîn:**[64] "O sizin apaçık düşmanınızdır." Yani şeytan; barışa, kardeşliğe mani olmasın. Size set olup önünüze geçmesin, onu önünüzden çekin, kovun.

Vellezîne yunfikûne emvâlehum riâen nâs: "O kimseler ki insanlar görsünler diye mallarını riya ile verirler." İnsanlar görsün diye infak ederler. **Ve lâ yu'minûne billâhi:** "Böyle yapanlar Allah'a iman etmemiştir." **Ve lâ bil yevmil âhir**: "Ahirete iman etmemiştir." Biri verdiğini Allah rızası için, ebedi hayatı için vermiyorsa, gösteriş yapıp veriyorsa bu kişi Allah'a ve ahirete iman etmemiştir. **Ve men yekuniş şeytânu lehu karînen:** "Şeytan kime arkadaş olursa o böyle yapar." **Fe sâe karînâ**:[65] "O ne kötü arkadaştır."

Ferîkan hadâ: "Allah bir kısmına hidayet verdi." **Ve ferîkan hakka aleyhimud dalâleh**: "Bir kısmının üzerine de delalet hak

[63] Bakara /208
[64] Zuhruf /62
[65] Nisa /38

oldu." Saptılar, delaleti hak ettiler. **İnnehumuttehazûş şeyâtîne evliyâe min dûnillâh**: "Çünkü onlar Allah'tan başkasını, şeytanı dost edindiler." Dostun Allah olması gerekirken Allah'ı dost edindiler; ama bir de Allah'ın berisinde; "min dûnillah" şeytanı da dost edindiler; yani şeytana uyup tabi oldular. Şeytanın verdiği vesveseyi, şeytanın yolunu sevdiler. **Ve yahsebûne ennehum muhtedûn**:[66] "(İşin daha kötüsü bunu böyle yaparken) Onlar bir de hidayette olduklarını zannederler." Hidayette olduklarını hesap ederler. Hesapları böyledir.

Allah bunu kime söylüyor?

Mü'minlere söylüyor. Allah'a sözde iman etmiş, Bir de şeytanı, Allah'ın berisinde dost edinmişler ve bir de hidayette olduğunu hesap ediyorlar, diyor Allah. Birine şeytan dost olmuşsa Allah'ın dostluğu nerde kalmıştır!

E lem tera ennâ erselnâş şeyâtîne alâl kâfirîne: "Görmedin mi biz şeytanları kâfirlerin üzerine gönderdik." **Teuzzuhum ezzâ**:[67] "Onları tahrik edip kışkırtır." Şeytan kimi kışkırtıyorsa, kim şeytanın peşine takılmışsa o kâfirdir.

Hel unebbiukum alâ men tenezzeluş şeyâtîn:[68] "Şeytanın kime indiğini size haber vereyim mi?" **Tenezzelu alâ kulli effâkin esîm**:[69] "İftira eden, yalancı ve günahkarların hepsine inerler." Şeytan, hakikati inkâr eden, görmezden gelip batılı hakkın önüne koyanlara; yani Allah'ın doğru dediğini kabul etmeyip onun karşısına başka bir şey getirerek ona doğru diyenlere iner; çünkü doğru olarak, Allah'ın doğrusunu kabul etmeyince hakikati ters yüz etmiş olurlar.

---

[66] Araf /30
[67] Meryem /83
[68] Şuara /221
[69] Şuara /222

Li kulli effâkin esîm: "Bir de her günahkâra." Şeytan bir de günahkâr ve yalancı olanlara iner. Hem günahkârdır hem de hakikati inkâr edip ters yüz eder. Şeytanın indiği kişiler bunlardır; yani peygamberin vahyine tabi olmadığı için şeytan ona vesveseyi vahyedip ilham eder. **Yulkûnes sem'a**: "Bunlar şeytana kulak verirler." **Ve ekseruhum kâzibûn:**[70] "Ve çoğunluğu yalancıdır." Yalancılara kulak verirler. Nitekim hakkın, hakikatin olmadığı yerde yalan vardır, zan vardır, vehim vardır; yani şeytanın vesvesesi vardır, başka bir şey yoktur.

İnnel mubezzirîne kânû ihvâneş şeyâtîn: "O saçıp savuranlar şeytanın kardeşleridir." **Ve kâneş şeytânu li rabbihî kefûrâ**:[71] "Şeytan ise rabbine karşı nankördür." Rabbi ona nimet vermiş; ama o, Allah yolunda sarf edip ebedi hayatını kazanmak yerine saçıp savurur. Allah böyleleri için; "bunlar şeytanın kardeşleridir" buyurur. Allah bu sefer arkadaş demeyip kardeş dedi. Yani; "aynıdırlar" dedi.

Eş şeytânu yeidukumul fakra: "Şeytan sizi fakirlikle korkutur." **Ve ye'murukum bil fehşâ**: "Fehşayı (aşırı gitmeyi) emreder." **Vallâhu yeidukum mağfireten minhu:** "Allah size kendinden bir mağfireti va'd eder." Sen yanlış yaptıysan tövbe et, mağfiret iste ben de seni mağfiret edip hiç yanlış yapmamışsın gibi sana muamele edeyim; yani seni temizliyeyim, der. **Ve fadlâ**: "Ve fazileti." Allah kendinden sana bir fazileti, ikramı va'd eder, seni yüceltmeyi, Hz. insan yapmayı va'd eder, fazilet budur. **Vallâhu vâsiun alîm**:[72] "Allah vasi ve âlimdir." Rahmeti sınırsız olandır, rahmeti, ilmi her şeyi kuşatandır. Zatıyla, sıfatıyla tecelli edip bütün varlığı kuşatan ve her şeyi bilendir.

[70] Şuara /223
[71] İsra /27
[72] Bakara /268

İnnemâ zâlikumuş şeytânu yuhavvifu evliyâ: "Şeytan ancak dostlarını korkutur." Kim şeytanın korkutmasıyla korkarsa o şeytanın dostudur. **Fe lâ tehâfûhum**: "Onlardan korkmayın." Şeytandan, şeytanlaşmış insanlardan, Allah'a düşman olanlardan korkmayın. **Ve hâfûni:** "Benden korkun." Niye şeytandan korkuyorsun! Korkacaksan benden kork, beni kaybetmekten, bana âbd olamamaktan korkman lazım. **İn kuntum mü'minîn**:[73] "Eğer siz mü'minseniz." Mü'min değilseniz korkun. Eğer mü'minseniz onlardan değil, şeytandan değil benden korkmanız gerekir, dedi Allah.

Ellezîne âmenû yukâtilûne fî sebîlillâh: "O kimseler ki mü'mindirler (Müslümandırlar) Allah yolunda savaşırlar." Allah iman edenleri anlatır. Onlar Allah yolunda savaşırlar. **Vellezîne keferû yukâtilûne fî sebîlit tâgûti:** "Kâfirler de şeytanın yolunda savaşır." Kim, Allah'tan başka her neyin yolunda savaşırsa savaşsın o tağuttur. O, şeytanın gösterdiği bir yoldur ve kâfirler de şeytanın yolunda savaşır. **Fe katilu evliya eşşeytan**: "Şeytanın dostlarını öldürün." **İnne keydeş şeytâni kâne daîfâ**:[74] "Şüphesiz şeytanın tuzağı zayıftır."

Şeytanın dostları nerededir?

Bizde, bizim gönlümüzdedir. Allah; "nefsin o şeytani halini öldür, temizle. Ya Allah yolunda savaşır şeytana galip gelirsin yâ da şeytanın yolunda savaşır kâfir olursun" dedi. Allah bir de; "korkma" dedi. **İnne keydeş şeytâni kâne daîfâ**: "Şeytanın tuzağı, gücü zayıftır. Sen bunu yaparsın, yapabilirsin; yani kendini, nefsini, bütün azalarını, şeytanın kontrolünden kurtarabilir, bu savaşı kazanabilirsin" dedi. Kazanırsan ne olur? -Kazanırsan şeytanın yerini melekler alır, melekeler alır.

[73] Ali İmran /175
[74] Nisa /76

Ve mâ kâne lehu aleyhim min sultân: "Oysaki şeytanın insan üzerin de zorlayıcı bir gücü, bir saltanatı yoktur." Bunun böyle olmasına Allah'ın müsaade etmesinin sebebi; **İllâ li na'leme men yu'minu bil âhirah:** "Ahirete iman edenleri ayıralım diye" Ahireti sevip iman edenler belli olsun diye, kim ahireti tercih ediyor, kim başka şeyi tercih ediyor, bu belli olsun diyedir. Allah kimi ayıracak; **Mimmen huve minhâ fî şekkin:** "Ahiret hakkında şek ve şüphe duyanları (ayıracak)." Eğer biri ahirete karşı şüphe içindeyse bu durumda o, şeytana uyar ve tabi olur. **Ve rabbuke alâ kulli şeyin hafîz:**[75] "Senin rabbin her şeyi koruyan, her şeyi muhafaza eden, her şeyi görüp gözetendir." Yani eğer mü'minseniz korkmayın rabbiniz sizi korur, sizi muhafaza eder, siz rabbinizin gözetimi altındasınız, dedi Allah.

Ke meseliş şeytân: "Şeytanın durumu şöyledir." **İz kâle lil insânikfur:** "İnsana; küfret (nankörlük yap, kâfir ol) der." **Fe lemmâ kefer:** "İnsan kâfir olunca." Rabbine karşı nankörlük yapınca şeytan der ki: **Kâle innî berîun minke:** "Ben senden beriyim (senden uzağım)." Yani "ben senin gibi değilim ve olamam" der. **İnnî ehâfullâhe rabbel âlemin:**[76] "Çünkü ben âlemlerin rabbi olan Allah'tan korkarım" der. Yani şeytan kâfir olanlara, Allah'a karşı nankörlük yapanlara; "ben senden beriyim ben âlemlerin rabbi olan Allah'tan korkarım, ben bunu yapmam" der.

İnnellezînerteddû alâ edbârihim min ba'di mâ tebeyyene lehumul hudâ: "Kendilerine hidayet belli olduktan sonra (hidayeti anladıktan sonra o dönenler, irtida edenler) küfre düşenler." **Şeytânu sevvele lehum:** "Onları şeytan kışkırtmıştır." Onlar da şeytanın kışkırtmasıyla şeytana uymuş, şeytana tabi olmuşlardır. Onun için hidayetten sonra delalete düşmüşlerdir. **Ve emlâ**

[75] Sebe /21
[76] Haşr /16

lehum:[77] "(Bunun sebebi) Onlar uzun emellere kapılmışlardır." Dünya hayatları hakkında uzun uzun hesap yaptıkları içindir, uzun emellerinden dolayıdır.

Fe ve rabbike: "Rabbine and olsun ki." Rabbine yemin olsun ki. **Le nahşurennehum veş şeyâtîne summe le nuhdıranne hum havle cehenneme cisiyyâ**:[78] "And olsun ki biz onları da o şeytanları da mutlaka haşr edeceğiz, huzurumuzda toplayacağız. Sonra onları cehennemin etrafında diz çökmüş olarak hazır bulunduracağız." İnsanlardan ve cinlerden olan şeytanları cehennemin etrafında diz çöktürüp hazır bulunduracağız; çünkü onlar burada da cehennemin etrafında diz çökmüş ve hazır bulunuyorlardı. Nerde bir şeytanlık, nerde bir zulüm, bir haksızlık, bir günah, Allah'tan bir uzaklaşma varsa parmaklarını oraya sokuyorlardı. Onlar da cehennemin etrafında şu anda toplanıp diz çökmüş, şeytana itaat etmişlerdir, isyana itaat edip diz çökmüşlerdir. Onun için orda cehennemin etrafında hazır toplanırlar; çünkü buradaki halleri budur.

Ve lekad saddaka aleyhim iblîsu zannehu:[79] "And olsun ki iblis insan hakkında ki zannını tasdik ettirdi." Doğru söyledi, ispatladı.

Şeytan ne demişti?

"İnsanların çoğunu kendime bağlayacağım, çoğunu şükreder bulmayacaksın, çoğunu azdıracağım"[80] demişti ve zannını doğru çıkardı. **Fettebeûhu:** "Çoğu ona uydu." İnsanlar, şeytana tabi oldu. İnsanlar, peygambere tabi olması gerekirken

[77] Muhammed /25
[78] Meryem /68
[79] Sebe /20
[80] Araf /17

İblise tabi oldu. **İlla feriken minel mü'minin:**[81] "Ancak mü'minlerden bir fırka müstesna." Gerisi şeytana tabi oldu.

Acaba bu bir fırka olan mü'minler kimdir nasıl yaparsak o fırkadaki mü'minlerden oluruz?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*Yahudiler yetmiş bir, Hristiyanlar yetmiş iki, benim ümmetim ise yetmiş üç fırkaya ayrılır. Biri hariç yetmiş ikisi cehennemliktir"*[82] buyurur. Bu hadis, bu ayetin tefsiridir. "Mü'minlerden bir fırka hariç gerisi İblise tabi oldu" buyruldu ayeti kerimede.

Ve immâ yenzeganneke mineş şeytâni nezgun: "Eğer şeytandan sana bir vesvese bir kışkırtma gelirse." **Festeız billâh:** "Hemen Allah'a sığın." **İnnehu huves semîul alîm:**[83] "Çünkü (Allah) seni işitir ve bilir." Yani Allah seni korur, hemen Allah'a sığın.

İnnellezînettekav izâ messehum tâifun mineş şeytân: "O takva sahiplerine şeytandan bir vesvese geldiğinde." **Tezekkerû**: "Hemen düşünürler, tefekkür ederler, Allah'ı zikrederler." **Fe izâhum mubsırûn:**[84] "Hemen bakarsın ki şeytanın hilesini görüp bilmişlerdir, anlamışlardır." Takva sahipleri Allah'ı zikredip tefekkür ederek şeytanın bir tuzak kurduğunu, bunun şeytanın hilesi olduğunu anlar; çünkü takva sahibi demek veli demektir. Demek ki şeytan, veliye de hile yapabiliyor, vesvese verebiliyormuş.

Fe izâ kara'tel kur'âne: "Kur'an'ı okuduğun, kıraat ettiği zaman." **Festeız billâhi mineş şeytânir racîm**:[85] "Kovulmuş,

[81] Sebe /20
[82] Ebu Davud, Sünnet, 1; Tirmizî, İman,18; İbn Mace,Fiten, 17; İbn Hanbel, 2/332
[83] Fussilet /36
[84] Araf /201
[85] Nahl /98

taşlanmış şeytandan Allah'a sığın." **Ve kul rabbi eûzu bike**: "De ki: Rabbim sana sığınıyorum." **Min hemezâtiş şeyâtîn**:[86] "Şeytanın kışkırtmasından sana sığınırım de." Allah, kullarını şeytandan kendine sığınmaya davet eder. Aynı şekilde Kur'an'daki son iki sure olan Felak ve Nas Sureleri de Allah'a sığınma ayetlerini barındırır.

Şeytanla ilgili son iki ayet kaldı onu da tamamladıktan sonra inşallah sonraki sohbetimizde de meleklere imanı anlatacağız.

Akletmeden, anlamadan gece gündüz ibadet etsek bile şeytanın tuzağına düşmekten kurtulamayız. Onun için aklımızı kullanıp önce anlamamız gerekir. Bilmeden, anlamadan tefekkür edemeyiz. Tuzağa düşmemek için bir ilmimizin, bir bilgimizin olması gerekir.

Son iki ayeti de beraber anlayalım inşallah.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler (iman ettiğini iddia edenler)." **Lâ tettebiû hutuvâtiş şeytân:** "Şeytanın adımlarına uymayın." Şeytanın adımlarına tabi olmayın. **Ve men yettebi' hutuvâtiş şeytân:** "Kim şeytanın adımlarına uyar, tabi olursa." **Fe innehu ye'muru bil fahşâi vel munker**: "Bilsin ki şeytan fehşayı (fuhuşiyatı, aşırılığı) ve kötülüğü emreder." **Ve lev lâ fadlullâhi aleykum ve rahmetuhu:** "Eğer Allah'ın fazileti ve rahmeti sizin üzeriniz de olmasaydı." **Mâ zekâ minkum min ehadin ebeden:** "Sizden hiç biriniz (hiç kimse) ebediyyen ondan kurtulamazdı (temize çıkamazdı)." Yani her biriniz şeytana mutlaka uymuş, adımlarına tabi olmuşsunuz eğer Allah'ın sizin üzerinizdeki rahmeti, fazlı olmasaydı hiç kimse temize çıkamazdı; ama Allah rahmetiyle, fazlıyla muamele edip sizi temizler. **Ve lâkinnallâhe yuzekkî men yeşâ:** "Ama Allah dilediğini, dileyeni

[86] Mu'minun /97

temizler.” Kim temizlenmeyi dilerse Allah da onun temizlenmesini diler ve onu temizler.

Yani Allah bu ayette; “istiğfar et, temizlenmeyi iste, bana dön, şeytana bulaşma, bulaşıp kirlendiysen bu durumda yapman gereken şey temizlenmeyi, nefsini tezkiye etmeyi istemektir. Sen temizlenmeyi istersen ben de senin temizlenmeni ister ve seni temizlerim” buyurur. **Vallâhu semî’un alîm:**[87] “Allah her şeyi işiten ve her şeyi bilendir.” Allah senin bunu isteyip istemediğini bilendir. Dua edersen Allah bunu işitir, muameleyi ona göre yapar. Temizlenmeyi istemezsen tercih senindir, temize çıkamazsın.

Bir de Kıyamet günü iblis (şeytan) kendini savunur. Hiç kimse; “iblis bana böyle yaptı, onun için böyle oldu” diyemez. Onu mazeret gösterip kendini temize çıkaramaz. **Ve kâleş şeytânu lemmâ kudıyel emr**: “İş olup bittikten, hesap görüldükten (cennetlikler, cehennemlikler belli olduktan) sonra şeytan der ki;” **İnnallâhe vaadekum va’del hakk:** “Allah size vaatte bulundu. Allah’ın va’di elbette ki haktır.” Allah her neyi va’dettiyse şu anda onun hak olduğunu hepiniz gördünüz.

Yani Allah neyi va’d etmişse; şöyle güzel yaparsanız cennete, şöyle kötülük yaparsanız cehenneme giderseniz demişse; tercihini iyiden yana kullananlar öbür tarafta karşısında cenneti, kötülük yapanlar ise cehennemi bulur ve Allah’ın va’dinin hak olduğunu görürler.

Şeytan der ki; **Ve vaadtukum fe ahleftukum:** “Ben de size vaatte bulundum ama va’dimden döndüm.” Yani size yalan söyledim. Şunu şöyle yaparsanız, hayatı böyle yaşarsınız deyip hayatı ebediymiş gibi gösterdim. Aynı zamanda vaatte bulundum; “Allah’ın rahmeti çoktur, bir şey olmaz, siz böyle yapın sonra

[87] Nur /21

tövbe edersiniz, Allah yine de sizi affeder diyerek tövbe etmenizi, iman etmenizi, Allah'a dönmenizi geciktirdim, sonuçta kurtuluşu va'dettim; ama yalan söyledim, va'dimde yalancı çıktım" der.

Her bir insan zaten şeytanın bu şekilde va'dine kapıldığı için yanlış yapar. Öyle ki insanlara küfretmeyi ibadetten sayanlar vardır. Bu yanlışı onlara kim yaptırır, kim onlara bu vaatte bulunur? -Tabi ki şeytan.

Ama şeytan yalancı çıktığını ve va'di hak olanın Allah olduğunu söyler. Allah'ın Kur'an'daki va'di neyse Allah'ın va'di odur. **Ve mâ kâne liye aleykum min sultân:** "Benim sizin üzerinizde hiçbir saltanatım, hiçbir gücüm yoktu." Yani "sizi hiçbir şeye ben zorlamadım; çünkü benim böyle bir gücüm, böyle bir yetkim yoktu. Ancak siz melekleri kovar, beni davet ederseniz, benimle olmak, bana dost olmak isterseniz, bana teslim olur, kendinizi bana teslim ederseniz, ben de sizi kullanırım. Siz bunu yapmazsanız benim böyle bir gücüm yoktur. Siz beni tercih ederseniz sizde bir gücüm olur" der.

İllâ en deavtukum: "Ben sadece sizi davet ettim." Benim bütün gücüm davet etmektir. **Festecebtum lî:** "Siz de davetime hemen icabet ettiniz." Allah da sizi iman etmeye, kendine davet ediyordu; ama siz Allah'ın davetine değil benim davetime icabet ettiniz. **Fe lâ telûmûnî ve lûmû enfusekum**: "Beni levm etmeyin (beni kınamayın) kendi nefsinizi (kendinizi) kınayın." **Mâ ene bi musrihikum ve mâ entum bi musrihiyy:** "Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz." Olan olmuştur, iş bitmiştir. **İnnî kefertu bi mâ eşraktumûni min kabl**: "Ben sizin beni Allah'a şirk koşmanızı bundan önce de reddetmiş ve kabul etmemiştim." Bunu kabul etmiyorum; yani "sanki benim sizin üzerinizde bir gücüm var da ben onu yapmışım. Bunu daha önce de söylediğim gibi benim böyle bir gücüm yoktur. Ben davet ettim siz de davetime icabet ettiniz. Onun için beni Allah'a şirk

koşmanızı kabul etmiyorum" der. Yani biri Allah'ı tercih etmeyince İblisi, şeytanı Allah'a şirk koşmuş olur. Şeytan da; "böyle bir şeyi benim için söyleme, bundan Allah'a sığınıyorum" dedi. **İnnez zâlimîne lehum azâbun elîm:**[88] Şeytan, "muhakkak ki zalimler için iç yakan elim bir azap vardır" dedi ve kendini de savundu.

Allah, hepimizi şeytanı düşman olarak bilenlerden eylesin. Meleklere iman edip, melekleri sevip, melekleri dost bilenlerden eylesin. Şeytanın tuzağına düşenlerden, şeytanın adımlarına uyanlardan, şeytanlaşmış insanlardan eylemesin. Allah bizi şeytanın amelini, işlerini; içkiyi, kumarı, günahı, kerih görenlerden, şeytanı kendi gönlünden, kendi nefsinden, kendi aklından, fikrinden gerçek manada kovanlardan, temizleyenlerden eylesin. Akıl melekelerini kullanıp, güçlendirip kemale erdirenlerden eylesin. Aklını gerçek manada kullanıp, tefekkür edip tezekkür eden teakkul edip tedebbür edenlerden, şeytana karşı tedbirini alanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

[88] İbrahim /22

MELEKLERE İMAN

3

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber meleklere imanı, meleklere nasıl iman etmemiz gerektiğini anlamaya, anlatmaya çalışıyorduk. Eğer iman sevmekse o halde melekleri sevmeden meleklere iman olmaz. Görmediğimiz, tanımadığımız, anlamadığımız bir varlığı nasıl sevebiliriz! Aynı zamanda meleklere imanın ne manaya geldiğini de anlatmaya çalıştık.

Meleklerin çeşitleri ve çeşitli vazifeleri vardır. Bir de insanla beraber olan melekler vardır. Mesela; âlimlerin de söylediği bir hadiste Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*Her bir insanla beraber üç yüz atmış tane melek vardır"*[1] buyurur.

Üç yüz atmış tane melek beraberinde ne yapar, ne yapabilir ya da hangi vazifeleri yapar?

Âlimlerimiz bunu da izah etmiştir. "İnsanda üç yüz atmış tane eklem vardır; yani oynayan, hareket eden eklem vardır. Her bir eklem için bir tane muvekkel melek vardır" demişlerdir. Belki bu konu gerektiği gibi anlaşılmamıştır. Eklem; insana teslim edilen, insanın hükmetmesi gerektiği zahiri tarafıdır. Bu yüzden eklemlere melek demek doğru değildir, bunlar melekedir, kuvvettir. Nasıl ki aklın ve gönlün melekeleri vardı; aynı şekilde bedenin de kuvveti, melekeleri vardır. Mesela; biz bedeni Allah yolunda değil de şeytanın yolunda kullanırsak o zaman melekleri

[1] Süyûti, ed-Dürrü'l-Mensur, 4/615; Zebidi, İthâfü's-Sâde, 7/288

şeytanın yolunda kullanmış oluruz; fakat insan, melekleri o şekilde kullanamaz, bu nedenle de bunlar (eklemler) melek değil melekedir; yani güç ve kuvvettir. Eğer kolunu oynatamıyorsan kolundaki eklemlerin bütün melekesini kaybetmişsin demektir. Bu durumda meleği değil melekeyi kaybetmiş olursun. Aynı şekilde bedeni de Allah yolunda değil de ters tarafta, şeytanın yolunda kullanınca bedenin melekelerini kaybetmiş olursun. Demek ki bunlar melek değil meleke; yani güç ve kuvvetmiş.

Birinin meleği, melekesi güç ve kuvvet değilse onda şeytani güç ve kuvvet vardır. Onun için meleklere iman ederken şeytanı da, iblisi de anlamamız gerekti ki; "la ilahe" diyelim. Yani; "ben, şeytanı tanımıyor şeytana taviz vermiyorum. Şeytana âbd olmuyor, şeytanın adımlarına uymuyor, şeytana tapmıyorum" deyip sonra; "illallah" diyebilelim.

İnşallah bugün meleklere imanı anlamaya devam edeceğiz.

Meleklerin çeşitleri vardır, dedik. Her birine tek tek iman etmek gerekir. Hem yerde hem gökte sayısını Allah'ın bildiği kadar melekler vardır; yani hayatı yaşarken meleklerle aynı şekilde şeytanlarla da iç içe yaşarız. Zahiri olarak değil manevi tarafımızla meleklerle, şeytanlarla iç içe yaşarız. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*ben miraca gittiğimde bir kısım melekler gördüm ki kıyamdaydılar, bir kısmını gördüm rükûdaydılar, bir kısmını gördüm, secdedeydiler. Cebrail kardeşim; 'bunlar yaratıldığından beri böyle ibadet ederler, bunların ibadetleri böyledir. Bir kısmı kıyamda bir kısmı rükû da bir kısmı da secdededir' dedi"* buyurur. Namazda da gök ehlinin ibadetini yapıyoruz. Hem kıyamda, hem rükûda, hem de secdede duruyoruz. Bu meleklerin, her bir göğün katında farklı farklı ibadetleri vardır.

Yine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*bir kısım melekler gördüm ki onlarda tamamen aşka, muhabbete gark olmuş şekilde*

ibadet halindeydiler. Hatta öyle ki varlığın, insanlığın yaratıldığından bile haberleri yoktu" buyurur. Yani aşktan, muhabbetten öyle bir sarhoş, öyle bir muhabbete gark olmuşlar ki yaratılıştan bile haberleri yok, yaratıldıkları andan itibaren sarhoş haldeler.

Meleklerde hangi hal varsa insanın manevi tarafında, meleki tarafında da aynı hal mevcuttur. İnsana düşen onu kullanmaktır. Eğer biri meleklere iman edecekse melekler gibi olması gerekir. Hem kıyamda hem rükûda hem de secdede aşktan, muhabbetten sarhoş olması gerekir. En azından bunlardan bir tanesinden olması gerekir. Bununla beraber Allah melekleri anlatırken; **"onlar rablerini hamd ile tesbih ederler"**[2] buyurur.

Hamd etmek demek övmek demektir; yani "ya rabbi sen güzel yapmışsın, sen güzel yapıyorsun, senin yaptığın en güzeldir, senin söylediğin, senin vahyettiğin en güzeldir" demektir. Kulun bunu söylerken sadece dil ile değil bütün gönlüyle de tasdik etmesi gerekir. Onun için; "Allah, bir kula nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun o kul kazansın diye o muamelesi, rahmettir, Allah'ın ona yaptığı ikramdır" diyoruz.

Eğer kul, Allah'ı tanımazsa, bilmezse bu durumda Allah hakkında su-i zanda bulunur. Bunun için her mü'minin, rabbini isimleriyle, sıfatlarıyla tanıması, anlaması rabbine iman etmesi lazım. Eğer biri Allah'ın bir ismine bile iman etmezse o isimde Allah'a şirk koşar ki bu durumda şirk ehli olur.

Nasıl ki Allah'a şirk koşmak varsa aynı şekilde bir de; meleklere, peygamberlere, kitaplara, ahirete, her bir imanın şartına, gereğine şirk koşmak vardır. Mesela ahirete şirk koşmak nasıl bir şeydir, kul ahirete neyi şirk koşar? -Ahirete dünyayı şirk

[2] Zumer /75

koşar. Eğer dünyayı ahirete tercih ederse, dünyayı ahiretten daha çok severse bu durumda dünyayı ahirete şirk koşmuştur. Böyle bir durumda ahirete iman olmaz, bir gönülde hem iman hem de şirk beraber bulunmaz. Biri mutlaka diğerini siler, çıkarır ve hükümsüz bırakır. Aynı şekilde meleklere nasıl iman varsa öyle de şirk koşmak vardır.

Meleklere nasıl şirk koşulur?

Meleklere şeytan şirk koşulur. Eğer aklımızda, irademizde, aklımızı kullanırken akli melekelerimizde; yani taakkul, tedebbür, tefekkür ederken eğer şeytan oraya müdahale etmiş ise, bu güç, bu kuvvet, bu meleke bizde yoksa şeytan aklımızı kullanmada yerini almıştır. Bu durumda şeytanı meleklere, melekeye şirk koşmuş oluruz. Onun içim mü'min temiz fikirli, temiz düşüncelidir. Allah buna aklıselim der. Onun için Allah ayeti kerimede; **Kıyamet günü selim bir kalp ile selim bir akıl ile selamete erdiren bir akıl ile gelenler kurtulur kurtuluşa erer**"[3] buyurur.

Eğer bir akıl, sahibini selamete erdirmiyorsa o kişi aklıselim olmaz ve böyle birinin aklı selamete çıkaran akıl olmaz. Bunun sebebi de meleklere iman etmemek şeytanı meleğe şirk koşmak, şeytanı meleğin yerine koymak ve şeytanı meleğe, melekliğe tercih etmektir.

Bir de Allah melekleri bize tanıtırken kiramen kâtibin meleklerini de tanıtır. İkram edilmiş, ikrama nail olmuş kâtipler sizinle beraberdir[4] buyurur. Evet, onlar günahımızı, sevabımızı yazar. Biri solda yaptığımız her günahı, diğeri de sağda yaptığımız her sevabı yazar. Bu arada melekler gaybı bilmez.

[3] Şuara /89
[4] İnfitar /10-12

Peki, melekler insanın neyi hangi niyetle yaptığını bilir mi? - Evet, bilir. Peki, melekler gaybı bilmediğine göre bunu nasıl bilir?

Vereceğimiz bu cevap kitaplarda yazılı değildir. Bu da bizim fikrimiz olsun. Bir insan bir günah işlemek istediğinde o günahı işlemeyene kadar melekler onu bilmez; ama melekler birinin o günahı işleyip işlemeyeceğini bilir, yalnız bu gayb değildir; çünkü kul günah işlemeyi istediğinde ondan manevi olarak kötü bir koku gelir. Böylelikle melekler o kulun kötü bir iş yapmaya, bir günah işlemeye niyet ettiğini bilir, melekler o gelen kötü kokudan bunu anlar. Biri bir sevap işlemek, bir iyilik, bir güzellik yapmak istediğindeyse yine aynı şekilde ondan, en şiddetli şekilde, onun nefesinden güzel bir koku gelir ve melekler bu kulun bir hayra niyet ettiğini anlar. Bu, gaybı bilmek değildir. Bu zahiri olarak bilmek manasına gelir. Onun için melekler gaybı bilmez. Allah melekleri anlatırken bunu hep beraber ayetlerle göreceğiz inşallah.

Bir de Cebrail (a.s.) vardır. Aynı zamanda meleklerin resulüdür. Allah hangi meleğe özel bir görev vermişse ona resul der. Ölüm melekleri için; "resullerimiz canınızı aldığında"[5] buyurur. Yani Allah meleklere de vazifeli, görevli, elçi manasında resul der. Cebrail (a.s.) Allah'ın vahyini levhi mahfuzdan alıp peygamberlere ulaştıran vahiy meleğidir. Mikail (a.s.); rızıkla, yağmurla, dünyevi, zahiri şeylerle ilgili görevli melektir. İsrafil (as.)'in görevi farklıdır. Kıyamet koparken sura üfleme görevi onundur. Bir de İsrafil (a.s.)'ın insanlar bir daha diriltilirken ikinci sefer sura üfleme vazifesi vardır. Bunun dışında da İsrafil (a.s.)'ın görevleri vardır ve manevi olarak sürekli bir vazife içindedir. Bu da vahiyle ilgilidir. Azrail (a.s.) ruhları meleklerden teslim alır; çünkü Allah'ın her bir işle, kulla vazifeli kıldığı melekler vardır. Ruhu almak üzere ruhu bedenden ayıran o meleklerdir. Azrail (a.s.) ise

[5] Araf /37

ruhları sadece onlardan teslim alıp huzura çıkarır. Diğer melekler ise ruhu sadece bedenden ayırmakla vazifelidir.

Melekler aynı zamanda baş gözüyle görülmeyen, yemeyen, içmeyen, dilediklerinde diledikleri surete bürünebilen varlıklardır; yani istedikleri zaman insan suretinde ya da başka bir varlık suretinde görünebilme gibi bir özellikleri vardır. Melekler aynı zamanda günah işlemeyen, yanlış yapmayan, hata yapmayan nurdan varlıklardır. Allah ayeti kerimede; "**onlar Allah'ın şerefli kullarıdır, Allah'ın sözünden önce söz söylemez, Allah'ın emrettiğinden, vahyettiğinden başka söz söylemezler. Allah'ın emrine göre hareket ederler."**[6] "**Onlar Allah'ın onlara emrettiği şeylerde asla asi olmazlar"**[7] buyurur. Allah onlara her neyi emretmişse o emri gerektiği gibi yerine getirirler. Allah'ın melekleri tanıtması böyledir.

Bir de meleklerin özellikleri vardır; daima Allah'a ibadet eder ve Allah'a itaatle meşguldürler. Daima iyilik yaparlar ve kötülük yapma kabiliyetleri yoktur. Allah'a asla isyan etmez, itiraz etmezler. Onlarda erkeklik ve dişilik yoktur, çoğalma yoktur. Yemez, içmez, yorulmaz, usanmaz, hastalanmaz, ölmezler, evlenmeye ihtiyaçları yoktur. Onlar için gençlik ya da yaşlılık söz konusu değildir. Uzak mesafelere çok kısa zamanda gidip gelebilirler. Allah'ın beyan ettiği gibi; ikişer, üçer, dörder ve daha fazla kanatları vardır.[8] Peki, meleklerin kanatları nasıldır? Elbette ki bizim bunu zahiri olarak anlamamız doğru değildir. Bunu Allah bilir, görünce anlayacağız inşallah.

Hem yerde hem gökte her yerde mevcutturlar ve hepsi de vazifelidir. Aklımızı, irademizi, ruhumuzu nasıl göremiyorsak aynı şekilde melekleri de göremeyiz; ama Allah dilerse bir kul,

[6] Enbiya /26-27
[7] Tahrim /6
[8] Fatır /1

melekleri görebilir ve melekler insanlarla görüşür. Bunu Allah beyan eder. İnsanlar melekleri görebilir, melekler istediklerinde insanlara görünebilir.

Nasıl ki selim bir akıl sırat-el mustakim üzereyse ve sırat-el mustakime davet ediyorsa aynı şekilde melekler de sırat-el mustakim üzeredir ve sırat-el mustakime davet ederler.

Allah, meleklere nasıl bir sorumluluk yüklediğini ayetlerle beyan eder; **"Allah meleklerden dilediğine resullük verir, insanlardan da dilediğine resullük verir"**[9] buyurur. **"Melekler Allah'ın kuludur."**[10] **"Melekler, Allah'ı hamd ile tesbih eder"**[11] buyurur. **"Allah kullarına melekleri gönderir"**[12] buyurur. "**Kim meleklere düşman olursa Allah da onun düşmanıdır**"[13] buyurur. Vazifeli olan meleklerden bir kısmı cennetliklerin ruhunu alır, onlar ayrıdır bir de cehennemliklerin ruhunu alan melekler ayrıdır. Allah onları ayrı ayrı beyan eder. **"Melekler, insanlara Allah'ın izni ve emriyle yardım eder, şefaat ederler."**[14] Yani melekler Allah'tan izin almadan hiçbir kula yardım etmez, edemezler." Bununla beraber **"melekler şahadet ederler, şahitlik yaparlar"**[15] buyurur. "**(Kıyamet günü) Melekler Kıyamet yerinde saf saf dizilirler**"[16] buyurur. Melekler kıyamet yerindeki, mü'minleri müjdeleyip; **"korkmayın, mahzun olmayın"**[17] diye onları teselli eder, onları cennetle müjdeler. Aynı şekilde cennette de onlara selam verip onları müjdelerler. Hem cennette hem de

[9] Hacc /75
[10] Zuhruf /19
[11] Zumer /75
[12] Nahl /2
[13] Bakara /98
[14] Necm /26
[15] Nisa /166
[16] Fecr /22
[17] Fussilet /30

cehennemde vazifeli melekler vardır. Bir de melekler bir kısım insanları lanetlerler. İnşallah ayetleri okurken onu da göreceğiz.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ve iz kulnâ lil melâiketiscudû li âdem: "Biz o vakit meleklere Âdem'e secde edin buyurduk." **Fe secedû illâ iblis:** "Bütün melekler secde ettiler, İblis secde etmedi." **Kâle e escudu li men halakte tînâ:**[18] "(İblis) Dedi ki: Çamurdan yarattığına nasıl secde edeyim." Yani ben ondan üstünüm, ondan hayırlıyım çamurdan yarattığına nasıl secde edeyim! İblis burada zahiri olarak ırkçılık yapar. Bedene ait bir varlığı, bir özelliği öne sürüp; "beni ateşten onu çamurdan yaratmışsın onun için ben ondan üstünüm, ondan hayırlıyım" der.

Allah bu ayetle bize İblis gibi düşünmemeyi, iblis gibi bakmamayı öğretir. Oysaki Allah; "**ben ona ruhumdan nefhettiğimde ona secde edin"**[19] buyurmuştu; yani secde Allah'ın nefhettiği o ruhadır; ama İblis onu görmezden gelip yok saymıştır.

Aynı şekilde biri başka bir insana bakarken Allah'ın ona nefhettiği ruhu görmezden gelirse İblisin düştüğü duruma düşer. Allah'ın nefhettiği ruhu görmezden gelinen kişi kim olursa olsun; hali, dini, imanı, ırkı ne olursa olsun kendini örtmüş de olsa; yani küfürde de olsa o Hz. İnsandır. Düşmanlık insana değil insandaki küfredir. Aynı kişi Allah'a dönüp iman edince kardeşin olur, Allah'a dost olur. Allah'ın nurunu, güzelliğini üzerinde gösterir. Onun için düşmanlık insana değil küfre yapılır.

Onun için "eğer biri; 'la ilahe illallah Muhamed'un Resulullah' diyorsa o bizim kardeşimizdir" diyoruz. Bu ölçü

[18] İsra /61
[19] Sad /72

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ölçüsüdür. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in arkasında münafıklar namaz kılar, onunla beraber savaşa giderdi. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz vefat etmeden bunların sayısı 36 taneydi ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hepsinin isimlerini sahabeden birine söylemişti. Resulullah Efendimiz o münafıkları hiçbir zaman mescitten kovmadı ve "siz münafıksınız, Müslüman değilsiniz" de demedi. Neden? -Çünkü "la ihahe illallah Muhammed'un Resulullah" demişlerdi.

Böyle bir hakkı da kıyamete kadar ümmetinden hiç kimseye tanımadı. "Sen gaybı bilmezsin, onun içindekini bilmezsin" dedi. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onları bilmesine rağmen onları kovup; "siz münafıksınız" da demedi. Kim kendini nasıl tanımlıyorsa onu öyle kabul etti. "Ben Müslümanım" diyene; "tamam 'ben Müslümanım' diyorsan sen Müslümansın" dedi. "Yahudi'yim" diyene "tamam 'ben Yahudi'yim' diyorsan sen öylesin" dedi. Bu yüzden biri; "ben Müslümanım" dediğinde hiç kimse ona kâfir, münafık veya başka bir şey diyemez.

Böyle bir durumda insanın yapması gereken şey nedir?

Mü'minin kim olduğunu, nasıl olduğunu ortaya koymaktır; yani Allah'ın mü'min tarifini ortaya koymaktır. Öyle ki o da kendine baksın ve eğer gerçekten iman etmek istiyorsa, iman edip mü'min olsun ve cennete girsin.

Ve iz kulnâ lil melâiketiscudû li âdem: "Biz meleklere Âdem'e secde edin demiştik." **Fe secedû illâ iblis:** "Melekler secde etti, İblis hariç, İblis secde etmedi." **Kâne minel cin:** "Çünkü İblis cinlerdendi."

Belki bazı kitaplarda okumuşuz veya dinlemişiz işte; "İblis de melekti, meleki tavustu" gibi Allah'ın vahyine ters düşen

anlatımlar var. Oysaki Allah İblis için; "İblis cinlerdendi" der. Zaten onun için secde etmedi meleklerden olsaydı secde ederdi.

Fe feseka an emri rabbihî: "Rabbinin emrinden çıktı." Rabbi ona secde et diye emretmişken o, rabbinin emrinden çıktı. **E fe tettehızûnehu ve zurriyyetehû evliyâe min dûnî:** (Allah soruyor) "Siz şimdi Allah'ı bırakıp İblisi ve onun zürriyetini mi (yani şeytanları mı) dost ediniyorsunuz?" **Ve hum lekum aduvvun:** "Oysaki (İblis ve cinlerden olan şeytanlar) sizin düşmanınızdır." **Bi'se liz zâlimîne bedelâ:**[20] "Bu, zalimlerin yaptığı ne kötü bir değişmedir."

Allah'ın dostluğunu bırakıp şeytanın dostluğunu alanlar, Allah'ın dostluğunu şeytanın dostluğuyla değiştirenler, Allah'ın dostluğunu bırakıp şeytanın dostluğunu kabul edenler zalimdir ve kendine zulmetmiştir. Bu ne kötü bir değişimdir, buyurdu Allah.

Cinlerden olan şeytanı nasıl dost ediniyoruz?

Dost demek, veli edinmek demek onu sevmek, ondan yardım istemek, yardım beklemek, ona sığınmak demektir. Sıkıntıya, dara düştüğümüzde kime sığınırız? -Allah'a sığınırız, Allah'tan yardım isteriz, Allah'tan yardım bekleriz. Aynı şekilde biri sıkıntıya, dara düştüğünde; "hadi bir cinci hocaya gidelim de bize yardım edip bizi bu sıkıntıdan kurtarsın veya gidelim bize muska yapsın" derse aynen bu duruma düşmüştür.

O cinci hocaların da kendilerine göre ürettikleri şeyler vardır; "işte falan kişiye üç tane, beş tane, cin musallat olmuş, öyle yapmak lazım, böyle yapmak lazım" derler. Böylelikle mü'minleri, insanları korkutur sonra şeytanın istediği gibi muamelede bulunur ve onu şeytana dost, kul, âbd yaparlar. Eğer biri cincilik yapıyorsa o bütünüyle şeytana tabi olmuş, şeytana âbd olmuştur. Zaten

[20] Kehf /50

istisnasız o cinci hocaların hepsi şeytana âbd olmuş, şeytana kul olmuştur. Onlar şeytanın kullarıdır.

Cinlerin de tıpkı insanlar gibi mü'minleri, kâfirleri, velileri vardır. Aynı zamanda onlar da Allah'a insanlar gibi âbd olmakla sorumludur. Allah ayeti kerimede; **Ve mâ halaktul cinne vel inse illâ li ya'budûn:**[21] "Ben cinleri ve insanları sadece bana âbd olsunlar diye yarattım" buyurur.

Cinlerin kâfir olanlarına şeytan denilir ve cinlerin mü'min olanlarının da zaten mü'minlerle bir işleri olmaz, onların derdi; Allaha kul, âbd olmaktır. Onun için insanlara, mü'minlere hiç bulaşmazlar. Zaten onlar kendilerine göre kulluklarını yapmaya çalışırlar. Ötekiler ise İblise tabi olur dolayısıyla İblisin yaptığını yapar, onun emrini yerine getirirler. Onlar İblisin arkadaşları, askerleridir. Bir insan kalkıp; "işte ben de İblisten, İblisin arkadaşlarından, askerlerinden, şeytanlardan istifade ederek size yardım ediyorum" derse onun şeytandan, İblisten ne farkı vardır! Eğer insan böyle bir cinciden, böyle bir hocadan medet beklerse o da şeytanı, cinleri ve onun zürriyetini veli edinmiş, onlardan medet beklemiş, yardım beklemiş demektir.

Aynı şekilde insan şeytandan, cinlerden korkarsa bu küfürdür. Allah'tan korkmayanlar şeytanlardan, cinlerden korkar. Öyle ki bazı mü'minler cinlerin ismini söylemeye bile korkar, korkutulmuşlardır. Bu nedenle "üç harfliler, üç harfli" derler. Belki size denk gelmiştir; "bizden iyiler" diyenler de vardır. Ya rabbi! Bu ne biçim iştir böyle, bu nasıl imadır böyle! Bunu mü'minlere söyleten nedir? Bunu söyleyenler mü'mindir bir de; ama işi bilmiyorlar, gerçekten bilmiyorlar. Bilseler şeytanı dost edinirler mi, onu veli edinirler mi, ondan medet beklerler mi, ondan yardım beklerler mi, hiç böyle bir düşünceleri, fikirleri olur mu! Allah'ın

[21] Zariyat /56

sana secde ettirdiği varlıktan nasıl böyle korkuyor, çekiniyor ya da ondan medet umarak bir şey bekliyorsun? Allah meleklere; "secde et" derken bu emri aynı zamanda cinlere de yaptı.

Aslında şeytanlara cin demek doğru değildir, cinlere haksızlık olur; çünkü nasıl ki cinlerin kâfirleri şeytansa aynı şekilde insanların da şeytanları, kâfirleri, şeytanlık yapıp insanları Allah'tan başka tarafa davet edenler vardır. Kim söylüyor bunu? - Allah söylüyor. Hatta insanlardan olan şeytanlar daha tehlikelidir; çünkü cinlerden olan şeytanlar insana sadece vesvese verebilir. İnsanlardan olan şeytanlarsa konuşarak vesvese verir ki davet eder, onunla konuşur, bir de ikna etmeye çalışır. Onun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Ya Ebu Zerr! Cin ve insan şeytanlarından sakın, kendini koru muhafaza et.

Ebu Zerr;

-Ya Resulullah insanlardan da mı şeytanlar var, deyince

-Evet, onlar cinlerden olan şeytanlardan daha tehlikelidir; çünkü onlar bir de birebir seninle konuşur, kolundan tutup seni günaha çeker, buyurur.[22]

Şeytanın yaptığı vazife nedir?

Günaha davet, günaha teşvik, günahı, yanlışı güzel göstermektir. Eğer biri şeytana uymuşsa günaha düşer. Bu, şeytana uymaktır. Bir de şeytanlaşmak, şeytanının işini, vazifesini yapmak vardır. Eğer biri insanları günaha, yanlışa, Allah'tan başka bir şeye davet ediyorsa bu da halis, muhlis insan şeytanıdır, insanlardan olan şeytandır. Onun için şeytana uymak ayrı, tabi

[22] Nesaî, İstiaze 48; Müsned, 5/178, 179

olmak, âbd olmak ayrı şeydir; çünkü Allah her birini ayette farklı farklı beyan etmiştir.

Eğer meleklere iman olursa şeytan veli edinilmez, melekleri severiz, meleklerle beraber oluruz. Şeytandan, iblisten, cinlerden yardım istemeyiz, beklemeyiz, meleklerden yardım isteriz. "Allah da izin verince melekler yardım eder."

Şeytanın sana yardım edebilmesi için senin de onlardan olman gerekir ki şeytan sana yardım etsin. Yoksa başka türlü yardım etmez zaten. Eğer hocanın biri; "ben işi onlarla yapıyorum" diyorsa ona "hoca" demek doğru değildir. Ona; "İblisin arkadaşı, İblisin askeri" demek lazımdır. Çünkü o da şeytanlardandır ki İblis ona yardım ediyor. Yoksa niye yardım etsin!

Şeytan, insana düşmandır. Allah, şeytan için; "apaçık düşmandır" demedi mi? Senin düşmanın sana nasıl yardım eder, sen ona dost olmadan, onu veli edinmeden, sen ona âbd olmadan, ona tapmadan o sana nasıl yardım eder? -Yardım etmez. Zaten yardımı da zarardan başka bir şey değildir.

"Âmener resûlu bimâ unzile ileyhi min rabbihî vel mu'minûn"[23] Allah bu ayette imanı anlatır. İmanın beş temel şartı vardır, imanın şartı altı tane değildir. Bunu böyle söylemek zorundayız; çünkü Allah bizi huzura alıp hesaba çektiğinde; "ben imanın şartının beş tane olduğunu söyledim. Sen niye altıdır dedin" diye sorarsa bu durumda biz de kalkıp; "ya rabbi! Âlimler böyle söyledi" dersek Allah bize; "senin rabbin âlimler midir yoksa ben miyim" demez mi? -Elbette ki der. Biri çıkıp; "işte şimdiye kadar herkes böyle yapmış, biz de öyle yapıyoruz" derse olur mu? -Olmaz. Allah; "onlara; Allah'ın indirdiğine iman edin, uyun, tabi olun dendiğinde onlar derler ki: Biz atalarımızı böyle bu yolda

[23] Bakara /285

bulduk, biz atalarımıza uyarız. Ya ataları akıllarını kullanmamış ve bir şeyi de bilmiyorlarsa yine de onlara mı uyacaklar"[24] buyurmadı mı? Akıllarını kullanmamışlar.

Allah'ın vahyi önümüzde, ayet önümüzdedir. Allah; "imanın şartı beştir, bu beş şarta iman etmeden iman olmaz" dedi. Bununla beraber bütün Kur'an imanın şartıdır, her bir ayet tek tek imanın şartıdır; ama bir öncelik vardır. Nasıl ki Fatiha Kur'an'ın özü, özetiyse özet olarak da imanın şartı beş tanedir.

Allah bu şartları sayıyor; **Âmener resûlu:** "Allah'ın resulü iman etti." Neye? **Bimâ unzile ileyhi min rabbihî:** "Rabbinden kendisine indirilene (iman etti)." **Vel mu'minûn:** "Mü'minler de (Allah'ın resulünün iman ettiği gibi iman ettiler)." Çünkü bunlar mü'mindir. **Kullun âmene billâh:** "Hepsi Allah'a iman etti (Allah ile Allaha iman etti)." Peşinden hemen meleklere iman gelir; **Ve melâiketi:** "Meleklere iman etti." **Ve kutubihî:** "Bütün kitaplara iman etti." Yani Allah'ın vahyine iman etti. **Ve rusulih:** "Bütün resullerine iman etti." **Lâ nuferriku beyne ehadin min rusulih**: "Onlar Allah'ın resulleri arasında hiçbir fark da gözetmezler." Hiçbir fark gözetmeksizin Allah'ın bütün resullerine hepsine iman ettiler. **Ve kâlû semi'nâ ve ata'nâ:** "Ve dediler ki: İşittik ve itaat ettik." Mü'min budur.

Sadece işittik ve kabul ettik demek olmaz, işittik ve itaat ettik demek gerekir. Neye "itaat ettik" demek gerekir? -Allah'ın vahyine, Allah'ın indirdiğine, Allah'ın resulüne, Allah'ın iman edin dediğine hem iman ettik hem de itaat ettik, demek gerekir. Bu gerekeni yapacağız, demektir. Onun için iman sadece inanmak, kabul etmek değildir. Aynı zamanda itaatin de beraber olduğu bir kabul imandır. Kişi hem kabul edecek hem de Allah'a, resulüne itaat edip Allah her neyi vahyetmişse ona uyacak.

[24] Bakara /170

Gufrâneke rabbenâ: "Rabbimiz bizi mağfiret et." **Ve ileykel masîr:**[25] "Dönüş sanadır." Onun için işittik ve itaat ettik diyenler mü'mindir. "İşittik, kabul ettik; ama itaat etmiyoruz, işimize gelirse yaparız" diyenler ise mü'min değildir. Allah; "bunlar mü'min değil" dedi.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler." "Yâ eyyuhâllezîne âmenû" deyince ey iman ettiğini iddia edenler, demektir bu. **Âminû billâh:** "Allah'a iman edin." Allah iman edenlere, iman ettiğini söyleyenlere "iman edin" diyor. **Ve resûlihî:** "Resulüne iman edin." **Vel kitâbillezî:** "Kitabına iman edin." **Nezzele alâ resûlihî:** "O kitap ki Allah onu resulüne indirmiştir." Ona iman edin. **Vel kitâbillezî enzele min kabl:** "Ondan önce indirdiği kitaplara da (iman edin)." **Ve men yekfur billâh:** "Kim Allah'ı inkâr ederse." **Ve melâiketihî:** "Meleklerini (inkâr ederse)." **Ve kutubihî:** "Kitaplarını (inkâr ederse)." **Ve rusulihî:** "Ve resullerini (inkâr ederse)." **Vel yevmil âhır:** "Ve ahiret gününü (inkâr ederse)." **Fe kad dalle dalâlen baîdâ:**[26] "Çok uzak bir delaletle delalete düşmüştür."

Gördüğümüz gibi Allah imanın beş şartını saydı. Buna kaderi de ilave edip; **Ve bil kaderi hayrihi ve şerrihi minellahu teala** dersek bir sorun çıkar mı? -Elbette ki çıkar, hem de büyük bir sorun çıkar. Gönüller tarifi imkânsız bir yara alır. Gönülde tarifi imkânsız bir şekilde şeytana bir kapı açılır. Bunu söylediğimizde, bu ayetlerin dışında bir şey ilave ettiğimizde öncelikle; "Allah bunu eksik saydı, dur ben tamamlayayım, bu eksiktir bir tane de ben ilave edeyim" demiş oluruz.

Bunu ilave etmenin mahzuru nerdedir?

[25] Bakara /285
[26] Nisa /136

Zaten İblisin en çok kullandığı silah kader silahıdır. Mesela; Resulullah Efendimiz (s.a.v.)'in sülalesini, Hz. Hüseyin'i şehit edenlerin böyle bir anlayışı vardı. Anlatılanlara göre; Hz. Ali'nin kızı Zeynep esir alınır. O arada Yezit eline bir ağaç alıp Hz. Hüseyin'in yüzüyle oynar. Bu sırada Hz. Zeynep; "senin o dalga geçtiğin yüzü hepimiz gördük ve biliyorduk ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz öpüyordu, bunu siz de biliyorsunuz; ama sen şimdi onunla dalga geçiyorsun" der. Yezid de buna karşılık; "onu ben öldürmedim, Allah öldürdü. Onun kaderi, takdiri öyleydi. Allah öyle takdir etti, onu Allah öldürdü, ben öldürmedim" der.

Onların da kadere imanları böyleydi. Müşrikler de aynı şekilde kendilerine göre kadere iman ederdi. Allah ayeti kerimede; "**müşrikler derler ki: Eğer Allah dileseydi ne biz ne de atalarımız Allah'a şirk koşardı."**[27] Yani iman eder, mü'min olurduk, Allah böyle takdir etmiş, Allah'ın kaderi böyledir, derler buyurur. Bu da müşriklerin kadere imanıdır.

Belki imanın şartlarına ilave edilirken âlimlerimiz bunu güzel bir niyetle yapmış olabilir; ama âlimin feraset sahibi, basiret sahibi olması gerekir. Eğer biri iki gün sonrayı göremiyor, söylediği sözün on sene sonra nereye gideceğini anlamıyorsa ben ona ne âlim, ne basiret sahibi, ne de feraset sahibi derim. Ne kadar hoşgörü gösterilse bile bu kelimeyi söyleyemem. Böylelerine ne derim? -"Yazıklar olsun size, yazıklar olsun size uyanlara, siz hangi hakla Allah'ın sözüne başka bir şey ekleyip onu nasıl imanın şartı yaparsınız" derim.

Nitekim kader çok kapsamlı bir meseledir. Kaderin hem insana hem de Allah'a dönük tarafı bir de ikisinin birbirine karıştığı yer vardır. Sen böyle bir çizgi çizer gibi; "kadere iman, her şeyi Allah'ın yaptığını bilmendir" dersen yanlış yaparsın. Allah ayeti

[27] En'am /148

kerimede; "**bütün iyilikler size Allah'tan, bütün kötülükler, şerler, kendi nefsinizdendir"**[28] demedi mi? Ortayı nasıl bulacaksın peki? Bulmaya çalışınca da bu sefer ortaya karmakarışık bir şey çıkar. Öyle olmaz!

Mü'min; rabbini, rabbinin kelamını dinleyendir. Nerde sorumluluğu kula yüklemiş, nerde sorumluluk Allah'a aittir bunu anlayan, bunu bilendir, bunu bilmelidir. Yoksa hepsi birbirine karışır, karmakarışık bir şey olur. Ondan sonra isteyen istediği hükmü Yezid'in çıkardığı gibi çıkarır. Cinayet işlediği halde; "Allah öldürdü" diyerek, hapse girenler için; "kader mahkûmu" diyerek istediği hükmü çıkarır; yani yanlışı kendisi yapar ve "kaderimiz böyleydi" der. Evlenip boşanır; "kaderimiz böyleydi" der. Hiç böyle bir saçmalık olur mu! Böyle yapanlar bu davranışlarıyla suçlarını Allah'a yüklemeye, Allah'a atmaya çalışır. Yaptıkları şey güzel olunca kendileri yaptı, yanlış olunca da Allah yaptı, "kaderlerinde bu varmış" öyle mi! Böyle bir şey olmaz.

Evet, Allah her şeyi bir takdirle, bir kaderle yaratmış, kaderini, miktarını, sınırını koyup; "şunu şöyle yaparsan kazanırsın, bunu böyle yaparsan kaybedersin" demiştir. Hayat baştan sona imtihandır, eğer herhangi bir işte senin bir gücün, kuvvetin varsa o kaderi Allah senin eline teslim etmiş, yetkiyi, sorumluluğu sana yüklemiştir; ama bir işte senin gücün, kuvvetin yoksa işte kader odur. O bir imtihandır ve o senin kaderindir. Onu Allah sana takdir etmiştir ve Allah takdir ederken o senin için yüzde bin hayırdır, orda şer olmaz. Sen kazanasın diye Allah öyle takdir etmiştir. İsterse gelen sıkıntı olsun, musibet olsun, bela olsun, hastalık olsun o fark etmez. Eğer senin orda bir sorumluluğun, yetkin, gücün yoksa, sen hiçbir şey yapamıyorsan ve buna rağmen o sana geldiyse Allah sana öyle bir muamelede bulunmuştur, bu senin kaderindir; ama yetkiyi senin eline verip,

[28] Nisa /79

tercihi sana bırakarak; “bu tercih sana aittir kulum” demişse bu kaderin olmaz.

Bir de yanlış yapacak, kendi nefsinin yanlışını, suçunu günahını da; “Allah’ın kaderi” diye Allah’ın üzerine atıp; “Allah benimle günah işledi” diyeceksin. Böyle şey olur mu! Onun için kadere imanı öyle bir çizgiyle çizip; “her şeyi Allah yaratıyor” şeklinde demek Allah’a iftira olur. Bu; Allah, kula sanki hiç irade, sorumluluk vermemiş, isimleriyle tecelli etmemiş, sanki kulun hiçbir kuvveti, tercih hakkı yoktur, demektir.

Veya; “Allah tercih hakkını bütünüyle insana vermiş” desen de olmaz. Çünkü bu sefer de Allah’ı, Allah’ın hükmünü yok saymış olursun. Oysaki Allah her an bir şe’ende (işte)dir. Her anda senin tercihine, kazanmana, Hz. İnsan olmana göre sana muamele yapar, muamelede bulunur. Onun için imanın şartı altı değil beştir.

Bu sözü söylüyor ve sorumluluğunu da taşıyorum. Bunun dışında eğer biri ısrarla; “yok imanın şartı altıdır” derse bu durumda ayetler buradadır; Nisa Suresi 136. Ayet. Allah imanın şartlarını tek tek saymıştır. Öteki Bakara Suresi 285. Ayet’tir. Allah bu ayetler de imanın şartını saymıştır. Eğer; “kader Allah’tandır” dersek o zaman da amentuyu okurken “ve bil kaderi hayrihi minellah’u teala” dememiz lazım; çünkü hayrihi ve şerrihi demek küfür olur. Şer, Allah’ tan olmaz, şer kuldandır. Bunu Allah söylüyor; şer senden, senin kendi nefsindendir. Bu durumda birinin amentuyu okurken şer kelimesini çıkarması; “hayrihi minellahu teala velbeasu beadel mevti hak” demesi lazım. Ya da şerri ille de söyleyecekse o zaman da; **Hayrihi minellahu teala şerri minni: “**Hayır Allah’tan şer ise bendendir, benim nefsimdendir” demesi lazım. Hiç kimse şer Allah‘tandır diyemez, derse ayete ters düşer.

Evet, meleklere imanı anlatıyorduk.

Leysel birre en tuvellû vucûhekum kıbelel maşrıkı vel magrıb: "İyilik (güzellik, hayır, iyi olmak, güzel olmak) senin yüzünü doğuya ya da batıya çevirmen değildir." Şu cemaatte, bu cemaatte olman değildir. **Ve lâkinnel birre:** "İyilik o dur ki." İyi olmak odur ki. **Men âmene billâh:** "Allah'a iman eder." iyilik budur. **Vel yevmil âhır:** "Ahirete iman eder." **Vel melâiketi:** "Meleklere iman eder." **Vel kitâbi:** "Kitaba iman eder." **Ven nebiyyîn:** "Peygamberlere iman eder." Allah ayette yine beş tane şart söyledi. **Ve âtel mâle alâ hubbihî:** "Malı sevdiği halde (Allah'ı sevdiği için) malını verir." Peki, malını kime verir? **Zevil kurbâ:** "Yakınlığı olana." Kendisine yakın olana malını verir. Bunlar akraba, arkadaş veya komşu olabilir. **Vel yetâmâ:** "Yetimlere." Biri anne ve babasının desteğini kaybetmişse o da yetimdir. **Vel mesâkîn:** "Fakirlere." **Vebnes sebîl:** "Yolda kalmışa." Yolun kenarında, köprü altında yatanlar da yolda kalmış sınıfına girer. **Ves sâilîne:** "Muhtaçlara." **Ve fîr rıkâb:** "Özgürlüğünü kaybetmiş olanlara." Boyundurluk altında özgürlüğünü kaybetmiş olanlara Allah'ı sevdiği, tercih ettiği için sevdiği malını verir. **Ve ekâmes salâ:** "Namazı ikame eder." **Ve âtez zekât**: "Zekâtı verir." **Vel mûfûne bi ahdihim izâ âhed:** "Ahitleştiğinde (sözleştiğinde) ahdini (sözünü) yerine getirir." **Ves sâbirîne fîl be'sâi:** "Sıkıntıdayken sabreder." **Ved darrâ:** "Hastalıkta (sabreder, zarar gördüğünde sabreder)." **Ve hînel be'si:** "En şiddetli sıkıntıda bile (sabreder)."

Allah sabrı üç sefer, üç farklı anlatımla anlattı. Allah; "mü'min ille de sabreder" buyurdu; yani "hastalık olsun, sıkıntı olsun, sıkıntının en şiddetlisi olsun mü'min orda sabreder" dedi.

Ulâikellezîne sadakû: "Sadık olanlar bunlardır." **ve ulâike humul muttekûn**:[29] "Muttakiler de bunlardır." Bunlar hem muttaki hem de sıddıktır. Bunların söyledikleri doğrudur, bunlar mü'mindir ve iyilerdir. Kısaca iyiler, sıddıklar, muttakiler bunlardır.

Yani imanın bir meyvesi varmış. Meyvesi de sevdiği maldan vermesi, namazı kılması, zekâtı vermesi, ahitleştiğin de, sözleştiğinde ahdini yerine getirmesiymiş. Tabi ki önce Allah'a karşı ahdini yerine getirmek, resulüne karşı ahdini yerine getirmek, bir de sıkıntıda, hastalıkta en şiddetli darlıkta bile sabretmekmiş.

Ve lillâhi yescudu mâ fîs semâvâti ve mâ fîl ard: "Yerde ve gökte her ne varsa Allah'ındır." **Min dâbbetin:** "Hareket eden bütün canlılar Allah'a secde eder." Dabbe, kıpırdayan demektir. **Vel melâike:** "Melekler de (aynı şekilde secde ederler)." **Ve hum lâ yestekbirûn:**[30] "Onlar kibirlenmezler." Ne canlı bir varlık ne de melekler Allah'a secde ederken kibirlenir. Allah'a secdede, Allah'a itaatte, Allah'ın emrini, vahyini yerine getirirken hiçbir şekilde kibirlenmezler.

Bu arada Allah aslında insana; "sen de secde ediyor musun" diye sorar. Kibirlenmeden secde etmiyorsan, kibirleniyorsun demektir. Rabbinin emrine, vahyine karşı boyun eğmiyor, başını yere koymuyorsan kibirleniyorsun demektir. Allah'ın güzel dediğine güzel, çirkin dediğine çirkin, hak dediğine hak, batıl dediğine batıl demiyorsan sen kibirleniyorsun demektir. Eğer Allah; "imanın şartları budur" dediyse ve sen de öyle söylemiyorsan Allah'a karşı kibirleniyor hem de Allah adına ölçü koyuyorsun demektir.

[29] Bakara /177
[30] Nahl /49

Evet, Allah bu ayette; "bütün canlılar ve melekler de böyle secde yapar, siz de bütün varlığın secde ettiği gibi secde edin, meleklerin secde ettiği gibi secde edin, rabbinizin emrini, meleklerin bu özelliğini, bu vasfını taşıyın" der.

Meleklere iman edeceksen melekleri sevmen lazım. Meleklerin özelliği Allah'a secde etmek, Allah'ı hamd ile tesbih etmek, rabbinin emrini yerine getirmektir. İman sevmek demektir, dedik. Dolayısıyla melekleri seviyorsan onların yaptığını seveceksin. Melekler secde eder, sen de secdeyi seversen meleklerin yaptığını, sevmiş, meleklere iman etmiş olursun. Yoksa meleklere imanın olmaz. Allah meleklerin yaptıklarını söylediğinde bunu böyle anlamak gerekir.

El hamdu lillâhi fâtırıs semâvâti vel ard: "Hamd, yerleri ve gökleri yaratan Allah'a aittir." İlk yaratana aittir. **Câilil melâiketi rusulen:** "Ki o meleklerden resuller yapmıştır." Meleklerden resuller çıkarmıştır. **Ulî ecnihatin mesnâ ve sulâse ve rubâa:** "Melekleri ikişer, üçer ve dörder kanatlı olarak yapmıştır." **Yezîdu fîl halkı mâ yeşâ:** "Allah bu yaratmayı dilediğinde arttırır." Yani dilediğinde bu kanatları artırır. İkişer, üçer, dörder, yüzer, beş yüzer, kanatlı yaratır.

Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "Cebrail'i altı yüz kanadıyla gördüm" buyurur. Allah; ikişer, üçer, dörder derken bir de istediği takdirde bunu dilediği gibi artırır. Eğer Cebrail'in altı yüz kanadı varsa bu, meleklerin kanat sayısının 600'e doğru çoğaldığını gösterir; yani kanatlar üçer, dörder, onar, yirmişer artar. **Fîl halkı mâ yeşâ:** "Dilediğinin yaratılışını arttırır." Bu durumda meleklerin kanatları onlar için birer rütbedir. Kanat sayılarının artması onlar için birer rütbe, birer meleki kalite mesabesindedir.

Allah insanın da insanlığını, yaratılıştaki kalitesini meleklerin kanadını arttırdığı gibi arttırır. Hani *"insanlar madenler gibidir"*[31] buyurmuştu ya Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, aynen öyle insanın kalitesi de artar. Meleğin mertebesi, makamı kanatlarının çokluğuyla anlaşılır. İnsanın kalitesi ise imanından, imanının kalitesinden anlaşılır.

Kul; Allah'ı ne kadar çok seviyorsa, Allah'a karşı sadakatini ne kadar ispatlamışsa, Allah'a karşı ne kadar muttaki ise, takva sahibiyse, Allah'a ne kadar yakınsa, peygambere ne kadar benzemişse, ne kadar güzel ahlak sahibiyse, El Esmau'l Husna Allah'ın güzel isimleri onun üzerinde ne kadar tecelli etmişse, o kul da o kadar kaliteli olmuş, o kadar Hz. insan olmuş demektir. Yani hepsi bir bütündür. Bu da insanın kendi elindedir. Bu durumda; **Fîl halkı mâ yeşâ:** "Allah dileyenin, o yaradılışını arttırır, (onu kaliteli yapar)" buyurur.

İnnallâhe alâ kulli şey'in kadîr:[32] "Muhakkak ki Allah, her şeye kadirdir." Yani "ben böyleyim, ben değişemem" deme. Sen yeter ki iste, Allah sana öyle bir ikramda bulunur ki, saf nur olursun, melekler de nurdan yaratılmıştı. Yetmez, meleklerin secde ettiği varlık olursun; çünkü sen Allah'ın zatı tecellisini taşıyorsun ki **nefahtu fîhi min rûhî**[33] ayetinde anlaşıldığı gibi melekler senin nurundan olmuş olur. Onun için melekler sana secde eder.

Allâhu yastafî minel melâiketi rusulen: "Allah meleklerden resuller seçer." **Ve minen nâs:** "(Aynı şekilde) İnsanlardan da (resuller seçer)." **İnnallâhe semîun basîr:**[34] "Muhakkak ki Allah her şeyi işiten ve görendir." Evet, Allah ayeti kerimede; **"ben-i**

[31] Buhari, Enbiya 19, Müslim , Fezail-üs-sahabe 199
[32] Fatır /1
[33] Hicr /29
[34] Hacc /75

İsrailin içlerinden ayetlerimize iman edip sabredenleri (imam) resul olarak seçtik"[35] buyurur.

Allah nasıl ki meleklerden resul seçiyorsa insanlardan da öyle resul seçer. Meleklerden olan resuller, Allah hangi konuda onları seçmiş, onlara hangi görevi vermişse o görevi yerine getirir. İnsanlardan olan resuller de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in resulleridir ve bütün mü'minler bununla vazifelidir. Yalnız kim bu çabayı, gayreti yaparsa bu nimeti kazanabilir; çünkü Allah burada; "ayetlerimize iman edip sabredenler" diyerek sabır ve ayetlere iman şartını koşmuştur. Eğer biri böyle bir vasfa sahipse Allah onu imam, resul olarak seçer, dedi. Kul yeter ki Allah'ın ayetlerine iman etsin ve sabırlı olsun; çünkü bu yükü yüklenmek sabrı gerektirir.

Çünkü bu nimetle beraber dedikodu, bela, iftira, yokluk gelecek ve en yakının bile sana saldıracak bu durumda senin tahammüllü olman, isyan etmemen, itiraz etmemen, Allah'ın ayetlerine öyle bir iman etmiş olman lazım ki sadece "Allah" deyip, gelen her saldırıya karşılık bir de onlara dua edip; "ya rabbi bunlar bilmiyor" diyebilesin. Böyle olduğunda Allah'ın resullüğüne layık olmuş olursun. Bunu Allah söylüyor.

Elbette ki ayetleri kendilerine göre yorumlamaya çalışanlar bu ayeti de mutlaka götürüp bir yere dayandırarak kendine göre mana çıkarmaya çalışacak; ama Allah senin ne yaptığını bilir. Kur'an'ı okumanın tek bir şartı vardır. Bu şartı da Allah koymuştur; "**Kur'an'ı okuduğunuzda recm edilmiş şeytandan Allah'a sığının**"[36] dedi. "Önce gönlünü temizle, peşin hükümden, ön yargıdan kurtul" dedi Allah. Ayeti kendine uydurmaya çalışma, şeytandan Allah'a öyle bir sığınman gerekir ki şeytan oraya herhangi bir vesvese vermesin. Şeytanlar değil sende ki

[35] Secde /24
[36] Nahl /98

meleklerin devrede olması gerekir. “Rabbim bana ne söylüyor” bunu anlamam lazım demen gerekir; çünkü Kur’an’ı okuduğunda Allah sana vahyeder, vahyetmiştir. Yoksa; “benim şöyle şöyle fikirlerim, düşüncelerim var, bakalım hangi ayet benim bu söylediğimi destekler" diye bakarsan sen kitaba uymaya değil kitabı kendine uydurmaya çalışıyorsun demektir.

Tekâdus semâvâtu yetefattarne min fevkıhinne: “Neredeyse gökler onların üzerinden, Allah’ın azametinden çatlayacak gibi titreşirler.” **Vel melâiketu yusebbihûne bi hamdi rabbihim:** “Melekler rablerini hamd ile tesbih ederler.” Demek ki gökler Allah’ın azametinden titrediğinde meleklerin hepsi hemen rablerini hamd ile tesbih ediyormuş. **Ve yestagfirûne li men fîl ard:** “Hemen yeryüzündekiler için istiğfara başlarlar.”

Gökler neden titrer?

Yeryüzündekilerin şirkinden, küfründen, o taşkınlıklarından dolayı gökler titremeye başlar. Çatlayacak gibi titremeye başlar ve melekler hemen rablerini hamd ile tesbih edip; “ya rabbi onları mağfiret et. Onlar bilmiyor onlara gazap etme” diye yeryüzündekiler için istiğfar etmeye başlarlar.

E lâ innallâhe huvel gafûrur rahîm:[37] “Şunu iyi anlayın ki Allah ğafur ve rahimdir.” Nasıl ki melekler yeryüzündekiler için istiğfar ediyorsa sen de meleklere iman etmişsen eğer o halde senin de mü’minlere melekler gibi istiğfar etmen lazım. İnsanların, yeryüzündekilerin, o küfründen, şirkinden dolayı semanın çatlayacak gibi titrediğini bilmen lazım ve onlar içinde istiğfar etmen lazım. Meleklerin yaptığını yapman lazım ki; meleklerin yaptığını sevmiş, meleklere iman etmiş olasın. “Beni ilgilendirmez” demeyesin, bütün insanlar seni ilgilendirir. Onlar için istiğfar et, onlara yardım et, dünyanın öbür ucundaki bir insan

[37] Şura /5

bir günah da işlese, bir iyilik de yapsa burayı etkiler. Nitekim hepimiz beraber dünyada, dünya gemisinde yaşıyoruz. Bunu asla unutmayalım.

Her koyun kendi bacağından asılır diye bir şey yoktur. Her koyun kendi bacağından asılır; ama kokusu her tarafa da yayılır. Söyledim; "biri dünyanın öbür ucunda günah işlese, yanlış yapsa veya bir sevap işlese burayı etkiler." Yani Allah; "siz de meleklerin yaptığını yapın, melek gibi olun" buyurur.

Yunezzilul melâikete bir rûhi min emrihî: "Allah melekleri, vahyiyle, ruhuyla gönderir." Peki, kime gönderir? **Alâ men yeşâu min ibâdihî:** "Dilediği kullarına." Hangi emri indirir? **En enzirû ennehu lâ ilâhe illâ ene fettekûni:**[38] "Benden başka ilah yoktur (ilah benim) onun için bana karşı takva sahibi olun (sorumluluğunuzu bilin ve yerine getirin)" diye ona melekleri indirir.

Bu indirdikleri kimlerdir?

Allah'ın resulleridir. Allah dilediğini resul olarak seçer ve melekleri ona bu şekilde gönderir ve "la ilahe illallah" demeye, takva sahibi olmaya kullarını davet ettirir.

İnnellezîne kâlû rabbunâllâh: "O kimseler ki rabbim Allah'tır derler." **Summestekâmû:** "Sonra istikamet üzere olurlar." Sonra dosdoğru yola girer ve "rabbimiz Allah'tır" deyip dosdoğru olurlar. **Tetenezzelu aleyhimul melâikeh:** "İşte, biz onların üzerine melekleri indiririz." Allah melekleri onların üzerine indirirken melekler gelir ve onların gönlüne; **Ellâ tehâfû ve lâ tahzenû:** "Korkmayın, mahzun olmayın" diye vahyeder. Çünkü onlar; "rabbim Allah'tır, beni yaratan, terkip eden, yediren, içiren, büyüten, eğiten odur" deyip iman etmiş ve "rabbim ne söylediyse

[38] Nahl /2

o" demişlerdir. Bununla beraber istikamet üzere durmuşlardır. Biz de melekleri onlara göndeririz, melekler de; "korkmayın ve mahzun olmayın" diye onların gönlüne vahyeder. **Ve ebşirû bil cennetilletî kuntum tûadûn**:[39] "Sizi cennetle müjdeliyorum." Allah, melekleri vasıtasıyla onları yaptıklarına karşılık onları cennetle müjdeler. Allah başka bir ayette; **"Allah size cenneti va'd ediyor"**[40] buyurur.

Bu müjde iman edenler, rabbim Allah'tır deyip istikamet üzere olanlar için hem dünyada hem de ahirettedir. Allah onların gönlüne dünyada böyle vahyeder veya Allah o melekleriyle hitap ettirir. Kıyamet gününde aynı şekilde melekleri zaten birebir görür ve melekler onlara; "korkmayın, mahzun olmayın, cennet sizindir" deyip onları müjdeler.

Daimi olarak sürekli meleklerle iç içe, hep beraber yaşarız. Yapmamız gereken çok önemli bir mesele vardır; şeytanın olduğu yerde melekler olmaz. Meleklerin olduğu yerde de şeytan olmaz. Asla şeytanlarla beraber olmamaya, onları evimize almamaya çalışalım. Eğer birileri şeytanları içeriye davet ederse bizim de yapmamız gereken şey onları hemen kovmaktır. Kovmaya çalışalım ki melekler bizimle beraber olsun, melekler bizimle samimi olsun, yakın olsun.

Allah bu ayette Kadir Gecesi'ni anlatır; **Tenezzelul melâiketu ver rûhu fîhâ bi izni rabbihim min kulli emr:**[41] "O gecede melekler ve ruh Allah'ın izniyle inerler." Meleklerin bu inişleri sürekli ve daimidir. Evet, melekler her bir insan için, Allah'ın vahyettiğini onların gönlüne indirmek için inerler ve bu süreklidir. Ne zaman ki insan, kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmak şartıyla Allah'ın bir ayetini okumaya başladıysa melekler

[39] Fussilet /30
[40] Kaf /32
[41] Kadir /4

orada hazır olur; çünkü şeytan olursa melek olmaz. Melekler o vahyi, o kulun gönlüne, kalbine indirir.

Ve iz kâletil melâiketu yâ meryemu innallâhastafâk: "Melekler, Meryem'e dedi ki: Allah seni seçti." **Ve tahhareki:** "Seni tertemiz kıldı." **Vestafâki alâ nisâil âlemin:**[42] "Seni âlemdeki kadınlar içinden seçti." Kim söylüyor bunu? -Melekler söylüyor. Hz. İsa'nın annesi Hz. Meryem'e; "Allah seni seçti, seni tertemiz kıldı" deyip onu müjdeliyorlar. Evet, "Allah bir peygamberi babasız dünyaya getirmek üzere âlemlerdeki kadınlar içinden seni seçti" dediler. Hz. İsa'nın annesi peygamber değildir. Öyle değil mi; ama Allah yine de melekleri gönderip vahyini indiriyormuş. Onun için "Allah dilediği kullarına meleklerini gönderip vahyini yapar" dedi. Allah bütün kullarına vahyini yapar, melekleriyle bu vahyi yapar. Buna Firavun da, kâfirler de dâhildir.

Allah bir kâfire bu vahyi nasıl yapar?

İmana davet ederek yapar. Allah, kâfirleri çeşitli şekillerde musibete uğratır sonra kendine davet eder. Bu durumda onların icabet etmesi gerekmez mi? Musibete çarptırırken de onun gönlüne melekleriyle veya vasıtasız olarak vahyedip kendine davet eder. Öyle ki kulun hiçbir mazereti kalmaz ve "ben anlamadım" diyemez. Allah, vahyini ona gösterip; "kulum bak bu melek de şahittir. Bu vahyi yapan da bu melektir, onlar da orda şahit olarak bulunur; ama sen ciddiye almayıp ters tarafa döndün, kabul etmedin" der.

Men kâne aduvven lillâhi ve melâiketihî ve rusulihî ve cibrîle ve mîkâle: "Kim Allah'a, meleklere, Allah'ın resullerine düşman olursa Cebrail'e, Mikail'e düşman olursa." **Fe innallâhe aduvvun lil kâfirîn:**[43] "Allah da kâfirlerin düşmanıdır." Böyle

[42] Ali İmran /42
[43] Bakara /98

yapanlar, düşman olanlar kâfirdir. Allah da kâfirlerin düşmanıdır. Meleklere düşmanlık; güzelliği, hayrı, rahmeti, nuru sevmemek demektir. Biri bunları sevmiyorsa düşmandır. Allah'ın resullerini sevmemek küfürdür; çünkü sevmeyenler aslında resulü değil Allah'ın vahyini sevmiyor demektir. Cebrail'i sevmemek de aynı şekilde vahyi sevmemektir.

Kul yeteveffâkum melekul mevtillezî vukkile bikum: "Allah'ın sizin için muvekkel (vazifeli) kıldığı ölüm meleği canınızı alacak." Sizi vefat ettirecek. **Summe ilâ rabbikum turceûn:**[44] "Sonra rabbinize döndürülüp götürüleceksiniz." Demek ki vazifeli melekler varmış; Allah her bir kula canını alması için melekleri, vazifeli kılıyormuş sonra Allah'a döndürülüp götürüleceksiniz, huzura götürüleceksiniz, dedi Allah.

İnnellezîne teveffâhumul melâiketu zâlimî enfusihim: "O nefislerine zulmedenlerin ruhlarını melekler alırken." **Kâlû fîme kuntum:** "Onlara derler ki: Ne işteydiniz (bu sizin ne halinizdir, ne yapıyorsunuz)?" **Kâlû kunnâ mustad'afîne fîl ard:** "Onlar derler ki: Biz yeryüzünde zayıf kimseleriz, zulme uğramış kimseleriz." Gücümüz yetmiyor; yani bizi kullanıyorlar. **Kâlû e lem tekun ardullâhi vâsia:** "Onlar derler ki: Allah'ın arzı geniş değil miydi?" **Fe tuhâcirû fîhâ:** "Hicret etseydiniz ya." Kulluğunuzu nerde yapabiliyorduysanız oraya hicret etseydiniz ya. **Fe ulâike me'vâhum cehennem:** "Onların varacağı yer cehennemdir." **Ve sâet masîrâ:**[45] "O ne kötü yerdir." Yani Allah mazeret kabul etmiyor. "Biz zulüm altındaydık, ezildik biz zayıf kimseleriz" deyip mazeret üretmemizi Allah kabul etmez. Nerde kulluğunu yapabileceksen ahiretini nerde kazanabiliyorsan oraya hicret et, dedi Allah.

[44] Secde /11
[45] Nisa /97

Ve men azlemu mimmenifterâ alâllâhi kezib: "Allah'a yalan yere iftira atandan daha zalim kim vardır." **Ev kâle ûhıye ileyye:** "Allah bana da vahyediyor diyenden (daha zalim kim vardır)." **Ve lem yûha ileyhi şey'un:** "Oysaki ona bir şey vayhedilmemiştir." Ama Allah adına konuşup Allah'a iftira atar. **Ve men kâle se unzilu misle mâ enzelallâh:** "Ya da ben de Allah'ın indirdiği gibi indiririm." Allah'ın söylediği gibi söylerim diyenden daha zalim kim vardır.

Biraz önce imanın şartlarını söyledim eğer biri; "işte Allah imanın şartlarına bir de kadere imanı koymuştur" derse bu, Allah'a iftira olur. "Yok, Allah söylememiş; ama ben de Allah'ın söylediği gibi söylüyorum, ben de bunu ilave ediyorum" derse aynı şekilde; "Allah'ın indirdiğini ben de indiririm, Allah öyle söylemiş ve ben de onun gibi söylerim. Benim ille de Allah'ın vahyini bilmem gerekmiyor. Onun için ne gerekirse ben söylerim, bir eksik varsa tamamlarım, orada fazlalık varsa çıkarırım" derse ondan daha zalim kim vardır; çünkü bunların her biri Allah'a iftira atmıştır.

Dinini Allah'ın kitabından, vahyinden öğrenmeyenler mutlaka birilerine tabi olmuş, birilerine uymuş, onu Allah'ın yerine koymuştur; çünkü o kişi Allah adına konuşmuştur. Oysaki âlimin ne demesi gerekirdi? -"Dinini, kulluğu Allah'ın kitabından öğren" demesi gerekirdi. Evet, yapılması gereken bir şey varsa Allah'ın kelamına bir şeyi ilave etmek ya da çıkarmak değil Allah'ın kitabını açıklamaktır.

Ve lev terâ iziz zâlimûne fî gamerâtil mevt: "Kendilerine bu şekilde zulmedenleri o ölüm sarhoşluğu halinde bir görsen." **Vel melâiketu bâsitû eydîhim**: "Melekler onlara ellerini uzatır." **Ahricû enfusekum:** "Canınızı teslim edin." Nefsinizi çıkarın, ruhunuzu teslim edin, denilir? Böylelerinin nefsi ruhlarını kaplamıştır. **El yevme tuczevne azâbel hû:** "Bugün o aşağılayıcı

azap sizin içindir." O aşağılayıcı azapla azaplanacaksınız. **Bimâ kuntum tekûlûne alâllâhi gayral hakk:** "Hakkınız olmadığı halde Allah hakkında konuştuklarınızdan dolayı bu cezayı alacaksınız." **Ve kuntum an âyâtihi testekbirûn:**[46] "Ve siz Allah'ın ayetleri karşısında kibirlendiniz." Ayetleri yetersiz gördünüz, eksik gördünüz veya fazla gördünüz, gereksiz gördünüz. Bu, Allah'ın ayetleri karşısında kibirlenmektir. Bu, meleklere iman etmemek demektir. Bu, şeytanları veli edinmektir.

Ve lev terâ iz yeteveffellezîne keferû: "Kâfirlerin canlarını aldığımız zaman onları görürsün ki." **Vel melâiketu yadrıbûne vucûhehum ve edbârahum:** "Melekler onların o anda yüzlerine ve arkalarına vurur." **Ve zûkû azâbel harîk:**[47] "Onlara tadın cehennem azabını derler." Bu hali yaşayanlar daha ölmemiştir, ölmeden önce meleklerle böyle bir hal yaşarlar. Melekler onları tokatlayıp onlara vuruyormuş.

Ellezîne teteveffâhumul melâiketu zâlimî enfusihim: "Melekler kendilerine zulmetmiş olanların canlarını aldıklarında." **Fe elkavûs seleme:** "Onlara teslim olun" derler. Onlar da teslim olduğunda; **Mâ kunnâ na'melu min sûin:** "Onlar derler ki: Biz yanlış yapmıyorduk." Biz bunu yanlış olsun diye yapmıyorduk; yani kötülük olsun diye değil, biz iyi niyetliydik, kalbimiz temizdi, yanlış yapmışız; ama kötü bir niyetimiz yoktu, derler. **Belâ innallâhe alîmun bimâ kuntum ta'melûn:**[48] "Onlar derler ki: Allah neyi hangi niyetle hangi maksatla yaptığınızı en iyi bilendir." Yani "benim niyetim temizdir" demekle olmuyor. Allah seni, senin ne niyetle yaptığını bilir.

Bir de cennetliklerin ruhlarını alan melekler vardır. **Ellezîne teteveffâhumul melâiketu tayyibîn:** "Allah'ın melekleri o

[46] En'am /93
[47] Enfal /50
[48] Nahl /28

tertemiz olanların ruhlarını (takva sahibi olanların ruhlarını) alırken." **Yekûlûne selâmun aleykum:** "Melekler onlara derler ki: Selamun aleykum." Allah'ın selamı üzerinize olsun. **Udhulûl cennet:** "Cennete girdiniz, cenneti hak ettiniz." Cennet size mübarek olsun, cennete girin. **Bimâ kuntum ta'melûn:**[49] "Yaptıklarınızdan dolayı (amellerinizin güzelliğinden dolayı cennet sizindir)." Melekler cennetliklerin ruhlarını alırken nezaketle alır.

Bu, Allah'ın Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e hitabıdır; **İz tekûlu lil mu'minîne e len yekfiyekum en yumiddekum rabbukum bi selâseti âlâfin minel melâiketi munzelîn:**[50] "Sen o zaman mü'minlere rabbinizin size indirmiş olduğu üç bin melekle yardım etmesi size yetmez mi diyordun?" Demek ki Allah melekleri yardıma gönderiyormuş. Gerektiğinde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e üç bin, beş bin melekle yardım ettiği gibi.

Ve kem min melekin fîs semâvât: "Göklerde nice melekler var ki." **Lâ tugnî şefâatuhum şey'en:** "Onların şefaatleri bir işe yaramaz." **İllâ min ba'di en ye'zenallâhu limen yeşâ:** "Ancak Allah'ın izin verdiği kimseye onlar şefaat edebilir (yardım edebilir)." Yani durup dururken melekleri yardıma çağırsan melekler yardıma gelmez. Allah onlara izin verince melekler yardım eder, edebilir. **Ve yerdâ:**[51] "Ve razı olduklarına." Bir de Allah razı olduklarına onları yardıma gönderir.

Huvellezî yusallî aleykum ve melâiketuhu: "Allah'ın, melekleri size salat ederler, size yardım ederler." **Li yuhricekum minez zulumâti ilân nûr:** "Sizi karanlıklardan nura çıkarmak için sizi nura davet ederler." **Ve kâne bil mu'minîne rahîmâ**:[52] "Ve onlar (insanlara) mü'minlere karşı çok merhametlidirler."

[49] Nahl /32
[50] Ali İmran /124
[51] Necm /26
[52] Ahzab /43

İnnallâhe ve melâiketehu yusallûne alân nebiyy: "Muhakkak ki Allah ve melekleri peygamberine salat ederler." Yardım eder, destek olurlar. **Yâ eyyuhâllezîne âmenû:** "Ey iman edenler." **Sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ:**[53] "Siz de ona tam bir teslimiyetle destek olun, yardım edin." Onunla beraber onun vahyini taşıyın.

Vel meleku alâ ercâihâ: "Melekler arşın etrafındadırlar." **Ve yahmilu arşe rabbike fevkahum yevme izin semâniyye**:[54] "O gün (Kıyamet günü tekrar insanların dirildiği gün) arşı sekiz melek yüklenir." Arş, Allah'ın hükmettiği yerdir. Bu, Allah hükmünü o sekiz melekle yapar, demektir.

Ta'rucul melâiketu ver rûhu ileyhi fî yevmin kâne mikdaruhu hamsîne elfe senetin:[55] "Melekler ve ruh miktarı elli bin yıl süren bir gün için de ona çıkarlar." Yani elli bin yıllık yolu onlar bir günde çıkar. Meleklerin böyle hızlı hareket etmeleri vardır.

Meleklerin bir de şahitlikleri vardır. **Şehidallâhu ennehû lâ ilâhe illâ hu:** "Allah şahittir ki; Allah'tan başka ilah yoktur." İlah bir tek odur. **Vel melâiketu:** "Melekler de (aynı şekilde şehadet eder)." **Ve ulûl ilmi kâimen bil kıst:** "İlim sahipleri de (Allah'tan başka ilah olmadığına) adaletle hükmedip ondan başka ilah yoktur, derler." **Lâ ilâhe illâ huvel azîzul hakîm:**[56] "Ondan başka ilah yoktur, o aziz ve hâkimdir." O ilim sahipleri de eğer adaletle hükmederlerse meleklerin söylediği gibi söyler ve Allah'tan başka ilah olmadığına, ilahın sadece Allah olduğuna şahitlik yaparlar. Demek ki bilmeden, ilim sahibi olmadan şehadet mümkün değildir.

---

[53] Ahzab /56
[54] Hakka /17
[55] Mearic /4
[56] Ali İmran /18

Ve yevme teşakkakus semâu bil gamâm: "O gün gökyüzü beyaz bulutlar halinde yarılacak." **Ve nuzzilel melâiketu tenzîlâ**:[57] "Melekler de bölük bölük indirilecek."

Ve câe rabbuke vel meleku saffen saffâ:[58] "Ve rabbin tecelli edip melekler saf saf olduğu zaman." Kıyamet yerinde melekler saf saf diziliyormuş; yani Kıyamet gününde de yine meleklerle beraberiz.

Lâ yahzunuhumul fezeul ekber: "O en büyük korku bile onları üzmez." **Ve tetelakkâhumul melâiketu:** "Onlar meleklerle karşılaşır." Melekler onları karşılar. **Hâzâ yevmukumullezî kuntum tûadûn:**[59] "İşte size va'dedilen gün bu gündür (denir onlara)." Melekler onlara böyle derler. Melekler kıyamet yerindeki herkese Allah'ın va'dini hatırlatır.

Yevme yekûmur rûhu vel melâiketu saffâ: "O gün melekler ve ruh saf saf dizilir." **Lâ yetekellemûne illâ men ezine lehur Rahmân:** "O gün Rahman'ın izin verdiğinden başkası konuşmaz, konuşamaz." **Ve kâle sevâbâ:**[60] (Rahman'ın izin verdikleri) Onlar da güzelliği söyler." Doğruyu, hakkı söyler.

İnnellezîne keferû ve mâtû: "Kâfir olup kâfir olarak ölenler için." **Ve hum kuffâr:** "Küfründe direnip öyle ölenler için." **Ulâike aleyhim la'netullâh:** "Onlar için Allah'ın laneti vardır." **Vel melaike**: "Meleklerin de (laneti onların üzerinedir)." **Vennasi ecmein**: "Bütün insanların da (laneti onların üzerinedir)." Melekler bir de lanetliyormuş demek ki.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler (ey iman ettiğini iddia edenler)." **Kû enfusekum ve ehlîkum nâran:**

[57] Furkan /25
[58] Fecr /22
[59] Enbiya /103
[60] Nebe /38

"Kendinizi ve ehlinizi ateşten koruyun!" **Vakûduhân nâsu vel hicâra:** "Onun yakıtı insanlar ve taşlardır." Kalbi taşlaşmış insanlar ve taşlardır. Çünkü onlar taştan farksızdır. **Aleyhâ melâiketun gılâzun şidâd**: "O cehennemde vazifeli olan melekler katı ve şiddetlidirler." **Lâ ya'sûnallâhe mâ emerahum**: "Allah'ın kendilerine emrettiği karşısında asi olmazlar." Yani gereğini yaparlar. **Ve yef'alûne mâ yu'merûn:**[61] "Allah onlara her neyi emretmişse öyle yaparlar." **Ve ma cealnâ ashaben nâri illâ melâikeh**:[62] "Biz o cehhennem bekçilerini meleklerden kıldık." Cehennemde de aynı şekilde vazifeli görevli melekler vardır.

Evet, melek demek; güç, kuvvet, nur, güzellik, mü'mince, dostça, arkadaş demekti. Her anda her birimizle beraber sürekli melekler topluluğu bulunur. Aynı şekilde bizimle beraber mutlaka şeytan da vardır. Bir de arada bir arkadaşlarını da davet edip onlarla beraber bize sıkıntı vermeye, vesvese vermeye çalışırlar. Bize düşen; melekleri sevmek, melekler gibi yapmayı sevmek, meleklerin dostluğunu, meleklerin beraberliğini sevmektir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde; "*insanlardan bir grup, birkaç kişi Allah'ın evlerinden birinde beraber olur, Allah'ın ayetlerini ders edinmek, Allah'ın ayetlerini anlamak, Allah'ın zikrini yapmak, Allah Allah demek için bir araya gelirse melekler onları çepeçevre kuşatır. Melekler kanatlarını onların ayakları altına serer, Allah oraya sekinetini indirir. Allah oraya rahmetini indirir"*[63] *buyurur.*

Bunların her biri farklı farklı uzun hadislerdi, özetle söyledim. Bu, hepimizin elindeki bir şeydir. Evimiz Allah'ın evlerinden bir ev olursa o zaman Allah'ın evi oluyormuş. Evimizde Allah'ın ayetleri ders ediniliyor, Allah zikrediliyorsa oraya

[61] Tahrim /6
[62] Muddesır /31
[63] Müslim, 2689 /25, 2699 /38 Ebu Davût, İlim, 3641

melekler dolar. Allah öyle bir ev için; "evim" dedi. Evimiz Allah'ın evi olsun, evimiz Allah'ın evi olsun ki biz de Allah'ın kulu, âbdi olalım. Allah o evi melekleriyle kuşatsın, melekler bizim için istiğfar etsin. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadislerin devamında; "*böyle bir durum karşısında Allah yanında bulunan meleklere o kulunu över"* buyurur. Böyle yapalım ki Allah bizi melekleri yanında övsün.

Allah'ın, melekleri yanında kulunu övmesi ne demektir?

Kulunu tanıtmaktır. Böyle bir durumda sıkıntıya düşen bir kul için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde buyurur; *"Allah bir kulu sevdiğinde Cebrail (a.s.)'ı çağırır ve 'ben falan kulumu seviyorum' der. Allah bir vahyini indireceği zaman bütün gök Allah'ın azametinden titremeye başlar. O anda bütün melekler, sarhoşça, kendini kaybedercesine secdeye kapanır. Cebrail (a.s.); 'Allah'ın o emri arşa geldiğinde bütün melekler sarhoş halde hem de kendinden geçmiş halde, haşyet ve muhabbet halinde secdeye kapanır. Bu durumdan kendine ilk gelen benim' der.* -Onun için Cebrail'e meleklerin resulü dedim- *Allah'ın o kulu sevdiğini ve herkesin de onu sevmesi emrini alır ilk önce melekler arasında hemen yayar, onlara tebliğ ederim* -yani resullüğümü yaparım.- Allah bir kulu sevdiğinde 'ben falan kulumu seviyorum sen de onu sev' emriyle ilgili vahyini Cebrail (a.s.)'a yapar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in anlattığı hadisin devamında Cebrail (a.s.) der ki; *o emri alırım, alırken de o kulu hemen tanır, severim ve bütün meleklere Allah'ın bu kulu sevdiğini haber veririm.* Bu haberden sonra bütün gök ehli onu sever. Artık bu emir bütün melekler arasında yayılır ve bütün melekler de o kulu sevmeye başlar. Cebrail (a.s.); *sonra Allah'ın bu emrini alır ve yeryüzüne indiririm, der. Bu durumda kim meleklere ne kadar iman etmişse, ne kadar melekleşmişse, onun melekeleri ne kadar güçlüyse her birine Allah falan kulunu seviyor sen de sev vahyini o kadar indiririm, der*."

Cebrail (a.s.) Allah'tan aldığı bu emri dünyada ki bütün insanlara indirip bu şekilde vahyeder; ama biri Allah'ın sevdiği o kişiyi sadece meleklere imanı kadar sevebilir. Melekler o kulu hemen sevmişti. Biri de melekleştiği, şeytani tarafını silip oraya melekliği koyduğu kadar o kulu sevebilir.

Evet, onun için meleklere iman ediyor, onları seviyor ve arkadaş oluyoruz. Dostumuz şeytanlar değil melekler olsun. Sohbet ettiğimiz, bizimle beraber olan melekler olsun. Kul bir yanlış yaptığında melekler bundan sıkıntı duyar, güzel yaptığında buna sevinir; çünkü melekler kula; "arkadaşım" der. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz yine bir hadisinde; "bir kul, bir sıkıntıya düştüğünde onunla beraber olan, onu seven melekler -her şey karşılıklıdır o kul, melekleri ne kadar seviyorsa meleklerin sevgisine o kadar layık olmuş olur onlarda ona göre onu severler ve arkadaşı olurlar, arkadaşı sıkıntıya düşünce gerekeni de yaparlar- hemen telaşlanır hemen Allah'a müracaat ederler. 'Ya rabbi! Arkadaşım sıkıntıdadır, dardadır, zordadır bana müsaade et ona yardım edeyim' derler" buyurur. Ederler mi? -Evet, vallahi ederler. Hem de bizim anlayamayacağımız kadar ederler.

Evet, şeytanlar bizim ayaklarımızı kaydırmaya çalışırken melekler bize yardım eder. Onun için dostu düşmandan ayırmak, dostu düşmanı bilmek gerekir. Eğer biri dostunu, düşmanını, ayırt edemiyorsa bu akıllı biri olur mu, aklını kullanan biri olur mu? -Elbette ki olmaz. Aklımızı sonuna kadar kullanıp dostumuzu, düşmanımızı birbirinden ayıralım. Dostumuza dost gibi muamele edip onu sevelim, düşmanımıza da düşman gibi muamele edip onu da sevmeyelim. Düşmanımızı kovup evimize, gönlümüze almayalım. Gönül evimize de almayalım, gönlümüze girmelerine müsaade etmeyelim.

Aynı şekilde eğer insan kardeşimizden biri onun tuzağına düşmüş, hürriyetini kaybetmişse ona da yardım etmeye çalışalım.

Elinden tutup kaldırmaya çalışalım. Mutlaka bunun için bir fedakârlık gerekir. Bu fedakârlığı da esirgemeyelim. Biraz sıkıntı yaşayalım, Allah için kullarına yardım ederken yaşadığımız her sıkıntı karşılığında alacağımız ödül; Allah'ın yakınlığı, Allah'ın rahmeti, Allah'ın sevgisi, Allah'ın dostluğudur. Onun dostluğu her türlü sıkıntıya değer.

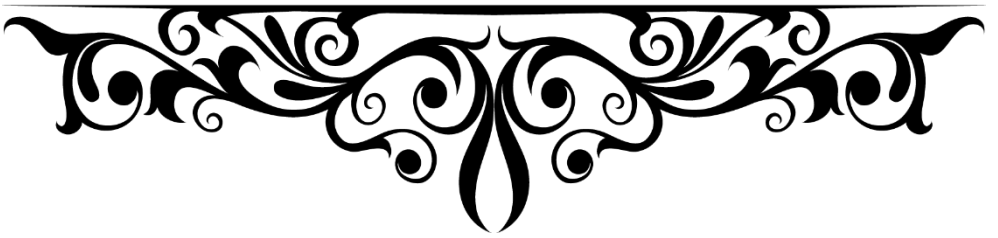
Allah hepimizi meleklere kâmil manada iman edenlerden, kendi melekelerini şeytanlıktan temizleyip melek haline getirenlerden eylesin. Aklı melekelerini kâmil manada kullanıp aklını akli selim haline getiren kullarından eylesin. Allah bizi melekler gibi nurlandırsın, bizi nur eylesin, meleklerin secde ettiği varlık eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

KİTAPLARA İMAN

1

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber imanı anlamaya çalışıyorduk. Önce Allah'a iman nedir, Allah'a nasıl iman edilir, Allah'a iman etmek için neyi bilmek, neyi anlamak gerekir, onu anlamaya çalıştık. Rabbimizi güzel isimlerinden, El Esmau'l Husna'sından anlamaya sonra ise meleklere imanı anlamaya çalıştık. Meleklere imanı öğrenirken sırayı Allah bu şekilde belirlediği için öyle öğrenmeye çalıştık; çünkü birini öğrenmeden ötekini anlamak mümkün değildir. Onun için meleklere imanı öğrenirken önce melekeye imanı öğrenmeye çalıştık.

Meleke; güç ve kuvvet demekti. Aklın melekeleri, ruhun melekeleri ve bedene ait melekeler vardır dedik. Bir de bunun karşısında, tam tersinde iblis vardır dedik. Meleklere imanın karşısında iblis vardır. Her şey tersiyle, zıddıyla anlaşılır ve bilinir. Onun için imanı öğrenirken imanın tersinde, zıddında ne var onu da bilmemiz gerekir ki iman ettiklerimize şirk koşmayalım. Yoksa şirk olur, yoksa anlaşılmaz.

Meleklerin zıddı iblistir, şeytandır; yani melekler gibi yapmadığımızda, melekler gibi olmadığımızda gönlümüze iblis yerleşir. İblis gönlümüze yerleşince orayı ihata eder ve kaplar. Meleklere iman olamayacağı gibi, tam tersine bir de iblise iman etmiş; yani iblisi sevmiş oluruz. İblisi sevince de iblisin fiilini, yaptıklarını, bize söylediğini ve öğrettiğini sevmiş oluruz ki bu da bizim için meleklere imanda şirk olur.

Biri imanı anlamadan; "ben İslam'ı biliyorum" derse kendi kendine iftira atmış olur sonra Kıyamet günü Allah perdeyi açtığında imanı hiç anlamadığını görür. Onun için bütün insanlara düşen; önce nasıl iman etmesi gerektiğini öğrenmektir. Eğer nasıl iman etmemiz gerektiğini öğrenmez ve anlamazsak hiçbir zaman iman etmemiz de mümkün olmaz.

Bugün Allah'ın kitaplarına nasıl iman etmemiz gerektiğini hep beraber anlamaya çalışacağız inşallah!

Meleklere imanda şirk koşmak; iblisi, şeytanı, şeytanlığı ve şeytanın işlerini sevmektir; yani yanlışı, günahı, nifakı, münafıklığı sevmektir. Dolayısıyla kibirlenmektir, haset etmektir, kendini beğenmektir. Böyle olanlar, meleklere imanın ters tarafındaki iblisi, iblisin halini ve sevdiğini sevmiş demektir.

Meleklere iman etmenin zıddında nasıl ki meleklere şirk koşmak varsa kitaplara iman etmenin zıddında da aynı şekilde kitaplara şirk koşmak vardır. Önce kitaplara imanın şirkini anlamak gerekir; yani önce "la ilahe" dememiz gerekir ki sonra "illallah" diyebilelim. Kitaplara imanın karşısındaki şirk nedir, önce onu anlayalım.

Allah'ın vahyinin dışında hangi bilgi olursa olsun, ister dünyaya ait, ister ahirete ait, isterse de insana ait olsun eğer Allah onu öyle beyan etmemişse sen o bilgiyi aldığında Allah'ın vahyine, kitaplarına şirk koşarsın; çünkü sen o bilgiyle Allah'a ters düşmüş olursun.

Onun için insanı anlamak istiyorsan nerden öğrenmen gerekir?

Onu yaratan Allah'tan öğrenmen gerekir. Dünya hayatını nasıl yaşarsan manevi olarak kazanacağını Allah'tan öğrenmen gerekir. Allah'ı mı tanımak istiyorsun, cenneti ve cehennemi mi

öğrenmek istiyorsun yine Allah'ın vahyinden, Allah'tan öğrenmen gerekir. Eğer bunu Allah'tan öğrenmediysen mutlaka birilerinden öğrenirsin ve o öğrendiğin bilgi Allah'a ters düşünce de o bilgiyi, o öğrendiklerini Allah'ın vahyine şirk koşmuş olursun. O bilgiyi kim söylerse söylesin, kim düşünürse düşünsün hiç fark etmez. Onun için imanın tersi olan her ne varsa önce onu silmemiz, sonra da iman etmemiz gerekene iman etmemiz gerekir.

Allah ayeti kerimede; **"ey iman edenler! Allah'a, onun resulüne, resulüne indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaplara iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, resullerini ve Ahiret Günü'nü inkâr ederse o takdirde uzak bir delalete düşmüş olur"**[1] buyurur. Yani o kadar büyük ve uzak bir delalet ki o delalet onu yoldan çıkarır ve uzaklaştırır. Eğer o kişi uzak bir delalet ile yoldan uzaklaşmışsa artık onun yola gelmesi imkânsızdır. Onun için önce şirkten kurtulmak ve akabinde Allah'ın; "iman edin" dediklerine iman etmek gerekir.

Bütün dinler Allah'ın dinidir, bütün peygamberler Allah'ın peygamberidir, bütün kitaplar da Allah'ın kitabıdır.

Daha önce tahrif olmamış diğer kitaplarda yazılanları da Allah vahyetmiştir. Nasıl ki kendi kitabımıza iman ediyorsak, bütün kitapların da Allah'ın kitabı olduğuna iman etmemiz gerekir; ama geçmişteki kavimler o kitapları tahrif edip kendine uydurmuş, bir kısmını çıkarmış bir kısmına da ilave yapmıştır. Elbette ki onların kitaba ilave ettikleri, değiştirdikleri kısımları kabul edemeyiz; çünkü o tahrif edilen ve eklenenler Allah'ın vahyi değildir. Zaten o kitaplar tahrif olduğu için Allah yeniden kitap göndermiştir.

[1] Nisâ /136

Allah ayeti kerimede; **"biz Tevrat'ın korunmasını Tevrat'ın âlimlerine (emanet ettik) bıraktık"**[2] buyurur; ama onlar Tevrat'ı koruyamadı. Fakat Kur'an için Allah böyle söylemez; **"muhakkak ki bu zikri (Kur'an'ı) biz indirdik, biz koruyacağız"**[3] der. Allah Kur'an'ın korumasını üzerine aldığı için kıyamete kadar hükmü devam eder.

Bazen; "bizim dinimiz son dindir, en değerli, en yüksek, en şerefli dindir" gibi sözler söylenir. Sanki diğer dinler yüksek ve şerefli din değil de bir tek bu din yüksek ve şerefli dindir! Oysaki bütün dinler, Allah'ın dinidir ve aralarında fark gözetilmez. O dinler, tahrip olduğu için hükmünü kaybetmiştir. Eğer böyle yanlış bir itikadımız varsa bu itikadımızı önce düzeltmemiz gerekir.

Allah'ın, kitabını indirmesinde bir muradı vardır. Eğer Allah'ın kitabı olmasaydı hiç kimse ne yapacağını bilemez, anlayamazdı. O zaman bir insan için yeryüzünde Allah'ın vahyinden, ayetlerinden daha kıymetli, daha değerli, daha faydalı hiçbir şey olamaz. Bir an için farz edelim ki Allah'ın kitabı elimizde olmasın! Ne yapabiliriz, kim ne yapabilir ve neyi kazanabilir? -Hiç kimse ne yapacağını bilemez ve hiç kimse doğruyu bulamaz. Allah'ın kitabını kabul etmeyen kimseler, doğruyu kendileri bulmaya çalışıp; "bence şu doğrudur, bana göre bu doğrudur" derler. Böyle yapanlar, Allah'ın kitabını kabul etmemiş ve Allah'a iman etmemiş insanlardır.

Doğru bir tanedir; o da Allah'ın vahyettiği ayetlerdir. Eğer Allah'ın ayetlerine göre amel edilmezse herkese göre bir doğru ortaya çıkar ki hiçbir zaman hiç kimse tarafından gerçek doğru anlaşılmaz ve bulunmaz. Kendi doğrusunu; "bana göre bu doğrudur" deyip Allah'ın doğru dediğinin önüne koyan kişi kâfirdir. Hem de saf, halis ve muhlis kâfirdir. Bunun için Allah ayeti

[2] Mâide /44
[3] Hicr /9

kerimede; **"Allah'ın hükmü ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendisidir"**[4] buyurur.

Allah'ın "doğru" dediğine "yanlış", "hak" dediğine "batıl" diyenler ya da "batıl" dediğine "hak", "yanlış" dediğine "doğru" diyenler, "güzel" dediğine "çirkin" ya da "çirkin" dediğine "güzel" diyenler halis muhlis kâfirdir. İsterse o kişi gece gündüz ibadet ediyor olsun! O, rabbine iman etmemiş ve rabbine karşı da saygısız biridir. Çünkü o, kendi nefsini, ilmini, bilgisini ve aklını Allah'a şirk koşmuştur.

"Ben Allah'ın kitabına iman ettim" diyen birinin imanı, nasıl olması gerekir?

"Bu Kur'an'ı Allah indirmiştir, ben bunu kabul ediyor ve iman ediyorum" deyip Kur'an'ın bütününü kabul eden bir imana sahip olması gerekir. Bu icmali imandır; yani bütüne imandır. Sonra imanını tafsili iman haline getirmesi gerekir; yani her bir ayete tek tek iman etmesi gerekir. Öyle ki her bir ayete nasıl iman edilmesi, ayetlerin nasıl ahlâka, amele dönüşmesi gerekir, önce bunu anlamalıdır. Eğer her bir ayeti tek tek okuyup anlamaya, dinlemeye çalışmazsa, kabul etmez ve tasdik etmezse o iman, iman olmaz.

İnsan, Allah'ın kitabıdır, bütün kâinat da Allah'ın kitabıdır ve kâinata "Kâinat kitabı" denir. Allah ayeti kerimede; **"afâkta ve enfüste ayetlerimizi size göstereceğiz"**[5] buyurur. Yani dışarıda her ne varsa her biri bir ayettir. Kâinatın bütünü bir kitaptır, Allah'ın kitabıdır. Hepsi de Allah'ın kudretini, esmasını ve güzelliğini gösterir. Onun için bir kul neye bakarsa baksın mutlaka Allah ile bakmalı, Allah ile görmelidir.

[4] Mâide /44
[5] Fussilet /53

İnsan, kâinatın özüdür. Kâinatta her ne varsa insanda mevcuttur. Allah, insana zatıyla, sıfatıyla tecelli etmiştir. Bu yüzden bütün isimler, bütün güzellikler onun üzerinde mevcuttur. O isimler insanın üzerinde tek başına açığa çıkarken insan; "doğru mudur, yanlış mıdır" diye bunları birbirine karıştırabilir; ama hakikatte bütün güzellik insanda mevcuttur; yani Kur'an, insanda mevcuttur. İnsan, Allah'ın kitabı olan canlı Kur'an'dır. Bu insan kitabı, Allah'ın vahyettiği kitapla karşı karşıya gelince sağlaması yapılır. Mesela; bütün insanlara göre güzel olan bir şey güzeldir. Sabır, merhamet, ikram etmek, hoşgörülü olmak, halim olmak güzeldir; yani Allah'ın isimlerinin güzelliği insanda mevcut olduğu için insan neyin güzel olup olmadığını bilir.

İnsan; Allah'ın kitabı, Allah'ın esma kitabıdır dedik.

Bütün Kur'an esma'yı tefsir eder; yani Allah'ı anlatır, insanı anlatır, nasıl Hz. insan olunur, onu anlatır. Allah, insan kitabını insana teslim etmiştir ve bu herkes için böyledir. Allah, kitabını yazıp vahyetmiştir; yani inzal etmiş ve onu dünyaya indirmiştir. Dünyada yarattığı beşere kendi ruhundan nefhetmiştir. Buranın doğru anlaşılması gerekir; Allah, ruha "vahiy"[6] diyor, vahye de "ruh"[7] diyor; yani insan vahiy kitabıdır.

İnsanın anne ve babası, Allah'ın yazdığı o vahyin üzerine ne yapar?

Başka yazılar yazmaya başlar; yani onu başka hâle büründürmeye çalışır. İnsan buluğ çağına girip aklı başına gelince de Allah onun gönlüne vahyeder. İnsana bu vahyi yaparken onun gönlündeki vahyi yeniden açığa çıkarır. Bu nedenle gönlünde yanlış gördüğü şeyler için kendi nefsine; "sen yanlış yapıyorsun" demeye başlar çünkü gönlündeki vahiy onda artık açığa çıkmıştır.

[6] Nahl /2
[7] Şura /52

İnsanın gönlü bir kitaptır ve insan gönülden ibarettir. Buluğ çağından itibaren yazma hakkı ve yetkisi kişinin kendisinde olduğu için o gönül kitabına bir şeyler yazmaya başlar. Kendini isterse Allah'a, isterse şeytana yazdırır. Kendini Allah'a yazdırınca Allah'ın vahyi olur, şeytana yazdırınca da şeytan olur. Allah, kullarına; "tercih senin, buyur tercihini yap" der. Bu yüzden istersen kendini Allah'ın kitabı yapar Allah'a yazdırırsın, her bir ayeti tek tek kabul eder Allah'a iman edersin, dışardaki vahyi kendi gönlündeki vahiyle buluşturup, onunla dirilerek Hz. insan olursun; istersen de Allah'ı, Allah'ın vahyini kabul etmez, Allah'ın kitabı olmayı tercih etmez, şeytana kitap olursun. Böyle olunca da şeytan orada yerini alır ve senin gönlüne yazar.

Şeytan, gönüllere neyi yazar?

Kini, nefreti, hasedi ve kibri kötülükten yana ne varsa onları yazar. Böylelikle Allah'ın kitabı olman gerekirken şeytana kitap olursun. Bunun sebebi; Allah'ın kitabını kabul etmediğin ve iman etmediğin içindir. Yoksa kuru kuruya; "ben Allah'ın kitaplarına iman ettim ve bu, Allah'ın kitabıdır" demekle iman etmiş olmazsın; çünkü iman sevmektir, senin de sevmen gerekir.

Peki, neyi sevmen gerekir?

Allah'ın kelamını sevmen gerekir. Allah'ın, vahyini senin gönlüne inzal etmesini, yazmasını sevmen gerekir. Eğer sen müsaade edersen Allah senin gönlüne kendini yazar. İsimleriyle senin gönlüne tecelli ederken kendini oraya yazar ve "ben buyum" der. Yoksa iman olmaz.

Onun için önce bilmek ve öğrenmek lazım. Zaten Allah'ın ilk emri; "ikra"dır. **İkra' bismi rabbikellezî halak:**[8] "Oku! Seni yaratan rabbinin ismi ile oku!" Rabbinin ismine oku, ismini oku. Kendini;

[8] Alak /1

seni terbiye edecek, sana rab olan rabbine bırak! Kendini ona teslim et ve bırak ki rabbin seni eğitsin, terbiye etsin ve sana öğretsin; yani rabbin seni yazsın. "İman ettim, inanıyorum" demekle iman edilmiş olmaz diyoruz; çünkü iman etmek sevmek demekti.

Meleklere iman; meleklerin halini, tesbihini ve zikrini sevmek, meleklerin aşkla, muhabbetle Allah'a olan kulluklarını ve Allah'ın verdiği emri muhabbetle yerine getirmelerini sevmektir. Melekler nasıl ki nurdan yaratılmışsa nur olmayı Allah'ın nuruyla nurlanmayı sevmektir. Şeytandan ikrah etmek, nefret etmek, şeytanı sevmemek ise; güzelliği kaybetmeyi sevmemek, kaybetmeyi göze almamak, şeytanın gönlümüze girmesini sevmemek, müsaade etmemektir.

Allah'ın kitaplarına iman ise; Allah'ın vahyini, Allah'ın gönlümüze ayetlerini yazmasını, Allah'a kitap olmayı sevmektir.

Allah, peygamberlerine kitap ya da sahife dediğimiz "suhuflar" indirmiştir. Bunların hepsi de kitaptır. Allah, o anda o kavim için ne gerekiyorsa onu indirmiştir. Allah'ın indirdiği bütün vahiylerde Allah'a iman, ibadet, itaat ve insan olarak yaşamak aynıdır, bunların hiçbirinde değişiklik yoktur. Sadece istisna olarak imtihan olsun diye bir takım şeyleri bazı kavimlere yasaklamış sonra gelenlerin bir kısmına da helâl kılmıştır. Yoksa Allah'ın vahyinde, sözünde hiçbir değişiklik yoktur ve olmamıştır. Onun için Allah ayeti kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e hitaben; **"Nuh'a, İbrahim'e, Musa'ya, İsa'ya neyi vahyetmişsek sana da onu vahyediyoruz"**[9] buyurur. Ayette de görüldüğü gibi Allah'ın vahyi ve emri değişmemiştir.

Allah'ın, kulu üzerinde muradı neyse o gerçekleşsin diye Allah vahyeder ve peygamber gönderir. Onun için Allah, vahyini

[9] Şûrâ /13

yaparken de öyle dağa indirip "hadi bunu okuyun, yapın" demez. Vahyini bir peygamberle birlikte gönderip; "Allah'ın resulü nasıl iman ettiyse siz de öyle iman edin, o nasıl anladıysa siz de öyle anlayın, o nasıl yaşadıysa siz de öyle yaşayın, nasıl ahlaka dönüştürdüyse; yani bu vahiy onun gönlüne nasıl yazıldıysa siz de kendinizi öyle Allah'a yazdırın" der.

Onun için Allah'ın bütün resulleri Allah'ın kitabıdır, Allah'ın vahyidir. Allah nasıl vahyetmişse onlar da öyledir. Allah'ın resulleri vahyin dışına çıkmaz, çıkamaz. İstese de çıkamaz; çünkü onlar Allah'ın kontrolündedir.

Eğer biz de Allah'ın vahyini ve peygamberin örnekliğini kabul ediyorsak kendimizi Allah'a yazdırmaya iman etmişiz demektir. Dolayısıyla Allah'ı seviyor ve kabul etmişiz demektir. Yoksa; "Allah işte şu ayette şöyle söylemiş, hadi bunun üstünde tartışalım" demekle iman olmaz. Sen kim, Allah'ın vahyini tartışmak kim! Allah'ın ayetleri üzerinde tartışmak küfürdür. Sana düşen; vahye iman etmektir, onu tartışmak değildir.

Sen Allah'ın vahyini okuduğunda ne anladıysan Allah sana onu söylemiştir. Allah bunun dışında seni herhangi bir şeyden sorumlu tutmaz. Allah ayeti kerimede; **"yaratan yarattığını bilmez mi?"**[10] buyurur; yani senin bilmediğin konuda seni hiç hesaba çeker mi? Sen okuduğunu ve dinlediğini anlamaya çalış. Ne kadar anladıysan onu yap. "Ben hepsini okuyup, anlayıp ondan sonra yapacağım" dersen sadece kendini kandırmış olursun. Böyle yaparsan senin derdin kul olmak, âbd olmak, kendini Allah'a yazdırıp Allah'ın vahyi, kitabı olmak değil demektir.

Mesela; Hz. Ömer (r.a.)'ın oğlu; *"Bakara Suresi'ni sekiz senede okudum"*[11] der. Bakara Suresi'ni okuması neden sekiz sene

[10] Mulk /14

[11] *Muvatta, Kur'an 11; Kurtubi, el-Camiu'l Ahkami'l- 1/244-246*

sürmüştür? -Çünkü önce ayetleri okuyup anlıyor, sonra onu ahlaka dönüştürüp hayatını ona göre yaşamaya çalışıyor da ondan. Sahabe Kur'an'ı nasıl okuduysa biz de öyle okursak okumuş oluruz.

Onun için okumak demek sadece kelimeleri söylemek demek değildir. Okumak, kıraat etmek; okuduğunu anlamaktır, anladığını ahlaka ve amele dönüştürmektir. Okumak budur. Sahabe okumayı böyle anladığı için bir sureyi sekiz senede okumuştur; yani anlamadan, iman etmeden, sevmeden, ahlaka dönüştürmeden, onun gereğini yerine getirmeden "ben anladım, ben okudum" dememişlerdir.

Sahabeden sonraki nesil anlatır; "biz sahabeyi gördük, onlar Kur'an'ı yiyorlardı" der. Yani onlar Kur'an'ı okurken tabiri caizse o ayetleri yiyip içiyorlardı; çünkü o vahyin nurunun kişinin her zerresine tecelli etmesi gerekir ki ayetler okunmuş olsun. Onun için Allah mü'minleri anlatırken; **"mü'minler o kimselerdir ki Allah zikredildiğinde kalpleri titrer, onlara Allah'ın ayetleri okunduğunda imanlarını arttırırlar ve rablerine tevekkül ederler"**[12] buyurur. Demek ki mü'minlerin, Kur'an'ı okudukça muhabbetinin artması gerekiyormuş. Bizim de Allah'ın vahyini içmemiz lazım ki o vahyin nuru her zerremizde tecelli etsin; çünkü iman böyle artar, yoksa bu iman taklidi bir iman olur.

Allah, Kıyamet günü kaybedenler için ne buyuruyordu; **"onu, şeytanına yetmiş arşın bir zincirle bağlayın."**[13]

Allah, neden böyle söylemiştir?

[12] Enfâl /2
[13] Hâkka /32

Çünkü öyle biri şeytan olmuş, şeytanla bir olmuştur. Bu yüzden şeytan nereye giderse o da oraya gider; çünkü şeytan onu manevi olarak yazmıştır ve o kişi şeytanla aynıdır.

Hz. insan olmak kolay ve basit bir şey değildir. İnsan, Allah'ı her şeye tercih etmeyinceye, kul olmayı kabul etmeyinceye kadar Hz. insan olamaz, mü'min ve Müslüman olmaz.

Bir kul, Allah'ı beğenmez; "benim gönlümü rabbim yazsın, ben Allah'ın kitabı olayım" demezse şeytana kapı açar ve şeytana; "sen benim gönlümü yaz, ben senin kitabın olayım, seninle beraber olmayı seviyorum, senin yazdığını, senin söylediğini, senin sevdiğini seviyorum" demiş olur. O da elbette ki şeytanla beraber olmuş olur. Bu durumda ayette de buyrulduğu gibi kendini şeytana yetmiş arşınlık bir zincirle bağlamış demektir. "benim gönlümü rabbim yazsın" diyen kişi de kendini Allah'a bağlamıştır; yani o da Allah'ın huzurunda durur, Allah'ın cemalini müşahede eder. Allah her iki durumda da tercihi insana bırakmıştır; isteyen Allah'a, isteyen şeytana bağlanır.

Allah, kitabını neden indirir?

Allah'ın, kitabını indirirken mutlaka bir muradı vardır. Allah, kitabını indirir, peygamberini de kendi muradının kulu üzerinde gerçekleşmesi için gönderir.

Peki, Allah'ın insan üzerindeki muradı nedir?

Elbette ki insanın Allah'a âbd olması, halife olması, Hz. İnsan olmasıdır. Allah, bu muradı gerçekleşsin diye peygamber göndermiş ve kitap indirmiştir. O yüzden insan, Allah'ın indirdiği kitapla buluşmayınca Allah'ın muradı kul üzerinde hiçbir zaman gerçekleşmez, gerçekleşemez.

Kur'an'dan bir ayet eksik olsa bütün dünyayı versen bile onu alamazsın.

Bütün dünya ve içindekiler bir ayetin karşılığı olamaz; yani insan için Kur'an bu kadar hayati bir kıymet, değer taşır. Ne acıdır ki hazine önümüzde, elimizdedir; ama onu kullanmıyoruz. Gidip şurdan burdan bilgi dileniyor; "falan kitapta şöyle yazdı, falan âlim böyle söyledi" diyoruz. Allah, kitabında her şeyi söylemedi mi, eksik mi bıraktı! Böyle söylememiz Allah'a karşı ayıp değil mi! "Benim Kur'an'ı anlamaya aklım ermez" diyorsak bu, aklımızı kullanmadığımız içindir; çünkü Allah'ın kitabını okuyup anlamaya çalışırsak aklımız erer. "Ya rabbi! Ben kitabını öğrenmek istiyorum" dediğimizde Allah bunu bize mutlaka öğretir.

Ben insanlığın, ümmetin şimdiki halini söyleyeyim; buradan bir şeyi anlatırken önce kendimize sonra bütün insanlara anlatıyoruz.

Allah'a; "ben senin kulunum, ben senin kitabın olmak istiyorum" demek yerine bunun tam tersini söylüyoruz. Öncelikle kulluğu kabul etmiyoruz. İnsan en çok kendine yalan söyler. Sonra Kıyamet günü Allah perdeyi açtığında ne olur? **"Başına kaynar su dökülür."**[14] Yani şok oluruz. Kendimizi kandırmayalım; çünkü her şey olduğu gibi ortadadır. "Ya, Allah'ı rab olarak kabul eder, kendimizi de onun âbdi olarak görüp; Allah'a "beni yaz" deriz ya da kendimizi şeytana yazdırırız.

Allah'a; "beni yaz" deyip kulluğu kabul eden bir âbdin hali nasıldır?

"Ya rabbi! Sen benden ne istiyorsun?" diyen biri gerçek bir kuldur. Böyle bir kul; "ya rabbi! Benim ne yapmamı, nasıl olmamı istiyorsun, sana göre güzel nedir, hak nedir, sana göre doğru

[14] Duhân /48

nedir?" deyip doğruyu, hakkı ve hakikati Allah'tan alır. Allah bir şeye; "yanlış" dediyse o da ona hemen; "yanlış" der. Çünkü o, kulluğu kabul etmiştir.

Bir kul; "ya rabbi! Sen benden ne istiyorsun?" derse Allah'ın ona vereceği cevap nedir?

"Seni; bana âbd olasın, âşık olasın, Hz. İnsan olup meleklerin secde ettiği varlık olasın diye yarattım. Bana ayna olup halife olasın, benim isimlerimle hayatı yaşayıp insanlara ve varlığa muamele edesin diye, güzelliğim senin üzerinde tecelli etsin, sana bakınca kendi güzelliğimi göreyim diye yarattım" der. Alacağımız cevap budur.

Öte yandan bunu söyleyen kul; hali, tavrı, yaşantısıyla Allah'a; "sen bilmiyorsun, ben biliyorum" der. Bunu söyleyince aslında Allah'a ne demiş olur?

Diliyle söylemese de tavrıyla, yaşantısıyla Allah'a; "seni rab olarak kabul etmiyorum" demiş olur. Onun için böyle bir kul; "ya rabbi, şunu böyle yap, bunu böyle yap; şunu şöyle yapma, bunu da böyle yapma, bana bunu ver, böyle muamelede bulun, falancaya da şöyle muamele de bulun" der. Aslında böylelerine söylenmesi gereken şey; "başka bir emrin var mı? Sen ne büyük bir ilahmışsın böyle! Allah sana haksızlık etmiş, Allah'ın sana ilahlık vermesi gerekirdi" demek olmalıdır. Öyle değil mi? Allah için elimizi vicdanımıza koyup söyleyelim, öyle midir, değil midir!

O kişi bir de bu hal ile kalkıp; "ben senin kulunum, sen de benim rabbimsin" diyor. Bütün emirleri Allah'a yapıyorsun, "şöyle yap, böyle yapma, şurada da şöyle yapma" diyorsun, eğer senin istediğini yapmazsa ağlıyor, kızıyor, feryat ediyorsun, bir de ona; "sen benim rabbimsin" diyorsun. Oldu mu bu şimdi, bu durumda hanginiz rab olmuş oluyorsunuz!

Allah vahyini indirip; "benim senden istediğim budur" demiştir. Allah, kitabında; "şöyle iman edeceksin, şöyle anlayacaksın, şöyle bir ahlaka sahip olacaksın, insanlara ve varlığa şöyle muamele edeceksin, bakışın şöyle olacak, bir şeye baktığında bunu böyle okuyacaksın, böyle anlayacaksın" deyip her şeyi kullarına ayrıntısıyla anlatmıştır. Eğer biri Allah'ın bu söylediklerini yok sayarsa Allah'ı kabul etmemiş demektir.

Bütün bu söylediklerimiz ayetlerin tefsiridir; yani ayetleri anlatıyoruz.

Allah, Kur'an'da hiçbir şeyi eksiksiz bırakmamıştır. Nasıl nefes almamız gerektiğini, yolda nasıl yürümemiz gerektiğini, nasıl konuşmamız, nasıl düşünmemiz gerektiğini bile anlatmıştır. Kısacası Allah eksik hiçbir şey bırakmamıştır.

Hayat boşluk kabul etmez. Eğer herhangi bir konuda; "Allah bu konuyla ilgili bir şey söylememiş" dersek o boşluğu şeytan doldurur; yani şeytan oraya yazacağını yazıp; "şunu şöyle şöyle yap" der. Her ne olursa olsun o konuda mutlaka Allah'ın bir emri, bir vahyi vardır; yani Allah işi şeytana bırakmaz, bırakmamıştır da. Allah'ın vahyine iman edip vahyine uyulmayınca şeytan o yeri doldurur. Böyle bir durumda sorumluluk insandadır; yani sorumluluk bizdedir.

Allah, Kur'an'ı indirince farklı farklı isimle onu isimlendirip indirmiştir. Eğer biri sadece Allah'ın, Kur'an'a verdiği isimlere bakacak olsa bile Kur'an'sız olunmayacağını anlar. Allah'ın, kitabına verdiği isimlerden yaklaşık elli tane isim yazdım. Şimdi bunları tek tek anlamaya çalışacağız inşallah!

Allah, Kur'an'a; **"Kitap"** der. Arapça'da "ketebe" kelimesi "yazdı" demektir; yani "kitap" demek "yazılmış, yazılı" demektir. Peki, yazılan şey nedir? -Harfler bir araya geldiğinde kelime, kelimeler bir araya geldiğinde cümle, cümleler bir araya

geldiğinde pasaj, pasajlar da bir araya geldiğinde de kitap oluşur. İnsan da aynı şekilde parçalardan oluşmuştur. İnsanın her bir parçası, her bir uzvu, her bir gönül hali bir ayettir ve insan bir bütün olarak bir kitaptır. Eğer bir tanesi yanlış olursa bir ayet yok demektir, böyle olduğu takdirde şeytan da orayı doldurur.

Allah, kitabına; **"Kur'an"** der. Kur'an bir de; okunan, sürekli okunan, tekrar tekrar okunan demektir. Eğer okunmazsa Kur'an olmaz; yani Kur'an'ı okumayanın Kur'an'ı yoktur. İster bunu kitaba bakıp okusun, ister bunu ezbere okusun. Kişi okuyorsa onun Kur'an'ı vardır, okumuyorsa Kur'an'ı yoktur.

Allah, kitabına **"Furkan"** der. Furkan; ayıran, hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan, güzeli çirkinden ayıran demektir. **"Kim, Allah'ın kitabına sarılıp Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getirirse Allah ona bir Furkan verir"**[15] buyurur ayeti kerimede. Allah bir insana Furkan verirse o insan doğruyu yanlıştan ayırır; yani Allah neye "güzel" demişse ona "güzel," neye "hak" demişse ona "hak", neye de "batıl" demişse ona "batıl" der. Böylece onun gönlündeki iman nuru ona Furkan olur. Furkan olunca da o kişi doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan ayırır.

Allah, kitabına bir de **"Zikir"** der. Zikir; hatırlamak demektir. Bir kul bir şeyi önceden biliyorsa ona hatırlatılır, bir şeyi bilmiyorsa ona da öğretilir. Öğretmek ayrı, hatırlatmak ayrı şeydir. Allah bu zikirle, Kur'an ile kuldakini ona hatırlatır. Onun için ayetlere baktığımızda "zikir" kelimesi sıkça geçer. Mesela Allah ayeti kerimede; **"bu zikri biz indirdik"**[16] **"Kur'an mü'minler için zikirdir"**[17] buyurur.

[15] Enfâl /29
[16] Hicr /9
[17] A'râf /2

Allah, Kur'an'a **"Tenzil"** der. Tenzil; indirdiğimiz, inzal ettiğimiz demektir. Eğer kul, gönlünü Kur'an'a açarsa Allah da onun gönlüne Kur'an'ı inzal eder, indirir. Allah, Kur'an'a **"Mev'iza"** der. Mev'iza; Allah vaaz edip bölüm bölüm izah ediyor, demektir.

Allah, Kur'an'a **"Tezkire"** der. Tezkire; temizleyen, tezkiye eden demektir. Biri ayetleri okuyunca manevi olarak temizlenir. Öyle hayali olarak değil, gerçekten temizlenir. Daha önce öğrendiği yanlış bilgiyi atar, yerine Allah'ın vahyettiği bilgiyi alarak gönlünü o vahiyle temizler.

Allah, Kur'an'a **"beyan"** der. Beyan; açıklayan, açıklanan, izah eden, kapalı bir tarafı olmayan demektir. Allah'ın Kur'an'a verdiği isimlerden biri de **"Hüda"** ismidir. Hüda; hidayet, hidayete taşıyan, sırat-el mustakime koyan demektir. Allah, Kur'an'a; **"Şifa"** der; yani Kur'an hastalıklı gönüllere, hastalıklı kalbe şifa verendir.

Allah, Kur'an'a bir de **"Hüküm, Hâkim"** der. Bunların hepsi Allah'ın Kur'an'a verdiği isimlerdir. Allah hükmü koymuştur. Eğer Allah'ın hükmü kabul edilmezse kul kendi hükmünü ya da bir başkasının hükmünü kabul eder ve onun hükmü ile hükmeder ki bu durumda Allah'ın hükmü kabul edilmemiş olur; yani kul, kendini Allah'a değil başkalarına yazdırmış olur.

Allah, Kur'an'a **"Hikmet"** der; yani Allah bir ayeti indirmişse mutlaka onun bir hikmeti ve bir muradı vardır. Allah, ayetleri kulu üzerindeki muradı gerçekleşsin diye vahyetmiştir.

Allah, Kur'an'a **"Müheymin"** der. Müheymin aynı zamanda Allah'ın ismidir; koruyan ve gözeten demektir. Allah kimi korur? -İnsanı korur. Peki, kimden korur? -Nefsinden, şeytandan koruyup muhafaza eder. Kul; Allah'ın nuruyla, vahyiyle nurlanınca şeytan ona yaklaşamaz, vesvese veremez; çünkü kul, hakkı, hakikati

Allah'tan öğrenmiştir. Hal böyleyken şeytan ona hiç vesvese verebilir mi?

Allah, Kur'an'a **"Hâdi"** der. Bu da Allah'ın ismidir. Allah Kur'an'la, kulunu hidayete erdirir, insanlar onunla hidayet bulur. Allah'ın Kur'an'a verdiği diğer bir isim **"Nur"**dur. Nur da Allah'ın ismidir. Yani Kur'an kişiyi nurlandırır, kişiyi nur yapar. **"Rahmet"** der; Kur'an bize rahmet olur. **"İsmet"** der. İsmet; tertemiz, hatasız, kusursuz, eksiksiz demektir.

Allah Kur'an'a **"Hakk"** der. Eğer bir hak varsa o da Allah'ın vahyettiğidir, gerisi batıldır. Hakka uymayan her şey batıldır. **"Tibyan"** der; yani beyan eder, açıklar, izah eder. Allah'ın kitabında açıklamadığı, izah etmediği hiçbir şey yoktur.

"Besair" basiret, der. Besair; görmek, görürcesine göstermek demektir. Bir kul, vahyin bilgisine sahip olunca basiret sahibi olur; yani Allah'ın nuruyla bakar ve baktığında Allah'ın oradaki muradını görürcesine anlar. **"Mübarek"** der. Mübarek; bereketli, nimeti kesintisiz devam eden demektir. Kesintisiz nimet ancak cennettir. Dünyadaki bütün nimetlerin bir sonu, bir kesintisi vardır.

"Mecid ve Aziz" der. Bu da; şerefli, insanı şerefli kılan demektir. Eğer insan Kur'an'a sarılırsa, kendini manevi olarak Allah'a yazdırırsa şerefli olur. Nasıl ki Kur'an'ı baş üstünde taşıyorsak biz de kendimizi Allah'a yazdırıp Allah'ın kitabı olursak melekler de bizi başının üstünde taşır. **"Azim"** der. Azim; büyük, en büyük demektir. **"Kerim"** (Kur'an-ı Kerim) der; Allah Kur'an'la insanı ikrama nail eder. **"Siracve Münir"** der; Bu; nur saçan kandil demektir. **"Beşir, Büşrâ"** der; Bunlar; müjdeleyici demektir. Allah, Kur'an'la kimi müjdeler? -Vahyini dinleyeni, kendisini dinleyeni, vahyine sarılanı müjdeler.

Allah'ın Kur'an'a verdiği isimlerden bir tanesi de **"Nezir"** ismidir. Nezir; uyarıcı demektir. Allah, kullarını cehennemle, ebediyen kaybetmekle uyarır. Eğer Allah'ın vahyettiğini almazsak kaybederiz. **"Habl"** der; Habl; ip demektir. Allah'ın ipi Kur'an'dır. Kim, Allah'ın ipine sarılırsa Allah'a gider. **"Ruh"** der. Ruh; insanı dirilten demektir. İnsan, vahiy ile dirilmezse insan olmaz, vahiy ile dirilmeyenler ölüdür. **"Kasas"** der; yani Allah vahyinde kıssalar anlatır, peygamberlerden örnekler anlatır.

Fazla izah etmeden diğer isimlere sadece değineceğim.

"Fasıl" der; Allah, Kur'an'ı bölüm bölüm, fasıl fasıl indirmiştir. Allah bir de insanı eğitirken bölüm bölüm, parça parça eğitir. **"Nücûm"** der. Nücum; yıldızlar demektir. Her bir ayet bir yıldız mesabesindedir. **"Mübin"** der; Mübin; apaçık demektir. **"Âli"** der. Âli; yüce olan demektir. **"Kelam"** der; Kur'an, Allah'ın kelamıdır. **"Belağ"** der; Kur'an bir tebliğdir, Allah'ın tebliğidir. **"Adl"** der; Kur'an, insanı dengeye getirir. **"Emr"** der; Kur'an, Allah'ın emridir. **"İman"** der; Kur'an imandır, aşktır, muhabbettir. **"Nebe"** der; Kur'an haberdir, haberi verendir. **"Vahiy"** der, **"İlim"** der. Ben içinden yaklaşık elli tanesini söyledim. Bir tek bu isimlere baksak Kur'an'sız, vahiysiz hayat olmadığını, olamayacağını anlarız.

Doğal olarak Allah'ın vahyettiğini anlamadan, Allah'ı anlamak mümkün olmaz.

Allah, kitaplarını anlatırken Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an'ı anlatır. Tabi ki diğer peygamberlere vahyettiklerini de beyan eder. Bu dördü kitaptır. Tevrat, İncil ve Kur'an'da hüküm vardır; yani bunlar hüküm kitabıdır. Zebur ise aşk kitabıdır; Zebur'da baştan sona aşktan başka bir şey yoktur. Zebur, Tevrat'tan sonra indirilmiştir. Zebur, Hz. Davud (a.s.)'ın Allah'a olan aşkını, zikrini ve tesbihini dile getirir. Zebur'da herhangi bir hüküm yoktur.

Tabiri caizse ilahi kitabı gibidir. Dağlar ve kuşlar, Hz. Davud (a.s.) ile beraber Allah'ı tesbih ederdi, onun söylediğine iştirak ederdi.

Zebur baştan sona tesbih, hamd ve övgüden ibarettir; yani sadece aşktan ibarettir, dedik. Bu aşkı bilmeyenler Allah'ı bilmez, Allah'ın, kulundan ne istediğini bilmez. Allah bir nevi Tevrat'tan sonra Zebur'u göndermekle İsrailoğullarına; "Tevrat senin elinde ama sen onu birtakım resmi şeylere bürüdün. Öyle değil, al Zebur'u oku. Senden Davud (a.s.) gibi kul olmanı, rabbini tesbih etmeni istiyorum, öyle ki dağlar ve kuşlar seninle beraber tesbih etsin" demiştir.

Zebur'un son bir dörtlüğünü okuyayım, o zaman ne demek istediğim daha iyi anlaşılır. Zebur'da Hz. Davud (a.s.) ne söylemişse Allah; "Davud böyle söyledi" gibi sadece onu vahyetmiştir.

Nasıl ki Kur'an'da "işte sana şunu soruyorlar" ya da "falan peygamberler kavmini şöyle davet etti" "peygamber böyle söyledi" örneğin; **"(Nuh dedi ki:) Muhakkak ki hem açıktan ve hem gizliden onlara anlattım"**[18] diye peygamberlerin sözleri geçiyorsa aynı şekilde Zebur'da da Hz. Davud (a.s.) neyi söylemişse o yazılıdır.

Bu okuyacağım en sondaki paragraftır; yani Zebur'daki en son ayetlerdir. Zebur için genel olarak en az tahribe uğramış kitap dersek doğru olur. Zebur'u kontrol ettiğimde orada da bazı tahripler olduğunu gördüm; yani kendilerine göre bir takım tahripler yapmışlar; ama genel olarak dokunmaya gerek duymamışlar.

Hz. Davut (a.s.) zikrini ve tesbihini yaparken feryat halinde yapar, zaten dağlar ve kuşlar da buna iştirak ederdi. Eğer dağlar

[18] Nuh /9

ve kuşlar iştirak ediyorsa bu durumda onun zikrine, tesbihine iştirak etmeyen hiçbir şey yoktu demektir.

Allah'ın bir takım emir ve kurallar indirdiğini zanneden kişiler imanı, peygamberi, Kur'an'ı ve kulluğu anlamamıştır. Bu kulluğu anlamayanlar ne derler mesela; "ilahi söylemek doğru değildir" derler. Peki, sormak lazım; kim sana bunu söyledi, sen bunu kimden öğrendin? Sen Kur'an'ı tecvit üzere okurken onu ilahi gibi okumuyor musun? Onu nasıl izah edeceksin! Allah öyle mi söylüyor!

Her şey rabbini hamd ile tesbih ediyor ve her şeyin bir feryadı vardır.

Zebur'dan okuyacağım ayetlerde Hz. Davud (a.s.), Allah'a hamd eder. Okuyacağım bu Zebur Aramice'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Çeviren de güzel çevirememiştir. Evet, ne söylüyor Zebur'da; "rabbe övgüler olsun" aynen aldığım için öyle okuyorum, yoksa aslında bu; "rabbe hamd olsun" demektir.

"Rabbe övgüler olsun, kutsal yerde rabbe övgüler olsun, gücünü gösteren göklerde övgüler olsun. Ona övgüler sunun, güçlü işleri için, övgüler sunun ona. Eşsiz büyüklüğüne yaraşır biçimde, boru çalarak ona övgüler sunun. Çenkle ve lirle ona övgüler sunun, tef ve dansla ona övgüler sunun, saz ve neyle ona övgüler sunun, zillerle ona övgüler sunun, çınlayan zillerle övgüler sunun. Bütün canlı varlıklar rabbe övgüler sunsun, rabbe övgüler sunsun." Allah, Zebur'da Hz. Davud (a.s.)'ın yaptığı hamdi söyledi.

Burada tef ve dansla denmiş; ama burada bahsedilen aslında semahtır. Bakıldığında Mevlana da ney'le ilgili çok şey söyler. Burada da; "sazla ve neyle ona övgüler sunun" denmiştir. Bu; her şeyle onu tesbih edin ve ona hamd edin manasındadır. Her şey onu hamd eder ve tesbih eder; yani hayatın, kulluğun bir

de aşk bölümü, hamd bölümü ve tesbih bölümü vardır. Kulun, rabbini gönül haliyle övmesi, halini ona arz etmesi vardır.

Zebur'dan okuduğum bu bölüm internette vardır, merak eden arkadaşlar bakabilirler. Söyledim, Zebur'un da tahrip olmuş birçok bölümü vardır; yalnız işlerine gelmeyen kısımlarını tahrip etmişler, diğer kısımlarına ise karışmamışlardır. Onun için eğer iman edeceksek bütün kitaplara iman etmemiz gerekir. Bu durumda bir parça da olsa mutlaka bilgimizin olması gerekir. En azından öz itibarı ile Allah'ın, Zebur'daki muradı nedir, neyi öğretmek istiyor, bir parça da olsa bunu anlamaya çalışmamız gerekir.

Tevrat ve İncil ise aşktan ziyade hüküm içerir. Allah zaten o hükümleri Kur'an'da vahyettiği için ayrıca bir şey söylemeye gerek yoktur. Zebur farklı olduğu için Zebur'dan bir parça, bir dörtlük okudum. Daha doğrusu bir ayet söyledim; ama bu, ayetin mealiydi. Mesela ben bunu meallendirirsem çok daha farklı meallendiririm.

Allah'ın kitaplarına imanı anlatmaya çalışıyorduk. Kitap deyince Allah'ın vahyini anlamak gerekir. Allah'ın kitaplarına nasıl iman edilmesi gerekir, Allah'ın kitaplarına iman deyince neyi anlamamız gerekir, birkaç ayet okuyarak hep beraber onu anlamaya çalışalım inşallah!

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Mâ enzelnâ aleykel Kur'ane li teşkâ:[19] "Biz Kur'an'ı sen zahmet çekesin diye indirmedik." Sıkıntı yaşayasın, şaki olasın

[19] Tâhâ /2

diye indirmedik. Allah'ın muradı senin zahmet çekmen, sıkıntı yaşaman değildir. Peki, Kur'an'ı ne için indirmiştir? Canlı Kur'an olunsun diye indirmiştir; çünkü Kur'an bütün insanlık için rahmettir. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e neyi söylemişse aynı şekilde onu bütün ümmete de söylemiştir.

İnnehu le kavlun fasl:[20] "Muhakkak ki bu Kur'an ayıran bir sözdür." Allah, Kıyamet günü için de "ayırım günü, fasıl günü" dedi. Bu Kur'an doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan, güzeli çirkinden ayırır. Hz. İnsan olmayı ve ebediyen kaybetmeyi anlatıp onları birbirinden ayırarak; böyle yaparsan Hz. İnsan olursun, şöyle yaparsan hayvandan daha aşağı varlık olursun, diye ayırır.

Hâzâ belâgun lin nâs: "Bu (Kur'an) insanlar için bir tebliğdir" Allah, insana tebliğ eder. **Ve li yunzerû bihî:** "(İnsanlar) Onunla uyarılsın diye." Allah, kulları akıllarını başlarına alıp kendilerine gelsin ve uyudukları uykudan uyansınlar diye Kur'an'ı indirmiştir. **Ve li ya'lemû ennemâ huve ilâhun vâhid:** "Ve onun (Allah'ın) tek bir ilah olduğunu bilsinler." Allah'ın Vahid ismi; sıfatlarında ve isimlerinde bir olan demektir. Allah'ın vahid olduğunu en güzel isimlerin Allah'a ait olduğunu bilsinler ve anlasınlar diye Allah bu Kur'an'ı indirmiştir. **Ve li yezzekkere ulûl elbâb:**[21] "Bir de aklını kullanan gönül sahipleri, (temiz akıl sahipleri) hatırlasın diye." Kendindeki güzelliği hatırlasın ve görsün diye. Yalnız insan aklını kullanmazsa böyle yapamaz.

Tebârakellezî nezzelel furkâne alâ âbdihî: "Allah mübarektir. Furkan'ı kuluna indiren odur." Ondan gelen nimet ve ikram süreklidir, daimidir. Hakkı batıldan ayıran fırkanı o indirmiştir. **Li yekûne lil âlemîne nezîrâ:**[22] "Bütün âlemler için uyarıcı olsun diye (Furkan'ı indirmiştir)." Bütün âlemler doğruyu,

[20] Târık /13
[21] İbrâhîm /52
[22] Furkân /1

aydınlık ile karanlığı, hak ile batılı anlasın diye, Allah Furkan'ı indirmiştir.

Nezzele aleykel kitâbe bil hakkı musaddikan limâ beyne yedeyhi ve enzelet tevrâte vel incîl:[23] "(Allah) Sana kitabı hak ile indirmiştir. Kendinden öncekileri Tevrat ve İncil'i doğrulayıcı olarak (indirmiştir)." Yani Tevrat ve İncil'de ne varsa Kur'an'da da o vardır. Biri kalkıp; "Tevrat'ta bu vardır" diyorsa onu Kur'an'ın ölçüsüne vurmak lazım. Eğer Tevrat'ta var olan söz Kur'an'da yoksa ve Kur'an'a uymuyorsa o yanlıştır, ayet değildir.

İnnâ enzelnâ ileykel kitâbe bil hakk: "Biz sana kitabı hak ile indirdik." **Li tahkume beynen nâs:** "İnsanlar arasında onunla hükmedesin diye." **Bimâ erâkallâhu ve lâ tekun lil hâinîne hasîmâ:**[24] "Sakın hainlere arka çıkma, (hainlerin savunucusu olma). Allah'ın sana gösterdiği gibi (hükmet)."

Ve innehu le tenzîlu rabbil âlemîn:[25] "Muhakkaki o (Kur'an) âlemlerin rabbinin indirmesidir." Birinin Kur'an'a bakarken; "bunu Allah bana indirmiştir" deyip bakması, öyle okuyup anlaması lazım. Yoksa Allah'a da kendisi gibi bakmış olur. Allah'ın kelamına sıradan bir söz gibi bakıp dinleyen biri, Allah'a da sıradan biri gibi bakmıştır.

Ve innehu le huden ve rahmetun lil mu'minîn:[26] "Muhakkak ki bu (Kur'an) mü'minler için hidayet ve rahmettir." Mü'min olunmayınca ne hidayet ne de rahmet olur. **İnne hâzâ le huve hakkul yakîn:**[27] "Şüphesiz bu (Kur'an) hakikattir." Hem de tadılarak yaşanması gerekendir. Hakkul yakîndir; yani ayetleri

[23] Âl-i İmrân /3
[24] Nisâ /105
[25] Şuarâ /192
[26] Neml /77
[27] Vâkıa /95

tatmak gerekir. **İnnehu le Kur'anun kerîm:**[28] "Muhakkak ki o kerim olan Kur'an'dır." Yani insanı ikrama nail kılacak olan kitaptır.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e buyurur; **Ve iz ehaznâ minen nebîyyîne mîsâkahum ve minke:** "Biz senden ve (diğer) peygamberlerden misak (söz) almıştık." **Ve min nûhın ve ibrâhîme ve mûsâ ve îsâbni meryem:** "Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan söz almıştık." Allah onlardan nasıl söz almıştı, bu söz nasıl bir sözdü? **Ve ehaznâ minhum mîsâkan galîzâ:**[29] "Hem de sapasağlam bir söz almıştık."

Bu söz; peygambere hangi kitabı indirmişse ve o kitapta Allah neyi vahyetmişse; "ben buna uyarım, ben böyle olurum, ben senin bu kitabın olurum" sözüdür; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "ben canlı Kur'an olurum" Hz. İsa (a.s.); "ben canlı İncil olurum" Hz. Musa (a.s.); "ben canlı Tevrat olurum" diye söz vermişti. Diğer peygamberlere de Allah neyi vahyetmişse onlar da; "ben senin canlı vahyin olurum" demişlerdi.

Allah'a verilen bu söz sadece peygamberlere ait bir söz değildir, aynı zamanda ona iman eden her bir mü'min için de bu böyledir. Bir mü'min; "ben Kur'an'a iman ettim" derse "ben canlı Kur'an olacağım" diye Allah'a söz vermiş olur; yani Allah ile ahitleşmiştir. Hem de sapasağlam bir söz ile ahitleşmiştir. Eğer o söz veren kişi; "ben Müslümanım" deyip Allah'a verdiği sözü yerine getirmiyorsa onun Müslümanlığı sadece sözde kalır. Eğer sen Müslüman değilsen o zaman niye; "ben Müslümanım" diyorsun! Niye söz veriyorsun!

Ve temmet kelimetu rabbike sıdkan ve adlâ: "Rabbinin kelimeleri (sözü) hem doğruluk bakımından hem de adalet

[28] Vâkıa /77
[29] Ahzâb /7

bakımından tastamamdır (eksiksizdir)." **Lâ mubeddile li kelimâtihî:**[30] "Onun kelimelerini kimse değiştiremez." Kelimelerinde bir değişiklik olmaz. Allah'ın bütün peygamberlere vahyettiği kelimeleri değişmez, o vahiylerde değişiklik bulunmaz ve hiç kimse o kelimeleri de değiştiremez. Allah bir şeye "güzel" desin sonra başka biri onu değiştirsin. Böyle bir şey mümkün değildir.

Ve lekad âteynâke seb'an minel mesânî vel Kur'anel azîm:[31] "And olsun ki biz sana tekrar tekrar okunan o yediliği (Fatiha'yı) ve azim Kur'an'ı verdik." Fatiha Suresi'nin inmesi Allah'ın, kullarına olan rahmetidir. Aslında Allah bu ayetle kullarına; "sen Kur'an'ı bilmiyorsan işte sana Kur'an'ın özeti olan ve tekrar tekrar okunan Fatiha Suresi, al özet olarak önce Fatiha'yı oku ve anla, sonra Kur'an'ı anlar, tefsir edersin" demiştir.

Bütün Kur'an, Fatiha Suresi'ni tefsir eder ve aynı şekilde bütün Esmau'l Husna da Fatiha'daki isimleri tefsir eder.

İnnâ nahnu nezzelnâz zikre ve innâ lehu le hâfizûn:[32] "Muhakkak ki bu zikri (Kur'an'ı) biz indirdik ve onu koruyacak olan da biziz." **Kul:** "De ki." **İnnemâ unzirukum bil vahyi ve lâ yesmeus summud duâe izâ mâ yunzerûn:**[33] "Ben sizi sadece vahiyle uyarıyorum; ancak sağır olanlar uyarıldıklarında çağrıyı işitmezler." Yani ben sadece onu size inzal ediyorum, gözünüzün önüne seriyorum; ama sağır olanlar bu uyarıyı işitmez. Kim Allah'ın vahyini işitmiyor ve anlamıyorsa o sağırdır.

Ve kezâlike enzelnâhu hukmen arabiyyâ: "İşte biz onu (Kur'an'ı) Arapça bir hüküm olarak indirdik." **Ve le initteba'te ehvâehum ba'de mâ câeke minel ilm:** "(Allah'ın) Sana verdiği bu

[30] En'âm /115
[31] Hicr /87
[32] Hicr /9
[33] Enbiyâ /45

ilimden sonra onların hevasına (isteğine) uyarsan." **Mâ leke minallâhi min veliyyin ve lâ vâkin:**[34] "Allah'ın karşısında hiç kimse sana veli olamaz ve seni koruyamaz." Allah'ın vahyine uymayıp başkalarının hevasına, arzusuna, konuşmalarına uyarsan senin için bir veli bulunmaz ve sen, Allah'ın veliliğini kaybedersin. Böyle bir durumda Allah'a karşı hiç kimse de seni koruyamaz. Bu; "sen belanı buldun" demektir.

Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resullerine, ahirete ve Allah'ın likasına (Allah'a kavuşmaya) nasıl iman edilir, hep beraber öğrenmeye çalışıyoruz.

İşi özünden anlamaya; yani Allah'ın muradı neyse onu anlamaya çalışıyoruz. Bunun için de mutlaka aklı sonuna kadar kullanmak gerekir. Onun için Allah önce; "melekelere iman" dedi; yani akli melekeleri kullanmak gerektiğini bize öğretti. Meleklere imandan sonra kitaplara iman etmek gerekir; çünkü kitaplara imanı anlamadan da resullere imanı anlayamayız. Hepsi birbiriyle bağlantılıdır. Dolayısıyla yolu da imanı da adım adım yürüyüp öğrenmek ve anlamak lazımdır.

Allah'ın kitaplarına iman ne demektir, Allah'ın kitabı olmak demek ne demektir, önce bunu anlamak gerekir. Öylece çıkıp; "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur'an'dı" demekle iş bitmez, ona iman edilmez; çünkü önce Allah'ın kitabı nedir, canlı Kur'an nedir, bunu anlamak gerekir. "Allah'ın resulü böyle olmak mecburiyetindeydi, canlı Kur'an olmak zorundaydı; ama bizim için böyle bir şey yok" demek Kur'an'a iman edilmediğini gösterir.

Peki, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur'an ise sen nesin? Hadi sen, Allah'ın kitabı değilsin, Kur'an değilsin, bu durumda sen de şeytanın kitabı; kendi vehminin, nefsinin ve zannının kitabı olmaz mısın?

[34] Ra'd /37

Allah Kıyamet günü için; **"kitabını önüne açacağız"**[35] buyurur. Yani "al kitabını oku, işte sen busun" der. Kitabını önünde açar demek kitabını aynen kulun önünde açar demektir. O kitabı, kul kendisi yazdırmıştır. O, yazdırmasaydı sorumlu olmazdı. Onun için daha önce; "kul isterse kendini Allah'a, isterse şeytana yazdırır" demiştik. Bütün sahabeler kendini Allah'a yazdırmıştır.

Nasıl ve neyle yazdırmıştır?

Bu yazının mutlaka bir kalemi vardır. Bu kalemin ne olduğunu anlamak için aklımızı kullanıp tefekkür etmemiz gerekir. Mesela Allah, kullarına imanı; yani muhabbeti verirken bunu bir hidayetle verir. Peki, hidayeti neyle verir? -Elbette ki bir vesileyle; yani peygamberiyle, resulüyle verir. Bu durumda Allah, resulünü kalem olarak kullanmış olur. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kalem olarak kullanıp müşriklerin gönlüne imanı yazmış ve onları sahabe yaparak gökteki yıldız haline getirmiştir.

Allah, Kur'an'a bir de "nücûm" yani parça parça ayetler der. Her bir ayet bir yıldız mesabesindedir. Kişinin bütünüyle Kur'an olması mümkün olmayabilir, her bir insan için bu böyledir; ama en azından nücûm olmalıdır; yani bir ayet olmalıdır. Bir ayet dahi olsa bu onu kurtarır. O bir ayeti alıp onu bütün gönül kitabına yazdırırsa gökteki yıldız gibi olur. Eğer Allah'ın sadece bir ismi, insanın üzerinde tecelli ederse o kişi o isimle Allah'a halife olur, Hz. İnsan olur.

Onun için bunu doğru anlamak lazım, peygamber varisi olan Mürşid-i Kâmiller, kıyamete kadar Allah'ın kalemidir; hem de kudret kalemidir. Allah, onunla yazar, muhabbeti ve hidayeti onunla verir, sırat-el mustakimi onunla gösterir. Eğer biri; "ben bütün bunları tek başıma yaparım" derse haddini aşar. Böyle

[35] İsrâ /13

söyleyen birinin ne söylediğinden de haberi yoktur. Madem tek başına yapabiliyordu niye şimdiye kadar yapamadı o zaman? Kişi; "ben elimi açar dua ederim Allah verir" diyebilir. Evet, Allah verir; ama Allah her şeyi bir vesileyle verir. Allah ayeti kerimede; **"Allah'a yaklaşmak için vesile arayın"**[36] diye emreder. Kendini Allah'ın önüne koyup; "hadi beni yaz" demen lazım; ama bunun için orada bir de kalemin olması gerekir. **"Allah kalemle talim etti"**[37] derken kalemi, bir de bu ayeti tefekkür ederek anlamak gerekir.

Söyledim, Allah'ın kitabı olan Kur'an sonsuz bir deryadır. Oradan sadece biraz içmeye çalışıyoruz. Doğrusunu söylemek gerekirse bir şeyi anlatmaya çalışırken nasıl anlatacağımızı bilemiyoruz. Bu, bir deryayı bir kaba sığdırmak gibi bir şeydir. Aslında beş yüz, altı yüz tane ayet çıkarmıştık; fakat birkaç tanesini getirdim, onları da okuyamadım zaten.

Ebediyen kazanabilmek için insanın aklını kullanıp ayetler üzerinde "nasıl iman edebilirim veya iman etmiş miyim, etmemiş miyim, rabbim Allah'tır demiş miyim, dememiş miyim" diye bütün bunları tefekkür edip anlamaya çalışması ve kendi gönlünü, nefsini kontrol etmesi gerekir.

Bizim anladığımız kadarıyla Allah bizi huzura alırsa eğer Kur'an'a, vahyine, peygamberlerine göre bir hesapla bizi hesaba çekerse işimiz gerçekten çok zordur. Mesela böyle birkaç kelimeyle anlatırken bile ne kadar zor olduğunu hemen anlarız.

Allah'ın bizden istediği kulluk, kendi varlığımızdan kurtulup; "Allah" demektir, bütün varlığımızda Allah'ın esmasının tecelli etmesi demektir. Bizim bütünüyle canlı Kur'an olmamız demektir, bütünüyle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz olmamız demektir.

[36] Mâide /35
[37] Alak /4

Hakikat böyledir, Allah'ın bizden istediği kulluk böyledir, kul budur. Allah; "ben senden böyle bir kul olmanı istiyorum" deyip Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i önümüze örnek olarak koyar.

Bir de ne buyurur ayeti kerimede; **"o gün (Kıyamet günü) her ümmetten bir şahit, seni de hepsinin üzerine şahit olarak getireceğiz (o zaman onların hali nasıl olur?)"**[38] Hz. Aişe (r.a.) annemiz anlatır; *"Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir gece sabaha kadar bu ayeti okuyup ağladı." Sabaha kadar sadece bu ayeti tekrar edip ağladı. Namaz kıldı, secde etti, ayeti okuyup bir daha secdeye gitti, bir daha ağlayıp feryat etti. Sabaha kadar bu ayeti okuyup, tekrar tekrar ağladı"*

Bizim de biraz önce anlattığımız şey buydu.

Şahit demek örnek demektir. "Her ümmetten şahitlerini çıkarırız" dedi Allah; yani bu, örnek alınan her kimse onu öne çıkaracağız demektir. O şahide uyanlar zaten onun ümmetidir. "O şahitlerin üzerine de seni şahit olarak getiririz" buyurdu; yani Allah, kullarını peygamberin ölçüsüne vurur, kim onu ne kadar örnek almışsa, ona ne kadar uymuşsa onun şahitliği o kadar kabul edilir. Eğer kişi, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e uymamış, onun gibi olmamışsa o, Kur'an'ı yalanlamıştır, resulünü yalanlamıştır. Bir Mürşid-i Kâmil'e uyanlar da aynı şekilde mürşitlerine ne kadar benzemiş, ne kadar onun gibi olmuşlarsa onun şahitliği o kadar kabul edilir; yani o kişi mürşidini şahit olarak, örnek olarak o kadar kabul etmiştir.

Belki her bir kul işi tek tek beceremeyebilir. Baktığımızda peygamberlerle beraber olanlar için de bu böyledir ve kıyamete kadar da böyle devam eder. Allah ayeti kerimede; **"Allah'ın kelimelerinde (âdetinde, sözünde) bir değişiklik bulamazsın"**[39]

[38] Nahl /89
[39] Yûnus /64

buyurur. Eğer cemaat halinde bir iş yapılır ve orada Allah'ın rızası kazanılırsa Kıyamet günü kurtuluş olur. Ya, tek başına canlı Kur'an olman lazım, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in güzelliğinin senin üzerinde görünmesi, onun ahlakına bürünmen ve Allah'ın sana zatıyla, sıfatıyla tecelli etmesi lazım ya da nasıl ki Allah sahabeye; **"Allah, o ağacın altında sana biat eden mü'minlerden razı olmuştur"**[40] dediyse senin de bir peygamber varisine biat ederek cemaat halinde hareket etmen lazımdır. Üçüncü bir kurtuluş yoktur.

Hep beraber umreye giden sahabe, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ölümüne biat eder; yani "seninle birlikte savaşa geleceğiz ve öleceğiz" der. Tek kelimeyle; ölümüne biat yaparlar. Bedir Savaşı'na katılanlar için de durum böyledir. Onlar da tabiri caizse ölümüne gitmiş ve Allah onlardan da razı olmuştur. Bu, Allah'ın toplu haldeki razı oluşudur. Allah, neden sahabeden böyle toptan razı olmuştur? -Allah'ın resulünün yanında durdukları; "seninle beraberiz, senin yaptığın gibi yaparız" dedikleri için Allah hepsinden toptan razı olmuştur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in tek bir gayesi vardır. O da; Allah'ın vahyini ulaşabileceği her yere ulaştırmak, hidayeti, Allah'ın nurunu taşımaktır. Eğer bu toplu halde, cemaat halinde, ümmet halinde yapılıyorsa; yani Allah'ın vahyini kullarına ulaştırmak için çaba gayret sarf ediliyorsa ve o cemaatte bulunanlar tavırlarını ortaya koymuşlarsa bu durumda Allah'ın rızası kazanılır. Yoksa tek başına işi becermek gerçekten çok zor bir şeydir; ama Allah, kullarına en azından böyle bir imkân tanımıştır.

Yalnız ben başka bir şey daha söyleyeyim; eğer Allah birini bir Mürşid-i Kâmil ile kendine davet ediyorsa Allah'ın burada bir

[40] Fetih /18

muradı var demektir. Bu davetin sebebi; o kul işi anlayıp öğrensin, bilsin, Allah'ın huzurunda nasıl durulacağını anlasın ve Allah'a karşı nasıl bir hal içinde olması gerektiğini öğrensin diyedir.

Biraz önce de dediğim gibi Allah'a; "ya rabbi! Şunu söyle yap, bunu böyle yap" diyen bir kul, kul değildir. Kul; "ya rabbi! Sen benden ne istiyorsun, benim ne yapmamı istiyorsun, nasıl yapsam doğru yapmış olurum, nasıl yapsam rızanı kazanmış olurum?" diyendir.

Aynı şey cemaat için de geçerlidir. Eğer bir cemaat hak üzerinde bir cemaat ise; yani Allah'a davet ediyorsa, Allah'ın vahyini üzerinde taşıyıp, onu insanlara ulaştırmaya çalışıyor, Allah ile davet ediyorsa, Allah'ı sevmeye, Allah'a iman etmeye, Allah'a teslim olmaya, itaat etmeye, Allah'a karşı takva sahibi olmaya, Hz. İnsan olmaya davet ediyorsa bu durumda o cemaattekilerin her birinin; "ben ne yapabilirim" demesi gerekir. Eğer o cemaattekiler böyle söylüyorsa vahyi taşıyor ve sorumluluk istiyorlar demektir. Sorumluluk verilince de onu taşıyıp; "ben ne yapabilirim" diyorlarsa gerçekten onlar cemaatle beraber olmuş olurlar.

Ama ne yazık ki cemaatler artık böyle değildir. Şimdiki cemaatler nasıl bir haldedir? -O cemaatte bulunanlar; "cemaat benim için ne yapabilir, cemaat benim için şöyle yapsın, bana böyle yardım etsin, şunu şöyle yapsın" düşüncesiyle cemaate giderler. Allah'a imanları böyle olduğu için imanlarını da oraya bu şekilde taşırlar.

Hâlbuki cemaatin içinde olanların orada Allah'a kulluğu öğrenmesi gerekir. Önce cemaatin içindeyken; "ben burada ne yapabilirim" demesi gerekir ki sonra Allah'a; "ya rabbi ben senin için ne yapayım" diyebilsin. Cemaate gidenlerin o cemaatin içinde bunu öğrenmesi gerekir. Eğer cemaatin içinde bunu öğrenmez,

mürşidine; "senin için ne yapayım" demezse Allah'a bunu nasıl söyleyebilir!

Allah birini hak cemaate bırakarak o kişiye; "buyur, bana gelme imkânı, bana dost olma, vasıl olma, cemalimi müşahede etme imkânı" diyor; ama o hâlâ orada Allah'a; "sen benim için ne yapabilirsin" diyor. Hâlâ; "ben senin için ne yapabilirim" seviyesine gelememiş. Daha da kötüsü, mürşidi onun istediği gibi yapmayınca bu sefer; "niye böyle yapmadı, niye şunu şöyle yapmadı" diye kızıyor. Artık onun, mürşidine mürşitlik mi yoksa dervişlik mi yapacağına karar vermesi lazım. Eğer o, mürşidiyle kulluğu öğrenemezse, Allah'a karşı bu isyankâr tavrını kendi başına değiştiremez; ancak mürşidi onu değiştirebilir. Kişinin, mürşidiyle beraber değişmesi gerekir.

Onun için Allah'a kul olmak, âbd olmak öyle kolay bir şey değildir. Mesela bakıyoruz, öyleleri vardır ki haliyle ve ibadetiyle kul gibi görünür; ama Allah onun sevmediği bir şey yapınca hemen isyan edip; "ben bunu beğenmedim, bunu kabul etmiyorum, sen bana bunu nasıl yaparsın" deyip Allah'ın vahyinin tabiriyle "rabbim bana ihanet etti (bana hainlik yaptı)"[41] der. Bir de kalkıp mürşidine; "ben nasıl biriyim" diye de sorar. Önce sen, boynunu rabbine büküp; "ben senin kulunum, ben senin âbdinim" de. Allah da sana "kulum" derse senin kazanamayacağın hiç bir şey yoktur.

Ne buyurdu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın öyle kulları var ki üstleri başları yırtıktır. İnsanlardan bir şey istediklerinde, insanlar onlarla alay ederler. Allah'a yemin ederim ki onlar, sekiz kat cenneti içindekilerle beraber Allah'tan isteseler Allah onlara verir. Allah katında onlar böyle bir hale sahiptir."*

[41] Fecr /16

Mesele; gönül meselesi, iman meselesi, Allah'a; "ben senin kulunum, ben senin âbdinim" deme meselesidir.

Onun için yapmamız gereken şey; rabbimize dönüp "ben senin kulunum, sen de benim rabbimsin" demektir. Mesela benim, sizin de devamlı şahit olduğunuz bir duam vardır. Devamlı; "ya rabbi! Sen benim yüceler yücesi rabbimsin, ben de senin aciz, günahkâr, hatalı, kusurlu, bütünüyle sana muhtaç olan kulunum" diyorum. Bu dua benim sıkça tekrar ettiğim bir duadır. Hepiniz bunu benden tekrar tekrar dinlemişsinizdir.

Böyle söylememin sebebi nedir?

Eğer ben size örnek olacaksam, siz de benim gibi yapacaksanız, "siz de böyle söyleyin" diyorum. Ben böyle söylüyorsam bunun sorumluluğunu taşıyorum. Benimle beraber olanlar benimle beraber kul olmayı, âbd olmayı öğrenmelidir. Allah'a nasıl hitap edeceğini, Allah'a karşı nasıl bir hal, nasıl bir tavır içinde olmaları gerektiğini öğrenmelidir. Yoksa Allah bunun hesabını bana sorar. Ben böyle söylüyorsam bu; "ben böyleyim, sizin de böyle olmanız lazım, yoksa sizin hesabınızı veremem, yoksa bana uymuş olmazsınız" demektir. Bu bir sözden, birkaç kelimeden ibaret bir şey değildir. Ben böyleysem, böyle olduğumu söylüyorsam, size "siz de böyle olun" diyorsam bu durumda sizin de kendinizi kontrol etmeniz gerekir.

Siz de gerçekten benim söylediğim gibi söylüyor musunuz, bunu söylerken kalbiniz tasdik ediyor mu, gerçekten boynunuzu böyle büküyor musunuz, Allah size nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun; "rabbim güzel yaptı, rabbimin yaptığı en güzeldir" diyebiliyor musunuz! Yoksa işinize gelmeyince ona kızıyor; "senin yaptığını beğenmedim, neden bana böyle bir muamelede bulundun, bunu kabul etmiyorum" mu diyorsunuz; yani imtihanı

reddediyor; “senin bu imtihanını kabul etmiyorum” mu diyorsunuz!

Eğer kendimizi Allah’a yazdırır, Allah’ın kitabı olursak Allah neyi yazmışsa orada (gönül âlemimizde) onu buluruz. Onun yazdıracağı da vahyinden, Kur’an’dan başka bir şey değildir. Yazacağı odur, Allah yazacağını yazmış, yaptığı vahyi yapmıştır. Onun için ayete ters düşen bir gönül halimiz varsa, imanımızın bir parçası Allah’a ters düşüyorsa bilelim ki bu, Allah’a kendimizi yazdırmadığımız, Allah’a teslim olmadığımız içindir. Eğer teslim olursak; yani Müslüman olursak Allah bizi yazar.

Eğer biri; “buraya karışma, burayı ben yazacağım, bence buraya şunu yazalım” derse oraya “şeytan yazsın” demiş olur ki bu durumda kendini Allah’a yazdırmamış olur; ama bu tercihi insanın kendisi yapmıştır. Mesela; “kendini Allah’a yazdıran, gönlünü Allah’ın kitabı haline getirip Allah’ın nurunu saçacak olan insanı nereden bulacağız” denilirse cevabımız ne olur?

Evet, Allah, kardeşlerimize böyle bir imkân tanımıştır ve bu imkân onların önündedir. Kardeşlerimize yirmi senedir anlatıyoruz. Bu yirmi sene boyunca Allah bizi vesile edip gönüllere yazdırmıştır. Tabi ki bizim yazdığımız da vahiyden, imandan, tevhitten, aşktan, muhabbetten başka bir şey değildir. Herkes kendine bakacak eğer aşk olmamışsak, muhabbet olmamışsak, mü’min olmamışsak, Müslüman olmamışsak, Allah’ın kitabı olmamışsak kendimizi yazdırmadığımız içindir. Eğer kendimizi yazdırmaya müsaade etseydik Allah onu mutlaka bizimle yazardı. Evet, ne demek istediğimi arkadaşlar iyice anlamıştır inşallah.

Sen bana müsaade edersen ben senin gönlüne vahiyden başka bir şey yazar mıyım? Allah benimle bundan başka bir şey yazar mı? -Yazmaz. Sen kabul etmemişsen, onu yazmama müsaade etmemişsen bu durumda kendini kınaman lazım.

Allah böyle bir imkânı tanımıştır, inşallah hep beraber Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ahlakına, nuruna bürünür, canlı Kur'an olur, gittiğimiz yere de Allah'ın vahiy nurunu saçarız. Allah'ın zatıyla ve sıfatıyla tecelli ettiği, meleklerin secde ettiği varlık olur, Hz. insan oluruz. Gittiğimiz yere de Allah'ın ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in güzelliğini saçarız. İnsan olmak budur; gerisi hüsrandır, gerisi kaybetmektir.

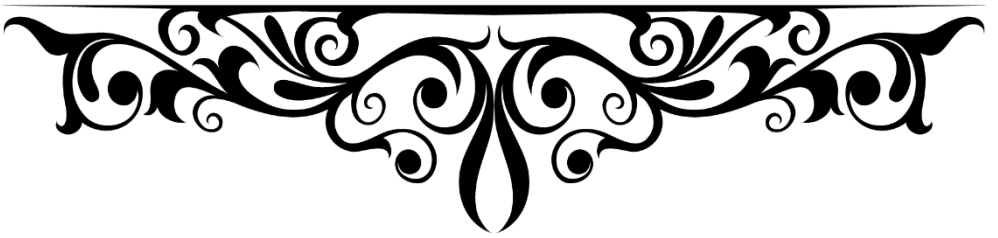
Allah hepimizi aklını gerçek manada kullanan ve tedebbür edenlerden eylesin. Ayetlerin, varlığın arkasındaki manayı görenlerden, anlayanlardan eylesin. Tefakkuh edenlerden, Allah'ın ayetleri üzerinde, varlık üzerinde derinlemesine düşünüp tefekkür edenlerden eylesin. Eşyanın hakikatini olduğu gibi görenlerden eylesin. Allah hepimizi gerçek manada iman edenlerden, kitaplarına iman edenlerden, Kur'an'a iman edenlerden, canlı Kur'an olanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

KİTAPLARA İMAN

2

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Kitaplara imanı hep beraber anlamaya çalışıyorduk. Sadece; "ben Allah'ın kitabına iman ettim" demekle imanın olamayacağını, mutlaka her bir ayete tek tek iman etmemiz gerektiğini ve iman ettiğimiz ayetleri ahlaka dönüştürmemiz gerektiğini anlatmıştık.

Kitaplara iman derken sadece Allah'ın indirmiş olduğu kitaplara değil, bir de kâinat kitabına iman etmek gerekir. Kâinat kitabına iman edebilmek için de kâinat kitabını okumak lazımdır. Bir, kâinat kitabı vardır; bütün varlık, bütün kâinat Allah'ın kitabıdır, ayetleridir. Bir de kâinatın özü, hakikati, kâinatın kendisinden tecelli ettiği varlık olan Hz. insan kitabı vardır; yani insanın kendisi de Allah'ın kitabıdır ve insanın o kitabı okuması gerekir. Bir de Allah'ın indirdiği, inzal ettiği kitap vardır. Allah'ın indirdiği kitap ise kâinat ve insan kitabını tefsir eder, anlatır.

Bütün varlık, Allah'ın zatının ve sıfatlarının tecellisi olduğu için Allah bütün varlıkta kendi güzelliğini anlatır ve gösterir. Ona halife olan insan okusun ve anlasın diye onu anlatıp gösterir. Eğer insan, kâinat kitabını okumazsa Allah'ın inzal ettiği kitaptan bir şey anlayamaz.

Kur'an bir sevap kitabı ya da sadece bir takım emirler ve nehiyler kitabı değildir. Allah Kur'an'da kendini, kâinatı ve varlığı anlatır. Allah'ın kitabında anlatmadığı hiçbir şey yoktur. Onun için

bütün varlık Allah'ın ayetleridir. Bunu kim söylüyor? -Allah söylüyor.

Ayeti kerimede; **"muhakkak ki göklerde ve yerde mü'minler için ayetler vardır"**[1] buyurur.

Yerde, gökte ve ikisi arasında her ne varsa içindekilerin hepsi Allah'ın ayetleridir. Eğer ayet ise o halde onları okumak gerekir. Aynı zamanda ayet demek bir şeye işaret eden delil demektir; yani Allah işaret eder.

Peki, yerler ve gökler neyi işaret eder?

Allah'ı, Allah'ın güzelliğini, Allah'ın El Esmau'l Husna'sını ve kudretini işaret eder. Eğer biz Allah'ın işaret ettiğini görmez, sadece o ayeti okuyup geçersek onu anlamamış oluruz. Anlamış olmak için Allah neye işaret ediyorsa onu okuyup anlamak gerekir.

Ayet aynı zamanda mucize demektir. Mucize demek ise insanı aciz bırakan olağanüstü şey; yani Allah'tan başka hiç kimsenin yapamayacağı şey demektir. Bütün varlık mucizedir, Allah'ın ayetleridir. Onun için Allah hepsine ayet der.

Allah bir ayeti kerimede; **"ondan başka ilah yoktur"**[2] buyurur. O zaman bütün varlık; "Lâ ilâhe illallah" der. Eğer bütün varlık üzerinden "lâ ilâhe illallah" demezsek varlığı, kendimizi bir ayet gibi, bir kitap gibi okumuş olmayız. Allah'ın indirdiğini, tefsir ettiği varlığı, insanı, Allah'ın El Esmau'l Husna'sını okumuş ve anlamış olmayız.

Allah neye ayet demiştir?

[1] Yûsuf /105
[2] Haşr /22

Ay'a, Güneş'e, yıldızlara, ekilen bütün mahsulâta, otlara, zeytine, zeytin ağaçlarına, zeytinlik bahçelerine, hurma bahçelerine, üzüm bağlarına, nar bahçelerine; yani meyvelerin her türlüsüne, rızık olarak verdiği her şeye ayet demiştir. Yağmura, bütün sulara ve bütün hayvanlara da ayet demiştir. Hatta bir kısım hayvan türlerinin ismini de verip; ata, eşeğe, katıra, deveye ve her türlü bineğe, ayetlerin indiği zamanda bilmediğiniz ama Allah'ın sizin için yaratacak olduğu daha nice bineklere; yani arabaya, gemiye, uçağa da ayet demiştir. Denizlere, denizdeki balıklara, bütün varlıkların her çeşidine, dağlara, ırmaklara, yollara, geceye, gündüze, her şeyin çift olmasına, gemilerin denizde yüzüşüne, havada uçan bütün kuşlara, uçan bütün mahlûklara ayet demiştir.

Allah, eşler için de ayeti kerimede; **"Allah'ın onları birbirine sevdirmeleri, birbirlerine merhamet ettirmeleri Allah'ın ayetlerindendir"**[3] demiştir. **"Sizin dillerinizin ve renklerinizin farklı farklı olması Allah'ın ayetlerindendir"**[4] buyurmuştur. Yıldırımlar, şimşekler, bulutlar, rüzgârlar ayettir. Rızkın daralıp genişlemesi, uyumak bunların her biri bir ayettir; yani ayet olmayan hiçbir şey yoktur. Allah; **"muhakkak ki göklerde ve yerde mü'minler için ayetler vardır"**[5] buyurmuştur. Allah aslında her şeyi ayet olarak okumamızı emreder. Kâinat ayetlerini okuyup Allah'ın kudretini, Allah'ın El Esmau'l Husna'sını ordan görmemizi ister.

Allah neden; "ayetleri oku, bütün bunları gör" diye bize emreder, onları ayet olarak görmezsek ne olur?

Bütün varlığı ayet olarak görmezsek hayvandan bir farkımız kalmaz. Hayvan da yer, içer, yatar ve gezer. Allah; insanı kendisini

[3] Rûm /21
[4] Rûm /22
[5] Yûsuf /105

tanısın, anlasın, Allah'ın güzelliğini kendi üzerinde görsün, Allah'ın kendisine verdiği kıymeti, değeri anlasın, bilsin ve bütün varlık üzerinden kendisini tanısın diye ayetleri okumaya davet eder.

Onun için ne buyuruyordu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"benim sermayem marifetullah, kazancım muhabbetullah, dinimin aslı da akıldır."*[6]

Marifetullah; Allah'ı tanımak demektir. Sermaye budur, sermaye; Allah'ı tanımaktır. İnsan bu sermayeyi kullandıkça; yani ayetleri okudukça kazanır. Peki, insanın kazancı nedir? -Elbette ki muhabbetullahtır. Kul, her varlık üzerinden ayetleri okudukça Allah'a olan marifeti dolayısıyla muhabbeti artar. Kısacası kul bütün varlık üzerinden Allah'a âşık olur. Onun için ne buyuruyordu Hz. Ali (r.a.) Efendimiz; *"hiçbir şey yoktur ki ondan önce, onunla beraber ve ondan sonra rabbimi görmemiş olayım."* Bu söz Hz. Ali'nin, varlığı Allah'ın ayeti olarak okuduğunu gösterir.

Hz. Ali (r.a.) Efendimiz'in; "ondan önce, onunla beraber ve ondan sonra" demesi ne demektir?

Ondan önce demek; o şey yokken de Allah var idi demektir. Onunla beraber demek; Allah onu yaratmış, onu varlıkta tutuyor demektir. Ondan sonra demek ise; o olmasa da orda tecelli eden yine Allah'tır, demektir. Kişi böyle bir bakış ile neye bakarsa baksın ondan önce, onunla beraber, ondan sonra rabbinin tecellisini ve kudretini görür. O varlık üzerinde mutlaka Allah'ın bir ismini müşahede eder ve görür. Her anda her şeyde hem de bütün varlıkla beraber; "Allah" der. Eğer insan böyle bir bakış ile bakmazsa kâinat kitabını okumamış, kendisini de Allah'ın kitabı olarak okumamış olur.

[6] Kadî İyâz, Eş-Şifâ bi Ta'rîfi Hukûki'l-Mustafâ, 1/289

Allah ayeti kerimede; **"onlara afakta ve enfuste ayetlerimizi göstereceğiz"**[7] buyurur. Afak; dış taraf, enfus ise; nefsinizde, içinizde demektir. Yani ayet; hem içinizde hem dışınızda ayetlerimizi size göstereceğiz manasına gelir. Peki Allah, ayetlerini kime gösterecek? -Elbette ki okuyanlara gösterecek. Biri gözünü kapatmışsa onu okuyamaz, eğer okuyacaksa Allah ona hem onun içindekini hem de dışındakini, hem maddi ayetleri, hem de manevi ayetleri gösterir; çünkü her şey bir ayettir. Zahiri olarak gördüğümüz her şey, manevi olarak aklımıza, hayalimize ve gönlümüze gelen her şey bir ayettir. Bütün olaylar, bütün meseleler; yani hayat baştan sona ayettir.

Kitap, ayetlerden meydana gelmiştir. Eğer Allah, kitabını göndermiş, ayetini indirmiş ve Allah'ın yarattığı her bir şey ayetse bu, okunsun ve anlaşılsın diyedir. Okunmayan kitap, kitap olmaz. Onun için okunmayan ayet de ayet olmaz.

Ayet demek bir de mucize demektir dedik. Allah, kitabında "mucize" kelimesini kullanmamış, mucizeye "ayet" demiştir. Mucize; insanı aciz bırakan şey demekti. İnsanın gücü bir şeye yetmiyorsa o zaman insan aciz kalmış demektir. İnsanın her şey karşısında acziyetini anlaması gerekir. Mucize olarak onu görüp acziyetini anlaması, rabbinin kudretini, azametini anlaması gerekir; yani acziyetinin ona; "sen benim yüceler yücesi rabbimsin, ben de senin aciz kulunum" dedirtmesi gerekir. Acziyetinin her hal, her durum, her bakış karşısında bunu mutlaka kula söyletmesi gerekir. Eğer söyletiyorsa o halde kul, ayetleri okuyor demektir. Kul; "sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum" deyince ne olur? -Allah'a teslim olur; yani Müslüman olur, hem de rabbine her konuda teslim olur; çünkü artık acziyetini anlamış ve tatmıştır.

[7] Fussilet/53

Ayet aynı zamanda işaret eden, delil olan şey demekti. Her şey Allah'ı işaret eder. Her şey Allah'ın güzelliğinin, El Esmau'l Husna'sının delilidir, işaretidir; yani ayetidir. Eğer varlık böyle okunursa, insan kendini böyle okursa Allah'tan başka bir şey göremez, Allah'tan başka bir şey bilmez, bilemez. Herhangi bir şey ki Allah'tan bağımsız olarak görülür, anlaşılır ve düşünülürse o şirk olur. Böyle bir bakış; "orda Allah yoktur" manasına gelir ki böyle bakanlar oradakileri Allah'a şirk koşmuş olur.

Onun için mü'min her an Allah ile beraberdir, nerde olursa olsun Allah'ın huzurunda, Allah'ın mülkünde olduğunu unutmayandır. Her anda bir ayetle, bir kitapla karşı karşıya olduğunu unutmayıp onu okuyandır. O ayeti okuyup marifetini ve muhabbetini arttırandır.

Allah'ın isimlerini, El Esmau'l Husna'yı öğrenmeye, anlamaya çalışırken Allah'ın isimlerinin ne olduğunu, kulda nasıl tecelli ettiğini hep beraber anlamaya çalışmıştık. Bir de insanda özel olarak, bütün mahlûkattan ayrı olarak Allah'ın zat tecellisi vardır ki; bu yüzden bütün varlık onun emrine amade kılınmış, melekler ve cinler ona secde ettirilmiştir. Peki, bir insan neyle meleklerin secde ettiği varlık haline gelir? -Tabi ki imanıyla, âbdiyetiyle, Allah'a halife oluşuyla, Allah'ın onda tecelli etmesiyle meleklerin secde ettiği varlık haline gelir.

Bütün insanlarda Allah'ın isimleri tecelli etmiştir. İnsan ise bu isimlerin bir kısmını örtmüştür.

İnsan bu isimleri örterse ne olur?

Tersi meydana gelir; yani merhameti olmayınca zalim olur, kerim olmayınca cimri olur, halim ve hoş görülü olmayınca da kaba ve sert biri olur. İnsan, Allah'ın güzelliğini kaybettikçe çirkinleşir. Allah'ın güzelliği, isimleri tecelli ettikçe de insan, Allah'ın güzelliğiyle güzelleşir. Bunun özünde, hakikatinde; yani

Allah'ın zatında ne vardır? Allah'ın zatında her ne varsa Allah'ın kuluna olan zati tecellisinde de o vardır.

Peki, Allah'ın zati tecellisinde ne vardır?

Allah'ın zati tecellisinde aşk vardır. "Allah" ismi, Allah'ın zat ismidir. "Allah" isminin 18 farklı manası vardır. Allah ismi; her yönüyle sevmek, muhabbet, aşk ve aşkla yanmak demektir. O zaman zati tecelli derken aşkı anlamamız gerekir. Eğer birinde aşk varsa Allah'ın zati tecellisi onun üzerinde görünmüş ve açığa çıkmış demektir. Açığa çıkmayan şey yok mesabesindedir; yani biri hazinesini toprağa gömmüş, ondan istifade etmiyorsa o hazine o kişiye ait değildir ve o kişiye de fayda vermez.

Onun için insanın hakikati aşktan ve sevmekten ibarettir. İnsan neyi severse onun peşinden koşar; yani sevgisini hangi tarafa yöneltirse sevgisi oraya gider. Dünyaya yöneltirse dünyaya, herhangi birine yöneltirse o yönelttiği kişiye, ahirete, cennete yöneltirse cennete ve Allah'a yöneltirse de Allah'a; yani sahibine gider.

Onun için insan sevdiği kadarıyla büyüktür. İnsanın kıymeti, değeri, şerefi sevdiğine göre ölçülür. Eğer biri dünyayı seviyorsa kıymeti, değeri, şerefi dünyalık kadardır. Bir mevkiyi seviyorsa değeri, şerefi, kıymeti o makam kadardır; ama eğer Allah'ı seviyorsa işte ona paha biçilmez, kıymet değer biçilmez, herhangi bir ölçüyle de onun şerefi ölçülmez; çünkü şerefini, kıymetini değerini Allah'tan alır.

Sevmek demek, iman demek, aşk demek; Allah'ın zati tecellisi demektir.

Bu, sadece bir görmek değildir; bu, hakkel yakîn olarak yaşanması gereken bir aşktır ve bu aşkın tadılması gerekir. Buna aynı zamanda "iman" denir. İnsan, Allah'ı sevdiğini ne kadar

tattıysa o kadar gerçek manada varlık olmuştur; çünkü bütün varlıklar fani, Allah ise bakidir. Eğer insan, Allah'ı sever, Allah'ın zati tecellisi o insanda tecelli ederse o kişi Allah ile beka bulmuş olur, Allah'ın sevgisi, aşkı, muhabbetiyle hakiki varlığını bulmuş olur. İnsan bunun dışında neyi severse sevsin, neyin peşinde koşarsa koşsun o sevip peşinden koştuğu şey fanidir. Sevdiği o şey onu diriltmez ve o kişi ölü mesabesindedir.

İnsanı dirilten, diri tutan tek şey imandır, kulun Allah'a olan sevgisi, aşkı, muhabbetidir. Dolayısıyla Allah'ın, kulunu sevmesidir. Kul, Allah'ı ne kadar seviyorsa Allah'ın sevgisine de o kadar layık olur; yani Allah da onu öyle sever. Kulun öyle bir iman etmesi, öyle bir Allah'a âşık olması lazım ki; her zerresi aşkla dolsun, her zerresi aşk olsun. Kulun her zerresi aşk olunca ne olur? -Allah'ın zati tecellisi onda tecelli eder.

Allah'ın bir de isimlerinin tecellisi vardır. Bütün isimlerin tecellisi insana bu sevgiyi getirir, getirmelidir. Getirmiyorsa o ismin tecellisi insanda yoktur demektir.

Allah seriu'l hisaptır; hesabı anında görendir. Kişi, Allah'ın bir ismiyle kullara, varlığa ve mahlûkata muamele ettiğinde o yaptığı muameleden dolayı Allah o isim üzerinden onu sever. Kul, o isim üzerinden imanı; yani aşkı ve muhabbeti kazanır. Allah'ın isimleri zatından ayrı değildir, ayrılmaz. O isim kulun üzerinde arttıkça kul o isimle beraber güzel olur. Kulun o isimden alacağı şey nedir? -Aşktır, muhabbettir, zati tecellidir. Allah'ın kula tecelli ettiği isimleri kul kullandıkça bunu kazanır, eğer kullanmazsa bunu asla kazanamaz.

Onun için Allah ayeti kerimede kaybedenler için; **"imanlarından bir fayda görmeyenler"**[8] buyurur; yani imanlarından istifade etmeyenler, buyurur. Böyle olanlar

[8] Secde /29

merhametli olmayı sever; ama merhamet etmez, onu kullanmaz. Cömert olmayı, kerim olmayı sever; ama ikram etmez. Halim olmayı, tevazu sahibi olmayı sever; ama tevazu göstermez. Yanlışı affetmeyi, mağfiret etmeyi sever; ama affetmez, cezalandırır ya da uyarıp, ikaz ederek hata yapanın hatasını kusurunu onun yüzüne vurur. Böyleleri imanından istifade etmemiş, Allah'ın verdiği o güzelliği yerinde kullanmamış, kullanamamıştır. Dolayısıyla da manevi olarak kaybetmiştir. Böyleleri imanlarını kullanmadığı için onların imanının olması da bir işe yaramaz.

Allah'ın kuldaki zati tecellisi aşktır.

Kul bu aşkı, Allah'ın hem afaktaki hem enfusteki hem zahiri hem batıni ayetlerini okuyarak kazanır. Okudukça, anladıkça sever ve severek kazanır. Öyle ki Allah'tan başka bir şey göremez hale gelir. O, nereye dönerse dönsün, neye bakarsa baksın göreceği güzellik Allah'a aittir. O, neyi severse sevsin, onun sevgisi Allah'a gider. Kendisi de buna dâhildir. Kendine bakınca kendisini de göremez. Kendisindeki bütün güzelliğin Allah'a ait olduğunu bilir, anlar ve bunu tadar.

Eğer insan; kâinat kitabını, insan kitabını okumazsa marifeti ve muhabbeti artmaz. Hele bir de onu yanlış okursa şirkten şirke yuvarlanır. Kendini veya herhangi bir şeyi Allah'tan bağımsız olarak gördüğünde şirke boğulur. Bununla ilgili ayetleri hep beraber anlamaya çalışalım. Öyle ki Allah'ın ayetlerini okuyup, Allah neye "ayet" diyor onu anlayalım.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Se nurîhim âyâtinâ fîl âfâkı: "Onlara ayetlerimizi afakta göstereceğiz." Dışarıda, varlıkta, bütün kâinatta, görebildiği her

şeyde ayetlerimizi göstereceğiz. **Ve fî enfusihim:** "Nefislerinde de (ayetlerimizi göstereceğiz)." Yani her bir insan için hem afakta hem enfuste her ne varsa ayettir. İnsan bunu okuyamazsa da biz ona göstereceğiz, buyurdu Allah. Biri anlamak istemese de Allah zorla gösterir. Allah, ayetlerini neden böyle gösterir? **Hattâ yetebeyyene lehum ennehul hakk:** "Ta ki onun hak olduğu ona beyan olsun diye." Onların hak olduğu onun tarafından anlaşılsın diye.

Hak demek; gerçek demek, insanın üzerinde Allah'ın bir muradının olduğunu anlamak, bunu tatmak, bunu görmek demektir. Allah; **"göğü, yeri ve ikisi arasındakileri batıl (boş) olarak yaratmadık"**[9] buyurur. Allah her neyi yaratmışsa onu hak ile yaratmıştır. Hak ile yaratmıştır ve hakkı gösterir. Afakta ve enfuste ayetlerimizi ona göstereceğiz ki; ona maddenin de, mananın da hak olduğu anlaşılsın, beyan olsun, apaçık bir şekilde önüne serilsin. **E ve lem yekfi bi rabbike ennehu alâ kulli şey'in şehîd:**[10] "Rabbinin her şey üzerinde şahit olması sana kafi değil midir (yetmez mi)?" Rabbinin sana bunu söylemesi senin bunu anlaman için yeterli değil midir? dedi Allah.

Ve fî halkıkum: "Sizin yaratılışınızda" **Ve mâ yebussu min dâbbetin âyâtun:** "Ve (Allah'ın) yeryüzünde yaydığı bütün canlılarda birer ayet vardır." **Li kavmin yûkınûn:**[11] "Anlamak isteyen bir kavim için (ayetler vardır)." Yalnız, bunu ancak anlamak isterse anlayabilir.

Ve sahhara lekum mâ fîs semâvâti ve mâ fîl ardı cemîan minhu: "(Allah) Göklerde, yerde (ve ikisinin arasında onlarda) her ne varsa hepsini size musahhar kılmış, (emrinize amade

[9] Sad /27
[10] Fussilet /53
[11] Câsiye /4

kılmıştır).” **İnne fî zâlike le âyâtin li kavmin yetefekkerûn:**[12] “Muhakkak ki bunda tefekkür eden kavim için (kimseler için, insanlar için) ayetler vardır.” Bunlar, okumak isteyenler için Allah’ın ayetleridir.

Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâti vel ardı yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ mu’ridûn:[13] “Göklerde ve yerde nice ayetler vardır ki onlar onun üzerinden sırtını çevirip (okumadan görüp bakarlar da) geçer giderler.”

Halakallâhus semâvâti vel arda bil hakk: “Allah gökleri ve yerleri hak ile yaratmıştır.” Yani Allah, gökleri ve yeri bir muradı olduğundan dolayı yaratmıştır. İnsan, onların üzerinde hakkı, Allah’ın güzelliğini, kudretini görsün, Allah’ın kendisine verdiği kıymeti değeri anlasın diye Allah gökleri ve yeri yaratmıştır. **İnne fî zâlike le âyeten lil mu’minîn:**[14] “İşte bunlar, mü’minler için elbette ayettir.” Yerlerde ve göklerde bunun hak olduğunu görenler için ayetler vardır ve mü’minler bu ayetleri okur.

İnne fî halkıs semâvâti vel ard: “Muhakkak ki göklerin ve yerin yaratılışında.” **Vahtilâfil leyli ven nehâr:** “Gece ile gündüzün peş peşe gelişinde.” **Vel fulkilletî tecrî fîl bahri bimâ yenfeun nâs:** “Gemilerin, insanların istifade etmesi için denizin üzerinde yüzmesinde.” **Ve mâ enzelallâhu mines semâi min mâ’:** “Allah’ın gökten indirdiği suda” **Fe ahyâ bihil arda ba’de mevtihâ:** “Yeryüzünün ölümünden sonra (Allah’ın gökten suyu indirip) onu diriltmesinde.” **Ve besse fîhâ min kulli dâbbeh:** “Her türlü canlıyı orada (yeryüzünde) yaymasında.” **Ve tasrîfir riyâh:** “Rüzgârı estirmesinde.” **Ves sehâbil musahhari beynes semâi vel ard:** “Bulutları rüzgâr ile yerle gök arasında evirip çevirmesinde.” **Le**

[12] Câsiye /13
[13] Yûsuf /105
[14] Ankebût /44

âyâtin li kavmin ya'kılûn:[15] "Aklını kullanan kavim için (bunlarda) ayetler vardır." Bunların her biri, aklını kullananlar için birer ayettir.

Kişi, aklını kullanmadan, anlamaya ve düşünmeye çalışmadan ayetleri okuyamaz. Bunların her biri aklını kullananlar için bir ayettir, dedi Allah. Onun için önce meleklere imanı anladık; yani aklımızı kullanmayı anladık nitekim akıl kullanılmadan iman edilmez.

Ve lillâhi mulkus semâvâti vel ard: "Yerlerin ve göklerin mülkiyeti Allah'a aittir." **Vallâhu alâ kulli şey'in kadîr:**[16] "Allah her şeye kadirdir." **İnne fî halkıs semâvâti vel ardı vahtilâfil leyli ven nehâr:** "Muhakkak ki (Allah'ın) yeri ve göğü yaratmasında, gece ve gündüzün peş peşe gelmesinde." **Le âyâtin li ulîl elbâb:**[17] "Gönül sahipleri için (bunlarda) elbette ayetler vardır." Bu ayetler, okunması ve anlaşılması gereken ayetlerdir. Allah'ın kudretinin ve güzelliğinin görülmesi gereken ayetlerdir.

E lem yerev ilât tayri musahharâtin fî cevvis semâi: "Göğün boşluğunda boyun eğdirilmiş olarak kuşları görmüyorlar mı?" **Mâ yumsikuhunne illâllâh:** "Onları, Allah'tan başkası tutmuyor." Onlar kendi kendine havada durmuyor, uçmuyorlar. Onları havada tutan Allah'tır. **İnne fî zâlike le âyâtin li kavmin yu'minûn:**[18] "İman eden bir kavim için bunlarda ayetler vardır." Kuşları da okumak gerekir. Kuşların, Allah'ın kudretiyle havada durduğunu bir ayet gibi okumak gerekir.

[15] Bakara /164
[16] Âl-i İmrân /189
[17] Âl-i İmrân /190
[18] Nahl /79

Ve cealnâs semâe sakfen mahfûzâ: "Gökyüzünü korunmuş bir tavan kıldık." **Ve hum an âyâtihâ mu'ridûn:**[19] "Bunlar onun (Allah'ın) ayetleridir. Onlar ise (bu ayetlerden) yüz çeviriyorlar."

Yuhricul hayye minel meyyiti ve yuhricul meyyite minel hayy: "Ölüden diriyi çıkaran ve diriden de ölüyü çıkaran odur." **Ve yuhyil arda ba'de mevtihâ:** "Yeryüzünü ölümünden sonra dirilten (odur)." Yağmuru indirir, onu yeşertir, diriltir. **Ve kezâlike tuhracûn:**[20] "İşte (siz de ölümünüzden sonra) böyle çıkarılacaksınız (diriltileceksiniz)."

Ve min âyâtihî: "(Bu) Onun ayetlerindendir." Okumanız gereken ayetlerdendir. **En halakakum min turâbin:** "(O) Sizi topraktan yarattı." Bu da bir ayet ve bunu da okumanız gerekir. **Summe izâ entum beşerun tenteşirûn:**[21] "Sonra (Allah) sizi (yeryüzünde) beşer olarak yaydı."

Ve min âyâtihî: "(Bu da) onun (Allah'ın) ayetlerindendir." **En halaka lekum min enfusikum ezvâcen:** "Birbirinizden zevceler yaratması (onun ayetlerindendir)." Sizi çiftler kılması, eşler yapması onun ayetlerindendir. **Li teskunû ileyhâ:** "Birbirinizle sükûn bulasınız diye." Sekinete eresiniz, huzuru bulasınız diye. **Ve ceale beynekum meveddeten ve rahmeh:** Sizin aranıza, (eşler arasına) meveddeti (sevgiyi) ve rahmeti koyan odur." Ve bu, Allah'ın ayetlerindendir. **İnne fî zâlike le âyâtin li kavmin yetefekkerûn:**[22] İşte bunlar, tefekkür eden, (düşünen) bir kavim için (Allah'ın) ayetleridir"

Ve min âyâtihî: "(Bu da) onun ayetlerindendir." **Halkus semâvâti vel ard:** "Gökleri ve yeri yaratması." **Vahtilâfu elsinetikum:** "Dillerinizin farklı farklı olması." **Ve elvânikum:** "Ve

[19] Enbiyâ /32
[20] Rûm /19
[21] Rûm /20
[22] Rûm /21

renklerinizin (farklı farklı olması).” **İnne fî zâlike le âyâtin lil âlimîn:**[23] “Bilenler için, (anlayanlar için) bunlar Allah’ın ayetleridir.”

Ve min âyâtihî: “(Bu da) onun ayetlerindendir.” **Menâmukum bil leyli:** “Gece uyumanız.” **Ven nehâri vebtigâukum min fadlihi:** “Ve gündüzün onun fazlından aramanız.” Yani çalışıp kazanmak için gündüzü aydınlık kılması. **İnne fî zâlike le âyâtin li kavmin yesmeûn:**[24] “İşiten bir kavim için bunlar (Allah’ın) ayetleridir.”

Ve min âyâtihî yurîkumul berka havfen ve tamaa: “Korku ve ümitle şimşeği size göstermesi onun ayetlerindendir.” **Ve yunezzilu mines semâi mâen:** “Gökten su indirmesi” **Fe yuhyî bihil arda ba’de mevtihâ:** “Onu (yeryüzünü) ölümünden sonra diriltmesi” **İnne fî zâlike le âyâtin li kavmin ya’kılûn:**[25] “Aklını kullanan bir kavim için bunlar, Allah’ın ayetleridir”

Ve min âyâtihil leylu ven nehâr: “Gece ile gündüz onun (Allah’ın) ayetlerindendir.” **Veş şemsu vel kamer:** “Güneş ve Ay da” Allah’ın ayetlerindendir. **Lâ tescudû liş şemsi ve lâ lil kamer:** “Güneşe de, Ay’a da secde etmeyin.” **Vescudû lillâhillezî halakahunne:** “(Eğer secde edecekseniz) onları da yaratan Allah’a secde edin.” Allah sizi de yaratandır, onları da yaratandır. **İn kuntum iyyâhu ta’budûn:**[26] “Eğer âbd olacaksanız ona âbd olun.”

İnne fîs semâvâti vel ardı le âyâtin lil mu’minîn:[27] “Gökler de ve yerde olanlar mü’minler için ayettir.” Hem de bu ayetler, okunması ve anlaşılması gereken, üzerinde tefekkür edilmesi

[23] Rûm /22
[24] Rûm /23
[25] Rûm /24
[26] Fussilet /37
[27] Câsiye /3

gereken, Allah'ın güzelliğinin müşahede edilmesi gereken ayetlerdir.

Ve âyetun lehumul ardul meytetu ahyeynâhâ: "Yeryüzünü ölümünden sonra diriltmemiz onlar için bir ayettir." **Ve ahracnâ minhâ habben:** "Oradan taneler çıkardık" **Fe minhu ye'kulûn:**[28] "Böylece ondan yerler." Bunlar, Allah'ın ayetlerindendir.

Ve cealnâ fîhâ cennâtin min nahîlin ve a'nâbin: "Orda hurma ve üzüm bahçeleri kıldık." **Ve feccernâ fîhâ minel uyûn:**[29] "Orada pınarlar fışkırttık." **Li ye'kulû min semerihî:** "Onların meyvelerinden yesinler diye." **Ve mâ âmilethu eydîhim:** "Bir de kendi elleriyle yaptıklarından." Ekip biçtiklerinden yesinler diye. **E fe lâ yeşkurûn:**[30] "Siz şükretmeyecek misiniz?"

Subhânellezî halakal ezvâce kullehâ: "Her şeyi çift çift yaratan Allah subhandır." Allah, her türlü noksanlıktan münezzehtir. **Mimmâ tunbitul ard:** "Yerin bitirmiş olduklarından." **Ve min enfusihim:** "Bir de kendi nefislerinden." **Ve mimmâ lâ ya'lemûn:**[31] "Ve daha bilmedikleri şeylerden (her şeyi çift çift yaratan Allah'tır)." **Ve âyetun lehumul leylu, neslehu minhun nehâr:** "Gece de kendileri için bir ayettir. Gündüzü ondan sıyırıp çıkarırız." **Fe izâ hum muzlimûn:**[32] "(Gündüzü geceden sıyırıp çıkardığımızda) Karanlığa bürünürler." Bunların hepsi Allah'ın ayetlerindendir.

Veş şemsu tecrî li mustekarrin lehâ: "Güneş de Allah'ın kendisi için takdir ettiği yörüngesinde akıp gider." **Zâlike takdîrul azîzil alîm:**[33] "Bu aziz ve âlim olan (Allah'ın) takdiriyledir." Güneş,

[28] Yâsîn /33
[29] Yâsîn /34
[30] Yâsîn/35
[31] Yâsîn/36
[32] Yâsîn/37
[33] Yâsîn/38

Allah'ın koyduğu sınırı geçmez ve o sınırda akıp gider. **Vel kamera kaddernâhu menâzile:** "Ay' a da bir yörünge takdir ettik." Bir yörünge çizdik. **Hattâ âdekel urcûnil kadîm:**[34] "Ta ki (Güneş'in gölgesine girer) eğilmiş eski bir hurma dalı gibi kalıncaya kadar." **Lâş şemsu yenbegî lehâ en tudrikel kamer:** "Güneş de Ay'a yetişmez, (Ay da Güneş'e yetişmez);" yani her biri, Allah'ın emriyle kendisine çizilen sınırda hareket eder. **Ve lâl leylu sâbikun nehâr:** "Gece de gündüzü geçmez (gündüz de geceyi geçmez)." **Ve kullun fî felekin yesbehûn:**[35] "Her biri kendi yörüngesinde yüzüp gitmektedir."

Ve âyetun lehum ennâ hamelnâ zurriyyetehum fîl fulkil meşhûn:[36] "Onların zürriyetlerini dolu gemide (Nuh'un gemisinde) taşımamız (Allah'ın) ayetlerindendir." **Ve halaknâ lehum min mislihî:**[37] "Bir de (geminin dışında) onun benzerini yaratmamız da (ayetlerimizdendir)." **Ve mâ te'tîhim min âyetin min âyâti rabbihim:** "Onlara rabbinin ayetlerinden bir ayet gelmeye görsün" **İllâ kânû anhâ mu'ridîn:**[38] "Ondan hemen yüz çevirirler." Yani Allah'ın ayetlerini okumazlar, kafalarına göre bakıp, anlarlar.

Vel hayl: "Atları." **Vel biğâl:** "Katırları." **Vel hamîr:** "Eşekleri." **Li terkebûhâ:** "Binmeniz için." **Ve zîneten:** "Süs olsun diye." **Ve yahluku mâ lâ ta'lemûn:**[39] "Bir de daha bilmediğiniz, (bilemeyeceğiniz nice binekler var ki Allah) onları yaratmaktadır." **Huvellezî enzele mines semâi mâen:** "Odur göklerden suyu indiren." **Lekum minhu şarâbun:** "Siz ondan, (sudan) içersiniz."

[34] Yâsîn/39
[35] Yâsîn/40
[36] Yâsîn/41
[37] Yâsîn/42
[38] Yâsîn /46
[39] Nahl /8

Ve minhu şecerun: "Ağaçlar da onunla (beraber yeşerir)." **Fîhi tusîmûn:**[40] "Bir de hayvanlarınızı orda otlatmaktasınız."

Yunbitu lekum bihiz zer'a: "(Allah o suyla) Sizin için ekinleri yeşertmiştir." **Vez zeytûn:** "Zeytinleri." **Ven nahîl:** "Hurmalıkları." **Vel a'nâb:** "Üzüm bağları." **E min kullis semerât:** "Her türlü meyve bahçeleri." **İnne fî zâlike le âyeten:** "İşte bunların her biri (Allah'ın) ayetleridir." **Li kavmin yetefekkerûn:**[41] "Tefekkür eden, (düşünen) bir kavim için." Tefekkür etmeyenler Allah'ın ayetlerini okuyamaz.

Ve sehhara lekumul leyle ven nehâr: "(Allah), Geceyi ve gündüzü sizin emrinize vermiştir." **Veş şemse vel kamer:** "Güneş'i ve Ay'ı (sizin emrinize vermiştir)." **Ven nucûmu musahharâtun bi emrih:** "Bir de yıldızları (Allah onları) sizin emrinize vermek için kendi emrine almıştır." Allah bu ayette yıldızlar ve gezegenler için başka bir şey söylemiş; "o da kendi emrine hazırdır, kendi emrindedir, sizin emrinize vermek için" buyurmuştur. Ne zaman emrimize vereceğini o bilir. **İnne fî zâlike le âyâtin li kavmin ya'kılûn:**[42] "Aklını kullanan bir kavim için bunlar (Allah'ın) ayetleridir."

Ve mâ zerae lekum fîl ardı muhtelifen elvânuhu: "(Allah'ın) Yerde sizin için üretip bitirdiği şeylerin renkleri farklı farklıdır." **İnne fî zâlike le âyeten li kavmin yezzekkerûn:**[43] "Zikreden, (hatırlayan, düşünen) bir kavim için bunlar, (Allah'ın) ayetleridir."

Vallâhu enzele mines semâi mâen: "Allah'ın gökten su indirmesi." **Fe ahyâ bihil arda ba'de mevtihâ:** "Yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesi." **İnne fî zâlike le âyeten li kavmin**

[40] Nahl /10
[41] Nahl /11
[42] Nahl /12
[43] Nahl /13

yesmeûn:[44] "(Allah'ın ayetlerini) dinleyen bir kavim için bunlar (Allah'ın) ayetleridir."

E ve lem yerav ennellâhe yebsutur rızka li men yeşâu ve yakdir: "Onlar görmüyorlar mı ki; Allah, dilediği kimse için rızkı daraltır ve (dilediği kimse için) genişletir." **İnne fî zâlike le âyâtin li kavmin yu'minûn:**[45] "İman eden bir kavim için bunlar (Allah'ın) ayetleridir." Bu, bir de manevi bir ayettir. Bu ayet ile tefekkür ederek Allah'ın kudretini, rezzaklığını görmek gerekir. Rızık daralınca da genişleyince de bu daralma ve genişlemeyi bir ayet gibi okumak gerekir. Eğer böyle bir bakış ile bakılmazsa ayet okunmuş ve anlaşılmış olmaz.

Allâhu yeteveffel enfuse hîne mevtihâ: "Allah, eceli gelenlerin ruhlarını alır." **Velletî lem temut fî menâmihâ:** "Eceli gelmeyenlerinkini de uykularında (ruhlarını alır)." **Fe yumsikulletî kadâ aleyhâl mevte:** "Ölümüne hükmedilenleri (vakti gelenleri) alıkoyar." **Ve yursilul uhrâ:** "Gerisini geri iade eder." **İlâ ecelin musemmâ:** "(Kendisi için) Takdir edilmiş ecel vakti gelinceye kadar." **İnne fî zâlike le âyâtin li kavmin yetefekkerûn:**[46] "Tefekkür eden (düşünen) bir kavim için bunlar (Allah'ın) ayetleridir." Allah'ın uykuda ruhları alması, vakti gelenleri alıkoyup, gelmeyenleri tekrar iade etmesi Allah'ın ayetleridir.

Ve lekad teraknâhâ âyeten fe hel min muddekir:[47] "Gerçek şu ki biz bunu bir ayet olarak bıraktık, (öğüt alıp) düşünen var mıdır?" Allah; "öğüt alıp düşünen var mıdır" diye soruyor.

Fe erselnâ aleyhimut tûfân: "Biz onların üzerine tufan gönderdik." **Vel cerâde vel kummele ved dafâdia ved dem:** "(Bu tufan); çekirgeler, haşereler, kurbağalar ve kandır." Allah, ayrı ayrı

[44] Nahl /65
[45] Rûm /37
[46] Zumer /42
[47] Kamer /15

olarak Firavun kavminin üzerine felaketler indirmiştir. Bunlardan bir tanesi de Nil Nehri'nin kan olarak akmasıdır. **Âyâtin mufassalâtin:** "Bunlar, (Allah'ın) açıkladığı, (gösterdiği) ayetlerdir." Demek ki; Allah'ın, kuluna ya da bir kavme musibetler indirmesi de ayetmiş.

Allah'ın, bir kuluna yahut bir kavme musibet indirmesi neyin ayetidir ve neyi işaret eder?

Allah'ın kudretini, mülkün sahibinin sadece Allah olduğunu işaret eder. Eğer Allah'a iman edilmezse gazabın geleceğine işaret eder ki bu ayetin de böyle okunması gerekir. **Festekberû ve kânû kavmen mucrimîn:**[48] "(Bu ayetleri gördükleri halde) Onlar kibirlendiler; çünkü onlar cürüm işlemiş, (suçlu) bir kavim idiler." Onlar ayeti okuyup, anlamak istemediler ve kibirlendiler.

Fentekamnâ minhum: "Biz de onlardan intikam aldık." Allah onlara yaptıklarının cezalarını çektirmek ve mülkün sahibi olduğunu göstermek için onları rezil rüsva edip aşağı indirerek intikam almıştır. Neden? -Kibirlendikleri için, rablerini kabul etmedikleri için. "İntikam aldık" demek bu demektir. **Fe agraknâhum fîl yemi:** "Biz de onları (suda) boğduk." **Biennehum kezzebû bi âyâtinâ:** "Onlar (bizim) ayetlerimizi yalanladıklarından dolayı (bunu yaptık)." Allah'ın ayetlerini nasıl yalanlamışlardır? -Musibet ayetlerini okumadıkları için; "bu musibetler Allah'tan değildir" demişlerdir. **Ve kânû anhâ gâfilîn:**[49] "Onlar gafil bir kavimdi."

Fe cealnâ âliyehâ sâfilehâ ve emternâ aleyhim hıcâraten min siccîl: "Biz (onların yurtlarını), altlarını üstüne çevirdik. Üzerlerine de pişirilmiş çamurdan taş yağdırdık." **İnne fî zâlike le âyâtin lil mutevessimîn:** "Bunda derin kavrayışa sahip olanlar için

[48] A'râf /133
[49] A'râf /136

ayetler vardır." Allah'ın taş yağdırması da Allah'ın ayetlerindendir. **Ve innehâ le bi sebîlin mukîm:** "Muhakkak ki onlar, (Allah'ın gazap ettiği o şehirler) yol üstünde durmaktadırlar. **İnne fî zâlike le âyeten lil mu'minîn:**[50] "Gerçekten bunda mü'minler için ayetler vardır." Mü'minlerin, o helak olmuş kavmin şehirlerini ve beldelerini gördüklerinde bir ayet gibi okumaları gerekir; çünkü bunda mü'minler için ayetler, ibretler vardır, buyurdu Allah.

Kâle îsâbnu meryemellâhumme rabbenâ: "Meryem oğlu İsa dedi ki: Allah'ım, rabbimiz!" **Enzil aleynâ mâideten mines semâi:** "Bize gökten bir sofra indir." **Tekûnu lenâ îden li evvelinâ ve âhirinâ:** "Geçmişlerimiz ve gelecek olanlarımız için bir bayram olsun." **Ve âyeten minke:** "Bir de ayet olsun, (mucize olsun)." Görüldüğü gibi Allah mucizeye de ayet diyor. **Verzuknâ:** "Bizi rızıklandır." **Ve ente hayrur râzikîn:**[51] "Sen rızık verenlerin tek hayırlısısın."

Ve yâ kavmi hâzihî nâkatullâhi lekum âyeten:[52] "(Salih, kavmine dedi ki:) Ey kavmim! Allah'ın bu devesi sizin için bir ayettir." Allah, Hz. Salih (a.s.)'ın kavmine mucize olarak kayadan bir deve çıkarmıştır. Hz. Salih (a.s.) o kavme; "bu deve sizin için bir ayettir ve bunu bir ayet olarak, Allah'ın bir mucizesi olarak okuyup görmeniz lazım" buyurur.

Fe elkâ asâhu fe izâ hiye su'bânun mubîn: "(Musa, elindeki) Asayı atınca o, apaçık bir ejderha oldu." **Ve neze'a yedehu fe izâ hiye beydâu lin nâzırîn:**[53] "Elini de (koynundan) çıkardı, bakanlar için bembeyaz (nur saçan bir şey) oldu." Bu da Allah'ın ayetlerindendir; yani mucizedir.

[50] Hicr /74-77
[51] Mâide /114
[52] Hûd /64
[53] A'râf /108

Fe enceynâhu ve ashâbes sefîneh: "Biz onu ve gemi ashabını (gemiye binenleri) kurtardık." Allah, Hz. Nuh (a.s.) ve onunla beraber olan arkadaşlarını kurtardık, buyurur. **Ve cealnâhâ âyeten lil âlemîn:**[54] "Bütün âlemler için, (bütün insanlar için) onu ayet kıldık." Demek ki Allah'ın, bir kuluna yardım etmesi de ayetmiş, onu da ayet olarak okumak gerekiyormuş.

Fe tilke buyûtuhum hâviyeten bimâ zalemû: "Zulmettiklerinden dolayı evlerinin yıkılmış (enkaza dönmüş) olmaları." **İnne fî zâlike le âyeten li kavmin ya'lemûn:**[55] "Bilmek isteyen bir kavim için bunlar, (Allah'ın) ayetleridir."

Allah, bir de ayetlerini yalanlayanları uyarıp ikaz eder.

Hattâ izâ câû: "Ne zaman ki (bize) geldiler." Kul, dünyadayken hayatını yaşar ve nihayetinde vakti geldiğinde Allah'a gider. **Kâle e kezzebtum bi âyâtî:** "(Allah) buyurur: Bizim ayetlerimizi yalan mı saydın?" Yani; "ayetlerimi neden yalanladın" diye onlara soracağım, diyor Allah. **Ve lem tuhîtû bihâ ilmen:** "Siz onu (ayetlerimi) iyice ihata edip kavramadan (anlamadan, okumadan neden yalanladınız?)" **Em mâzâ kuntum ta'melûn:**[56] "(Eğer bu böyle değilse) Yaptığınız şey nedir?" Yoksa yaptığın neydi? Ayetlerimi dinlemeden, anlamadan, düşünmeden ve tefekkür etmeden yalan ve yok saydın; yani beni, kudretimi görmezden geldin. Allah; "yoksa yaptığın neydi?" diye soruyor.

Ve men azlemu mimmen zukkire bi âyâti rabbihî: "Rabbinin ayetleri ona hatırlatıldığında ondan daha zalim kim vardır ki." **Summe a'rada anhâ:** "Onun ayetlerinden yüz çevirir (okumadan çekip gider)." **İnnâ minel mucrimîne muntekimûn:**[57] "Muhakkak ki biz mücrimlerden, (cürüm işleyenlerden) intikam

[54] Ankebût /15
[55] Neml /52
[56] Neml /84
[57] Secde /22

alırız." Yani Allah ona yaptığının cezasını, suçunun cezasını tattırır. Kişi, Allah'ın ayetlerini okumadığı için bu cezayı tadar. Kişi, okumayınca da onu başka türlü; yani tersten okur.

İnnemâ yu'minu bi âyâtina: "O kimseler ancak ayetlerimize iman ederler ki." **Ellezîne izâ zukkirû bihâ:** "Onlara (Allah'ın ayetleri) hatırlatıldığında, (okunduğunda)." **Harrû succeden:** "Hemen yüz üstü secdeye kapanırlar." **Ve sebbehû bi hamdi rabbihim:** "Rablerini hamd ile tesbih ederler." **Ve hum lâ yestekbirûn:**[58] "Onlar kibirlenmezler." Allah'ın ayetlerine karşı kibirlenmezler.

Kul yâ ibâdiyellezîne esrefû alâ enfusihim: "De ki (onlara:) Ey nefislerini harcayan, (israf eden) kullarım!" Nefislerini, hayatlarını yanlış yerde harcayan kullarım! **Lâ taknetû min rahmetillâh:** "Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin!" **İnnallâhe yagfiruz zunûbe cemîâ:** "Allah bütün günahları mağfiret eder." Hiç olmamış gibi siler. **İnnehu huvel gafûrur rahîm:**[59] "Çünkü o, ğafur ve rahimdir." Yani Allah, şimdiye kadar okumadıysan okumaya başla, buyurur.

Ve enîbû ilâ rabbikum: "Rabbinize dönün." **Ve eslimû lehu:** "Ona teslim olun." **Min kabli en ye'tiyekumul azâb:** "Size azap gelmeden önce." Ona teslim olun, ona dönün. **Summe lâ tunsarûn:**[60] "Sonra yardım da göremezsiniz." Eğer insan, Allah'a dönmez ve teslim olmazsa sonra yardım da göremez.

Vettebiû ahsene mâ unzile ileykum min rabbikum: "Size rabbinizden inzal olan en güzele, (Allah'ın vahyine) tabi olun." **Min kabli en ye'tiyekumul azâbu bagteten:** "Size azap ansızın gelmezden önce." **Ve entum lâ teş'urûn:**[61] "Siz farkında

[58] Secde /15
[59] Zumer /53
[60] Zumer /54
[61] Zumer /55

olmazsınız." Allah; "sonra ölüm size farkında olmadan gelir de kaybedersiniz ve pişman olursunuz" dedi.

En tekûle nefsun yâ hasratâ alâ mâ ferrattu fî cenbillâhi ve in kuntu le mines sâhirîn:[62] "(O gün Allah'ın huzurunda) Yaptığım yanlışlardan dolayı bana yazıklar olsun! Doğrusu ben alay edenlerden oldum, (işi hafife aldım, ciddiye almadım, dememeniz için Allah'a dönün, Allah'a teslim olun)." Eğer kul, bu dünyada Allah'a teslim olup gerekeni yapmazsa Kıyamet günü böyle söyler.

Ev tekûle lev ennallâhe hedânî le kuntu minel muttakîn:[63] "Ya da şöyle söyler: Eğer Allah bana hidayeti vermiş olsaydı ben mutlaka muttakilerden olurdum." Allah Kıyamet günü böyle söylemeyelim diye şimdiden bizi uyarır. Allah bize bu dünyada hidayete erme imkânı vermiştir. Kula düşen; hidayeti aramak, muttakilerle beraber olmaktır. Eğer böyle yapmazsak ebediyen kaybederiz.

Ev tekûle hîne terâl azâb: "Ya da azabı gördüğünüz zaman." **Lev enne lî kerraten fe ekûne minel muhsinîn:**[64] "Ne olurdu, bir daha bana (böyle bir imkân verilse de) bu sefer muhsinlerden, (güzel yapanlardan) olsaydım, demeyesiniz diye (Allah'a dönün ve teslim olun)." Yoksa böyle söylersiniz, dedi Allah. **Belâ:** "Hayır (bilakis)." **Kad câetke âyâtî:** "Sana ayetlerim gelmişti." **Fe kezzebte bihâ vestekberte ve kunte minel kâfirîn:**[65] "Sen onları yalan saydın, kibirlendin ve sen kâfirlerden oldun." İnsan, Allah'ın ayetlerini yalanlar, ayetlere karşı kibirlenirse kâfirlerden, kaybedenlerden olur.

Ve yevmel kıyâmeti terâllezîne kezebû alâllâh: "Kıyamet günü, Allah'a yalan yere iftira atanları görürsün ki." **Vucûhuhum**

[62] Zumer /56
[63] Zumer /57
[64] Zumer /58
[65] Zumer /59

musveddetun, e leyse fî cehenneme mesven lil mutekebbirîn:[66] "Yüzleri kapkara olmuş, (kapkara kesilmiş olarak onları görürsün). Kibirlenenlere, (Allah'ın ayetlerini okumayanlara, dinlemeyenlere) cehennemde yer mi yok!" **Ve yuneccîllâhullezînettekav bi mefâzetihim:**[67] "Ve Allah takva sahiplerini kurtuluşa erdirir."

SADAKALLAHUL AZİM

Dışarı çıkıp insanlara; Allah'ın insanı neden yarattığını, kulu üzerindeki, insan üzerindeki muradının ne olduğunu soralım. Acaba kaç kişi bunu bilir?

Eğer insan bunu bilmiyorsa hiçbir şey bilmiyor demektir. Allah'ın onun üzerindeki muradı da hiçbir zaman gerçekleşmez. Allah, insanı kendisine âbd olsun diye yaratmıştır; yani insan, Allah'ı sevsin, âşık olsun, gönlünü kaptırıp Allah'ın peşinden koşsun diye yaratılmıştır. Bu koşma, manevi bir koşmadır; yani gönül koşmasıdır.

İnsan her bir varlığı ayet gibi okurken aslında Allah'a koşar. Bu okuyuşla Allah'ı biraz daha tanır ve Allah'a bir adım daha yaklaşır. Kulun her ayeti okuyuşunda marifeti, Allah'a karşı bilgisi dolayısıyla muhabbeti artar. Muhabbeti bir daha arttığından dolayı da Allah'a bir adım daha yaklaşır. Bu yaklaşma, manevi bir yaklaşmadır. Hâşâ! İki şeyin birbirine yaklaşması gibi değildir!

Allah zamandan ve mekândan münezzehtir. Allah seninle beraberdir; sana senden daha yakın, hatta şah damarından daha

[66] Zumer /60
[67] Zumer /61

yakındır.[68] Ne yöne dönersen dön, Allah'ın vechi ordadır.[69] Eğer kâinat ayetini, insan ayetini okursan ordadır. Eğer okumazsan Allah'ı nerde bulacaksın! Bu, hayali bir şey değildir!

Allah'a uzak olan insandır. O, Allah'ı unutunca, gafil olunca Allah'tan uzaklaşır. İnsan, Allah'ı unutmayıp zikredince, onunla beraber olunca, onun yaratmış olduğu bütün varlığı ayet olarak okuyunca, her bir varlığı, Allah'ın El Esmau'l Husna'sının tecellisi olarak görünce, Allah'tan başka bir şey görmez, Allah'tan başka bir şeyi sevmez, sevemez; çünkü insan ancak güzelliği, güzeli sever.

Peki, neden sever?

İki türlü sevmek vardır; bir, güzelliği Allah'tan bağımsız olarak görüp sevmek vardır. Bir de güzelliği ona vereni sevmek vardır. O güzel olan kimden almıştır güzelliğini? -Elbette ki Allah'tan almıştır. İnsandaki güzellik toprak güzelliği değildir, bir kere bunu böyle bilmemiz lazım. Toprağın şeklini güzel yaparsın güzelliğine aldanırsın; ama içindeki güzel değilse bir süre sonra ondan tiksinirsin.

Bunu nerden anlamamız gerekir?

Bakıyoruz; iki kişi birbirine âşık olup birbirleri için ölümü göze alıyor ve evleniyorlar. İki ay sonra da birbirleri için; "ben onu görmek istemiyorum, onun bulunduğu yerde bulunmak istemiyorum" diyorlar. Neden böyle oldu? -Çamura aldandılar, çamurun şekline aldandılar ve içini göremediler; yani bardağın dışını süslü görünce içini göremediler de ondan. Hâlbuki onun içinde zehir varmış, şeytan varmış; yani onun içinde Allah'ın güzelliği yokmuş.

[68] Kaf /16
[69] Bakara /115

Onun içinde Allah'ın güzelliği olsaydı ne olurdu?

Olsaydı Allah'ın güzelliğine âşık olurlardı; yani Allah'ın onda tecelli ettiği isimlerine âşık olurlardı. Zahiri güzellik, yanıltır ve o, geçicidir. Sonra karşımızdakinin içini görünce ona tahammül edemeyiz. Onun için bir güzelliğe bakarken onu yaratana, ona tecelli edene, o güzelliği ona verene bakmamız gerekir.

Güzele bakmak sevaptır, derler. Güzele bakmak sevap değildir, güzelliği verene bakmak sevaptır. Güzelliği vereni görmek, güzelliği vereni sevmek sevaptır. Güzele bakmak sevap değil bilakis küfürdür, şirktir, yanlıştır. İnsan böyle bir bakışla bakarsa onun bir körden farkı olmaz. Bu bakış, bakış değildir. Allah'tan bağımsız nasıl bakılabilir, nasıl görülebilir! Eğer insan böyle bakarsa rezil olur, eşini bile seçemez, eşini seçmekten aciz kalır.

Ne buyurdu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz: *"Bir kadınla ya da erkekle, ya zahiri olarak güzel olduğu için evlenilir, ya malından mülkünden dolayı evlenilir, ya onun soyundan sopundan dolayı evlenilir, ya da ahlakından dolayı evlenilir. Siz sonuncusunu seçin (ahlakı güzel olanı seçin)."*[70]

Allah'ın güzelliği üzerinde görüneni seçin, dedi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz. Bizlere yolu gösteriyor, kişinin evlenirken neye dikkat etmesi gerektiğini öğretiyor.

Bütün güzellikler, El Esmau'l Husna'nın güzellikleri aynı zamanda zati tecelliye aynadır. Bütün varlık Allah'ın isimlerinin tecellisinden ibarettir. Bütün varlık Allah'ın ayetleridir, Allah'ın isimlerinin tecellisini, güzelliğini gösterir.

[70] *İbni Mâce, Nikâh: 6*

Allah nasip ederse bir daha ki sefere onu izah etmeye çalışacağız. Bütün varlık Allah'ın isimlerini nasıl gösterir, bakınca hangi ismi müşahede etmemiz gerekir ya da hangi isimleri görmemiz gerekir, onu izah etmeye çalışacağız. Zati tecelli onun üzerinde nasıl görünür, hep beraber onu anlamaya çalışacağız. Öyle ki neye bakarsak bakalım, bir ayet gibi okuyalım. Neye bakarsak bakalım, ondan önce, onunla beraber, ondan sonra, rabbimizin güzelliğini onun üzerinde görelim; görelim ve sevelim.

Allah ayeti kerimede; **"onlara Allah'ın ayetleri okunduğunda imanlarını arttırırlar"**[71] buyurur. İşte Allah'ın afaktaki ayetleri, varlık ayetleri, kâinat ayetleri hepsi bunun içindir. İnsanın, varlık ayetini her okuyuşunda imanının; yani Allah'a olan sevgisinin artması gerekir. Gerisi, hayal kurmaktır. İman hayal değildir, sevmek hayal değildir, Hz. insan olmak hayal değildir. Yeter ki kul, varlık ayetlerini okusun, anlasın, gereğini yapmak istesin.

Evet, o güzellikten Allah'a nasıl gidilir, Allah nasıl sevilir, hep beraber bunu anlayacağız. Bütün Esmau'l Husna'dan zati tecelli nasıl görünür, bir de bunu beraber anlamaya çalışacağız inşallah.

Allah hepimizi kâinat kitabını ayet ayet okuyanlardan eylesin. Ayetleri görmezden gelenlerden, ayetlere sırt çevirenlerden, Allah'ın ayetlerini yalan sayanlardan, "ayetleri okumadım, anlamadım, bilemedim" diyenlerden eylemesin. Kâmil manada kâinat kitabını okuyanlardan, her bir ayet, her bir varlık üzerinden Allah'ın El Esmau'l Husna'sını görüp Allah'ı sevenlerden eylesin. El Esmau'l Husna'nın nuruna gark olanlardan, "ne yana dönersen dön rabbinin vechi ordadır" sırrına mazhar olanlardan eylesin. Eşyanın hakikatini olduğu gibi görenlerden, eşyanın hakikatinin sırrına erenlerden, bütün

[71] Enfâl/2

varlıkta Allah'ın güzelliğini görenlerden eylesin. Kendi gönlünden, nefsinden, afakta ve enfuste Allah'ın güzelliğini, ayetlerini okuyanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

KİTAPLARA İMAN

3

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber imanı anlamaya çalışıyorduk. Allah'a ve meleklerine imanı anlamaya çalışmıştık. Allah'ın kitaplarına imanı da iki sohbet ile anlamaya çalıştık, inşallah bugün de anlamaya devam edeceğiz.

Öyle ki nasıl iman etmemiz gerektiğini bilelim ve bilgimiz kulaktan dolma bir bilgi değil Allah'ın bize vahyettiği bir bilgi olsun. Eğer bilgimiz vahye dayanmazsa o öğrendiğimiz bilgi, zandan ibaret olmuş olur. Oysaki Allah; **"zan, ilimden hiçbir şeydir"**[1] buyurdu.

Mutlaka her şeyi; yerde, gökte, dünyada, ahirette, görünen, görünmeyen her ne varsa Allah kullarına onu vahyetmiş ve öğretmiştir. Her şeyi Allah'ın bilgisiyle öğrenmemiz gerekir. Eğer Allah'ın bilgisiyle, vahyiyle değil de başka yoldan onu öğrenmeye, anlamaya çalışırsak bu zan olur. Kendi zannımız olur ya da başkalarının zannı olmuş olur ki; "**zan, ilimden hiçbir şeydir**" buyurdu Allah.

İman da böyledir. İman ettiğimizi zannederiz; ama imanımız iman olmaz ve bundan haberimiz bile olmaz. Sonra Allah'ın huzuruna gittiğimizde Allah; "kulum, bak sen iman etmemişsin. Ben imanı sana şöyle şöyle tarif etmiş, öğretmiştim; ama sen beni dinlemedin. Kendi zannına, vehmine uydun. Şeytanın sana verdiği

[1] Necm /28

vesveseye uydun, başka birilerine uydun. Sen beni rab olarak kabul etmedin, edemedin" derse ne olur? -Ebediyen bizim için hüsran olur. Onun için bir tek hak vardır, bir tek doğru bilgi vardır; o da Allah'ın vahyettiğidir.

Kitaplara imanı hep beraber anlamaya çalışıyorduk. Bundan önceki sohbette her şeyin bir kitap olduğunu, bütün varlığın ayet olduğunu ayetlerle anlatmıştık.

Allah; **"gökler ve yerler Allah'ın ayetleridir"**[2] buyurur. Göklerle yerler arsında her ne varsa hepsi Allah'ın ayetleridir. Sonra her bir varlık tek tek Allah'ın ayetidir. Ayet demek okunan, işaret eden, gösteren demektir. Ayetler neyi gösterir? -Sahibini, rabbini gösterir. Her şey bir ayettir ve her şey Allah'a, Allah'ın kudretine, Allah'ın güzelliğine, Allah'ın El Esmau'l Husna'sına işaret eder. Onun için bütün varlığı, bütün insanları bir kitap gibi okumak gerekir.

İnsanı bir kitap gibi okurken neyi kazanırız?

Allah ayeti kerimede; **"renklerinizin, dillerinizin ayrı ayrı oluşu Allah'ın ayetlerindendir"**[3] buyurur. Allah, insanları birbirleriyle tanışsınlar, birbirlerini okuyup anlasınlar diye böyle renklere, kabilelere ayırmıştır; çünkü ayeti kerimede; **Li teârefû:**[4] "Birbirinize arif olasınız (diye)" buyurur Allah.

Bir insanı okurken, onun üzerinde Allah'ın kudretini ve Allah'ın güzelliğini görmek gerekir. En azından El Esmau'l Husna'dan birkaç tane ismi görmek gerekir. Kişi, insanı ve mahlûkatı, Allah'ın kitabı gibi, ayeti gibi okuyunca ne olur? -İnsanı ve mahlûkatı sevmeye başlar. Kişi, Allah'a iman etmişse Allah'ın ayetini de sever. Bu bir gayrimüslim de olabilir, bu bir köpek de

[2] Rûm /22
[3] Rûm /22
[4] Hucurat /13

olabilir. Köpek de, diğer hayvanlar da Allah'ın ayetidir. Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"sevmeyen ve sevilmeyende hayır yoktur"*[5] *buyurur.*

Hayatı, insanı, varlığı, kâinatı, bir ayet gibi, Allah'ın kitabı gibi okuyanlar, sever. Sevdikçe gönlü genişler, Allah'ı sever, Allah'ın ayetlerini sever. Allah'ın afaktaki ve varlıktaki ayetlerini okur, onlar üzerinde Allah'ın kudretini, güzelliğini, muradını görür ve severler.

İnsan, bütün kâinatı içinde barındıran bir varlıktır, varlığın özüdür. Allah bütün kâinata esmasıyla tecelli etmiştir; ama insana zatıyla sıfatıyla tecelli etmiştir. Onun için bütün varlık insanın emrine verilmiştir. Allah ayeti kerimede öyle buyurur; **"o, göklerde ve yerde olanların hepsini kendinden (bir lütuf olarak) size (insana) musahhar kılmıştır."**[6] İnsanın emrine amade kılınmıştır. Neden? -İnsan, Allah'ın zati tecellisini taşıdığı için melekler, cinler ve bütün varlık onun için secdededir.

O zaman asıl okunması gereken kitap hangi kitaptır?

İnsan kitabıdır. İnsan önce okumaya kendinden başlamalıdır. Kendini ne kadar okuyabilirse karşısındaki insanları da o kadar okuyabilir. Kul, Allah'ın kendi üzerindeki güzelliğini, muradını ne kadar görüp bunu müşahede ederse, Allah'ın yakınlığını, Allah'ın onu nasıl sevdiğini ne kadar anlar, tadarsa kendini ve rabbini o kadar da tanımış olur. Dolayısıyla insanı da o kadar tanımış olur.

[5] Hâkim, el-Müstedrek, 1/53; Bezzâr, Müsned, 15/349; Taberânî, el-Evsat, 6/58; Beyhakî, Şuabu'l-îmân, 10/441

[6] Câsiye /13

Onun için ne buyuruyordu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Men arefe nefsehu fe kad arefe rebbehu: Kim kendini tanırsa rabbini de tanır."*[7]

Yani insan, rabbini kendi üzerinden tanır. Kendi üzerindeki merhamet etmek olsun, cömertlik, iyilik, güzellik olsun ne kadar güzellik varsa hepsi Allah'a aittir. İnsan, kendi üzerindeki bu güzellikten, sonsuz bir deryadan bir damla misali Allah'ı anlamış olur ki damlayı anlayınca deryayı da anlamaya çalışır. Böyle yapınca en azından kıyas etme, anlama imkânı olur.

Kim kendini ne kadar tanırsa; Allah'a yakınlığını, Allah'ın kendisine verdiği kıymetin değerin ne kadar ve nasıl olduğunu anlarsa karşısındaki insanlara da o kadar kıymet değer verebilir. O kadar onu tanıyabilir, o kadar sevebilir. Kim karşısındakine ne kadar değer veriyorsa bilsin ki onun asıl değeri de o kadardır. Kendini o kadar anlamış, o kadar tanımıştır. Dolayısıyla karşısındakine de o kadar kıymet, değer vermiştir.

Tam bir değer nasıl verilir? -Peygamberler gibi, âlemlere rahmet olan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz niye âlemlere rahmettir? -Rahmet nazarıyla nazar ettiği için, kâinatı, varlığı ve insanı, ayet gibi, kitap gibi okuduğu için âlemlere rahmettir. Onun için her şeyi sevmiştir.

Mesela sahabe anlatır; *Resulullah (s.a.v.) Efendimiz en az haftada bir sefer Uhud Dağ'ını ziyaret ederdi.*

Sahabe buyurur ki;

-Ya Resulullah neden böyle haftada bir Uhud Dağı'na gidiyorsunuz?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

[7] **Aclûnî,** *Keşfu'l-Hafâ***, II, 361**

-Uhud bizi sever, biz de Uhud'u severiz[8] *buyurur.*

Dağ neden insanı sever, insan neden dağı sever, iman olmadan bu anlaşılmaz. Hem de öyle bir sevgi ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz dağı ziyarete gidiyor. Allah hepimizi bunu anlamaya muvaffak etsin inşallah. İnşallah bunu anlayacağız.

Bütün varlık insanı imanı kadar, Allah'ı sevdiği kadar sever. İnsanın kendisine doğru bakışı kadar sever.

Herhangi bir varlığa bakarken nasıl bir bakış ile bakmak gerekir?

Bu, Allah'ın isimleriyle tecelli edip yarattığı varlıktır. Benim için hizmet etsin diye yarattığı varlıktır. Bu, rabbini hamd ile tesbih ediyor. Rabbini biliyor, tanıyor ve seviyor. Hem de hamd ile tesbih ediyor ki kendi halinden razıdır, Allah'tan razı bir haldedir. Aşk ve vecd içinde kendi içinde her bir atom sema ediyor. (Bu sema; Allah'ın varlığı, kâinatı yaratırken; "Ben sizin Rabbiniz değil miyim" hitabından itibaren başlamıştır. Bütün varlık; **"kâlû belâ şehidnâ"**[9] dedi ve her şey o anda semah edip dönmeye başladı.) Bütün varlık, küçükten büyüğe her ne varsa bu şekilde aşk ve vecd içinde sema ediyor ve dönüyor. Varlığa bakarken varlığı böyle okumak gerekir.

Eğer bir dağa, taşa, ağaca ya da herhangi bir şeye bakarken böyle bakmazsak, onu küçümsemiş oluruz. Bu durumda ona haksızlık etmiş, ona zulmetmiş, onu okumamış oluruz. Dolayısıyla onu sevmemiş oluruz ve ondan da bir sevgi beklememiz doğru olmaz; ama doğru bakar, onu seversek o da bizi sever.

Allah'ın kitabını, kitaplara imanı anlamaya çalışacağız inşallah. Bütün varlık, Allah'ın kitabıdır dedik. Bir de Allah'ın bize

[8] Buhârî, Cihad 71; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/140
[9] Araf /172

indirdiği Ku'ran kitabı vardır. Hz. Âdem (a.s.)'dan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e kadar bütün peygamberlerine indirdiği kitaplar vardır. Allah bu kitaplarını birbirinden asla ayırmaz. Ayeti kerimede; **"Nuh'a, İbrahim'e, Musa'ya, İsa'ya her neyi vahyettiysek sana da onu vahyediyoruz"**[10] buyurur. Diğer peygamberlere her neyi vahyettiysek sana da onu vahyediyoruz; yani Allah'ın vahyi değişmemiştir.

Ümmetler, kavimler, Allah'ın kendilerine vahyettiklerini tahrif etmiş, bozmuşlardır. Dolayısıyla Allah bir daha vahyetmiştir. Bu konuda ne Allah'ın resulleri arasında, ne de kitapları arasında fark gözetilmez; çünkü hepsi Allah'ın kelamıdır ve hepsi de Allah'ın resulüdür. Buna böyle iman edilmesi gerekir. Eğer böyle iman edilmezse kitaplara iman edilmemiş olur. Allah'ın resulleri için de bu böyledir. Resul olma veya nebi olma açısından fark gözetilirse resullere iman edilmemiş olur.

Allah bu ümmete de kıyamete kadar Kur'an'ı inzal etmiş ve vahyetmiştir. Kur'an, Allah'ı anlatır; yani Allah kendini anlatır, kendini tanıtır. Allah kendini isimleri, sıfatları ve ef'aliyle tanıtır. Kur'an bir de insanı tanıtır; insanın âbd olduğunu, Allah'a yakınlığını, Allah'ın insanı ne için yarattığını, insanın nasıl yaşaması, nasıl olması gerektiğini anlatır. Bir de varlığı anlatır; varlığı insanın hizmetine verdiğini, her birinin vazifesinin, işinin ne olduğunu anlatır. Zaten hayatta bundan başka da bir şey yoktur. Allah bunları hem de en ince ayrıntısına kadar anlatır.

Onun için bilgimizin mutlaka vahye dayanması gerekir. İnsana ait olan bilgimizin, varlığa ait olan bilgimizin, dünyaya ve ahirete ait olan bilgimizin, Allah'ın vahyine dayanması gerekir ki o bilgi doğru bir bilgi olsun. Allah'ın vahyini geçmişte kalmış zannedersek vahyi anlamamış oluruz. Kıyamete kadar Allah her

[10] Şûrâ /13

bir kulun gönlüne tek tek ayetlerini inzal eder, indirir. Kul bunun farkında olsa da olmasa da bu böyledir.

Allah ayeti kerimede; **"bütün iyilikler size Allah'tan, bütün kötülükler kendi nefsinizdendir"**[11] buyurur. Yani Allah insanın gönlüne iyiliği, hayrı ve güzelliği vahyeder. Ne zaman insanın gönlüne bir iyilik gelse o, Allah'tandır. Bir kötülük gelse o da şeytandandır, kendi nefsindendir. Aynı şekilde Allah her bir ayetle, her bir sure ile her bir kulunu mutlaka muhatap eder; çünkü kitabı her bir kuluna tek tek indirmiştir. Kişi; "ben Allah'a iman ettim ve bu kitap benim kitabımdır" dediğinde Allah da o kitapla ona muamelede bulunur ki o kişi hayatı yaşarken her anda bir ayetin muhatabı olur. Sonra kul öyle bir hal alır ki Allah ayetlerini, surelerini, kitabını o kulun gönlüne inzal eder, indirir.

Kim söylüyor bunu?

Allah söylüyor. Hem de bunu melekleriyle vahyettiğini veya perde arkasından vahyettiğini söylüyor ve bu, vasıtasız bir vahiydir.[12]

Allah, Kur'an'ı neden indirdiğini beyan eder. Ayetlerle hep beraber bunu anlamaya çalışacağız inşallah.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Şehru ramadânellezî unzile fîhil Kur'an: "Ramazan ayı o aydır ki onda (o ayda) Kur'an indirilmiştir." **Huden lin nâs:** "İnsanlar için hidayet olsun diye." İnsanlar doğru yolu bulsunlar diye o ayda Kur'an indirilmiştir. **Ve beyyinâtin minel hudâ:**

[11] Nisâ /79
[12] Şurâ /51

"Hidayeti beyan etmek için." Allah, doğru yolu öğretmek ve göstermek için Kur'an'ı indirmiştir. **Vel furkân:**[13] "Bir de Furkan olsun, (ayrım yapsın) diye." Allah, bir de hakla batılı, doğruyla yanlışı, güzellikle çirkinliği ayırsın diye Kur'an'ı indirmiştir.

O zaman eğer biri; doğruyu yanlıştan ayırırken bunu Allah'ın kitabıyla yapmıyorsa o, zanna uymuştur, öyle zannetmiştir. Hak nedir, batıl nedir, iman nedir, küfür nedir, bunu anlamak için o kişinin bilgiyi mutlaka Allah'ın vahyinden, Kur'an'dan öğrenmesi gerekir. Bir de güzellik, çirkinlik, fani, baki nedir, mutlaka bunları Allah'ın kitabından; yani Furkan'dan öğrenmesi gerekir ki; bu ayrımı yapabilsin. Yoksa herkes kendine göre; "güzel şudur, çirkin şudur, doğru budur, yanlış budur" der. O, ona göre öyledir.

O zaman herkese göre ya da kısım kısım insanlara göre doğru ve yanlış birbirinden farklıdır; ama insanlar, Allah'a göre doğru nedir, yanlış nedir, bunu kabul ederlerse tek bir ümmet, hakta bir ümmet olurlar. Dolayısıyla ahirette de rablerine ters düşmemiş olurlar. Yoksa, Allah'ın doğru dediğine yanlış, yanlış dediğine de doğru demiş olurlar. Bu durumda Allah'a ters düşmüş; "işi ben Allah'tan daha iyi biliyorum" demiş olurlar ki bu, kulluğu kabul etmemektir.

Hâ entum ulâi: "Siz öyle kimselersiniz ki." Yani mü'minler, Allah'a iman edenler öyle kimselerdir ki. **Tuhıbbûnehum ve lâ yuhıbbûnekum:** "Onlar (ehli kitap) sizi sevmediği halde siz onları seversiniz." Siz, sizi sevmeyenleri de seversiniz. Niye severler? - Çünkü onlar mü'mindir. Her bir insanı, her bir varlığı, Allah'ın ayeti gibi, kitabı gibi görür ve severler. Siz öyle insanlarsınız ki onlar (ehli kitap; Yahudi ve Hristiyanlar) sizi sevmediği halde siz onları seversiniz, buyurur; yani Allah'ın sevdiği ve seçtiği insanlarsınız.

[13] Bakara /185

Mü'minlerin bu hali nerden kaynaklanır?

Ve tu'minûne bil kitâbi kullihi: "Çünkü siz kitabın bütününe iman edersiniz." Kitabın bütününe, Kur'an'ın bütününe iman edersiniz. Bir de bütün kitaplara iman edersiniz. Onun için onlar sizi sevmediği halde siz onları seversiniz. **Ve izâ lekûkum kâlû âmennâ:** "(O sizi sevmeyenler, gerçekten iman etmemiş olanlar) sizinle beraber olduklarında 'biz de iman ettik' derler." **Ve izâ halev addû aleykumul enâmile minel gayz:** "Onlar sizin düşmanlarınızla başbaşa kaldıklarında size karşı olan kinlerinden, (nefretlerinden dolayı) parmaklarını ısırırlar." **Kul mûtû bi gayzikum:** "De ki (onlara): Kininizden geberin." **İnnallâhe alîmun bi zâtis sudûr:**[14] "Allah göğüslerin özünü bilir." Allah; içimizde, göğsümüzde, kalbimizde ne taşıdığımızı bilir.

Mü'minlerin yanında; "biz iman ettik" demekle iman edilmiş olunmaz. Eğer biri gönlünde kin ve nefret taşıyorsa Allah'ın "geberin" sözüne muhatap olur. Bu, kişinin içindeki kininden ve nefretten dolayıdır. Onun için gönlümüzde hiç kimseye karşı bir kin, bir nefret, bir haset olmamalıdır. Bu kötü hasletleri bırakmamız gerekir. Bazı kendi kendine din üretmiş olanlar; başka insanlardan nefret etmeyi, haset etmeyi hatta başkalarına küfretmeyi ibadet zanneder, bunu ibadetten sayarlar. Böyle yapanlar mü'min değildir.

Fe izâ kara'tel Kur'ane festeız billâh: "Kur'an'ı okuduğun zaman Allah'a sığın." **Mineş şeytânir racîm:**[15] "Taşlanmış şeytandan (Allah'a sığın)." Kur'an'ı okumanın tek şartı; kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmaktır. Onun için Kur'an'ı okurken; "euzubillahimineşşeytanirracim bismillahirrahmanirrahim" deyip okuyoruz. "Allah'a sığın" dedi; yani gönlündeki bütün düşünceleri,

[14] Ali İmran / 119
[15] Nahl /98

fikirleri at ve peşin hükümlü olma. Rabbim bana ne söylüyor, diye oku. Şeytana taviz verme, şeytanı kov, dedi.

Kur'an, abdestsiz okunur mu okunmaz mı?

Âlimlerimiz, abdestsiz Kur'an'a dokunulmaz, dediler. Bunu söylerken neye dayanarak söylediler? Başka bir ayeti kerimede Levh-i Mahfuz için Allah buyurur; **"ona ancak temiz olanlar dokunur."**[16] Allah bunu neye söyler? -Levh-i Mahfuz'daki ayetlere söyler. Kur'an, Levh-i Mahfuz'dan indirilir; yani melekler onlara dokunur, şeytanlar ve cinler ona dokunamaz, dedi. Âlimlerimiz o ayeti öne sürüp, temiz olmak abdest almaktır, onun için Kur'an'a abdestsiz dokunulmaz, dediler. Öyle bir şey yoktur. İbadet amacıyla değil, öğrenmek amacıyla abdestsiz Kur'an okunur. Bir kadın, aybaşı halinde Kur'an'a dokunabilir ve okuyabilir; çünkü Kur'an'sız bir hayat düşünülemez.

Kur'an, her anda okumamız gereken, her anda rabbimiz bize ne söylüyor, deyip anlamamız gereken hayat kitabımızdır. Şeytan burada ayrıca; "abdest alacaksın, diz üstü oturacaksın, şöyle yapacaksın" dedirtip hile yapmıştır. Allah, Kur'an'ı okumak için tek bir şart koydu; o şart da kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmaktır; yani sen rabbinin huzurunda rabbini dinliyorsun, rabbinin hitabıyla karşı karşıyasın, sakın şeytanı araya koyma, onu kov, rabbinle baş başa ol, dedi.

Ve izâ kuriel Kur'anu festemiû lehu ve ensıtû: "Kur'an okunduğunda susun ve dinleyin." Neden? -Çünkü Allah konuşuyor. "Susun ve dinleyin" derken bu bir tek Kur'an okunduğunda sadece susup bir şey konuşmayın demek değildir. Bu; susun ve dinleyin rabbiniz bir şey anlatıyor, onu anlayın demektir. Bununla beraber herhangi bir konuda bir anlaşmazlık olduğunda orda Allah'ın ayeti okunduğunda Allah; "susun ve

[16] Vâkıa /79

dinleyin, hükmü ben veriyorum, hükmümü kabul edin" demek istiyor.

Eğer bir kişi; "Allah böyle söyledi, ayetler böyle söylüyor; ama işte şu da şöyledir" derse susmamış ve Allah'ı dinlememiş olur. Aynı şekilde susmak sadece zahiri olarak susmak değildir. Gönlümüzü ve nefsimizi de susturmamız lazım. Eğer nefsimiz, Allah'ın ayetlerine karşı itiraz ediyorsa ona da; "sus ve dinle, seni yaratan konuşuyor" dememiz lazım.

Lallekum turhamûn:[17] "(Eğer böyle yaparsanız) Umulur ki rahmete erersiniz." Susar dinlerseniz Allah'ın rahmetinin içine girersiniz, Allah sizi rahmetinin içine alır. Neden? -Rabbini dinledin de ondan. Dinlemezsen, susmazsan; nefsini, şeytanı susturmazsan rahmetten mahrum kalırsın.

Ve lekad âteynâke seb'an minel mesânî: "Andolsun ki biz sana çiftlerden yediyi." **Vel Kur'anel azîm:**[18] "Bir de Kur'an-ı Azîm'i verdik." Ayette geçen çiftlerden yedi, namazlarda tekrar tekrar okunan yedi ayetlik Fatiha Suresi'dir. "Biz sana tekrar tekrar okunan Fatiha'yı ve Kur'an-ı Azîm'i verdik" buyurdu. Fatiha, Kur'an'ın özetidir, özüdür. Azim olan Kur'an da Fatiha'yı tefsir eder; yani bu Fatiha'yı öğrenip anladığında Kur'an'ın özünü, özetini anlamış olursun demektir.

Kul le inictemeatil insu vel cinn: "De ki: Eğer bütün insanlar ve cinler hepsi bir araya toplansa." **Alâ en ye'tû bi misli hâzâl Kur'an:** "Bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek için (hepsi bir araya toplansa)." **Lâ ye'tûne bi mislihî:** "Bunun bir benzerini getiremezler." **Ve lev kâne ba'duhum li ba'dın zahîrâ:**[19] "İsterse onlardan bir kısmı bir kısmına destek olsun." İsterse cinler ve

[17] A'râf /204
[18] Hicr /87
[19] İsrâ /88

insanlar hep beraber birbirlerine destek olsunlar, hepsi birden bir araya gelip akıllarını, güçlerini ve ilimlerini birleştirsinler, yine de bu Kur'an'ın bir benzerini getiremezler.

Bu durumda eğer biri, dünyadaki bütün ilimleri öğrenmiş ve anlamış olsa, bütün insanların ve bütün cinlerin bildiğini bilmiş olsa bile o Kur'an'ı bilmiyorsa, onun ilmi eksik demektir. Eğer o kişi, Kur'an'ı biliyorsa ilmini Allah'tan almıştır ve bu durumda bütün insanların bilgisi de bir araya gelse onun bilgisi kadar olmaz demektir.

Ve izâ tutlâ aleyhim âyâtunâ beyyinât: "Onlara ayetlerimiz apaçık belgelerle okunduğunda." **Kâlellezîne lâ yercûne likâena:** "Bize kavuşmayı ummayanlar, (bize vasıl olmayı ummayanlar) derler ki." **E'ti bi Kur'anin gayri hâzâ:** "Bana bundan başka bir Kur'an getir." Başka bir bilgi ver, ben bu Kur'an'ı kabul etmiyorum, der. **Ev beddilhu:** "Ya da bunu değiştir." **Kul mâ yekûnu lî en ubeddilehû min tilkâi nefsî:**[20] "De ki: benim bunu kendiliğimden değiştirmem mümkün değildir." Böyle bir şey söz konusu bile değildir. Böyle bir şeyin düşünülmesi mümkün değildir; çünkü bu, Allah'ın kelamıdır.

Mesela; bir kula bir ayet okunduğunda eğer o kul bunu kabul etmiyorsa, başka bir kitaptan öğrendiği herhangi bir sözle, başka bir âlimin sözüyle onu değiştirmeye çalışıyorsa veya onu tercih ediyorsa bu durumda; "ben bu ayeti, bu Kur'an'ı kabul etmiyorum, bana başka bir ayet, başka bir kitap getir" demiş olur.

Bu Hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir. **Mâ enzelnâ aleykel Kur'ane li teşkâ:**[21] "Biz bu Kur'an'ı sana zorluk çekesin diye indirmedik."

[20] Yûnus /15
[21] Tâhâ /2

Ve lekad sarrafnâ lin nâsi fî hâzâl Kur'ani min kulli mesel: "Andolsun ki biz bu Kur'an'da her misalden, (çeşit çeşit her örnekten) insanlar için açıklamalarda bulunduk." **Fe ebâ ekserun nâsi illâ kufûrâ:**[22] "İnsanların çoğu ise küfürde (ayak) direttiler." Yani rabbini anlamak, onu kabul etmek, anlamaya çalışmak yerine küfürde, inkârda ayak direttiler.

Ve lekad sarrafnâ fî hâzâl Kur'ani lin nâsi min kulli mesel: "Andolsun ki biz, bu Kur'an'da her örnekten çeşitli açıklamalarda bulunduk." **Ve kânel insânu eksere şey'in cedelâ:**[23] "Ama insan her şeyden çok tartışmacıdır." İnsan, Allah'ın ayetleri üzerinde bile tartışır; yani Allah'ın ayetini anlamaya çalışmak yerine tartışmayı tercih eder.

Ve Kur'anen faraknâhu li takraehu alân nâs alâ muksin: "Biz bu Kur'an'ı insanlara dura dura okuman için bölümlere ayırdık." **Ve nezzelnâhu tenzîlâ:**[24] "Onu safha safha inzal ettik." İyice anlaşılsın diye peyderpey indirdik.

Ve lekad darabnâ lin nâsi fî hâzâl Kur'ani min kulli mesel: "Biz bu Kur'an'da her misalden örnekler verdik." Niye böyle yaptık? **Leallehum yetezekkerûn:**[25] "Düşünsünler diye (anlasınlar diye)." **Ve lekad yessernâl Kur'an'e liz zikr:** "Andolsun ki biz Kur'an'ı öğüt alınsın, (anlaşılsın) diye kolaylaştırdık." **Fe hel min muddekir:**[26] "Öğüt alan var mı?"

Lev enzelnâ hâzâl Kur'an'e alâ cebel: "Eğer biz bu Kur'an'ı bir dağa indirmiş olsaydık." **Le raeytehu hâşian mutesaddian min haşyetillâh:** "Onu (dağı) Allah'ın haşyetinden baş eğmiş (parça parça olmuş) olarak görürdün." **Ve tilkel emsâlu nadribuhâ lin**

[22] İsrâ /89
[23] Kehf /54
[24] İsrâ /106
[25] Zumer /27
[26] Kamer /17

nâs: "Biz insanlara böyle misaller veriyoruz ki." **Leallehum yetefekkerûn:**[27] "Umulur ki düşünürler." Allah, düşünüp tefekkür etsinler diye insanlara Kur'an'da misaller verir.

Ve kâlellezîne keferû lâ tesmeû li hâzâl Kur'an: "İnkâr edenler dediler ki: Bu Kur'an'ı dinlemeyin." **Velgav fîhi leallekum taglibûn:**[28] "(Allah'ın ayetleri okunurken) gürültü yapın, (başka şeyler konuşun, başka şeyler ortaya atın). Belki (böyle yaparsanız) üstün gelirsiniz." Yani gürültü yaparsanız belki sizin sözünüz Allah'ın ayetlerine üstün gelir, dediler.

Ve en etluvel Kur'an: "Ben Kur'an'ı okumakla (emrolundum.)" Hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir. **Fe menihtedâ fe innemâ yehtedî li nefsih:** "(Kim Allah'ın kitabıyla) hidayete ererse kendi nefsi için hidayete ermiştir." **Ve men dalle:** "Kim de delalette kalırsa." **Fe kul innemâ ene minel munzirîn:**[29] "De ki: Ben sadece uyarıcıyım." Yani ister hidayete erin ister delalette kalın, tercih sizindir, dedi Allah.

Ve iz sarafnâ ileyke neferen minel cinn: "Biz cinlerden bir kısmını sana yöneltmiştik." Allah nasıl ki bu kitabı, Kur'an'ı insanlara indirmişse aynı şekilde cinler de Kur'an'ın muhatabıdır. Buyurdu ki Allah; **Yestemiûnel Kur'ane:** "(Onlar) Kur'an'ı dinlesinler diye." **Fe lemmâ hadarûhu**:"Ne zaman ki (Kur'an'ı dinlemeye) hazır oldular." **Kâlû ensıtû:** "Susun (ve dinleyin) dediler." **Fe lemmâ kudıye:** "Ne zaman ki (Allah'ın kelamını dinlemeleri) yerine getirildi." **Vellev ilâ kavmihim munzirîn:**[30] "Uyarıcı olarak kendi kavimlerine döndüler." Yani Allah; biz de onları kendi kavimlerine munzir olarak, uyarıcı olarak gönderdik, dedi.

---

[27] Haşr /21
[28] Fussilet /26
[29] Neml /92
[30] Ahkâf /29

Ve nunezzilu minel Kur'ani mâ huve şifâun ve rahmetun lil mu'minîn: "Biz, Kur'an'da mü'minler için şifa ve rahmet olan şeyleri indirmekteyiz." **Ve lâ yezîduz zâlimîne illâ hasârâ:**[31] "Ama (bu Kur'an) zalimlerin sadece hüsranını arttırır."

Ve kâlellezîne keferû lev lâ nuzzile aleyhil Kur'an'u, cumleten vâhideten: "Kâfirler dediler ki: Kur'an, ona tek bir seferde toptan indirilmeli değil miydi?" **Kezâlike li nusebbite bihî fuâdek:** "Biz onu (Kur'an'ı) senin kalbini sabit kılmak için (böyle yaptık)." Kur'an'ı gönlüne yedirip kalbini sabit kılmak için Kur'an'ı böyle parça parça indirdik, buyurdu. **Ve rattelnâhu tertîlâ:**[32] "Onu parça parça, (ağır ağır, gönlüne vahyedip) düzene koyduk."

Ve lekad yessernâl Kur'ane liz zikr: "Andolsun ki biz Kur'an'ı öğüt alınsın, (anlaşılsın) diye kolaylaştırdık." **Fe hel min muddekir:**[33] "Öğüt alıp düşünen var mı?" **İnnehu le Kur'anun kerîm:**[34] "Gerçekten o (Kur'an) kerimdir." Kur'an, insanı ikrama nail kılar. **İnnâ nahnu nezzelnâz zikre ve innâ lehu le hâfizûn:**[35] "Bu zikri (Kur'an'ı) biz indirdik. Onu muhafaza edecek olan da biziz."

Ve inne minhum le ferîkan yelvûne elsinetehum bil kitâb: "Onlardan öyleleri var ki dillerini kitaba doğru eğip bükerler." **Li tahsebûhu minel kitâb:** "Kitaptan olduğu zannedilsin diye." Çevremize baktığımızda da böyle insanların olduğunu görürüz. Böyleleri konuştuklarında siz onun konuştuklarını Allah'ın kitabından, vahyinden zannedesiniz diye dillerini eğip bükerler. **Ve mâ huve minel kitâb:** "Ama o, kitaptan değildir." O söyledikleri, Allah'ın kitabından ayet değildir. **Ve yekûlûne huve min indillâh:** "Ve derler ki; bu, Allah katındandır." Yani Allah böyle

[31] İsrâ /82
[32] Furkân /32
[33] Kamer /32
[34] Vâkıa /77
[35] Hicr /9

emretmiş ve böyle hükmetmiştir, derler. **Ve mâ huve min indillâh:** "Ama o, Allah katından değildir." **Ve yekûlûne alâllâhil kezib:** "Allah'a yalan iftirada bulunuyorlar." **Ve hum ya'lemûn:**[36] "(Hem de bunu yaparken) Bile bile yapıyorlar." Ne demektir bu? - Eğer biri; "şu doğrudur, şu da yanlıştır, bu haktır, bu da batıldır" dediğinde o söylediği Allah'ın vahyi değilse Allah'a iftira atıyor demektir hem de yalan iftira.

İnnellezîne yektumûne mâ enzelallâhu minel kitâb: "O kimseler ki Allah'ın indirmiş olduğu kitaptan bir şeyleri gizlerler (olduğu gibi söylemezler)." **Ve yeşterûne bihî semenen kalîla:** "Onu az bir pahaya satarlar." Yani menfaatlerini gözetirler. Herhangi bir şeyden korkuyor veya endişe ediyorlar ki bunu böyle yapıyorlar. **Ulâike mâ ye'kulûne fî butûnihim illen nâr:** "İşte onlar karınlarına sadece ateş doldurmuş olurlar." Eğer biri, menfaat elde etmek için Allah'ın ayetlerini az bir pahaya satarsa onun yediği sadece ateş olur. **Ve lâ yukellimuhumullâhu yevmel kıyâmeh:** "Allah, kıyamet günü onlarla konuşmayacak." **Ve lâ yuzekkîhim:** "Onları temize de çıkarmayacak." **Ve lehum azâbun elîm:**[37] "Onlara elim, (iç yakan, alçaltıcı) bir azap vardır." Allah'ın ayetlerini gizledikleri için, işine geleni okuyup, işine gelmeyeni okumadıkları için bu azabı görürler.

Zâlike bi ennellâhe nezzelel kitâbe bil hakk: "Bu, Allah'ın kitabıdır ki onu hak ile indirmiştir." **Ve innellezînahtelefû fîl kitâb:** "O kitapta anlaşmazlığa düşenler, (ihtilaf edenler)" **Le fî şikâkin baîd:**[38] "Çok uzak bir delalet içindedirler." Yani Allah'tan çok uzaktırlar; çünkü Allah'ın kitabında ihtilaf olmaz, tartışma olmaz.

Ve minhum ummiyyûne lâ ya'lemûnel kitâb: "Onlardan bir kısmı ümmidir, (Allah'ın) kitabını bilmezler." **İllâ emâniyye:**

[36] Ali İmran /78
[37] Bakara /174
[38] Bakara /176

"Ancak kendi zanlarına uyarlar." **Ve in hum illâ yezunnûn:**[39] "Onlar sadece zannederler." Yani zanları ilimden hiçbir şeydir.

Fe veylun lillezîne yektubûnel kitâbe bi eydîhim: "Yazıklar olsun onlara ki; kendi elleriyle bir kitap yazıp." **Summe yekûlûne hâzâ min indillâh:** "Sonra bu, Allah katındandır, derler." **Li yeşterû bihî semenen kalîlâ:** "Onu az bir pahaya satarlar." **Fe veylun lehum mimmâ ketebet eydîhim:** "Yazıklar olsun o elleriyle yazdıklarına." **Ve veylun lehum mimmâ yeksibûn:**[40] "Yazıklar olsun onların o kazandıklarına."

Onun için Allah'ın dininin tek bir kitabı vardır; o da Allah'ın kitabı olan Kur'an'dır. Yoksa, dinimizi başka kitaplardan öğrenirsek böylesine parça parça olmuş oluruz ve her kafadan bir ses çıkar. Dinini Allah'ın kitabından öğrenmeyenler, "bu, Allah'ın kitabındandır" deyip birilerinin kitabını Allah'ın kitabının önüne koymuş olurlar. Onun için bütün kardeşlerimiz, Allah'ın kitabını öğrenmeli, okumalı, anlamalı ve anlatmalıdır.

Nezzele aleykel kitâbe bil hakk: "(Allah), kitabı size hak ile indirmiştir." **Musaddikan limâ beyne yedeyh:** "Kendinden önceki (kitapları) tasdik edici olarak (indirmiştir)." **Ve enzelet tevrâte vel incîl:**[41] "(Allah, daha önce de) Tevrat'ı ve İncil'i indirmişti." Bu Kur'an, Tevrat ve İncil'in de Allah'ın kitabı olduğunu tasdik eder.

Ellezîne âteynâhumul kitâbe yetlûnehu hakka tilâvetih: "O kimseler ki kendilerine verdiğimiz kitabı, (Allah'ın kitabını) hak ile okurlar." Haktan geldiğini bilerek okurlar. **Ulâike yu'minûne bihî:** "İşte onlar, ona (Allah'ın kitabına) iman etmişlerdir." **Ve men yekfur bihî:** "Kim bunu inkâr ederse." **Fe ulâike humul hâsirûn:**[42] "İşte onlar, hüsrana uğrayan kimselerdir."

---

[39] Bakara /78
[40] Bakara /79
[41] Ali İmran /3
[42] Bakara /121

Bu dua peygamberlerin duasıdır. **Rabbenâ veb'as fîhim resûlen minhum:** "Rabbimiz! Onlara kendi içlerinden resuller çıkar." **Yetlû aleyhim âyâtik:** "Onlara ayetlerini okusun." **Ve yuallimuhumul kitâb:** "Onlara kitabı talim etsin." **Vel hikmete:** "Ve hikmeti (öğretsin)." **Ve yuzekkîhim:** "(Onların nefsini) tezkiye etsin (temizlesin)." **İnneke entel azîzul hakîm:**[43] "Muhakkak ki sen, aziz ve hâkimsin."

Lekad mennallâhu alâl mu'minîn: "Muhakkak ki Allah, mü'minlere ikramda (lütufta) bulunmuştur." **İz bease fîhim resûlen min enfusihim:** "Kendi içlerinden onlara bir resul göndermekle." Onlara lütufta, ikramda bulunmuştur. **Yetlû aleyhim âyâtih:** "Onlara onun, (Allah'ın) ayetlerini okur." **Ve yuzekkîhim** "Onları temizler." **Ve yuallimuhumul kitâb:** "Kitabı onlara öğretir (talim eder)." **Vel hikmete:** "Hikmeti (onlara öğretir)." **Ve in kânû min kablu le fî dalâlin mubîn:**[44] "Oysaki onlar daha önce, (Allah'ın kitabını öğrenmeden, nefislerini tezkiye etmeden, hikmeti öğrenmeden önce) apaçık bir delalet içindeydiler." Demek ki bir kul, Allah'ın kitabını okumamış ve anlamamışsa, nefsini tezkiye etmemiş, hikmeti öğrenmemişse o kul delaletteymiş.

Ve iz ehazallâhu mîsâkallezîne ûtûl kitâb: "Kendilerine kitap verdiklerimizden misak almıştık." Allah neyin sözünü almıştı? **Le tubeyyinunnehu lin nâs:** "Bunu (kitabı) insanlara beyan edeceksiniz (anlatacaksınız)." **Ve lâ tektumûnehu:** "Onu ketmetmeyecek (gizlemeyeceksiniz)"diye söz almıştı. Onlar ne yaptı? **Fe nebezûhu verâe zuhûrihim**. "Onlar onu arkalarına attılar." **Veşterav bihî semenen kalîlâ:** "Az bir pahaya onu sattılar." Az bir menfaat elde etmek için kitaptan faydalandılar. **Fe**

[43] Bakara /129
[44] Ali İmran /164

bi'se mâ yeşterûn:[45] "(Allah'ın ayetlerini, imanlarını, ahretlerini) sattıkları şey ne kötü şeydir!"

İnnâ enzelnâ ileykel kitâbe bil hakk: "Biz sana bu kitabı hak ile indiriyoruz." **Li tahkume beynen nâsi bimâ erâkallâh:** "Allah'ın sana gösterdiği gibi insanlar arasında hükmedesin diye." **Ve lâ tekun lil hâinîne hasîmâ:**[46] "Sakın hainlere taraf olma (hainleri savunma)!" Allah nasıl emretmişse öyle hükmet, dedi Allah.

Ve yevme neb'asu fî kulli ummetin şehîden aleyhim min enfusihim: "O gün (Kıyamet günü), her ümmetin kendi içlerinden bir şahit çıkaracağız." **Ve ci'nâ bike şehîden alâ hâulâi:** "Seni de hepsinin üzerine şahit olarak getireceğiz." **Ve nezzelnâ aleykel kitâb:** "(Bu) kitabı sana indirdik". **Tibyânen li kulli şey'in:** "Her şeyi açıklayan (her şeyin bir açıklayıcısı) olarak." **Ve huden ve rahmeten ve buşrâ lil muslimîn:**[47] "Müslümanlara hidayet, rahmet ve müjde olsun diye (indirdik)."

E lem ye'ni lillezîne âmenû en tahşea kulûbuhum li zikrillâh: "İman edenlerin, Allah'ın (göndermiş olduğu bu) zikirden dolayı kalplerinin yumuşaması vakti gelmedi mi?" **Ve mâ nezele minel hakk:** "(Allah'tan) inen bu haktan dolayı (kalplerinin yumuşaması zamanı gelmedi mi)?" **Ve lâ yekûnû kellezîne ûtûl kitâbe min kabl:** "Onlar daha önce kendilerine kitap verdiğimiz (Yahudiler, Hristiyanlar) gibi olmasınlar." **Fe tâle aleyhimul emed:** "Onların üzerinden çok zaman geçti de." **Fe kaset kulûbuhum:** "Onların kalpleri katılaştı." Yani Mü'minler böyle olmasın, Allah'ın kitabına karşı kalpleri katılaşmasın. **Ve kesîrun minhum fâsikûn:**[48] "(Onlar kalpleri katılaştığı için) onların çoğu fasıktır."

[45] Ali İmran /187
[46] Nisâ /105
[47] Nahl /89
[48] Hadîd /16

Fe li zâlike fed'u: "O halde sen davet et." **Vestekım kemâ umirt:** "Sana emredildiği gibi dosdoğru ol." **Ve lâ tettebi' ehvâehum:** "Onların hevasına, (arzularına) uyma." **Ve kul âmentu bi mâ enzelallâhu min kitâb:** "De ki: Allah, kitaptan her neyi indirmişse ona iman ettim." **Ve umirtu li a'dile beynekum:** "Aranızda adaletle hükmetmekle emrolundum." **Allâhu rabbunâ ve rabbukum:** "Allah bizim de rabbimizdir, sizin de rabbinizdir." **Lenâ a'mâlunâ ve lekum a'mâlukum:** "Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de sizedir." **Lâ huccete beynenâ ve beynekum:** "Sizinle bizim aramızda her hangi bir tartışma olmaz." Tartışma konusu yoktur. **Allâhu yecmeu beynenâ:** "Allah bizi bir araya toplayacak." **Ve ileyhil masîr:**[49] "Ve dönüş onadır." Elbette herkes bir gün Allah'ın huzurunda toplanacak. O yüzden; "ben haklıyım, sen haklısın" dememiz gerekir.

Eğer birine; "Allah böyle buyurmuş" dediğimizde o kişi itiraz ederse, ayette buyurduğu gibi; "sizin ameliniz size, bizim amelimiz de bizedir. Allah hepimizi kendi huzurunda topladığında kim kazanmış kim kaybetmiş göreceğiz" dememiz gerekir.

Ellezîne cealûl Kur'ane ıdîn:[50] "Onlar ki Kur'an'ı parça parça kıldılar." Yani işine geleni kabul ediyor, gelmeyeni kabul etmiyorlardı. **Ve kâler resûlu yâ rabbi inne kavmîttehazû hâzâl Kur'ane mehcûrâ:**[51] "(Kıyamet günü) resul diyecek ki: Ya rabbi, benim bu kavmim Kur'an'ı muhacir bıraktı." Allah bizi onlardan eylemesin!

Kitâbun enzelnâhu ileyke: "Bu kitabı, rabbin sana inzal etmiştir." **Li tuhricen nâse minez zulûmâti ilân nûr:** "İnsanları karanlıklardan nura çıkarman için." Aydınlığa çıkarman için. **Bi izni**

[49] Şura /15
[50] Hicr /91
[51] Furkân /30

rabbihim: "Rabbinin izniyle." **İlâ sırâtıl azîzil hamîd:**[52] "Aziz ve hamid olan (Allah'ın) yoluna iletmek için (bu Kur'an'ı indirmiştir)."

Ve minen nâsi men yucâdilu fîllâh: "İnsanlardan öylesi var ki Allah hakkında (tartışır) mücadele eder." **Bi gayri ilm:** "İlmi olmaksızın." Allah hakkında bilgisi olmadığı halde Allah hakkında tartışır, ileri geri konuşur. **Ve lâ huden:** "Bir hidayetçisi, (yol göstericisi) olmadan." **Ve lâ kitâbin munîr:**[53] "Bir de nur saçan kitabı olmadan." Yani Allah'ın kitabına dayanmaksızın Allah hakkında konuşur ve mücadele eder.

Summe evresnâl kitâbellezînastafeynâ min ibâdinâ: "Sonra biz kullarımızdan seçtiklerimizi kitaba varis kıldık." Şu andaki varisler de şu anda yaşayan mü'minlerdir. **Fe minhum zâlimun li nefsih:** "Onlardan bir kısmı kendi nefislerine zulmetti." Kendilerine nasıl zulmettiler? -Allah'ın kendisine miras bıraktığı, varis kıldığı kitaba sarılmadıkları, onu taşımadıkları için kendilerine zulmettiler. **Ve minhum muktesid:** "Onların bir kısmı da ortada durdu (orta yolu seçti)." Orta yolu seçenler nasıldır? -Allah'ın ayetlerini okuyup anlar, ayetleri yaşamaya çalışır ve ailesine yaşatmaya çalışır. İşte bunlar da orta yolu seçenlerdir. **Ve minhum sâbikun bil hayrât:** "Ve onların bir kısmı da hayırda musabaka etti." **Bi iznillâh:** "Allah'ın izniyle (emriyle)." **Zâlike huvel fadlul kebîr:**[54] "İşte büyük kurtuluş, (büyük saadet, büyük fazilet) budur." Büyük fazilet, Allah yolunda müsabaka edip yarışanlarındır.

Fe halefe min ba'dihim halfun verisûl kitâb: "(Allah) Onların ardından (onların yerine) kitaba varis olan başkalarını getirdi." Bu hitap, ehli kitap içindir. Ehli kitap için olan bütün ayetler aynı zamanda mü'minler ve Müslümanlar içindir; çünkü

[52] İbrâhîm /1
[53] Hacc /8
[54] Fâtır /32

onlar da ehli kitaptır. **Ye'huzûne arada hâzel ednâ:** "(Kitabı taşımak yerine, hakkını vermek yerine) Bu değersiz dünya malını tercih ettiler." **Ve yekûlûne se yugferu lenâ:** "Bir de dediler ki: (sonra tövbe ederiz, Allah) bizi mağfiret eder." **Ve in ye'tihim aradun misluhu ye'huzûh:** "Eğer onlara dünya malının bir o kadarı daha verilse onu da alırlar." Yani tövbe etmezler. **E lem yu'haz aleyhim mîsâkul kitâb:** "(Allah), kitapta onlardan söz almamış mıydı?" Allah'ın kitabını okuyacak, onu taşıyacak ve tebliğ edecek diye Allah onlardan söz almamış mıydı? **En lâ yekûlû alâllâhi illâl hakk:** "Allah'a karşı haktan başka söz söylememeleri konusunda (Allah onlardan söz almamış mıydı)?" **Ve deresû mâ fîhî:** "Onlar onun (Allah'ın kitabının) içindekilerini ders ediniyorlardı (okuyorlardı)." **Ved dârul âhıratu hayrun lillezîne yettekûn:** "Oysaki muttakiler için ahiret yurdu hayırlıydı." Yani ahireti tercih edemediler. **E fe lâ ta'kılûn:**[55] "Siz aklınızı kullanmayacak mısınız?"

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler! (Ey iman ettiğini iddia edenler!)" **Âminû billâhi:** "Allah'a iman edin." **Ve resûlihî:** "Ve resulüne (iman edin)." **Vel kitâb:** "Ve kitabına (iman edin)." **Ellezî nezzele alâ resûlihî:** "Resulüne indirdiği kitaba (iman edin)." **Vel kitâbillezî enzele min kabl:** "Daha önce indirmiş olduğu kitaplara (iman edin)." **Ve men yekfur billâhi:** "Her kim ki Allah'ı inkâr ederse." **Ve melâiketihî:** "Ve melekleri (inkâr ederse)." **Ve kutubihî:** "Ve kitapları (inkâr ederse)." **Ve rusulihî:** "Ve resulleri (inkâr ederse)." **Vel yevmil âhıri:** "Ve ahiret gününü (inkâr ederse)." **Fe kad dalle dalâlen baîdâ:**[56] "Uzak bir delaletle delalete düşmüştür." Derin bir delaletle delalete düşmüştür ki o çukurdan bir daha da çıkamaz.

[55] A'râf /169
[56] Nisâ /136

İnnallâheşterâ minel mu'minîne enfusehum ve emvâlehum: "Allah, mü'minlerden mallarını ve canlarını satın almıştır." **Bi enne lehumul cenneh:** "Cennet karşılığında, (cennet onların olsun diye)." **Yukâtilûne fî sebîlillâhi fe yaktulûne ve yuktelûn:** "Onlar, Allah yolunda ölür, öldürürler ve savaşırlar." **Va'den aleyhi hakk:** "(Bu, Allah'ın) Üzerine hak olan bir vaattir." **Fît tevrâti vel incîli vel Kur'an:** "(Bu), Tevrat'ta da, İncil'de de, Kur'an'da da böyledir." Yani Allah'ın hükmü kimse için değişmez. Allah, Tevrat'ta da, İncil'de de, Kur'an'da da böyle va'detmiştir. **Ve men evfâ bi ahdihî minallâh:** "Allah'tan daha çok ahdine vefa gösteren kim vardır!" Allah, ahdine vefa göstermez mi! **Festebşirû bi bey'ıkumullezî bâya'tum bihî:** "Yaptığınız alış verişten dolayı sevinin!" Müjdelenin, müjdeler olsun size. **Ve zâlike huvel fevzul azîm:**[57] "İşte en büyük kurtuluş (mutluluk, saadet) budur." En büyük saadet; malını, canını Allah yolunda harcayıp cenneti almaktır.

Allah hepimizi gerçek manada Kur'an'a iman edenlerden, varis olduğumuz kitabı taşıyanlardan eylesin. Onu muhacir bırakanlardan eylemesin. Bizi emanetine, Allah'ın kitabına hainlik yapanlardan eylemesin. Gerçek manada kitaba iman edenlerden eylesin inşallah.

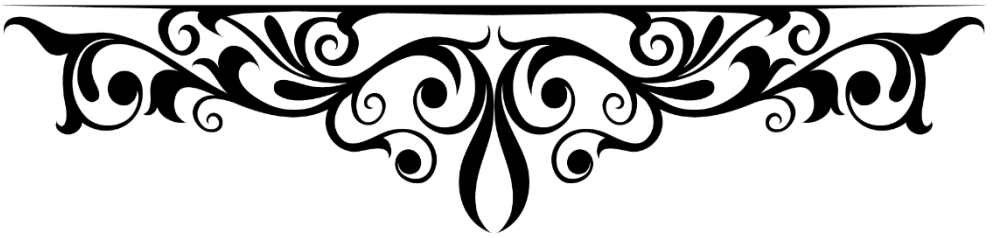
Allah hepinizden razı olsun.

[57] Tevbe /111

KİTAPLARA İMAN

4

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hayatımızı Allah'ın kitabına göre yaşamamız gerekir; yani hayatımızın Kur'an olması gerekir, diye hep söylüyoruz. Kur'an'ı okumamız, anlamamız, dinlememiz, Allah'ın ayetleri üzerinde tefekkür etmemiz gerektiğini anlatmaya çalışıyorduk.

Kur'an'ın Allah'ın beyanıyla bize Furkan olması gerekir.

Furkan; fark ettiren, ayıran demektir; yani hakla batılı, doğruyla yanlışı, güzelle çirkini, imanla küfrü, imanla nifakı, mü'minle münafıklığı, mü'minle müşriki, ebedi olanla fani olanı, nimetle musibeti, faydalı olanla zararlı olanı, kârla zararı, dostla düşmanı, melekle şeytanı, meleklikle şeytanlığı, ölü ile diriyi, ilahla mahlûku, Allah'tan gelenle kuldan geleni, insanla beşeri, gönülle nefsi, hayatla ölümü birbirinden ayıran, demektir. Bu saydıklarım Furkan'la ayırabileceğimiz sadece birkaç tane örnekti.

Herkesin kendine göre bir ölçüsü vardır; ama bir de Allah'ın ölçüsü vardır. Eğer ölçümüz, Allah'ın ölçüsüne göre değilse o yanlış bir ölçüdür. Bütün bunları, Allah'ın Furkan olan kitabıyla ayırmak gerekir; çünkü hayatımız boyunca hep seçim yapmak, ayrım yapmak zorunda kalıyoruz.

Az önce de bahsettiğimiz gibi Furkan; ayırmak, ayrım yapmak demekti. O halde bizim de güzelle çirkini, doğruyla yanlışı, hakla batılı, imanla küfrü, şeytanın verdiği vesveseyle Allah'ın

vahyini birbirinden ayırmamız gerekir. Hayat baştan sona bir ayrımdır; yani seçimdir.

Mesela konuşurken kelimeleri seçeriz ya da herhangi bir şeyi yerken, içerken, temizle pisi birbirinden ayırırız. Herhangi bir iş yaparken de; "bu, faydalıdır, bu zararlıdır, bu iyidir, bu kötüdür, bu doğrudur, bu yanlıştır" deyip seçim yaparız, yani ayırırız.

Allah, kitabına **"Furkan"**[1] yani ayıran demiştir. Eğer bizim Furkan'ımız yoksa Kur'an'ımız da yoktur; yani kitabımız yoktur. Eğer Allah'ın kitabıyla ayırıp seçmiyorsak, ona göre ayrım yapıp anlamıyor, konuşmuyor, düşünmüyor ve yapmıyorsak Kur'an'ımız, Furkan'ımız yok demektir. Allah ayeti kerimede; **"Allah, muttakilere Furkan verir"**[2] buyurur. Bu da özel Furkan'dır. Bu Furkan bir nurdur ve insan bu nuru Kur'an'dan kazanır.

Ayetleri önce beraber okuyup anlamaya çalışacağız, sonra Furkan'ımız var mıdır yok mudur, ona bakacağız inşallah! Eğer Kur'an'ı eline alıp okuyan kişinin Furkan'ı yoksa o saydıklarımı ayıramıyorsa, gönül âlemi başka bilgilerle ve şeytanın verdiği vesveselerle kirlenmişse, ayetleri okumuş olsa bile hakikati fark edemez, ayrımı yapamaz. Gerçek manada Furkan'a nefsini, aklını ve gönlünü tezkiye etmiş, temizlemiş olanlar sahiptir; yani Allah, Furkan'ı onlara vermiştir. Yoksa kişinin Furkan'ı olmuş olsa bile; yani ayetleri okumuş, anlamış olsa bile onun gönlündeki o yanlış bilgiler, nefsinin arzusu, hevası, şeytanın verdiği vesvese onu kirletir ve bozar. Onu başka tarafa, ters tarafa çeker.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

[1] Furkân /1
[2] Enfâl /29

Tebârakellezî nezzelel furkâne alâ abdihî: "O ki mübarektir. Furkan'ı, kuluna indiren (odur)." Mübarek olan Allah'tır; yani daimi olarak nimeti ihsan eden, ikram eden Allah'tır. Onun nimeti kesintisizdir. Allah, Furkan'ı kuluna indirmiştir, dedi; peygamberine demedi. Dolayısıyla peygamber olan kuluna indirmiş ve onun üzerinden bütün kullarına indirmiştir. Allah, Furkan'a neden mübarek der? -Çünkü indirdiği o Furkan daimi olarak nimettir, o nimet ondan akmaya devam eder. O Furkan'ı almış olanlar daimi nimete, ebedi nimete kavuşur, hem dünyada hem de ahirette Allah'ın ikramına ebediyyen nail olurlar. Allah, ayetin devamında Furkan'ı neden indirdiğini de beyan eder.

Li yekûne lil âlemîne nezîrâ:[3] "Bütün âlemlere uyarıcı olsun diye." Yani Allah, insanları uyarıp yanlışı ve doğruyu göstersin, onları yanlış yapmamaları için uyarsın diye Furkan'ı indirmiştir. Ayette geçen "nezir" kelimesi; inzar eden, uyaran demektir. İnzar aynı zamanda nazara sunan, önüne koyan demektir. Öyle ki uyarıldığında onun tehlikesini, onun yanlışını gözünün önündeymiş gibi görebilsin diye Allah, Furkan'ı indirmiştir.

Demek ki Allah, Furkan'ı kullarını uyarmak için indirmiş; yani yanlış yapmamaları, tehlikeye düşmemeleri, küfre düşmemeleri, cehenneme gitmemeleri, Allah'ın azabına ve gazabına uğramamaları için indirmiştir. Sadece Kur'an, Furkan değildir, Allah'ın göndermiş olduğu bütün kitaplar Furkan'dır, Allah'ın vahyidir; yani Allah'ın Furkan olan vahyidir.

Ve nedaul mevâzînel kısta li yevmil kıyâmeh: "Biz, Kıyamet günü adalet terazileri koyacağız." **Fe lâ tuzlemu nefsun şey'â:** "Hiçbir nefse, (hiçbir kimseye) hiçbir şekilde zulmedilmez." Çünkü bütün ameli teraziye konur, hüküm ona göre verilir, muamele ona

[3] Furkân /1

göre yapılır; yani kim hangi muameleyi hak etmişse o muameleyi kendisi kazanmıştır. Onun için; Kıyamet günü terazileri koyup mizanı kuracağız ve hiç kimseye de zulmedilmez, dedi Allah. **Ve in kâne miskâle habbetin min hardalin eteynâ bihâ:** "(Yapılan hangi amel olursa olsun) Bir hardal tanesi, (arpa tanesi, buğday tanesi) kadar bile olsa onu mutlaka getiririz." **Ve kefâ binâ hâsibîn:**[4] "Hesaba çekici olarak biz yeteriz."

Yani Allah, Furkan'a göre mizanı kurar. Hardal tanesi kadar bile işlenmiş her ne varsa; hayır olsun, şer olsun, onu getirip mizana koyar. O hayrı ve şerri işleyen kişi, bilerek veya bilmeyerek mutlaka kendisine göre ya doğru yapmıştır ya da yanlış yapmıştır. Eğer insan, Furkan'a göre; yani Allah'ın ayrımına göre doğruyu ve yanlışı birbirinden ayırt etmemişse onun mizanı yanlışlarla ve şerlerle dolar da bundan haberi bile olmaz. Doğru yaptığını zanneder; ama yanlış yapmıştır.

Ve lekad âteynâ mûsâ ve hârûnel furkân: "Biz, Musa'ya ve Harun'a Furkan'ı verdik." Hz. Musa (a.s.) deyince Ben-i İsrail'in bütün peygamberleri buna dâhildir. Aynı zamanda bu Furkan'ı niçin indirmiştir? **Ve dıyâen ve zikren lil muttakîn:**[5] "Muttakiler için zikir ve nur olsun diye (Furkan'ı indirmiştir)." Onlara zikir olsun diye Furkan'ı verdi; yani onlara kulluklarını, âbd olmaları ve nasıl kazanmaları gerektiğini hatırlatalım diye Furkan'ı verdi. Bir de onlara ziya olsun, nur olsun diye buyurur Allah.

Eğer karanlıkta ışık olmazsa, ziya, nur olmazsa gözün görmesi bir işe yaramaz. Göz istediği kadar keskin görsün, eğer aydınlık yoksa, orası karanlıksa göz işe yaramaz ve görmez. Akıl da böyledir; eğer bir akılda Furkan, Allah'ın nuru yoksa, Allah'ın oradaki o ayırımı, vahyi yoksa o akıl karanlıkta kalmış demektir. Dolayısıyla böyle bir aklın doğruyu bulması ve anlaması mümkün

[4] Enbiyâ /47
[5] Enbiyâ /48

değildir. Böyle bir aklın seçim yapması, seçimi fark etmesi mümkün olmadığından iyilikle kötülüğü de birbirinden ayıramaz.

Allah, insanı fıtrat itibariyle İslam fıtratı üzere yaratmış, güzelliği ve çirkinliği onun fıtratına yazmıştır; ama insan daha sonra bu fıtratı kendisi bozar. Bozulunca da o fıtrat karmakarışık olur. Böyle bir fıtrat hakkı bilir; ama bunun yanında yanlışı da hak olarak bilir.

Ve iz âteynâ mûsâl kitâbe vel furkân: "Biz Musa'ya kitabı ve Furkan'ı verdik." Allah bu sefer kitapla Furkan'ı birbirinden ayırdı. **Leallekum tehtedûn:**[6] "Öyle ki hidayete eresiniz diye." Furkan, Allah'ın kitabı ve nur demekti. Allah, insanın gönlüne Furkan'ı ihsan eder, ikram eder. Kul bu Furkan'ı nerden alır? - Elbette ki Allah'ın kitabından alır. Bütün peygamberler Furkan sahibidir; yani Allah'ın vahyinden başka ayrıca gönül itibariyle Furkan sahibidir. Bu; hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan, Allah'ın gazabını rahmetinden ayırma özelliğidir. O Furkan bir nurdur ve Allah, onu kulunun gönlüne indirir.

Allâhu lâ ilâhe illâ hu: "Allah odur ki kendisinden başka ilah olmayandır." **El hayyul kayyûm:**[7] "O, hayydır (diridir, diriltendir) kayyumdur (bütün varlığı varlıkta tutandır)." Bütün varlık onunla varlıkta durur.

Nezzele aleykel kitâbe bil hakkı musaddikan limâ beyne yedeyh: "Allah, sana kitabı hak olarak indirdi ve kendinden önceki kitapları da tasdik edici olarak (indirdi)." Çünkü Allah hangi resulüne ne indirmişse hepsi Allah'ın vahyidir. **Ve enzelet tevrâte vel incîl:**[8] "Bir de Tevrat ve İncil'i indirdi."

[6] Bakara /53
[7] Bakara /255
[8] Ali İmran /3

Min kablu huden lin nâs: "Daha önce insanlara hidayet olsun diye (Allah bunu indirmişti)." **Ve enzelel furkân:** "Bir de (Allah), Furkan'ı indirdi." Allah, daha önce indirdiği kitapları da, Tevrat'ı ve İncil'i de insanları hidayete erdirmek için indirmiştir. Bununla beraber bir de Furkan'ı indirmiştir. Kur'an aynı zamanda Furkan'dır. Demek ki Allah'ın bütün kitaplarının ismi, doğruyu yanlıştan, küfrü imandan ayıran Furkan'mış. **İnnellezîne keferû bi âyâtillâh:** "Allah'ın ayetlerini inkâr eden o kimseler var ya!" **Lehum azâbun şedîd:** "Onlar için şiddetli bir azap vardır." **Vallâhu azîzun zuntikâm:**[9] "Allah, aziz ve intikam sahibidir."

Eğer birinde Furkan yoksa onda Kur'an da, ayetler de yok demektir; yani Allah'ın vahyine tabi olmadığı, Allah'ın vahyini okuyup, dinleyip anlamadığı ve hakkı batıldan ayıramadığı için Furkan'ı yok demektir. Allah'ın vahyini ciddiye almayanlar onu inkâr etmiş, hidayeti bulamamış, hakkı da batıldan ayıramamış demektir. Kim böyle yaparsa Allah'ın azabı çok şiddetlidir, Allah aziz ve intikam sahibidir. Bütün şeref, bütün güç Allah'a aittir, dedi Allah.

Bununla beraber bir de rabbinin vahyini tercih etmek yerine kendi fikrini ve düşüncesini rabbinin öne koyanlar için; "Allah intikam sahibidir" der. Allah ona hakkın ne olduğunu gösterir. Hak tecelli edince o ters tarafta duran, kendi vehmine, zannına uyan kişi azaba öyle bir duçar olur ki yaptığının karşılığını almış olur. İntikam demek yaptığının cezasını almak demektir. Dolayısıyla o kişi, yaptığının, yanlışının karşılığını alır dedi.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler!" **Lâ tehûnûllâhe ver resûl:** "Allah'a ve resulüne hainlik yapmayın!" **Ve tehûnû emânâtikum:** "Emanetlerinize hainlik yapmayın!" Eğer Allah'a ve resulüne hainlik yaparsanız emanetlerinize hainlik

[9] Ali İmran /4

yapmış olursunuz. **Ve entum ta'lemûn:**[10] "Siz (bunu) biliyorsunuz." Hainliğin ne olduğunu biliyorsunuz, dedi Allah.

Allah'a ve resulüne hainlik yapmak demek; Allah'ın vahyine karşı hainlik yapmak demektir. Onu ciddiye almamak, hükümsüz bırakmaya çalışmak, yalanlamak ve yokmuş gibi davranmak demektir. Bununla beraber eğer bunu böyle yaparsanız; yani Allah'a ve resulüne hainlik yaparsanız kendi emanetlerinize de hainlik etmiş olursunuz, buyurdu.

Va'lemû ennemâ emvâlukum ve evlâdukum fitnetun: "Şunu iyi bilin ki; mallarınız ve evlatlarınız sizin için bir fitnedir (imtihandır)." Fitne demek imtihan demektir. **Ve ennallâhe indehû ecrun azîm:**[11] "Allah katındaki ise ecir itibariyle azim olandır." Yani size düşen, malların ve evlatların cazibesine kapılıp, dünyayı tercih etmek değildir. Hayırlı olan şey, Allah katındadır. Mallarınız ve evlatlarınız birer fitnedir.

Fitne; insanı çeken, cezbeden, peşinden sürükleyen şey demektir. Onun için fitne, imtihan demektir. Mallar, evlatlar, ticaret, dünyalık her ne varsa hepsi birer imtihandır; yani bizi çeken ve cezbeden her ne varsa o imtihandır. Allah ona "fitne" demiştir. Allah tercihimizi yapalım, doğruyu tercih edelim, rabbimizi, rabbimizin katındakini tercih edelim diye bizi onlarla imtihana tabi tutar.

Arapçada "fitne" kelimesi, altını posasından ayıran aletin ismine denir. Sekiz yüz, bin ya da bin iki yüz derecede altın madeni eritilir ve altın posasından ayrılır. İşte fitne; altının, cevherin, mücevherin, posasından ayrılması demektir.

[10] Enfâl /27
[11] Enfâl /28

İnsan da böyledir; insanın o kötü hallerinden, yanlış düşüncelerinden, dünya sevgisinden kurtulup saf hale gelebilmesi için; yani tabiri caizse saf altın, saf mücevher olabilmesi için onun o posasından ayrılması lazımdır. Bunun için de yanması gerekir; yani fitneye tutulması gerekir. Manevi ateş, sıkıntı, musibet, bela olacak ki kul saf hale gelebilsin. Böyle olunca, kul fitneye duçar olunca fitne posasında erir, sonra saf hale gelir. Kul ne kadar yüksek ateşe tabi tutulursa o kadar saf hale gelir.

Onun için peygamberler en büyük musibetlere ve en büyük belalara uğramıştır. Fitneyi böyle anlamak gerekir. Fitneyi bela olarak, ceza olarak değil, nimet olarak anlamak gerekir. Kul, temizlensin ve saf hale gelsin diye, nefsinden, vehminden, şeytandan, yanlış şeylerden ve yanlış düşüncelerden kurtulsun diye, "Allah" diyebilsin ve Allah'ın güzelliği onda saf olarak tecelli etsin diye fitne gereklidir. Bu yüzden; "hayırlı ve azim olan ise Allah katında olandır, onu tercih edin" dedi Allah.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler!" **İn tettekullâh:** "Eğer siz takva sahibi olursanız." Allah'a karşı sorumluluğunuzu bilip yerine getirmeye çalışırsanız, Allaha karşı sorumluluğunu bilmek demek insan olmayı kabul etmek demektir. Eğer kişi, insan olduğunu, kul olduğunu, âbd olduğunu kabul ediyorsa bu durumda Allah'a karşı sorumluluğunu kabul etmiş; yani takva sahibi olmuş demektir. **Yec'al lekum furkâne:** "Allah size Furkan verir." Allah sizin için Furkan yaratır, demedi; yani Allah bu ayette "yehluk" fiilini değil, "yec'al" fiilini kullandı. Bu da; Allah sizin için Furkan kılar, Furkan yapar, demektir.

Yaratmak başka, kılmak (yapmak) başka şeydir. Kılmak (yapmak); olan bir şeyden meydana getirmek demektir. Yaratmak ise yoktan yaratmak demektir. Bu yüzden Allah sizin için Furkan yapar, buyruldu ayette. Peki, Allah Furkan'ı nerden yapar? -Olan bir şeyden; yani vahyinden, Kur'an'dan kulları için Furkan yapar.

Dolayısıyla kuluna hakla batılı, doğruyla yanlışı, güzelle çirkini, insanla beşeri, nefisle ruhu ve nefisle gönlü birbirinden ayıran bir özellik verir; bir nur, bir ilim, bir bilgi, bir anlayış ve bir kabiliyet verir. Artık biz ona isim olarak ne dersek diyelim Allah bu özelliğe "Furkan" adını vermiştir. Hem de ayıran Furkan, demiştir.

Allah, Furkan'ı neyin karşılığında verir?

Allah'a karşı takvalı olma karşılığında verir. Eğer biri, Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getirmek için Kur'an'ı okumuyor, dinlemiyorsa onun sadece bilgisi olur; ama Kur'an ona Furkan olmaz.

Evet, ayet devam eder. **Ve yukeffir ankum seyyiâtikum:** "(Allah) Sizin kötülüklerinizi örter." **Ve yagfir lekum:** "Sizi mağfiret eder." **Vallâhu zul fadlil azîm:**[12] "Allah büyük fazlın sahibidir." O, fazlından sizi faziletli kılar. Size Furkan'dan dolayı fazilet verir, şeref verir, kıymet değer verir.

Allah, bir de Bedir Savaşı'na "Furkan Günü" demiştir.

İn kuntum âmentum billâh: "Eğer siz Allah'a iman etmişseniz." **Ve mâ enzelnâ alâ abdinâ yevmel furkân:** "O Furkan günü (o ayrım günü, Bedir günü) kulumuza indirdiğimiz şeye." **Yevmettekal cem'ân:** "O gün topladığınızı (o nimetleri) paylaştırmanız gerekir." **Vallâhu alâ kulli şey'in kadîr:**[13] "Allah her şeye kadirdir." Allah, bundan önce ganimetin beşte biri Allah'a, resulüne, yakınlarına, yetimlere, miskinlere ve yolda kalmışlara, diye buyurmuştu.[14]

Allah, Bedir gününe ayırım günü, Furkan günü der. Peki, Bedir günü, neyi ayırır?

[12] Enfâl /29
[13] Enfâl /41
[14] Enfâl /41

Münafıkla mü'mini, dünya ile ahireti tercih edeni birbirinden ayırır. Demek ki Furkan ayırmak, ayrım yapmakmış. Bizim de her anda Furkan'la hüküm vermemiz gerekir. Eğer Furkan'la, Allah'ın vahyiyle hüküm vermezsek hiç alakamız olmayan şeylerde bile zarar edebiliriz.

Mesela Allah ayeti kerimede; **"onlar, yılda bir veya iki sefer (çeşitli musibetlerle) imtihan edildiklerini görmüyorlar mı"**[15] buyurur. Yılda bir veya iki sefer imtihan edilirler; ama o imtihanın farkında bile olmazlar. Yılda bir veya iki defa olması özel bir durum olduğunu gösterir. Allah bütün insanları yılda bir ya da iki sefer imtihana tabi tutar. Bir de genel olarak imtihana tabi tuttukları zamanlar vardır. Eğer o anda insanın Furkan'ı devreye girip, hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan ayırmazsa insan yanlış tarafta, ters tarafta durabilir.

Örnek olarak; Allah birilerini imtihana tabi tuttuğunda bütün mü'minleri bir anda imtihana tabi tutmuş olur. Eğer dünyanın bir yerinde mü'minlere, Müslümanlara zulmediliyorsa bu durum bütün Müslümanları ilgilendirir; çünkü Müslüman, gönül itibariyle taraflardan birini mecburen desteklemek zorundadır. Önemli olan onun doğru tarafta mı, yanlış tarafta mı durduğudur. Allah, o memleketteki insanları imtihana tabi tutmuş, musibete tabi tutmuştur; ama sadece onlar değil, bütün insanlar onlarla beraber imtihandadır. Eğer biri, mü'minden yana, Müslüman'dan yana tavrını koymadıysa onun Furkan'ı yoktur, Allah'a göre ayırım yapamadı demektir.

Mesela memleketimizde Gezi olayları denen şeyler oldu. Allah bu olayda; "tercihini yap" dedi; çünkü bu, senin imtihanındır. Kim doğru yapıyor, kim yanlış yapıyor, ona bakman lazım. "Beni ilgilendirmez" diyemezsin. Sen bu hayatı yaşıyorsan

[15] Tevbe /126

bu hayattaki, bu dünyadaki her şey seni ilgilendirir; yani taraf olmak zorundasın. Mü'min; "beni ilgilendirmez" diyemez ve hayatının her anında, her alanında mutlaka taraf olmalıdır. Mutlaka bir tarafta durur ve durmalıdır. Mesela Suriye'de, Mısır'da ve dünyanın birçok yerinde böylesine musibetler yaşanıyor, acaba hangi tarafta duruyoruz! Hiçbir şey yapamasak bile gönül itibariyle onlar için dua halinde olmamız gerekmez mi!

Bir de görüyoruz; birçok mü'min, birçok Müslüman Furkan'a sahip olmadığı için yanlış hüküm verip, ters tarafta durarak şeytana destek veriyor, hizmet edebiliyor. Bu, insanın kendisine yaptığı zulümdür. Kıyamet günü, insanların bu fikri, bu düşüncesi, bu söyledikleri mizana konur ve "neden böyle düşündün?" diye kul hesaba çekilir.

Eğer biri, Furkan'a sahip değilse onun yanlış yapmaması mümkün değildir; ama Allah ona Furkan nurunu vermişse; hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan, güzeli çirkinden, mü'mini kâfirden, münafıklığı mü'min olmaktan ayırabiliyorsa yanlış yapmaz. En azından bunu bilir ve yanlış yapsa bile doğru yapma, tövbe etme imkânı vardır. Ama hem yanlış yapıyor hem de yanlış yaptığını bilmiyorsa, yanlış hüküm vermiş ve onun doğru yapması da mümkün değildir. Böyle olunca yanlışı doğru, kötülüğü de iyilik diye yapar; çünkü Furkan'ı olmadığı için yanlışı ve doğruyu ayıramaz. Bu, bütünüyle iman ile ilgilidir, gönül âlemiyle, akılla, tefekkürle ve kalp ile ilgilidir. Yoksa herkes dünyayı bilir. Deli bile, hayvanlar bile dünyayı bilir.

Peki, Allah'ın bizden istediği nedir?

Hakkı bilmek, rabbimizi bilmek, kendimizi bilmek, hakikati görüp anlamak, hakkın gereğini yapmak, hakkın yanında olmak, haktan taraf olmak, Allah'a ve resulüne ihanet etmemek,

emanetlerimize ihanet etmemektir. Allah'ın bizden istediği bunlardır.

İnsan, Furkan'ı olmadığı için bilmeden emanetlerine ihanet eder. Bunun içindir ki baktığımızda birçok mü'min, birçok Müslüman birbirine düşmüş durumdadır. Alevi-Sünni diye veya Kürt-Türk diye mezhebini veya ırkını öne sürer. Her ne durumda olursa olsun hiç mü'min, mü'minle savaşabilir mi! Hiç mü'min, mü'min kardeşini öldürebilir mi!

Eğer Allah'a göre Furkan'ları olsaydı böyle olur muydu?

Olmazdı. Eğer Furkan olursa hiç mü'min zulmedebilir mi, zalim olabilir mi? -Olamaz; ama en büyük zulümden en küçüğüne kadar, en genel olanından en özeline kadar baktığımızda, zulmedenler kendini haklı görür, doğru görür; yani yaptığının doğru olduğunu söyler. Adam, hanımına zulmeder veya kadın eşine, çocuğuna zulmeder ve "ben doğru yapıyorum" der. Kendine göre doğru yapar. Kendine göre Furkan'ı olmadığı, doğruyu anlamadığı, zulümle rahmeti birbirinden ayıramadığı için bunun doğru olduğunu zanneder. Bu yüzden zulmederken bunun zulüm olduğunu bilmez.

Mesela cinayet işlerken bu cinayeti Allah adına işler, zulmederken bu zulmü Allah adına yapar ve "Allah için yapıyorum" der. Niye? -Furkan'ı olmadığı için; yani doğruyla yanlışı, rahmetle zulmü birbirinden ayıramadığı için. Bakıyorsun, Allah için nefret eder ve; "ben Allah için nefret ediyorum" der. Allah için mü'min kardeşinden nefret eder. Sorsan, "Allah için yapıyorum" der. Böyle olanlar Furkan'sızdır; yani Kur'an'ları yoktur. Kitapları, Allah'ın kitabı değildir. Eğer kitapları, Allah'ın kitabı olsaydı böyle olmazdı. Nasıl olurdu? -Allah'a göre hareket eder, peygamber gibi, Allah'ın resulü gibi yaparlardı.

Doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan ayırmaya çalışırken nasıl yapmamız gerekir?

Allah ayeti kerimede buyuruyordu; **"Allah kime nur vermemişse onun nuru yoktur."**[16] Kişinin kendine göre doğruları olabilir, hatta o doğruları gerçekten doğru olabilir; yani Allah'ın doğru dedikleriyle bir olabilir. Eğer kişinin o doğruluğu Allah için değilse, imanından dolayı, mü'min olduğu için değilse onun o doğruluğu sadece onun hüsranını arttırır. O doğrusu, ona farklı bir benlik verir ve onu sadece Allah'tan uzaklaştırır. Eğer biri imanından dolayı güzel bir amel işlememişse o ameli ona sadece kibir ve gurur verir. Böyle olunca da kendisini insanlardan ayrı görmeye başlar, sadece kendini büyük görür, büyüklenir; yani kendini mütekebbir görür.

Doğru hükmü veren bir tek Allah'tır. Allah'ın hükmünün dışında kim bir hüküm vermişse bilelim ki o hüküm batıl bir hüküm, yanlış bir hükümdür.

Eğer kul, Kur'an'a sahip olursa, Kur'an ile hidayete ererse, Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getirmek için, muttaki olmak için Allah'ın ayetlerini okur, dinler, anlamaya çalışırsa Allah ona Furkan verir. Böyle biri Allah'ın nuruyla, Allah'ın kendisine verdiği o Furkan'la hakla batılı birbirinden ayırt eder. Doğruyla yanlışı, faydalıyla zararlıyı onunla ayırt eder.

Eğer kul, Allah'ın verdiği Furkan'la ayrım yapmıyorsa doğruyla yanlışı birbirine karıştırıp doğru olan bir şeye yanlış, yanlış olan bir şeye de doğru der. Aynı şekilde iman ile küfrü de birbirinden ayıramaz. Şirk işler, küfür işler, hakikati örter ve ona iman der. Nifak içinde olur ve "ben mü'minim" der. Nifak içinde olana bakıp "bu çok muttaki bir mü'mindir" der. Cahil birine bakıp; "bunun bilgisi vardır, öyleyse bu âlimdir" der.

[16] Nûr /40

Görüyoruz çevremizde öyleleri var ki doğruyu ayırt edemiyor. "Falan seyda böyle söyledi, falan şeyh böyle söyledi" diyor. Furkan'ı yok; yani gözü kördür, göremediğinden dolayı böyle söylüyor. Onun için böyle bir kul, ne yapacağını, nereye gideceğini, kime uyacağını, nasıl yapması gerektiğini de bilmez. Bugün "doğru" dediğine yarın "yanlış" diyebilir. Hangi tarafa göre ikna olursa öyle söyleyip, öyle düşünebilir.

Furkan'a sahip olan bir kul, Allah'ın kendisine Furkan verdikleri böyle değildir. Bir sefer iman eder ve bir sefer "Allah" der, sonrasında iş biter. Bütün dünya bir olsa onu yolundan, fikrinden döndüremez; çünkü o, Allah'ın beyanıdır ve Allah'ın ona öğretmesidir. Onun için böyle bir kulun, Allah yolundan dönmesi mümkün değildir.

Eğer gerçekten mü'minlerin ve Müslümanların, Furkan'ı olmuş olsaydı hepsi bir ve beraber olup, kardeş olurdu. Hepsi sahabe gibi olurdu. Kur'an ile şereflendikleri için yeryüzünde de şerefli ve izzetli olurlardı. Küfürde olanlar, onları ezemez, onlara zulmedemezdi. Nerde durmaları, ne yapmaları gerektiğini ve kiminle olmaları gerektiğini bilir, anlarlardı.

Aynı şekilde eğer birinin Furkan'ı yoksa ebedi ile fani olanı birbirinden ayıramaz. Fani olana ebedi muamelesi yapar, dünyaya ebediymiş gibi sarılır. Bunun için birçok bahane, kendine göre de birçok fetva üretir. Nimet ve musibeti de birbirinden ayıramaz. Kendisine musibet geldiğinde, zahiri olarak musibet gibi görünür yalnız arkasında nimet vardır; ama o, musibetin arkasındaki nimeti göremez.

Gelen bir musibetin, bir zahmetin arkasında nimet varsa ona üzülmek mi yoksa sevinmek mi gerekir?

Elbette ki nimet kazanılacak diye sevinmek gerekir; ama kişi, en ufak bir sıkıntı ya da sorun yaşandığında onu nimet olarak

görmez; çünkü arkasından gelecek olan nimeti göremez. Neyi görür? -Sadece musibeti görür; yani musibetin ahirete olan tarafına bakmaz, dünyaya olan tarafına bakar. Eğer dünyaya göre nimetse nimet olarak, musibetse musibet olarak onu görür. Ahirete göre bakmaz.

Neden?

Çünkü Furkan'ı yoktur. Her anda yapılan muameleyi Allah'ın yaptığını, Allah'ın onu her anda imtihana tabi tuttuğunu, ikram etmek için o musibetin geldiğini kabullenemez, görmez; çünkü anlamamıştır, Furkan'ı yoktur. Eğer Furkan'ı olsaydı, nasıl ki nimetlere şükrediyorsa musibetlere de öyle hamd ederdi.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah, en büyük musibeti bana, peygamberlere, sonra bize yakın olanlara verir"*[17] dememiş miydi? Hani iman etmiştin, mü'min böylemi olur! Öyleleri var ki; "ben mü'minim" der; ama kârla zararı bilmez. Dünyaya göre kâr yapmışsa ona kâr, zarar etmişse ona da zarar der. Ahiretin kârını düşünmez, ahiretin hesabını yapmaz. Ahirete göre kâr edince de ona zarar der; yani Allah yolunda bir şey infak edip bir şeyi verince ona kâr diye bakmaz. Vermesi gerektiğinde zaten veremez. Niye veremez? -Zarar edeceğini düşünür de ondan. Allah için bir şey cebinden çıkınca onu kâr olarak değil, zarar olarak görür. Oysaki Allah infak etmeyi, **"Allaha verilmiş bir borç"**[18] olarak anlatır. Eğer o kişinin Furkan'ı olsaydı infakı Allah'ın anlattığı gibi anlardı.

Rivayete göre Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, kurban keser ve eve geldiğinde;

-Kurbandan bir şey var mı, diye Hz. Aişe (r.a.) annemize sorar;

[17] Tirmizi, Zühd, 57
[18] Bakara /245, Hadîd /11

Hz. Aişe (r.a.) annemiz de bir parça et ayırmıştır ve;

-Ya Resulullah! Etleri dağıttım, bize de bu kaldı, der.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Hayır, öyle değil, yanlış söyledin. Bize kalan senin o dağıttığındır. Bunu yiyeceğiz, o dağıttığın da bize kaldı. Onu ebedi hayata göndermiş olduk, bize kalan odur, bu değil, buyurur.

İşte bakış meselesi; yani Furkan meselesi. Doğru görme, doğru anlama meselesi. Eğer birinin Furkan'ı yoksa dostu düşmandan, düşmanı da dosttan ayıramaz. Kimin dost, kimin düşman olduğunu seçemez. O yüzden düşmanına dost diye sarılabilir. Eğer biri, şeytanın peşinden gidiyorsa asli düşmanının peşinden gidiyor demektir. Şeytan onu davet ediyor, o da şeytanın peşine takılıp gidiyorsa sevdiğinin, dostunun peşinden gitmiştir. Şeytanın düşman olduğunu ayıramamış, ayırt edememiş demektir.

Aynı şekilde biri büyünün, büyücülerin ve muskanın peşine takılıp; "cinlerden korunmak için şöyle yapmak, cinleri kullanmak için böyle yapmak gerekir, şurada şunun olması için şöyle muska yapmak gerekir" derse şeytanın peşine takılmış olur. Şeytandan hiç dost olur mu! Furkan'ı olmayan kişi, düşmanı dost zanneder. Bütün bunların peşine takılırken de bir fayda umar, bir hayır kazanacağını, güzel yapacağını zanneder. Onun için dostunu düşmanından ayırmaz, ayıramaz.

Ne buyurmuştu Hz. Ali (r.a.) Efendimiz; *"gerçek dost, sen Allah'ı zikrettikçe sana yardım eden, sen Allah'ı unutunca da sana Allah'ı hatırlatandır."*[19] Düşman da bunun tam tersidir. Biri, sana Allah'ı unutturuyorsa o, düşmandır. Biri, seni Allah'ı zikretmekten

[19]Hakîm

men ediyorsa, seni Allah'tan uzaklaştırıyor ve kulluğunu yapmaman için oyalıyorsa o, düşmandır. Dostu düşmanı aynen böyle ayırmak gerekir.

Allah'a göre bir de ölü ve diri vardır. Allah'a göre diri olanlar iman edenler, Hz. İnsan olmayı kabul edenlerdir. Ölü olanlar da Allah'ın ayetlerine ve Allah'a iman etmeyenlerdir. Allah onlara "ölü" demiştir. Onun için Allah ayeti kerimede; **"(resulüm) sen ölülere işittiremezsin"**[20] buyurur. Allah'a ve ayetlerine iman etmeyenler manevi olarak ölmüş demektir. Zahiri olarak diri gibidir; ama manevi olarak ölmüştür. Manevi olarak ölenlere Allah "diri" demedi "ölü" dedi. Onlara **"kör, sağır, dilsiz"**[21] dedi; çünkü bu organlarını Allah yolunda kullanmıyorlardı. Bu organlarını Allah yolunda kullanıp gerektiğinde canını feda edenlere ise Allah ayeti kerimede; **"Allah yolunda ölenlere 'ölü' demeyin, onlar diridirler ve Allah katında rızıklanırlar"**[22] buyurdu.

Eğer imansızlık ölüm ise, Allah'ın ayetlerine iman etmemek, onları kabul etmemek, yalanlamak, dinlememek ölüm ise ve bizi ölü konumuna getiriyorsa acaba diri olanlar ne kadardır! Diri olmak Allah ile diri olmaktır. Bütün bunları anlatırken Allah ile diri olalım diye anlatıyoruz. Allah'ı unutanlar, Allah'ı sevmeyenler diri olamaz, Allah ile diri olamaz. Diri olmak iman iledir. İman; tatmaktır, Allah ile hayatı yaşamaktır.

Diri olmak; her anda Allah ile beraber olmaktır. Allah'ın Hayy ve Kayyum isminin tecellisini her anda gönlünde tadıp yaşamaktır. Allah ile varlıkta durduğunu tatmaktır. Eğer böyle yapmazsak ölü olmuş oluruz, Allah bize "diri" demez. Bu, bizim kendi tercihimizle olan diri olmaktır. Ya ölü olmayı tercih ederiz ya da diri olmayı tercih ederiz.

[20] Rûm /52
[21] Bakara /171
[22] Ali İmran /169

Furkan'ı olmayanlar, aynı zamanda insan ile beşeri birbirinden ayırt edemez. Sadece zahirine bakar eğer biri yürüyor ve konuşabiliyorsa ona "insan" der. Beşer, insanın zahiri tarafıdır. İnsan ise Allah'ın ona nefhettiği ruh tarafıdır, yani gönül tarafıdır. Dünya hayatını tercih etmiş olanlar beşerdir. Ahireti tercih etmiş olanlar da Hz. İnsandır; ama dışarıdan bakılınca bu görünmez. Eğer bir kul, bunu ayırt edemiyorsa; yani Furkan'ı yoksa beşer olarak kalır, hiçbir zaman da insan olamaz; çünkü insanla beşeri birbirinden ayıramamıştır.

Bir de Furkan'ı olmayanlar, gönül ile nefsi birbirinden ayıramaz.

Nefsi kırılır, "gönlüm kırıldı" der, gönlüne ağırlık gelir "nefsime ağırlık geldi" der; yani manevi olarak kendi gönül âleminde Allah'ın vahyiyle şeytanın verdiği vesveseyi birbirinden ayıramaz; çünkü Furkan'ı yoktur. Şeytanın verdiği vesveseyi Allah'tan zannedip, iyi olduğunu, doğru olduğunu düşünebilir. Allah'tan geleni de şeytandan zannedip, ona yanlış diyebilir; çünkü doğruyu ve yanlışı Allah ile öğrenmemiş, Allah'ın vahyinden öğrenmemiştir. Furkan'a sahip olup öğrenseydi, onu anlasaydı, doğruyu ve yanlışı bilirdi.

Okumak tek başına bizi Furkan'a sahip kılmaz. Okuyup, anlayıp iman etmemiz gerekir ki Furkan'a sahip olabilelim. Kur'an'ı, Furkan'a sahip olalım diye okuyoruz. Demek ki Kur'an, Furkan'mış. Eğer Kur'an bizde Furkan olmadıysa, Allah'ın ayetleri bizde Furkan olmadıysa Kur'an'ı okumamışız demektir.

Diyelim ki biri birinden sadece Kur'an okumayı; yani Kur'an'ı Arapça harflerle okumayı öğrenir. Bu durumda o, Kur'an'ı okumak için bir başlangıç yapmıştır. Eğer kişi Kur'an'ı okudu ve anlamadıysa yine böyle bir başlangıç yapmış demektir. Bu başlangıcın devam edebilmesi için Allah'ın ne dediğini anlamaya

çalışması lazım. Sonra Allah'ın ne demek istediğini, Allah'ın muradını, hikmetini öğrenmesi lazım. Bunu yaparken de Allah'a karşı takvalı olmak, sorumluluğunu yerine getirmek için yapması lazım; yani rabbinin ne demek istediğini anlamak için yapması lazım. Allah'a itaat etmek, iman etmek için yapması lazım.

Eğer kul böyle yaptıysa Allah, buna karşılık ona Furkan verir. Onun günahlarını örter, onu mağfiret eder, kötülüklerden temizler, kötülüklerini örter. Artık o kul, kötülük yapmaz, yanlışa düşmez; çünkü doğruyu, güzeli bilir. Bununla beraber yanlış yapmışsa da Allah onu mağfiret edip temizler. Allah birinin kötülüğünü örtüp onu mağfiret ettiyse onu temizledi demektir.

Eğer bizim ilmimiz ve bilgimiz vahyin bilgisi değilse, bizde vahiy bilgisi olsa bile başka bilgileri ona karıştırır, bilgimizi kirletmiş oluruz. Aklımızı o kirli bilgiyle kirletmiş oluruz. Hüküm verirken Allah adına değil, biraz Allah adına biraz da başkaları adına hüküm vermiş oluruz ki; bu, imana şirki karıştırmak, nifakı karıştırmak demektir; yani ya, mü'min oluruz ya da olmayız. Eğer tercihi böyle yapmazsak olan imanımızı da kaybederiz.

İmanla küfür bir gönülde bulunmaz, biri mutlaka ötekini çıkarır. Ya, o küfür, şirk ve nifak tarafı iman nuruyla nurlanır ve aydınlanır ya da tam tersi olur. Küfür, nifak ve şirk, iman nurunu söndürür, karartır. Onun için imanı kurtarmak en büyük meseledir. İmanın kurtulabilmesi için gönlün şirkten, nifaktan ve küfürden temizlenmesi gerekir. Bunu yaparken de bilerek yapmak gerekir. Bu da ancak Furkan'la mümkündür. Eğer Furkan'ımız olursa Allah'ın bizden istediklerini anlarız. Yanlış yapanlar hangi yanlışı yaparsa yapsınlar, doğru yaptığını zannederken Furkan'ları olmadıklarından dolayı yanlış yapmışlardır.

Allah hepimize Furkan'ı ihsan etsin inşallah! Allah bizi Allah'a resulüne hainlik yapanlardan, emanetlerine hainlik

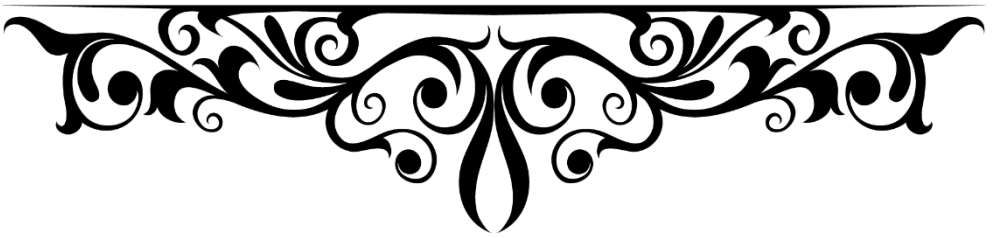
yapanlardan eylemesin. Allah bizi sadıklardan eylesin. Kendisine Furkan verdiği kullarından eylesin. Allah'ın nuruyla, Allah'ın vahyiyle görenlerden, anlayanlardan eylesin. Hükmünü Allah'a göre, Kur'an'a göre verenlerden eylesin. Allah hepimize gerçek manada tevhidi bir imanı nasip etsin.

Allah hepinizden razı olsun.

RESULLERE İMAN

1

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hepimizin üç aylar olarak bildiği Recep, Şaban ve Ramazan aylarının hepsi kıymetini, değerini Kur'an'dan alır. Allah ayeti kerimede; **"Ramazan o aydır ki onda (o ayda) Kur'an indirilmiştir"**[1] buyurur. Dolayısıyla Ramazan ayı, kıymetini Kur'an'dan alır. Şaban ve Recep ayı da aynı şekilde kıymetini Ramazan ayından alır. Dolayısıyla hepsi kıymetini, değerini Kur'an'dan almış olur.

Eğer Kur'an, bir ayda indiği için o ay, diğer aylardan farklı oluyor, özel olarak şeref alıyorsa, Allah'ın kulları da şerefini Allah'ın kitabından alır. Onun için Allah ayeti kerimede; **"andolsun ki size şerefli ve öğüt veren bir kitap (Kur'an'ı) indirdik"**[2] buyurur. Allah, mü'minlere şerefini indirip; "bu Kur'an sizin şerefinizdir, sizin izzetinizdir" demiştir. Biz, Allah'ın kelamıyla ne kadar beraber olursak o kadar aziz olur, izzet ve şeref kazanırız. Allah'ın kelamına ne kadar uzak kalırsak da izzetimizi şerefimizi; dolayısıyla da rabbimizi o kadar kaybederiz.

Kur'an ile olan ilişkimize, alakamıza, muamelemize, Allah'ın bize emanet ettiği emanetine ne kadar sadık olduğumuza, onu ne kadar ciddiye aldığımıza, ona ne kadar sadakat gösterdiğimize bakalım. Allah'ın emanetine mü'minler gibi sadakat mi gösteriyoruz, yoksa hainler gibi ihanet mi ediyoruz, ona bakalım.

[1] Bakara /185
[2] Enbiyâ /10

Eğer; "biz zaten dinimizi başka kitaplardan öğreniyor, anlamaya çalışıyor ve yaşıyoruz. Âlimlerimiz, hocalarımız da bize gerekeni söylemiş. Bizim de bu yüzden Kur'an'a karşı herhangi bir sorumluluğumuz yoktur" dersek Allah bunu kabul eder mi? -Etmez. Allah öyle mi söylüyor! İnsan, Kur'an'ı okumadan, anlamadan, böyle bir yanlışa ve yanılgıya düşebilir; ama Allah'ın ayetlerini okuyup, Allah'ın ne söylediğini bilince Allah'ın; kitabının mutlaka okunmasını, anlaşılmasını, ahlaka ve amele dönüştürülmesini istediğini, Allah'ın bizden her anda; "Allah bu konuda bana neyi emrediyor" dememizi ve gereğini yerine getirmemizi istediğini anlarız.

Bu nedenle Allah ayeti kerimede mü'minler için; **"onlara Allah'ın ayetleri okunduğunda imanlarını artırırlar"**[3] buyurur. Allah'ın kitabından, ayetlerinden başka hiç kimsenin sözü, kelamı, kitabı, imanı artırmaz. Hiçbir sözle hiçbir mü'minin imanı asla hiçbir şekilde artmaz. İmanı arttıran şey, Allah'ın kelamıdır. Bunu Allah söylüyor. Bunun dışında kim bir şey söylerse hesabını Allah'a verir.

Eğer birinin, Allah'ın kitabını okuma ve anlama imkânı varsa ve o kişi de Allah'ın kelamını okumuyor, anlamaya çalışmıyor, ayetleri üzerinde de tefekkür etmiyorsa o kişi Kur'an'a, Allah'a iman etmemiştir. Kim söylüyor bunu? -Tabi ki Allah ve resulü söylüyor. Allah'ın, böyle birini mü'min olarak, Müslüman olarak, âbd olarak kabul etmesi hiçbir şekilde mümkün değildir. Bu kişi Allah'a hiçbir bahane de üretemez. Eğer imkânı varsa bu böyledir ve bu konuda imkânı olmayan, neredeyse yok gibidir.

Eğer kul, rabbinin ne söylediğini anlamaz, anlamaya çalışmazsa rabbini nasıl ciddiye alır! "Ben Allah'a iman ettim" diyen birine; "sen Allah'ın neyine iman ettin" diye sorduğumuzda

[3] Enfâl /2

"Allah vardır" diye cevap verir. Zaten bunu bilmeyen kim vardır? -Bütün insanlar bunu kabul eder. Bunu kabul etmeyen hiçbir akıl sahibi yoktur; çünkü her şey Allah'ı hamd ile tesbih eder. Eğer birinin aklı yoksa ve o geri zekâlıysa başka şeyler söyleyebilir, o ayrı. Hayatta, varlıkta var olan her ne varsa hepsi birer mucizedir. Bu kadar mucizeyle karşı karşıya kalan bir akıl sahibi hâlâ kendi sahibi olan Allah'ı kabul etmemişse o, zaten geri zekâlıdır.

Allah'ı kabul etmek demek; Allah'ın kelamını, sözünü, emrini, meleklerini, resullerini, nebilerini ve ahireti kabul etmek demektir. Bununla beraber birinin Allah'ın kelamını, meleklerini, resullerini ve ahireti sevmesi gerekir ki mü'min ve Müslüman olabilsin. Yoksa, Allah'ın kelamını ciddiye almayan biri, Allah'ı ciddiye almamıştır. Allah'ın verdiği hükmü ciddiye almayan biri de kendine göre, başkalarına göre hüküm verir. Daha sonra başkalarına da; "işte bu hükmü, Allah vermiştir" der.

Allah bu kitabı sadece âlimlere mi indirdi, yoksa bütün kullarına mı indirdi!

Allah, bu ayette hitabı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yapıp; **"Allah bu kitabı sana, ulaşabildiğin herkese ulaştırasın diye indirmiştir"**[4] buyurur. Bu durumda hem kitabı almamız hem de ulaştırmaya çalışmamız gerekir. Yoksa kendi kendimize hayal kurarız ki Allah bizden böyle bir dini, böyle bir imanı kabul etmez.

Bugün hep beraber Allah'ın nebilerine ve resullerine imanı anlamaya çalışacağız. Nebilere, resullere nasıl iman edilir, Allah'ın ayetleriyle, Allah'ın beyan ettiği gibi anlamaya çalışacağız inşallah.

Kardeşlerimize önce şunu söyleyeyim; her şeyin bir yeri ve zamanı vardır, yeri zamanı gelmiş ki söylüyoruz. Resullere imanı anlamaya çalışırken şimdi söyleyeceğimiz nasihatimizin Allah'ın

[4] En'âm /19

emri olduğunu da hep beraber göreceğiz inşallah. Bundan sonra ister burada, ister başka şehirde, isterse de dünyanın öbür ucunda olsun her bir kardeşimizin, bizi kabul ediyorsa bunu yapması gerekir; kardeşlerimiz haftada bir gün, Allah'ın ayetlerini ders edinmek için tanıdıklarını, akrabalarını, komşularını evine davet edip, Allah'ın ayetlerini ders edinsin. İsterse davetine bir kişi icabet etmiş olsun. Bayanlar bunu kendi aralarında, erkekler de kendi aralarında veya ailece yapabilir. Şartlar ve imkânlar onlar için nasıl uygunsa öyle yapsınlar.

Kardeşlerimiz haftada bir gün Kur'an'ı Kerim'i açıp okusun. Arapça bilsin veya bilmesin, Fatiha Suresi'nden başlayıp mealinden okusun. Mesela **"Elhamdülillâhi rabbil âlemin"**[5] ayetini okuyup, davet ettiği komşusu veya akrabasına; "ben Allah'ın bu ayetinden şunu anladım, siz ne anladınız" ya da "Allah'a nasıl hamd etmemiz gerekir, nasıl yaparsak hamd etmiş oluruz" diye sorsun. Böylelikle Allah'ın ayetlerini aralarında ders edinsinler; yani orda bir kişi anlatıp, öbürleri dinlemesin. Ders edinmek; hep beraber iştirak edip, her birinin gönlüne gelen manayı söylemesi demektir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah'ın kulları, Allah'ın evlerinden bir evde bir araya gelip, Allah'ın ayetlerini ders edindiklerinde melekler onların ayakları altına kanatlarını serer ve Allah rahmetiyle onları ihata eder (kuşatır)"*[6] buyurur. Melekler onları arşa kadar çepeçevre sarar. Bu meclis isterse iki kişiden oluşsun o fark etmez, meleklerin hepsi birbirini o meclise davet eder.

Evimiz, Allah'ın evlerinden bir ev olsun, evimize rahmet insin diye bunu yapmamız lazım. Hem kendimiz hem de davet

[5] Fatiha /2

[6] Müslim, Zikr, 38; Ebû Dâvûd, Vitr, 14; Tirmizî, Kırâat, 12; İbni Mâce, Mukaddime, 17

ettiklerimiz, Allah'ın rahmetinin içine girsin diye hep beraber böyle bir başlangıç yapalım inşallah.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ve evhaynâ ilâ mûsâ ve ahîh: "Musa ve kardeşine (Harun'a) vahyettik ki." **En tebevveâ li kavmikumâ bi mısra buyûta:** "Mısır'da kavminiz için evler hazırlayın." **Vec'alû buyûtekum kıbleten:** "(Hazırladığınız bu) Evlerinizi kıblegâh edinin (kıble olsun)." Yani evleriniz gönülleri kıbleye çeviren, gönülleri Allah'a döndüren evler olsun. Bu durumda bunun neyle yapılması gerekir? - Elbette ki Allah'ın ayetleriyle yapılması gerekir. **Ve ekîmus sâlah:** "Namazı ikame edin." **Ve beşşiril mu'minîn:**[7] "Mü'minleri müjdele." Böyle yapan mü'minleri müjdele, dedi Allah.

Allah müjdeleyince neyle müjdeler?

Mağfiretiyle, cennetiyle, rızasıyla müjdeler. Böyle bir müjdeyi hak etmek ve bu müjdeye nail olabilmek için evimizin kıble, kıblegâh olması gerekir. Kıblegâh evler, gönüllerin Allah'a döndüğü, Allah'ın ayetleriyle Allah'a dönülen evlerdir. Evimiz Allah'ın evi, kıblegâh, Kur'an'ın ders edildiği evler olsun. İnşallah bunu hep beraber yapmaya çalışacağız. Söyledim, hiç kimse davetimize icabet etmese de kendi çoluk çocuğumuzla oturup kısa bir sureyi veya bir ayeti, beş ayeti ders edinmeye çalışalım.

Evet, peygamberlere, resullere imanı anlamaya çalışıyorduk.

[7] Yûnus /87

Peygamber kelimesi, Farsça bir kelimedir. Arapçada ya, "nebi" ya da "resul" diye geçer. Nebi ayrı, resul ayrıdır. Resullere imanı anlatırken mü'minlerin, iman ettiği peygamberin nübüvvetine, peygamberliğine risaletine ortak olduğunu, ortak olmak zorunda olduğunu göreceğiz. Kul, iman ettiği peygamberin risaletine ne kadar ortak olursa vahyi o kadar taşımış, emanete o kadar sadakat göstermiş, aynı şekilde de peygamberinin o kadar resulü olmuş olur. Allah'ın, kullarından istediği de budur. Allah onun için ayeti kerimede; **"içinizde hayra davet eden, iyiliği emredip kötülükten men eden bir ümmet, (bir cemaat) bulunsun. Asıl kurtuluşa erenler de onlardır"**[8] buyurur. Onlarla beraber olanlar, onlara uyanlar da kurtuluşa erer. Biz de bu sohbetleri kendi evimizde yaparken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in resullüğünü yapmış oluruz.

Resul demek; gönderilen, gönderileni ulaştıran ve taşıyan demektir. Nebi ise; nübüvvet sahibi, haberi alan demektir. Nebe; haber demektir. Âlimlerimiz; "her resul nebidir; ama her nebi resul değildir" demişlerdir. Aslında iş bunun tam tersidir. Zaten geçmiş âlimlerden biri bir söz söyledi mi, sonra gelen âlimler ona dokunmaya cesaret edemiyor. Hakkı gördüğü ve bildiği halde itiraz etmiyor ve edemiyor. Âlimlerin böyle yapmasının sebebi nedir? -Çünkü söylerse eleştirilir ve o söylediğini savunmak zorunda kalır. Bu zahmete katlanmamak için başkası itiraz etmesin diye onun söylediğini tekrar eder durur. Bu yüzden hepsi aynı sözü söyler. Ayetleri okurken Allah'ın kime nebi kime resul dediğini göreceğiz inşallah.

Nebi; Allah'ın kitap ve sahifeler verdiği peygamber dediğimiz zatlardır. Resul ise; Allah'ın kitap vermediği, sahife indirmediği, yeni bir şeriat vermediği, bir önceki peygamberin

[8] Âl-i İmrân /104

risaleti ve onun getirdiğiyle elçilik yapan, resullük yapan kimselerdir.

Eğer biri Allah'ın ayetlerini okuyor, dinliyor, anlıyor ve bunu insanlara taşıyorsa haberi getirenin resulüdür; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, nebinin resulüdür. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için "hâtemen nebiyyin" der. Ayeti kerimede; **"o, Allah'ın resulü ve nebilerin sonuncusudur"**[9] buyurur. Artık kitap ve sahife gelmez; ama onun resulleri gelmeye devam eder. Eğer biri Kur'an'ı, Allah'ın ayetlerini taşıyorsa bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber onun risaletine ortak olmuş olur.

Onun için Allah ayeti kerimede; **Muhammedun resûlullâh vellezîne meahû:**[10] "Muhammed, Allah'ın resulüdür, onunla beraber olanlar da" buyurur. Onunla beraber olanlar da onun resullüğünü yapar. Bu resullüğü yaparken Allah'tan emir almışsa o gerçek bir resuldür; çünkü emri Allah'tan almıştır. Onunla beraber olanlar da aynı şekilde ona resul olur; yani yine Allah'ın resulü olur. Mü'minler, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in resulleridir. Dolayısıyla onunla beraber Allah'ın resulleridir, resul olmak zorundadır.

Mü'minler resul olmazsa ne olur?

"Beni ilgilendirmez" demiş olur. Böylelikle Allah'ın emanet olarak bıraktığı Kur'an'ı ciddiye almamış, ona ihanet etmiş ve onu taşımamış olur. Mü'minin mutlaka bu sorumluluğu taşıması gerekir. Eğer o; Allah'a, meleklerine, resulüne, Kur'an'a ve ahirete iman etmişse bu böyledir. Yoksa biri; "ben çalışıyorum, rızkımı kazanıyorum, imkân bulunca ibadetimi de yapıyorum, o yüzden cennete girerim" derse cenneti rüyasında bile göremez; çünkü o, Allah'a kul olmayı kabul etmemiş, dünyaya kul olmuştur.

[9] Ahzâb /40
[10] Fetih /29

İnsan ya, Allah'ın resulü ya da şeytanın resulü olur. Şeytanın da resulleri vardır. Bunu Allah söylüyor. Firavun'un da resulleri vardır, bunları ayetleri okurken göreceğiz inşallah.

Resul kelimesini doğru anlamak gerekir. Kime elçilik yapıyor, kimin sözünü taşıyor, kime hizmet ediyorsan sen onun resulü; yani elçisisin. Eğer Allah'ın ayetlerini taşıyorsan resullüğü Allah'a yapıyorsun demektir; ama şeytanın sözünü taşıyor, fitne çıkarıyor, dedikodu yapıyorsan, iftira ile meşgulsen şeytana resullük, elçilik yapıyorsun ya da Firavun'un sözünü taşıyorsan Firavun'a elçilik yapıyorsun demektir. Allah'ın sözünü taşıyorsan Allah'ın elçisisin, Allah'ın resulünün sözünü, hadisini taşıyorsan Allah'ın resulünün resulüsün, elçisisin demektir. Bunu anlamayacak bir şey yoktur, Allah bize akıl vermiştir!

Herkes nerde bulunduğuna, kime hizmet ettiğine, kime resul olduğuna, kime âbd olduğuna bakmalıdır. Allah ayeti kerimede; **"şeytana âbd (kul) olmayın"** buyurur. Eğer biri şeytanın yolunda yürüyor, onun vazifesini yapıyorsa şeytana âbd olmuş demektir. Allah, bunu bütün insanlara birden söylemiştir.

Yâ benî âdeme en lâ ta'budûş şeytân: "Ey Âdem'in çocukları! Şeytana âbd olmayın." **İnnehu lekum aduvvun mubîn:**[11] "Muhakkak ki o, sizin apaçık düşmanınızdır." Eğer şeytana âbd olmuşsan düşmanına âbd olmuşsun demektir. Böyle biri, şeytanın tavsiye ettiğini sever ve onun peşinden koşar. Dolayısıyla şeytanı sevindirir. Oysaki Allah; **Ve eni'budûnî, hâzâ sırâtun mustakîm:**[12] "Bana âbd olun, sırat-el mustakim budur" buyurur.

[11] Yâsin /60
[12] Yâsin /61

Nasıl ki Allah'a âbd olmak ya da şeytana âbd olmak varsa bir de Allah'a resul olmak, şeytana resul olmak vardır. Resul olmak âbd olmaktan daha mı büyüktür? -Hayır, büyük olan âbd olmaktır.

Kendini akıllı zanneden geri zekâlı, aklını kullanmayan, aklını başkasına kiralamış olanlar benim bu sözümden "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonra peygamber gelir" diye bir mana çıkarmaya kalkışır. Bu yanlış, öyle değil; çünkü o, hâtemen nebiyyindir, son peygamberdir. Dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonra artık peygamber gelmez.

Sen peygamber varisi olmak, peygamberin getirdiğini taşımak zorundasın. Peygambere varis değilsen şeytana, iblise varislik yaparsın. Kul ya, peygamberine varis olur, resul olur, elçi olur, onun getirdiğini taşıyıp onun resulü olur ya da şeytana resullük yapar, şeytana âbd olur. İnsan için bu iki şıktan başka şık yoktur!

Biraz önce; evlerimiz, Allah'ın evlerinden bir ev olsun, kıblegâh olsun, dedik. Elbette ki birinin gönülleri tamir edebilmesi için önce kendi gönlünün tamir olması gerekir. Yıkılmış, viran olmuş, harap olmuş bir gönül başka gönülleri tamir edemez. Allah, kulunun kalbine ayetlerini indirince o gönül şifa bulur, tamir olup süslenir. Sadece böyle bir gönül, Allah'ın ayetlerini taşıyıp gönülleri tamir edebilir.

Kendisi yıkılıp harap olmuş, şeytanın elinde çırpınarak; "şeytan bana vesvese verdi, şu niye şöyle oldu, bu niye böyle oldu" diyen biri kimseye yardım edemez; çünkü kendisi harap olmuş, harabeye dönmüştür.

Öncelikle ayağa kalkıp; "ben Allah'ın kuluyum, rabbim rahman ve rahimdir. Rabbim bana nasıl muamele yaparsa onu kabul ediyorum. Rabbimin bana olan emrini yerine getirmem gerekir, benim, onun resulüne ihanet etmemem gerekir. Benim

resulümü, peygamberimi temsil etmem, onun getirdiğini, onun taşıdığını, sahabenin taşıdığı gibi benim de taşımam gerekir" demek lazım. Önce, Allah'ın bizi koyduğu yere girmemiz, Allah'ın bizi durdurduğu yerde durmamız gerekir. Sonra Allah bize yardım eder ve Allah bizim elimizle hidayetini, nurunu saçar, ayetlerini ulaştırır.

Böyle bir harabiyetten, harap oluştan ve umutsuzluktan kurtulmak gerekir; çünkü umutsuzluk şeytandandır. Eğer biri umutsuzsa o kişi şeytanın peşine takılmış demektir. O yüzden umutsuz olmamak gerekir. Eğer Allah'ın ayetlerini insanlara taşıdıysak, Allah'a; "ben senin kulunum" Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ise; "ben senin ümmetinim ve senin bıraktığın emaneti taşıyorum" demiş oluruz. Yoksa bunları söyleme hakkımız olmaz.

Allah, nebiler ve resuller göndermiştir. Allah, yüz binden fazla resul göndermiştir. Bunların 313 tanesi nebidir; yani; hem nebi hem de resuldür. Geriye kalan yüz binden fazlası, Allah'ın resulleridir. Allah ayeti kerimelerde; **"Allah'a ve onun resulüne itaat edin."**[13] **"Kim resule itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur"**[14] buyurur; çünkü Allah'ın resulü sadece Allah'ın ayetlerini ve hükmünü anlatır. Eğer bir kelime dahi vahyin dışına çıkarsa o, Allah'ın resulü olmuş olmaz.

Önce, Allah'ın beyan ettiği gibi nebilere imanı anlamaya çalışalım sonra sohbeti toparlarız inşallah!

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

[13] Enfâl /20
[14] Nisâ /80

Kûlû âmennâ billâh: "Deyin ki: Allah'a iman ettik." **Ve mâ unzile ileynâ:** "Ve (Allah'tan) bize indirilene." **Ve mâ unzile ilâ ibrâhîm:** "Ve İbrahim'e neyi indirmişse." **Ve ismâîle ve ishâka ve ya'kûb:** "İsmail ve İshak'a (torunu) Yakup'a." **Vel esbât:** " Ve (onun) torunlarına." **Ve mâ ûtiye mûsâ ve îsâ:** "İsa ve Musa'ya indirilene." **Ve mâ ûtiyen nebiyyûne min rabbihim:** "Bir de rablerinin (gönderdiği bütün) nebilere gönderilenlere (iman ettik, deyin)." **Lâ nuferriku beyne ehadin minhum:** "Onların arasında hiçbir ayırım gözetmeyiz." Aralarında fark gözetmeyiz, hepsi Allah'ın nebileri, resulleridir. Allah bunlara vahyetmiştir, kitap ve sahifeler göndermiştir. Onlara ve onlara indirilenlere iman ettik deyin, dedi Allah. **Ve nahnu lehu muslimûn:**[15] "Ve biz Müslümanlardanız." Yani biz bu konuda Allah'a teslim olanlarız, bunların nebi olduğuna itiraz etmeyiz deyin.

Âmener resûlu bimâ unzile ileyhi min rabbihî: "Resul kendisine indirilene iman etti." Allah'ın resulü olan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, kendisine indirilene iman etti. Allah, nebisine gerektiğinde "nebi" gerektiğinde "resul" der. Resullere ise sadece "resul" der; çünkü nebiler, hem nebi hem de resuldür. **Vel mu'minûn:** "Mü'minler de." Allah'ın resulünün iman ettiği gibi iman ettiler. **Kullun âmene billâh:** "Hepsi, Allah'a iman ederler." **Ve melâiketihî:** "Ve meleklere." **Ve kutubihî:** "Ve kitaplarına." **Ve rusulih:** "Ve resullere (iman ederler)." **Lâ nuferriku beyne ehadin min rusulih:** "Resulleri arasında fark gözetmezler."

Niye fark gözetmezler?

Çünkü hepsi, Allah'ın ayetlerini okur ve anlatırlar. Resullerin arasında fark gözetilir mi? -Gözetilmez; çünkü hepsi resul olarak birdir.

[15] Bakara /136

Ve kâlû semi'nâ ve ata'nâ: "Ve derler ki; işittik ve itaat ettik." Dikkat etmek gerekirse Allah; işittik ve inandık ya da işittik ve anladık değil, işittik ve itaat ettik, buyurdu. Mü'minler neden Allah'ın resullerine itaat eder? -Çünkü onlar Allah'ın emrini tebliğ ederler. O yüzden resule olan itaat aslında Allah'a itaattir. Resul her neyi getirmişse onu Allah emretmiştir. Dolayısıyla mü'minler "işittik ve itaat ettik" derler. **Ğufrâneke rabbenâ ve ileykel masîr:**[16] "Rabbimiz, bizi mağfiret et, dönüş sanadır." Çünkü hesabı sana vereceğiz, derler.

Ayet devam eder; **Lâ yukellifullâhu nefsen illâ vus'ahâ:** "Allah hiçbir nefse, (hiç kimseye) gücünün yettiğinin üzerinde bir teklifte bulunmaz (bir yük yüklemez)." Allah her neyi söylemiş, kulu hangi imtihana tabi tutmuşsa kulun gücü buna yeter. **Lehâ mâ kesebet ve aleyhâ mektesebet:** "Onun, iyilikten kazandığı kendi lehinedir, yaptığı yanlış da aleyhinedir." **Rabbenâ lâ tuâhıznâ in nesînâ:** "(Mü'minler derler ki:) Ya rabbi, eğer unuttuysak bizi muaheze etme." Yani unuttuklarımızdan dolayı bizi sorumlu tutma, bizi hesaba çekme. **Ev ahta'nâ:**[17] "Ya da hata işlediysek." Bilmeden, farkında olmadan hata işlediysek bizi hesaba çekme.

Rabbenâ ve lâ tahmil aleynâ ısran kemâ hameltehu alellezîne min kablinâ: "Rabbimiz! Bizden öncekileri (sınava tabi tuttuğun gibi) onlara yükleri yüklediğin gibi bize de o ağır yükleri (sorumlulukları) yükleme." Bizim gücümüz yetmeyebilir, onun gereğini yerine getiremeyebiliriz. Mü'minler böyle dua ederler. **Rabbenâ ve lâ tuhammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih:** "Rabbimiz takatimizin yetmediği yükü bize yükleme." **Va'fu annâ, vagfir lenâ, verhamnâ:** "Bizi affet, bizi mağfiret et, bize merhamet et." **Ente mevlânâ:** "Sen bizim mevlamızsın." **Fensurnâ alel kavmil**

[16] Bakara /285
[17] Bakara /286

kâfirîn:[18] "Kâfir kavme karşı bize yardım et, (derler)." Bunlar, mü'mindir ve mü'minler böyle dua eder.

Ve iz ehazallâhu mîsâkan nebiyyîn: "Allah, nebilerinden misak (söz) almıştır." **Lemâ âteytukum min kitâbin ve hikmetin:** "And olsun ki size gelen kitap ve hikmetten (sonra)." **Summe câekum resûlun musaddikun limâ meakum:** "Sonra bir resul geldiğinde sizin yanınızdakini de tasdik ediyorsa." **Le tu'minunne bihî ve le tansurunnehu:** "Hem ona iman edeceksiniz hem de ona yardım edeceksiniz (diye Allah peygamberlerinden söz aldı)." **Kâle e akrartum ve ehaztum alâ zâlikum ısrî:** "(Allah) Buyurdu ki: Bunu ikrar ettiniz mi (kabul ettiniz mi)?" Bu ağır yükümü aldınız mı? **Kâlû akrarnâ:** "Dediler ki: İkrar ediyoruz (söz veriyoruz)." Eğer sen bir resul, bir nebi gönderirsen ve o yanımızdakini tasdik ederse biz de hem ona iman ederiz hem de ona yardım ederiz, deyip ikrar ettiler. **Kâle feşhedû ve ene meakum mineş şâhidîn:**[19] "(Allah) Buyurdu ki: Siz şahit olun, ben de sizinle beraber şahit olanlardanım."

Bu durumda Allah'ın bütün nebileri ve resulleri, Allah'ın vahyini taşımıştır ve hepsi birbirini desteklemiştir. "Birbirimizi destekleyeceğiz, birbirimize iman edeceğiz, birbirimize yardım edeceğiz" diye bütün nebilerden ve resullerden Allah söz almıştır. Onun için biri, Allah'ın kelamını anlatıyorsa söz bitmiştir. Onu sonuna kadar desteklememiz gerekir. Onun getirdiği ayete de, onun resullüğüne de iman etmemiz ve ona yardım etmemiz gerekir. "Her şeyin en güzelini ben yapıyorum" diyenleri değil, kim güzel yapıyorsa onu desteklememiz gerekir. Eğer iman etmek sevmek ise, Allah'ın ayetlerini taşıdığı için onu sevmeliyiz. Ayeti günümüze taşıdığımızda mana böyle olur.

[18] Bakara /286
[19] Âl-i İmrân /81

Mâ kâne muhammedun ebâ ehadin min ricâlikum:[20] "Muhammed, sizin erkeklerinizden hiç kimsenin babası değildir."

Allah bu ayette neden böyle buyurur?

Allah başka bir ayeti kerimede; **"peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha önce gelir. (O, mü'minler için baba konumunda olduğundan) eşleri de mü'minlerin analarıdır"**[21] buyurur.

Peygamber, baba konumundadır; ama bu "o sizin babanızdır" manasına gelmez. Bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hakkında; "işte hani baba konumundaydı, bak şununla evlenmiş" diye münafıklar dedikodu yaptı. Bu yüzden Allah; "Muhammed, sizden hiç kimsenin babası değildir" buyurdu. Zahiri olarak herkes hangi hakka sahipse peygamber de o konuda o hakka sahiptir. Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hepsinin babasıysa hepsi onun çocuğu mu olur; yani kimseyle evlenemeyecek mi? Bu ayetin nüzul sebebi; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in evlenmesi ile ilgilidir.

Ve lâkin resûlallâh: "Ama o, Allah'ın resulüdür." **Ve hâtemen nebiyyin:** "Ve nebilerin de mührüdür (sonuncusudur)." Yani nebiliği mühürlemiştir ve ondan sonra nebi de gelmeyecektir. Allah'ın resulüdür ve nebilerin sonuncusudur. Allah, bu ayette Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için; "resullerin sonuncusu" değil "nebilerin sonuncusudur" dedi. **Ve kânallâhu bi kulli şey'in alîmâ:**[22] "Allah her şeyi bilendir." Allah ne söylediğini, ne yapacağını bilir.

Allah, bu ayette hitabı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yapar; **İnnâ evhaynâ ileyke kemâ evhaynâ ilâ nûh:** "Nuh'a nasıl

[20] Ahzab /40
[21] Ahzâb /6
[22] Ahzâb /40

vahyettiysek sana da öyle vahyediyoruz." **Ven nebiyyîn:** "Ve peygamberlere." Peygamberlere nasıl vahyettiysek sana da öyle vahyediyoruz. Sana nasıl vahyetmişsek diğer nebilere de öyle vahyettik, dedi Allah. Onun için nebiler, peygamberdir. Peygamber deyince nebiyi anlamak gerekir. Nebiler hem nebi hem de resuldür; çünkü Allah'ın vahyini almışlardır. **Min ba'dihî ve evhaynâ ilâ ibrâhîm:** "Onlardan sonra İbrahim'e de öyle vahyettik." Allah, onlardan sonra gelen peygamberlere de öyle vahyetmiştir. Allah, nebilerinin isimlerini sayar; **Ve ismâîle ve ishâka ve ya'kûbe vel esbât:** "Ve İsmail'e, İshak'a, Yakup'a ve (onlardan sonra gelen) torunlarına da (öyle vahyettik)." "**Ve îsâ ve eyyûbe ve yûnuse ve hârûne ve suleymâne ve âteynâ dâvûde zebûrâ:**[23] "Ve İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a, Süleyman'a da (vahyettik). Davud'a da Zebur'u verdik." Bunlar Allah'ın nebileri ve resulleridir.

Allah nebileri neden gönderdiğini beyan eder. **Yâ eyyuhân nebiy:** "Ey Allah'ın nebisi (peygamberi)!" **İnnâ erselnâke şâhiden:** "Biz seni şahit olarak gönderdik." Yani seni örnek olarak gönderdik. Mü'minler, peygamberleri örnek alsınlar diye Allah onları göndermiştir. **Ve mubeşşiran ve nezîrâ:**[24] "Bir de seni müjdeci ve uyarıcı olarak (gönderdik)." İman edenleri müjdelersin, iman etmeyenleri de cehennemle uyarırsın diye seni gönderdik, dedi Allah. Bütün nebiler ve bütün resuller hem şahit hem müjdeci hem de uyarıcıdır. Bunlardan biri eksik olursa o, nebi veya resul olmaz. Bu resuller ne kadar örnek, ne kadar müjdeci veya uyarıcı olduysa resullukten, mü'minlikten, verasetten, payını o kadar almıştır.

Vezkur fîl kitâbi ibrâhîm: "Kitapta (Kur'an'da) İbrahim'i de hatırlat." **İnnehu kâne sıddîkan nebiyyâ:**[25] "Gerçekten o, sıddık

[23] Nisâ /163
[24] Ahzâb /45
[25] Meryem /41

bir nebiydi." **Fe lemmâ'tezelehum ve mâ ya'budûne min dûnillâh:** "(İbrahim) Onlardan ve onların Allah'tan başka taptıklarından kopup ayrılınca." **Vehebnâ lehû ishâka ve ya'kûb:** "Biz de ona İshak'ı ve Yakup'u verdik (müjdeledik)." **Ve kullen cealnâ nebiyyâ:** "Onların hepsini nebi yaptık." Allah nebilerini özel olarak anlatır. **Ve beşşernâhu bi ishâka nebiyyen mines sâlihîn:** "Bir de (İbrahim'e) İshak'ı salih bir nebi olarak müjdeledik."[26]

Vezkur fîl kitâbi mûsâ: "Kitapta Musa'yı da hatırlat." **İnnehu kâne muhlesan ve kâne resûlen nebiyyâ:**[27] "Gerçekten o, muhlisti (halis bir kuldu). O, resul ve nebiydi." **Ve vehebnâ lehu min rahmetinâ:** "Biz rahmetimizden dolayı ona (Musa'ya) ihsanda bulunduk (hibe ettik)." **Ehâhu hârûne nebiyyâ:**[28] "Kardeşi Harun'u da peygamber olarak (Musa'nın peygamberliğine ortak kıldık)." Hz. Harun (a.s.) Hz. Musa (a.s.) ile beraber olup vahyi onunla beraber alınca o da nebi oldu.

Vezkur fîl kitâbi ismâîl: "Kitapta İsmail'i de hatırlat." **İnnehu kâne sâdıkal va'd:** "Gerçekten o, va'dinde sadık biriydi." **Ve kâne resûlen nebiyyâ:**[29] "(O) Resul ve nebi biriydi." Yani onu resul ve nebi olarak gönderdik. **Vezkur fîl kitâbi idrîs:** "Kitapta İdris'i de hatırlat. **İnnehu kâne sıddîkan nebiyyâ:**[30] "O sıddık bir nebiydi (sadık bir nebiydi)." Eğer nebiyse aynı zamanda resuldür.

Kâle innî abdullâh: "(İsa) Dedi ki: Ben Allah'ın kuluyum." **Âtâniyel kitâb:** "Bana kitap verdi." **Ve cealenî nebiyyâ:**[31] "Ve beni nebi kıldı." Bana kitap verip, beni nebi kıldı, dedi. Demek ki kitabı alanlar, resul değil nebiymiş.

---

[26] Sâffât /112
[27] Meryem /51
[28] Meryem /53
[29] Meryem /54
[30] Meryem /56
[31] Meryem /30

Ulâikellezîne en'amallâhu aleyhim minen nebiyyîn: "İşte onlar Allah'ın kendilerine nimetler verdiği nebilerdir." **Min zurriyyeti âdeme:** "Âdem'in zürriyetinden (olan nebilerdir)." **Ve mimmen hamelnâ mea nûhin:** "Bir de Nuh'la beraber gemide taşıdıklarımızın (zürriyetinden gelenlerdir)." **Ve min zurriyyeti ibrâhîm:** "Ve İbrahim'in zürriyetindendirler." **Ve isrâîl:** "Ve İsrail'in (zürriyetindendirler)." Yani Yakup'un zürriyetindendirler. **Ve mimmen hedeynâ:** "O kimseleri hidayete erdirdik." **Vectebeynâ:** "Ve (onları) seçtik." **İzâ tutlâ aleyhim âyâtur rahmân:** "Onlara Rahman'ın ayetleri okunduğunda." **Harrû succeden ve bukiyyâ:**[32] "Yüz üstü secdeye kapanır ve ağlarlardı." Demek ki secdede ağlamak nebilerin, peygamberlerin işiymiş.

Ve rabbuke a'lemu bi men fîs semâvâti vel ard: "Rabbin, göklerde ve yerde (ikisinin arasında) her ne varsa hepsini bilir." **Ve lekad faddalnâ ba'dan nebiyyîne alâ ba'd:** "Biz nebilerin bir kısmını bir kısmından faziletli kıldık (üstün kıldık)." Peygamber olarak aralarında bir fark gözetmeyin; ama derece ve fazilet itibariyle onları bir birinden üstün kıldık, buyurdu Allah. **Ve âteynâ dâvude zebûrâ:**[33] "Davud'a da Zebur'u verdik."

Allah, bu hitabı da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yapar; **Yâ eyyuhân nebiy:** "Ey peygamber!" **Lime tuharrimu mâ ehallallâhu leke:** "Allah'ın sana helal kıldığını neden kendine haram kılıyorsun?" **Tebtegî mardâte ezvâcik:** "Hanımlarının rızasını gözeterek." Hanımlarının rızası için sana helal kıldığımızı kendine neden haram kılıyorsun? **Vallâhu gafûrun rahîm:**[34] "Allah gafur ve rahimdir." Allah bu ayette Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bu davranışından vazgeçmesini söyledi.

[32] Meryem /58
[33] İsrâ /55
[34] Tahrîm /1

Eğer Allah bir şeyi helal kılmışsa ister nebi olsun, ister resul olsun, hiç kimse onu kendine bile haram edemez. Haram kıldığı bir şeyi de helal edemez; yani nebiler ve resuller, helal kılma ya da haram kılma yetkisine sahip değildir; çünkü helali ve haramı Allah belirler.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in kendisine neyi haram kıldığını vahiyde beyan etmez. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in kendisine haram ettiği şey bal şerbetidir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, hanımlarının evlerinden bir tanesinde bir bardak bal şerbeti içer. Başka iki tane hanımı kendi aralarında Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in falanca evde bal şerbeti içtiğini söyleyip işbirliği yapar.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hanımları birbirine şöyle der;

-Şimdi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz geldiğinde her birimiz ayrı ayrı ona; "senden meğafir kokusu geliyor" diyelim. Meğafir, kokusu hoş olmayan bir ottur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gelince işbirliği yapan hanımlarından bir tanesi ona;

-Senden meğafir kokusu geliyor, der.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Ben böyle bir şey içmedim, der.

Sonra diğeri de aynı şeyi söyleyince kendi kendine;

-Eğer iki kişi aynı şeyi söylediyse olabilir. Acaba o arılar o balı meğafir çiçeğinden mi toplamış, diye düşünür.

Sonra onların kıskanmalarından dolayı böyle söylediklerini anlayınca iki hanımına da kızıp;

-Bir daha bal şerbeti içmeyeceğim, der.[35]

Allah da bunun üzerine; **"eşlerinin rızasını gözeterek Allah'ın sana helal kıldığını neden kendine haram kılıyorsun? Allah ğafur ve rahimdir"**[36] buyurur. Yani tövbe et, bir daha böyle bir şey de yapma, dedi Allah. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "bir daha bal şerbetini içmeyeceğim" deyip kendisine yasakladığı için Allah onun bu davranışına; "olmaz" dedi. Onun için helal ve haram koyma yetkisi sadece Allah'a aittir. Allah'ın hüküm kitabı Kur'an'dır, onun dışına çıkılmaz, ilave yapılmaz ve herhangi bir şey de çıkarılamaz. Allah neyi haram kılmışsa o haram, neyi helal kılmışsa o da helaldir. Herhangi bir şey için "zararlı" ya da "faydalı" demek farklı, "helal" ya da "haram" demek ise farklı bir şeydir.

Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn:[37] "Biz seni sadece âlemlere rahmet olasın diye gönderdik." O zaman bütün nebiler ve bütün resuller âlemlere, insanlığa rahmet olsun diye gönderilmiştir. Rahmet olan şey Allah'ın kelamıdır. Nebiler ve resuller, Allah'ın ayetlerini taşıdıkları için âlemlere rahmet olur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Allah'ın vahyini almadan önce sadece kendine rahmetti. Ne zaman ki Allah ona vahyetti, işte o zaman Allah'ın vahyini taşıyarak âlemlere rahmet oldu. Bizim de âlemlere rahmet olana iman eden mü'minler olarak kendimize, ailemize, çevremize, komşularımıza ve akrabalarımıza rahmet olmaya çalışmamız gerekir.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in vasıflarını anlatır; **Lekad câekum resûlun min enfusikum:** "And olsun ki sizin içinizden size bir resul gönderdik." **Azîzun aleyhi mâ anittum harîsun aleykum:** "Sizin sıkıntıya düşmeniz ona ağır gelir. O, size

[35] Buhârî, Talâk 8, Nikâh 103, Et'ime 32, Eşribe 10, 15, Tıb 4, Hiyel 5; Müslim, Talâk 20, (1474); Ebu Davud, Eşribe 11, (3715); Nesâî, Talâk 16, (6,151,152)
[36] Tahrîm /1
[37] Enbiyâ /107

haristir (size çok düşkündür).” **Bil mu’minîne raûfun rahîm:**[38] “O, mü’minlere karşı rauf ve rahimdir.” Allah, resullerine “rauf ve rahim” diyerek kendi ismiyle isimlendiklerini beyan eder.

İnnallâhe ve melâiketehu yusallûne alân nebiy: “Allah ve melekleri nebisine (peygamberine) salât ederler.” Yani ona yardım ederler. Hangi konuda yardım ederler? -Ebetteki her konuda yardım ederler. Allah’ın vahyini taşımak nebinin işi, vazifesi olduğu için ona her anda yardım ederler. **Yâ eyyuhâllezîne âmenû:** “Ey iman ettiğini iddia edenler!” Bu, eğer siz gerçekten iman etmişseniz, demektir. **Sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ:**[39] “Siz de tam bir teslimiyetle ona yardım edin.”

Yani onun istediği gibi, onun yaptığı gibi ona yardım edin. Eğer vahye, Allah’ın kitabına varis olmuşsanız, Allah’ın kitabı şu anda sizdeyse ve iş size kalmışsa onun getirdiği vahyi taşıyarak ona yardım edin, onun yaptığı gibi yapın. Yalnız o nasıl yaptıysa siz de öyle yapın, tam bir teslimiyetle ona salât edin, destek olun, dedi Allah. Eğer biri, Allah’ın ayetlerini taşıyorsa nebisine yardım etmiş demektir.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: “Ey iman ettiğini iddia edenler!” **Lâ terfeû asvâtekum fevka savtin nebiy:** “Sesinizi nebinin sesinin üzerine çıkarmayın.” **Ve lâ techerû lehu bil kavli ke cehri ba’dıkum li ba’d:** “Onu gelişigüzel rastgele birbirinizi çağırdığınız gibi ona bağırmayın.” **En tahbeta a’mâlukum:** “Amelleriniz boşa gider.” Eğer siz bunu yapmazsanız, birbirinizi çağırdığınız gibi onu çağırırsanız, bir birinize seslendiğiniz gibi ona seslenirseniz ve sesinizi onun sesinden daha yüksek çıkarırsanız ameliniz boşa gider dedi Allah. **Ve entum lâ teş’urûn:**[40] “Ve siz bunun farkında bile olmazsınız.” Bu ayet; sen benim resulüme, nebime saygısızlık

[38] Tevbe /128
[39] Ahzâb /56
[40] Hucurât /2

yaparsan senin yaptığın ameli kabul etmem ve senin bundan haberin bile olmaz, güzel yaptığını, doğru yaptığını zannedersin; ama amelin boşa gider, anlamına gelir.

Mâ kâne li ehlil medîneti ve men havlehum minel a'râbi en yetehallefû an resûlillâh: "Medine ehline ve etrafındaki Araplara, Allah'ın resulünden geri kalmaları doğru değildir (yakışmaz)." **Ve lâ yergabû bi enfusihim an nefsih:**[41] "Kendi nefislerini onun (peygamberin) nefsinden önce tutmaları yakışmaz." Bir mü'minin, kendini Allah'ın resulünden, peygamberden daha çok sevmesi, rağbet etmesi yakışmaz. Allah'ın resulünü kendi nefsinden önce tutması lazım, kendinden daha çok sevmesi lazımdır.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler!" **Etîûllâhe ve etîûr resûl:** "Allah'a ve resulüne itaat edin." **Ve lâ tubtılû a'mâlekum:**[42] "Amellerinizi boşa çıkarmayın." Allah'a ve resulüne itaat etmezseniz ameliniz boşa gider, geçersiz olur, dedi Allah. Allah'ın resulü Allah'ın emri, vahyiyle emrettiği için resulüne itaat edin, buyurdu.

Yâ eyyuhân nebiyyu hasbukallâhu ve menittebeake minel mu'minîn:[43] "Ey benim peygamberim! Allah sana yeterdir ve sana tâbi olan mü'minlere de." Allah peygamberle kendisine tabi olanları bir kefeye koyar. Elbette ki sana tâbi olan mü'minler demek; seninle beraber vahyi taşıyan mü'minler demektir. Allah sana da yeter, sana tâbi olan mü'minlere de yeterdir, buyurdu.

Yâ eyyuhân nebiyyu câhidil kuffâra vel munâfikîn: "Ey nebi! Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et (mücadele et)." **Vagluz aleyhim:** "Onlar o yanlışlarından caysınlar." Yani senin onlara

[41] Tevbe /120
[42] Muhammed /33
[43] Enfâl /64

muamelen, mücadelen, onları caydırsın. **Ve me'vâhum cehennemu ve bi'sel masîr:**[44] "Onların (gideceği) barınma yeri cehennemdir. O, ne kötü bir varış yeridir." Yani kâfirlerle, münafıklarla cihad ederken tavrını ortaya koy, boyun bükme ki onlar sende o caydırıcılığı görsün, dedi Allah.

Mâ kâne lin nebiyyi vellezîne âmenû en yestagfirû lil muşrikîne ve lev kânû ulî kurbâ min ba'di mâ tebeyyene lehum: "Onların akrabaları olsa bile müşrik olarak (öldükleri) belli olduktan sonra onlar için istiğfar etmek peygamber ve mü'minlere yakışmaz." **Ennehum ashâbul cahîm:**[45] "Onlar ateş ehlidir." İnsanın yakınları bile olsa kâfir olarak, müşrik olarak öldüğü belli olduktan sonra ne peygambere ne de mü'minlere onlar için istiğfar etmek yakışmaz. Onlar için istiğfar etmeyin, dedi Allah. Onun için mü'minlerin böyle yapması gerekir.

En nebiyyu evlâ bil mu'minîne min enfusihim: "Nebi mü'minler için canlarından daha önce gelir (daha evladır)." **Ve ezvâcuhu ummehâtuhum:**[46] "Onun zevceleri de onların (mü'minlerin) anneleridir."

Ve kezâlike cealnâ li kulli nebiyyin aduvven şeyâtînel insi vel cinn: "Biz bütün nebilere (peygamberlere) cinlerden ve insanlardan olan şeytanları düşman kıldık." Eğer biri peygambere düşmansa ister insan, ister cin olsun o, şeytandır. **Yûhî ba'duhum ilâ ba'd:** "Onlar birbirlerine vahyeder." **Zuhrufel kavli gurûrâ:** "Aldatmak için birbirlerine süslü söz (yaldızlı söz) söylerler." **Ve lev şâe rabbuke, mâ fealûhu:** "Allah dileseydi onlar bunu yapamazdı." Demek ki onların böyle yapmasına Allah müsaade

[44] Tahrîm /9
[45] Tevbe /113
[46] Ahzâb /6

etmiştir. **Fe zerhum ve mâ yefterûn:**[47] "Onları o iftiralarıyla baş başa bırakın."

Ve kezâlike cealnâ li kulli nebiyyin aduvven minel mucrimîn: "İşte böylece peygamberlerin hepsine mücrimlerden düşman kıldık." Mücrimler düşmanlık yapar. **Ve kefâ bi rabbike hâdiyen ve nasîrâ:**[48] "Hidayetçi ve yardım edici olarak rabbin kâfidir." Peygambere ve peygamberin yolunda olanlara endişe etmeyin, diyor Allah.

Allah; Kıyamet günü nebiler ve şahitler getirilir, buyurur. **Ve eşrakatil ardu bi nûri rabbihâ:** "Yeryüzü, rabbinin nuruyla aydınlandığı (zaman)." **Ve vudıal kitâb:** "Kitap konduğu (zaman)." **Ve cîe bin nebiyyîne veş şuhedâi:** "Nebiler ve şahitler (insanlara örnek olanlar) ortaya getirildiğinde." **Ve kudıye beynehum bil hak:** "Aralarında hak ile hüküm verilir." **Ve hum lâ yuzlemûn:**[49] "Onlara zulmedilmez."

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler!" **Âminû billâh:** "Allah'a iman (edin)." **Ve resûlihî vel kitâb:** "Resulüne ve kitabına (iman edin)." **Ellezî nezzele alâ resûlihî:** "Resulüne indirdiğine (iman edin)." **Vel kitâbillezî enzele min kabl:** "Daha önce indirilmiş olan kitaplara (iman edin)." **Ve men yekfur billâh:** "Kim, Allah'ı inkâr ederse." **Ve melâiketihî:** "Ve meleklerini (inkâr ederse)." **Ve kutubihî:** "Ve kitaplarını (inkâr ederse)." **Ve rusulihî:** "Ve resullerini (inkâr ederse)." **Vel yevmil âhir:** "Ve ahireti (inkâr ederse)." **Fe kad dalle dalâlen baîdâ:**[50] "Uzak bir delaletle delalette kalmış olur."

Yâ benî âdem: "Ey beni âdem (ey insanlar)!" **İmmâ ye'tiyennekum rusulun minkum:** "Sizden bir resul geldiğinde."

[47] En'âm /112
[48] Furkân /31
[49] Zumer /69
[50] Nisâ /136

Yekussûne aleykum âyâtî: "Size ayetlerimi (okuyup) kıssa eden (bir resul geldiğinde)." **Fe menittekâ:** "Her kim ki takva sahibi olur (sorumluluğunu kabul ederse)." **Ve asleha:** "Kendini ıslah ederse (temizlerse, düzeltirse)." **Fe lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn:**[51] "Onun için ne bir korku ne de bir hüzün vardır." Onlar için korku yoktur ve onlar üzülmezler, dedi Allah. Demek ki mesele, Allah'ın ayetlerini dinlemekmiş!

Ve mâ lekum lâ tu'minûne billâhi, ver resûl: "Size ne oluyor ki Allah'a ve resulüne iman etmiyorsunuz?" **Yed'ûkum li tu'minû bi rabbikum:** "O sizi rabbinize iman etmeye davet ederken." Neden Allah'a ve resulüne iman etmiyorsunuz? **Ve kad ehaze mîsâkakum:** "Oysaki Allah sizden söz (misak) almıştı." Allah'ın resulüne ve ayetlerine iman edeceksiniz diye sizden söz almıştı. **İn kuntum mu'minîn:**[52] "Eğer mü'minseniz." Yani iman etmiyor musunuz?

Allah, gönderdiği peygamberleri erkeklerden seçtiğini beyan eder. **Ve mâ erselnâ min kablike illâ ricâlen nûhî ileyhim:** "Senden önce gönderdiğimiz peygamberler erkeklerdendi." **Fes'elû ehlez zikri in kuntum lâ ta'lemûn:**[53] "Eğer bilmiyorsanız zikir ehline (kitap ehline) sorun."

İnnâ erselnâ ileykum resûlen şâhiden aleykum: "Gerçekten biz, resulü sizin üzerinize şahit olarak (size örnek olsun diye) gönderdik." **Kemâ erselnâ ilâ fir'avne resûlâ:**[54] "Aynı şekilde biz, Firavun'a da resul göndermiştik." Yani Firavun, iman etmediği için Firavun oldu; eğer siz de size gönderilen resule iman etmezseniz Firavun gibi olursunuz, Firavun'dan farkınız kalmaz, dedi Allah.

[51] A'râf /35
[52] Hadîd /8
[53] Nahl /43
[54] Muzemmil /15

Rusulen mubeşşirîne: "(Gönderdiğimiz) Resuller müjdecidirler." **Ve munzirîne:** "Ve uyarıcıdırlar." **Li ellâ yekûne lin nâsi alâllâhi huccetun ba'der rusul:** "Öyle ki insanların (o gönderilmiş) resullerden sonra Allah'a karşı bir delilleri kalmasın." Yani; ya rabbi, bilmiyorduk ve anlamadık, demesinler. **Ve kânallâhu azîzen hakîmâ:**[55] "Allah, aziz ve hâkimdir." Bütün izzet, bütün şeref Allah'a aittir ve Allah, hikmet sahibidir. Eğer Allah, resullerini gönderip insanları uyarıyor ve onları müjdeliyorsa bu, Allah'ın hâkim olmasından dolayıdır. Eğer bunu yapıyorsa bunda bir hikmeti vardır; yani bu olmazsa olmaz.

Ve bil hakkı enzelnâhu ve bil hakkı nezele, ve mâ erselnâke illâ mubeşşiren ve nezîrâ:[56] "Biz onu (Kur'an'ı) hak ile indirdik ve o da hak ile indi. Seni de yalnız uyarıcı ve müjdeci olarak gönderdik."

Bu hitap sadece Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e aittir; **Ve mâ erselnâke illâ kâffeten lin nâs:** "(Bütün nebi ve bütün resuller içinde) Biz seni bütün insanlara gönderdik." **Beşîran ve nezîra:** "Müjdeci ve uyarıcı olarak." **Ve lâkinne ekseran nâsi lâ ya'lemûn:**[57] "Ama insanların çoğu bunu bilmez." Her peygamber kendi kavmine gelmiş ve ulaşabildiği yere kadar tebliğini yapmıştır; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kıyamete kadar Allah'ın nebisidir, resulüdür, müjdecidir, uyarıcıdır; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kıyamete kadar gelecek olan bütün insanlar ve bütün cinlere gönderilmiştir.

İnnâ erselnâke bil hakkı beşîran ve nezîrâ: "Muhakkak ki biz seni hak ile müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik." **Ve in min**

[55] Nisâ /165
[56] İsrâ /105
[57] Sebe /28

ummetin illâ halâ fîhâ nezîr:[58] "Hiçbir ümmet yoktur ki içlerinden bir uyarıcı gelmemiş olsun."

Ve lekad beasnâ fî kulli ummetin resûlâ: "And olsun ki biz her ümmetten (her kavimden) bir resul çıkarırız." **Eni'budûllâh:** "Allah'a âbd olun." **Vectenibût tâgût:** "Tağuttan içtinap edin." Tağuttan; yani Allah'tan başka her ne fikir, her ne düşünce ve her ne inanış varsa ondan içtinap edin, sakının deriz. **Fe minhum men hedallâh:** "Onlar Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir." Böylelikle Allah onlara hidayet verir. İman edenlere hidayet veririz, dedi Allah. **Ve minhum men hakkat aleyhid dalâlete:** "İman etmeyenlere de delalet hak olur." **Fe sîrû fîl ard:** "Yeryüzünde dolaş." **Fanzurû keyfe kâne âkıbetul mukezzibîn:**[59] "Yalanlayanların sonu ne olmuştur, gör."

Allah bu ayette resulleri anlatır; **Ve mâ nursilul murselîne illâ mubeşşirîne ve munzirîn:** "Biz resulleri sadece müjdeci ve uyarıcı olarak gönderiyoruz." **Ve yucâdilullezîne keferû bil bâtılı li yudhıdû bihil hak:** "O küfre sapanlar hakkı batılla geçersiz kılmaya çalışırlar." Yani hakkı boşa çıkarmak için batıl ile hak karşısında mücadele vermeye çalışırlar. **Vettehazû âyâtî ve mâ unzirû huzuvâ:**[60] "Onlar benim ayetlerimle uyarıldıklarında sadece onları alay konusu ederler."

Kul mâ kuntu bid'an miner rusul: "De ki: Ben kendi kendine türemiş bir resul değilim (resullerin ilki değilim)." Yani Allah resulleri nasıl göndermişse beni de öyle göndermiştir. **Ve mâ edrî mâ yuf'alu bî ve lâ bikum:** "(Allah'ın Kıyamet günü) Bana ve size ne yapacağını bilmiyorum." **İn ettebiu illâ mâ yûhâ ileyye:** "Ben sadece bana vahyolunana (Allah'ın bana vahyettiğine) uyarım."

[58] Fâtır /24
[59] Nahl /36
[60] Kehf /56

Ve mâ ene illâ nezîrun mubîn:[61] "Ve ben apaçık bir uyarıcıdan başka bir şey değilim (de)."

Allah bir de resullerin ismini beyan eder; **Ve inne ilyâse le minel murselîn:**[62] "İlyas gönderilmiş olan resullerdendi." **Ve inne yûnuse le minel murselîn:**[63] "Yunus gönderilmiş olan resullerdendi." **Ve inne lûtan le minel murselîn:**[64] "Lut gönderilmiş olan resullerdendi."

Ve lekad sebekat kelimetunâ li ibâdinâl murselîn:[65] "Bütün resullerimiz için onlara şu sözümüz geçmiştir ki." Onlara şöyle va'ad etmişiz ki. **İnnehum le humul mensûrûn:**[66] "Muhakkak ki size yardım edilecektir." Allah'tan yardım göreceksiniz. **Ve selâmun alâl murselîn:**[67] "(Göndermiş olduğum) Resullerime selam olsun." Bütün resullerime selam olsun.

Resul demek; gönderilen demekti. Allah, meleklere de "resul" der. **El hamdu lillâhi fâtırıs semâvâti vel ard:** "Gökleri ve yerleri yaratan Allah'a hamd olsun." **Câilil melâiketi rusulâ:** "Melekleri resuller kılan." **Ulî ecnihatin mesnâ ve sulâse ve rubâa:** "(Melekleri) İkişerli, üçerli ve dörder kanatlı (resuller olarak) yaratan (Allah'a hamd olsun)." **Yezîdu fîl halkı mâ yeşâu:** "Allah dilediği yaratılışı arttırır." Yani meleklerin kanatlarını arttırır. **İnnallâhe alâ kulli şey'in kadîr:**[68] "Muhakkak ki Allah her şeye kadirdir."

Bu ayetteki elçiler, Belkıs'ın Hz. Süleyman (a.s.)'a gönderdiği elçilerdir. **Ve innî mursiletun ileyhim bi hediyyetin fe**

[61] Ahkâf /9
[62] Sâffât /123
[63] Sâffât /139
[64] Sâffât /133
[65] Sâffât /171
[66] Sâffât /172
[67] Sâffât /181
[68] Fâtır /1

nâzıratun bime yerciul murselûn:[69] "Muhakkak ki resulleri bir hediyeyle beraber göndereyim de bakalım onlar hangi cevapla dönecek." Allah bu ayette Belkıs'ın gönderdiği elçilere "murselun" der; yani biri bir başkasını bir yere gönderiyorsa oraya resul göndermiş olur.

Allah bu ayette de Firavun'un elçilerinden bahseder. **Fe ersele fir'avnu fîl medâini hâşirîn:**[70] "Bunun üzerine Firavun, resullerini gönderip milleti topladı."

İnsan, ya kendi peygamberine elçilik, halifelik yapar ya da iblise, şeytana, Firavun'a elçilik, halifelik yapar. Eğer biri Allah'ın resulüne resullük yapmak istemezse o kişi kendi tercihini yapmıştır, bu durumda; "tercih onundur" deriz.

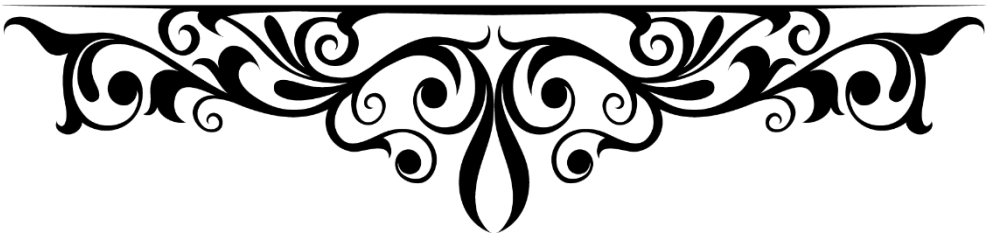
Allah hepimizi gerçek manada iman edenlerden, nebilerine, resullerine iman edenlerden eylesin. Resulüne varis olanlardan, resulüne resul olanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

[69] Neml /35
[70] Şuarâ /53

RESULLERE İMAN
2

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah'ın nebilerine, resullerine nasıl iman etmemiz gerektiğini anlamaya çalışıyorduk. Bugün de anlamaya devam edeceğiz inşallah.

İmanın kitabı Kur'an'dır. İmanın Kur'an'dan başka kitabı yoktur; çünkü Allah ayetlerinde her neyi beyan etmişse her bir ayete tek tek iman etmek gerekir. Nebilerine ve resullerine de nasıl iman etmemiz gerektiğini kendisi beyan eder. Birileri kendi kafasına göre; "işte şöyle olursa peygamberlere, nebilere, resullere iman etmiş oluruz" diyemez. Allah böyle bir hakkı hiç kimseye tanımaz.

Aslında hayat baştan sona kulluktur, âbdiyettir. Bu kulluğun, bu âbdiyetin nasıl yapılması gerektiğini de Allah beyan eder. Peygamberlere baktığımızda bu kulluk, Hz. Âdem (a.s.) ile başlar. Allah'ın anlattığı geçmişteki insanların hayatında mutlaka bir nebi, bir resul vardır. Allah ayetlerde nebiyi, resulü, resulle beraber olanları bir de onun karşısında olanları anlatır. Hayat, peygamberlerin hayatlarıyla ilgilidir. Eğer hayatımızda peygambere iman olmazsa Allah böyle bir hayatı hayat olarak kabul etmez. Böyle bir hayat başıboş bir hayat, gerçek manada kulluğun olmadığı bir hayattır. Hayat resule uymakla yaşanmazsa herkesin kendisine göre kulluğun sınırını beyan ettiği, belirlediği bir hayat olmuş olur ki Allah buna hayat demez; çünkü sadece Allah'ın nebileriyle, resulleriyle beraber olunca hayat, hayat olur.

Hayat demek diri olmak demektir. O yüzden Allah'ın nebileriyle ve resulleriyle beraber olan insanlar diri olur. Onlarla beraber olmayanlar ise ölü bir hayat yaşar. Allah'ın ölü ya da diri tarifi farklıdır. Allah; ayetlerine, nebilerine, resullerine, ahirete, meleklerine ve kendisine iman edenler için "diri"[1] buyurur. İman etmeyenler için de "ölü"[2] buyurur. Ayetlerini, nebilerini, resullerini dinlemeyenler için "sağır, dilsiz ve kördür"[3] buyurur; yani ölüdür, der. Onun için Allah ayeti kerimede; **"(resulüm), ölülere sen mi işittireceksin?"**[4] Buyurur. Yani onlar ölüdür. Eğer **"Allah, onlarda hayır görseydi onlara işittirirdi"**[5] buyurur. Demek ki Allah, onlarda artık bir hayır görmüyor, onlar artık dönmeyecek, iman etmeyecek, Allah'ın kelamını dinlemeyecek, resulüne ve nebisine de tabi olmayacaklar.

Allah; şehadeti, gaybı, olmuş ve olacak olanı, ezeli, ebedi, evveli ve ahiri bilendir. Allah, hükmünü ilmine göre verir.

Eğer Allah'ın vahyinden, nebisinden, resulünden habersiz olursak ya da sadece kulaktan dolma bir bilgiyle çevremizden veya kitaplardan öğrendiğimiz kadarıyla resulünü anlar, tanır, ona tabi olursak bu, üretilmiş bir din olur. Bu din insanların ürettiği bir dindir. Böyle bir dine uyanlar gerçek manada iman etmiş olmaz, tabi olmuş olmaz, Allah'a gerçek manada kul olmuş da olmaz; çünkü hakikati anlamamışlardır.

Hakikat bir tanedir; o da Allah'ın beyan ettiği ve vahyettiğidir. Bunun dışında hakikat yoktur. Bunun dışında her ne varsa ve vahye uymuyorsa o vehimdir, zandır. O, insanın kendi kendine ürettiği vesvesedir.

[1] Bakara /154
[2] Neml /80
[3] Bakara /18
[4] Neml /80
[5] Enfal /23

Peygamberleri de Allah'tan öğrenmek lazımdır. Mesela âlimler peygamberlerin hayatlarını anlatmış, yazmışlardır; ama peygamberin, nebilerin, resullerin hayatını en güzel kim anlatır? - Tabi ki Allah anlatır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatını anlatan kitaplara siyer kitabı denir, asıl siyer kitabı Kur'an'dır. Allah orda peygamberlerini ve resullerini tanıtır. Onların nasıl iman ettiklerini, nasıl kul olduklarını, Allah'a nasıl teslim olduklarını, nasıl kulluk yaptıklarını, Allah yolunda nasıl cihad ettiklerini, hayatlarını Allah'a nasıl feda ettiklerini anlatır. Bununla beraber onunla birlikte olanları da anlatır. Onlarla beraber olanlar da peygamberin kazandığını kazanmıştır; çünkü onlar peygambere tabi olmuştur.

İman etmek tabi olmayı gerektirir; yani "iman ediyorum, kabul ediyorum, inanıyorum" demek iman değildir. Allah böyle bir imanı kabul etmez. İman edenler; **"işittik ve itaat ettik"**[6] diyenlerdir. İşittik ve itaat ettik demek; duyduk, anladık, tabi olduk, Allah her neyi söylerse ona itaat ediyoruz, demektir; çünkü Allah'ın resulüne itaat Allah'a itaattir. Allah bunu böyle beyan eder.[7]

Eğer dense ki; Allah resule tabi olmayı, itaat etmeyi bu kadar anlatır ama biz onun zamanına yetişmedik, ne yapacağız? Bu durumda ne dememiz gerekir?

Peygamberi hayal etmek, onun için şiirler okumak; "seni çok özledik, nerde kaldın, sana ihtiyacımız var" demek, onun ismi okununca salavat getirmek, peygambere tabi olmak mıdır, böyle bir tabiyet olur mu! Peygamberlerin zamanında olanlara kulluklarını yapmaları için Allah, nebiler, resuller gönderdiyse bu durumda kıyamete kadar da onların varislerinin gelmesinin

[6] Nûr /51
[7] Nisa /80

devam etmesi gerekmez mi? -Evet, peygamber varisleri gelmeye devam eder.

Allah insana akıl vermiştir, insanın da aklını kullanması gerekir. Allah ayeti kerimede; **"(Allah) Aklını kullanmayan kimselerin üzerine (topluluğun, cemaatin, ümmetin, kavmin üzerine) pisliği döker"**[8] buyurur.

Eğer biri, peygamber varisi olduğunu iddia ediyor ve işi peygamberle, Allah'ın kitabı olan Kur'an ile yapmıyorsa birileri de onun eteğine sarılıp; "bu peygamber varisidir" diyorsa hiç onlardan daha akılsız birileri olur mu! Böyleleri pisliğe gömülmüştür. Peygamber varisi olan birinin; peygamber her neyi getirdi, ümmetine her neyi takdim etti ve ümmetini her neye davet ettiyse işi onunla, aynı şekilde onun kitabıyla yapması gerekir ki onun varisi olabilsin.

Herkes kendisinin doğru yolda olduğunu zannedip kabul eder. Genel olarak bu böyledir. Gerisini de yanlışta ve batılda kabul eder; yani kendisini cennet yolunda, Allah'ın rızası yolunda, başkalarını da ters yolda görür. Biri sadece kendisinden olursa, kendisi gibi yaparsa onu kabul eder ve gerisini de kabul etmez. İşte bu ölçü yanlış bir ölçüdür.

Ölçü nasıldır ya da nasıl olmalıdır?

Eğer biri hakkı ve hakikati, Allah'ın vahyini ortaya koyup; "hak budur, kim buna uymuşsa o, doğru yapar" dediyse o kişi hak yoldadır. Eğer Allah'ın vahyine uyuyorsa, peygambere tabi olmuşsa bu durumda o hak yoldadır; ama bunu kafasına göre değil, Allah'ın vahyine göre yapması lazımdır. Onun için genel olarak cemaatler birbirini eleştirir. Bu tavır, mü'mine yakışmayan bir tavırdır. Bu tavır, mü'minin tavrı değildir.

[8] Yûnus /100

Belki televizyonlardan ve internet üzerinden seyrediyorsunuz, özellikle cemaatlerin birbirine saldırısı o kadar şiddetlidir ki insan dehşete düşüyor. İki taraf da Müslüman, iki taraf da sözde Allah yolunda hizmet etmeye çalışıyor; ama iki taraf da birbirine düşman kesilmiş! O onu küfürle itham ediyor, öteki ötekini küfürle itham ediyor, o ona cevap veriyor, öteki ona cevap veriyor! Sizin başka işiniz yok mu? O onu küfürle itham edip; "sapıtmış" diyor. Öteki diğerini küfürle itham edip; "sapıtmış" diyor. Bu, mü'minin tavrı değildir. Mü'min, âlim, Allah'tan haşyet duyandır.

Böyle bir durumda yapılması gereken şey nedir?

Ölçü bellidir, yapılması gereken; hakikati ortaya koymaktır. Sen konuşma, bırak mülkün sahibi konuşsun, bırak senin sahibin konuşsun, niye onu konuşturmuyor, kendine göre cevap veriyorsun? Allah eğer; **"mü'minler kardeştir, öyleyse kardeşlerinizin arasını bulun"**[9] diye emrettiyse, sen bunu yapmıyor da tam tersini yapıyorsan tefrika yapmış olmuyor musun? Sen bir mü'minin imanını onun bir yanlışından dolayı, senin yanlış gördüğün bir şeyden dolayı nasıl böyle inkâr edersin!

Belki o, Allah'ın kelamını okudu, öyle anladı, eksik anladı. Bir yanlışından dolayı onu küfürle itham etme hakkına sahip misin? Onun Allah katında nasıl bir halde, nasıl bir durumda olduğunu biliyor musun? -Yok, bilmiyorsun, o zaman senin böyle bir hakkın olmaz. Hiç kimsenin bir başkasını küfürle itham etme hakkı yoktur.

Arkadaşlar evlerinde Arapça dersi görüyor, bu nedenle bu hususa dikkat etmeleri gerekir. Ayetler birbirini tefsir eder. Arkadaşlar herhangi bir ayeti anlamazsa sormaları gerekir. Mutlaka o ayetin başka bir karşılığı, başka bir eşi vardır; yani

[9] Hucurât /10

benzeri vardır. O anlamadığı ayeti mutlaka yan yana olan diğer ayetle beraber anlaması, anlamadığın da ise sorması, doğruyu öğrenip doğru bir şekilde hüküm vermesi gerekir. Eğer böyle yapmazsa sorumlu olur.

Hep beraber peygamberlere iman ile ilgili ayetleri okuyacağız.

Acaba Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e iman etmeyen Yahudiler, Hristiyanlar, Allah'ın beyan ettiği gibi Sabiiler de cennete gider mi gitmez mi, bunu anlamaya çalışacağız inşallah.

Bu konuda da bir sorun var. Söyledim, Allah ayetleri çift çift, müteşabih olarak, birbirine benzer olarak indirmiştir. Ayetler hepsini bir arada anlayınca anlaşılır.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İnnellezîne âmenû: "İman edenler." **Vellezîne hâdû:** "Yahudiler." **Ven nasârâ:** "Hristiyanlar." **Ves sâbiîn:** "Sabiiler." Diğer peygamberlere, özellikle Hz. Yahya (a.s.)'a iman etmiş olanlar. **Men âmene billâh:** "(Bunlardan) Her kim, Allah'a iman ederse." **Vel yevmil âhir:** "Ve ahirete (iman ederse)." **Ve amile sâlihan:** "Ve salih amel işlerse." **Fe lehum ecruhum inde rabbihim:** "Onların ecirleri rablerinin katındadır." **Ve lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn:**[10] "Onlar için korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar."

Sadece bu ayeti okuyan biri kendine göre hüküm verir. Eğer biri, gerçekten Kur'an'ın bilgisine sahip değilse; yani Kur'an'ın bütününe iman etmemiş ve anlamamışsa; "o zaman Yahudiler,

[10] Bakara /62

Hristiyanlar ve Sabiiler de eğer Allah'a ve ahirete iman etmiş, salih amel işlemişse cennete girer" diye hüküm verir; ama hüküm böyle değildir. Bu ayeti tefsir eden diğer ayetlere bakıp, Allah'ın hükmünü öyle anlamak gerekir.

Allâhu nezzele ahsenel hadîsi kitâben muteşâbihen mesâniye: "Allah, sözün en güzelini müteşabih (ikişerli) ve birbirine benzer (beyan etmiş olarak) kitabı indirmiştir." Yani Kur'an'da bir ayet okudun ve onu anlamadınsa onun bir benzeri ve bir ikizi daha vardır, bir de oraya bak, ikisini yan yana koyduğunda onu anlarsın, buyurdu Allah. **Takşairru minhu culûdullezîne yahşevne rabbehum:** "Rablerinden haşyet duyanların derileri ondan ürperir." Allah'ın ayetleriyle karşı karşıya geldiklerinde, bu iki ayeti yan yana getirip Allah'ın muradını anladığında onların derileri ürperir. **Summe telînu culûduhum ve kulûbuhum ilâ zikrillâh:** "Sonra, Allah'ın zikrine tenleri de, kalpleri de yumuşar." **Zâlike hudallâh:** "İşte bu, Allah'ın hidayetidir." Allah'ın ayetleriyle bu şekilde muhatap olanların gönülleri, tenleri, Allah'ın zikrine karşı yumuşar ve bu, Allah'ın hidayetidir, buyurdu Allah.

Yehdî bihî men yeşâ: "(Allah) Dilediği kimseyi bununla (ayetleriyle) hidayete erdirir." **Ve men yudlilillâh:** "Ve (dilediği) kimseyi de delalette bırakır." Allah'ın ayetleriyle bu şekilde muhatap olmayanlar Allah'ın ayetleriyle karşı karşıya geldiklerinde, her iki ayeti yan yana getirip Allah'ın muradını anlamazlarsa Allah onları delalette bırakır. **Fe mâ lehu min hâd:**[11] "Artık ona bir hidayet bulamazsın." Allah'ın delalette bıraktığı kimseye bir hidayet bulamazsın.

Eğer biri, Allah'ın ayetlerine iman etmemiş, Allah'ın zikrine karşı kalbi yumuşamamışsa kimse ona hidayet veremez,

[11] Zumer /23

hidayetine vesile olamaz; çünkü hidayet, Allah'tandır. Eğer hidayetçi, Allah'ın hidayetçisi ise bunu Allah'ın ayetleriyle yapar.

Demek ki Allah, ayetleri müteşabih bir de birbirine benzeyen ve ikişerli olarak indirmiştir. O ayetlerin müteşabihi ya da müteşabihleri hangileridir, onları anlamaya çalışacağız.

Elif lâm râ. Kitâbun uhkimet âyâtuhu: "Elif lâm râ. (Bu) O kitaptır ki onun ayetleri sağlamlaştırılmıştır." Allah, ayetlerini sapasağlam kılmıştır. **Summe fussılet min ledun hakîmin habîr:** "Sonra, hâkim ve habir olanın katından açıklamıştır." Onu (Kur'an'ı) hâkim ve habir olan Allah kendi katından indirmiş ve açıklamıştır; çünkü Kur'an, hikmet doludur. Eğer biri, hikmete sahip değilse, Allah ona hikmet vermemişse o kişi Allah'ın ayetlerini beyan edemez. Hikmet; Allah'ın muradını anlama kabiliyeti ve Allah'ın resullerinin birinci vasfıdır.

Ayet devam eder; **Ellâ:** "Dikkat edin." Allah, sakın bunun dışında bir şey yapmayasınız ve anlamayasınız, dedi. Neymiş o? **Ta'budû illâllâh:**[12] "Sadece Allah'a âbd olun." Allah neden sadece Allah'a âbd olun, buyurdu? -Bu ayet önceki ayetin devamıdır. Ayetleri Allah açıklamıştır, eğer biri ayetleri Allah'ın açıklaması dışında açıklamaya çalışırsa ve sen de ona inanır, onu kabul edersen ona âbd olur, Allah'a âbd olmuş olmazsın, buna dikkat edin; yani bir başkasının ayeti beyan etmesine, açıklamasına, tefsir etmesine bakma. Onu hâkim ve habir olan Allah, sadece kendisine âbd olasınız diye beyan etmiştir, buyurdu Allah.

Eğer biri, Allah'ın beyanı dışında bir beyanda bulunup; "bu Kur'an'ı ben tefsir ederim, ben anlatırım, ben bu ayetten bunu anladım" derse kendini Allah'ın yerine koymuş olur. Bir başkası da ona inanırsa ona âbd olmuş ve onu Allah'ın yerine koymuş olur; çünkü beyan etmek Allah'a aittir. Allah bu nedenle ayeti

[12] Hûd /1-2

kerimede; **"onu (indirmek de) beyan etmek de bize aittir"**[13] buyurur.

Okuyacağım bu ayette Allah, peygamberinin sözünü söylemiştir. Peygamber ne der? **İnnenî lekum minhu nezîrun ve beşîr:**[14] "Ben sizin için uyarıcı ve müjdeciyim." Yani Allah neyi beyan etmişse ben onu beyan ediyorum. Sizi neyle uyarıyorsa onunla uyarıyor, neyle müjdeliyorsa onunla da müjdeliyorum, der. Zaten resulün yaptığı ve yapacağı başka bir şey de olamaz.

Ve enistagfirû rabbekum: "Rabbinize istiğfar edin." Eğer şimdiye kadar böyle yapmamışsanız rabbinize istiğfar edin. **Summe tûbû ileyhi:** "Sonra ona tövbe edin (ona dönün)." Allah'a dönün, onun vahyettiği gibi iman edin, onun anlattığı gibi anlayın. Ayetleri peygamberin tefsir ettiği, tasvir ettiği, anlattığı gibi anlayın. **Yumetti'kum:** "Eğer böyle yaparsanız." **Metâan hasenen ilâ ecelin musemma:** "(Allah) Sizi belli bir vakte kadar dünyada güzellikle nimetlendirir." Eceliniz gelinceye kadar sizi güzellikle nimetlendirir. Zaten herkesin ecel vakti de bellidir. **Ve yu'ti kulle zî fadlin fadleh:** "(Allah) Her faziletlinin faziletini verir (ihsan eder)." Kim fazileti, ikramı ve lütfu ne kadar hak etmişse Allah ona ihsan edip ikram eder. **Ve in tevellev fe innî ehâfu aleykum azâbe yevmin kebîr:**[15] "Eğer dönerlerse (onlara de ki:) O büyük günün azabından dolayı sizin için korkuyorum (endişe ediyorum)." Eğer bundan başka bir yola saparlarsa onlara böyle söyle.

Şimdi okuyacağımız bu ayet Yahudi, Hristiyan ve Sabiiler ile ilgili ayetin ikizidir.

Kul: "De ki." **Yâ ehlel kitâb:** "Ey ehli kitap!" Ey kitap verilmiş olan Yahudiler, Hristiyanlar ve Sabiiler! **Lestum alâ şey'in:** "Siz,

[13] Kıyâme /19
[14] Hûd /2
[15] Hûd /3

hiçbir şey üzerinde değilsiniz." **Hattâ tukîmût Tevrâte vel İncîle ve mâ unzile ileykum min rabbikum:** "Tevrat'ı, İncil'i ve rabbiniz tarafından size indirileni ayakta tutmadıkça." Ona iman edip hükmünü icra etmedikçe hiçbir şey üzerinde değilsiniz. Allah bu ayette; Yahudiler için Tevrat'ı, Hristiyanlar için İncil'i ve Sabiiler için ise Allah tarafından onlara indirileni, kasteder. **Ve le yezîdenne kesîren minhum mâ unzile ileyke min rabbike tugyanen ve kufrâ:** "And olsun ki rabbinin sana indirdiği şeyden dolayı onların çoğunun tuğyanları ve küfürleri artmıştır."

Oysaki Allah'ın, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e indirdiği Kur'an, Tevrat'ı ve İncil'i tasdik eder. Sana indirilenden dolayı sadece onların tuğyanı, azgınlıkları ve küfürleri artar, buyurdu Allah. **Fe lâ te'se alâl kavmil kâfirîn:**[16] "Sen, o kâfir topluluktan dolayı üzüntüye kapılma!"

Ayet devam eder; **İnnellezîne âmenû:** "O iman edenler." **Vellezîne hâdû:** "Yahudiler." **Ves sâbiûn:** "Sabiiler." Diğer kitap verilmiş olanlar. **Ven nasâra:** "Hristiyanlar." **Men âmene billâh:** "(Bunlardan) Kim, Allah'a iman ederse." **Vel yevmil âhir:** "Ahirete iman ederse." **Ve amile sâlihan fe lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn:**[17] "Ve salih amel işlerse onlara korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar."

Lekad ehaznâ mîsâka benî isrâîl: "Biz, İsrail oğullarından misak (söz) almıştık." Allah İsrail oğullarından nerde söz almıştı? - Tabi ki Tevrat'tan söz almıştı. Biri; "ben kitaba iman ettim" dediğinde Allah o kitapta neyi emretmişse o da; "kâlu belâ" demiş ve Allah'a söz vermiş olur. **Ve erselnâ ileyhim rusulâ:** "Onlara resuller göndermiştik." **Kullemâ câehum resûlun:** "Onlara resul geldiğinde hepsi." **Bimâ lâ tehvâ enfusuhum:** "Nefislerinin beğenmediği, (sevmediği) bir şeyle (geldiğinde)." **Ferîkan kezzebû**

[16] Mâide /68
[17] Mâide /69

ve ferîkan yaktulûn:[18] "(Onlardan) Bir kısmını yalanladılar, bir kısmını da öldürdüler."

Ve hasibû ellâ tekûne fitnetun: "(Onlar bunu yaparken) Bir fitne olmayacağını hesap ettiler (zannettiler)." **Fe amû ve sammû:** "Körleştiler ve sağırlaştılar." **Summe tâballâhu aleyhim:** "(Buna rağmen) Sonra, Allah onların tövbesini kabul etti." **Summe amû ve sammû kesîrun minhum:** "Sonra onlardan çoğu (yine aynı şekilde) körleşti ve sağırlaştı." **Vallâhu basîrun bimâ ya'melûn:**[19] "Muhakkak ki Allah, onların yapmakta olduklarını görendir."

Lekad keferellezîne: "And olsun ki o kâfir olmuş olanlar." **Kâlû innallâhe huvel mesîhubnu Meryem:** "Dediler ki: Meryem oğlu İsa Allah'tır." **Ve kâlel mesîhu yâ benî isrâîl:** "Oysaki Mesih demişti ki: Ey Ben-i İsrail!" **İ'budûllâhe rabbî ve rabbekum:** "Benim de rabbim, sizin de rabbiniz olan Allah'a âbd olun." **İnnehu men yuşrik billâh:** "Muhakkak ki kim onu Allaha şirk koşarsa." **Fe kad harramallâhu aleyhil cenneh:** "Allah onlara cenneti haram kılmıştır." **Ve me'vâhun nâr:** "Onların gideceği yer ateştir." **Ve mâ liz zâlimîne min ensâr:**[20] "Zalimler için bir yardımcı yoktur." Kendilerine bu şekilde zulmedenler için bir yardımcı yoktur Kimse onlara yardım da edemez.

Yahudiler ve Hristiyanlar ne yapmışlardır? -Allah'a şirk koşmuşlardır. Kendi kitaplarından yüz çevirdikleri için kendi nebilerinin ve resullerinin bir kısmını yalanlayıp bir kısmını da öldürdüler, dedi Allah. Neden böyle yapıyorlardı? -Çünkü Allah'ın vahyine karşı körleşmiş, sağırlaşmışlardı.

Allah beyan etmeye devam eder; **Ellezîne yettebiûner resûlen nebiyyel ummiyi:** "Onlar, ümmi olan bu nebiye tabi olan

[18] Mâide /70
[19] Mâide /71
[20] Mâide /72

kimselerdir." Tertemiz olan, okuması ve yazması olmayan nebiye tabi olanlardır. **Ellezî yecidûnehu mektûben indehum fît tevrâti vel incîl:** "Yanlarında Tevrat ve İncil bulunanlar (bu peygamberin ismini) kendi kitaplarında yazılı olarak bulmuşlardır." Allah onlara da bunu vahyetmiştir ve Tevrat'ta da, İncil'de de onun ismi vardır. **Ye'muruhum bil ma'rûfi ve yenhâhum anil munker:** "(Ümmi olan bu peygamber) Onlara marufu (iyiliği, güzelliği) emreder, münkeri de (kötülüğü de) nehyeder." Emredip nehyederken de Allah'ın emriyle emredip nehyeder. **Ve yuhıllu lehumut tayyibât:** "Onlara temiz olan şeyleri helal kılar." **Ve yuharrimu aleyhimul habâis:** "Kötü şeyleri de haram kılar." Bunu Allah'ın vahyiyle, kendisine indirdiğiyle yapar.

Ve yedau anhum ısrahum: "Bir de onların ağır yüklerini indirir." Yani Allah'ın onlara daha önce yüklediği sorumluluğu ya da onların kendi kendine üzerlerine aldığı sorumluluğu, yüklerini üzerlerinden indirip hafifletir. **Vel aglâlelletî kânet aleyhim:** "Onların zincirlerini çözer." **Fellezîne âmenû bihî:** "O kimseler ki ona iman ederler." **Ve azzerûhu ve nasarûhu:** "Ona saygı gösterirler, ona yardım ederler." **Vettebeûn nûrellezî unzile meahu:** "Bir de onunla beraber indirdiğimiz nura tabi olurlar." **Ulâike humul muflihûn:**[21] "İşte felaha erenler bunlardır."

Yahudi ve Hristiyanlar, Allah'ın resulünün hak peygamber olduğunu, Kur'an'ın hak kitap olduğunu bilir, bu onların kitabında yazılıdır, buyurdu Allah. Aynı zamanda o peygamber, onlara helal ve temiz olan şeyleri helal, hoş olmayan kötü şeyleri ise haram kılar. Onların üzerinden yükü indirir, zincirlerini çözer. Kim bu peygambere iman eder, ona saygı gösterir, ona yardım eder, onunla beraber indirdiğimiz nura iman ederse işte kurtuluşa erenler bunlardır, başka kurtuluş yok, dedi Allah. Eğer birinde

[21] A'râf /157

böyle bir iman yoksa, ister Yahudi, ister Hristiyan, ister Sabii olsun ya da başka bir dine mensup olsun, hiç kimse için kurtuluş yoktur.

Ayet devam eder; **Kul**: "De ki." **Yâ eyyuhân nâs:** "Ey insanlar!" **İnnî resûlullâhi ileykum cemîa:** "Ben, Allah'ın hepiniz için gönderdiği resulüyüm." **Ellezî lehu mulkus semâvâti vel ard:** "O ki; göklerin ve yerin mülkü kendisine aittir." **Lâ ilâhe illâ huv:** "Ondan başka ilah yoktur." İlah bir tek odur. **Yuhyî ve yumît:** "Diriltir ve öldürür." **Fe âminû billâhi ve resûlihin nebiyyil ummiyyillezî yu'minu billâh:** "Allaha iman edin. Bir de onun göndermiş olduğu ümmi olan nebiye (iman edin ki) o, Allah'a iman etmiştir." Yani siz de onun gibi iman edin. **Ve kelimâtihî:** "Ve kelimelerine (iman etmiştir)." O nebi, Allah'ın vahyettiği bütün kelimelere iman etmiştir. **Vettebiûh:** "Ona tabi olun." **Leallekum tehtedûn:**[22] "Ancak o zaman hidayete ermiş olursunuz." Başka hidayet yoktur ve başka hidayet de olmaz dedi Allah.

Yahudi olsun, Hristiyan olsun, Sabiiler olsun ya da başka dinlerden biri olsun eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e iman etmemişse cennete gidemez, hidayette olmaz, dedi Allah. Eğer onlar kendi kitaplarındaki vahyi, kendi resullerini kabul etmiş olsalardı iman ederlerdi, dedi. Allah bununla ilgili başka bir ayeti kerimede; **"onlar çocuklarını tanır gibi seni tanırlar"**[23] buyurur. Onlar, Allah'ın peygamberine de kendi kitaplarına da iman etmemişlerdir. Sadece işlerine geldiği gibi onu tahrif etmiş, değiştirmişlerdir. Dolayısıyla Allah'ın vahyine değil, kendi zanlarına, nefislerinin arzularına, isteklerine iman etmişlerdir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e iman etmeden hiç kimse cennete gitmez, gidemez. Ancak baş tarafta okuduğumuz başka bir ayet vardı; Yahudiler, Hristiyanlar, Sabiiler, onlardan her kim

[22] A'râf /158
[23] Bakara /146

Allah'a ve ahiret gününe iman eder, salih amel işlerse onlar için korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar, buyrulmuştu.

Peki, bu ayeti nasıl anlamak gerekir?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, peygamber olarak gönderilmeden önce biri kendi kitabına, kendi peygamberine iman etmişse, salih amel işlemişse o, cennete gider. Peki, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz geldiği halde onu duymayan, ondan haberdar olmayan biri, kendi dini üzerine Allah'a ve ahirete iman edip, salih amel işlerse cennete gider mi? -Evet, cennete gider. Bu hüküm şimdi de aynen geçerlidir.

Allah ayeti kerimede; **"biz, resul göndermediğimiz (kavme) azap etmeyiz"**[24] buyurur. Mesela; dünyanın öbür ucunda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i duymamış birilerinin olduğunu; ama oraya daha önce bir nebi veya bir resulün gittiğini oradakilerin de o resule iman ettiğini farz edelim. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in Kur'an ile geldiğini duymamış, kendi dinleri üzerinde Allah'a ve ahirete iman etmiş ve salih amel işliyorlarsa onlar da cennete gider mi? -Elbette ki gider; çünkü duymamışlardır ve doğruyu duymayana kadar da sorumlu değildirler.

Diyelim ki biri gidip onlara Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i anlattı; ama yanlış anlattı, bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i duymuş olurlar mı? -Duymuş olmazlar. Doğru duymuş olmaları, doğru anlamış olmaları gerekir ki sorumlu olsunlar. Aynı şekilde diyelim ki; biri öyle bir ailede yetişmiş ki peygamberin adını bile hiç duymamış. Böyle biri de Allah katında sadece tevhitten sorumlu tutulur; çünkü tevhit, onun fıtratında vardır. Allah ona; "mülkün sahibi vardır, o da Allah'tır, benim sahibim de Allah'tır, her şeyi sevk ve idare eden de Allah'tır" dedirtir.

[24] İsrâ /15

Ehli kitap için; "sadece 'la ilahe illallah' derse cennete gider" diyenler vardır. Allah'ın vahyinden, kelamından haberi olmayan bir kısım insanlar, yukarıda okuduğum ayete bakıp; "bak burda Yahudiler, Hristiyanlar, Sabiiler cennete gidiyor" deyip hüküm veriyorlar ki bu, Allah'ın hükmüne terstir. Diğer o müteşabih ayetleri, ona benzeyen ayetleri, onun çifti olan ayetleri okuduğumuzda aslında bunun böyle olmadığını görür ve anlarız. Kimse kafasına göre hüküm vermesin, bırakalım hükmü Allah versin.

Allah, resullerini neyle gönderdiğini, ne için gönderdiğini beyan eder. Onlarla ilgili olan ayetleri özetle anlamaya çalışacağız inşallah.

Allah ayeti kerimede; **"sizin içinizden, sizin dilinizi konuşan bir resul gönderdik ki size ayetlerimi okusun, açıklasın, beyan etsin, size kitabı öğretsin, hikmeti öğretsin, nefsinizi tezkiye etsin"**[25] buyurur. Demek ki Allah, her kavmin resulünü kendi kavminin içinden çıkarıyormuş. Zaten ayette **bease**; yani "çıkardık, dirilttik" buyrulur. Bir de resul kavmiyle aynı dilden konuşacak ki kitabı beyan edip anlatsın.

Allah başka bir ayeti kerimede; **"hiçbir resul yoktur ki ona şöyle vahyetmemiş olalım; bana hiçbir şeyi şirk koşmayın ve sadece bana âbd olun"**[26] buyurur. Allah'ın, bütün resullere vahyettiği, gönderdiği bütün resullere söylettirdiği budur; "bana hiçbir şeyi şirk koşmayın ve sadece bana âbd olun."

Bu hitap, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir; "**rabbinden indirileni yapmazsan Allah'ın resullüğünü yapmamış olursun.**"[27] Peygamber, Allah neyi vahyetmişse önce onu yapar, aynı şekilde

[25] Bakara /151, İbrâhîm /4, Ali İmran /164
[26] Enbiyâ /25
[27] Mâide /67

onu Allah'ın kullarına taşır. Yoksa, Allah'ın resullüğünü yapmamış olur.

"Biz seni şahit, müjdeci ve nezir olarak gönderdik."[28] Şahit demek örnek demektir. Bütün resuller örnek insan, örnek kuldur; yani hayatıyla şahittir, örnektir. Allah'ın vahyine, Kur'an'a, peygamberine, nebisine hayatlarıyla şahitlik yaparlar. Aynı şekilde Allah'ın müjdelediği gibi müjdeler, uyardığı gibi de uyarırlar. Allah başka bir ayeti kerimede; **"resul size şahit olsun, siz de insanlara şahit olasınız diye"**[29] buyurur. Yani Allah'ın resulü size şahittir. Siz de insanlığa, bütün insanlara şahit olasınız diye Allah bu dini indirmiştir, dedi.

Şahit ne demektir, Allah kime şahit der?

Allah bunu bütün ümmete, bütün iman edenlere, bütün mü'minlere der. Eğer hayatımız imanımıza şahitlik yapmıyorsa, insanlara örnek olamıyorsak şahitlik yapamıyoruz demektir. Bu şahitliği de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le yapmamız gerekir; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i örnek almamız gerekir. O, bize şahit olsun ki biz de hayatımızı ortaya koyup insanlara onun örnekliğiyle şahit olabilelim. Şahit olmak yetmez, onları bir de aynı şekilde Allah'ın ayetleriyle müjdeleyelim ve uyaralım, Allah'ın resulüne resul olalım, mü'min olmuş olalım ve onun şahitliğini kabul etmiş olalım; yani örnekliğini kabul etmiş olalım ki biz de örnek olabilelim.

Allah, ayeti kerimede resullere ve mü'minlere yardımı va'd edip; **"ben ve resullerim galip gelecek"**[30] buyurur. Neden? - Çünkü onlar Allah'ın vahyini taşır. Allah galip gelmez mi, kim Allah'a karşı durabilir! Ona karşı duran hüsrana uğramaz mı,

[28] Fetih /8, Ahzâb /45
[29] Hacc /78
[30] Mücâdele /21

kendine zulmetmiş olmaz mı, bu onun için felaket olmaz mı! Allah, kitabında bütün resullerine; "selam olsun" demiştir. Allah, resulüne selam ederse onu selamette kılmaz mı, onu emin kılmaz mı! Onun herhangi bir şekilde korkması, endişe etmesi doğru olur mu!

Allah ayeti kerimede; Hz. Musa (a.s.)'a; **"benim huzurumda resuller korkmaz"**[31] buyurur. Hz. Musa (a.s.) elindeki asayı yere attığında asa kocaman bir yılan, bir ejderha olunca korkup kaçar. Bunun üzerine Allah; "benim huzurumda peygamberler korkmaz" buyurur. Bu ayette Hz. Musa (a.s.) Allah'ın tecellisiyle ilk defa karşı karşıya gelmiştir ve henüz işi bilmediği için Allah ona işi öğretir.

"Allah'a itaat edin, resulüne itaat edin ve sizden olan ulu'l-emre itaat edin."[32] Allah'a itaat zaten Allah'adır, resulüne itaat de aynı şekilde yine Allah'adır; çünkü resul, Allah'ın vahyiyle emreder, hükmeder.

Ulu'l-emr ise; emir sahibi, emri almış olan demektir. Ulu'l-emr'e itaatin edilebilmesi için o ulu'l emr'in bu emri Allah'tan alması gerekir. Eğer ona Allah'tan emir almadığı halde uyulursa o kişi, Allah'ın emriyle emretmediği için o zaman insanın iki ilahı olmuş olur. Ulu'l-emr için; "idarecidir, şudur budur" demek doğru olmaz. Ulu'l-emr; Allah'tan emri almış olan ve Allah'ın emriyle emreden, resulünün emriyle emreden kişi demektir. Onun için, ayette "Allah'a, resulüne ve sizden olan ulu'l-emr'e itaat edin" yani emir sahibine, emri almış olana, Allah'ın emriyle emredene itaat edin, buyurur.

"Allah'ın resulleri beşerdir; yer, içer, çarşılarda gezer."[33] Onlar melek değildir. Başka bir ayeti kerimede ise; **"resulleri de**

[31] Neml /10
[32] Nisâ /59
[33] Furkân /20

hesaba çekeceğiz, resulleri gönderdiğimiz kavimleri de hesaba çekeceğiz"[34] buyrulur. Yani Allah'ın resulü hesaptan muaf değildir. Allah önce resulü hesaba çeker. Yoksa ona; "sen resulsün, hadi bu tarafa geç, sen torpillisin" demez.

"Allah'ın resulleri arasında fark gözetmeyin."[35] Yani resullerime onları birbirinden ayırmadan iman edin. Resul olarak bu aşağıdadır, bu yukarıdadır demek doğru değildir, böyle bir şey yoktur. Resuller kullukta, azimde, sabırda, derece itibariyle birbirlerinden farklıdırlar; ama resul olarak aralarında bir fark gözetilmez. "**Allah, resullerini ayetleri üzerinde sabit kılar, sağlamlaştırır. Şeytanın verdiği vesveseyi temizler."**[36] Allah, resullerini temizler ve onlarda Allah'ın ayetlerinden başka bir şey kalmaz. Bunları, ayetleri okuyunca anlayacağız inşallah.

Allah diğer ayetlerde resuller hakkında şöyle buyurur;

"Allah hiç kimseye gaybı bildirmez. (Allah'ın) Razı olduğu resulleri müstesna."[37] Allah dilediği gaybı, razı olduğu resullerine bildirir. Demek ki ayrıca daha merziye makamına; yani Allah'ın razı olduğu makama ermeyen resuller de varmış. Resuller itminan mertebesinde görevi alır, sonra yolculukları kullukları, çabaları ve azimleriyle devam eder, Allah'ın rızasını ondan sonra kazanırlar.

"Resule iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla onunla beraber cihad edenlerdir."[38] **"Kim, Allah'a ve resulüne asi olursa onlar cehennemliktir."** Bu ayetlerin hepsi sırayla gelecek, inşallah onları beraber anlayacağız. **"Kim Allah'a ve resulüne karşı gelirse Allah onları hüsrana uğratır ve rezil eder." "Allah'ın resulüne eziyet etmeyin." "Münafıklar, Allah'ın resulünden kaçarlar."**

[34] A'râf /6
[35] Bakara /285
[36] Hacc /52
[37] Cin /26-27
[38] Tevbe /88

“Allah, bazen resullerini peş peşe gönderir.” “Allah, resullerini yalanlayanları helak eder.” “Öldükten sonra herkes Allah’ın resullerini kabul eder.” “Eğer onlar Allah’a istiğfar etseydi, Allah’ın resulü de onlar için istiğfar etseydi Allah’ı ğafur ve rahim olarak bulurlardı.” “Cehennemlikler cehennemin kapısından içeri girdiklerinde cehennemin kapısında bekleyen melekler cehennemliklere; ‘size Allah’ın resulü gelmedi mi, size Allah’ın ayetlerini okumadılar mı, size bu günü haber vermediler mi’ dediklerinde onlar da; ‘evet, geldiler; ama biz onları kabul etmedik, aklımızı da kullanmadık’ derler.”[39]

Bunlar, Allah’ın resulleriyle ilgili ayetlerdir. Şimdi bu ayetleri hep beraber anlamaya çalışacağız inşallah.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Huvellezî bease fîl ummiyyîne resûlen minhum: “O ümmiler içinden kendilerinden bir resul çıkardık (beas ettik, dirittik).” **Yetlû aleyhim âyâtihî:** “Onlara Allah’ın ayetlerini okur.” **Ve yuzekkîhim:** “Onları temizler (tezkiye eder).” **Ve yuallimuhumul kitâbe vel hikmeh:** “Onlara kitabı talim eder ve hikmeti (talim edip) öğretir.” **Ve in kânû min kablu le fî dalâlin mubîn:**[40] “Oysaki onlar bundan önce apaçık bir delalet içindeydiler.” Demek ki Allah’ın resulü Allah’ın ayetlerini okuyarak onları temizleyip onlara kitabı ve hikmeti öğretmeden önce onlar delalettelermiş.

Onun için; “Mürşid-i Kâmil gerekir mi gerekmez mi, farz mı değil mi” diye soranlara Allah; “Allah’ın ayetleri onlara

[39] Zumer /71
[40] Cuma /2

okunmadan, onlara kitabı ve hikmeti öğretmeden, onları tezkiye etmeden onlar apaçık delaletteydiler" diye cevap verir.

Lekad mennallâhu alâl mu'minîn: "Gerçekten Allah'ın mü'minlere fazlı, (lütfu, ihsanı) büyük olmuştur." Allah onlara büyük bir ikramda bulunmuştur. Kime? -Mü'minlere. **İz bease fîhim resûlen min enfusihim:** "Onlara kendi içlerinden bir resul göndermekle." Mü'minlerin içinden onlara bir resul göndermekle Allah onlara büyük bir lütufta bulunmuştur, dedi Allah. Müşriklerin içinden demedi, Allah bu ayette Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kastetmedi. **Yetlû aleyhim âyâtihî:** "Onlara (Allah'ın) ayetlerini okur." **Ve yuzekkîhim:** "Onları temizler." **Ve yuallimuhumul kitâbe vel hikmeh:** "Onlara kitabı talim eder ve hikmeti öğretir." **Ve in kânû min kablu le fî dalâlin mubîn:**[41] "Bundan önce onlar (o mü'minler) apaçık bir delaletteydiler." Demek ki daha önce mü'min olduklarını zannediyorlardı.

Kemâ erselnâ fîkum resûlen minkum: "Öyle ki kendi içinizden size bir resul gönderdik." **Yetlû aleykum âyâtinâ:** "Size ayetlerimizi okuyan." **Ve yuzekkîkum:** "Sizi tezkiye eden (temizleyen)." **Ve yuallimukumul kitâb:** "Size kitabı öğreten." **Vel hikmete:** "Hikmeti öğreten." **Ve yuallimukum mâ lem tekûnû ta'lemûn:**[42] "Bir de size bilmediğiniz şeyleri öğreten (bir resul gönderdik)."

Bu, Hz. İbrahim (a.s.)'ın duasıdır; **Rabbenâ veb'as fîhim resûlen minhum:** "Rabbimiz! Onlara içlerinden bir resul gönder ki." **Yetlû aleyhim âyâtik:** "Onlara senin ayetlerini okusun." **Ve yuallimuhumul kitâbe vel hikmeh:** "Onlara kitabı ve hikmeti öğretsin (talim etsin). **Ve yuzekkîhim:** "Onları temizlesin (tezkiye etsin)." **İnneke entel azîzul hakîm:**[43] "Muhakkak ki sen aziz ve

[41] Ali İmran/164
[42] Bakara /151
[43] Bakara /129

hâkimsin." Bütün şeref, bütün güç ve kuvvet, sana aittir, hâkim olan sensin. Demek ki bir de böyle dua etmek gerekiyormuş.

Ve mâ erselnâ min kablike min resûlin: "Senden önce hiçbir resul göndermedik ki." **İllâ nûhî ileyh:** "Ona şöyle vahyetmemiş olalım." **Ennehu lâ ilâhe illâ ene:** "Benden başka ilah yoktur, ilah benim." **Fa'budûni:**[44] "(Sadece) Bana âbd olun." Allah, bütün resullere böyle vahyetmiştir.

Fe erselnâ fîhim resûlen minhum: "Onlara kendi içlerinden bir resul gönderdik." **Eni'budûllâh:** "Allah'a âbd olun." **Mâ lekum min ilâhin gayruh:** "Sizin ondan başka ilahınız yoktur." **E fe lâ tettekûn:**[45] "Artık siz (Allah'a karşı) takva sahibi olacak mısınız?" Sorumluluğunuzu yerine getirecek misiniz?

Bu hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir; **Yâ eyyuhâr resûl:** "Ey resul!" **Bellıg mâ unzile ileyke min rabbik:** "Rabbinden sana indirileni tebliğ et." Yani ayetlerimi oku. **Ve in lem tef'al:** "Eğer bunu yapmazsan." **Fe mâ bellagte risâletehu:** "Sen onun resullüğünü yapmamış olursun." **Vallâhu ya'sımuke minen nâs:** "Muhakkak ki Allah, seni insanlardan koruyacak." Bunun için endişe etme, sen onlara Allah'ın ayetlerini oku. **İnnallâhe lâ yehdîl kavmel kâfirîn:**[46] "Muhakkak ki Allah, kâfir kavmi hidayete erdirmez."

Demek ki Allah'ın ayetlerini okumayanlar Allah'ın resullüğünü yapmamış olur. Neyi, nasıl anlatırsa anlatsınlar, bu böyledir. Bu bütün Mürşid-i Kâmiller için de aynen geçerlidir. Eğer biri Allah'ın ayetlerini okuyup açıklamıyor, hikmeti öğretmiyor, kitabı öğretmiyor, nefisleri tezkiye etmiyorsa Allah'ın resullüğünü

[44] Enbiyâ /25
[45] Mu'minûn /32
[46] Mâide /67

yapmamıştır. Böyle birine Mürşid-i Kâmil demek zaten yanlıştır, aklını kullanmamaktır.

Ve câhidû fîllâhi hakka cihâdihî: "Gerektiği gibi Allah yolunda cihad edin." **Huvectebâkum:** "O, sizi seçti." Demek ki Allah bütün mü'minleri seçmiştir. **Ve mâ ceale aleykum fîd dîni min harac:** "Bu dinde sizin için herhangi bir zorluk yoktur." **Millete ebîkum ibrâhîm:** "Babanız (dedeniz) İbrahim'in milletine uyun." Yani hiçbir şeyi Allah'a şirk koşmayın. **Huve semmâkumul muslimîn min kabl:** "O, sizi daha önce Müslüman diye isimlendirdi." Sizin isminiz Müslüman'dır. **Ve fî hâzâ li yekûner resûlu şehîdâ aleykum:** "Bu resul size şahit olsun." Yani sizin için örnek olsun. **Ve tekûnû şuhedâe alân nâs:** "Siz de bütün insanlara şahit olasınız (örnek olasınız) diye." **Fe ekîmûs salât:** "Namazı ikame edin." **Ve âtuz zekât:** "Zekâtı verin." Yani temizlenin. **Va'tesımû billâh:** "Allah'a sarılın." Allah'ın ipine sarılın demek başka, Allah'a sarılın demek başkadır. Allah bu ayette; Allah'a sarılın, kelimesini kullanmıştır. Allah'a sarılın demek; Allah'ın aşkına, muhabbetine, imanınıza sarılın demektir. **Huve mevlâkum:** "Sizin mevlanız (yardımcınız) odur." **Fe ni'mel mevlâ ve ni'men nasîr:**[47] "O, ne güzel mevladır (ne güzel dosttur), ne güzel yardımcıdır."

Ve mâ erselnâ min resûlin illâ bi lisâni kavmihî: "Hiçbir resul yoktur ki biz onu kendi kavminin lisanıyla (diliyle) göndermemiş olalım."

Allah, resullerini neden kendi kavminin lisanıyla gönderir?

Li yubeyyine lehum: "Onlara beyan etsin diye." Allah'ın ayetlerini okusun, açıklasın diye. **Fe yudillullâhu men yeşâu:** "Allah dilediği kimseyi (dileyeni) delalette bırakır." **Ve yehdî men yeşâu:** "Dilediği (dileyen) kimseyi de hidayete erdirir." **Ve huvel**

[47] Hacc /78

azîzul hakîm:[48] "O aziz ve hâkim olandır." Allah bir kavme kendi dilleriyle resul gönderip ayetlerini beyan ettiğinde eğer onlar resule iman eder, onunla beraber olurlarsa hidayete erer, onunla beraber olmazlarsa delalette kalmış olurlar. Bu tercihi kendileri yapar. Eğer iman etmezlerse Allah aziz ve hâkimdir; yani Allah'ın hiç kimseye ihtiyacı yoktur.

Ve lekad sebekat kelimetunâ li ibâdinâl murselîn: "And olsun ki bizim resul olarak gönderdiğimiz kullarımız hakkında şu sözümüz geçmiştir ki." **İnnehum le humul mensûrûn:**[49] "Muhakkak ki onlara yardım edilecek (ve zafer onlarındır)." Onlara mutlaka mensur; yani yardım olunacak. Bu yardım ve zafer zahiri veya manevi de olabilir; ama mutlaka zafere ereceklerdir. **Ve selâmun alâl murselîn:**[50] "(Göndermiş olduğumuz) resullerimize selam olsun."

Vaadallâhullezîne âmenû minkum: "Allah içinizden iman edenlere şöyle va'atte bulunmuştur ki." **Ve amilûs sâlihât:** "İman edip salih amel işleyenlere (şöyle va'atte bulunmuştur)." **Le yestahlifennehum fîl ard:** "Sizi yeryüzünde halife kılacağım." **Kemâstahlefellezîne min kablihim:** "Sizden öncekileri halife kıldığım gibi." Sizi de yeryüzünde halifeler kılacağım. **Ve le yumekkinenne lehum dînehumullezîrtedâ lehum:** "Aynı şekilde sizi de iktidar kılıp dininizi hâkim kılacağım." Geçmiştekileri nasıl yeryüzünde güç, kuvvet, iktidar sahibi kılmışsam aynı şekilde sizi de iktidar kılıp dininizi hâkim kılacağım. Eğer siz hak olan dininizde sabit olursanız, onlara nasıl hak olan dinden dolayı yardım ettiysem size de öyle yardım edeceğim. **Ve le yubeddilennehum min ba'di havfihim emnen:** "Korkudan sonra size emniyet vereceğim." **Ya'budûnenî lâ yuşrikûne bî şey'en:** "Sadece bana âbd olun ve bana hiçbir şeyi şirk koşmayın." **Ve men kefere ba'de**

[48] İbrâhîm /4
[49] Sâffât /171-172
[50] Sâffât /181

zâlike fe ulâike humul fâsikûn:[51] "Bundan sonra kim küfrederse (kâfir olursa) işte fasık olanlar onlardır."

Şimdi okuyacağımız ayet de yanlış anlaşılmış bir ayettir. **Ve mâ erselnâ min kablike min resûlin ve lâ nebiyyin:** "Senden önce (hiç) bir resul ve nebi yoktur ki biz onu gönderdiğimizde." **İllâ izâ temennâ elkaş şeytânu fî umniyyetihî:** "(O bir şey) Dilediğinde, temenni ettiğinde şeytan oraya bir şeyler ilka etmemiş (katmamış) olsun." **Fe yensehullâhu mâ yulkış şeytân:** "Allah, şeytanın ilka ettiği o şeyi nesheder (siler, temizler)." **Summe yuhkimullâhu âyâtihî:** "Sonra Allah, ayetlerini onda muhkem kılar (sağlamlaştırır)." **Vallâhu alîmun hakîm:**[52] "Allah âlim ve hâkimdir."

Bu ayet, Allah'ın vahyettiği ayetler hakkında değildir. Bu ayet, Allah'ın nebileri ve resullerinin gönlünü sağlamlaştırması hakkındadır. Şeytanın; resullerin gönlüne ya da onların dileğine, arzusuna herhangi bir şeyi katmasına Allah müsaade etmez, katarsa Allah onu temizler. Öyle ki onlarda sadece Allah'ın ayetleri hâkim olur. Diyelim ki; dünyaya ait bir arzu, bir istek, bir dilek olsun, nefisleri herhangi bir şeyi dilerse ya da şeytan oraya bir şeyi karıştırırsa, Allah onu siler ve ayetlerini onda sağlamlaştırır, buyurdu.

Âlimul gayb: "Gaybın âlimi (Allah'tır.)" **Fe lâ yuzhiru alâ gaybihî ehadâ:** "Allah, gaybını hiç kimseye açmaz." Gaybını açık tutmaz, hiç kimseyi gayba muttali kılmaz. **İllâ:** "Ancak." **Menirtedâ min resûlin:** "Razı olduğu resulleri müstesna!" **Fe innehu yesluku min beyni yedeyhi ve min halfihî rasadâ:**[53] "Muhakkak ki o, onların (resullerin) önünde ve arkasında gözetleyicileri sevkeder."

[51] Nûr /55
[52] Hacc /52
[53] Cin /26-27

Peki, Allah neden böyle yapar?

Li ya'leme en kad eblegû rısâlâti rabbihim: "Öyle ki onların, rablerinin risaletini tebliğ ettiğini bilsin diye." **Ve ehâta bimâ ledeyhim:** "Allah onların yanındakini ihata etmiştir (sarıp kuşatmıştır)." **Ve ahsâ kulle şey'in adedâ:**[54] "(Allah) Her şeyi sayı olarak bir bir sayıp tespit etmiştir." Her şey sayı ile bellidir.

Mâ kânallâhu li yezerel mu'minîne alâ mâ entum aleyhi hattâ yemîzel habîse minet tayyib: "Allah murdar olanı, temiz olandan ayırana kadar mü'minleri üzerinde bulunduğu hal içinde bırakacak değildir." Allah, temizi pisten, mü'minle münafığı birbirinden ayırmak için kullarını imtihana tabi tutar. Allah, o temizle pisi birbirinden ayırır ve onları iç içte bırakmaz. **Ve mâ kânallâhu li yutliakum alâl gayb:** "Bununla beraber Allah hiç kimseyi gaybe muttali kılmaz." **Ve lâkinnallâhe yectebî min rusulihî men yeşâu:** "Ama Allah, seçtiği resullerinden dilediğini (gayba muttali kılar)." İstisnayı yapan Allah'tır. "Hiç kimse gaybı bilmez" deyip geçiştirmek yanlıştır. Elbette ki hiç kimse gaybı bilmez; ama Allah, seçtiğim resullerden dilediğim müstesna, dedi. **Fe âminû billâhi ve rusulih:** "Allah'a ve resulüne iman edin." **Ve in tu'minû ve tettekû:** "Eğer siz iman eder ve takva sahibi olursanız." **Fe lekum ecrun azîm**:[55] "Sizin için azim bir karşılık vardır." Bunun karşılığı azimdir.

Keteballâhu le aglibenne ene ve rusulî: "Allah şöyle yazmıştır (hükmetmiştir); ben ve resullerim mutlaka galip geleceğiz." **İnnallâhe kaviyyun azîz:**[56] "Muhakkak ki Allah, kaviyy ve azizdir." Bütün güç, kuvvet ve bütün şeref ona aittir. Onun resulleriyle beraber olanlar da aynı şekilde şerefe, Allah'ın yardımına nail olur.

---

[54] Cin /28
[55] Ali İmran /179
[56] Mücâdele /21

Summe nuneccî rusulenâ vellezîne âmenû kezâlik: "Sonra biz, resullerimizi ve iman edenleri böyle kurtarırız." **Hakkan aleynâ nuncil mu'minîn:**[57] "Mü'minleri kurtarmak üzerimizde bir haktır." Bir hak olarak onu üzerimize almışızdır.

Fe lâ tahsebennallâhe muhlife va'dihî rusulehu: "Allah'ın, resullerine verdiği sözden döneceğini zannetme (böyle hesap etme)!" **İnnallâhe azîzun zuntikâm:**[58] "Muhakkak ki Allah, aziz ve intikam sahibidir." **İnnâ le nensuru rusulenâ:** "Muhakkak ki biz resullerimize yardım edeceğiz." **Vellezîne âmenû:** "İman edenlere de (yardım edeceğiz)." **Fîl hayâtid dunyâ:** "(Hem) Dünya hayatında." **Ve yevme yekûmul eşhâd:**[59] "Bir de şahitlerin ayakta durduğu gün (onlara yardım edeceğiz)." Allah, Kıyamet günü şahitler getirildiği zaman onlara yardım edecek.

Ve lekad sebekat kelimetunâ li ibâdinâl murselîn:[60] "And olsun ki bizim resul olarak gönderdiğimiz kullarımız hakkında şu sözümüz geçmiştir ki." **İnnehum le humul mensûrûn:**[61] "Muhakkak ki onlara yardım edilecek." **Hattâ izâstey'eser rusulu ve zannû ennehum kad kuzibû:** "Öyle ki o resullerimiz umutlarını kesmiş halde yalanlandıklarını sanmış bir halde." **Câehum nasrunâ:** "Onlara yardımımız gelmiştir." Yani Allah, resullerini de son ana kadar sıkıntıya koyar. Resullerimiz; "artık biz yalanlandık, kimse bize iman etmez, kimse bizi kabul etmez" dedikleri anda yardım etmişiz, dedi Allah.

Fe nucciye men neşâu: "(Allah) dilediği kimseyi kurtarmıştır." **Ve lâ yureddu be'sunâ anil kavmil mucrimîn:**[62] "Suçlu olan toplumun üzerinde azabımız kesinlikle

[57] Yûnus /103
[58] İbrahim /47
[59] Mu'min /51
[60] Sâffât /171
[61] Sâffât /172
[62] Yûsuf /110

çevrilmeyecektir." Yani birileri, resullere karşı suç işlemişse Allah'ın azabı gelir, kimse de o azabı geri çeviremez.

Ve men yutiıllâhe ver resûle: "Kim, Allah'a ve resulüne itaat ederse." **Fe ulâike meallezîne en'amellâhu aleyhim minen nebiyyîn:** "Allah onları kendisine nimet verdiği peygamberleriyle beraber eder." **Ves sıddîkîn:** "Sıddıklarla (beraber eder)." **Veş şuhedâi:** "Şahitlerle (beraber eder)." **Ves sâlihîn:** "Salihlerle (beraber eder)." **Ve hasune ulâike rafîkâ:**[63] "Bunlar ne güzel arkadaştır." Allah, kullarını kendisine ve resulüne itaat etme karşılığında salihlerle, sıddıklarla ve şahitlerle (şehitlerle) beraber eder.

Menihtedâ fe innemâ yehtedî li nefsih: "Kim hidayete ererse kendi nefsi için (kendisi için) hidayete ermiştir." **Ve men dalle fe innemâ yadıllu aleyhâ:** "Kim de delalette kalırsa o da kendi aleyhinedir." **Ve lâ teziru vâziratun vizra uhrâ:** "Hiç kimse bir başkasının yükünü taşımaz." Hiç kimsenin yükü bir başkasına yüklenmez. **Ve mâ kunnâ muazzibîn:** "(Hiç kimseye de) Azap edecek değiliz." **Hattâ neb'ase resûlâ:**[64] "Onlara bir resul göndermeyene kadar." Yani Allah, bir resul göndermeyene kadar hiç kimseye, hiçbir kavme, topluma azap etmez.

Men yutiır resûl: "Kim resule itaat ederse." **Fe kad atâallâh:** "Allah'a itaat etmiş olur." Çünkü o, Allah'ın emriyle emreder, Allah'a itaate davet eder. **Ve men tevellâ:** "Kim de (resule itaat etmekten) dönerse." **Fe mâ erselnâke aleyhim hafîzâ:**[65] "Biz seni onların üstüne muhafız olarak (bekçi olarak) göndermedik." Yani bırak onları, tercih onlarındır. **Ve atîûlllâhe ve atîûr resûl:** "Allah'a itaat edin, resulüne itaat edin." **Vahzerû:** "(Eğer ondan) Yüz çevirirlerse." **Fe in tevelleytum:** "Eğer

[63] Nisâ /69
[64] İsrâ /15
[65] Nisâ /80

dönerlerse." **Fa'lemû ennemâ alâ resûlinâl belâgul mubîn:**[66] "Bilin ki bizim resulümüze düşen sadece apaçık bir beyandır."

Kul: "De ki (onlara)." **Atîullâhe ve atîur resûl:** "Allah'a ve resulüne itaat edin." **Fe in tevellev:** "Eğer dönerlerse." **Fe innemâ aleyhi:** "(Bu), Onların kendi aleyhlerindedir." **Mâ hummile ve aleykum mâ hummiltum:** "Size yüklenen şey, onların üzerine yüklenmemiştir." Resulüne düşen; kendi vazifesini yapmaktır, onlara da düşen; kendi vazifelerini yapmak, sorumluluklarını yerine getirmektir. Herkes kendi yükünü taşır; yani senin yükün sanadır, onların da yükü onlaradır. **Ve in tutîûhu tehtedû:** "Eğer ona (resulümüze) itaat ederlerse hidayeti bulurlar." **Ve mâ alâr resûli illâl belâgul mubîn:**[67] "Bizim resulümüze düşen; sadece apaçık tebliğ etmektir." Yani ayetlerimizi beyan etmektir.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler!" **Atîûllâhe ve atîûr resûl:** "Allah'a itaat edin ve resulüne itaat edin." **Ve ulil emri minkum:** "Bir de sizden olan emir sahibine (ulu'l emre itaat edin)." **Fe in tenâza'tum fî şey'in:** "Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz." **Fe ruddûhu ilâllâhi ver resûl:** "Onu Allah'a ve resulüne götürün (onlar halletsin)." Bu sefer ulu'l emr, demedi, Allah'a ve resulüne götürün, dedi. Onları birledi; yani Kur'an'a götürün, buyurdu.

İn kuntum tu'minûne billâhi vel yevmil âhir: "Eğer siz, Allah'a ve ahiret gününe iman etmişseniz (bu böyledir)." Bunu böyle yapmanız lazım. Böyle yaparsanız hükmü Allah'tan almış, doğru yapmış olursunuz. Yoksa kendi nefsinizin hevasına uymuş olursunuz. **Zâlike hayrun ve ahsenu te'vîlâ:**[68] "Sonuç itibariyle

[66] Mâide /92
[67] Nûr /54

[68] Nisâ /59

sizin için hayırlı ve güzel olan budur." Yani hem dünyanız hem ahiretiniz için hayırlı olan, güzel olan budur.

Ve mâ erselnâ kableke minel murselîn: "Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki." **İllâ innehum le ye'kulûnet taâm:** "Gerçekten yemek yememiş olsunlar." Onlar da yemek yerdi. **Ve yemşûne fîl esvâk:** "Çarşılarda (pazarlarda) dolaşırlardı." **Ve cealnâ ba'dakum li ba'dın fitneh:** "(Allah) Sizin bir kısmınızı bir kısmınıza imtihan (vesilesi) kılmıştır." İnsanları birbiri için imtihan vesilesi kılmıştır. **E tasbirûn:** "Bakalım sabredecek misiniz?" Bakalım, sizi birbirinizle imtihana tabi tuttuğumuzda birbirinize sabredecek misiniz, sabredip imtihanı kazanacak mısınız? **Ve kâne rabbuke basîrâ:**[69] "Ve rabbin her şeyi görendir." Kimin sabredip etmediğini, kimin imtihanı kabul edip etmediğini gören, hesabı da ona göre yapandır. Resul kendi kavmi için, kavmi de resul için imtihandır. Dolayısıyla herkes birbiri için imtihandır.

Kâlet lehum rusuluhum in nahnu illâ beşerun mislukum: "Resulleri onlara dedi ki: Biz de sizin gibi bir beşeriz." **Ve lâkinnallâhe yemunnu alâ men yeşâu min ibâdih:** "Ama Allah, kullarından dilediğine (ikramda bulunur) nimeti verir. **Ve mâ kâne lenâ en ne'tiyekum bi sultânin illâ bi iznillâh:** "Allah'ın izni olmadan bizim size bir delil getirmemiz mümkün değildir." Herhangi bir şey yapmamız, herhangi bir güç, kuvvet sahibi olmamız ve bir mucize getirmemiz söz konusu değildir. **Ve alâllâhi felyetevekkelil mu'minûn:**[70] "Mü'minlere düşen; sadece Allah'a güvenmektir (Allah'a tevekkül etmektir)."

Fe le nes'elennellezîne ursile ileyhim: "And olsun ki kendilerine gönderilenlere soracağız." **Ve le nes'elennel**

[69] Furkân /20
[70] İbrâhîm /11

murselîn:[71] "Ve resullerimize de soracağız (hesaba çekeceğiz)." Yani herkese hesap vardır.

Allah nasıl hesap soracak?

Yevme yecmeullâhur rusul: "O gün Allah, resullerini toplayacak." Resulleri bir araya getirecek. **Fe yekûlu mâzâ ucibtum:** "Onlara diyecek ki: Size ne cevap verildi?" Siz Allah'a davet edip vahyimi anlatınca kim size nasıl cevap verdi, diye resullerine soracak. **Kâlû lâ ilme lenâ:** "Onlar diyecekler ki: Bizim bu konuda bir ilmimiz yoktur." **İnneke ente allâmul guyûb:**[72] "Muhakkak ki sen gaypleri bilensin." Gaybın âlimi sensin ya rabbi, diyecekler. **Ve yevme yunâdîhim**: "O gün nida eden seslenecek." **Fe yekûlu:** "Diyecek ki." **Mâzâ ecebtumul murselîn:**[73] "Siz resullere ne cevap verdiniz?" Resullerim sizi davet etti, siz resullerime ne cevap verdiniz, diyecek.

Demek ki Allah, resullerini bir araya toplatıp; "size ne cevap verildi" diye önce resullere soracak. Onlar da; "gaybın âlimi sensin ya rabbi! Bizim senin öğrettiğinden başka bir ilmimiz yoktur" diyecekler. Ondan sonra nida eden (seslenen) bir melek, kıyamet yerinde bulunan her bir kavme, her bir cemaate, her bir insana tek tek; "Allah'ın resulüne ne cevap verdiniz" diye hitap edecek. Kıyamet yeri başka bir âlemdir. Böyle bir hitapla karşı karşıya kalan insanın, ne cevap verdiğine şimdiden bakması lazım ki orda cevap verebilsin.

Eğer biri Allah'ın resulünü görmemiş, bilmemiş, anlamamış, ona tabi olmamış ve ona uymamışsa onun verebileceği bir cevap olur mu!

[71] A'râf /6
[72] Mâide /109
[73] Kasas /65

Allah ayeti kerimede kıyamet yerindekilere; "resullere ne cevap verdiniz" buyurur. Öyleyse cevap da mutlaka soruya karşılık olmalıdır; yani peygamber senden isteyecek, sana soracak ve sen peygambere cevap vermiş olacaksın. Peygamberle birebir muhatap olmadan ona nasıl cevap vereceksin? Kim buradan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e cevap verebilir? -Kimse veremez; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz şu an zahiri olarak hayatta değildir. Peki, bu cevabı kime vermek gerekir? -Tevil etmeye hiç gerek yok. Söyledim, peygamber varisleri kıyamete kadar gelir. Cevabı ona verirsin, ona vermen gerekir. Buna karşılık onun da sana bu soruyu sormuş olması lazım ki cevap verebilesin. Yoksa bunlar, böyle uzaktan cevap verilecek şeyler değildir. Peygamber varisinin birebir insanlara şahit olması; yani örnek olması gerekir.

Evet, ayet devam eder; **Fe emmâ men tâbe:** "Her kim ki tövbe ederse." Tövbe edip Allah'a dönerse. **Ve âmene:** "Ve iman ederse." **Ve amile sâlihâ:** "Ve salih amel işlerse." **Fe asâ en yekûne minel muflihîn:**[74] "(Bu durumda o) Felaha erecek olanlardan olmayı umabilir." Allah; bunu şimdiye kadar yapmadıysanız artık yapın, diyor.

Mâ esâbeke min hasenetin: "Sana bir güzellik isabet ettiğinde." Bir iyilik, bir güzellik geldiğinde. **Fe minallâh:** "Bu, Allah'tandır." Allah saf güzelliktir ve Allah'tan sadece güzellik gelir. İnsana gelen güzellik, iyilik ve hayır her zaman Allah'tandır. **Ve mâ esâbeke min seyyietin:** "Sana bir kötülük de isabet ettiğinde." Geldiğinde, dokunduğunda. **Fe min nefsike:** "O, senin kendi nefsindendir (kendindendir)." **Ve erselnâke lin nâsi resûlâ:** "Biz seni insanlara resul olarak gönderdik." **Ve kefâ billâhi şehîdâ:**[75] "Şahit olarak da Allah (buna) yeter."

[74] Kasas /67
[75] Nisâ /79

Mesele; resullüğe herhangi bir cemaatin ya da birilerinin değil Allah'ın şahitlik yapmış olmasıdır. Eğer Allah birine şahitlik yapmamışsa o, resul olmaz; yani "ben falan sülaledenim, dedem şeyhti bu yüzden ben de şeyhim" demek kişiyi resul yapmaz. Böyle bir şey yoktur! Allah, resullüğe şahitlik yaptı mı başka da şahit gerekmez. Eğer Allah şahitlik yapmışsa; "resullerime mutlaka yardım edeceğim ve onlar mutlaka galip gelecekler" diye Allah'ın va'di vardır.[76]

İnnellezîne yekfurûne billâhi ve rusulihî: "Allah'ı ve resulünü (tanımayıp) kâfir olanlar (küfre sapanlar)." **Ve yurîdûne en yuferrikû beynallâhi ve rusulihî:** "Allah ve resulünün arasını açmak isterler (birbirinden ayırmak isterler)." **Ve yekûlûne nu'minu bi ba'din:** "Derler ki: Biz (resullerin) bir kısmına iman ederiz." **Ve nekfuru bi ba'din:** "Bir kısmını da inkâr ederiz." **Ve yurîdûne en yettehızû beyne zâlike sebîlâ:**[77] "(İkisi) Arasında bir yol tutmak isterler." Resullerin bir kısmına iman ederiz, bir kısmına iman etmeyiz, diyenler beğendiğine iman eder, beğenmediğine iman etmez ve ikisi arasında bir yol tutmak isterler dedi Allah.

Ulâike humul kâfirûne hakkâ: "İşte onlar hakiki kâfirdir." Allah bu ayette 'normal kâfir' demedi, "onlar hakiki kâfirdir" buyurdu; çünkü onlar böyle yaparken iman edecek olanların da gönlünü bulandırır. Onların gönlüne vesvese gelmesine, şüphe gelmesine sebep olur. **Ve a'tednâ lil kâfirîne azâben muhînâ:**[78] "Onlara aşağılayıcı bir azap hazırlamışızdır." Yani sadece azap değil, bir de aşağılayıcı azap vardır.

Ayet devam eder; **Vellezîne âmenû billâhi:** "Allah'a iman edenler." **Ve rusulihî:** "Resulüne iman edenler." **Ve lem yuferrikû**

[76] Mücadele /21
[77] Nisâ /150
[78] Nisâ /151

beyne ehadin minhum: "Onların aralarında bir fark gözetmeyenler."

Allah'ın resulleri arasında niye fark olsun ki! Hepsi Allah'ın vahyini okur, anlatır, nefisleri tezkiye eder, temizler, hikmeti öğretir. Niye fark gözetiyorsun, neyine göre fark gözetiyorsun? Sana lazım olan Allah'ın kelamı, hikmet, temizlenmek değil mi, senin böyle ayrım yapma hakkın var mıdır!

Evet, onlar Allah'ın resulleri arasında fark gözetmezler, buyurdu Allah. **Ulâike sevfe yu'tîhim ucûrahum:** "İşte (Allah) onların ecirlerini (yaptıklarının karşılığını) verecek." **Ve kânallâhu gafûran rahîmâ:**[79] "Ve Allah (onlar için) ğafur ve rahimdir." Allah onları mağfiret eder, onları rahmetinin içine alır. Yanlışları ve eksikleri olsa da iman edip Allah'ın resulleri arasında fark gözetmediklerinden dolayı Allah onları rahmetinin içine alır.

Zâlike bi ennehu kânet te'tîhim rusuluhum bil beyyinât: "Resulleri (apaçık) beyyinelerle (ayetlerle, delillerle) onlara geldiğinde." **Fe kâlû e beşerun yehdûnenâ:** "Derler ki: Bir beşer mi bizi hidayete erdirecek?" **Fe keferû ve tevellev:** "Onu inkâr ederler ve yüz çevirirler." Ondan yüz çevirip dönerler. **Vestagnallâhu vallâhu ganiyyun hamîd**:[80] "Allah'ın onlara ihtiyacı yoktur. Allah, ğaniy ve hamittir." İnsanlar kulluğu kabul etmeyebilir; ama Allah'ın onlara ihtiyacı yoktur. Onlar aslında kendini Allah'tan müstağni gördüğü için Allah onlara böyle bir karşılık verir. Allah, hiçbir şeye ihtiyacı olmayandır, zengin olandır, hamde, övgüye layık olandır. Allah bunu onlara gösterir.

Neden?

[79] Nisâ /152
[80] Tegâbun /6

"Bir beşer mi bizi hidayete erdirecek" demelerinden dolayı. Tabi ki bir beşer, insanları hidayete erdirecek. Hidayetçinin de bizim gibi biri olması lazım ki bizi Allah'a taşıyabilsin, bize örnek olup şahit olarak yardım edebilsin. Yoksa, Allah gökten bir melek indirecek değildir. Allah bu konuyla ilgili olarak ayeti kerimede; **"eğer yeryüzünde dolaşanlar melekler olsaydı resul olarak da melekleri gönderirdim"** [81] buyurur.

Tu'minûne billâhi ve resûlihî: "Eğer siz, Allah'a ve resulüne iman ederseniz." **Ve tucâhidûne fî sebîlillâhi bi emvâlikum ve enfusikum:** "Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla cihad ederseniz." **Zâlikum hayrun lekum:** "İşte sizin için hayırlı olan budur." **İn kuntum ta'lemûn:**[82] "Eğer bilseniz (eğer biliyorsanız)." Eğer işi anlamışsanız bu böyledir. Sizin için hayırlı olan şey; Allah ve resulüne iman edip, malınızla ve canınızla Allah yolunda cihad etmektir.

Lâkinir resûlu vellezîne âmenû meahu: "Allah'ın resulü ve onunla beraber olanlar." **Câhedû bi emvâlihim ve enfusihim:** "(Allah yolunda) Mallarıyla ve canlarıyla cihad ederler." **Ve ulâike lehumul hayrât:** "İşte bütün hayırlar onlarındır." **Ve ulâike humul muflihûn:**[83] "Felaha erenler de onlardır."

Âminû billâhi ve resûlihî: "Allah'a ve resulüne iman edin." **Ve enfikû mimmâ cealekum mustahlefîne fîhi:** "Allah'ın sizi yetkili kıldığı şeylerde infak edin." Yani Allah size neyi ikram etmişse onu infak edin. **Fellezîne âmenû minkum:** "Artık sizden kim iman ederse." **Ve enfekû:** "İnfak ederse." **Lehum ecrun kebîr:**[84] "İşte büyük ecir onlarındır."

[81] İsrâ /95
[82] Saff /11
[83] Tevbe /88
[84] Hadîd /7

Sâbikû ilâ magfiratin min rabbikum: "Rabbinizden olan mağfirete erebilmek için müsabaka yapın (yarışın)." **Ve cennetin arduhâ ke ardıs semâi vel ard:** "Genişliği gökle yerler kadar olan cennet için (yarışın)." **Uıddet lillezîne âmenû billâhi ve rusulihî:** "(Allah onu) Allah'a ve resulüne iman edenlere va'd etmiştir ki." **Zâlike fadlullâhi yu'tîhi men yeşâu:** "İşte bu, Allah'ın lütfudur ve onu dilediğine (dileyene) verir." **Vallâhu zûl fadlil azîm:**[85] "Allah büyük lütuf sahibidir."

İllâ belâgan minallâhi risâlâtihî: "(Benim görevim) Sadece Allah'tan gelenleri (onun gönderdiklerini) tebliğ etmektir." **Ve men ya'sıllâhe ve resûlehu:** "Kim, Allah'a ve resulüne asi olursa." **Fe inne lehu nâra cehenneme hâlidîne fîhâ ebedâ:**[86] "Muhakkak ki onun için cehennem ateşi vardır ve o, orada ebedi olarak kalır."

Ve men yuşâkıkır resûle min ba'di mâ tebeyyene lehul hudâ: "Kim kendisine hidayet yolu belli olduktan sonra (Allah'ın) resulüne muhalefet ederse." **Ve yettebi' gayra sebîlil mu'minîn:** "Mü'minlerin yolundan başka (bir yola) tabi olursa." **Nuvellıhî mâ tevellâ:** "Biz de onu döndüğü yolda bırakırız." **Ve nuslihî cehennem:** "Onu cehenneme yaslarız." **Ve sâet masîr:**[87] "O ne kötü yer (ne kötü yataktır)."

Ve izâ raevke: "(Onlar) Seni gördükleri zaman." **İn yettehızûneke illâ huzuvâ:** "Seni sadece alaya alırlar." **E hâzâllezî beasallâhu resûlâ:**[88] "(Derler ki:) Allah'ın resul olarak gönderdiği bu mu?" Böyle söyleyenler zahire bakıp hüküm verenlerdir. Allah'a itiraz edecekler ya, Allah'a kul olmak onlara ağır geliyor ya onun için zahiri olarak eleştirip; "Allah'ın resul olarak gönderdiği bu mu" derler.

[85] Hadîd /21
[86] Cin /23
[87] Nisâ /115
[88] Furkân /41

İnnellezîne yuhâddûnallâhe ve resûlehu kubitû: "(Kim), Allah'a ve resulüne karşı gelirse." Allah ve resulünün koyduğu sınırları tanımaz, sınırları kendisi koymaya kalkışırsa. **Kemâ kubitellezîne min kablihim:** "Onlardan öncekilerin alçaltıldığı gibi onlar da alçaltılırlar." **Ve kad enzelnâ âyâtin beyyinât:** "Gerçek şu ki; biz apaçık ayetler göndermişiz." **Ve lil kâfirîne azâbun muhîn:**[89] "Kâfirler için alçaltıcı bir azap vardır."

SADAKALLAHUL AZİM

Kardeşlerimiz için; haftada bir komşularını davet edip Allah'ın ayetlerini ders edinsinler demiştik. Haftada bir biraz ağır gibi görünüyor. Bazı kardeşlerimizin komşuları da haftada bir olsun istiyor, sohbet olmasını isteyen komşuları olan kardeşlerimiz sohbeti haftada bir yapsın. Diğer kardeşlerimiz ise on beş günde bir yapmaya çalışsın. Bundan sonra haftada bir değil, on beş günde bir hesap yapıp öyle davet etsinler. Haftada bir ders yapmak isteyenler haftada bir de yapabilir; ama sohbeti on beş günde bir yapmak daha uygun gibi görünüyor.

Bu sohbet nasıl yapılmalıdır?

İsterse davete icabet eden bir kişi olsun veya sadece kendi ailemizle, ev halkımızla dahi otururbut oturalım Allah'ın kitabını önümüze koyup; "ya rabbi! Senin ayetlerini ders edinmeye niyet ettik. Ayetlerini, vahyini aldık, iman ettik, anlamaya çalışacağız inşallah! Bize öğretip ilmimizi arttır ya rabbi" diye dua etmemiz gerekir. Bu dua, Allah'ın Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e öğrettiği duadır. Çünkü Allah, ayeti kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; **"sana vahyedilmesi tamamlanmadan önce Kur'an'ı okumakta acele etme. 'Rabbim! İlmimi arttır' de"**[90] buyurur.

[89] Mücâdele /5
[90] Tâhâ /114

Kur'an-ı Kerim'i açıp Fatiha'dan başlayalım Fatiha, tam inen ilk suredir. Fatiha Suresi'nden birkaç ayet okuyup anlamaya çalışalım. Zaten Fatiha'da anlaşılmayacak bir şey yoktur. Fatiha Suresi ile ilgili sohbetler internet adresimizde mevcuttur. Kardeşlerimizin bu sohbetleri dinlemesi gerekir. Kardeşlerimiz davete icabet edip gelen komşularına ne anlatacağını bilmelidir. Kardeşlerimiz bunu yaparken önce manevi olarak kazanır, Allah'ın ayetlerini ders edinmiş, Allah'ın kelamını ciddiye almış, evini de Allah'ın evlerinden bir ev yapmış olur. Biri gelmiş veya gelmemiş o ayrı bir şey, ayrı bir rahmet, ayrı bir ikramdır. Önce bizim kulluğu kabul etmemiz lazım. Bu, kulluğu kabul etmemiz, Allah'ın vahyine iman etmemiz ve onu evimizde ders edinmeyi kabul etmemiz demektir. Meleklerin ve rahmetin evimize inmesi, gelmesi demektir.

Kim ne yaparsa yapsın kendisi için yapar. Allah ayeti kerimede; **"herkesin yaptığı güzellikler lehine, kötülükler de aleyhinedir."**[91] **"Size gelen her güzellik Allah'tandır"**[92] buyurur. Allah'tan sadece güzellik gelir. Güzelliğin sahibi Allah, güzelliğin kaynağı da Kur'an'dır. Güzellik bize gelecekse kaynağından gelsin, bize Allah'ın güzelliği gelsin. Nitekim Allah'tan, Kur'an'dan saf güzellik gelir, sadece Allah'tan gelenler bizi saf olarak güzelleştirir.

Allah'ın resullerine imanı anlamaya çalışıyorduk. Daha önce söylemiştim; her mü'min, iman ettiği peygamberin resulüdür. İman etmek sevmek demektir. Eğer kişinin iman ettiği; yani sevdiği şeytan ise şeytanın resullüğünü yapar. Şeytanın verdiği vesveseyi, küfrü, şirki ve dedikoduyu taşır. Eğer resule iman etmiş, onunla beraber olmuş, ona itaat etmiş, itaati, tabiyeti Allah'ın resulüne ise o da saf güzellik taşır, Allah'ın ayetlerini taşır.

[91] Bakara /286
[92] Nisâ /79

Kazanmak da kaybetmek de insanın kendi elindedir, kendi tercihiyledir. Allah ile resulüyle, Allah'ın vahyiyle beraber olanlar kazanır. Allah'ın resulüne resul olmak; mü'min olmak, onun şahitliğini kabul etmek demektir; yani resulün örnekliğini kabul etmek demektir.

Allah ayeti kerimede; **"Allah'ın resulü size şahit, siz de bütün insanlara şahit olasınız diye"**[93] buyurur. Resulün ahlakını alıp örnekliğini kabul ederek onun gibi yapmaya çalışırsak insanlara şahit ve örnek olabiliriz. **"Allah, peygamberi şahit, müjdeleyici ve uyarıcı olarak göndermiştir"**[94] buyurdu. Onun yolunda yürüyen mü'minler de onun gibi yapınca kazanır.

Ya, Allah'ın resulleri gibi yaparız ya da iblis ve arkadaşları gibi yaparız. Bir tarafta iblis ve arkadaşları vardır, öteki tarafta da nebi, resul ve mü'minler vardır; yani şahitler, müjdeciler, uyarıcılar, muttakiler, mukarrebun ve sabikunlar vardır. Bunlardan biri olabilmemiz için mutlaka peygamberden yana durmamız lazımdır. Karşı tarafta durup; "otur evinde kıl namazını tamamdır" dersek olmaz; çünkü Allah öyle söylemiyor. Böyle bir din, Allah'ın dini değildir.

Böyle bir din, insanların kendi kendine ürettiği bir dindir. Bu dinin kitabı Kur'an'dır ve Kur'an'da Allah nasıl yaşamamız, nasıl iman etmemiz, nasıl düşünmemiz, nasıl konuşmamız ve nasıl amel işlememiz gerektiğini beyan etmiştir. Allah ayeti kerimede; **"Allah'a ve resulüne iman edip, resulüyle beraber mallarıyla, canlarıyla cihad edenler felaha erer."**[95] **"Allah'a ve resulüne asi olup karşı gelenlerin yerleri ebedi cehennemdir"**[96] buyurur.

[93] Hacc /78
[94] Ahzâb /45
[95] Tevbe /88
[96] Cin /23

Allah'ın resulüne asi olmak için kişinin; "ben sana asi oldum" demesi gerekmez. Eğer resulünün hayatına, örnekliğine ve şahitliğine itiraz ettiyse asi olmuş demektir. Mesela; "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz evinde hanımına şöyle davranmıştır" dediysek onu şahit ve örnek olarak kabul etmek zorundayız. Eğer resule iman etmişsek; "yok, ben öyle yapamam, bunu kabul edemem" diyemeyiz; çünkü onun gibi davranmazsak onu reddederiz.

Ne dememiz lazım?

"Onu kabul ediyorum, ona iman ediyorum, güzel olan budur, doğru olan budur. Ben de böyle yapmaya çalışacağım, yapamazsam, gücüm yetmezse, başka türlü davransam bile onu kabul edip, tasdik edeceğim ve yapmaya da çalışacağım" dememiz lazım ki ona iman etmiş, onu kabul etmiş olalım. Bununla beraber yapamasak bile; "ben yanlış yapıyorum, doğrusu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığı gibidir" deyip bunu dile getirmemiz gerekir. Yoksa; "benim yaptığım doğrudur" dersek o zaman da Allah'ın resulünün yaptığı yanlıştır, demiş oluruz.

Böyle söylersek inkâr edip asi olduk, onu reddettik demektir. Onun için, hakkı ve hakikati olduğu gibi ortaya koymamız gerekir. Hem Allah'ın vahyiyle, hem de Allah'ın resulünün şahadeti ve ahlakıyla hakikati olduğu gibi ortaya koyup; "doğru budur, hak budur" dememiz gerekir. İsteyen alır, isteyen almaz, kabul etmez, tercih onundur. Allah ayeti kerimede; **"dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun"**[97] buyurur; ama biz yapamasak bile, gücümüz yetmese bile iman etmemiz gerekir. Hem de; "doğru olan Allah'ın dediğidir, bütün güzellik Allah'tandır ve Allah'ın bütün güzelliği onun resulü üzerinde görünmüştür. O, azim bir ahlak üzeredir" deyip iman etmemiz gerekir.

[97] Kehf /29

İnşallah hep beraber Allah'a ve resulüne iman edip tabi olacağız. Ona malımızla, canımızla cihad edip destek olacağız. Ona asi olmayacağız, itiraz etmeyeceğiz. Herhangi bir halini, işini, tavrını beğenmezlik etmeyeceğiz.

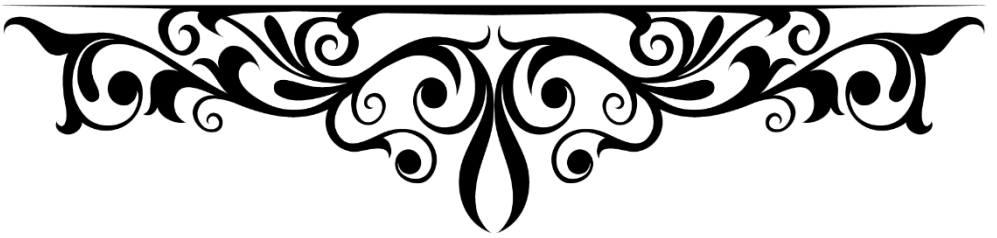
Allah hepimizi nebilerine, resullerine, şahitlerine, nezirlerine layıkıyla iman edenlerden eylesin. Ona itiraz edenlerden, asi olanlardan ve saygısızlık yapanlardan eylemesin.

Allah hepinizden razı olsun.

RESULLERE İMAN

3

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber Allah'ın nebilerine, resullerine imanı anlamaya çalışıyorduk.

Allah'ın vahyettiği gibi gerçek manada iman etmezsek Allah bizden imanı kabul etmez; yani büyüklerimizden öğrendiğimiz kadarıyla; "ben iman ettim" demekle kimse iman etmiş olmaz. Bizim kendimizi mü'min zannetmemiz, Müslüman zannetmemiz bizi mü'min ve Müslüman yapmaz. Allah'ın tarif ettiği gibi mü'min ve Müslüman isek bu durumda mü'min ve Müslüman olmuşuz demektir. Eğer Allah'ın tarif ettiği mü'min ve Müslüman tarifine uymazsak istediğimiz kadar kendimizi mü'min ve Müslüman zannedelim, Allah bizi mü'min ve Müslüman kabul etmedikçe iman etmiş olmayız. Bunun için de Allah; kendisine, meleklere, kitaplarına, resullerine ve ahirete imanı nasıl anlatmışsa öyle iman etmemiz gerekir.

Daha önce anlatmıştım, bir daha söyleyeyim. Nasıl ki Allah'a şirk koşmak varsa aynı şekilde meleklere, kitaplara, resullere ve ahirete de şirk koşmak vardır.

Herhangi birini Allah'tan, Allah'ın sözünden daha çok sevdiğimizde Allah'a şirk koşmuş oluruz. Allah'ın bir isminde kendimizi veya herhangi birini Allah'tan daha önde görürsek o isimde Allah'a şirk koşmuş, Allah'ın o ismine iman etmemiş, dolayısıyla müşrik olmuş oluruz. Mesela; "Allah şunlara neden

böyle muamele etti ya da bana neden böyle muamele etti? Ben olsaydım böyle yapardım, şöyle merhamet ederdim" dediğimizde kendimizi Allah'tan daha merhametli görmüş oluruz ki; bu, Allah'ın Rahman ve Rahim ismine şirk koşmaktır.

Meleklere neyi şirk koşarız?

Melek demek; güç, kuvvet, demekti. Meleki güç, kuvvet ve güzellik demekti. Allah'ın güzelliğini, güzel emrini yerine getiren varlıklar demekti. Meleklere şeytanı şirk koşarız. Ya güzelliği severiz ya da şeytaniliği severiz. Eğer biri, şeytanın verdiği vesveseyi güzellikten daha çok seviyorsa şeytanı meleklere şirk koşmuştur. Ondaki şeytani güçler, melekten daha kuvvetliyse bu durumda o meleğe değil şeytana iman etmiştir; çünkü şeytanı tercih etmiştir.

Aynı şekilde Allah'ın kitaplarına iman da böyledir. Herhangi bir kitabı Allah'ın kitabının önüne koyarsak, bizim için o kitap Allah'ın kitabından önce gelirse o kitabı ya da kitapları Allah'ın kitabına şirk koşmuş oluruz. Niyetimiz, gerekçemiz ne olursa olsun bu böyledir.

Resullere imanda ise kimi kendimize örnek aldıysak, Allah'ın tabiriyle kim bizim şahidimiz, örneğimiz, önderimiz, rehberimizse, kimin gibi olmak istiyorsak ve o kişi de bizim için peygamberden önce geliyorsa o da bizim için peygamber olmuş, nebi olmuş, resul olmuştur. Böylelikle de onu Allah'ın resulüne şirk koşmuş oluruz. Ahirete imanda ise dünyayı ahiretten çok seversek, dünyayı ahirete şirk koşmuş oluruz.

Allah hepimizi şirke düşmekten muhafaza etsin. Mü'min ve Müslüman olmadığı, Allah'a teslim olmadığı halde kendini Müslüman zannedip, kendi kendini kandıranlardan eylemesin inşallah!

Allah'ın resullerine imanı anlamaya çalışıyorduk. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i en güzel Allah anlatır. Allah, kitabında ona nasıl muamele ettiğini, ona nasıl bir vasıf verdiğini, ona neler emrettiğini, nasıl olması gerektiğini en ince ayrıntısına kadar vahyetmiştir. Elbette ki bizim bunların hepsini burada anlatmamız mümkün değildir, bir kısmını anlatmaya çalışıyoruz.

Allah'ın kitabını okurken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ve diğer peygamberleri tanırız. Onlar bizim için örnektir; çünkü resullere iman etmek için onları örnek almak gerekir, onların bize şahit olması gerekir.

Onun için Allah ayeti kerimede; **"seni bütün insanlara şahit olarak (örnek olarak) gönderdik"**[1] buyurur. Mü'minlere hitap ederken de; **"Allah'ın resulü size şahit olsun, örnek olsun. Siz de insanlara, bütün insanlığa şahit olun, örnek olun"**[2] buyurur. Yani örnek insan, örnek mü'min ve Müslüman olun. Eğer bize örnek olacak olanı tanımazsak ya kendi vehmimize, kendi zannımıza ya da başka birilerine uyarız.

Eğer biri ebedi hayatını dert edinmez; "benim gayem ebedi hayatımı dert edinmektir, Allah'ın rızasını kazanmaktır, Hz. İnsan olmaktır" demezse onun ahireti kazanması mümkün olmaz; çünkü o kişi ahirete iman etmemiş olur. Onun için Allah ayeti kerimede; **"de ki: Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin"**[3] buyurur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmak imanın şartıdır, Allah bunu şart koşar. Sadece; "ben Allah'ın resulünü kabul ediyorum" demekle resule iman olmaz, bir de ona tabi olmak gerekir; yani onu adım adım izlemek ve onun gibi yapmak, onun gibi yapmaya çalışmak gerekir.

[1] Ahzab /45
[2] Hacc /78
[3] Ali İmran/31

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'ın bütün isimlerinde kâmildir; kâmil insan, Hz. İnsandır. Allah'ın tabiriyle azim bir ahlak üzeredir.[4] Bütün isimler onda azimdir, büyüktür, tamdır; ama bu, diğer insanlar için geçerli olmayabilir, bir kul Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e bütünüyle uyamayabilir, bütünüyle onun gibi yapamayabilir; ama insan bütün çabasını, gayretini sarf edip, onun gibi yapmaya, onun gibi olmaya çalışmalıdır. Sahabelerden hiç kimse de bütünüyle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi değildir; ama sahabelerin her birinde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bir güzelliği öne çıkmış ve onlar o güzellikle Allah'ın rızasını kazanmıştır. Bizim de öyle olmamız lazım. Bütünüyle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi olmamız biraz zor; ama en azından bir yönümüzle onun gibi olmamız, ona benzememiz, ona yakın olmamız lazım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ne kadar benzer, ne kadar onun gibi yaparsak ona, Allah'a ve cennete o kadar yakın oluruz.

Allah, kitabında Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ve diğer peygamberleri nasıl tanıtmış, hep beraber anlamaya çalışacağız inşallah!

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ellezîne yubelligûne risâlâtillâhi ve yahşevnehu: "Onlar (peygamberler, Allah'ın resulülleri) Allah'ın risaletini tebliğ ederler ve Allah'tan haşyet duyarlar." Haşyet; büyük olanın büyüklüğüne karşı duyulan edeptir, saygıdır. Resuller, Allah'ın risaletini tebliğ ederken bunu haşyetle yaparlar. Allah'ın bütün resulleri böyledir. **Ve lâ yahşevne ehaden illâllâh:**[5] "Ve (onlar)

[4] Kalem /4
[5] Ahzâb /39

Allah'tan başkasına haşyet duymazlar." Bir tek Allah'a karşı haşyet duyarlar; yani Allah'tan başkasından korkmaz, başkalarının hesabını yapmazlar. Kim onlara ne demiş, niye söylemiş, nasıl yermiş, nasıl kötülemiş, küfürle, yanlışla, delilikle mi itham etmiş, her ne söylerse söylesinler başkasının hesabını yapmaz ve ondan haşyet duymazlar. Aynı zamanda "onlardan bana zarar gelir" diye de endişe etmezler.

Neden?

Çünkü Allah; **"sen, rabbinin risaletini tebliğ et. O, seni insanlardan korur"**[6] buyurur. Bunun için endişe etme, dedi Allah. Aynı şekilde bütün mü'minler de böyledir. Bütün mü'minler böyle olmalıdır, böyle olmak zorundadır. Eğer biri, mü'min olduğunu iddia ediyorsa sadece Allah'tan haşyet duymalı, başka da hiç kimseden haşyet duymamalıdır. Biri mü'min değilse; "bana zarar gelir" düşüncesiyle insanlardan korkar; "insanlar benden uzaklaşır, beni kabul etmez" diye insanlardan korkar. Rızkından; "beni işten atarlar, para kazanamam" diye korkar. Böyle biri, Allah'a kulluğu ortaya koyamaz, Allah'ın vahyini taşıyıp takdim edemez; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in resullüğünü yapamaz; çünkü o, mü'min değildir, kendi peygamberini örnek olarak alamamıştır.

Eğer pişman olacaksak bugün pişman olalım, yanlış yaptığımızı anlayacaksak bugün anlayalım. Bugün anlayalım ki düzeltelim; çünkü yarın (kıyamet günü) bunu anladığımızda iş işten geçmiş olur, o gün pişmanlık artık fayda vermez.

Ayetleri okurken bunu hep beraber anlayacağız.

Evet, onlar (mü'minler) Allah'tan başka hiç kimseden korkmazlar, haşyet duymazlar. Eğer mü'minler başkalarından

[6] Mâide /67

haşyet duyarlarsa haşyet duyduklarını Allah'ın yerine koymuşlardır. Allah'a karşı duymaları gereken haşyeti başkalarına karşı duymuşlardır. Allah ayeti kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; **"sen insanlar 'ne der' diye hesap yaptın, 'Allah ne der' demeli değil miydin? Allah buna daha layık değil miydi"**[7] buyurur. Hesabı yapılmaya layık olan Allah'tır. "Allah ne der" denmeye layıktır. Bize düşen; "Allah ne der" deyip Allah'ın emrettiği, sevdiği gibi yapmaktır.

Ayet devam eder; **Ve kefâ billâhi hasîbâ:**[8] "Hesap görücü olarak Allah yeter." Sen hesabı Allah'a göre yap, senin hesabını görecek olan insanlar değil Allah'tır. İnsanlar seni beğenmiş ya da beğenmemiş bu önemli değildir, senin hesabını onlar görmeyecek. Senin hesabını görecek olan Allah'tır, sen de hesabı Allah'a göre yap; çünkü hesap görücü olarak Allah yeter. Allah sana yetsin, başkalarının hesabını yapma dedi Allah.

Allah bunları kime söyler?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e söyler. Allah vahyederken önce Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e söyleyip nasıl bir gönül haline sahip olması gerektiğini öğretir. Hayata, insana nasıl bakması gerektiğini ve nasıl iman etmesi gerektiğini anlatır. Risaletini nasıl yapması gerektiğini, Allah'ın ayetlerini nasıl tebliğ etmesi ve anlatması gerektiğini ona öğretir. Öğretip eğitir ve yetiştirir. Tabi ki onunla beraber mü'minleri de aynı şekilde eğitir ve yetiştirir.

İttebi' mâ uhıye ileyke min rabbik: "Sen, rabbinin sana vahyettiğine tabi ol." **Lâ ilâhe illâ huv:** "Ondan başka ilah yoktur." Eğer sen sana vahyolunana tabi olmaz, başkalarının sözüne tabi olursan onu Allah'ın yerine koymuş olursun ki Allah'tan başka ilah

[7] Ahzâb /37
[8] Ahzâb /39

yoktur; yani başkasını ilah edinme. **Ve a'rıd anil muşrikîn:**[9] "Müşriklerden de yüz çevir." Yani Allah'ın vahyine uymayan, tabi olmayan o müşriklerden yüz çevir.

Eğer biri, Allah'ın vahyini bilmiyorsa vahye tabi olduğunu nasıl söyleyebilir! O kişi dinini, Allah'ı ciddiye almamıştır. Allah ne demiş, neden demiş, ne demek istemiş, bunlar onu ilgilendirmemiş demektir. Hiç kimse; "benim vaktim, zamanım, fırsatım yoktu" deyip mazeret üretemez. Eğer sana ebedi hayatın, Allah'ın rızası ve dostluğu, cennet lazımsa Allah'ın kelamını dinlemen, öğrenmen, okuman, anlaman ve ciddiye alman gerekmez mi!

Yâ eyyuhâr resûl: "Ey resul!" Ey Allah'ın resulü, ey Allah'ın risaletini yerine getiren. **Bellıg mâ unzile ileyke min rabbik:** "Rabbinin sana indirdiğini tebliğ et (anlat)." **Ve in lem tef'al fe mâ bellagte risâletehu:** "Eğer bunu yapmazsan, (Allah'ın sana indirdiği ayetleri) tebliğ etmezsen onun resullüğünü yapmamış olursun." Risaletini yerine getirmemiş olursun. **Vallâhu ya'sımuke minen nâs:** "Allah seni insanlardan koruyacaktır." Endişe etme, sen Allah'ın sana indirdiğini tebliğ et, Allah seni insanlardan koruyacaktır. **İnnallâhe lâ yehdîl kavmel kâfirîn:**[10] "Allah kâfirleri hidayete erdirmez." Hakikati örtenleri, anladığı halde inkâr edenleri, yüz çevirenleri, görmezden gelenleri Allah hidayete erdirmez. Anlamadığı halde anlamış gibi yapanları, anlayıp da kendi kendini kandıranları hidayete erdirmez; yani bunların hepsi küfür, hepsi hakikati örtmektir.

Ve lev şâallâhu mâ eşrakû: "Eğer Allah dilemiş olsaydı (o müşrikler) şirk koşamazlardı." **Ve mâ cealnâke aleyhim hafîzâ:** "Biz seni onların üzerine muhafız kılmadık." Sen onların bekçisi değilsin, senin vazifen tebliğ etmektir. **Ve mâ ente aleyhim bi**

[9] En'âm /106
[10] Mâide /67

vekîl:[11] "Sen onlar üzerinde vekil de değilsin." Sen onların vekili değilsin, onların hesabını sana sormayacağım. Sen davetini yap ve Allah'ın sana indirdiğini tebliğ et. Sen onların üzerinde ne muhafızsın ne de vekilsin; çünkü hafız olan da, vekil olan da Allah'tır.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e gönül bakışının nasıl olması gerektiğini öğretir; yani ille de onları hidayete erdireceksin diye bir vazifen, bir muhafızlığın, bir vekâletin yoktur. Senin zaten bir vazifen var ve sen sadece vazifeni yap, diyor Allah.

Ve mâ erselnâke illâ kâffeten lin nâsi beşîran ve nezîra: "Biz seni bütün insanlara uyarıcı ve müjdeci olarak gönderdik." Senin vazifen; Allah'ın ayetleriyle müjdelemek ve uyarmaktır. İman edenleri cennetle ve Allah'ın rızasıyla müjdelemek; iman etmeyenleri de hem dünyada hem ahirette başlarına gelecek olan Allah'ın elim azabıyla, muhin[12] azabıyla, iç yakan alçaltıcı azabıyla uyarmaktır. **Ve lâkinne ekseran nâsi lâ ya'lemûn:**[13] "Ama insanların çoğu bunu bilmez." Demek ki Allah'ın nebilerinin, resullerinin asli vazifesi; Allah'ın vahyini tebliğ etmek, kulu rabbiyle, rabbinin vahyiyle buluşturmakmış.

Kul mâ kuntu bid'an miner rusul: "De ki: Ben kendi kendine türemiş bir resul değilim." Ben resullerin ilki değilim. Allah'ın resulü ve nebilerin sonuncusuyum. Benden daha önce de resuller gelmiş geçmiş ve ben ilk resul değilim, de. **Ve mâ edrî mâ yuf'alu bî:** "(Bir de de ki: Allah) Bana ne yapar, ben bunu bilemem." Yani bu konuda ben karar verememem ve Allah bana nasıl muamele edecek ben bunu bilmiyorum, de. **Ve lâ bikum:** "Ve size de (nasıl muamele edecek) bilmiyorum." Yani senin rabbin Allah'tır ve sen Allah ile muhatapsın. Allah senin içini de, dışını da bilir. Allah'a

[11] En'âm /107
[12] Nisâ /14
[13] Sebe /28

iman et, rabbine âbd olmaya çalış. Zahiri tavrınla, hareketinle dışarıdaki insanlar seni mü'min olarak görebilir; ama bu geçersizdir dedi. **İn ettebiu illâ mâ yûhâ ileyye:** "Ben sadece bana vahyolunana tabi olurum." Allah'ın bana vahyettiğine tabi olurum. **Ve mâ ene illâ nezîrun mubîn:**[14] "Ben apaçık bir uyarıcıdan başka bir şey değilim." Böyle söyle, dedi Allah. Ben bana vahyolunana tabi olurum. Ben böyleyim, eğer siz de mü'minseniz siz de böyle olun, de; yani kulum benimle, vahyimle muhatap olduğunu bilsin. Bununla beraber sen de bir kulsun ve sana vahyolunana tabi ol.

Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn:[15] "Biz seni yalnız âlemlere rahmet olasın diye gönderdik." Resulullah (s.a.v.) Efendimiz neyle rahmet olur? -Allah'ın vahyiyle, Allah'ın ayetlerini taşımakla rahmet olur. Kim onunla beraber olursa Allah'ın rahmetinin içine girer. Kim de rahmet olur, onun resulü olur, onun getirdiği vahyi taşırsa o vahyi taşıdığı insanlara rahmet olur.

Lekad câekum resûlun min enfusikum azîz: "Andolsun ki size sizin içinizden bir resul gönderdik ki o aziz (bir resuldür)." O, Allah'ın şereflendirdiği bir resuldür, şerefini Allah'tan alan bir resuldür. **Aleyhi mâ anittum harîsun aleykum:** "O, size karşı çok düşkündür. Sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir." **Bil mu'minîne raûfun rahîm:**[16] "Mü'minlere karşı rauf ve rahimdir." Allah'ın Rauf ve Rahim ismi üzerinde kemaliyle tecelli etmiştir; yani size rıfk ile yumuşaklıkla muamele eder. Ona tabi olursanız aynı zamanda sizi yüceltir, ref eder. Sizi rauf yapar, siz de onunla beraber rahim olursunuz.

Fe bimâ rahmetin minallâhi linte lehum: "Allah'ın rahmetinden dolayı sen onlara yumuşak davrandın." Uhud

[14] Ahkâf /9
[15] Enbiyâ /107
[16] Tevbe /128

Savaşı'ndan önce Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeyle istişare eder. Sahabenin çoğunluğu; "düşmanı dışarıda karşılayalım" der. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ise içeride karşılamayı tercih eder. Çoğunluk dışarıda karşılayalım, deyince Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onları dinler ve düşmanı dışarıda karşılarlar.

Uhud Savaşı'nı hepimiz biliyoruz, aslında Uhud Savaşı bir hüsrandır. Yalnız bu savaş büyük bir imtihandı. "Düşmanları dışarıda karşılayalım" diyenler savaştan ilk önce kaçanlar oldu; ama buna rağmen Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; "Allah'ın rahmetinden dolayı sen onlara yumuşak davrandın" buyurur. Allah, Rahim ismiyle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tecelli ettiği için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onlara yumuşak davranmıştır.

Ve lev kunte fazzan galîzal kalbi: "Eğer sen (onlara) karşı katı kalpli olsaydın, kaba davransaydın." **Lenfaddû min havlike:** "O zaman (onlar) senin etrafından dağılırlardı." **Fa'fu anhum:** "Onları affet." **Vestagfir lehum:** "Onlar için istiğfar et." Allah'tan mağfiret dile. **Ve şâvirhum fîl emr:** "Onlarla istişare etmeye devam et." İstişarede onlar yanlış yaptılar; ama sen yine de onlarla istişare etmeye devam et, dedi Allah. **Fe izâ azamte:** "Ne zaman ki (bir iş için) azmettin." Bir işe karar verdin. **Fe tevekkel alâllâh:** "Allah'a tevekkül et (Allah'a güven)." **İnnallâhe yuhibbul mutevekkilîn:**[17] "Allah, (kendisine) tevekkül edenleri (güvenenleri) sever." Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i yetiştirirken ümmeti de beraberinde yetiştirir ve ona nasıl yapması, nasıl olması gerektiğini öğretir.

Fe lealleke bâhiun nefseke alâ âsârihim in lem yu'minû bi hâzâl hadîsi esefâ:[18] "Onlar bu söze iman etmiyor diye nerdeyse arkalarından kendini kahredeceksin." Onlar Allah'ın kelamını kabul etmiyor diye kendini nerdeyse kahredeceksin. Allah,

[17] Ali İmran /159
[18] Kehf /6

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; "böyle yapma, sen rabbinin risaletini tebliğ et. Onlar iman etmiyorlar diye, Allah'ın kelamını kabul etmiyorlar diye kendini böyle kahretme" dedi. Bu aynı zamanda davet eden herkes için de geçerlidir.

Vasbir li hukmi rabbik: "Rabbinin hükmüne sabret." **Fe inneke bi a'yuninâ:** "Sen bizim nazarımızın önündesin." Yani ben sürekli sana nazar ediyorum, nazarımın önündesin. Onun için hüküm ne olursa olsun rabbinin hükmüne sabret! **Ve sebbih bi hamdi rabbike hîne tekûm:**[19] "Kalktığın zaman rabbini hamd ile tesbih et!" Bir işe başladığın zaman, Allah'ın vahyini tebliğ ettiğin zaman rabbini hamd ile tesbih et.

Ve enzir aşîratekel akrabîn: "(Öncelikle) Aşiretini ve yakın akrabanı uyar (davet et)." Öncelik onlarındır. O yüzden önce aşiretini uyar ve davet et, dedi Allah. **Vahfıd cenâhake li menittebeake minel mu'minîn:** "Mü'minlerden sana tabi olanlara rahmet kanadını ger." Onlara karşı rahim ol. **Fe in asavke fe kul innî berîun mimmâ ta'melûn:** "Eğer sana asi olurlarsa (isyan eder, itiraz ederlerse) de ki: Ben sizin yapmış olduklarınızdan (amelinizden) uzağım." Sana tabi olmadılarsa ben sizden ve sizin amelinizden uzağım, de; yani sizin yaptığınızı kabul etmiyorum, de. **Ve tevekkel alâl azîzir rahîm:**[20] "Sen aziz ve rahim olan (rabbine) tevekkül et (ona güven)."

Vasbır nefseke meallezîne yed'ûne rabbehum bil gadâti vel aşiyyi: "Sen sabah akşam rabbinin rızasını isteyenlerle beraber ol (onlarla beraber) sabret." **Yurîdûne vechehu:** "Onlar onun (Allah'ın) cemalini isterler." Sen onlarla beraber ol, onlarla beraber sıkıntıya göğüs ger ve sabret**. Ve lâ ta'du aynâke anhum, turîdu zînetel hayâtid dunyâ:** "(O diğerleri gibi) Dünya hayatının ziynetine nazar etme, isteme." Dünya hayatını seven, dünya

[19] Tûr /48
[20] Şuarâ /214-217

hayatının süsünü sevenlere imrenme. Sen sabah akşam rabbinin cemalini isteyenlerle beraber ol. **Ve lâ tutı' men agfelnâ kalbehu an zikrinâ:** "Kalbi, bizi zikretmekten gafil olanlara aldırış etme (onlara bakma)." **Vettebea hevâhu:** "Onlar kendi hevalarına (nefsinin arzu ve isteklerine) uymuşlardır." Onlar Allah'a ve resulüne tabi olmamış, kendi nefislerinin hevasına tabi olmuşlardır. **Ve kâne emruhu furutâ:**[21] "Aşırılığa düşenlere tabi olma (itaat etme)." Kendi arzuları, istekleri peşinde gidip aşırılığa düşenlere tabi olma. Allah bunları Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e dolayısıyla bütün mü'minlere söyler.

Ve izâ raâkellezîne keferû in yettehızûneke illâ huzuvâ: "O kâfirler seni gördüklerinde ancak alaya alırlar." **E hâzâllezî yezkuru âlihetekum:** "Sizin ilahlarınız hakkında ileri geri konuşan (onları küçümseyen) bu mu? (derler)." **Ve hum bi zikrir rahmâni hum kâfirûn:**[22] "Oysaki onlar Rahman'ın zikrini inkâr edenlerdir." O kâfirler, Rahman'ın ayetlerini, zikrini, vahyini inkâr eder. Bir de kâfirler; "başka şeylere ve başkalarına tapmayın, puta, dünyaya tapmayın" diyen Allah'ın resulü için; "bizim ilahlarımızı diline dolamış alaya alır" derler.

Peki, bu ayetten neyi anlamamız gerekir?

Hangi ayet olursa olsun mutlaka onu bugüne taşıyıp burada anlamamız gerekir. "Allah'ın vahyine gelin, Allah'ın resulüne tabi olun" denilip Allah'ın hükmü ortaya koyulduğunda birileri kendi ilahını hemen öne sürer ya da "ahiret dünyadan daha hayırlıdır, daha önemlidir" dendiğinde dünyaya tapanlar, dünyayı ahirete şirk koşanlar; "niye böyle söylüyorsun" deyip kızarlar; yani bu hiçbir zaman değişmez.

[21] Kehf /28
[22] Enbiyâ /36

Kul innemâ ene beşerun mislukum: "De ki: Ben de sizin gibi bir beşerim." **Yûhâ ileyye ennemâ ilâhukum ilâhun vâhid:** "Bana ilahınızın (ilahımızın) tek bir ilah olduğu vahyolunuyor." **Festekîmû ileyh:** "Öyleyse ona dönün (tek olan Allah'a yönelin)." **Vestagfirûhu:** "Ondan mağfiret dileyin (ona istiğfar edin). **Ve veylun lil muşrikîn:**[23] "Müşriklere yazıklar olsun!" Böyle yapmayanlara yazıklar olsun, veyl olsun, dedi Allah.

Kul innemâ ene beşerun mislukum: "De ki: Ben de sizin gibi bir beşerim." **Yûhâ ileyye ennemâ ilâhukum ilâhun vâhid:** "Bana ilahınızın, (ilahımızın) tek bir ilah olduğu vahyolunuyor." **Fe men kâne yercû likâe rabbihî:** "Kim ki rabbine kavuşmak istiyorsa." Kavuşmayı umuyorsa, kavuşacağına iman etmişse. **Felya'mel amelen sâliha:** "O zaman salih amel işlesin." Eğer iman etmişse, rabbine kavuşacağını umuyorsa salih amel işlesin, dedi Allah. **Ve lâ yuşrik bi ıbâdeti rabbihî ehadâ:**[24] "Hiç kimseyi de rabbinin ibadetine ortak koşmasın (onu ortak yapmasın)." Yani ibadeti bir tek Allah'a yapsın. Hiç kimse için değil, sadece onun için yapsın.

Fe li zâlike fed'u vestekım kemâ umirt: "Sen (rabbine) davet et. (Rabbinin) Sana emrettiği gibi istikamet üzere ol (dost doğru ol)." **Ve lâ tettebi' ehvâehum:** "Onların heveslerine (hevasına) tabi olma." Ya, Allah'ın sana emrettiğine tabi olursun ya kendi hevesine ya da başkalarının heva ve hevesine tabi olursun; ama sen rabbinin sana vahyettiğine tabi ol, dosdoğru ol, buyurdu Allah. **Ve kul âmentu bi mâ enzelallâhu min kitâb:** "De ki: Allah, kitaptan neyi indirmişse ona iman etmişim." **Ve umirtu li a'dile beynekum:** "Bir de aranızda adalet ile hükmetmekle emrolunmuşum." **Allâhu rabbunâ ve rabbukum:** "Allah bizim de rabbimizdir, sizin de rabbinizdir." **Lenâ a'mâlunâ ve lekum a'mâlukum:** "Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de sizedir."

[23] Fussilet /6
[24] Kehf /110

Lâ huccete beynenâ ve beynekum:[25] "Sizinle bizim aramızda tartışma konusu olacak (herhangi bir şey de) yoktur."

Allah bunu resuller üzerinden bütün insanlara söyler; Ya, Allah'ı kabul edersin ya da etmezsin, hepsi bu kadardır. "Kabul edersen beraber yürürüz, şayet kabul etmezsen o zaman senin amellerin sana, benim amellerim ise banadır" de. Yani "Ben haklıyım" diye kendini savunmana, ispatlamana gerek yoktur. Kendini Allah'a ispatla. Eğer iman etmişsen istikamet üzere olup salih amel işlersin. Ameline bak, bu işler lafla olmaz, amelle olur. **Allâhu yecmeu beynenâ ve ileyhil masîr:**[26] "Allah mutlaka bizi bir araya toplayacak ve dönüş de onadır." Hepimizin hesabını görecek olan odur.

Fasbir kemâ sabera ulûl azmi miner rusul: "Azim sahibi resuller gibi sabret (azmet)." Resullerden azim sahibi olanlar gibi sen de azim sahibi ol ve azmet; yani tavrını ortaya koy, hak üzerinde diren, çabanı, gayretini sarf et, büyük dur, azim dur. **Ve lâ testa'cil lehum:** "Onlar için de acele etme." Birileri yanlış yapıyorsa; onlara hemen ceza gelsin, hemen anlasınlar, hemen tabi olsunlar, deme. Bu konuda acele etme, dedi Allah.

Ke ennehum yevme yeravne mâ yûadûne lem yelbesû illâ sâaten min nehâr: "Onlar o gün (Kıyamet günü) azabı gördüklerinde sanki gündüzün bir saati kadar (bir kısmı kadar) kalmış gibi zannederler." Dünya hayatı onlara bir saat yaşanmış bir hayat gibi gelir. **Belâgun, fe hel yuhleku illâl kavmul fâsikûn:**[27] "Bu (Allah'ın, kullarına yaptığı) bir tebliğdir. (Allah) Fasık olanlardan başkasını helak etmez." Yani Allah'a bile bile karşı gelenlerden başkasını Allah helak etmez.

[25] Şura /15
[26] Şûrâ /15
[27] Ahkâf /35

Ve in kâdû le yeftinûneke anillezî evhaynâ ileyk: "Neredeyse onlar sana o vahyettiğimizden başka bir şeyi söylemen için seni fitneye düşüreceklerdi." Başka bir şey söylemen için seni zorladılar. **Li tefteriye aleynâ gayrahu:** "Bize ondan başka (Allahın vahyettiğinin dışında başka bir şeyle) iftira etmen için (seni zorladılar)." Seni fitneye düşürmek için zorlamaya çalıştılar. **Ve izen lettehazûke halîlâ:**[28] "(Eğer sen öyle yapsaydın) O zaman seni dost edinirlerdi." Allah'ın resulünü, eğer onlar gibi yapsaydı dost olarak kabul ederlerdi; ama Allah'ın resulü onların dediğini kabul etmeyince onu düşman olarak gördüler.

Ayet devam eder; **Ve lev lâ en sebbetnâke:** "Eğer biz seni sabit kılmasaydık." Ayağını sağlam tutmasaydık, sağlamlaştırmasaydık. **Lekad kidte terkenu ileyhim şey'en kalîlâ:**[29] "And olsun ki az da olsa nerdeyse meyletmiştin." Onların istediği gibi bir şeyler söylemeye nerdeyse meyletmiştin. Allah bunu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e söyler; yani onlar iman etsin diye nerdeyse az da olsa onların istediği gibi bir şeyler söylemeye meylettin; ama biz seni sağlamlaştırdık, buna müsaade etmedik, dedi Allah. Onun için birileri yanlış yaptığında söz konusu Allah'ın vahyi olunca onda taviz olmaz.

Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz biraz da olsa onlar gibi yapsaydı ne olurdu?

İzen le ezaknâke di'fal hayâti ve di'fal memât: "(Allah'ın vahyinin dışında bir şey söyleseydin) Biz sana hayatın ve ölümün acısını kat kat tattırırdık. **Summe lâ tecidu leke aleynâ nasîrâ:**[30] "Sonra bize karşı sana (yardım edecek) bir yardımcı da bulamazdın." Yani sana öyle bir azap ederdim ki hem hayatın,

[28] İsrâ /73
[29] İsrâ /74
[30] İsrâ /75

hem ölümün acısını kat kat sana tattırırdım ve hiç kimse de sana yardım edemezdi. Allah birine azap ederse kim ona Allah'a karşı yardım edebilir!

Bu ayeti nasıl anlamak gerekir?

Eğer herhangi bir konuda sadece Allah'ın vahyettiğini, Allah'ın emrini söylemezsek, başkasının hevasına uyup onun söylediği gibi söylersek o zaman hayatın ve ölümün acısını kat kat tatmayı kabul ettik, bu durumda hiç kimse de Allah'a karşı bize yardım edemez demektir. Allah bu azabı kat kat tattırır da bunun farkında bile olmayız ve onu başka şeylere bağlarız. Allah'tan yüz çevirdiğimiz için bunun bir azap olduğunu anlayamayız. Azabı yaşar, feryat ederiz; ama bunu anlamaz, onu başka şeylere, başka sebeplere bağlarız.

Neden?

Her anda Allah'ın hükmettiğine iman etmemişiz, mülkün Allah'a ait olduğunu kavrayamamışız, Allah'ın kulu olduğumuzu, Allah'ın bize her anda muamele ettiğini kavrayamamış, anlayamamışız da ondan. Bu yüzden bunu tesadüfe bağlar ya da suçu birbirimize atarız. Allah'a şirk koşmak için bahaneler üretip; "senin yüzünden şöyle şöyle oldu, senin yüzünden hasta oldum, senin yüzünden verem oldum, kanser oldum" deyip buna vesile olanları Allah'a şirk koşarız. Allah'a şirk koşmak için birilerini suçlayacağız ya ondan böyle yaparız!

Yâ eyyuhân nebiyyu lime tuharrimu mâ ehallallâhu leke: "Ey Allah'ın nebisi (peygamberi)! Allah'ın helal kıldığı bir şeyi kendine neden haram kılıyorsun?" **Tebtegî mardâte ezvâcike:** "Zevcelerinin rızasını gözeterek." Zevcelerinin rızası için Allah'ın helal kıldığı bir şeyi kendine neden haram kılıyorsun? **Vallâhu**

gafûrun rahîm:[31] "Allah, ğafur ve rahimdir." Allah, peygamberini uyarır; yani tövbe et, Allah'ın helal kıldığı bir şeyi kendine haram kılma, buyurur.

Yâ eyyuhâl muzzemmil: "Ey örtüsüne bürünen!" **Kumil leyle illâ kalîlâ:** "Bir kısmı hariç geceleyin kalk, kıyamda dur (ayakta dur)." **Nısfehû evinkus minhu kalîlâ:** "Yarısı kadar veya ondan biraz daha eksilt." **Ev zid aleyhi ve rettilil kur'âne tertîlâ:** "Ya da biraz arttır ve Kur'an'ı tertil üzere oku." Kur'an'ı tane tane oku, diye tefsir edilir. Tertil demek tane tane demek değildir. Tertil; Allah'ın ayetlerini bütün hücrelerine yedirmek demektir. Neden böyle yapman gerekir? **İnnâ se nulkî aleyke kavlen sekîlâ:**[32] "Çünkü biz sana ağır bir sözü vahyedeceğiz."

Allah'ın vahyi ağırdır ve sen bu ağır vahyi taşıyacaksın. Bu vahyi taşıyabilmen için senin önce hazırlıklı olman gerekir. Bunun için de gece kalk, Allah'ın ayetlerini tertil üzere oku; yani üzerinde derinlemesine tefekkür et, tefakkuh et, tedebbür et. Her zerrene Allah'ın ayetleri iyice yedirilsin ki sana vahyedeceğimiz bu ağır sözü taşıyabilesin, dedi Allah.

Demek ki gece kalkmak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e farzmış. Daha önce sahabe de onunla beraber kalkardı. Allah bunu bize farz kılmamıştır; ama Allah'ın vahyini taşıyanlar mutlaka gece kalkıp Allah'ın ayetlerini tertil üzere okumalı, ayetler üzerinde tefekkür etmelidir.

Mâ kâne muhammedun ebâ ehadin min ricâlikum: "Muhammed, sizin erkeklerinizden herhangi birinin babası değildir." **Ve lâkin resûlallâh:** "Fakat (o) Allah'ın resulüdür." **Ve hâtemen nebiyyin:** "Ve nebilerin sonuncusu (mührüdür)." Nebiliği mühürleyendir, hâtemen nebiyyindir. **Ve kânallâhu bi**

[31] Tahrîm /1
[32] Muzemmil /1-5

kulli şey'in alîmâ:[33] "Muhakkak ki Allah, her şeyi bilendir." Allah, mü'minlere Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e karşı nasıl bir hal, nasıl bir tavır içinde olmaları gerektiğini beyan eder.

Huvellezî bease fîl ummiyyîne resûlen minhum yetlû aleyhim âyâtihî ve yuzekkîhim ve yuallimuhumul kitâbe vel hikmeh: "O ki ümmiler içinde okuma yazma bilmeyen, onun ayetlerini okuyan, kitabı öğreten, hikmeti öğreten, nefisleri tezkiye eden bir resul göndermiştir." **Ve in kânû min kablu le fî dalâlin mubîn:**[34] "Onlar daha önce apaçık bir delaletteydiler." Allah'ın resulü gelmeden, onlara Allah'ın ayetlerini okuyup, hikmeti öğretip, nefislerini tezkiye etmeden önce onlar apaçık bir delaletteydiler.

Demek ki bize Allah'ın ayetleri okunmayana, beyan edilmeyene, kitap ve hikmet öğretilmeyene, nefsimiz tezkiye olmayana kadar apaçık bir delaletteymişiz. Bunu Allah söylüyor. Bunu böyle anlamak gerekir. Allah'ın ayetleriyle muhatap olmayanlar, hikmeti öğrenmeyenler, nefsi tezkiye olmayanlar apaçık bir delalettedir.

Ve in yekâdullezîne keferû le yuzlikûneke bi ebsârihim lemmâ semiûz zikra: "Kâfirler Allah'ın zikrini (ayetlerini) işittikleri zaman nerdeyse seni gözleriyle devirecekler." Yani sana kin ve nefretle bakarlar. **Ve yekûlûne innehu le mecnûn:**[35] "Ve (senin için) derler ki: Muhakkak ki o, gerçekten bir mecnundur (delidir)." Sana kin ve nefretle bakarlar, ellerinden gelse gözleriyle seni devirirler, dedi Allah.

Allah'ın ayetlerini okuduğumuzda, anlattığımızda bize öyle kin ve nefretle bakanlara Allah; "kâfir" dedi. Allah'ın ayetlerini

[33] Ahzâb /40
[34] Cuma /2
[35] Kalem /51

okuduğumuz için; "Allah'a itaat edelim, ahireti dünyanın önüne alalım, Allah'ın rızasını gözetelim" dediğimizde birileri bizim söylediğimizi beğenmez, kin ve nefret ile bakarsa onlar Allah'ın ayetine göre kâfirmiş.

Kul in tuhfû mâ fî sudûrikum: "De ki: Siz göğsünüzdekini gizleseniz de, (içinizdekini gizleseniz de)." **Ev tubdûhu:** "Onu açıklasanız da." **Ya'lemhullâh:** "Allah onu bilir." Yani senin nasıl baktığını bilir. Allah'ın ayetleri sana okununca neyi hissettiğini, neyi düşündüğünü açıklasan da gizlesen de Allah bilir. **Ve ya'lemu mâ fîs semâvâti ve mâ fîl ard:** "(O), Göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir." Seni mi bilmeyecek? **Vallâhu alâ kulli şey'in kadîr:**[36] "Allah her şeye kadirdir." Dilerse seni hemen helak eder. Eğer Allah, sana imkân tanıyorsa bu, seni bilmediği ya da senin onu kandırdığın manasına gelmez.

Ayet devam eder; **Yevme tecidu kullu nefsin mâ amilet min hayrin muhdâran ve mâ amilet min sû':** "Her nefis, hayır olsun veya şer olsun her neyi yapmışsa o gün onu kendi önünde hazır bulur." Çünkü onu kendisi göndermiştir. Kul, hayırda ve şerde neyi göndermişse Kıyamet günü onu kendi önünde hazır bulur. **Teveddu lev enne beynehâ ve beynehû emeden baîdâ:** "O ister ki onunla (işlediği günahlarıyla, yanlışlarıyla) kendi arasında çok uzun bir mesafe olsun." Yani onu görmek istemez. "Keşke bu amelim benden uzak olsaydı, önümde olmasaydı" der. **Ve yuhazzirukumullâhu nefseh:** "Allah sizi kendisinden sakındırıyor." Allah; bana karşı dikkatli olun, azabımdan, gazabından sakının, diyor. **Vallâhu raûfun bil ibâd:**[37] "Allah, kullarına karşı rauftur."

Allah sizi kendisinden sakındırır, bununla beraber kullarına karşı rauftur, yumuşak muamele eder, buyurdu Allah. Yalnız o

[36] Ali İmran /29
[37] Ali İmran /30

yumuşak muameleye aldanmamak gerekir. Burada yumuşak muamelede bulunuyorsa biz güzel yapalım, doğru yapalım diyedir. Ahirette yanlışımızın karşılığını bulup cezasını çekeceğiz. Onun için Allah'ın bu dünyadaki raufluğuna, rıfk ile muamele etmesine aldanıp ahirette de bana rıfk ile muamele eder, demeyelim. Allah bizi kendisinden, zatından sakındırır.

Ayet devam eder; **Kul in kuntum tuhibbûnallâh:** "De ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız." **Fettebiûnî:** "Bana tabi olun." **Yuhbibkumullâhu ve yagfir lekum zunûbekum:** "(Eğer siz bana tabi olursanız) Allah da sizi sever ve sizin günahlarınızı mağfiret eder." **Vallâhu gafûrun rahîm:**[38] "Allah ğafur ve rahimdir."

Yani Allah'ı sevdiğimizi iddia ediyorsak, Allah'ı gerçekten seviyorsak bu durumda yapmamız gereken şey; peygambere tabi olmak, ona uymaktır. Eğer bunu yaparsak Allah da bizi sever ve günahlarımızı mağfiret eder; çünkü Allah ğafur ve rahimdir; ama Allah'ın resulüne tabi olmazsak Allah'ı sevdiğimizi ispatlamış olmayız. Bu durumda bizim sevgimiz yalan bir sevgi; yani laftan ibaret bir sevgi olur.

Kul: "De ki." **Etîûllâhe ver resûl:** "Allah'a ve resulüne itaat edin." **Fe in tevellev:** "Eğer dönerlerse." **Fe innallâhe lâ yuhibbul kâfirîn:**[39] "Muhakkak ki Allah, kâfirleri sevmez." Eğer Allah'a ve resulüne itaat etmekten yüz çevirirlerse Allah kâfirleri sevmez.

Bu durumda ayet hangi manaya gelir?

Allah'ı sevmeyen, resulüne tabi olamaz. Dolayısıyla Allah'ın resullerini sevmeyenler, Allaha ve resulüne itaat etmeyenler kâfirdir ve Allah kâfirleri sevmez. Yani "beni sevdiğini söylemenle iş bitmiyor, beni sevdiğini, imanını ispatlaman için resulüme tabi

[38] Ali İmran /31
[39] Ali İmran /32

olman gerekir. Resulüme tabi olursan seni sever ve günahını mağfiret ederim. Eğer Allah'ın resulüne tabi olmaktan yüz çevirirsen bil ki Allah kâfirleri sevmez. O zaman sen de kâfir olmuş olursun" dedi Allah.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler!" **Etîullâhe ve resûlehu**: "Allah'a ve resulüne itaat edin." **Ve lâ tevellev anhu:** "Ondan yüz çevirmeyin." **Ve entum tesmeûn:**[40] "Siz onu dinliyorsunuz." Onu dinlediğiniz halde ondan yüz çevirmeyin. Onu dinliyorsunuz derken dinledikleri Allah'ın ayetleridir.

Ve etîullâhe ve resûlehu: "Allah'a ve resulüne itaat edin." **Ve lâ tenâzeû fe tefşelû:** "Birbirinizle çekişmeyin, birbirinize düşmeyin." **Ve tezhebe rîhukum:**[41] "(Eğer birbirinizle çekişirseniz, birbirinize düşerseniz) Rayihanızı kaybederseniz." Rayihanız (kokunuz) gider; çünkü mü'min Allah'ın güzelliğini yansıtır, bu yüzden mü'minin imanı güzel kokar; ama birbirinizle tartışırsanız mü'minin kokusunu kaybedersiniz, dedi Allah.

Güzel koku, insanı çeker, pis koku da tiksindirip uzaklaştırır, Allah ayette; tartışınca o mü'minlik kokusunu kaybedersiniz, buyurdu. Bu yüzden; "mü'minler tartışmaz" diyoruz. Okuduğumuz ayetlerde; **"bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de sizedir. De ki: Aramızda tartışma konusu olacak herhangi bir şey yoktur. Bizi bir araya toplayıp hesaba çekecek olan Allah'tır"**[42] diye Allah zaten beyan etmişti.

Ya iman edersin ya etmezsin. Neden tartışıp kendini ispatlamaya çalışıyorsun, neden ille de; "ben doğruyu yapıyorum"

[40] Enfâl /20
[41] Enfal /46
[42] Şûrâ /15

diyorsun? Bir kul olarak amelinle, ahlakınla, ibadetinle kendini Allah'a ispatlaman gerekir. Eğer tartışırsan rayihanı kaybedersin.

Vasbirû: "Sabredin!" **İnnallâhe meas sâbirîn:**[43] "Allah sabredenlerle beraberdir." Eğer birileri ille de tartışıyorsa onlara karşı sabredin; yani Allah o tartışıp münakaşa yapanların belasını verir. Mü'minseniz kokunuzu kaybetmeyin, Allah'a ve resulüne itaat edin. Eğer tartışıp birbirinizle münakaşa ederseniz Allah'a ve resulüne itaat etmemiş olursunuz, dedi Allah.

Onun için ısrarla söylüyoruz;

Dinimizi Allah'tan öğrenmemiz lazım. Ne yapmamız, nasıl konuşmamız, nasıl düşünmemiz, hayatı nasıl yaşamamız gerektiğini Allah'tan öğrenmemiz lazım. Bu durumda birbirleriyle tartışanlar kaybetmiştir. Böyle olanlar Allah'a ve resulüne itaat etmemiş ve mü'min olma kokusunu kaybetmiştir.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû atîûllâhe ve atîûr resûle ve ulil emri minkum: "Ey iman ettiğini iddia edenler! Allah'a itaat edin, resulüne itaat edin. Bir de sizden olan emir sahibine (ulu'l-emre itaat edin)." **Fe in tenâza'tum fî şey'in:** "Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz." **Fe ruddûhu ilâllâhi ver resûl:** "Onu hemen Allah'a ve resulüne götürün." Yani Allah o konuda ne hüküm vermişse onu alın, Kur'an'a, sünnete ve hadise götürün. "Bana göre şöyledir, âdetimiz böyledir, bizim geleneklerimiz böyledir" demeyin. Onu Allah'a ve resulüne götürün. **İn kuntum tu'minûne billâhi vel yevmil âhir:** "Eğer siz Allah'a ve ahirete iman etmişseniz (böyle yaparsınız)." Yok, iman etmemişseniz, kendinize, örfünüze, törenize, âdetinize veya birilerine göre hareket edersiniz. **Zâlike hayrun ve ahsenu te'vîlâ:**[44] "Bu, sonuç bakımından daha hayırlı ve güzel olandır." Herhangi bir konuda

[43] Enfâl /46
[44] Nisâ /59

anlaşmazlığa düştüğümüzde onu Allah'a ve resulüne götürmek hüküm açısından en hayırlı ve en güzel olandır.

Ve men yutiıllâhe ver resûl: "Kim, Allah'a ve resulüne itaat ederse." **Fe ulâike meallezîne en'amellâhu aleyhim:** "Allah, onları kendisine nimet verdiği kullarıyla beraber eder." **Minen nebiyyîn:** "Nebilerle (beraber eder)." **Ves sıddîkîn:** "Sıddıklarla (beraber eder)." **Veş şuhedâ':** "Şahitlerle (beraber eder)." **Ves sâlihîn:** "Salihlerle (beraber eder)." Onlar Kıyamet günü Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraberdir. **Ve hasune ulâike rafîkâ:**[45] "Bunlar ne güzel arkadaştırlar."

Allah'ın nimet verdiği bu zümreyle beraber olmak için Allah'a ve resulüne itaat etmek gerekir. Biri; "ben Allah'a ve resulüne itaat ediyorum" derse bu durumda onun arkadaşları nebiler, sıddıklar, şahitler ve salihlerdir. O yüzden bunlardan birinin halini üzerinde göstermesi gerekir; yani biri ona bakınca; "bu gerçekten sadıklardandır, salihlerdendir, şahitlerdendir" diyebilmelidir. Yoksa öyle lafla; "ben Allah'a ve resulüne itaat ettim" demek olmaz. Bu, kendimizi kandırmak olur.

Men yutiir resûl: "Kim resule itaat ederse." **Fe kad atâallâh:** "Allah'a itaat etmiştir." **Ve men tevellâ:** "Kim de yüz çevirir (dönerse)." **Fe mâ erselnâke aleyhim hafîzâ:**[46] "Biz seni onun üzerine bekçi olarak göndermedik." Bu; o, tercihini yapmış, onu bırak onun cehenneme kadar yolu var, demektir.

İnnellezîne yubâyiûneke innemâ yubâyiûnallâh: "O sana biat edenler Allah'a biat etmiştir." **Yedullâhi fevka eydîhim:** "Allah'ın (kudret) eli onların eli üzerindedir." **Fe men nekese fe innemâ yenkusu alâ nefsih:** "Kim ahdine vefa göstermezse kendi aleyhinde dönmüş olur." O biatının gereğini yerine getirmeyenler,

[45] Nisâ /69
[46] Nisâ /80

ondan dönenler kendi aleyhlerinde dönmüş olurlar. **Ve men evfâ bi mâ âhede aleyhullâh:** "Kim de Allah'a verdiği o ahde vefa gösterirse." O biatının gereğini yerine getirirse. **Fe se yu'tîhi ecran azîmâ:**[47] "Ona azim bir ecir (azim bir karşılık) vardır." Çünkü o, Allah'a verdiği sözü yerine getirmiştir.

İnnemâ kâne kavlel mu'minîne izâ duû ilâllâhi ve resûlihî li yahkume beynehum: "Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve resulüne çağrıldıkları zaman mü'minlerin sözü sadece şudur." **En yekûlû semi'nâ ve ata'nâ:** "İşittik ve itaat ettik, demeleridir." Yani gelin, Allah ve resulü hüküm versin, Allah'ın kitabına göre hüküm olsun, dendiğinde onların sözü sadece "işittik ve itaat ettik" demektir. Sözü; "işittik ve itaat ettik" olmayanlar mü'min değildir. **Ve ulâike humul muflihûn:**[48] "İşte kurtuluşa erenler (felaha erenler) bunlardır." Böyle demeyip Allah'ın hükmünü kabul etmeyenlere ise kurtuluş yoktur.

Ve men yutıillâhe ve resûlehu: "Kim, Allah'a ve resulüne itaat ederse." **Ve yahşallâhe:** "Allah'a karşı haşyet duyarsa." **Ve yettakhi fe ulâike humul fâizûn:**[49] "Ondan sakınırsa işte kurtuluşa erenler (saadete erenler) bunlardır."

Lâ tec'alû duâer resûli beynekum ke duâi ba'dıkum ba'd: "Aranızda birbirinizi çağırdığınız gibi (Allah'ın) resulünü öyle çağırmayın." **Kad ya'lemullâhullezîne yetesellelûne minkum:** "Allah sizden, diğerini siper ederek kaçanları bilir." **Livâzâ felyahzerillezîne yuhâlifûne an emrihî en tusîbehum fitnetun ev yusîbehum azâbun elîm:**[50] "Böylece onun emrine aykırı davranmış olanlar, kendilerini fitneye düşürmüşlerdir. Onlara acıklı, (elim) bir azap vardır. (Eğer sakınabiliyorlarsa Allah'ın

[47] Fetih /10
[48] Nûr /51
[49] Nûr /52
[50] Nûr /63

azabından) sakınsınlar." Yani Allah'ın resulü herhangi bir konuda hüküm verdiğinde, onları davet ettiğinde o birbirlerini siper edip kaçanlar kendini Allah'ın azabına karşı korusun bakayım. Allah "kaçmayın" diyor. Bunlar, kendini kandırıp peygamberi de kandırmaya çalışanlardır.

Ve mâ kâne li mu'minin ve lâ mu'minetin izâ kadallâhu ve resûluhu emran en yekûne lehumul hıyeratu min emrihim: "Allah ve resulü herhangi bir konuda hüküm verdiği zaman hiçbir mü'min erkek ve mü'min kadın için kendi işlerinde iradeleriyle seçme hakkı olmaz." Eğer mü'minseler Allah ve resulüne itaat etmeleri lazım; yani mü'minler böyledir. Onlar o konuda kendi iradelerini kullanmazlar; yani onların kendilerine göre seçim hakkı yoktur. "Allah ve resulü şöyle emretmiş, ben de böyle istiyorum" diyemezler. **Ve men ya'sıllâhe ve resûlehu:** "Kim, Allah'a ve resulüne asi olursa." Yani kim, Allah ve resulünün emri ve hükmü karşısında kendi tercihini ortaya koyup asi olursa; **Fe kad dalle dalâlen mubînâ:**[51] "O apaçık bir delaletle delalete düşmüştür." Kısacası dinden, imandan çıkıp delalete düşmüştür.

En nebiyyu evlâ bil mu'minîne min enfusihim: "Allah'ın peygamberi, mü'minler için kendi nefislerinden daha önce gelir (daha sevgilidir)." Yani mü'minler, peygamberi kendi nefislerine tercih ederler. **Ve ezvâcuhu ummehâtuhum:**[52] "Onun zevceleri de onların anneleridir." Ümmetin anneleridir.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler!" **İttekûllâhe ve âminû bi resûlih:** "Allah'a karşı takva sahibi olun ve onun resulüne iman edin." İman ederseniz ne olur? **Yu'tikum kifleyni min rahmetih:** "O, size rahmetinden iki kat verir." **Ve yec'al lekum nûran temşûne bih:** "Size bir nur verir ki o nurun ışığında yürürsünüz." Bu, manevi bir yürümedir. **Ve yagfir lekum:**

[51] Ahzâb /36
[52] Ahzâb /6

"Sizi mağfiret eder." **Vallâhu gafûrun rahîm:**[53] "Allah ğafur ve rahimdir."

Yani kim, Allah'a karşı takva sahibi olur ve resulüne iman ederse Allah ona rahmetinden iki kat verir. Bir de ona nurunda, ışığında yürüyecek bir nur verir. Bu nur, gönüldeki nurdur; onunla hakkı ve batılı, yanlışı ve doğruyu, güzelliği ve çirkinliği ayırt eder. Allah'ın rızasının ve gazabının nerde olduğunu ayırt eder. Bu nurun ışığı ona resulüne iman etme karşılığında hakkı ve batılı, güzelliği ve çirkinliği, gazabı ve rahmeti gösterir. Bununla beraber Allah onun günahlarını da mağfiret eder, Allah ğafur ve rahimdir.

Fe keyfe izâ ci'nâ min kulli ummetin bi şehîdin: "(Kıyamet günü) Her ümmetten bir şahit (bir örnek) çıkaracağımız zaman (onların halleri) nasıl olacak?" Yani kim kime uymuşsa, o uyduğu kimse onun için şahittir, örnektir; çünkü onu örnek almıştır. Allah her topluluktan, her cemaatten, her kavimden bir şahit; yani onların örneğini çıkaracaktır. **Ve ci'nâ bike alâ hâulâi şehîdâ:**[54] "Seni de hepsinin üzerine şahit olarak getireceğiz." Örnek kimdir? -Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir.

Allah, Kıyamet günü bütün cemaatlerden, kavimlerden, ümmetlerden, kabilelerden, topluluklardan örnek çıkarıp Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ölçüsüne vuracak. O örnek olanlar, önde yürüyenler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ne kadar uymuşsa onun o kadar şahididir, onun şahitliğini o kadar yapar. O önde yürüyenlere uyanlar da ona göre Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e uymuş olur. İş şahitte biter. Eğer biri, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in şahidi olduğunu, ona varis olduğunu iddia ediyorsa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ahlakının, tavrının, amelinin, imanının, teslimiyetinin, takvasının ve Allah'a olan yakınlığının onun üzerinde görülmesi gerekir. Bu, hayali değildir yalnız! Ona

[53] Hadîd /28
[54] Nisâ /41

uyanlar da ona uyduğu kadarıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i örnek almış olurlar. Allah, Kıyamet günü bizi bu ölçüye vuracağından; "onların hali ne olacak" buyurdu.

Yevme izin yeveddullezîne keferû ve asavur resûle lev tusevvâ bihimul ard. Ve lâ yektumûnallâhe hadîsâ:[55] "O gün (Kıyamet günü), kâfirler ve (yoldan çıkıp) resulümüze asi olanlar yerle bir olmayı isteyecekler; çünkü hiç kimse Allah'tan hiçbir şeyi gizleyemez." Toprak olmayı, yerin dibine geçmeyi isteyecekler ve onlar Allah'tan hiçbir şeyi gizleyemezler; yani onlar kendi kendini kandırmıştır. Kim, resulümüze asi olmuşsa onun işi bitmiştir, dedi Allah.

Ve yevme neb'asu fî kulli ummetin şehîdâ: "O gün her ümmetten (her kavimden, her cemaatten) bir şahit çıkaracağız." **Aleyhim min enfusihim:** "Kendi nefislerinden." **Ve ci'nâ bike şehîdâ alâ hâulâi:** "Seni de hepsinin üzerine şahit olarak getireceğiz." **Ve nezzelnâ aleykel kitâbe tibyânen li kulli şey'in ve huden ve rahmeten ve buşrâ lil muslimîn:**[56] "Biz sana bu kitabı her şeyin bir beyanı (açıklayıcısı) olarak indirdik. Müslümanlar için (Allah'a teslim olanlar için) hidayet, rahmet ve müjde olsun diye (indirdik)."

Ve mâ erselnâ min resûlin illâ li yutâa bi iznillâh: "Biz bir resul gönderdiğimizde sadece Allah'ın izniyle kendisine itaat edilsin diye göndeririz." Yani seyredilsin diye değil, kabul edilsin diye değil, kendisine itaat edilsin diye göndeririz, dedi Allah. **Ve lev ennehum iz zalemû enfusehum:** "Onlar kendi nefislerine zulmettiklerinde." Yanlış yaptıklarında, günaha düştüklerinde, nifaka düştüklerinde, şirke düştüklerinde. **Câûke:** "Sana gelseler." **Festagferûllâh:** "Allah'a istiğfar etseler." **Vestagfera lehumur**

[55] Nisâ /42
[56] Nahl /89

resûl: "Resul de onlar için istiğfar etse." **Le vecedûllâhe tevvâben rahîmâ:**[57] "Allah'ı tevvab ve rahim olarak bulurlardı."

Demek ki biri, kendine zulmettiğinde önce kendisi istiğfar etse, sonra da Allah'ın resulüne gidip; "sen de benim için istiğfar et" dese, Allah'ın resulü de onlar için Allah'a istiğfar etse onlar, Allah'ı tevvab ve rahim olarak bulur; yani Allah onların tövbelerini kabul edip onlara rahmetiyle muamele eder. Peki, dua istenir mi istenmez mi! bunu Allah'tan öğrenmek gerekir. Demek ki Allah'ın resulüne gidip; "benim için istiğfar et" demek doğruymuş. İstiğfar edince de Allah'ı tevvab ve rahim olarak bulurlar; yani onu affederim, mağfiretini kabul ederim, tövbesini, bana dönüşünü kabul ederim ve ben de ona dönerim, dedi Allah.

Allah bu ayette Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e buyurur; **"ey nebi! Kadınlar biat etmek için sana geldiklerinde onların biadını al. Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina yapmamak, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında bir şey uydurmamak, iyilikte sana karşı gelmemek hususunda (sana biat edeceklerse onların biadını al). Onlar için Allah'tan mağfiret dile. Allah, ğafur ve rahimdir."**[58]

Allah başka bir ayeti kerimede; **"Allah ve melekleri, peygambere selat ederler. Ey iman edenler! Tam bir teslimiyetle siz de ona selat edin, onu destekleyin"**[59] buyurur. Yani onun arkasında yürüyün, onun bıraktığı emaneti taşıyın.

Yine bir ayeti kerimede; **"ey iman ettiğini iddia edenler! Allah'ın ve onun resulünün önüne geçmeyin. Allah'a karşı takva sahibi olun. Allah semi' ve âlimdir"**[60] der. Yani Allah her şeyi işiten ve her şeyi bilendir. Allah'ın resulünün önüne geçmeyin

[57] Nisâ /64
[58] Mumtehine /12
[59] Ahzâb /56
[60] Hucurât /1

demek sadece yürürken önüne geçme demek değildir. Ona karşı edepli ol, onunla beraber ol, o bir şeyi söylediğinde sen başka bir şey söyleyip onun önüne geçerek ona yolu göstermeye çalışma, sen onun arkasından git, o sana yolu gösterir, demektir.

Allah ayetin devamında; **"ey iman ettiğini iddia edenler! Sesinizi Allah'ın resulünün sesinden daha fazla yükseltmeyin."** Peygamberin sesinden daha yüksek sesle konuşmayın, sesiniz onun sesinden yüksek olmasın. **"Birbirinizi çağırdığınız gibi ona bağırmayın (onu öyle çağırmayın). Yoksa siz farkında olmadan amelleriniz boşa gider"**[61] buyurur. Sadece ona karşı yaptığınız saygısızlıktan dolayı amelleriniz boşa gider. Onun için, edebi olmayanın hiçbir şeyi olmaz. Kişinin sesi kaba olabilir, bu ayrı bir şeydir, Allah böylelerini zaten ayırt etmiştir. Bu yüzden; **"Allah'ın resulünün yanında sesini alçak tutmaya çalışanlar; Allah onların kalplerini takva ile imtihan etmiştir. Onlar için bir mağfiret ve büyük bir ecir vardır"**[62] buyurur.

"O odaların (duvarın) arkasından sana seslenenler var ya onların çoğu aklını kullanmıyor." Yani birbirini çağırdıkları gibi dışarıdan seni çağıranlar, aklını kullanmayanlardır. Kafaları ermiyor, akılları ermiyor; yani hala işin ciddiyetini anlamamışlar, dedi Allah. **"Eğer onlar, sen onların yanına çıkıncaya kadar sabretmiş olsalardı bu, kendileri için daha hayırlı olurdu. Allah, ğafur ve rahimdir."**[63]

Yâ eyyuhâllezîne âmenû in câekum fâsikun bi nebein: "Ey iman edenler (iman ettiğini iddia edenler)! Bir fasık size bir haber getirdiğinde." **Fe tebeyyenû:**[64] "Onu beyan ettirin." Bir fasık nasıl

[61] Hucurât /2
[62] Hucurât /3
[63] Hucurât /4-5
[64] Hucurât /6

bir haber getirir? -Tek kelimeyle kötü bir haber, kötüleyici bir haber getirir.

"Onu beyan ettirin" demek ne demektir?

Onu beyan ettirin demek, onu araştırın, demek değildir. Zaten Allah Hucurât Suresi'nin 12. Ayeti'nde; **Ve lâ tecessesû:** "Casusluk yapmayın." Başkasının hatasını, kusurunu araştırmayın, buyurur; yani Allah araştırmayı yasaklamış, haram kılmıştır.

Peki, onu beyan ettirmek ne demektir?

O haberi getirene; bu haberi niye getirdin, senin buradaki amacın nedir, bunu yaparken neyi kazanacağını umuyorsun, diye sorup ona beyan ettirmek demektir. Diyelim ki biri gelip; "falanca adam şöyle şöyle yapmış, onun böyle bir yanlışı vardır" derse bu durumda bir fasık sana haber getirmiş olur, senin de onu; "sen gelip falancayı bana niye çekiştiriyorsun, bunu yaparken neyi kazanmayı umuyorsun, bunu bana söylemendeki çıkarın nedir, senin derdin nedir" deyip ona beyan ettirmen gerekir. Beyan ettirmek böyledir. Allah, fasıkın getirdiği haberi beyan ettirin, dedi. Zaten bir fasık bir haber getirdiğinde biz ona bunu beyan ettirirsek bir daha o haberi bize taşımaz. Eğer haberi beyan ettirmezsek suçun yarısı bize ait olmuş olur.

Evet, ayet devam eder; **En tusîbû kavmen bi cehâletin:** "Yoksa cehaletle bir kavme (bir topluluğa, bir cemaate) kötülükte bulunursunuz." Böyle olunca ne olur? **Fe tusbihû alâ mâ fealtum nâdimîn:**[65] "(Sonra cahillikle) Yaptığınız bu yanlıştan dolayı pişman olursunuz." Pişman olmamak için onu beyan ettirin; yani o fasık size gelip, birini kötülese ve siz de o kişi hakkında kötü düşünüp kötü konuştuysanız cahillikle yanlış yaptınız demektir. Bu durumda o yaptığınızdan dolayı ilerde pişman olursunuz. Bu

[65] Hucurât /6

nedenle Allah; "böyle yapmayın, bir fasık haber getirirse onu beyan ettirin" buyurur. Zaten fasığın haberi bellidir; kötü, kötüleyici, yerici, küfürle itham edici bir haberdir. Her ne olursa olsun onu beyan ettirmek gerekir. Bunu Allah söylemiştir, Allah bunu söylerken bize kul olmayı öğretir.

"Bilin ki Allah'ın resulü aranızdadır. Eğer o, birçok işte size uymuş olsaydı elbette ki (size uyduğundan dolayı) siz sıkıntıya düşerdiniz. Ancak Allah size imanı sevdirdi. Onu kalplerinizde süsleyip çekici kıldı ve size küfrü, fıskı ve isyanı çirkin gösterdi. İşte onlar, doğru yolu bulmuş olanlardır."[66] Eğer biri imanı, mü'mini, mü'minin imanını seviyorsa o kişi, mü'mindir. Bununla beraber fasıklığı, çirkinliği, küfrü ve isyanı sevmemesi lazım ki mü'min olabilsin. Yoksa hepsini birbirine karıştırıyorsa o münafık olur, mü'min olmaz.

"Mü'minlerden iki topluluk çarpışırsa onların aralarını bulup düzeltin. Eğer biri haksızlıkla diğerine saldırıda bulunursa siz de o haksızlıkla saldırıda bulunana karşı Allah'ın emrine dönünceye kadar (barışa dönünceye kadar) onunla savaşın. Eğer onlar dönerlerse (pişman olurlarsa, tövbe ederlerse) bu durumda adaletle aralarını bulun (adil davranın). Muhakkak ki Allah adil davrananları sever."[67] Allah, mü'minlerin kavga etmesini, savaşmasını yasaklamıştır. Eğer ikisinden yahut iki topluluktan biri, kavga etmekte ısrar ederse siz de hep beraber o saldırana saldırın, dedi Allah.

Toptan saldırınca ne olur?

O kavgada ısrar eden kişi, mecburen durur. Durunca ise; "devam etmeyin, aralarını hemen düzeltin, aralarında adaletle hüküm verin. Allah adil olanları sever" dedi; yani Allah,

[66] Hucurât /7
[67] Hucurât /9

mü'minlerin tartışmasını, münakaşa etmesini, savaşmasını, kavga etmesini asla ve asla kabul etmez.

İnnellezîne yuhâddûnallâhe ve resûleh: "Gerçekten (Allah'a ve resulüne karşı asi olup) Allah ve resulünün koyduğu sınırı tanımayanları." **Kubitû kemâ kubitellezîne min kablihim:** "Kendilerinden öncekileri nasıl alçaltmışsak onları da öyle alçaltacağız." **Ve kad enzelnâ âyâtin beyyinât:** "Oysaki biz apaçık ayetler indirmişiz." Yani her şeyi beyan etmişiz, her şeyin sınırını koymuşuz, çizmişiz. **Ve lil kâfirîne azâbun muhîn:**[68] "Kâfirler için alçaltıcı bir azap vardır." Allah'ın ve resulünün koyduğu sınırı tanımayıp kendileri sınır koymaya çalışanlar; kendileri din üretip Allah'ın hükmü olmadığı halde; "Allah'ın hükmü budur" ya da; "biz böyle istiyoruz" diyenlerdir.

"Bu, onların Allah'a ve onun resulüne başkaldırıp ayrılık çıkarmaları dolayısıyladır ki; kim, Allah'a ve resulüne başkaldırıp ayrılık çıkarırsa muhakkak ki Allah, cezası şiddetli olandır."[69]

"Allah'a ve resulüne iman edenler Allah'a ve resulüne başkaldıran kimselere asla sevgi göstermezler. O onların yakınları, akrabaları, babaları, çocukları, kardeşleri ve aşiretleri olsa bile. Onlar öyle kimselerdir ki Allah onların kalplerine imanı yazmış, onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacak ve onlar orda ebedi olarak kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte onlar, Allah'ın taraftarlarıdır. Muhakkak ki Allah'ın taraftarı olanlar felah bulmuşlardır (felah bulanların ta kendileridirler)."[70]

[68] Mücâdele /5
[69] Enfâl /13
[70] Mücâdele /22

İnnellezîne keferû ve saddû an sebîlillâh: "O kâfir olanlar ve Allah yolundan alıkoyanlar." **Ve şâkkûr resûle min ba'di mâ tebeyyene lehumul hudâ:** "Onlara hidayet kesin belli olduktan sonra ayrılık çıkaranlar (itiraz edenler, zorluk çıkaranlar)." **Len yedurrûllâhe şey'â:** "Onlar hiçbir şeyle Allah'a zarar veremezler." Yani bundan onlar zarar görürler. **Ve seyuhbitu a'mâlehum:**[71] "Onların amelleri boşa gitmiştir."

Allah diğer ayeti kerimelerde de şöyle buyurur;

"Onlara (münafıklara) 'Allah'ın indirdiğine ve (Allah'ın) resulüne gelin' denildiğinde, o münafıkların senden kaçabildiklerince kaçtıklarını görürsün."[72]

"Onlara; 'Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin' denildiğinde; 'atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter' derler. Peki ya ataları bir şey bilmiyor ve hidayete ermiyor idiyseler de mi öyle yapacaklar (atalarının dinine uyacaklar)."[73]

Bir de Allah, kendi resullerini yalanlayanları beyan eder.

Allah, kendi resullerini yalanlayan bütün kavimleri helak etmiştir. Allah, Şuarâ Suresi'nde Nuh kavmi, Âd kavmi, Semud kavmi, Lut kavmi ve Eyke halkının kendi resullerini yalanladığından bahseder. Fakat Kıyamet Günü herkes Allah'ın resullerini kabul eder.

"(Cehenneme gidenlere, cehennemin kapısındaki melekler) Derler ki: Size sizin içinizden resuller gelmedi mi? Size Allah'ın ayetlerini okumadılar mı? Onlar da: Evet, (geldiler ve Allah'ın ayetlerini okudular) derler. (Melekler:) O zaman kendiniz dua edin, derler. Kâfirlerin duası sadece delalettir

[71] Muhammed /32
[72] Nisâ /61
[73] Mâide /104

(boşunadır).”[74] Çünkü o cehenneme gidenler, cehennemdeki bekçilere; bizim için dua edin, rabbimiz bizi mağfiret etsin, der. Melekler de kendiniz dua edin; ama Allah’ın resullerini kabul etmeyen bir kavmin duasını Allah kabul etmez, diye cevap verir.

Ve li kulli ummetin resulün: “Her ümmetin (her kavmin) bir resulü vardır.” **Feizâ câe resûluhum:** “(Kıyamet günü) Onların resulü getirildiğinde.” **Kudıye beynehum bil kıst:** “Aralarında adaletle hüküm verilir.” Kimlerin arasında hüküm verilir? -Kavim ile kavmin resulü arasında hüküm verilir; yani kavim, resule ne kadar uymuş, nasıl uymuşsa ona hakkı teslim edilir. **Ve hum lâ yuzlamûn:**[75] “Onlara (hiçbir şekilde, asla) zulmedilmez.” Yani Allah bir kulun hesabını görürken, onun tabi olduğu resulüne göre, hidayetçisine göre; yani şahidine, örneğine göre muamele edecek. Her kavmin de bir resulü vardır, dedi Allah.

Allah diğer ayeti kerimelerde bununla ilgili olarak şöyle buyurur;

“O gün kendine zulmeden, ellerini dişleyecek; keşke Allah’ın resulüyle beraber bir yol tutmuş olsaydım (onunla beraber yolu yürüseydim) diyecek.”[76] **“Onların yüzü ateşe (cehenneme) döndürüldüğü gün; eyvahlar bize! Keşke Allah’a ve resulüne itaat etseydik, derler.”**[77]

“İnkâr edenler cehennemin kapısına bölük bölük sevk edilirler. Sonunda oraya geldikleri zaman onun (cehennemin) kapıları onlara açılır ve (o kapıları açan cehennemin) bekçileri onlara derler ki: Size rabbinizin ayetlerini okuyan ve bu günle karşı karşıya geleceğinizi söyleyip uyaran, Allah’ın resulleri size gelmedi mi? Onlar: Evet, derler. Ancak azap kelimesi kâfirlerin

[74] Zumer /71, Mu’min /50
[75] Yûnus /47
[76] Furkân /27
[77] Ahzâb /66

üzerine hak oldu."[78] **"Onlar sizi razı etmeye çalışırlar oysaki Allah ve resulü razı edilmeye daha layık değil midir?"**[79] Birbirinizi razı edeceğinize Allah ve resulünü razı edin, buyurdu Allah.

Her neyi öğrenmeye çalışıyorsak mutlaka ayetlerden öğrenmeye çalışıyoruz. Allah o konuda nasıl buyurmuşsa, onu nasıl beyan etmişse öyle anlamaya çalışıyoruz ki işi doğru öğrenelim, kendi kendimize bir zanda, bir vehimde bulunmayalım ya da başkalarının söylediğine bakıp onu ya da onun sözünü Allah'ın vahyinin önüne koymayalım. Onun için öğreneceklerimizi ayetlerle anlatmaya, kendimizden bir şey ilave etmemeye çalışıyoruz.

Her neyi öğrenirsek öğrenelim onu mutlaka Allah'tan öğrenmemiz lazım dedik. Allah bir kulu hesaba çektiğinde kul orda tek başınadır. Allah ayeti kerimede; **"and olsun ki bugün seni ilk yarattığım gibi tek başına huzurumdasın"**[80] buyurur. Yani İlk yarattığım gibi benimle nasıl baş başaydıysan bugün de yine benimle baş başasın, dedi Allah.

Allah, "kulum bunu niye böyle yaptın, niye bunu böyle düşündün" diye bize sorsa ne dememiz gerekir?

"Ya rabbi, sen söyledin. Sen böyle vahyetmiştin, onun için ben de böyle yaptım" diyebilmemiz gerekir. Yoksa; "ya rabbi falanca böyle söyledi" dersek Allah'tan alacağımız cevap; "peki, ben ne söyledim. O, öyle söyledi de ben ne söyledim" olur. Her ne olursa olsun sözümüz; "ya rabbi, sen söyledin" olmalıdır. "Ben sana itaat ettim, senin vahyine tabi oldum, senin resulüne tabi oldum" diyebilmemiz gerekir. Eğer bunu diyebiliyorsak yanlış anlamış olsak bile korkup endişe etmeyelim; "ya rabbi, senin bana

[78] Zumer /71
[79] Tevbe /62
[80] En'âm /94

verdiğin akılla, ilimle, marifetle, ben bu kadar anladım" dersek Allah bize azap eder mi, hâşâ!

Onun için imanımızı Allah'ın vahyine göre düzeltmemiz, imanımızı Kur'an'a arz etmemiz, aynı şekilde imanımız, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'ın imanıyla eş midir değil midir diye, imanımızı Allah'ın resulünün imanına arz etmemiz gerekir. Allah bu yüzden ayeti kerimede; **"Allah'ın resulü, kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (onun iman ettiği gibi iman etti)"**[81] buyurur.

Bakacağız, biz de onun iman ettiği gibi iman etmiş miyiz etmemiş miyiz? Allah, hangi sorumluluğu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yüklemişse ona iman edenler de o sorumluluğun altına girmiştir. "Ben, Allah'ın resulüne ve ona indirilene iman ettim" dediğimizde bu durumda Allah'ın o kitapta vahyettikleri için Allah'a söz verdik demektir; yani "ya rabbi, sen her neyi söylemişsen ona iman ettik, işittik ve itaat ettik" demiş oluruz, yoksa imanımız olmaz.

Allah ayeti kerimede; **"biz, kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık"**[82] diye buyurur. Bununla beraber onun açıklanması gerekir. Allah başka bir ayette ise; **"Eğer yeryüzündeki ağaçlar kalem, denizler (mürekkep) olsa, onun 7 (yedi) katı daha deniz eklense (Allah'ın kelamını yazsanız) Allah'ın kelimeleri bitmez"**[83] buyurur. Yani bu Kur'an tamamen tefsir olmaz. Bize düşen; ondan kana kana içip büyümektir, Hz. İnsan olmaktır. Yoksa; "ben onu komple anladım, öğrendim, bildim, öğretiyorum, bunun manası budur" demek yanlıştır; çünkü bir deryayı bir tasa sığdıramazsın. Sen deryadan içmeye bak!

Bizim tek bir iddiamız olmalıdır; o da kulluktur.

[81] Bakara /285
[82] En'âm /38
[83] Lokmân /27

Yoksa “en doğruyu ve en güzelini ben yapıyorum, en üstün benim, Allah’a en yakın benim” demek yanlış bir şeydir. Bir tek iddia olmalıdır; o da kulluk iddiası olmalıdır. Bu iddiayı da Allah’a yapıp; “ben senin kulunum” dememiz gerekir. Bir de kendi nefsimize yapıp nefsimize; “sen Allah’ın kulusun, kulluğunu Allah’a yapman lazım” dememiz gerekir. Kulluğumuzu başkalarına değil Allah’a ispatlamamız lazım! Kendimizi beğendirmemiz, sevdirmemiz, rızasını kazanmamız gereken Allah’tır, başkası değil!

Eğer başkalarının hesabını yapıp; “herkes benden razı olsun ya da şunlar benden razı olsun, beni övsün, beni sevsin” dersek onları Allah’ın önüne koymuş oluruz ki bu, şirktir. Kim yaparsa yapsın, yapan cemaat olsun, tarikat olsun, şeyh olsun o fark etmez. Eğer biri böyleyse, başkasının rızasını Allah’ın rızasının önüne koymuş demektir.

Mü’min, Allah’tan haşyet duyar. Allah’ın büyüklüğünü bilir ve ne sevgide, ne itaatte, ne de tabi olmakta herhangi bir şeyi onun önüne koyar. Mü’min hiçbir konuda hiçbir şeyi, hiç kimseyi Allah’ın önüne koymaz. Aynı şekilde resulünün, kitabının, ahiretin önüne de dünyayı koymaz. Eğer mü’min, herhangi bir şeyi bunların önüne koyarsa ne olur? -Şirk olur. Şirki, imanına karıştırır ve imanı bozulur; yani imanı, iman olmaktan çıkar.

Söylemiştim; bir tas suya bir damla idrar düşse o su haram olur. İmana da bir kelimelik şirk düşse, şirk bulaşsa iman haram olur, iman, iman olmaktan çıkar. O artık iman olmaz; yani biri; “ben her konuda Allah’ı kabul ediyorum; ama Allah’ın 99 ismi içerisinde bir ismini kabul etmiyorum. Allah’ın peygamberini kabul ediyorum; ama şu konuda örnekliğini kabul etmiyorum. Allah’ın kitabını kabul ediyorum; ama şu ayeti kabul etmiyorum” derse küfre, şirke düşer.

Hiç kimse imansız cennete giremez. Amelsiz girebilir; ama imansız cennete giremez. Eğer birinin imanı yoksa, gece gündüz ibadet halinde olsa da cennete giremez; çünkü imansız amel bir işe yaramaz.

İman demek; insanın kalitesi demektir. Kalitemizi yükseltmeye çalışmamız gerekir. Kaliteli insan, kaliteli mü'min olmaya çalışmak gerekir ki imanımız iman olsun. Ve Allah'ı ne kadar çok sever, teslim olur, itaat edersek imanımız da o kadar kaliteli olur. İman kaliteli olunca amel de kaliteli olur. Kalitesiz bir imandan kaliteli bir amel meydana gelmez.

Zahiri olarak bakıldığında herkes insan gibi görünür; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah sizin suretinize, siretinize bakmaz. Sizin kalbinize bakar"*[84] buyurur. Yani Allah, senin gönlüne bakar, senin içinde olana bakar. Bu yüzden herkes kendi içini kontrol etmeli, temizlemeli, tezkiye etmelidir. Mesela zahiri olarak baktığımızda, bir kamyon karpuzun hepsi dışarıdan karpuz gibi görünür; ama kestiğimizde birinin olgunlaştığını, tatlı olduğunu ötekinin de kelek olduğu için yenilmediğini görürüz. İnsan da öyledir. Öyleleri vardır ki, dışarıdan bakılınca insan görünür; ama içi açıldığında bambaşka biri, bambaşka bir şeydir.

Allah içimizi biliyor. Kıyamet günü içimiz dışımıza çıkacak, ortaya çıkacak. Allah o gün amelimizi, kitabımızı önümüze koyacak. Onun için hesap günü gelmeden içimizi düzeltelim, olgunlaştırıp kemale erdirelim. Olgunlaşmak, tatlanmak; yani tatlı olmak gerekir.

Allah hepimizi nebilerine, resullerine gerçek manada iman edenlerden eylesin. İmanı anlayanlardan eylesin. Kendi kendini kandırıp iman ettiğini zannedenlerden eylemesin. Kendi kendini kandıranlardan eylemesin. Allah hepinizden razı olsun.

[84] Müslim, Birr,33; İbn Mâce, Zühd;9; Ahmed b. Hanbel, 2/285, 539

RESULLERE İMAN

4

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber Allah'ın nebilerine, resullerine imanı anlamaya çalışıyorduk. Kur'an'ı Kerim'de bize bildirilen nebilere, resullere iman edebilmemiz için Allah, peygamberlerin kıssalarını anlatır. Her bir peygamberin nasıl iman ettiğini, imana nasıl davet ettiğini, kavimlerinin ne cevap verdiğini, peygamberlerle beraber olanların ne yaptığını, nasıl iman ettiğini, ona nasıl yardım ettiğini Allah beyan eder, anlatır.

Her bir peygambere tek tek iman edebilmek için onların neler yaptığını öğrenmek lazım. En iyi şekilde öğrenebilmek için de bunu Allah'tan dinlemek lazımdır, öyle ki resuller bizim için örnek olabilsin. Allah hangi peygamberi hangi konuda bize örnek göstermişse onu anlamamız lazım ki o peygambere iman etmiş, tabi olmuş, uymuş olalım. Bunu da sadece birkaç sohbette anlatmak mümkün değildir. Allah nasip ederse daha sonra peygamber kıssalarını hep beraber anlamaya çalışırız inşallah.

Eğer onlar bizim için örnekse bu durumda bizim de onlar gibi, onlarla beraber olan mü'minler gibi yapmamız lazım ki kazanabilelim, onlarla beraber olmuş, onlara yakın olmuş, samimi olmuş, kardeş olmuş olalım. Yoksa sadece; "ben peygamberlere iman ettim" demekle iman olmaz.

Allah, kitabında Hz. Âdem (a.s.)'ı anlatmış ve onun hayatından bize örnekler vermiştir. Hz. Âdem (a.s.) kıssasında başlangıç itibariyle anlamamız gereken nedir?

Allah Hz. Âdem (a.s.)'ı cennete koyduktan sonra; "**şu ağaca yaklaşmayın (bu meyveden yemeyin)"**[1] buyurur. Şeytan Hz. Âdem ile Havva annemize vesvese verir ve Hz. Âdem (a.s.) ile Havva annemiz de o yasak olan meyveyi yer. Bundan dolayı Allah Hz. Âdem için; **"onda azim bulmadık"**[2] der. Çünkü Allah ona emrettiği halde yine de şeytanın hilesine kapılır ve meyveden yer.

Allah bu kıssayı anlatıyorsa bize örnek olsun diyedir. Bu kıssayı anlatırken; "siz de ben-i âdemsiniz, âdemdensiniz, siz de böyle yanlışlar yapacaksınız" buyurur. Onun için bütün peygamberler de buna dâhildir, ben-i âdemden yanlış yapmayan, Allah'ın koyduğu sınırı çiğnemeyen hiçbir kul yoktur. Öyle ki insan, beşer olsun ve yanlışı tatsın sonra da tövbe edip istiğfar etsin, rabbine dönsün, rabbine yalvarsın ki rabbinin isimleri onun üzerinde tecelli edebilsin.

Elbette ki kulun yanlışa düşmesinde Allah'ın bir hikmeti, bir muradı vardır. Yoksa bunun olmasının sebebi kul günah işleyip rezil olsun diye değildir. Bunun sebebi; kul, rabbini El Esmau'l Husna'sından, güzel isimlerinden tanısın, diyedir. Eğer kul günah işlemezse Allah'ın güzel isimlerini üzerinde yaşayamaz ve tadamaz. Zaten melekler günah işlemediği için Allah'ın bütün isimlerinin tecellisine mazhar olmaz, Allah'ı o isimlerinden tanımaz. Allah'ı tanıyabilmek için o ismin kulun üzerinde tecelli etmesi gerekir.

Bir kul yanlış yapıp, tövbe ederek istiğfar edince Allah'ın Tevvab ismi tecelli eder. İstiğfar edince ise Ğafur ve Ğaffar ismi

[1] Bakara /35, A'râf /19
[2] Tâhâ /115

tecelli eder. Kul, rabbini kendi üzerinden bu isimleri tadarak tanır. Kul yanlışından sonra rabbine dönünce Allah'ın Rahman ve Rahim ismi tecelli eder. Yetmez, Allah bunun üzerine bir de ona ikramda bulunur. Kul yanlış yaptığı halde tövbe edince rabbinin ne kadar kerim olduğunu anlasın diye Allah ona bir de ikramda bulunur.

Allah'ın bütün bunlardan muradı nedir?

Kulun, kâmil manada iman etmesidir; yani rabbini sevmesidir. Kendisini seven, yanlış yaptığında affeden, mağfiret eden, ona yardım eden, hiç günah işlememiş gibi ona muamele eden bir rabbi olduğunu bilsin, tanısın, bunu tatsın diyedir. Yoksa sadece ayete bakıp; "Hz. Âdem (a.s.) Allah'ın ona yasakladığı meyveyi yedi ve cennetten çıkarıldı" demek yetmez. Kur'an'da anlatılan peygamberlerin ve resullerin her bir halinde bir hikmet vardır, bizim de o hikmeti anlamaya, kendimize örnek almaya çalışmamız gerekir.

Her ne olursa olsun Allah kuluna kendini tanıtır. Aynı zamanda yeryüzünde halifesi olan insanı, kendi kendisini ona tanıtır. Bunları kısaca anlamaya çalışacağız inşallah!

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ve lekad halaknâkum: "Gerçek şu ki sizi biz yarattık." **Summe savvernâkum:** "Sonra sizi suretlendirdik (tasvir ettik, size şekil verdik)." **Summe kulnâ lil melâiketiscudû li âdem:** "Sonra meleklere; 'Âdem'e secde edin' dedik." Demek ki secde kimeymiş? -Size, dedi Allah. Sizi biz yarattık, sonra size suret verdik, sonra da meleklere 'Âdem'e secde edin' dedik, buyurdu. Demek ki her insan bir âdemmiş ve bu secde her bir insan için tek tek böyleymiş. **Fe secedû illâ iblîs:** "İblis hariç (meleklerin hepsi)

secde etti." **Lem yekun mines sâcidîn:**[3] "(İblis) Secde edenlerden olmadı."

Bu ayetten neyi anlamamız gerekir?

Hz. Âdem olduğumuzu anlamamız gerekir. Allah; "her biriniz âdemsiniz, meleklerin secde ettiği varlıksınız" dedi. "Unutmamanız gereken şey; İblisin sizi kabul etmediği, size secde etmediğidir. Dolayısıyla size düşman olduğunu anlamanız, bilmeniz gerekir" dedi Allah.

Allah, Hz. Âdem'i yarattığında meleklere; **"yeryüzünde bir halife yaratacağım"** der. Bunun karşılığında melekler; **"ya rabbi orda fesat çıkaracak, kan dökecek birini mi yaratıyorsun"** dediklerinde ise Allah onlara; **"sizin bilmediğinizi ben biliyorum"** buyurur. Allah diğer ayeti kerimelerde ise; **"Allah, Âdem'e bütün isimleri öğretti, sonra da meleklere; o isimleri sayın, bu isimleri bana haber verin"**[4] buyurdu.

Bu isimler Allah'ın isimleri, El Esmau'l Husna'dır. Allah, isimleriyle Âdem'e tecelli edip meleklere; "nedir bunlar?" diye sorar. Melekler; **"ya rabbi! Senin bize öğrettiğinden başka (bu konuda senin bize tecelli ettiğinden başka) bizim bir bilgimiz yoktur (tövbe ediyoruz)"** diye cevap verirler. Allah bu sefer Âdem'e; **"bunları onlara isimleriyle haber ver (anlat)"**[5] der. Âdem onları anlatınca da melekler Hz. Âdem'in secde edilmeye layık olduğunu anlarlar.

Âdemi (insanı) secde edilmeye layık hale getiren nedir?

Allah'ın isimlerinin ondaki tecellisidir. Bu isimleri bilmesi, tanıması, haber verebilmesi, üzerinde gösterebilmesidir. Birinin

[3] A'râf /11
[4] Bakara /30-31
[5] Bakara /32-33

Hz. Âdem olabilmesi için kendini tanıması, rabbini tanıması, Allah'ın güzel isimlerini üzerinde göstermesi gerekir ki; secde edilmeye layık olup Allah'ın muradını üzerinde gerçekleştirebilsin.

Yoksa biri o isimleri üzerinde gösterememiş, bundan habersiz bir halde yaşamışsa zaten meleklerin secde ettiği varlık olmaz. Allah'ın muradı onun üzerinde gerçekleşmez ve o, Allah'a halife, ayna olamaz. Dolayısıyla Allah'ın muradı onun üzerinde gerçekleşmediği için Allah katında hiçbir kıymeti, hiçbir değeri de olmaz.

Allah, İblis secde etmeyince; "**o kâfirlerden oldu"**[6] buyurur. Bu ayette bizim anlamamız gereken nedir?

İnsanın büyüklüğünü, kıymetini, değerini, şerefini kabul etmeyenler zulmetmiştir. Önce kendine zulmetmiştir. Kim insanları nasıl görürse o da öyle görülmeye layıktır. Öyle görülmeyi hak etmiştir, öyle bir muameleyi Allah'tan hak etmiştir. Onun için biri, insanı Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak, meleklerin secde ettiği varlık olarak görürse Allah bunu ona ikram eder. Yok, böyle bakmazsa, böyle muamelede bulunmazsa zulmü kendi kendisine yapmış ve böyle bir şerefi de hak etmemiş olur.

Hz. Âdem (a.s.) Havva annemizle beraber cennetten indirilince hemen tövbe etmeye başlar. Allah ayeti kerimede; **Fe telekkâ âdemu min rabbihî kelimâtin:** "Âdem, rabbinden bir takım kelimeler aldı" buyurur. Yani Allah onun gönlüne nasıl tövbe etmesi gerektiğini vahyetti. Hz. Âdem ve Havva annemiz işte o kelimelerle Allah'a dönüp tövbe ettiler. **Fe tâbe aleyhi innehu huvet tevvâbur rahîm:**[7] "Allah da tövbelerini kabul etti. Muhakkak ki o, tevvab ve rahimdir." Allah'ın Tevvab ve Rahim ismi onların üzerinde ve dünyada ilk kez tecelli eden iki isimdir.

[6] Bakara /34
[7] Bakara /37

Peki, Hz. Âdem ile Hz. Havva hangi kelimelerle tövbe etmiştir, dedikleri şey nedir?

Kâlâ: "Dediler ki." **Rabbenâ zalemnâ enfusenâ:** "Rabbimiz! Biz nefsimize (kendimize) zulmettik. **Ve in lem tagfirlenâ ve terhamnâ:** "Eğer sen bizi mağfiret etmez ve bize merhamet etmezsen." **Le nekûnenne minel hâsirîn:**[8] "Biz hüsrana uğrayanlardan oluruz." Sen bize mağfiret etmez ve rahmet etmezsen hüsrana uğrayanlardan oluruz, dediler.

Allah, onun emrine karşı gelip bir yanlış, bir günah işlediğimizde Hz. Âdem (a.s.)'ı örnek gösterip nasıl tövbe etmemiz, nasıl mağfiret dilememiz gerektiğini bize öğretir. Böyle bir durumda bizim de; "ya rabbi! Biz nefsimize zulmettik, biz kendimize zulmettik. Eğer sen bize mağfiret etmez, merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan oluruz" dememiz gerekir. Demek ki tövbe ve istiğfar böyle yapılıyor, af böyle dileniyormuş. Allah'ın rahmetinin böyle dilenmesi gerekiyormuş.

Yoksa kendi kendimize; "ya rabbi tövbe, beni affet" dersek herhangi bir peygamberi örnek almamış oluruz. Peygamberlerden olan bütün istiğfarları, tövbeleri, duaları öğrenmemiz, sonra o öğrendiklerimiz ile dua yapmamız gerekir. Duanın aynı olması gerekmez, nasıl dua edilmesi gerektiğini bilelim sonra kendimize göre kendi kelimelerimizle, Allah'ın bizim gönlümüze vahyettiği kelimelerle tövbe edelim, istiğfar edelim, merhamet dileyelim, af dileyelim. Mesela resuller tövbe ederken öncelikle; "ben kendime zulmettim" demiştir.

Hz. Yunus (a.s) da öyle söyler; **Lâ ilâhe illâ ente subhâneke innî kuntu minez zâlimîn:**[9] "Sen Subhansın (ya rabbi). Senden

[8] A'râf /23
[9] Enbiyâ /87

başka ilah yok, ilah sensin. Ben zalimlerden oldum (ben kendime zulmettim)."

Önce kendimize zulmettiğimizi ikrar etmemiz lazım. Bunu böyle söylemezsek; "ben aslında yanlış yapmadım; ama işte günah oldu, tövbe ediyorum" demiş oluruz. Bizim; "ben kendime zulmettim, biz kendimize zulmettik, yanlış yaptık, bizim günah işlememizde sana bir zararımız dokunmaz; çünkü sen âlemlerin rabbisin. Sana değil, kendimize zulmetmişiz; çünkü sen subhansın" diyerek tövbe etmemiz gerekir. Böyle dua edildiğinde, böyle tövbe edildiğinde Allah tövbeyi, istiğfarı kabul edeceğini beyan eder. Allah; "tövbeyi Âdem baban gibi yap" buyurur.

Hz. Âdem (a.s.), şeytana uyup; "biz kendimize zulmettik" diyerek tövbe ve istiğfar eder. "Sen bize mağfiret etmez ve rahmet etmezsen biz hüsrana uğrayanlardan oluruz" der. Bu durumda kulun, rabbi onu affetmez, mağfiret etmez, merhamet etmezse hüsrana uğrayacağını bilmesi, bunu asla unutmaması gerekir.

Summectebâhu rabbuhu: "Sonra rabbi onu seçti." **Fe tâbe aleyhi ve hedâ:**[10] "Onun tövbesini kabul etti ve onu hidayete erdirdi." Demek ki Allah tövbeyi kabul etmez, affetmezse hidayet de olmaz; çünkü tövbesini kabul etti ve onu hidayete erdirdi, buyurdu Allah.

Ve lekad ahidnâ ilâ âdeme min kablu fe nesîye: "Biz Âdem'den bundan önce ahit almıştık; ama o (bunu) unuttu." Söz almıştık ki o meyveden yemeyecek. **Ve lem necid lehu azmâ:**[11] "Ve biz, onda azim de bulmadık." Yani şeytan onu kandırmaya çalışırken azmetmedi. Yanlış yapmamak için çabasını, gayretini gerektiği gibi ortaya koymadı.

[10] Tâhâ /122
[11] Tâhâ /115

Allah, burada bize neyi öğretir?

Eğer bir kul olarak azmetmez, çabamızı, gayretimizi gerektiği gibi ortaya koymazsak şeytana uyacağımızı, sonra pişman olup üzüleceğimizi öğretir. Allah onları cennetten indirirken de; **"birbirinize düşman olarak inin. Ne zaman ki benden size bir yol gösterici geldiğinde kim benim hidayetçime uyarsa o, delalette kalmaz (şaşırmaz, sapmaz). Herhangi bir şekilde mutsuz da olmaz"**[12] buyurur.

Allah bize bir de Hz. Âdem'in iki oğlundan haber verir; **"onlara Âdem'in iki oğlunun haberini hak ile anlat. İkisi de Allah'a birer kurban sunmuşlardı. Allah ikisinden birinin kurbanını kabul etmiş, birininkini kabul etmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen; 'mutlaka seni öldüreceğim' dedi. O da: 'Allah sadece takva sahiplerinden (kurbanı) kabul eder' dedi."**[13] Allah, Habil'in kurbanını kabul etmiş, Kabil'in kurbanını kabul etmemiştir. Çünkü Allah; "**Allah yolunda sevdiklerinizden verin."**[14] **"Gözünüzü yumup alamayacağınız şeyi Allah yolunda vermeyin (infak etmeyin, sadaka olarak vermeyin)"** buyurur.[15] Yani en temizinden, en güzelinden, sevdiklerinizden Allah yolunda infak etmedikçe iyiye ermezsiniz, dedi Allah.

İkisi de kurbanı vermişti; ama Habil en güzelinden, Kabil de en kötüsünden vermişti. O zaman kurban verilecek kimse olmadığı için Allah kurbanı dağın eteğine bırakın, buyurur. Onlar kurbanlarını bırakırlar ve gökten bir nur tecelli eder ve Allah kimin kurbanını kabul etmişse onu alır, kiminkini de kabul etmemişse onu da almaz. O nur, sadece Habil'in kurbanını alır; çünkü nur tecelli edince onun kurbanı yok olmuştur. Allah Kabil'in kurbanını

[12] Tâhâ /123
[13] Mâide /27
[14] Ali İmran/92
[15] Bakara /267

almaz. Kabil de bunun üzerine kardeşini kıskandığı için; "mutlaka seni öldüreceğim" der. Habil de Allah'ın, kurbanı ancak muttakilerden, takva sahiplerinden kabul edeceğini söyler.

Eğer biri takva sahibi değilse; yani Allah'a karşı sorumluluğunu bilmiyor, kabul etmiyor, bunu anlamamışsa sorumluluğunu yerine getirmek için de Allah'a kurban vermiyorsa, sadece vermiş olmak için veriyorsa Allah ondan kurbanı kabul etmez. Öyle istemeye istemeye, zoraki ya da ihtiyacı olmayan şeyi Allah yolunda kurban vermeye, infak etmeye kalkışırsa Allah ondan bunu kabul etmez; çünkü ancak takva sahiplerinin kurbanını kabul eder Allah.

Kabil, Habil'i neden dolayı öldürür?

Kıskançlığından dolayı, Allah Habil'in kurbanını kabul ettiği için öldürür. Kabil, Habil'i öldürürken Habil ona; **"andolsun ki sen beni öldürmek için elini bana uzatsan, ben seni öldürmek için elimi sana uzatmayacağım; çünkü ben, âlemlerin rabbi olan Allah'tan korkarım"** der. Yani "ben Allah'ın hesabını yapıyorum, ben muttakiyim. Allah'a karşı sorumluluğumu yerine getiririm" der. Devamında ise der ki; **"eğer öyle yaparsan hem kendi günahını, hem de benim günahımı yüklenmiş olursun."**[16] Dolayısıyla ebediyen kaybedersin. Ama yine de Kabil, Habil'i öldürür. Allah burada bize Kabil olmamamız, Habil olmamız gerektiğini öğretir.

Allah ayeti kerimede; **"Allah, ona kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini göstermek için bir karga gönderdi. 'Yazıklar olsun bana, bu karga kadar olup da kardeşimin cesedini gömmekten aciz mi oldum?' dedi. Sonra pişman olanlardan oldu"**[17] buyurur. Kabil, Habil'i öldürdükten sonra pişman olur ve kardeşini nasıl

[16] Mâide /28-29
[17] Mâide /31

gömeceğini de bilmez. Bu, ilk cinayettir ve Kabil bir ölüyü ilk defa görür. Günlerce kardeşinin cesedini sırtında dolaştırır. Kabil bu şekilde dolaşırken iki karganın ağacın üstünde kavga ettiğini sonra o iki kargadan birinin diğerini öldürdüğünü ve yeri mezar gibi eşip o öldürdüğü kargayı gömdüğünü görür. Bunun üzerine Kabil; "yazıklar olsun bana, bir karga kadar bile olamadım ve daha ne yapacağımı bilmiyorum" der. Sonrasında o da kargadan öğrendiği gibi kardeşini öylece toprağa gömer. Dolayısıyla Kabil İblise, şeytana; Habil de babasına, Hz. Âdem'e uymuştur.

Allah bu durumda mü'minle karşı karşıya gelirsek yanlışa el uzatmamamız gerektiğini bize öğretir. Habil burada aynı zamanda kardeşine ders verir; onu imana, takvaya davet eder. Ben mü'minim sen de mü'min ol, der. Allah ayeti kerimede; **"şeytana âbd olmayın; çünkü o, sizin apaçık düşmanınızdır."**[18] Yani şeytanın söylediğini, verdiği vesveseyi sevmeyin, buyurur.

Allah ayeti kerimede yine ben-i âdeme hitaben; **"size ayetlerimi okuyan resullerim geldiğinde kim takva sahibi olur (sorumluluğunu kabul edip gereğini yerine getirirse) kendini düzeltir, temizlerse onlar için korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar"**[19] buyurur. Başka bir ayeti kerimede ise **"kim de benim zikrimden (ayetlerimden) yüz çevirirse onun için dünya hayatında sıkıntılı bir geçim vardır (sıkıntılı bir hayat vardır)"**[20] der. Allah böyle birini Kıyamet günü kör olarak haşreder. Bu yüzden ayeti kerimede; **"(o da Kıyamet günü) şöyle der: Rabbim! Ben dünyadayken görüyordum, neden beni kör olarak haşrettin, (neden şimdi göremiyorum)?"**[21] **"(Allah) Buyurur ki: Sana ayetlerim gelmişti (okunmuştu) fakat sen onları unuttun**

[18] Yâsîn /60
[19] A'râf /35
[20] Tâhâ /124
[21] Tâhâ /125

(ciddiye almadın). Bu gün de sen böylesine unutulacaksın"[22] buyurur.

Haddini bilmeyen, ölçüyü bilmeyen kimselere Allah böyle ceza verir. Cehennemdeki azabı ise çok daha şiddetli ve bakidir, ebedidir; Allah'ın ayetlerine karşı kör davrandığı için, sağır davrandığı için ya da dinleyip ciddiye almadığı için bu azabı hak ederler.

Allah; **"kitapta İdris'i de an. O, sıddık bir nebiydi"**[23] buyurur. Hz. İdris (a.s.) Hz. Âdem (a.s.)'ın oğludur. Allah'ın, kendisine peygamberlik verdiği oğludur. Sadık, aynı zamanda sabreden bir kuldur. Allah, peygamberlerini anlatırken kendi isimleriyle anlatır. Sıddık, "Es Sadık" aynı zamanda Allah'ın ismidir. Bütün peygamberler sıddıktır; Allah'a karşı, Allah'ın vahyine karşı sadakat gösterirler. Bununla beraber vahyini tebliğ ederken de nasıl bir sıkıntı, sorun olursa olsun mutlaka sabrederler.

Allah, Nuh (a.s.)'ı anlatır. **"(Nuh) Dedi ki: Ey kavmim! Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım."**[24] **"Nuh'u, kavmine gönderdik. O zaman şöyle dedi: Ey kavmim! Sadece Allah'a âbd olun. Sizin için Allah'tan başka ilah yoktur, (sadece sizin ilahınız, bizim ilahımız Allah'tır). (Eğer siz iman etmezseniz) O büyük günün azabından dolayı sizin için endişe ediyorum, korkuyorum"**[25] dedi.

Peygamberler geldiğinde sadece; "Allah'a âbd olun, Allah'tan başka ilahınız yoktur" demiştir. Bir mü'minin de davet ederken ilk sözü; "Allah'tan başka ilah yoktur, bizim sadece Allah'a âbd olmamız gerekir" olmalıdır. Bu söz, bütün peygamberlerin söylediği sözdür.

[22] Tâhâ /126
[23] Meryem /56
[24] Nuh /2
[25] A'râf /59

Allah ayeti kerimede buyurur; **"hiçbir resul yoktur ki; biz onu sadece Allah'a âbd olun ve Allah'tan başka ilah yoktur (Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayın) diye vahyetmiş olmayalım."**[26] Hepsine vahyimiz budur, dedi Allah. O zaman davete, tebliğe, bir şeyi anlatmaya başlarken söylememiz gereken ilk şey, temel almamız gereken ilk şey bu sözdür; "Allah'tan başka ilah yoktur. Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayalım ve Allah'tan başkasına, başka şeylere âbd olmayalım, kul olmayalım. Hiçbir sevgiyi Allah'ın sevgisi önüne koymayalım, hiçbir şeyi Allah'tan daha fazla sevmeyelim."

Bir şeyi Allah'tan fazla seversek ona âbd oluruz. Hiçbir sözü Allah'ın sözünün önüne koymayalım. Koyarsak, Allah'a şirk koşmuş oluruz. Allah'tan başka güç kuvvet sahibi, mülkün sahibi yoktur. Herhangi bir şeyi birine mal edip; "bu ona aittir" dersek onu ilah olarak kabul etmiş oluruz ki bu durumda onu Allah'a şirk koşmuş oluruz.

Hz. Nuh (a.s.) kavmine; **"Allah'tan başkasına âbd olmayın. Ben o acıklı azabın olacağı günden dolayı sizin için endişe ediyor ve korkuyorum"** deyince kavmi de ona; **"kavminin inkâr eden ileri gelenleri (Nuh'a) dedi ki: Sen de bizim gibi bir beşerden başka bir şey değilsin (sen de bizim gibi birisin). Bir de sana uyanlar bize göre aşağılık (aşağı tabakadan), kafaları pek çalışmayan, işini bilmeyen kimselerdir. Onun için sizin bize bir üstünlüğünüz yoktur. Bilakis biz seni yalancılardan sayıyoruz"**[27] şeklinde cevap verirler.

"(Nuh) dedi ki: Ya ben rabbimden sizin için apaçık ayetlerle gelmişsem ve Allah bu ayetleri bana verip rahmetiyle bana muamele etmişse siz de bunu görmüyor, bunun farkında değilseniz buna ne derseniz?" Hz. Nuh (a.s.) böyle söyleyerek

[26] Enbiyâ /25
[27] Hûd /26-27

kavmini düşünmeye sevk eder, davet eder. Devamında ise; **"ama siz bunu istemezseniz sizi buna zorlamayız"** der.[28] Yani bu, ben sadece davet ediyorum ve benim sizi zorlayacak bir yetkim de yoktur, ben sadece Allah'ın ayetlerini anlatır ve davet ederim, anlamına gelir.

Ayetin devamında Hz. Nuh (a.s.) kavmine nasihat etmeye devam eder; **"ey kavmim! Aynı zamanda bunun karşılığında sizden herhangi bir ücret istemiyorum. Benim ecrim yalnız Allah'a aittir. (Sizin bu aşağı tabaka dediğiniz kimseler de, bunlar bana iman eden kimselerdir). Sizin söylemenizle bunları yanımdan kovacak değilim. Onlar rablerine kavuşacaklar, vasıl olacaklar. Ben sizi cahillik yapacak bir kavim olarak görüyorum."**[29] Bir de der ki; **"ey kavmim! Farz edin ki (ben size uydum ve bu yanımdaki sizin beğenmediğiniz) kimseleri kovdum. Bu durumda Allah'tan bana gelecek olan azaba karşılık kim beni Allah'tan koruyacak?"**[30] Yani siz beni koruyabilir misiniz? Bu durumda Allah'ın gazabı gelir, dedi. Allah bu ayetiyle davetçiye nasıl davet yapması gerektiğini öğretir.

"(Nuh dedi ki:) Ben size Allah'ın hazineleri benim yanımdadır demiyorum, gaybı da bilmiyorum, melek olduğumu da söylemiyorum (ben de bir beşerim). Sizin gözlerinizin bu aşağılık olarak gördüğü mü'minler için de; Allah onlara ikramda bulunmamış, onlara bir hayır vermez demiyorum (Allah onlara ikramda bulunur ve hayrı ikram eder). Onlarda ne olduğunu Allah biliyor. (Ben bilmiyorum, kim benim yanımdaysa ben de onunla beraberim). Eğer ben onları kovacak olsam zalimlerden olurum." Evet, Hz. Nuh (a.s) böyle söyler.

[28] Hûd /28
[29] Hûd /29
[30] Hûd /30

"(Kavmi de ona) dedi ki: Ey Nuh! Sen bizimle tartıştın, çekişip durdun, bu çekişmede de ileri gittin, haddini aştın. Eğer doğruyu söylüyorsan bize o va'dettiğin azabı getir."[31] Yani eğer sen doğru söylüyorsan Allah bize gazap etsin. Allah; **"Nuh'a vahyettik ki; sana iman edenlerin dışında artık kimse iman etmeyecek. Artık onların işlediklerinden dolayı (küfürlerinden dolayı) da üzülme"** buyurdu. Çünkü gazap geliyor. **"Bizim gözetimimiz altında gemiyi yap. O zulme sapanlar hakkında da benden herhangi bir şey talep etme. (Yani onları affet, mağfiret et, gazap etme diye bir talepte bulunma); çünkü onlar suda boğulacaklardır, diye vahyettik. Nuh, gemiyi yapmaktaydı. Kavmin ileri gelenleri ona her uğradıklarında onunla alay ediyorlardı, dalga geçiyorlardı. Nuh da onlara; siz öyle alay edin, tufan geldiğinde biz de sizinle alay edeceğiz, dedi."**[32]

Onunla beraber çok az sayıda insan iman etmişti, buyurdu Allah. Vakti gelince Allah **"Gökten suyu indirdik."**[33] **"Yerden de su fışkırttık"**[34] buyurdu. Gemi hemen suyun üstüne çıktı. **"Gemi dağlar gibi dalgalar içinde yüzerken Nuh, gemiden oğluna seslendi: Ey oğlum! Bizimle beraber gemiye bin ve kâfirlerle beraber olma."** Ayetin devamında Hz. Nuh (a.s.)'ın oğlu cevap verir. **"O da: Beni sudan koruyacak (yüksek) bir dağa sığınacağım (su bana yetişmez) dedi. Nuh: Bugün Allah'ın rahmet ettikleri hariç, onun azabından korunacak hiç kimse yoktur, dedi."**[35] Yani bu tufan Allah'ın gazabıdır, dedi; ama oğlu onu dinlemedi.

Buradan neyi anlamamız gerekir?

İnsanları Allah'a kul olmaya davet ederken çocuğumuz da bizi dinlemeyebilir, davetimize icabet etmeyebilir. Herkes Allah'ın

[31] Hûd /31-32
[32] Hûd /36-38
[33] Kamer /11
[34] Kamer /12
[35] Hûd /42-43

kuludur, herkese Allah'tan daha yakın hiç kimse yoktur. Ne anası, ne babası, ne kardeşi, ne evladı kişiye Allah'tan daha yakındır. Herkese en yakın olan sadece Allah'tır. Dolayısıyla Allah hangi kuluna nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun; "ya rabbi, buna neden böyle muamele ettin" deme hakkına sahip değiliz. Buna hiç kimse sahip değildir; çünkü ona en yakın olan onu yaratan rabbidir. Zaten ahirette de bu belli olacak ve görülecektir.

Allah her kavmin peygamberini aralarından seçip gönderir. Bir de Allah Hz. Hûd (a.s.)'ı anlatır. **"Âd kavmine de kardeşleri Hûd'u gönderdik. (Hûd) dedi ki onlara: Ey kavmim! Allah'a âbd olun. Sizin ondan başka ilahınız yoktur. Ona karşı takva sahibi olun. Onun kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki: Biz seni aklı yetersiz biri olarak görüyoruz. Biz seni yalancılardan sayıyoruz. (Hûd) Onlara dedi ki: Bende akıl yetersizliği yoktur. Ben gerçekten âlemlerin Rabbinin gönderdiği resulüyüm. Ben size rabbimin risaletini tebliğ ediyorum ve ben sizin için güvenilir bir öğütçüyüm."**[36] **"Muhakkak ki ben, benim de rabbim olan, sizin de rabbiniz olan Allah'a tevekkül ettim. Onun, perçeminden (alnından) tutup çekmediği, yürütmediği hiçbir varlık yoktur. Benim rabbim sırat-el mustakim üzeredir (dedi)."**[37] Demek ki sadece sırat-el mustakimde gidersen rabbini bulursun, yoksa onu kaybedersin.

Allah Hz. Hud'u anlatmaya devam eder; **"(Hud dedi ki:) Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin. Sonra ona tövbe edin (ona dönün). (Eğer bunu böyle yaparsanız Allah da) Gökten size yağmur indirir, (nimetler indirir, bereketler indirir) ve gücünüze güç katar. Böyle suçlu günahkârlar olarak ondan yüz çevirmeyin. Onlar da dediler ki: Bize bir delil getirmedin ve biz, senin söylemenle kendi ilahlarımızı bırakmayız. Sana da iman edecek**

[36] A'râf /65-68
[37] Hûd /56

değiliz."[38] **"Onun halkı, ayetlerimi tanımayıp reddettiler, peygamberime isyan ettiler, zorbaların peşinden gittiler. Onları dinlediler, onların peşinden gittiler. Onlar, hem dünyada hem de Kıyamet günü lanete tabi tutuldular. Ad kavmi, rablerine karşı nankörlük etti, küfretti. Hûd'un kavmi Âd, (Allah'tan, Allah'ın rahmetinden) uzak olsun!"** [39]

Onlar, bu dünyada Allah'tan uzak oldukları için Allah da; "benden uzak olsunlar" dedi. Böylece Allah'ın rahmetinden uzak kaldılar. **"Azap emrimiz geldiğinde rahmetimizle Hûd'u ve onunla beraber iman edenleri ağır bir azaptan kurtardık"**[40] buyurur. Allah, iman etmeyenleri helak etti.

Allah ayeti kerimede Hz. Salih (a.s.)'ı anlatır; **"Semud kavmine de kardeşleri Salih'i gönderdik. Onlar da gönderdiğimiz resulümüzü yalanladılar. Kardeşleri onlara dedi ki: Takva sahibi olmayacak mısınız (Allah'a karşı sorumluluğunuzu kabul etmeyecek misiniz?) Ben size Allah'ın gönderdiği resulüyüm, dedi. Allah'a karşı takva sahibi olun, bana itaat edin. Buna karşılık ben sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim sadece âlemlerin rabbine aittir."**[41]

"Salih (a.s.) kavmini imana davet ederken bir de baktı ki kavmi birbirine düşman iki grup olmuş. Salih (a.s.) onlara buyurdu ki: Ey kavmim! Neden iyilikten önce kötülük konusunda acele davranıyorsunuz. Allah'tan bağışlanma dilemeniz gerekmez mi? Eğer böyle yaparsanız Allah sizi affeder, mağfiret eder." Yani iyilikte yarışmanız gerekirken kötülükte yarışıyorsunuz, dedi. **"(Onlar da Salih'e:) Sen ve seninle beraber olanlardan dolayı biz uğursuzluğa uğradık, dediler. (Salih dedi**

[38] Hûd /52-53
[39] Hûd /59-60
[40] Hûd /58
[41] Şuarâ /141-145

ki:) Sizin uğursuzluğunuz sizden dolayıdır. Siz imtihan edilmekte olan bir kavimsiniz."[42] **"O zaman (Salih) onlardan yüz çevirdi ve şöyle dedi: Ey kavmim! And olsun ki size rabbimin risaletini tebliğ ettim ve size öğüt verdim; ama siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz."**[43] **"(Allah buyurdu ki:) İman edip takva sahibi olanları kurtardık, gerisini de helak ettik."**[44]

Kavim kendi peygamberini yalanladığında Allah o kavmi dünyada helak etmiştir. Aynı şey şimdi de geçerlidir. İnsanlar helak olur da haberleri bile olmaz. Bu helak geçmişteki ümmetler gibi toptan değildir. Allah ayeti kerimede; **her kavmin mutlaka bir hidayetçisi (uyarıcısı) vardır."**[45] **"Biz resul göndermediğimiz (kavme) azap etmeyiz"**[46] buyurur. Allah, resulünü bir topluluğa gönderir ve onu on kişi, yirmi kişi, elli kişi ya kabul eder ya da kabul etmez. Kabul edenler Allah'ın ayetlerini kabul etmişlerdir. Kabul etmeyenleri ise Allah helak eder, onların haberleri bile olmaz. "İşte işimiz bunun yüzünden ters gitti, onun için bu böyle oldu" deyip mutlaka onu bir sebebe bağlarlar. Hâlbuki Allah onların hepsini böyle tek tek batırır; ama farkında bile olmazlar.

Bakıyorsun, şeytan birilerin boynuna ipi bağlamış onları çekip batağa doğru sürüklüyor, bir de Hz. Salih (a.s.)'ın kavmi gibi; "sen bize uğursuz geldin" diyorlar. Adam "Allah" demeye, Allah'ı zikretmeye, Allah'ın ayetlerine uymaya davet ediyor ama onlar; "biz, Allah'a dönmedik" demek yerine Hz. Salih (a.s.)'a kavmi tarafından söyleneni söyleyerek; "sen bize uğursuz geldin, senin yüzünden böyle oldu" diyorlar.

Allah kiminle yaparsa yapsın, eğer birinin üzerinden ayetlerini okutturuyor, kendine, imana davet ettiriyorsa o,

[42] Neml /45-47
[43] A'râf /79
[44] Neml /51, 53
[45] Ra'd /7
[46] İsrâ /15

Allah'tandır. Böyleleri; "biz, Allah'ın davetçisine, hidayetçisine icabet etmedik" demiyorlar, hatta bir de üstüne onu suçlayıp; "sen bize uğursuz geldin" diyorlar. Arkadaşlar da bunu yaşayacak. Yaşayanlar yaşamış, yaşamayanlar da yaşayacaklar. İman etmeyenler, kabul etmeyenler öyle söyleyecekler. İman etmeyenlerin kabul etmedikleri Allah'tır, Allah'ın ayetleridir; yani bunun resulle alakası yoktur. Resul sadece resullüğünü, hidayetçiliğini, davetçiliğini yapar.

Biraz da Hz. İbrahim (a.s.)'dan örnek verelim;

"Rabbi, İbrahim'i bir takım kelimelerle imtihana tabi tutmuş, denemişti. O da bunların gereğini yerine getirince de (Allah) buyurdu: Muhakkak ki seni insanlara imam kılacağım. (İbrahim de:) Ya Rabbi, soyumdan gelenleri de imam yap deyince, Allah buyurdu ki: (Duanı kabul ediyorum); Ama benim ahdim zalimlere ermez."[47] Yani senin ailenden, sülalenden gelenler kendine zulmederse benim ahdim, sana verdiğim söz zalimler için geçerli değildir; yani sana uyan, sana tabi olan sendendir; ama kendine zulmedenlere, zalim olanlara, benim bu ahdim geçerli değildir, dedi Allah.

Hz. İbrahim (a.s.) ve Hz. İsmail (a.s.) Kâbe'yi yeniden imar edince Allah; **"biz, İbrahim ve İsmail'e; 'tavaf edenler, orda itikâfa girenler, ibadet yapanlar, rükû yapanlar ve secde edenler için evimi temiz tutun' diye ahit verdik"**[48] buyurur. Onlara bu şekilde bir de ahit verdi, ahitleşti. Her mescit, her cami, Kâbe'nin bir şubesidir. Onu yapanlar, imar edenler, Hz. İbrahim (a.s.) ve Hz. İsmail (a.s.)'ın işini yapmıştır. Eğer orda itikâf yapılıyorsa; yani orda gönüller Allah'a dönüyor, Allah'ın huzurunda duruyorsa, orda secde yapılıyor, rükû yapılıyor, ibadet yapılıyor, Allah

[47] Bakara /124
[48] Bakara /125

zikrediliyorsa, Allah'ın kelamı okutuluyor, öğreniliyor, öğretiliyorsa orası Kâbe'nin şubesidir.

Allah bir de; "**orayı temiz tutun**" buyurur. Kimin için? -Tabi ki oraya gelenler için. Peki, kime söylüyor? -İki nebi ve resul olan Hz. İbrahim (a.s.) ve Hz. İsmail (a.s.)'a söylüyor. Onun için mescidi temizlemek, peygamberi bir vazifedir, Allah'ın peygamberlerine verdiği bir vazifedir. O halde orayı temizlemek, temiz tutmak insana peygamberi bir nimet kazandırır. Bunu böyle görmek gerekir. Onu küçümsememek, basite almamak lazımdır. Eğer orda temizlik yapılıyor, düzeltme yapılıyor, orası kullar için hazırlanılıyorsa o iş, peygamberi bir iştir.

Allah ayeti kerimede; **"İbrahim ve İsmail, Kâbe'nin temellerini yükseltirken (ikisi şöyle dua ediyordu:) Rabbimiz! Bunu bizden kabul et. Muhakkak ki sen her şeyi işiten, her şeyi bilensin"**[49] buyurur. Yani bu yaptığımızı bizden kabul et, dediler. Allah kabul etmeyebilir, eğer onu sıdk ile, samimiyetle yapmamışsan Allah onu kabul etmez. Sonrasında ise; **"sen semi' ve âlim olansın"** dediler. Âlimsin, duamızı işitensin; yani bizim bunu hangi niyetle yaptığımızı biliyorsun, senin emrinle yaptığımızı biliyorsun, bunu bizden kabul et.

Duaları devam ediyor; **"rabbimiz, bizi sana teslim olanlardan kıl. Bizim soyumuzdan gelenleri de sana teslim olan bir ümmet kıl. Bize ibadetlerimizi (ibadet şekillerimizi) göster ve tövbemizi kabul et. Muhakkak ki sen, tevvab ve rahim olansın. (Neslimizden gönderdiklerin içinden) Onların içinden bir resul gönder ki; senin ayetlerini onlara okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin, onları tezkiye etsin, temizlesin. Muhakkak ki sen aziz ve hâkim olansın."**[50]

[49] Bakara /127
[50] Bakara /128-129

Ayet devam eder; **"(Allah buyurur:) Aşağılık olandan başka İbrahim'in dininden kim yüz çevirir? And olsun ki biz onu dünyada seçtik. O, ahirette de salihlerdendir. Rabbi ona 'teslim ol' deyince o da 'âlemlerin rabbine teslim oldum' demişti. İbrahim bunu oğullarına da vasiyet etti. Yakup da: Oğullarım! Muhakkak ki Allah sizlere bu dini seçti. Ancak müslümanlar olarak can verin (başka türlü ölmeyin) dedi."**[51]

Allah Hz. İbrahim (a.s.) ile Nemrut'un kıssasını anlatır. Nemrut, Hz. İbrahim (a.s.)'a; "senin rabbin kimdir?" diye sorunca Hz. İbrahim (a.s.) cevap verir; **"İbrahim ona: Benim rabbim öldürür ve diriltir, dedi."** Bunun üzerine Nemrut da; **"Ben de öldürür ve diriltirim"** diye cevap verir. Nemrut, hapishaneden iki idam mahkûmunu getirtip; "ikisinden birini öldürün, ötekini serbest bırakın" der. Sonra da; "bak birini öldürdüm, birini de dirilttim, diye karşılık verir. **"Bunun üzerine İbrahim (Nemrut'a) dedi ki: Benim rabbim, güneşi doğudan getirir, hadi sen de batıdan getir. Bunun üzerine kâfir (Nemrut) afallayıp kaldı (ne söyleyeceğini bilemedi). Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez."**[52]

Yani biri Allah'a davet ediyorsa muhatabı hangi halde olursa olsun onunla nasıl konuşması gerektiğini de bilmelidir. **"İyilik yaparak, güzellik yaparak kendini Allah'a teslim eden, hanif olarak İbrahim'in dinine uyandan daha güzel dinli kim vardır? Allah, İbrahim'i halil edinmiş (dost edinmiştir)."**[53] Eğer biri güzellik yaparsa, iyilik yaparsa, güzel olursa, Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmazsa bu durumda Hz. İbrahim (a.s.)'ın hanif olan dinine, Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayan dinine uymuştur ki Allah, Hz. İbrahim (a.s.)'ı dost edinmiştir. Dolayısıyla böyleleri dostluğa layıktır.

[51] Bakara /130-132
[52] Bakara /258
[53] Nisâ /125

"Muhakkak ki dinlerini parça parça edip kendi aralarında gruplaşmış olanları (bırak). Sen hiçbir şekilde onlardan değilsin (mü'minler hiçbir şekilde onlardan değildir). Onların hesabı Allah'a aittir. Sonra (o), onların işlemekte olduklarını onlara haber verecek."[54] Dinlerini nasıl parça parça ettiklerini, nasıl öteki parçayı inkâr ettiklerini, parçayı inkâr ederken Allah'ın dinini ve kitabını nasıl inkâr ettiklerini Allah onlara haber verecek, buyurdu.

Onun için ısrarla; "Kur'an'ın bütününe iman etmek lazım. Lâ ilâhe illallah muhammedun Resulullah diyenler kardeşimizdir" diyoruz. "Onlar bizi kabul etmeseler de biz onları kardeş olarak kabul ediyoruz" diyoruz.

Allah ayeti kerimede; **"kim bir iyilikle gelirse kendisine bunun on katı vardır. Kim de bir kötülükle gelirse ona da aynısından, mislinden vardır. Onlar başkasıyla cezalandırılmaz ve onlara asla haksızlık da edilmez"**[55] buyurur.

Bu hitap, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir; **"de ki: Rabbim gerçekten beni doğru yola hidayet etti. Dimdik duran bir dine, İbrahim'in hanif olan (Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayan) dinine (hidayet etti). O, müşriklerden değildi."**[56] **Dînen kıyamen**: Dimdik ayaktaki din, demektir; yani yatan din değildir. O dindekiler yatmaz, uyumaz, beni ilgilendirmez, demez. Kıyamda durur, Allah'ın rızasını kazanmak için koşturur, çaba ve gayret sarf ederler.

Ayet devam eder; **"de ki: Muhakkak ki benim namazım, kurbanım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi olan Allah içindir. Allah sizi yeryüzünün halifeleri kıldı ve size verdikleriyle sizi denemek için (malca, mevkice) kiminizi**

[54] En'âm /159
[55] En'âm /160
[56] En'âm /161

kiminize göre derecelerle yükseltti. Muhakkak ki senin rabbin, sonuçlandırması pek çabuk olandır ve muhakkak ki o, ğafur ve rahim olandır."[57] Allah bizi birbirimizle imtihana tabi tutar. Onun için imtihan olsun diye malca ve mevkice verdikleriyle bizi birbirimizden farklı olarak üstün kılmıştır.

Allah, Lut kavmini helak etsin diye meleklerden resuller (elçiler) göndermiştir. **"Resullerimiz (elçilerimiz) İbrahim'e müjdeyle geldiklerinde; 'selam' dediler. O da (onların selamını alıp) 'selam' dedi ve hemen gecikmeden kızartılmış bir buzağı getirdi."**[58]

Allah bu ayette bizlere misafirlere nasıl davranmamız gerektiğini öğretir. Misafiriniz geldiğinde ona; "aç mısın, tok musun" diye sorma, hemen yemeği getir, eğer mümkünse bir buzağı kızart ve önüne koy, der. Hiç gecikmeden, bir şey de sormadan. Tabi gelenler melek olduğu için yemeğe yaklaşmadılar, yemek yemediler. Onlar yemeği yemeyince Hz. İbrahim (a.s.) de; "bunlar dost mudur, düşman mıdır" diye endişe etti.

Eskiden bir gelenek vardı; eğer biri düşmansa karşıdakinin yemeğini yemez, düşman olduğunu belli ederdi. Hem yemeğini yiyip hem de ona saldırırsa bu, insanlığa sığmazdı; yani düşman bile delikanlıydı. Şimdi öyle değil; hem yemeğini yer hem de adamı arkasından vururlar.

"(İbrahim) Misafirlerin ellerini yemeğe uzatmadığını görünce endişe etti."[59] Kimdir bunlar; yani yemeği niye yemiyorlar, diye endişe etti. Onlar da melek olduklarını söylemek zorunda kaldılar. **"Korkma, (biz meleğiz) seni âlim bir evlatla müjdelemeye geldik, dediler."**[60] Ama Hz. İbrahim (a.s.), onların

[57] En'âm /162,165
[58] Hûd /69
[59] Hûd /70
[60] Zâriyât /28

haline bakınca bunun bir müjde işi olmadığını anladı. **"(İbrahim onlara:) Ey elçiler, başka ne işiniz var, dedi."**[61] **"(Melekler) dediler ki: Biz Lut kavmi için gönderildik."**[62] **"Onu ve ailesini kurtaracağız, hanımı müstesna. O, geride kalıp helak edilenlerden olacak, dediler."**[63]

Melekler önce Hz. İbrahim (a.s.)'a geliyor; çünkü Hz. Lut (a.s.)'ı Hz. İbrahim (a.s.) göndermişti. Lut (a.s.) önce Hz. İbrahim (a.s.)'a iman etmiş, Hz. İbrahim (a.s.) da onu resul olarak başka bir yere göndermişti. Onun için önce ona geldiler. **"İbrahim o endişeyi atıp kendisine müjde geldikten sonra Lut kavmi hakkında bizim resullerimizle (meleklerimizle) tartışmaya başladı."**[64] Yani helak etmeyin diye tartışmaya, münakaşa etmeye başladı. **İnne ibrâhîme le halîmun evvâhun munîb**:[65] "Muhakkak ki İbrahim, halim biriydi." Gönül itibariyle feryat eden ve gönülden Allah'a yönelen biriydi. Yumuşak huylu, ah çeken ve içi yanan biriydi.

"(Melekler dediler ki:) Ey İbrahim! Bundan vazgeç (bizimle tartışmaktan vazgeç). Gerçek şu ki; rabbinin emri gelmiştir ve bu azap onlardan geri çevrilmeyecek."[66] Yani geriye dönüşün mümkünü yoktur, bizimle hiç tartışma, dediler. Hz. İbrahim de vazgeçmek zorunda kaldı.

Bir de Hz. İbrahim (a.s.)'ın duası vardır, onunla tamamlayalım inşallah!

Hz. İbrahim rabbine şöyle dua etti; **"Hamd, bana ihtiyarlığımda İsmail'i ve İshak'ı ihsan eden (ikram eden) Allah**

[61] Zâriyât /31
[62] Hûd /70
[63] Ankebût /32
[64] Hûd /74
[65] Hûd /75
[66] Hûd /76

içindir. Muhakkak ki benim rabbim duayı işitendir. Rabbim, beni namazı ikame edenlerden eyle. Soyumdan gelenleri de namazı ikame edenlerden eyle. Duamı kabul et ya rabbi! Rabbim, hesabın yapılacağı gün beni, annemi, babamı ve mü'minleri bağışla!"[67]

Allah ayeti kerimede Kıyamet gününde iman etmeyenlerin ne halde olacağını anlatır; **"(Kıyamet günü o iman etmeyenler) başlarını havaya dikip öyle koşarlar, gözleri kendilerine dönük çevrilmez."** Yani kimse kendine bakacak durumda değildir. Kimse orada kendine bakamaz, hangi emir gelecek diye başı, gözü havadadır. **"Kalpleri de sanki bomboştur."**[68] Hiçbir şey düşünecek halde değildirler.

"Bu azap gelmeden önce insanları uyar, ikaz et. O gün kendilerine zulmedenler şöyle diyecekler: Ya rabbi, bizi yakın bir süreye kadar ertele ki senin çağrına cevap verelim, senin resullerine uyalım. (Allah onlara:) Oysaki daha önce kendiniz için; 'hiç zeval yoktur' diye and içenler siz değil miydiniz, (diye buyurur)."[69] Yani kendi kendinize sanki ahiret yokmuş gibi düşünüp konuşanlar siz değil miydiniz? **"Doğrusu şu ki; İbrahim tek başına bir ümmetti. Allah'a gönülden yönelip itaat eden bir muvahhitti (Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayan muvahhitti). Ve o, müşriklerden değildi. O (İbrahim), Allah'ın nimetlerine şükrediciydi. Allah onu seçti ve doğru yola hidayet etti. Biz ona dünyada bir güzellik verdik. Muhakkak ki o ahirette de salih olanlardandır."**[70]

Bu ayette hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir; "**Sonra sana da hanif (yani muvahhit) olan İbrahim'in dinine uy diye**

[67] İbrâhîm /39-41
[68] İbrâhîm /43
[69] İbrâhîm /44
[70] Nahl /120-122

vahyettik. O, müşriklerden değildi."[71] **"Kitapta İbrahim'i de zikret. Muhakkak ki o, doğruyu söyleyen bir nebiydi."**[72]

Allah'ın peygamberlerini tanımaya, anlamaya çalışırken önemli olan onların bize nasıl örnek olacağıdır. Bizim onları nasıl örnek almamız gerektiğini anlamaya çalışmaktır. Allah'ın kitabını okurken ne zaman, nerde bir peygamber ismi geçse mutlaka; "acaba Allah burada bize o peygamberin hangi örnekliğini gösteriyor veya onun karşısında duran kavminin hangi ibretlik halini öğretiyor" diye bakmamız gerekir. Güzel yapanlar bizim için örnek, ters tarafta duranlar da bizim için ibrettir; yani onlara uymamamız, onlar gibi yapmamamız gereken insanlar ibretlik olanlardır, Allah onu bizlere beyan ediyor.

Böyle bakıldığında Allah, kullarına hayatı nasıl yaşamaları, nasıl düşünmeleri, nasıl bakıp, nasıl görmeleri gerektiğini baştan sona öğretir. Ya, peygamberler gibi bakıp peygamberler gibi anlayacağız ya da İblis bize bir taraftan baktırır. Eğer peygamberler gibi bakarsak onlar gibi yaparız. Onlar gibi yapınca da onların kazandığını kazanırız. Onlara ne kadar benzer, yakın olur, ne kadar onlar gibi yaparsak o kadar da onların kazandığını kazanırız. Eğer bu bizi ilgilendirmezse ve "peygamberler beni ilgilendirmiyor" dersek peygamberlere iman etmemiş oluruz. "Beni ilgilendirir; ama ne yaptıklarını bilmiyorum" dersek ve ne yaptıklarını öğrenmek için çaba ve gayret sarf etmezsek bu sefer de dinimizi ve peygamberlere imanı ciddiye almamış oluruz.

Rabbimizi, dinimizi, imanımızı ciddiye almamız gerekir. Onun için iman kitabı, Kur'an'dır. Başka iman kitabı olmaz. Hiç kimse; "ben imanı anlattım" diyemez. İmanın kitabı, Allah'ın kitabıdır. Onun için Allah'ın kitabından nasıl iman etmemiz gerektiğini, Allah'a nasıl teslim olmamız gerektiğini, Allah'a karşı

[71] Nahl /123
[72] Meryem /41

nasıl takva sahibi olmamız gerektiğini okuyup öğreneceğiz inşallah!

Daha önce söylemiştim; Kur'an, aşk kitabıdır. Allah Kur'an'da kendini anlatır, kendini tanıtır. İnsanı anlatırken yeryüzündeki halifesini anlatır, peygamberini anlatır. Bir de ters tarafta, peygamberin karşısında duranları, İblisi ve İblisle beraber ona düşman olanları anlatır; yani iki yol vardır ya Allah'ın nebileriyle, resulleriyle beraber olur, onlar gibi yapar, onlara destek olursun ya da İblisin tarafında olur, cehenneme yuvarlanırsın.

Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"ya öğreten olun ya öğrenen olun ya onlara destek olun ya da onları seven olun. Sakın bir beşincisi olmayın"*[73] buyurur.

Neyi öğrenen, neyi öğreten veya hangi konuda yardım edip seven olmamız gerekir?

Allah'ın kelamını öğrenen ve öğreten, imanı öğrenen, hikmeti öğreten olmamız gerekir. Ya öğreneceğiz ya öğreteceğiz ya da hem öğrenip hem öğreteceğiz. Böyle bir imkânımız olmazsa o zaman da Allah'ın kelamını öğrenen ve öğretenlere maddi ve manevi olarak destek olacağız. Bu da elimizden gelmedi ise onları bu sefer seven olacağız. Seven olmamız en son haldir; yani bedava bir şeydir ama sevmek sadece lafla olmamalıdır. Sevip, takdir etmemiz; "onlar doğru yapıyorlar, güzel yapıyorlar, onları seviyoruz" deyip gerçekten sevmemiz gerekir. Eğer bunu da yapmazsak bilelim ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "sakın bir beşincisi olmayın" buyurmuştur.

[73] Mecmau'z- Zevaid, C.1, S.122

Onun için birileri bize; "otur, namazını evinde kıl" diyorsa o bize daha peşin olarak; "beşinciden olun" demiştir; yani bizi alıp şeytanın kucağına itmiştir.

Mü'minler bütün insanların, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olduğunu mutlaka bilmelidir. Allah herkesi nebileriyle, resulleriyle aynı şekilde hesaba çeker, aynı hesabı sorar. Hiç kimse; "ben ondan daha aşağıyım" diyemez ve böyle bir hakka da sahip değildir. Herkes, Allah'ın resullerinin yaptığı gibi yapmaya çalışmalıdır. Allah, peygamberlere ne ikram ettiyse kula da peygambere benzediği kadarıyla ikram eder. İnşallah Allah'ın nebilerine, resullerine hep beraber böyle iman edeceğiz. Unutmayalım ki her peygamber bir kavme gönderilmiş olsa bile yeri ve zamanı geldiğinde onların hepsi bizim için örnektir.

Bu kavmin (ümmetin) içinde bir tek peygamber vardır o da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Bütün kavimler, bu kavmin içinde vardır. Hz. İbrahim (a.s.)'ın, Hz. Lut (a.s.)'ın ve Hz. Salih (a.s.)'ın kavmi de vardır; yani her bir kavmin fıtratında insanlar vardır. Her bir peygamberin fıtratında da mü'minler vardır. Kul, o fıtratının gereğini ortaya koyduğunda o peygamberi temsil eder. Onun için nebiler gibi, resuller gibi olmaya çalışmamız lazım. Yoksa bir de bakarız ki hiç farkında olmadan İblisin tarafında yer almış, onu desteklemişiz.

Allah bizi nebilerine, resullerine gerçek manada iman edenlerden eylesin. Onlara bütünüyle, gerektiği gibi tabi olanlardan, onların hayatını kendisine örnek alanlardan eylesin. Onlarla beraber onların kazandığını kazananlardan eylesin. Allah bizi ters tarafta duranlardan eylemesin. Allah'ın peygamberlerini, resullerini bilmeyenlerden, tanımayanlardan dolayısıyla onlara tabi olmayanlardan eylemesin. Bizi; onları bilmeyi, tanımayı, gereksiz görenlerden eylemesin. Allah bizi cahillerden eylemesin. Kendi kendini kandıranlardan, şeytanın kandırdıklarından

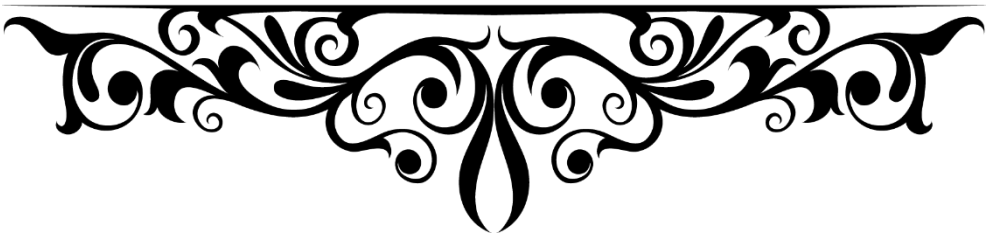
eylemesin. Allah bizi şeytana tabi olanlardan, şeytana âbd olanlardan eylemesin. Allah bizi muttakilerden, mü'minlerden, müslimlerden, sabikundan ve mukarrebundan eylesin. Allah bizi sevdiklerinden, velilerinden eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

AHİRETE İMAN

1

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber; Allah'a, meleklere, kitaplara, resullere imanı anlamaya çalıştık. Allah'ın iman etmemizi emrettiği şeyleri mutlaka Allah'tan, vahiyden, Allah'ın kitabından öğrenmemiz lazım ki imanımız doğru bir iman olsun, yoksa imanımız hayali, vehmi bir iman olur, dedik.

Allah'ın bizden iman etmemizi istediklerinin karşılığında bir de onların şirki vardır. Allah ayeti kerimede; "**Allah'a iman edin**"[1] buyurur. Allah'a iman; Allah'ı her şeyden, canından çok sevmektir. Allah'ın El Esmau'l Husnasını, güzel isimlerini bilmek, Allah'ı güzel isimleriyle tanımaktır. Tanıyıp, sevip Allah'a âşık olmak, âbd olmaktır. Bunları önceki sohbetimizde hep beraber anlamaya çalışmıştık. Şimdi de ahirete imanı anlamaya çalışacağız inşallah.

Eğer birini, bir şeyi Allah'tan daha çok seversek bu durumda onu Allah'a şirk koşmuş oluruz. Birinin sözü bizim için Allah'tan önce gelirse, onu Allah'a şirk koşmuş, Allah'a tercih etmiş oluruz. Böyle bir durumda Allah bizi mü'min olarak kabul etmez. Allah bununla ilgili ayeti kerimede; "**insanlardan öylesi var ki; Allah'ı sever gibi başkalarını severler. Oysaki mü'minlerin Allah'a olan muhabbetleri çok şiddetlidir**"[2] buyurur.

[1] Nisa /136
[2] Bakara /165

Bu ayetten neyi anlamamız gerekir?

Allah'ı her şeyden, herkesten çok sevmezsek mü'min olamayacağımızı anlamamız gerekir. Bunu Allah söylüyor.

Meleklere iman sohbetinde anlatmıştık; melekler saf nurdandı. Meleke ise; güç ve kuvvet demekti. Nurani güç ve kuvvet, insandaki nurani, manevi güç ve kuvvet demekti. Meleklere iman etmenin zıttı olarak meleklerin şirki de İblis ve şeytandı; yani nasıl ki meleki güç, nurani güç varsa aynı şekilde şeytani güç de vardır. İnsan tercihini kendisi yapar. Eğer meleklere iman ederse manevi gücü, nurani gücü alır ve manen güçlü olur. Yok, eğer gerçekten iman etmemişse onda şeytani güçler kuvvet bulur ve onun şeytani tarafı güçlenir. Bu durumda o kişi meleklere iman etmemiştir; çünkü onda şeytanın halleri tecelli etmiştir.

Kitaplara şirkte ise Allah'ın kitabına başka kitapları şirk koşarız. Allah'ın kelamından başka neyi en öne alır, kimin kelamını, hangi kelamı, hangi kitabı Kur'an'ın önüne koyarsak o da Kur'an'a şirk olur. Herhangi bir sözü Allah'ın sözünden daha çok seviyorsak o, Allah'ın sözüne şirktir. Hangi konuda olursa olsun; "bu konuda Allah ne buyurmuş" denmiyor, "falanca âlim ne söylemiş, falanca kitapta ne yazmış" deniyorsa o âlim, Allah'a şirk koşulmuştur. Onun sözü de Kur'an'a, Allah'ın kelamına şirk koşulmuş olur.

Bu yüzden herkesin, imanına şirki karıştırıp karıştırmadığına bakması lazım. Allah ayeti kerimede; "**insanlardan öylesi var ki imanına şirki karıştırmadan iman etmez**"[3] buyurur. Yani Allah'a meleklerine, kitaplarına, resullerine, ahirete bütünüyle iman etmez, mutlaka şirki karıştırır. İçine şirk karışmış bir iman, iman değildir, iman olmaktan çıkmıştır. Nasıl ki bir damla idrar bir tas suya düştüğünde o su bozulup haram oluyorsa gönül iman ile dolu

[3] Yusuf /106

olmuş olsa bile şirk oraya düştüğünde o imanı bozar. O artık şirk karışmış bir iman olur ve Allah da o imanı kabul etmez.

Resullere iman ederken onlara neyi şirk koşarız, resullere imanda hangi şirkin tehlikesi vardır?

Allah, resulleri önümüze ayetlerini okuyup açıklasın, bize bilmediklerimizi öğretsin, nefsimizi tezkiye etsin, hikmeti öğretsin, kitabı öğretsin, talim etsin, bir de bize örnek olsunlar diye gönderir. Onlar Allah'ın ayetlerine iman eder sonra onu insanlara öğretir ve halleri, imanlarıyla da insanlara örnek olurlar. Eğer Allah'ın resulüne tabi olunmaz, onlar örnek alınmazsa bu durumda insan kendine başka bir örnek bulur. Böylelikle de kim kendine kimi örnek almışsa onu da Allah'ın resulüne, resullerine şirk koşmuş olur.

Eğer biri hayatı yaşarken; "ben de peygamberim gibi olmak, onun kazandığını kazanmak, peygamberler gibi olmak istiyorum" demiyorsa birilerini kendine örnek alır. Onun kendisine örnek aldığı kişi bir sanatçı, bir futbolcu, bir zengin ya da kötü yoldaki biri veya herhangi biri de olabilir. Kim olursa olsun o örnek aldığı kişi onun kendi peygamberine koştuğu şirkidir. Dolayısıyla onun peygamberi de Allah'ın resulü değil tabi olduğu, örnek aldığı o kişidir. Böylelikle de peygambere imanda örnek aldığı o kişiyi peygamberine şirk koşmuş olur.

Allah; "onlar aslında kimseyi, bir şeyi şirk koşmuyorlar. Aslında onlar kendi nefislerini (hevalarını) Allah'a şirk koşuyorlar (ilah ediniyorlar)"[4] buyurur. Bütün bunların kaynağı insanın kendi nefsinin; "ben biliyorum, ben Allah'tan daha çok biliyorum" demesidir.

[4] Câsiye /23

Ahirete imanı Allah emreder. Ahirete imanın şirki de dünyadır. Eğer ahireti dünyaya tercih etmez, ahireti dünyadan daha çok sevmezsek dünyayı ahirete şirk koşmuş oluruz. Tercih ettiğimiz dünyaysa bu durum da ahirete iman ederken imanımıza şirki karıştırmış oluruz ki bu, ahirete iman olmaz. Ahiretin mutlaka dünyanın önünde olması, mutlaka ahireti tercih etmemiz gerekir. Onun için Allah ayeti kerimede; "**insanlardan öylesi var ki; 'rabbim bana dünyada ver' der. Böylelerinin ahiretten nasibi yoktur"**[5] buyurur.

Peki, ahiretten kimin nasibi vardır?

"Ya rabbi bana dünyada ve ahirette güzellik ver"[6] diyenlerin nasibi vardır. Dünyadaki güzellik, Allah ile güzel olmaktır. Dünyada güzel olan ahirette de güzel olur. Bu güzelliğin devamında elbette ki maddi, zahiri nimetler de vardır.

Ahireti anlatırken öncelikle kıyameti, kıyamet yerini, hesabı anlamaya çalışacağız. Allah Kıyamet gününü, hesabı nasıl anlatır önce onu, sonrasında ise cenneti, cehennemi ve oradaki halleri hep beraber anlamaya çalışacağız inşallah.

Allah Kıyamet gününü anlatırken; "**Allah o gün ayetlerimizden yüz çevirmiş olanlarla konuşmayacak, Allah o gün onların yüzüne bakmayacak, Kıyamet günü Allah onları temize çıkarmayacak, o gün hiç kimse kimsenin günahını yüklenemez"** buyurur. "**Bir tek küfür de öncülük yapanlar kendisine uyanların günahlarını da yüklenir**" buyurur.

Kıyamet ilgili ayetleri okurken Allah'ın o günü nasıl anlattığını hep beraber göreceğiz.

[5] Bakara /200
[6] Bakara /201

Allah başka ayetlerde; "**o gün onları kör olarak haşr ederiz**." "**O gün onları yüz üstü kör ve dilsiz olarak haşr ederiz**." "**Kıyamet günü cehennemi kâfirlere arz ederiz"** buyurur. **"O gün huzura herkes önderiyle beraber gelir**. **Allah toplu halde onları huzura alır**. **O gün toplu halde huzura alır sonra o gün huzura herkes tek başına gelir"** buyurur. **"O gün mizanı kurarız adaletle hüküm verilir." "O gün hak yoldan sırat-el mustekimden saptıranlara yangın azabı vardır." "O gün kıyamet yerindekilere nida edilir**. **Allah'ın resullerine ne cevap verdiniz, denir." "O gün orda davalaşacaksınız, birbirinizle hesaplaşacaksınız, hesabınız görülecek." "O gün onlar pişman olacaklar"** buyurur.

Bunlar kıyamet yerindeki insanın halleridir. Allah'ın, kıyamet yerinde kullarına muamelesidir. Bunu anlayabilmek için ahiretten dünyaya bakmak gerekir. Bu, hayatı yaşarken de böyledir. Eğer ahiretten, kıyamet yerinden dünyaya bakmaz, dünyadan ahirete bakarsak orası bize hayal gibi gelir; ama gönlümüzü kıyamet yerinde, hesap yerinde, ahirette tutarsak dünyaya baktığımız da buranın bir imtihan yeri olduğunu, dünyanın ahiretin tarlası olduğunu bu nedenle kazanmamız gerektiğini anlar ve buna iman ederiz. İmanımız yakin bir iman olur, tadarak oluşan bir iman olur. Onun için hep beraber gönlümüzü Allah'ın ayetlerine açalım. Hep beraber Allah her neyi söylemişse kendimizi bir an için orda, Allah'ın anlattıkları içinde görmeye, tatmaya çalışalım.

Allah Kıyamet Suresi'nde; "**Kıyamet gününe, kendini kınayan nefse (kendini levm eden nefse) and olsun! İnsan kendisini yeniden diriltmeyeceğimizi, o çürümüş kemiklerinin bir araya gelmeyeceğini, onları toplamayacağımızı, onu diriltmeyeceğimizi zannediyor. Hayır, onun parmak uçlarını da bir araya getirir, eski haline döndürürüz. İnsan önündekini, hakikati, kıyameti yalanlamak ister. Sana kıyametin ne zaman olduğunu soruyorlar. O gün geldiği zaman göz dehşet içinde**

kalır. **Ay tutulur, Güneş ve Ay bir araya getirilir. O gün insan; 'kaçacak yer neresidir' der. Hayır, sığınılacak yer yoktur. O gün sığınılacak, karar kılınacak, durulacak yer; ancak rabbinin huzurudur. O gün insan gelmiş, geçmiş bütün yaptıklarından haberdar edilir (her neyi yapmışsa hepsinden haberdar edilir). Doğrusu insan kendi nefsine karşı şahittir, yaptıklarını, nasıl yaşadığını bilir. Bütün mazeretlerini ortaya atsa, hepsini bir bir saysa ortaya dökse de o kendi kendisine şahittir**"[7] buyurur.

Şimdi de Allah'ın Kıyamet gününü anlattığı diğer ayetleri okuyalım.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İzâ zulziletil ardu zilzâlehâ: "O gün yer şiddetli bir sarsıntıyla sarsılır." **Ve ahracetil ardu eskâlehâ:** "Yer içindekini dışarıya atar (ölüleri dışarıya atar)." **Ve kâlel insânu mâ lehâ:** "İnsan der ki: Ne oluyor bu yere?" **Yevme izin tuhaddisu ahbârahâ:** "O gün yer, üzerinde olan bütün haberleri anlatır." Yer konuşup kim nerde, dünyanın neresinde ne yapmışsa onu anlatacak. **Bi enne rabbeke evhâ lehâ**: "Çünkü rabbin yere vahyetmiştir." Allah yere; "kim, nerde, ne yapmışsa konuş, anlat" demiştir. Orda ki yer, taş, toprak, ağaç da onu anlatır.

Yevme izin yasdurun nâsu eştâten: "O gün insanlar dağınık gruplar halinde dirilerek döner." İnsanlar neden döndürülür? **Li yurav a'mâlehum:** "Amelleri kendilerine gösterilsin diye." **Fe men ya'mel miskâle zerratin hayran yerah:** "Kim zerre (miskali zerre) kadar bir hayır işlemişse onu görecek." **Ve men ya'mel miskâle**

[7] Kıyame /1-15

zerratin şerran yerah:[8] "Ve kim de zerre kadar şer işlemişse onu görecek." Allah onu ona gösterecek. Zerre; gözle görülemeyecek kadar küçük parçacık demektir. İnsan o gün hayır olsun, şer olsun onu mutlaka görür, buyurdu.

Yevme yefirrul mer'u min ahîh: "Kişi o gün kardeşinden kaçar." **Ve ummihî ve ebîh:** "(Kişi) Anasından, babasından (kaçar)." **Ve sâhıbetihî ve benî:** "Hanımından (eşinden), oğullarından (çocuklarından kaçar)." **Li kullimriin minhum yevme izin:** "O gün herkesin kendisine yetecek kadar derdi, işi vardır." **Şe'nun yugnîh:** "Herkesin büyük bir meşguliyeti vardır." Herkesin, kendisini meşgul edecek meşguliyeti, işi vardır. Onun için kimse ne kardeşine, ne anasına, ne babasına, ne eşine, ne çocuklarına dönüp bakabilir, herkes birbirinden kaçar; çünkü o gün herkesin derdi kendisine yeterdir.

Vucûhun yevme izin musfirah: "O gün (bazı) yüzler vardır pırıl pırıl parıldar." **Dâhıketun mustebşirah:** "Yüzü güleçtir, tebessüm halindedir (sevinçlidir)." **Ve vucûhun yevme izin aleyhâ gaberah:** "O gün (bazı) yüzler de vardır kararmıştır, toz toprak bürümüştür." **Terhekuhâ katerah:** "Karanlık onun yüzünü kaplamıştır." **Ulâike humul keferatul fecerah:**[9] "İşte onlar kâfirlerle facirlerdir."

Allah kıyametteki ilk anı anlatır. **Fekeyfe tettekun**: "Siz kendinizi nasıl koruyacaksınız?" **İn kefertum:** "Eğer siz küfretmişseniz." İnkâr etmiş, hakikati örtmüşseniz kendinizi Allah'ın gazabından nasıl koruyacaksınız? **Yevmen yec'alul vildâne şîbâ:**[10] "Çocuklar o gün ak saçlı ihtiyarlar gibi olacak." Çocukları bir anda ak saçlı ihtiyarlar haline getirecek o günde kendinizi nasıl koruyacaksınız!

[8] Zilzal /1-8
[9] Abese /34-42
[10] Müzemmil /17

Fe zâlike yevme izin yevmun asîr:[11] "İşte o gün çok şiddetli, çok zorlu bir gündür." Evet, hepimizi böyle bir gün bekliyor. **Kulûbun yevme izin vâcifeh:**[12] "O gün kalpler yerinden fırlar." Fırlayacakmış gibi olur. Korkudan, heyecandan, Allah'ın haşyetinden fırlayacakmış gibi olur.

Yevme teşakkakul ardu anhum sirââ: "O gün yer yarılır, onlar da süratle çıkarlar." **Zâlike haşrun aleynâ yesîr**:[13] "Bu, bizim için kolay bir toplamadır." **Vucûhun yevme izin hâşia:**[14] "O gün bir takım yüzler zillete düşmüştür (zelil olmuştur)." **Vucûhun yevme izin nâıme:**[15] "O gün yüzler de vardır mutludur." Nimetin müjdesiyle mutludur.

El ehillâu yevme izin ba'duhum li ba'dîn aduvv: "Dostlardan bazıları o gün birbirlerinin düşmanıdır." Dünyadayken birbirlerine dost olanlar o gün birbirlerinin düşmanlarıdır. **İllâl muttakîn:**[16] "Muttakiler müstesna." Muttakilerle dost olanlar, dostluğu muttakilerle yapmış olanlar müstesna geriye kalan bütün dostlar birbirinin düşmanıdır; çünkü onlar takva sahibi değilse, dostları takva sahibi değilse; yani Allah'a karşı sorumluluğa iman etmemiş, sorumluluğu yerine getirmemiş, sorumluluğu hatırlatmamış, birbirlerini Allah'a karşı sorumluluğa davet etmemiş ve birbirlerine bu konuda yardım etmemişlerse birbirlerinin düşmanıdır. Bu yüzden muttakiler hariç gerisi bütün dostlar birbirinin düşmanıdır.

Fe izâ nufiha fîs sûr: "Sûr'a üfürüldüğü vakit." **Fe lâ ensâbe beynehum yevme izin:** "O gün aralarında nesep bağı (akrabalık bağı, kan bağı) kopmuştur." O gün onların arasında akrabalık

[11] Muddesir /9
[12] Naziat /8
[13] Kaf /44
[14] Gaşiye /2
[15] Gaşiye /8
[16] Zuhruf /67

yoktur ve onlar artık akraba değildir. Allah o günde akrabalığın bittiğini söylüyor. Akrabalığın bittiği gibi kişi bir de anasından, babasından, eşinden, çocuğundan, kardeşinden kaçar. O gün herkes kendinden sorumludur, kendi hesabını kendisi verir ve herkes kendini Allah'ın azabından, gazabından kurtarmaya çalışır. Herkes o gün kendini kurtarma derdindedir. **Ve lâ yetesâelûn:**[17] "Kimse kimseyi sormaz." Senin durumun, halin nedir, diye kimse kimseyi sormaz; çünkü kimsenin böyle bir hali kalmamıştır. Kimse kendini düşünmekten, kendi derdine düşmekten dolayı kimseyi soramaz.

Böyle bir an mutlaka gelecek. Evet, Allah; o gün durum bundan ibarettir, durum böyledir, diye bize haber veriyor.

Allah bunu neden haber verir?

"Hazırlığını yap, tedbirini al" diyor da ondan. **Yevme lâ yugnî mevlen an mevlen şey'a**: "O gün dostun dosta hiçbir faydası olmaz." **Ve lâ hum yunsarûn:**[18] "Onlara yardım olunmaz." Birbirlerine yardım edemezler.

Yevme izin yeveddullezîne keferû ve asavur resûle: "O gün peygamberi inkâr etmiş olanlar (peygambere asi olmuş olanlar) şöyle temenni ederler." **Lev tusevvâ bihimul ard:** "Derler ki: Keşke yerle bir olsaydık." Keşke toprak olsaydık, keşke yerin dibinden çıkmasaydık. **Ve lâ yektumûnallâhe hadîsâ:**[19] "Keşke Allah'ın göndermiş olduğu, o hak kelamı (hak sözü) gizlemeseydik." Ona unutulmuş, anlamamış muamelesi yapmasaydık.

Vel veznu yevme izinil hakk: "O gün mizan haktır." Amellerin tartılması haktır. **Fe men sekulet mevâzînuhu fe ulâike**

[17] Mu'minun /101
[18] Duhan /41
[19] Nisa /42

humul muflihûn:[20] "Kimin tartısı ağır gelirse o kurtuluşa (felaha, saadete) erer."

Ve yevme nahşuruhum cemîa: "O gün herkesi (bütün insanları) bir araya toplayacağız." **Summe nekûlu lillezîne eşrakû mekânekum entum ve şurakâukum:** "Sonra o şirk koşanlara diyeceğiz ki: Nerde bana o şirk koştuklarınız?" Bana tercih ettikleriniz nerde, nerde o benden daha çok sevdikleriniz, o sevgisini istediğiniz, 'benden razı olsun' deyip bana şirk koştuklarınız, nerde o sözünü benim sözümün, kitabını benim kitabımın önüne geçirdikleriniz, nerde sizin bana şirk koştuklarınız! **Fe zeyyelnâ beynehum:** "Onların aralarını açmışız." Birbirlerinden ayırmışız. **Ve kâle şurakâuhum mâ kuntum iyyânâ ta'budûn:**[21] "Allah'a şirk koştukları diyecekler ki: Siz bize âbd olmadınız (bize tapmadınız). Sizin bize taptığınızdan bizim haberimiz yoktu."

Yani "bizim sözümüzü, Allah'ın sözünün önüne koymuşsunuz, bizi ilah edinmiş, bize âbd olmuşsunuz; ama bizim bundan haberimiz yoktu. Onun için sizin bizi Allah'a ortak koşmanızı reddediyor, kabul etmiyoruz" diyecekler.

Yevme ned'û kulle unâsin bi imâmihim: "O gün bütün insanları imamlarıyla (önderleriyle) beraber huzura çağıracağız." Bütün insanların bir imamı, bir önderi vardır. Kim, kendine kimi örnek almış, kime uymuşsa o kişi onun imamıdır. Bütün insanları imamlarıyla beraber çağırıp davet edeceğiz. **Fe men ûtiye kitâbehû bi yemînihî fe ulâike yakraûne kitâbehum:** "Kimin kitabı sağından verilirse onlar kitaplarını okuyacaklar." **Ve lâ yuzlemûne fetîlâ:**[22] "Onlara en ufak bir şekilde zulmedilmeyecek, haksızlık edilmeyecek."

[20] Araf /8
[21] Yunus /28
[22] İsra /71

Yevme yed'ûkum: "O gün sizi davet edecek." **Fe testecîbûne bi hamdihî:** "Ona hamd ederek onun davetine icabet edeceksiniz." O gün gelmeden hamd edin. O gün geldiğinde, Allah sizi davet ettiğinde, ona hamd ederek davetine icabet edeceksiniz. **Ve tezunnûne in lebistum illâ kalîlâ:**[23] "Şöyle zannedeceksiniz ki; dünyada çok az kalmışsınız."

Yevme izin yettebiûned dâiye lâ ivece lehu: "O gün orada yanlış yapmayan davetçiye tabi olurlar." **Ve haşeatil asvâtu lir rahmân:** "Rahman'ın haşyetinden dolayı sesler kesilmiştir." O gün hiç kimse konuşamaz. **Fe lâ tesmeu illâ hemsâ:**[24] "Orda sadece nefes sesleri işitilir." Orda sadece insanların aldığı nefesin, soluğun sesi işitilir. Başka da bir ses işitilmez.

Evet, Rahman'ın heybetinden, haşyetinden dolayı sesler kesilmiştir. **Yevme izin lâ tenfauş şefâa:** "O gün hiç kimsenin şefaati fayda vermez." Kimse kimseye şefaat edemez. **İllâ men ezine lehur rahmânu ve radıye lehu kavlâ:**[25] "Ancak Rahman'ın izin verdikleri müstesna, sözünü sevdiği kimseler müstesna."

Rahman'ın izin verdikleri kimlerdir?

Âlemlere rahmet olanlar, Allah'ın rahmetini, Rahman ve Rahim ismini üzerinde göstermiş olanlardır. Evet, Ve radıye lehu kavla: "Bir de Allah'ın sözünden razı olduğu kimseler." Allah'ın razı olduğu söz hangi sözdür? -Tabi ki; la ilahe illallah sözüdür. La ilahe illallah deyip Allah'a, hiçbir şeyi şirk koşmamaya, Allah'a teslim olmaya, Allah'ı sevmeye, Allah'tan haşyet duymaya, Allah'a âbd olmaya davet edenlerin sözünü Allah sever ve onların orda şefaatleri vardır, Allah onlara izin verir. Onun dışında ise hiç kimse konuşamaz, buyurdu.

[23] İsra /52
[24] Taha /108
[25] Taha /109

Allah izni kime verdiğini de beyan eder; **Ashâbul cenneti yevme izin hayrun mustekarra:** "Kıyamet yerinde (o dehşet yerinde) Allah'ın cennet ehlini yerleştirdiği yer hayırlı bir yerdir." **Ve ahsenu makîlâ:**[26] "(Bir de orda istirahat etmeleri için onları yerleştirdiği yer) Güzeldir, en güzel yerdir." Allah demek ki Kıyamet yerinde cennet ehlini orda özel, güzel bir yere istirahat etmeleri için yerleştiriyormuş.

Ve yevme teşakkakus semâu bil gamâmi ve nuzzilel melâiketu tenzîlâ: "O gün gökyüzündeki bulutlar yarılacak ve melekler indikçe inecek." **El mulku yevme izinil hakku lir rahmân**: "O gün mülk Rahman'ındır (rahman olan Allah'ındır)." **Ve kâne yevmen alâl kâfirîne asîr:** "O gün kâfirler için çok zor ve çetin olacaktır. **Ve yevme yeadduz zâlimu alâ yedeyhi yekûl:** "O gün zalimler ellerini ısırıp diyecekler ki." **Ya leytenîttehaztu mear resûli sebîlâ:**[27] "Ne olurdu keşke ben de Allah'ın resulüyle beraber bir yol tutsaydım." Yolu Allah'ın resulüyle beraber gitseydim derler ve ellerini ısırırlar.

Yâ veyletâ leytenî lem ettehız fulânen halîlâ: "Yazık bana, keşke falancayı dost edinmeseydim."

Lekad edallenî: "(Der ki:) Beni saptırdı (nefsim, şeytan beni saptırdı)." Allah'ın resulüyle beraber bir yol tutmadığım için şeytan beni saptırdı. **Aniz zikri ba'de iz câenî:** "Bana zikir (Kur'an) geldikten sonra (beni saptırdı)." **Ve kâneş şeytânu lil insâni hazûlâ:**[28] "Şüphesiz şeytan insanı yapayalnız ve yardımsız bırakandır."

Yevme te'tî kullu nefsin tucâdilu an nefsihâ: "Herkes huzura gelip kendi nefsi için mücadele edecek." Kendini

[26] Furkan /24
[27] Furkan /25-27
[28] Furkan /28-29

kurtarmak için mücadele edecek, kendini savunacak, Allah onlara kendini savunma hakkı verecek, onlar da kendini kurtarmak için mücadele edip kendilerini savunacak. **Ve tuveffâ kullu nefsin mâ amile:** "Kim her neyi yapmışsa amelinin karşılığını tamamen (tamam olarak) öder." **Ve hum lâ yuzlemûn:**[29] "Onlar hiçbir şekilde zulme uğramaz." Onlara haksızlık yapılmaz, o gün onlara ne mal ne de oğullar fayda verir.

Evet, Allah; **Fel yevme lâ yemliku ba'dukum li ba'dın nef'an ve lâ darrâ:** "işte bugün birbirinize fayda ve zarar verme gücüne malik değilsiniz (sahip değilsiniz)." **Ve nekûlu lillezîne zalemû zûkû azâben nârilletî kuntum bihâ tukezzibûn:** "O gün zulmedenlere tadın o yalanlamakta olduğunuz cehennemin ateş azabını diyeceğiz"[30] buyurur.

Allah "inkâr edenler" değil "yalanlamakta olan" dedi; yani biri cehennemin var olduğunu bildiği halde gerekeni yapmıyor, kendini cehennemden korumuyorsa o kişi, cehennemi yalanlamıştır.

Yevme tukallebu vucûhuhum fîn nâri yekûlûn: "O gün onlar (Kıyamet günü, kıyamet yerinde) yüzleri ateşe çevrildikleri zaman diyecekler ki." **Yâ leytenâ ata'nâllâh:** "Ne olurdu, keşke Allah'a itaat etseydik." **Ve ata'nâr resûlâ:**[31] "Keşke resule itaat etseydik (diyecekler)."

Yevme terâl mu'minîne vel mu'minâti yes'â nûruhum beyne eydîhim ve bi eymânihim: "O gün erkek ve kadın mü'minleri, nurları önlerinde ve sağlarında koşarken (yürürken) göreceksin." Mü'minlerin önlerinden ve sağlarından nurları vardır. **Buşrâkumul yevme cennâtun tecrî min tahtihâl enhâru**

[29] Nahl /111
[30] Sebe /42
[31] Ahzab /66

hâlidîne fîhâ: "Onlara 'bugün sizin için müjdeniz, orada ebedi olarak altlarından ırmaklar akan cennetlerdir' denilir." **Zâlike huvel fevzul azîm:** "İşte en büyük saadet budur." **Yevme yekûlul munâfikûne vel munâfikâtu lillezîne âmenûnzurûnâ naktebis min nûrikum:** "O gün erkek ve kadın münafıklar, o nurları önlerinden ve sağlarından giden mü'min kadın ve erkeklere diyecekler ki; bizi bekleyin biz de sizin nurunuzdan istifade edelim." **Kîlerciû verâekum fel temisû nûrâ**: "Onlara denir ki; siz geldiğiniz yere dönün, nuru orda arayın." Nur kazanmak dünyadayken mümkündür, burada (Kıyamet günü) ise iş işten geçmiştir. **Fe duribe beynehum bi sûrin lehu bâbun**: "Aralarına hemen kapısı olan bir sur çekilir." **Bâtınuhu fîhir rahmetu ve zâhiruhu min kıbelihil azâb:**[32] "Onun iç tarafı rahmettir, dış tarafında da azap vardır." Mü'minler o surun rahmet tarafında münafıklar da azap tarafında kalır.

Onlar mü'minlerle beraber yaşamış; ama münafık olmuşlardır. Allah'ın ayetlerine gerektiği gibi iman etmemiş, Allah'a ve resulüne itaat etmemiş, Allah'ın resulüne tabi olmamış, kendi akıllarının, nefislerinin, şeytanın peşinden gitmiş, Allah'ın vahyine iman etmemiş, işlerine geleni kabul etmiş, gelmeyeni kabul etmemişler, onun için de münafık olmuşlardır.

Yunâdûnehum: "(O münafıklar, mü'minlere) Nida ederler." Onlara seslenip derler ki: **E lem nekun meakum:** "Biz de sizinle beraber değil miydik?" **Kâlû belâ:** "(O mü'minler) Diyecekler ki: Evet." Siz de bizimle beraberdiniz, beraber yaşadık. **Ve lâkinnekum fetentum enfusekum:** "Ama siz kendi kendinizi, kendi nefsinizi fitneye düşürdünüz." Kendi kendinize hile yapıp kendi kendinizi kandırdınız. Allah'ı kandıracağınızı zannederek kendinizi fitneye düşürdünüz. **Ve terabbastum**: "Ve sonucu gözettiniz." Bakalım ne olacak dediniz, emin olmadınız, Allah'a

[32] Hadid /12-13

güvenmediniz. **Vertebtum:** "Şüphe ettiniz." Şüphelenip acaba dediniz. **Ve garratkumul emâniyyu:** "Siz kendi kendinize temennilerde bulundunuz." O vehimleriniz sizin dileklerinizdir ve dilekleriniz sizi aldattı. **Hattâ câe emrullâh:** "Allah'ın emri gelinceye kadar." Siz böyle kendi kendinizi kandırmaya devam ettiniz. Şüpheye, vesveseye devam ettiniz. **Ve garrakum billâhil garûr:**[33] "O sizi aldatan (şeytan) sizi Allah'a karşı bile aldattı." Sizi zanla aldattı ve siz Allah hakkın da bile su-i zanda bulundunuz.

Onun için imanda vesvese olmaz, şüphe olmaz, acaba denmez. Ya iman edersin ya da etmezsin, ortada durursan münafık olup kendi kendini kandırmış olursun. İşine geleni kabul eder, gelmeyeni kabul etmezsen münafık olursun.

Yevme izin tu'radûne: "O gün arz olunursunuz." **Lâ tahfâ minkum hâfiye**: "Hiçbir haliniz gizli kalmaz." Evet, Allah'a Allah'ın huzuruna arz olunursunuz ve hiçbir haliniz gizli kalmaz; yani içinizde, dışınızda yaptığınız, yapmadığınız, düşündüğünüz her ne varsa ortaya dökülür. **Fe emmâ men ûtiye kitâbehu bi yemînihî fe yekûl hâumukraû kitâbiyeh:** "Kitabı sağ elinden verilen der ki: Alın kitabımı okuyun, bakın." Artık nasıl bir sevinçle seviniyorsa kitabını başkalarına da göstermek ister. **İnnî zanentu ennî mulâkın hısâbiyeh:** "Ben zaten hesabıma kavuşacağımı (rabbimin benim hesabımı göreceğini) biliyordum." Hayatımı, kitabımı sağımdan alabilmeme göre yaşadım. **Fe huve fî îşetin râdıyeh:** "Artık o razı olunan bir hayat içindedir." Allah onu razı edecek. **Fî cennetin âliyeh:**[34] "O yüce cennetlerdedir."

Len tenfeakum erhâmukum ve lâ evlâdukum: "O gün yakın akrabalarınız, evlatlarınız size hiçbir fayda vermez." **Yevmel kıyâmeti yefsılu beynekum:** "Allah Kıyamet günü sizin aranızı ayıracak, sizi birbirinizden ayıracaktır." Akrabalarınızın,

[33] Hadid /14
[34] Hakka /18-22

evlatlarınızın sizinle olan yakınlığını kesecek, aranızı ayıracaktır. **Vallâhu bi mâ ta'melûne basîr:**[35] "Allah sizin yaptıklarınızı görmektedir."

Kulillâhu yuhyîkum summe yumîtukum summe yecmeukum ilâ yevmil kıyâmeh: "De ki onlara: Allah sizi diriltiyor sonra sizi öldürecek sonra Kıyamet günü sizi diriltecek." **Lâ raybe fîhi ve lâkinne ekseran nâsi lâ ya'lemûn:**[36] "Onda hiçbir şekilde şüphe yoktur (Allah sizi mutlaka diriltecek); ama insanların çoğu bunu bilmiyor." Bunu anlamamış, kavramamış, hayatı yaşarken o gün için yaşamıyor, o gün için tedbirini almıyor, hesabını yapmıyor.

Ve lillâhi mulkus semâvâti vel ard: "Göklerin ve yerin mülkü Allah'a aittir, Allah'ındır." **Ve yevme tekûmus sâatu yevme izin yahserul mubtılûn:** "O gün (Kıyamet günü) o bozguncular hüsrana uğrayacak." **Ve terâ kulle ummetin câsiye:** "O gün bütün ümmetleri (bütün kavimleri) diz üstü çökmüş göreceksin." Herkes diz üstü çökmüştür. **Kullu ummetin tud'â ilâ kitâbihâ:** "Bütün ümmetler kendi kitabına çağrılacak." Yahudiler Tevrat'a, Hristiyanlar İncil'e, diğer kitap ehli ise kendi kitabına davet edilecek. "Her birinin kitabı açılacak ve onlara; 'gelin bakalım, kitabınıza ne kadar uymuşsunuz' denilecek ve onlar kitaplarının ölçüsüne vurulacak." **El yevme tuczevne mâ kuntum ta'melûn:**[37] "O gün her ne amel işlemişseniz onun karşılığı (kitabınıza göre) size verilecek." Onun için; "amel kitabı buradadır. Amellerimizi Allah'ın kitabına, hesabına göre ortaya koyarsak hesabımız bellidir, hesabımızı anlarız" diyoruz.

Hâzâ kitâbunâ yentıku aleykum bil hakk: "İşte, bu bizim kitabımız Allah size karşı hakkı söylüyor." Evet, o gün bizim

[35] Mumtehine /3
[36] Casiye /26
[37] Casiye /27-28

kitabımız size karşı hakkı söyleyecek. "Kazanıp kazanmadığınızı benim kitabım söyleyecek" dedi Allah. **İnnâ kunnâ nestensihu mâ kuntum ta'melûn:**[38] "Muhakkak ki biz sizin yapmakta olduğunuzu yazıyorduk."

Ve kîlel yevme nensâkum kemâ: "Onlara diyeceğiz ki: Bugün (Kıyamet günü) biz sizi unutacağız." Niye size unutulmuş muamelesi yapıp sizi zebanilere teslim edeceğiz? **Nesîtum likâe yevmikum hâzâ:** "Çünkü siz bu güne kavuşacağınızı unuttunuz." Hesap gününe kavuşacağınızı, hesabınızın görüleceğini unutup hesap yokmuş gibi davrandığınız için biz de bugün sizi unutacağız. **Ve me'vâkumun nâr:** "Ve sizin varacağınız yer ateştir (cehennemdir)." **Ve mâ lekum min nâsırîn:**[39] "Ve size yardım edecek hiç kimse de yoktur." Neden? -Çünkü siz bizi, bizim hesap günümüzü, sizi hesaba çekeceğimiz günü unuttunuz.

Zâlikum bi ennekumuttehaztum âyâtillâhi huzuva: "Çünkü siz Allah'ın ayetlerini ciddiye almadınız (Allah'ın ayetlerini), alaya aldınız." Alay ettiniz. **Ve garratkumul hayâtud dunyâ:** "Dünya hayatı sizi aldattı." Dünya hayatının peşine takıldınız. Dünyada zevki sefa sürmeye, rahat etmeye çalıştınız, hesabı, ahireti unuttunuz. **Fel yevme lâ yuhracûne minhâ:** "Bugün artık ateşten çıkarılmayacaksınız." Ateşten çıkmak yok. **Ve lâ hum yusta'tebûn:**[40] "Sizden özür de kabul edilmeyecek." İstediğiniz kadar tövbe edip özür dileyin kabul edilmeyecek; çünkü ayetlerimi alaya alıp ciddiye almadınız, hafife aldınız.

Vetlu aleyhim nebeellezî âteynâhu âyâtinâ: "Onlara o ayetlerimizi verdiğimiz kimsenin haberini oku." **Fenseleha minhâ:** "(Onlara ayetlerimizi vermiştik) Onlar ayetlerimizden sıyrılıp çıktı." Yani hiç yokmuş gibi, ayetleri almamış, dinlememiş gibi

[38] Casiye /29
[39] Casiye /34
[40] Casiye /35

sıyrılıp çıktı. **Fe etbeahuş şeytân:** "Şeytan onu peşine taktı." O, şeytanın peşine takıldı. **Fe kâne minel gâvîn:**[41] "Böylece haddini aşanlardan oldu." Demek ki biri, Allah'ın ayetlerinden sıyrılıp çıkınca şeytanın peşine takılıyor, böylece haddini aşanlardan oluyormuş.

Evet, ayet devam ediyor; **Ve lev şi'nâ le rafa'nâhu bihâ:** "Eğer o isteseydi Allah onu o ayetlerle (ref eder, yüceltir) yükseltirdi." **Ve lâkinnehû ahlede ilâl ard:** "Ama o, arza saplandı." Toprağa saplandı, toprağın peşinden, dünyanın peşinden gitti. **Vettebea hevâhu:** "Onlar nefislerinin heva ve heveslerine uydular." Böyle birinin misali neye benzer; **Fe meseluhu ke meselil kelb:** "O kimsenin misali köpeğe benzer." **İn tahmil aleyhi yelhes:** "Onun üzerine varsan; (senin bu yaptığın yanlıştır, sen Allah'tan yüz cevirmişsin, dünyanın peşine takılmışsın dersen ağzında akan salyayla beraber) nefes nefese sana doğru hırlar." **Ev tetrukhu yelhes:** "Ona bir şey söylemesen de yine bunu yapar." Yani ona bir şey anlatsan da anlatmasan da, onu davet etsen de etmesen de o, köpek gibi yine dişini gösterip sana hırlar. **Zâlike meselul kavmillezîne kezzebû bi âyâtinâ:** "İşte ayetlerimizi yalanlayan bir kavmin sonu budur."

Allah'ın ayetlerini yalanlayan, yalan sayanların sonu böyledir. Onlar dilini çıkarıp bir köpek gibi solur. Bunlar ayetleri inkâr etmez; ama ciddiye de almaz, dünyaya takılıp dünya hayatının peşinden koşar. **Faksusil kasasa leallehum yetefekkerûn**:[42] "Sen kıssayı kendilerine anlat. Belki düşünür, tefekkür ederler." Belki tefekkür edip anlar ve köpek olmaktan kurtulurlar, dedi.

Sâe meselenil kavmullezîne kezzebû bi âyatinâ: "Ayetlerimizi yalan sayan kavmin hali ne kötüdür." **Ve enfusehum**

[41] A'raf /175
[42] A'raf /176

kânû yazlimûn: "Onlar kendi kendilerine (kendi nefislerine) zulmetmektedirler." **Men yehdillâhu fe huvel muhtedî:** "Allah kimi hidayete erdirirse (kim Allah'ın hidayeti, Allah'ın vahyiyle hidayete ererse) hidayeti bulan odur." **Ve men yudlil:** "Kim de (Allah'ın hidayetinden yüz çevirirse) delalette kalır." Allah onu delalette bırakır; çünkü o kişi Allah'ı dinlememiştir. **Fe ulâike humul hâsirûn:**[43] "İşte hüsrana uğrayanlar onlardır."

Ve lekad zere'nâ li cehenneme kesîran minel cinni vel ins: "Gerçek şu ki (hakikat şudur ki); biz insanların ve cinlerin çoğunu cehennem talibi olarak çoğalttık (çoğalmalarına müsaade ettik)." **Lehum kulûbun:** "Onların kalpleri vardır." **Lâ yefkahûne bihâ:** "O kalpleriyle anlamazlar." **Ve lehum a'yunun lâ yubsırûne bihâ**: "Onların gözleri vardır, o gözleriyle görmezler." Manevi olarak bakmazlar. **Ve lehum âzânun lâ yesmeûne bihâ:** "Onların kulakları vardır, onunla işitmezler." Evet, manevi olarak dinleyip anlamaya çalışmazlar. **Ulâike kel en'âm:** "İşte onlar (hayvanlar) davarlar gibidir." **Bel hum edallu:** "Hatta onlardan daha şaşkındır, daha delalettedirler." **Ulâike humul gâfilûn:**[44] "İşte gafil olanlar onlardır."

Ayet devam ediyor; **Ve lillâhil esmâul husnâ:** "En güzel isimler Allah'ındır." Bütün güzellikler Allah'a aittir. **Fed'uhu bihâ:** "Ona o isimlerle dua edin." O isimleri davet edin. Allah o isimlerle size dua etsin, o isimlerle size muamele etsin, siz de o isimlerle insanlığa, varlığa muamele edin, o isimlerle isimlenin, Allah'ın güzelliği sizde tecelli etsin. Fed uhu biha: "Artık onunla amel edin, siz de Allah'ın isimleriyle davet edin, Allah'ın isimleriyle Allah'a dua edin, Allah'ı davet edin, Allah'ın isimleriyle mahlûkatı davet edin." **Ve zerûllezîne yulhıdûne fî esmâihî:** "Allah'ın isimlerinde sapmış olanları bırakın." Allah'ı bilmeyenleri, tanımayanları

[43] A'raf /177-178
[44] A'raf /179

Allah'a kendine göre başka isim vermiş olanları bırakın, onları terk edin, onlardan uzak durun. **Se yuczevne mâ kânû ya'melûn:**[45] "Allah onları o yaptıklarından dolayı cezalandıracaktır." Allah'ın isimlerinde aşırı gittikleri için, Allah'ın isimlerinden saptıkları için Allah onları cezalandıracak.

Ve mimmen halâknâ ummetun: "Sizden (sizin içinizden) yarattığımız bir ümmet vardır ki." Bir cemaat, bir topluluk vardır ki. **Yehdûne bil hakk:** "Onlar, hakka hidayet ederler." Neyle hidayet ederler? -Allah ayetin başında; "en güzel isimler Allah'ındır" buyurmuştu ya işte onlar da Allah'ın isimleriyle hakka davet eder, hakka hidayet ederler. **Ve bihî ya'dilûn:** "Onunla adalet ederler." Onunla hakkı teslim ederler, herkesin hakkını herkese teslim ederler." **Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ se nestedricuhum min haysu lâ ya'lemûn**:[46] "Ayetlerimizi yalan sayan (yalanlayan) kimseleri hiç bilmedikleri bir yerden helaka peyderpey yaklaştıracağız." Onlar helak olurken bunun farkına bile varmazlar, buyurdu.

Allah Kıyamet gününe kadar İblise izin vermiştir, İblis de insanın peşindedir. Eğer insanı kendine benzetir, ona secde ettirmez, Allaha isyan ettirir, itiraz ettirirse; kazanacağını zanneder; çünkü sözü öyle almıştı, bu yüzden bu kadar hararetle çalışır; yani kendi kurtuluşunu insanın kaybetmesinde bulur. "Eğer insan kaybederse ben Allah'ın huzurunda haklı duruma gelmiş olurum, o zaman da rabbim beni affeder" diye umut eder; çünkü sözünü kendince ispatlamış olur.

Ve izâ huyyîtum bi tahıyyeti: "Size bir selam verildiği zaman." **Fe hayyû bi ahsene minhâ**: "Ondan daha güzeliyle onu selamlayın." Siz de daha güzeliyle karşılık verin. **Ev ruddûhâ:** "Ya da aynı ile mukabele edin." Aynen iade edin. **İnnallâhe kâne alâ**

[45] A'raf /180
[46] A'raf /181-182

kulli şey'in hasîbâ:[47] "Muhakkak ki Allah her şeyin hesabını sorandır." Yani biri sana bir iyilikte bulunduğunda, sen daha güzelini yap, bir selam verdiğinde, sen daha güzeliyle selam ver, en azından aynısı ile mukabele et; çünkü "Allah bunun hesabını soracak" buyurdu. Yani bu; insanın insana karşı yaptığı nankörlüğün hesabı çok ağır demektir.

Allâhu lâ ilâhe illâ hu: "Allah odur ki; kendisinden başka ilah olmayandır." İlah Allah'tır. **Le yecmeannekum ilâ yevmil kıyâmeti lâ raybe fîh:** "Andolsun ki (O) sizi, hakkında hiçbir şüphe olmayan kıyamet gününde bir araya toplayacaktır." Birbirinize sadece selam vermiş olsanız bile o selamlaştığınız kimselerle beraber hepinizi toplayıp, hesabınızı görecek. **Ve men asdeku minallâhi hadîsâ:**[48] "Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir!"

Kul li men mâ fîs semâvâti vel ard: "De ki: Göklerde ve yerlerde her ne varsa kimindir?" **Kul lillâh:** "Allah'ındır de." **Ketebe alâ nefsihir rahmeh:** "Allah rahmeti zatına yazmıştır." Allah, kullarına rahmetiyle muamele edeceğini zatına yazmıştır. **Le yecmeannekum ilâ yevmil kıyâmeti lâ raybe fîh:** "Andolsun ki (O) sizi, hakkında hiçbir şüphe olmayan kıyamet gününde bir araya toplayacaktır." **Ellezîne hasirû enfusehum:** "O kimseler ki kendi nefsini hüsrana uğratmışlar." **Fe hum lâ yu'minûn:**[49] "Onlar iman etmezler." Demek ki iman etmeyenler kendi nefislerini hüsrana uğratmıştır.

İn kullu men fîs semâvâti vel ard: "O gün göklerde ve yerde kim varsa." **İllâ âtir rahmâni abdâ**: "Sadece Rahman'a âbd olarak huzura gelir." Herkes kulluğu kabul etmiş, o anda artık kul olmuştur. **Lekad ahsâhum ve addehum addâ:** "Allah her şeyi (hepsini) bir bir saymış, bir bir tespit etmiştir." **Ve kulluhum âtîhi**

[47] Nisa /86
[48] Nisa /87
[49] En'am /12

yevmel kıyâmeti ferdâ:[50] "Kıyamet günü onların hepsi (her biri, tek tek) ferd olarak tek başına huzura gelecek." Her bir kul, her bir âbd Allah'ın huzuruna tek başına gelecek.

Kul innemâ unzirukum bil vahy: "De ki: Ben sizi Allah'ın vahyiyle uyarıyorum." **Ve lâ yesmeus summud duâe izâ mâ yunzerûn:** "O sağırlar ne kadar uyarılsalar da daveti işitmez." **Ve le in messethum nefhatun min azâbi rabbik:** "And olsun ki onlara rablerinden bir azap dokunsa." Rabbinin azabından bir anlık azap onlara dokunsa. **Le yekûlunne yâ veylenâ innâ kunnâ zâlimîn:**[51] "Derler ki: Yazıklar olsun bize! Biz gerçekten kendimize zulmetmişiz." Biz zalimlermişiz, derler.

Ve nedaul mevâzînel kısta li yevmil kıyâmeh: "Kıyamet günü terazileri adalet için koyacağız." **Fe lâ tuzlemu nefsun şey'â:** "Hiç kimseye en ufak bir şekilde zulmedilmez." **Ve in kâne miskâle habbetin min hardalin eteynâ bihâ:** "Eğer yapılan amel hardal tanesi ağırlığında da olsa onu mutlaka getirir, o mizana koyarız." **Ve kefâ binâ hâsibîn:**[52] "Hesaba çekici olarak biz yeteriz." Allah, hesaba kendisinin çekeceğini söylüyor.

Bu ayette hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir; **İnneke meyyitun:** "Muhakkak ki sen öleceksin." **Ve innehum meyyitûn:** "Onlar da ölecek." **Summe innekum yevmel kıyâmeti inde rabbikum tahtasımûn:**[53] "Sonra Kıyamet günü Allah'ın huzurunda birbirinizle davalaşacaksınız." Birbirinizden davacı olacak, hesaplaşacaksınız.

Fe men azlemu mimmen kezzebe alâllâh: "Allah'a iftira edenden daha zalim kim vardır!" Allah'a iftira edip ayet dışında herhangi bir şeyi Allah'a isnat edenden daha zalim kim vardır! **Ve**

[50] Meryem /93-95
[51] Enbiya /45-46
[52] Enbiya /47
[53] Zumer /30-31

kezzebe bis sıdkı iz câehu: "Hem de Allah'ın hak olarak (doğru olarak) gönderdiği ayetleri ona geldikten sonra yalan sayandan (daha zalim kim vardır)!" **E leyse fî cehenneme mesven lil kâfirîn:**[54] "Cehennemde kâfirlere yer mi yok?"

Vellezî câe bis sıdkı ve saddeka bihî: "Doğruyu getiren ve onu tasdik eden yok mu?" Doğruyu tasdik edip doğruyu taşıyan kimse yok mu; yani Allah'ın vahyine iman edip Allah'ın vahyini taşıyan kimseler yok mu? **Ulâike humul muttakûn:** "İşte muttakiler onlardır." **Lehum mâ yeşâûne inde rabbihim:** "Onlara rablerinin katında her ne isterlerse vardır." **Zâlike cezâul muhsinîn:**[55] "İşte bu güzel olanların (güzel yapanların) mükâfatıdır."

Li yukeffirallâhu anhum esveellezî amilû: "Onların daha önce işledikleri o kötü yanlışlarını (günahlarını) Allah inkâr edip üstünü örtecek." Onlara hiç işlememişler gibi muamele edecek. **Ve yecziyehum ecrahum bi ahsenillezî kânû ya'melûn:**[56] "Onlara yaptıkları amellerin karşılığı olarak en güzelini verecek." Yani Allah onların en güzel kıldığı namazları hangi namazsa bütün namazlarını da öyle kabul edecek. Onların amellerinin en güzeliyle onlara muamele edip onları mükâfatlandıracak.

E leysallâhu bi kâfin abdehu: "Allah kuluna kâfi değil midir!" **Ve yuhavvifûneke billezîne min dûnihî:** "(Allah kuluna kâfi olduğu halde) Onlar seni Allah'tan başka şeylerle korkutmaya çalışıyorlar." **Ve men yudlilillâhu fe mâ lehu min hâd:** "Allah kimi delalette bırakırsa ona bir hidayetçi bulamazsın." Kimse onu hidayete erdiremez. **Ve men yehdillâhu fe mâ lehu min mudıllin:** "Allah kime de hidayet verirse kimse onu delalete düşüremez." Allah'ın hidayeti; Allah'ın hitabı, Allah'ın vahyidir, Kur'an'dır. **E**

[54] Zumer /32
[55] Zumer /33-34
[56] Zumer /35

leysallâhu bi azîzin zîntikâm:[57] "Allah azizdir; bütün güç, bütün şeref ona aittir ve Allah intikam sahibidir; muntekimdir."

Eğer biri Allah'a şirk koşmuşsa Allah onun şirkini başına geçirir. Kendi nefsini Allah'a şirk koşmuşsa Allah onu rezil rüsva eder, onun hiçbir şey olmadığını ona tattırır. Allah ayetin devamında; **"onlara gökleri, yeri kim yarattı? diye sorsan muhakkak ki; 'Allah' derler. De ki: 'Gösterin bana sizin Allah'tan başka taptığınız, âbd olduğunuz şeyleri eğer Allah bana bir zarar vermeyi dilerse o zararı benden kim kaldırabilir ya da Allah bana bir rahmetle muamele ederse o rahmeti tutacak kimse var mıdır?' De ki: Allah bana yeter. Tevekkül edenler, Allah'a tevekkül etsin"**[58] buyurur.

Kul yâ eyyuhân nâsu kad câekumul hakku min rabbikum: "De ki: Ey insanlar, size Rabbinizden gerçek (Kur'an) gelmiştir." **Fe men ihtedâ fe innemâ yehtedî li nefsih:** "Kim Allah'ın vahyini (ayetlerini) dinlerse kendi nefsi için hidayete ermiştir." **Ve men dalle fe innemâ yadıllu aleyhâ:** "Ve kim de ters tarafa giderse (yoldan saparsa) kendi aleyhinde delalete düşmüştür (sapmıştır)." **Ve mâ ene aleykum bi vekîl:**[59] "Ben sizin üzerinize bir vekil değilim (de)."

Ve men yehdillâhu fe huvel muhted: "Allah kime hidayet vermişse (kim Allah'ın hidayetiyle, vahyiyle, peygamberiyle hidayete ermişse) o hidayet üzeredir." **Ve men yudlil fe len tecide lehum evliyâe min dûnihî**: "Allah kimi de delalette bırakırsa (kim Allah'ın hidayetiyle hidayete ermezse) delalette kalır. (Allah kimi delalete bırakırsa) Ona yardım edecek dostlar bulamazsın." Kimse ona yardım da edemez. **Ve nahşuruhum yevmel kıyâmeti alâ vucûhihim:** "Biz Kıyamet günü onu yüz üstü haşrederiz." Alâ

[57] Zumer /36-37
[58] Zumer /38
[59] Yunus /108

vucûhihim: Yüz üstü; yani ayakta duramayacak, yılan gibi yüz üstü sürünecek; çünkü o, Allah'ın hidayetiyle hidayete ermemiştir. **Umyen ve bukmen ve summâ:** "Hem de kör, dilsiz ve sağır olarak."

Kör olarak haşredilmesinin sebebi; Allah'ın vahyine karşı, afaktaki vahiylere karşı kör olmasından dolayıdır. Dilsiz olmasının sebebi; hakikati ikrar etmeyip söylemediği içindir. Bu nedenle ne görmeye ne de konuşmaya layıktır. Allah'ın ayetini sağır olarak dinler, bu nedenle işitmez, anlamak istemez. Ayetlere karşı sağır davranmıştır, onun için işitmeye layık değildir. Yürümeye de layık değildir; çünkü Allah yolunda yürümemiştir, bu nedenle de Kıyamet günü yüz üstü sürünür.

Me'vâhum cehennem: "Onların gideceği yer de cehennemdir." **Kullemâ habet zidnâhum saîrâ:**[60] "Onların ateşinin alevi ne zaman azalsa onu artırırız."

Zâlike cezâuhum bi ennehum keferû bi âyâtinâ: "Bu cezanın sebebi onların bizim ayetlerimizi inkâr etmiş olmalarıdır." **Ve kâlû e izâ kunnâ izâmen ve rufâten**: "Biz bir yığın kemik olduktan sonra (toz haline geldikten sonra) mı dirileceğiz (hesaba çekileceğiz)." **E innâ le meb'ûsûne halkan cedîdâ:**[61] "Allah bizi yeniden yaratacak (ve bizi hesaba çekecek) öyle mi, demelerinden dolayıdır."

Ve cealnâhum eimmeten yed'ûne ilân nâr: "Biz onları (Firavun'u, Firavun gibilerini, şeytanlaşmış olanları) ateşin öncüleri kıldık." Ateşin öncüleri, ateşin imamları kıldık, ateşe davet eden imamlar kıldık. Demek ki ateşe davet eden imamlar

[60] İsra /97
[61] İsra /98

da varmış. **Ve yevmel kıyâmeti lâ yunsarûn:**[62] "Kıyamet günü onlara yardım edilmeyecek."

Ve etba'nâhum fî hâzihid dunyâ la'neten: "Bu dünya hayatında onlara lanet vardır." Allah onları lanetlemiştir. Allah'ın onları lanetlemesinin sebebi nedir? -Ateşe, cehenneme, Allah'tan başka bir şeye davet ettikleri için lanetlenmişlerdir. Allah bu yüzden onlar hakkında; dünya hayatında onları lanetlemişiz, arkalarına laneti takmışız, onların arkalarından gidenlere de lanet olsun, buyurur. **Ve yevmel kıyâmeti hum minel makbûhîn:**[63] "Kıyamet gününde de onlar çok iğrençtirler (çok tiksindiricidirler)." Allah onlar için; "Kıyamet günü onlar iğrenç ve tiksindiricidir" dediyse acaba onlar nasıl bir hal alırlar! Dünyadayken onların peşinden gidenler, imamlarının nasıl bir halde olduğunu görünce acaba nasıl bir hal alırlar!

Bu ayet Hz. Âdem'le Havva Annemize bir de İblise gelen bir hitaptır. Allah bu ayeti düşmanımızın kim olduğunu bilelim diye bize anlatır. **Kâlehbitâ minhâ cemîan ba'dukum li ba'dın aduvv:** "(İblise) Oradan inin, (dünyaya inin) hem de birbirinize düşman olarak inin dedi." **Fe immâ ye'tiyennekum minnî huden**: "Benden size bir hidayetçi geldiğinde." Hidayete ermiş, hidayete davet eden hidayetçi geldiğinde. **Fe menittebea hudâ:** "Kim benim hidayetçime uyarsa." **Fe lâ yadıllu ve lâ yeşkâ**:[64] "Artık o; yoldan çıkmaz (sapmaz, şaki olmaz)."

Ve men a'rada an zikrî: "Kim de benim zikrimden (ayetlerimden, Allah demekten) yüz çevirirse." **Fe inne lehu maîşeten danken**: "Ona da dar bir geçimlilik vardır." Onun dünya

[62] Kasas /41
[63] Kasas / 42
[64] Taha /123

hayatındaki geçimliliği daralır. **Ve nahşuruhu yevmel kıyâmeti a'mâ:**[65] "Kıyamet günü de onu kör olarak haşr ederiz."

Kâle rabbi lime haşertenî a'mâ: "Diyecek ki: Rabbim neden beni kör olarak haşrettin." **Ve kad kuntu basîrâ:** "Ben daha önce (dünyadayken) görüyordum." Gözlerim vardı. Neden bugün beni kör olarak haşrettin? **Kâle kezâlike etetke âyâtunâ:** "Dedi ki: Size ayetlerimiz geldiğinde." **Fe nesîtehâ:** "Siz onu unuttunuz." Ayetlerimi unutup anlamamış gibi yaptınız. **Ve kezâlikel yevme tunsâ:**[66] "Bugün de siz (bizim ayetlerimizi nasıl unuttuysanız) öyle unutulacaksınız."

Allah bunu kimler için söyledi?

Hidayetçisine tabi olmayanlar, Allah'ın zikrinden yüz çevirenler için söyledi. Zikir; "Allah Allah" demektir, Allah'ın vahyi ve ayetleri demektir. Kim Allah'ın hidayetçisine tabi olmaz, zikrinden yüz çevirir, Allah'ın ayetlerine karşı kör ve sağır davranır, onları unutursa Kıyamet günü Allah onu kör olarak haşreder ve ona unutulmuş muamelesi yapar. Allah öyle buyurdu.

Ve kezâlike neczî: "İşte biz onları böyle cezalandırırız." **Men esrafe ve lem yu'min bi âyâti rabbihî:** "Kim israf ederse (kim haddini aşar, hayatını boşa harcarsa) ve rabbinin ayetlerine iman etmezse." **Ve le azâbul âhırati eşeddu ve ebkâ:**[67] "Ahiretteki azap daha şiddetli ve bakidir (ebedidir)."

Allah, insanları kendi yolundan saptırıp başka yollara çekenlerin halini anlatır; **Sâniye ıtfihî li yudılle an sebîlillâh:** "Allah yolundan saptırmak için dilini eğer, büker, güzel konuşmaya çalışır." Böyleleri bunu, Allah yolundan saptırmak için yapar. **Lehu fid dunyâ hızyun:** "Böyle yapanlar için dünyada bir rezillik vardır."

[65] Taha /124
[66] Taha /125-126
[67] Taha /127

Ve nuzîkuhu yevmel kıyâmeti azâbel harîk:[68] "Kıyamet günü de ona yangın azabını tattıracağız." Yangın iki türlüdür; biri iç yangını diğeri de dış yangınıdır; yani biri cehennem azabıdır, öteki de içerdeki azap, içerdeki yangındır.

Ve kâle innemâttehaztum min dûnillâhi evsânen: "(Hz. İbrahim kendi kavmine) Dedi ki: Siz Allah'ı bırakıp putlara mı tapıyorsunuz (putları mı ilah ediniyorsunuz)? **Meveddete beynikum fîl hayâtid dunyâ:** "Bu sizin aranızda, dünya hayatında bir sevgi olsun diye mi (böyle yapıyorsunuz)?" Yani birbirinizi sevmek için mi birbirinizi destekliyorsunuz? Biri puta tapınca öteki de puta tapan arkadaşı onu sevsin diye onun yolundan gidip, onun gibi söyler. Siz bunun için mi böyle yapıyorsunuz, dedi Allah. Hz İbrahim dedi ki; **Summe yevmel kıyâmeti yekfuru ba'dukum bi ba'd**: "Sonra Kıyamet günü birbirinizi inkâr edeceksiniz." Birbirinizden yüz çevirecek, birbirinize karşı kâfir olacak, birbirinizin düşmanı olacaksınız. **Ve yel'anu ba'dukum ba'da:** "Ve Kıyamet günü birbirinize lanet edeceksiniz." Birbirinize uyduğunuz için.

Onların birbirlerine uymalarının sebebi nedir?

"Ben onun yolundayım, onun olduğu yere tabi olmuşum, onun gittiği yere, gittiği cemaate gidiyorum o da beni sevsin" diye düşünmeleridir. Veya düşünceleri ne olursa olsun insanların sevgisini kazanmak için birbirlerine uyarlar. Oysaki Allah; "bunu böyle yapınca Kıyamet günü birbirinizi inkâr edecek, birbirinize lanet edeceksiniz" dedi. Devamında ise; **Ve me'vâkumun nâr:** "Varacağınız yer de ateştir." **Ve mâ lekum min nâsırîn:**[69] "Ve hiç kimse de size yardım edemez" buyurdu.

[68] Hacc /9
[69] Ankebut /25

Ve cealnâ minhum eimmeten yehdûne bi emrinâ: "Onları emrimizle hidayete erdiren imamlar kıldık." Neden? **Lemmâ saberû:** "Sabrettiklerinden dolayı." Onları, sabırlı kul olmalarından dolayı emrimizle hidayete erdiren imamlar kıldık. **Ve kânû bi âyâtinâ yûkınûn:**[70] "(Onlar ayetlerimize iman etmekle beraber) Ayetlerimize karşı kesinkes (hakkal yakin) bir şekilde inanıyorlardı." Yani emindiler, ikna olmuşlardı. Kendi nefislerini ikna etmişlerdi, Allah'ın ayetlerine nefisleriyle teslim olmuşlardı.

İman gönül işidir. Bir de iman etmekle beraber sabrettiklerinden ve ayetlere karşı yakin sahibi olduklarından dolayı onları emrimizle hidayete erdiren imamlar, hidayetçiler, resuller kıldık" buyurdu.

İnne rabbeke huve yafsilu beynehum yevmel kıyâmeti fîmâ kânû fîhi yahtelifûn:[71] "Kıyamet günü onların o ihtilaf ettiği şeyler konusunda Allah mutlaka hükmünü verecek (aralarını ayıracak)." Allah onları hidayetçi kılmıştır ve onlar Allah'ın izniyle davet ederler, bu durumda insanlar onlara itiraz ederse Allah Kıyamet günü o itiraz edenlerin aralarını ayırıp onlar hakkındaki hükmünü verir, buyurdu.

Ve kulle insânin elzemnâhu tâirahu fî unukıh: "Biz her insanın boynuna amel defterini (onun yaşadıklarını, peşinden koştuğunu, amelini) asmışız (astık)." **Ve nuhricu lehu yevmel kıyâmeti kitâba:** "(O boynundakini) Kıyamet günü bir kitap olarak önüne koyacağız." **Yelkâhu menşûrâ:** "(O kendi kitabına) Açılmış olarak kavuşacak." **Ikra' kitâbe:** "Ona kitabını oku denir." **Kefâ bi nefsikel yevme aleyke hasîbâ:**[72] "Bugün hesap sorucu olarak sen kendine yetersin." Sen kendi nefsine hesap sorucu olarak yetersin, denir.

---

[70] Secde /24
[71] Secde /25
[72] İsra /13-14

Menihtedâ fe innemâ yehtedî li nefsih: "Kim hidayete ererse kendisi için hidayete erer." **Ve men dalle fe innemâ yadıllu aleyhâ**: "Kim de delalete düşerse, (delalet yoluna giderse) o da kendi aleyhine delalete gitmiştir (sapmıştır)." **Ve lâ teziru vâziratun vizra uhrâ**: "Hiç kimse bir başkasının günahını yüklenemez." **Ve mâ kunnâ muazzibîn:** "O gün hiç kimseye azap etmeyiz." Ne zamana kadar? **Hattâ neb'ase resûlâ:**[73] "Onlara resulluk yapan gelene kadar." Hiç kimseye azap etmeyiz.

Bu hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir; **Kezâlike nakussu aleyke min enbâi mâ kad sebaka ve kad âteynâke min ledunnâ zikrâ:** "Sana geçmişin haberlerinden bir kısmını böylece anlatıyoruz ve muhakkak ki sana kendi tarafımızdan bir zikir verdik (ayetlerimizi) verdik." **Men a'rada anhu:** "Kim ondan yüz çevirirse." **Fe innehu yahmilu yevmel kıyâmeti vizrâ**: "O gün Kıyamet günü ağır bir vebal yükünü sırtlanmış, yüklenmiş olur." Tabi ki inkâr edince cezasını çekecek. **Hâlidîne fîh:** "O orada (cehennemde) ebedi olarak kalacak." **Ve sâe lehum yevmel kıyâmeti hımlâ**: "Kıyamet günü onlar için ne kötü bir yüktür." **Yevme yunfehu fîs sûr:** "O gün Sûr'a üfürülür." **Ve nahşurul mucrimîne yevme izin zurkâ:**[74] "O gün o (günahkârları) mücrimleri gözleri morarmış, kıpkırmızı olmuş olarak toplayacağız."

Yetehâfetûne beynehum: "Onlar kendi aralarında gizli gizli görüşecek, konuşacaklar." **İn lebistum illâ aşrâ:** "(Diyecekler ki:) Biz dünyada on gün kaldık." Dünya hayatı bize on gün gibi geldi. **Nahnu a'lemu bimâ yekûlûn:** "Biz onların ne konuştuğunu biliyoruz." **İz yekûlu emseluhum tarîkah:** "O zaman onlara yol gösteren (onların yol göstericileri) diyecek ki." **İn lebistum illâ**

[73] İsra /15
[74] Taha /99-102

yevmâ:[75] "(Dünyada) Sadece bir gün kaldınız." Dünya hayatı bir gündür.

Yevme izin yettebiûned dâıye lâ ivece lehu: "O gün orada dosdoğru iş yapan (hakikate davet eden) davetçiye tabi olurlar." **Ve haşeatil asvâtu lir rahmân:** "(O kıyamet günü) Rahman'ın haşyetinden sesler kesilmiş olur." **Fe lâ tesmeu illâ hemsâ**: "Sadece nefes sesi gelir." İnsanlar nefes nefese kalır. **Yevme izin lâ tenfauş şefâa**: "O gün kimseden şefaat kabul edilmez." Kimsenin şefaati fayda vermez. **İllâ men ezine lehur rahmânu ve radıye lehu kavlâ:**[76] "Rahman'ın izin verdikleri ve razı oldukları müstesna."

Li yahmilû evzârahum kâmileten yevmel kıyâmeh: "(O gün) Kıyamet günü herkes kendi günahını tamamen yüklenir." **Ve min evzârillezîne yudıllûnehum bi gayri ilm:** "Ve ilimleri olmadığı halde saptırdığı kişilerin de günahlarını yüklenir." Yani biri, herhangi birilerini ilmi olmadığı halde konuşup kendine davet etmiş, onlara "doğru böyledir, hak böyledir" demişse bu durumda kendi günahını tamamen yüklendiği gibi ilmi olmadan saptırdığı bu kişilerin günahlarını da onları saptırdığı kadarıyla o gün kendi üstüne yüklenir. **E lâ sâe mâ yezirûn:**[77] "Dikkat edin bu (yüklenilen şey) ne kötü şeydir." Yani başkasının günahını yüklenme kendi günahınla gel, bilmiyorsan bari konuşma. İlmin olmadan niye konuştun, başkasının günaha girmesine niye vesile oldun! Böyle yaptığın için onun günahını yükleneceksin ve bu yüklendiğin şey ne kötü bir yüktür, dedi Allah.

İlâ fir'avne ve melâih: "Firavun'un ehli ve ileri gelenleri." **Fettebeû emre fir'avn:** "Firavun'un emrine tabi oldular." Firavun'a uydular. **Ve mâ emru fir'avne bi reşîd**: "Aslında

[75] Taha /103-104
[76] Taha /108-109
[77] Nahl /25

Firavun'un emri akla uygun bir şey değildi." Akıllıca bir şey değildi ve onlar da bunu biliyordu. **Yakdumu kavmehu yevmel kıyâmeh:** "Kıyamet günü o kavminin önüne geçecek." **Fe evredehumun nâr:** "Onları ateşe götürecek." **Ve bi'sel virdul mevrûd:**[78] "Vardıkları yer ne kötü yerdir." Yani birileri insanın önüne düşüp bir de insanı ateşe doğru götürüyormuş. Evet, ateşe götürenlerden uzak durmak, onlara uymamak gerekir.

Yâ eyyuhâllezîne âmenûttekûllâh: "Ey iman edenler! Allah'a karşı takva sahibi olun." **Vebtegû ileyhil vesîleh:** "Allah'a yaklaşmaya, yakın olmaya vesile arayın." **Ve câhidû fî sebîlih:** "Onun yolunda cihad edin." Allah'a yakın olmak için mücadele edin, çabanızı, gayretinizi sarf edin. **Leallekum tuflihûn:**[79] "Böyle yaparsanız felaha erersiniz."

İnnellezîne keferû: "O küfredenler." Kâfirler. **Lev enne lehum mâ fîl ardı cemîa**: "Yeryüzündekilerin hepsi onların olmuş olsa." **Ve mislehu meahu:** "Onunla beraber bir o kadar daha olsa." **Li yeftedû bihî:** "Bunları fidye olarak verseler." **Min azâbi yevmil kıyâmeh:** "Kıyamet gününün azabından kurtulmak için." **Mâ tukubbile minhum:** "Onlardan bu kabul edilmez." **Ve lehum azâbun elîm:**[80] "Onlar için elim bir azap vardır." Yani biri kâfir olmuş, müşrik olmuşsa bütün dünyayı ve bir o kadarını da Allah yolunda sarf etmiş olsa bile ondan kabul edilmez; çünkü Allah, imansız bir ameli kabul etmez.

İnnellezîne yektumûne mâ enzelallâhu minel kitâb: "Kim Allah'ın indirmiş olduğu kitaptan bir şeyi ketmederse (gizlerse)." **Ve yeşterûne bihî semenen kalîla:** "Ve onu az bir menfaat karşılığında satarsa." Yani Allah'ın indirmiş olduğu kitaptan herhangi bir şekilde bir şeyi gizler, bunu bir menfaat karşılığında

[78] Hud /97-98
[79] Maide /35
[80] Maide /36

satarsa mesela; muska yapıp satarsa. **Ulâike mâ ye'kulûne fî butûnihim illen nâr:** "Onların o karınlarına doldurdukları (yedikleri) şey ateşten başka bir şey değildir." Onlar midelerine, karınlarına ateş dolduruyorlar. **Ve lâ yukellimuhumullâhu yevmel kıyâmeh:** "(Allah) Kıyamet günü onlarla konuşmaz (konuşmayacak)." **Ve lâ yuzekkîhim**: "Allah onları temizlemeyecek." Temize çıkarmayacak, onları savunmayacak, mağfiret etmeyecek. **Ve lehum azâbun elîm:**[81] "Onlar için elim bir azap vardır."

Ulâikellezîneşteravud dalâlete bil hudâ: "İşte hidayete karşılık delaleti satın alanlar bunlardır." Hidayeti de bilirler; ama hidayeti verip delaleti satın alırlar. **Vel azâbe bil magfireh**: "Bunlar mağfirete karşı azabı (delaleti) satın alanlardır." **Fe mâ asberehum alen nâr:**[82] "Bunlar ateşe karşı (ne dayanıklı) ne de sabırlıdır." Demek ki böyle yapanlar Allah'ın azabına, gazabına dayanacağını düşündüğü için böyle yapıyormuş. Çünkü Allah bunlar için; ne dayanıklı ne de sabırlıdırlar, dedi.

Zâlike bi ennellâhe nezzelel kitâbe bil hakk: "Allah, kitabı hak ile indirmiştir." **Ve innellezînahtelefû fîl kitâbi le fî şikâkin baîd:**[83] "Muhakkak ki bu kitabın içindekilerden ihtilafa düşenler haktan uzak derin bir ayrılık içindedir." Kitapta ihtilaf, ayrılık yoktur, kitapta hak vardır. Eğer biri bir başkasına; "sen şöyle söylüyorsan ben de böyle söylüyorum" deyip ihtilaf ediyorsa ikisinden biri yalan söylüyor demektir; çünkü Allah; bu kitapta ihtilaf yoktur, buyurdu.

Leysel birre en tuvellû vucûhekum kıbelel maşrıkı vel magrıb: "Sizin yüzünüzü doğuya ya da batıya çevirmeniz iyilik değildir." **Ve lâkinnel birre:** "İyilik odur ki." **Men âmene billâh:**

[81] Bakara /174
[82] Bakara /175
[83] Bakara /176

"Kim Allah'a iman eder." **Vel yevmil âhır:** "Ahiret gününe (iman eder)." **Vel melâikeh:** "Meleklere (iman eder)." **Vel kitâb:** "Kitaplara (iman eder)." **Ven nebiyyîn:** "Peygamberlere (iman eder)." **Ve âtel mâle alâ hubbihî zevil kurbâ vel yetâmâ:** "Ve sevdiği halde sevdiği maldan (Allah'ı sevdiği için) onun yolunda verirse (iyilik odur)."

Bunlar malını kime verir?

Vel mesâkîne vebnes sebîli ves sâilîne ve fîr rıkâb: "İsteyenlere, yolda kalmışlara, miskinlere, boyunduruk altında olanlara (hürriyetini kaybedenlere malı verirler)." **Ve ekâmes salâte ve âtez zekât:** "Namazı ikame ederler ve zekâtı verirler." **Vel mûfûne bi ahdihim izâ âhed:** "Ahitleştiklerinde (söz verdiklerinde) sözlerini yerine getirirler." **Ves sâbirîn:** "Sabrederler." **Fîl be'sâi ved darrâi ve hînel be's**: "Savaşta, en şiddetli anda, hastalık anında (sabredenler)." **Ulâikellezîne sadakû:** "İşte sadık olanlar (doğru olanlar, iyi olanlar) bunlardır." **Ve ulâike humul muttekûn**:[84] "Muttakiler de bunlardır."

İnnellezîne yeşterûne bi ahdillâh: "O; Allah'ın ahdini (va'dini, ayetlerini az bir menfaate) satanlar." **Ve eymânihim semenen kalîla:** "(Allah'ın ahdini) Yeminlerini az bir pahaya satanlar." Allah'a verdiği sözü, kulluk sözünü, vahyi taşıma sözünü az bir pahaya satmış olanlar. **Ulâike lâ halaka lehum fîl âhırah:** "Onlar için ahirette bir nasip yoktur." **Ve lâ yukellimuhumullâh:** "Allah onlarla konuşmayacak." **Ve lâ yenzuru ileyhim yevmel kıyâmeh:** "Kıyamet günü Allah onlara bakmayacak." **Ve lâ yuzekkîhim:** "Onları temize çıkarmayacak, (savunmayacak)." **Ve lehum azâbun elîm:**[85] "Onlar için elim bir azap vardır." Çünkü onlar Allah'ın ayetlerinden sapmış, Allah'ın ayetlerini yok saymış,

[84] Bakara /177
[85] Ali İmran /77

bildiği halde Allah'ın ayetlerinden sırf menfaat elde etmek için ayetleri kullanmıştır.

Evet, ayet devam ediyor; **Ve inne minhum le ferîkan yelvûne elsinetehum bil kitâb**: "Onlardan bir kısmı vardır ki (o ehli kitaptan, ilim sahiplerinden bir kısım vardır ki) dillerini eğer, bükerler." Neden dillerini eğip bükerler? **Li tahsebûhu minel kitâb:** "Okuduklarını kitaptan zannedesiniz diye." Yani söyledikleri Allah'ın ayetiymiş gibi sanılsın diye dillerini eğer, bükerler. Oysaki okudukları Allah'ın kitabı değildir. **Ve mâ huve minel kitâb:** "Hâlbuki o, bu kitaptan değildir." Ama Allah'ın kitabından sanılsın diye sanki ayet okuyormuş gibi onu okur dillerini eğip bükerler. **Ve yekûlûne huve min indillâh**: "(Hatta) Derler ki: Bu, Allah katındandır." Allah böyle söylemiştir; yani Allah'ın ayetidir demeseler de Allah katındandır, derler. **Ve mâ huve min indillâh:** "Hâlbuki o, Allah katından değildir." Allah öyle söylememiştir, onların söylediği sözler Allah'ın hükmü değildir. **Ve yekûlûne alâllâhil kezib:** "Allah namına yalan söylerler." Allah'a iftirada bulunurlar. **Ve hum ya'lemûn**:[86] "Hem de bildikleri halde, bile bile."

Ben mü'minim, Müslümanım diyen yüz binlerce kişi bu konumdadır. İlmi olmadığı halde konuşur; "Allah böyle istemiş, şu haramdır, şu helaldir" deyip hüküm vererek; "Allah böyle söylemiş" der. Hâlbuki Allah; "ben öyle söylemedim o, benim katımdan değildir. O kişi benim katımdan sanasınız diye dilini eğip büküyor, bana iftira atıyor ve benim adıma yalan konuşuyor. Hem de okuduğunun ayet olmadığını bildiği halde; 'Allah böyle söylemiş, Allah böyle istiyor, Allah'ın emri böyledir, şu helaldir, şu haramdır, bu hükmü Allah vermiş' diyor. Bunlar benim adıma yalan söyleyip, bana iftira atıyorlar" buyurur.

[86] Ali İmran /78

Ve in câdelûke fe kulillâhu a'lemu bimâ ta'melûn: "Eğer onlar seninle mücadele ederlerse onlara; 'Allah sizin yaptığınız şeyleri en iyi bilendir' de." **Allâhu yahkumu beynekum yevmel kıyâmeti fîmâ kuntum fîhi tahtelifûn:**[87] "Allah Kıyamet günü o ihtilaf ettiğiniz (birbirinize muhalefet ettiğiniz) şeyler hakkında aranızda mutlaka hükmünü verecektir." Yani kim doğru, kim yanlış söylemişse Allah hükmünü verecektir.

Men kâne yercû likâallâh: "Kim Allah'a kavuşmayı arzu ederse (arzu ediyorsa)." **Fe inne ecelallâhi le âti:** "Muhakkak ki Allah'ın (ona kavuşmak için) tayin ettiği o ecel vakti mutlaka gelecektir." **Ve huves semîul alîm:**[88] "O semi' ve âlimdir (her şeyi işiten ve her şeyi bilendir)."

Ve men câhede fe innemâ yucâhidu li nefsih: "Ve kim cihad ederse (Allah'ın rızasını, dostluğunu, ebedi hayatını kazanmak için Allah yolunda cihad eder, mücadele ederse) o kendisi için cihad edip mücadele etmiştir." **İnnallâhe le ganiyyun anil âlemin:**[89] "Allah âlemlerden müstağnidir." Allah'ın hiçbir varlığa, hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Mücadeleyi, cihadı yapan kendisi için yapmıştır.

Vellezîne âmenû ve amilûs sâlihât: "O iman edip salih amel işleyenlerin." **Le nukeffirenne anhum seyyiâtihim:** "Biz onların günahını inkâr edeceğiz (örteceğiz)." **Ve le neczıyennehum ahsenellezî kânû ya'melûn:**[90] "Onları yaptıklarının en güzeliyle mükâfatlandıracağız." Karşılık vereceğiz.

Ve vassaynâl insâne bi vâlideyhi husnâ: "Biz insana; anasına ve babasına güzellik yapmasını (güzel davranmasını) tavsiye ettik." **Ve in câhedâke li tuşrike bî:** "Eğer onlar seninle,

[87] Hacc /68-69
[88] Ankebut /5
[89] Ankebut /6
[90] Ankebut /7

bana şirk koşman için mücadele ederlerse." **Mâ leyse leke bihî ilma**: "Hem de bilmedikleri halde." Bilmeden ya da senin bilgin olmayan bir konuda. **Fe lâ tutı'humâ:** "İkisine de itaat etme." İş şirke, Allah'a şirk koşmaya geldi mi ikisine de itaat etme. **İleyye merciukum:** "Dönüşünüz banadır." Yani, sana hesap soracak olan benim, dedi Allah. **Fe unebbiukum bimâ kuntum ta'melûn:**[91] "Ben size yaptıklarınızı haber vereceğim."

Vellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti le nudhılennehum fîs sâlihîn:[92] "O iman edip salih amel işleyenleri salihlerin arasına dâhil edeceğiz." Onları nefsini ıslah etmiş kullarımın arasına katacağım, buyurdu Allah.

Ve minen nâsi men yekûlu âmennâ billâh: "İnsanlardan öylesi var ki; 'biz Allah'a iman ettik' der." **Fe izâ ûziye fîllâh:** "Ama Allah yolunda bir eziyete uğradığı zaman." **Ceale fitneten nâsi ke azâbillâh:** "İnsanlardan gelen o fitneyi (o sıkıntıyı) Allah'ın azabı gibi zanneder (öyle tutar)." **Ve le in câe nasrun min rabbi:** "Eğer rabbinden bir yardım (bir zafer) gelirse." **Le yekûlunne innâ kunnâ meakum:** "Derler ki: Biz de sizinle beraberdik." **E ve leysallâhu bi a'leme bi mâ fî sudûril âlemin:**[93] "Allah herkesin gönlündekini (niyetini) en iyi bilendir." **Ve le ya'lemennallâhullezîne âmenû ve le ya'lemennel munâfikîn**:[94] "Allah iman edenleri bilir, münafıkları da bilir (münafıklar da iman edenleri bilip tanıyacak)." Sıkıntıya katlanamayanlar münafıktır, onlar da bunun böyle olduğunu bilecek.

Ve kâlellezîne keferû lillezîne âmenû: "Kâfirler, iman edenlere dedi ki." **İttebiû sebîlenâ:** "Bizim yolumuza uyun." **Velnahmil hatâyâkum:** "Sizin hatalarınızı (günahlarınızı) biz

[91] Ankebut /8
[92] Ankebut /9
[93] Ankebut /10
[94] Ankebut /11

yükleneceğiz." Sizin günahınız bizim boynumuza olsun, dediler. **Ve mâ hum bi hâmilîne min hatâyâhum min şey:** "Hâlbuki onların günahlarından herhangi bir şeyi yüklenecek değildirler." **İnnehum le kâzibûn:**[95] "Onlar yalancıdır."

Ve le yahmilunne eskâlehum: "Onlar kendi günahlarını yüklenecekler." **Ve eskâlen mea eskâlihim:** "Kendi yükleriyle birlikte başka da birçok yükü yüklenecekler." Kimin yanlış yapmasına vesile olmuş, sebep olmuşlarsa onların da günahını yüklenecekler. **Ve le yus'elunne yevmel kıyâmeti ammâ kânû yefterûn:**[96] "Yaptıkları o iftiradan dolayı Kıyamet günü mutlaka hesaba çekilecek, sorgulanacaklardır."

Kıyamet yerindeki hesaptan anlatmaya çalıştık. Allah'ın anlattıklarını özellikle ayetlerden anlamaya çalışıyoruz; çünkü her şeyi rabbimizden öğrenmemiz gerekir. Yoksa tek bir ayeti sohbet boyunca, iki saat boyunca okuyup izah edebiliriz; ama söz hakkı Allah'ındır. Bize düşen; onu kısaca izah etmek, açıklamaktır. Allah zaten açıkladığı için ayrıca bizim bir şey açıklamamız da gerekmez; çünkü kıyamet, ahiret hiç kimsenin görmediği ve bilmediği bir şeydir, gaybtır. Gaybı da bilen Allah'tır. Allah gaybı ayetlerinde nasıl açıklamışsa biz de öyle anlayacağız inşallah.

İnşallah kıyamet yerinden sonra hep beraber hesabı öğreneceğiz. Cenneti, cehennemi, cennetteki ve cehennemdeki halleri beraber anlamaya çalışacağız. Öyle ki ahiret denildiğinde bir bilgimiz olsun. Şimdi kıyamet denince bizde bir parça da olsa bilgi oluşmuştur.

Zaten ayetlerin hepsini okumak mümkün değildir, sadece ayetlerden bir kısmını okuyabildik. Kıyametle, ahiretle ilgili ayetlerin hepsini okuyamadık ve tamamlayamadık. Onun için her

[95] Ankebut /12
[96] Ankebut /13

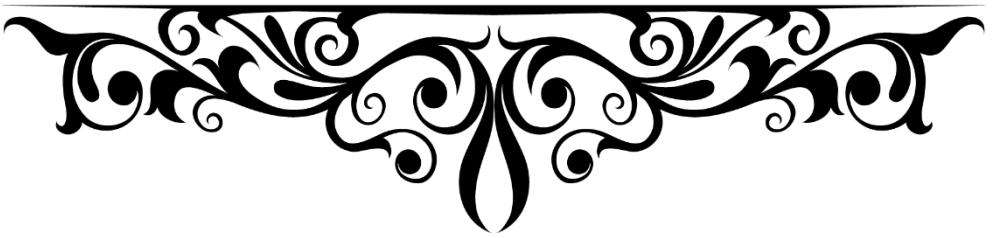
şeyi rabbimizden öğrenelim, rabbimizden öğrenelim ki bir ilmi olmadan konuşup; "bu Allah katındandır" diyenlerden olmayalım. Bu yüzden biz de Allah'ın katından olanları; yani ayetleri okuyacağız inşallah.

Allah bizi; dilini evirip, çevirip okuduğunu Allah'ın ayetlerinden zannetsinler diye insanlara bir şeyler öğretmeye kalkışanlardan eylemesin. Allah bizi böyle şeylerden muhafaza eylesin. Allah bizi kendisine iftira atanlardan, onun adına yalan konuşanlardan, yalan iftirada bulunanlardan eylemesin. Allah bizi gazabına uğrayanlardan değil samimi mü'minlerden, Allah'ın ayetlerini okuyup anlamaya çalışanlardan eylesin. "Rabbim Allah'tır" deyip Allah'a, vahyine teslim olanlardan eylesin. Allah bizi mü'minlerden, ahirete, Kıyamet gününe, hesaba iman edenlerden, hayatını kıyamet yerindeki hesaba göre yaşayanlardan eylesin. Hesabını veremeyeceğimiz hataları, yanlışları, günahları işlememeyi bizlere nasip etsin. Hatalarımız, günahlarımız, hesabını veremeyeceğimiz yanlışlarımız varsa da Allah hepimize tövbeyi, istiğfarı nasip eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

AHİRETE İMAN
2

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber ahirete imanı anlamaya çalışıyorduk. Önceki sohbetimizde kıyamet yerindeki halleri anlamaya çalıştık. İnşallah şimdi de dünyayı ahirete şirk koşmayı Allah'ın tarif ettiği, anlattığı gibi hep beraber anlamaya çalışacağız.

"Her şeyin bir şirki vardır; meleklere iman etmenin şirki şeytan, peygamberlere iman etmenin şirki başka birini örnek almak, kitaplara iman etmenin şirki başka bir kitabı Allah'ın kitabının önüne geçirmek, ahirete iman etmenin şirki de dünyayı ahirete tercih etmektir" demiştik.

Allah'a şirk koşmanın şirki ise herhangi birini, herhangi bir şeyi Allah'tan daha çok sevmektir. Sevdiğimiz bu şeyin illa dünyalık olması gerekmez. Sevdiğimiz bir insan da olabilir; ama o her ne olursa, her kim olursa olsun o fark etmez, eğer onun sevgisi Allah'ın önüne geçerse bu şirk olur. Allah'ın rızasını, sevgisini, dostluğunu kazanmaktansa bir insanın sevgisini tercih etmek Allah'a şirk olur. Eğer biri herhangi bir şeyi Allah'tan daha çok seviyor, tercih ediyorsa kendi nefsini, kendini seviyor, bu durumda ise nefsini Allah'a şirk koşuyor demektir.

Meleklere imanda, şeytan meleklere şirk koşulur; yani biri güzelliği sevmek, melek gibi olmayı, melekliği sevmek yerine; şeytani şeyleri, şeytanın sevdiğini severse meleklere şirk koşmuştur. Mesela; gıybeti, dedikoduyu, insanları çekiştirmeyi

biri severse bu durumda şeytanlığı sevmiş olur. Şeytanlığı melekliğe tercih etmiş olur ki bu, şeytanı meleklere şirk koşmaktır.

Allah'ın kitabına, kitaplara iman ederken herhangi bir kitabı Allah'ın kitabına tercih eder, Allah'ın kitabının önüne geçirirsek bu da kitaplara imanda şirk olur. Böyle bir durumda başkalarının kitabını, sözlerini Allah'ın kitabına şirk koşmuş oluruz.

Resullere iman ederken kimi kendimize örnek alıp kime tabi olduysak, kimin gibi olmaya, kimin gibi yapmaya çalıştıysak o da bizim resulümüz olur ki onu Allah'ın resulüne, resullere şirk koşmuş oluruz.

Ahirete imanın şirki de dünyadır. Eğer dünyayı ahiretten daha çok seversek dünyayı ahirete şirk koşmuş oluruz. Bunlar imanın ana maddeleridir. Gerisi teferruattır, gerisi bunların içindedir; yani Allah'ın emrettiği her şey bu beş ana maddenin içinde yer alır. Onun için temel ana madde olarak Allah beş madde sayar; Allah'a iman, meleklere iman, kitaplara iman, resullere iman ve ahirete iman.

Ahirete iman edip etmediğimizi anlayabilmek için dünyayı ahirete şirk koşup koşmadığımıza mutlaka bakmamız lazım. Bu nedenle biri; "ben ahirete iman etmiş miyim, etmemiş miyim" diyorsa işine, eşine, evine, komşusuna, insanlara, insanların şöyle veya böyle demesine bakmalıdır.

Mesela; işinin veya çalıştırdığı iş yerinin ahirete mi yoksa dünyaya mı ait olup olmadığına bakması gerekir. İşinin en azından yarısından fazlasının ahirete ait olması gerekir ki dünyaya ait olan o işi ahirete şirk koşmamış olsun. Kişinin iş yeri için "benim burayı ebedi hayatımı kazanmam için çalıştırmam gerekir" demesi lazımdır. Elbette ki işinin yarısından fazlası ahirete ait olunca bir kısmı dünyaya ait olsa da bir sorun çıkmaz; çünkü o iş yeri sahibi; "dünyada daha rahat yaşayayım" diyebilir, demelidir de; ama

böyle derken iş yerinin yarısından fazlası mutlaka ahirete ait olmalı ve "ben bununla ebedi hayatımı, Allah'ın rızasını kazanmalıyım" diye düşünmelidir. Bu, herhangi bir iş için veya memuriyette de böyledir.

Kim hangi işi yaparsa yapsın; "benim bu işi yaparken rabbimin rızasını kazanmam gerekir" demelidir. Bir ev ya da araba alırken de bu şekilde düşünmelidir. Sadece satın alırken değil aynı şekilde bir ev kiralarken de buna dikkat etmelidir; çünkü yeri geldiğinde; "orda ibadetimi daha rahat yapabileyim, Allah yolunda hizmet edebileyim, misafirlerimi ağırlayabileyim, orda ahiretimi kazanabileyim, bana ait bir oda olsun gerektiğinde oraya çekilip rabbimi tefekkür edebileyim, rabbimi zikredebileyim" demesi gerekir. Böyle derse evi ahirete ait bir ev olur. Yoksa; "ben sadece rahat edeyim" diye düşünürse bu durumda evi sadece dünyaya ait bir ev olur.

Ahirete iman eden biri aynı şekilde ister at, ister deve, ister araba olsun fark etmez, bir binek istediğinde; "onu kullanarak Allah'ın rızasını kazanayım" demelidir. En azından bunların yüzde elliden daha fazla olması lazım ki ahirete iman olabilsin ve dünyaya ait herhangi bir şey ahiretin önüne geçmesin, eğer geçerse ahirete imanı kaybetmiş oluruz.

Bu evlenirken de böyledir. Eğer biri evleneceği kızın güzelliğine veya herhangi bir şeyine; malına, mülküne, kimin kızı olduğuna bakarsa evliliği ahirete göre değil dünyaya göre yapmış olur. Böylelikle de ahirete ait bir hesap yapmamış olur. Oysaki ahirete iman eden biri evlenirken; "ben bununla ebedi hayatımı kazanabilir miyim, Allah yolunda yürüyüp ebedi hayatımı kazanırken, bu bana yardım mı eder yoksa mani mi olur" deyip öyle bakar, tercihini ahirete göre yapar; yani ahireti dünyasının yarısından fazla düşünür. Elbette ki evlenilecek kişinin güzelliğine veya başka diğer durumlarına da bakılabilir; ama ahiret dünyaya

ait olan o durumdan daha fazla olmalıdır ki bu evlilik bir mü'minin, ahirete iman eden birinin evliliği olmuş olsun.

Bu, komşu tercihi yaparken de böyledir. Biri bir eve taşınırken; "benim komşu olacağım bu insanlar ahireti mi, dünyayı mı tercih ediyor, bunlar ahiretimi kazanırken bana yardımcı mı olur, yoksa bana sıkıntı mı verir" deyip tercihini ahirete göre yapmalıdır.

Bu durum aynı şekilde bir cemaati tercih ederken de böyledir. Eğer biri; "benim orda Allah'ın rızasını kazanmam lazım. Bunlar bana Allah'ın rızasını kazandırır, Allah yolunda bana yardım ederler" diyorsa onun cemaati ahirete ait bir cemaat olmuş olur. Yoksa dünyanın hesabını yapıp; "orda olsam çevrem genişler, onlar da bana yardım eder" deniliyorsa o cemaat ahirete ait bir cemaat değil, dünyaya ait bir cemaattir; yani ahirete iman etmiş birinin cemaati değildir.

Eğer saydığım konularla ilgili yaptığımız tercihlerin yarısından fazlası ahirete ait değilse bu şirk olur, ahirete ait şirk olmuş olur ki bu da ahirete ait imanımızı giderir.

Allah'ın bizden iman etmemizi istediği şeylerin hepsi birdir, ana kaynağı aynıdır. Aslında bütün mesele Allah'a iman edip etmeme meselesidir. Allah ayeti kerimede; **"insanlardan öylesi var ki; 'rabbim bana dünyada ver' derler, böylelerinin ahirette nasibi yoktur"**[1] buyurur.

Ne olursa olsun her konuda mutlaka ahireti öncelememiz gerekir; çünkü ahiret dünyanın önünde olmalıdır ki ahirete iman olabilsin. Biri ahirete iman etmediyse Allah'a iman etmemiş, Allah'a güvenmemiştir. Ahirete inanmadıysa Allah'ın söylediğine iman etmemiştir. Bu durumda da kitaba, peygamberin yaptığına,

[1] Bakara /200

peygambere, meleklere iman etmemiş olur. Biri güzelliğe iman etmediyse nefsin verdiği vesveseye zanna iman etmiş olur ki Allah ayeti kerimede zanla ilgili olarak; **"zan ilimden hiçbir şeydir"**[2] buyurur.

Ahiret şakaya gelmez, ahireti mutlaka ciddiye almak lazım. Allah neyi söylerse söylesin ona nasıl iman etmemiz gerektiğini de beyan etmiştir. Yoksa; "biz ahirete, ahiretin var olduğuna inanıyoruz. Onun için ahirete imanımız vardır" demekle mü'min olunmaz, iman sahibi olunmaz. İman mutlaka ispat ister. İman sevmektir ve sevmek de ispat ister. Ahireti mi seviyorsun, bunu ispatlaman lazım. Eğer dünya hayatındaki yatırımının yarısından fazlası ahirete değilse, ahirete iman etmemişsin, Allah'a iman etmemişsin, Allah'ın verdiği söze iman etmemiş, Allah'ı kabul etmemişsin demektir.

Allah bir hadis-i kutside; "*kulum bana şirk koşmadıkça dünya dolusu günahla gelse onu dünya dolusu mağfiretle karşılarım*"[3] buyurur. Dikkat etmek gerekirse Allah orda bir şart koşup; "bana şirk koşmadıkça" diyor; yani bir kul, Allah'a şirk koşmazsa Allah onu mağfiret eder; ama şirk koşmamak kolay ve basit bir şey değildir.

İnsanın şirke düşmemesi için Allah'ı her şeyden çok, kendi canından daha çok sevmesi gerekir. Melekleri, melek gibi güzel olmayı, nefsin arzularından, isteklerinden, şeytanın kötü halinden, verdiği vesveseden daha çok sevmesi gerekir. Allah'ın kelamını, her kelamdan, her sözden daha çok sevmesi, dolayısıyla gereğini yerine getirmesi, Resulullah'ın önderliğini, rehberliğini, örnekliğini, her örnekten daha çok sevmesi ve onun gibi olmaya, onun gibi yapmaya çalışması gerekir. Aynı şekilde ahireti dünyadan daha çok sevmesi, ahireti dünyaya tercih etmesi

[2] Necm /28
[3] Buhari, Tevhid 16, 35; Müslim, Zikr 2, (2675), Tevbe 1, (2675)

gerekir ki ahirete iman etmiş olsun. Bütün bu saydıklarım böyle olursa şirk olmaz gerçek bir iman olmuş olur. Zaten böyle bir mü'min güzeldir, Allah'ın güzelliği onda tecelli etmiş, o zaten doğru yapıyor, Allah'ın sevdiği gibi yapıyor, demektir.

Şimdi, Allah ahirete nasıl iman etmemiz gerektiğini beyan etmiş, hep beraber bunu anlamaya çalışacağız inşallah.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Zâlikel kitâbu lâ reybe fîh: "Bu kitap ki (Allah'ın kitabıdır ki) onda hiçbir şüphe yoktur." Allah bir şeyi vahyetmiş, beyan etmişse onda hiçbir şekilde şüphenin olmaması, ondan şüphe etmemek gerekir. Eğer şüphe ediliyorsa ona iman edilmemiştir. **Huden lil muttekîn:**[4] "Muttakiler için (Allah'a karşı sorumluluğunu kabul edenler, yerine getirmeye çalışanlar için) bu hidayettir." Muttakiler Allah'ın emrini yerine getirir, Allah'ın vahyini dinlediklerinde bu vahiy onları hidayete erdirir.

Demek ki bu kitap, okuyan herkesi değil sadece muttakileri, insan olma sorumluluğunu kabul edenleri hidayete erdiriyormuş, onlar için hidayetmiş. Eğer biri muttaki değilse, Allah'a karşı sorumluluğunu kabul etmemişse, Hz. insan olmayı kabul etmemişse vahiy ona hidayet olmaz. O kişi hidayeti başka yerde arar; ama bulamaz. Çünkü Allah; **"hidayet, Allah'ın hidayetidir."**[5] **"Allah'ın hidayetiyle hidayete ermeyenler hidayeti bulamaz"**[6] buyurur.

Bu kitap bir muttakiye hidayet olursa ne olur?

[4] Bakara /2
[5] Bakara /120
[6] Bakara /5

Ellezîne yu'minûne bil gayb: "Onlar gayba iman ederler." **Ve yukîmûnes salâh:** "Onlar namazı ikame ederler." **Ve mimmâ razaknâhum yunfikûn:** "Onlara rızık olarak verdiğimizden de infak ederler." Allah yolunda infak ederler. **Vellezîne yu'minûne bi mâ unzile ileyk:** "Onlar sana indirilene iman eder." Yahudi olsun, Hristiyan olsun sana indirilene, Kur'an'a iman ederler. **Ve mâ unzile min kablik:** "Senden önce indirdiğimiz kitaplara da aynı şekilde (onlar Allah'ın kelamıdır, diye) iman ederler." **Ve bil âhireti hum yûkınûn:**[7] "Ahirete de kesinkes ikna olmuşlardır." Ahirete iman etmesi için nefislerini ikna etmişlerdir.

Gönül ve akıl iman etmiş, ahireti kabul etmiş; ama nefis ikna olmamışsa o iman olmaz. Nefsin mutlaka ikna edilmesi gerekir. Nefis dünyayı, dünya hayatını ister. Kendinin ve bedeninin her türlü arzusunun, isteğinin olmasını ister ve bunları sever hem de bütün şiddetiyle ahiretini feda edecek kadar bunu sever; ama bize düşen nefsimizi ikna etmektir; çünkü Allah "nefsini ikna et" buyurmuştur.

Nefsimizi ikna etmemiz için ona; "eğer ben senin peşinden gelirsem beni bu dünyada süründürürsün, peşinden koşturursun, senin arzularını, isteklerini yerine getirmeye çalışırken ahiretimi kaybederim, rabbimi kaybederim, seninle beraber cehenneme gideriz ve ebediyen kaybetmiş oluruz; ama sen benim peşimden gelirsen, beraber rabbimize tabi olur ahireti tercih edersek, ebediyen rahat edersin ve ahirette her istediğin senin olur. Burada dünya hayatında her istediğini alamayabilirsin; ama ahirette her istediğin senindir. Seni yaratan rabbin böyle bir vaatte bulunmuştur. Ben sana uyarsam beraber cehenneme gideriz; ama sen bana uy ki ebediyen rahat edelim, kazanalım" deyip nefsimizi ikna etmemiz gerekir.

[7] Bakara /3-4

Em lil insâni mâ temennâ: "İnsan neyi istiyor?" İnsan neyi temenni ediyor, insanın istediği şey nedir? **Fe lillâhil âhiratu vel ûlâ:**[8] "Ahiret de Allah'a aittir, dünya da Allah'a aittir." Eğer biri ahireti isterse onu Allah'tan istesin, dünyayı isterse onu da Allah'tan istesin.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler." **Kûnû ensârallâh:** "Allah'ın yardımcıları olun." Allah yolunun yardımcıları olun. **Kemâ kâle îsâbnu meryeme lil havâriyyîn:** "Nasıl ki Meryem oğlu İsa kendi havarilerine şöyle söylemişti." **Men ensârî ilâllâh:** "Allah yolunun yardımcıları kimlerdir?" Allah yolunda kim bana yardım edecek? **Kâlel havâriyûne nahnu ensârullâh:** "Onlar da demişlerdi ki: Allah'ın yardımcıları biziz." **Fe âmenet tâifetun min benî isrâîl:** "O İsrail oğullarından bir kısmı (Hz. İsa'ya) iman etmişti." **Ve keferet tâifetun:** "Ve bir kısmı da onu inkâr etmişti." **Fe eyyednâllezîne âmenû alâ aduvvihim:** "Biz de iman edenlere düşmanlarına karşı yardım ettik (onları destekledik)." **Fe asbehû zâhirîn:**[9] "Böylece onlar kendi düşmanlarına galip geldiler."

Onlar; "biz Allah'ın yardımcılarıyız" deyince Allah da onlara yardım edip onları destekledi. Onların karşısındakiler de mağlup oldu. Galip gelenler elbette ki Allah'ın yardım ettikleridir. Kim Allah yoluna yardım ederse Allah da ona yardım eder ve o hem dünyasını hem ahiretini ikisini birden kazanır. Bu, Allah'ın va'didir.

Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*kim Allah'ın dinini dert edinirse (ebedi hayatını dert edinirse, Allah'ın kullarına yardım etmeyi dert edinirse) Allah onun özel dertlerini satın alır" buyurur.* Bu, özel dertlerini Allah halleder demektir. Devamında ise; "*kim de böyle yapmaz, kendi dertlerini, sorunlarını kendisi*

[8] Necm /24-25
[9] Saff /14

halletmeye çalışırsa Allah onu dertleriyle baş başa bırakır"[10] buyurur. Yani "tercih senindir" diyor Resulullah (s.a.v.) Efendimiz.

İnnemâ ya'muru mesâcidallâhi men âmene billâhi vel yevmil âhıri ve ekâmes salâte ve âtez zekât: "Allah'ın mescitlerini (Allah'a secde edilen yerleri); ancak ahirete iman etmiş olanlar ve namazı ikame edenler, zekâtı verenler imar eder (tamir eder)." **Ve lem yahşe illâllâh:** "Allah'tan başkasından korkmayın" Bir tek Allah'tan haşyet duyun. Bir tek Allah'ı büyük bilin. **Ve asâ ulâike en yekûnû minel muhtedîn:**[11] "İşte hidayete ermiş olanlar bunlardır." Sadece Allah'tan haşyet duyup Allah'ın hesabını yapanlar bunlardır. Bunlar hidayete ermiştir, bununla beraber Allah'ın mescitlerini de bunlar imar edip tamir eder.

Ve ya'lemellezîne yucâdilûne fî âyâtinâ: "Bizim ayetlerimizle mücadele edenler bilsin ki" Bizim ayetlerimizi hükümsüz bırakmak için mücadele edenler bilsin ki; yani Allah'ın hükmü geçmesin, ayetlere değil de başkalarının sözüne uyulsun diye mücadele edenler bilsin ki; **Mâ lehum min mahîs:**[12] "Kendileri için kaçacak bir yer yoktur." Allah mutlaka onları huzura alıp hesaba çekecek, onlar hiçbir yere kaçamaz.

Fe mâ ûtîtum min şey'in fe metâul hayâtid dunyâ: "Dünya hayatına ait her ne verilmişse dünya hayatının bir geçimliğidir." Geçici bir menfaattir. **Ve mâ indallâhi hayrun ve ebkâ:** "Allah'ın katındaki ise hem hayırlı hem de ebedidir, bakidir." Ahiret kimin için bakidir, hayırlıdır? **Lillezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevekkelûn:**[13] "O, rablerine iman edip tevekkül eden kimseler için." Eğer biri rabbine iman etmemiş, rabbine tevekkül etmemişse o zaten ahireti tercih edemez, yatırımı ahirete

[10] Hadis-i Şerif, Hakîm
[11] Tevbe /18
[12] Şura /35
[13] Şura /36

yapmaz. Allah ahireti tercih edenlerin vasıflarını anlatmaya devam eder.

Vellezîne yectenibûne kebâirel ismi vel fevâhış: "Onlar büyük günahlardan sakınırlar, aşırılıklardan sakınırlar (kaçınırlar)." **Ve izâ mâ gadıbûhum yagfirûn:**[14] "Bir de onlar kızdıkları zaman (gazap ettikleri zaman) mağfiret ederler (affederler, bağışlarlar)."

Neden böyle yaparlar?

Ahireti tercih ettikleri için. Birine kızınca sanki yanlış yapmamış gibi onu mağfiret ederler. Dikkat edelim affeder değil, mağfiret ederler; yani sanki hiç yanlış yapmamış gibi ona göz yumar, onu mağfiret eder, yanlışını yok sayarlar. Neden? -Rabbini tercih etmişler de ondan, rabbine iman etmişler ve rabbine güvendiği için böyle yaparlar. Rabbinin bunun karşılığını kendisine vereceğini, bunun karşılığında rabbinin onu seveceğini ve rabbinin sevgisini kazanacağını bilirler, bu yüzden böyle yapalar.

Vellezînestacâbû li rabbihim: "Onlar rablerine icabet ederler." Rablerinin davetine icabet ederler, rableri onlara; "gel" demiştir, onlar da yola girip rablerine gider ve rablerinin davetine icabet ederler. **Ve ekâmus salâh:** "Namazı ikame ederler." Allah'ın huzurunda namazla miraçta dururlar, namazla ayakta dururlar, Hz. İnsan gibi dururlar, hayatı yaşarken rabbinin hesabını yapıp öyle yaşarlar. **Ve emruhum şûrâ beynehum:** "İşlerini aralarında istişareyle yaparlar." Kendi kafalarına göre hareket etmez, işlerini yaparken istişare ile yaparlar.

Yani "bu konuda hangisi daha güzeldir, hangisi daha hayırlıdır" derken bir tek kendi akıllarına güvenip hüküm vermez, istişare ederler. "Böyle bir durumda nasıl yapsam doğru olur,

[14] Şura /37

daha güzel, daha hayırlı olur" diye işlerini aralarında istişareyle, danışarak yaparlar. **Ve mimmâ razaknâhum yunfikûn:**[15] "Bir de kendilerine rızık olarak verdiğimizden infak ederler." Allah yolunda infak ederler. Bunlar ahirete iman etmiş, rablerine iman etmiş ve rablerine tevekkül etmiş kimselerdir.

Vellezîne izâ esâbehumul bagyuhum yentesirûn:[16] "Onlar herhangi bir şekilde bir zulme (bir sıkıntıya) uğradıklarında birbirlerine yardım ederler." Yani "beni ilgilendirmez" demezler, birbirlerine yardım ederler. Kime karşı? -Tabi ki zalime karşı birbirlerine yardım ederler.

Ve cezâu seyyietin, seyyietun misluhâ: "Kötülüğün cezası misliyledir." Ancak misliyle (birebir) karşılık vermektir. **Fe men afâ ve asleha fe ecruhu alâllâh:** "Ama kim affeder ve ıslah ederse onun ecri Allah'a aittir." Yani biri sana kötülük yaptıysa senin ona yapabileceğin, karşılık olarak verebileceğin şey onun yaptığı kötülüğün misliyle ona muamele etmektir; ama bununla beraber sen affeder, barış yapar, ıslah eder, güzellik yapar, nasihat edersen onun ecri Allaha aittir, onun ecrini Allah verir. Allah; tercihini böyle yap, nefsine yenilip hemen karşılık vermek yerine, karşılığını Allah'tan istiyorsan affet ve ıslah et, affet ve onun da güzel yapması için ona yardım et, dedi. **İnnehu lâ yuhıbbuz zâlimîn:**[17] "Muhakkak ki Allah zalimleri sevmez."

Yani kendine zulmetme, biri bir söylediyse sen de iki söyleme. Allah bunu her şey için söyler; ama baktığımızda insan kendi evine, eşine karşı bile bu muameleyi yapmaz; yani affedip güzellikle muamele etmez, ıslah etmez, karşıdakinin de güzel yapması için ona yardım etmez. Biri bir söyleyince bakarsın ki öteki de altta kalmamak için iki söyler. İnsan böyle yaparak

[15] Şura /38
[16] Şura /39
[17] Şura /40

kendine zulmeder. Oysaki Allah; **"Allah zalimleri sevmez"** buyurur.

Bu nedenle Allah okuduğumuz ayette; "öyle yapma, eğer yapacaksan senin hakkın onun yaptığı kadarıyla ona karşılık vermektir; ama affeder bir de sulh yapıp ıslah edersen bunun karşılığı bana aittir, ben bunun karşılığında, bunu benim için yaptığından dolayı seni sever, sana iman veririm" buyurur. İman etmek istiyorsak böyle yapmak gerekir; çünkü mü'min olmak lafla olmaz. Ya Allah'ı dinler, onu kabul ederiz ya da kabul etmeyiz. Allah'ın vahyini kabul etmediğimizde; "ben daha güzel biliyorum" demiş oluruz.

Aynı şey komşumuz için de geçerlidir. Komşumuz da yanlış yapabilir, eksik yapabilir, haddini aşıp bizi üzebilir. Buna karşı yapmamız gereken şey; Allah'ın ayette buyurduğu üzere affetmek, ıslah etmek, yardım etmek, onun da güzel yapması için ona yardım etmektir.

Lâ tecidu kavmen yu'minûne billâhi vel yevmil âhir: "Allah'a ve ahiret gününe iman etmiş herhangi bir kavmi (herhangi birini) şu şekilde bulamazsın." **Yuvâddûne men hâddallâhe ve resûleh:** "Allah'a ve resulüne karşı muhalefet eden (saygısızlık yapan, aşırı giden) birine sevgi gösterdiğini (göremezsin)." Onlar böylelerine karşı sevgi göstermez, gösteremez. Allah'a ve ahirete iman etmişse sen onda bu hali bulamazsın, o saygısızlık yapan kim olursa olsun mü'minlerin tepkisi aynıdır.

Ayet devam eder; **Ve lev kânû âbâehum:** "İsterse o, onun babası olsun." **Ve ebnâehum:** "İsterse çocukları olsun." Oğlu olsun, kızı olsun. **Ve ihvanehum:** "İsterse kardeşleri olsun." **Ev aşîratehum:** "İsterse onun aşireti olsun." Sülalesi olsun, ırkı olsun eğer Allah'a ve resulüne karşı muhalefet ediyorsa Allah'a ve

ahirete iman etmiş kimsenin onlara sevgi gösterdiğini göremezsin, bulamazsın. Gösterirse Allah'a ve ahirete iman etmemiş demektir; yani Allah kesin hüküm verdi.

Ayet devam eder; **Ulâike ketebe fî kulûbihimul îmân:** "Çünkü Allah onların kalbine imanı yazmıştır." Onların kalbine, gönlüne iman nurunu indirmiştir, tecelli ettirmiştir, her zerresine imanı yedirmiştir, iman onların gönül hali olmuştur. Artık bu onların elindeki bir şey değildir. Allah nasıl ki; **"Allah rahmeti zatına yazdı"**[18] buyuruyorsa onların gönlüne, kalbine de imanı yazmıştır.

Devamında; **Ve eyyedehum bi rûhin minhu:** "Bir de onu kendi tarafından bir ruhla desteklemiştir." Allah bir kulu kendi tarafından bir ruhla desteklerse o kişi Hz. insan olur, Allah'a dost olur. Veli dediğimiz budur, böyle biridir. Allah'ın kendisinden, kendi tarafından bir ruhla desteklediği kimsedir. **Ve yudhıluhum cennâtin tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fîhâ:** "Allah onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacak ve onlar orada ebedi olarak kalacaklar." **Radıyallâhu anhum:** "Allah onlardan razı olmuştur." **Ve radû anh:** "Onlar da Allah'tan razı olmuştur."

O kullar öncelikle dünyada Allah'tan razı olmuştur. Bu yüzden bir kul, Allah'tan razı olmayana kadar Allah ondan razı olmaz; yani önce kul, Allah'tan razı olur, dolayısıyla Allah da ondan razı olur, onu altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar ve o orada ebedi kalır. Onun gönlü zaten cennete dönmüştür, cennete layık olmuş ve cenneti de zaten hak etmiştir. Ayetin sonunda **Ulâike hizbullâhe lâ inne hizballâhi humul muflihûn:**[19] "Bunlar Allah'ın tarafında duranlardır (Allah'ın yardımcıları olanlardır, Allah'ın dinine yardım edenlerdir). Felaha (kurtuluşa, büyük saadete) ermiş olanlar da bunlardır."

[18] En'am/12
[19] Mücadele /22

E lâ inne evlîyâallâhi lâ havfun aleyhim: "Dikkat edin! (Burayı iyice anlamaya çalışın) Allah'ın velilerine hiçbir korku yoktur." **Ve lâ hum yahzenûn:**[20] "Onlar mahzun da olmazlar." Ne dünyada ne de ahirette mahzun olurlar. Dünyadayken Allah'a güvenirler, Allah kendilerine nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun korkmaz, endişe etmez ve mahzun da olmazlar; çünkü rablerinin rahman ve rahim olduğunu bilirler. Allah'a iman etmişlerdir ve Allah'ın vekil olduğunu bilirler. Bu yüzden rablerine güvenir, tevekkül ederler ve bu nedenle de endişe duymazlar.

Ellezîne âmenû ve kânû yettekûn:[21] "Onlar iman etmişler (Allah'a iman etmişler) ve muttaki olmuşlardır." Allah'a karşı sorumluluklarını kabul etmiş ve sorumluluklarını yerine getirmeye çalışırlar.

Lehumul buşrâ fîl hayâtid dunyâ ve fîl âhireh: "Onlara hem dünya hayatında hem ahiret hayatında müjdeler vardır." Onlara dünya hayatındaki müjde nedir? -Allah onlara, onların gönlüne sekineti indirir, gönüllerine itminanı indirir, imanı indirir. Bunlar Allah'ın velileri, Allah'ın evliyasıdır; çünkü rablerini kendilerinden razı etmişlerdir. Allah da perdeyi açıp; "kulum ben de senden razıyım" deyip bu müjdeyi onlara vermiştir.

Bir kul bu müjdeyi almayana kadar rahat etmez, etmemelidir. Zaten ne zaman Allah ona perdeyi açıp; "kulum ben senden, senin kulluğundan razı oldum" dediyse o zaman rahat etsin, o zaman rahat etmek onun hakkıdır; ama böyle bir müjdeyi almayana kadar kimse rahat etmemeli, rahat etmeyi de düşünmemelidir. Başka bir şeyin peşinden de koşmamalıdır. Bir şeyin peşinden koşacaksa o da Allah'ın rızası olmalıdır. Allah'ın bu dünya hayatında ona vereceği bu müjde olmalıdır.

[20] Yunus /62
[21] Yunus /63

Peki, ahiretteki müjde nasıldır? -Ahirette ki müjde de aynı şekilde; "korkmayın ve endişe etmeyin" müjdesidir. Bu müjdeyi hem melekler hem de Allah verir.

Ayetin devamında **Lâ tebdîle li kelimâtillâh:** "Allah'ın kelimelerinde bir değişiklik olmaz." Allah verdiği sözden caymaz. Allah hiç kimse için âdetini de değiştirmez. **Zâlike huvel fevzul azîm:**[22] "İşte büyük kurtuluş, büyük saadet budur" buyurur.

Ve minel a'râbî men yu'minu billâhi vel yevmil âhır: "Araplardan öylesi var ki Allah'a ve ahirete iman eder." Peki, iman edince ne yapar? **Ve yettehızu mâ yunfiku kurubâtin indallâh:** "İnfak ettiği her ne varsa onu Allah'a yakınlık için vesile yapar." Allah'a yakın olmak için infak eder. **Ve salavâtir resûl:** "Allah'ın resulünün yardımına ermek için (duasına ermek için) bunu yapar." **E lâ innehâ kurbetun lehum:** "Dikkat edin onların yaptıkları bu infak Allah'a yakınlıktır." Allah'a yakınlığa sebep olur. Bununla Allah'a yakınlığı kazanırlar. **Se yudhıluhumullâhu fî rahmetih:** "Ayrıca Allah bir de onları rahmetinin içine koyacak." **İnnallâhe gafûrun rahîm:**[23] "Muhakkak ki Allah gafur ve rahimdir." Onların günahlarını da mağfiret eder, onlara rahmetiyle de muamele eder.

Ve hâzâ kitâbun enzelnâhu: "İşte bu bizim indirdiğimiz kitaptır." Bu Kur'an bizim indirdiğimiz kitaptır. **Mubârakun musaddıkullezî beyne yedeyh:** "Hem de mübarek bir kitaptır (Mübarek demek, bereket demek süreklilik arz eden bir sıfattır; yani ondan daimi olarak istifade edersiniz. Onun size kazandıracağı daimidir, süreklidir ve ebedidir. Mübarektir; çünkü kesintisiz ikrama sebep olan kitaptır) Kendinden önceki kitapları tasdik eder." **Ve li tunzire ummel kurâ ve men havlehâ:** "(Bununla beraber) onu şehirlerin anasına (Mekke'ye) indirmişiz.

[22] Yunus /64
[23] Tevbe /99

Oradakileri uyarasın diye. **Vellezîne yu'minûne bil âhirah:** "Ahirete iman etmiş kimseler." **Yu'minûne bih:** "Buna iman ederler." Eğer biri ahirete iman etmişse bu kitaba, Kur'an'a da iman eder. **Ve hum alâ salâtihim yuhâfizûn:**[24] "(Ahirete ve bu kitaba iman etmiş olanlar, aynı zaman da) namazlarını da muhafaza ederler."

Allah bütün ehli kitap için ne der?

Eğer onlar ahirete iman etmişse bu kitaba da iman eder. Bu kitap kendinden önce ki kitapları da tasdik eder. Eğer onlar gerçekten ahirete iman etmiş olsalardı bu kitaba, Kur'an'a da iman ederlerdi. İman etmiyorlarsa onlar ahirete iman etmemiştir. Allah öyle buyurdu. Ahirete iman edenler kitaba hemen iman etti; ama ahirete iman etmemiş olanlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ve Kur'an'ı kabul etmedi; çünkü aslında ahirete iman etmemişlerdi. Bunu Allah söylüyor. Onun için bilmediklerinden, anlamadıklarından Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmadılar diye bir şey yok. Onlar kendi peygamberine de iman etmemişlerdi, imanları sadece laftaydı.

Aynı şey bizim için de geçerlidir. Ahirete, Allah'a iman etmişsek bizim de Allah'ın vasfedip saydığı bu kullardan olmamız gerekir ki ahirete, Allah'a iman etmiş olalım.

Evet, Allah; "namazlarını muhafaza ederler" buyurmuştu. Namazı muhafaza etmek; namazını taklidi olarak yapmaz, hakikisini, hakikatini muhafaza eder, bozulmasına müsaade etmez, namazını miraç olmaktan çıkarmaz, öyle adet olsun, iş olsun diye namaz kılmaz, namazın miraç oluşunu muhafaza eder, hakikatiyle yapar, gönlüyle Allah'ın huzurunda durur namazını öyle korur ve muhafaza eder, demektir.

[24] En'am /92

Ve men yebtegi gayral islâmi dînen fe len yukbele minhu: "Kim İslam'dan başka din ararsa (din üretirse) kesinlikle bu ondan kabul edilmeyecek." **Ve huve fîl âhirati minel hâsirîn:**[25] "Ahirette o, hüsrana uğrayanlardan olacak."

İslam; Allah'a teslim olmaktır. Eğer Allah'a teslim olmamışsan Allah bu dini senden kabul etmez. Allah'a teslim olmak; Allah neyi söylemiş, neyi vahyetmiş, neye hüküm vermişse senin o konu hakkında bir hükmünün olmamasıdır. Eğer senin de ayrıca hükmün varsa sen kendine din üretmiş olursun ve Allah bu dini senden kabul etmez; çünkü bu durumda sen Allah'a, Allah'ın kelamına, sözüne teslim olmamış olursun.

Ve mâ kâne li nefsin en temûte illâ bi iznillâh: "Allah'ın izni olmadan hiç kimse ölmez." Hiç kimse için ölüm yoktur; yani biri öldüyse bu Allah'ın izniyle olmuş, Allah hükmünü öyle vermiştir. Onun dünyadaki hayatı o kadardır. Onun için Allah ölümüne izin vermiştir. Yoksa o izin vermeden hiç kimse ölmez. **Kitâben mueccelâ:** "Bu bir kitapta belirli olarak takdir edilmiştir (yazılmıştır)." Ecel belli bir vakte göre yazılmıştır. **Ve men yurid sevâbed dunyâ nu'tihî minhâ:** "Kim dünya hayatının nimetini isterse ona ondan veririz." **Ve men yurid sevâbel âhirati nu'tihî minhâ:** "Kim de ahiretin nimetini isterse (ödülünü, sevabını isterse) ona da ondan veririz." **Ve se neczîş şâkirîn:**[26] "Ama bununla beraber şükredenlerin (Allah'a teşekkür edenlerin) mükâfatını vereceğiz."

Yani dünya hayatını istersen Allah sana bu dünyada verir. Ne kadar verir? -Elbette ki takdir ettiği kadar verir. Allah seni de nimeti de takdir etmiştir; yani sen ahireti tercih etmedin, kâfir oldun diye dünyaya ait çalışmanı yok saymaz, sana dünyada verir;

[25] Ali İmran /85
[26] Ali İmran /145

ama ahirette bir şey alamazsın. Ahireti isteyene ise onu veririz, buyurdu Allah.

Allâhu latîfun bi ibâdihî: "Allah, kullarına karşı çok lütufkârdır." **Yerzuku men yeşâ:** "Kimi dilerse onu rızıklandırır." **Ve huvel kavîyyul azîz:** "O kaviy ve azizdir." Güçlü ve bütün şerefin kendisine ait olduğu zattır. **Men kâne yurîdu harsel âhirati nezid lehu fî harsihî:** "Kim ahireti isterse (ahiretteki nimeti, sevabı ekini, isterse) onu onun için artırırız." **Ve men kâne yurîdu harsed dunyâ nu'tihî minhâ:** "Kim de dünya hayatının nimetini isterse (menfaatini isterse) ona da ondan veririz." **Ve mâ lehu fîl âhirati min nasîb:**[27] "Ve onun da ahiretten hiçbir nasibi yoktur." Dünyayı tercih ettiği için ahiretten nasibi yoktur; ama dünyayı tercih etti diye Allah ona vermemezlik etmez, ona verir, buyurdu.

Ve mâl hayâtud dunyâ: "Dünya hayatı hiçbir şey değildir." **İllâ leibun ve lehvun:** "Ancak bir oyun ve eğlenceden ibarettir." **Ve led dârul âhiratu hayrun lillezîne yettekûn:** "Ahiret yurduysa muttakiler için (Allah'a karşı sorumluluğunu bilenler için) hayırlı olandır." **E fe lâ ta'kilûn:**[28] "Hala akletmeyecek misiniz?" Aklınızı kullanmayacak mısınız!

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler (ey iman ettiğini iddia edenler)!" **Mâ lekum:** "Size ne oluyor öyle?" **İzâ kîle lekumunfirû fî sebîlillâh:** "Size Allah yolunda koşun (seferber olun) denildiği vakit." **İssâkaltum ilâl ard:** "Yere çakılıp kaldınız." Yere çakılıp kalıyor, kıpırdamıyorsunuz. **E radîtum bil hayâtid dunyâ minel âhirah:** "Siz ahiretten vazgeçip dünya hayatına mı razı oldunuz." Dünya hayatını mı tercih ettiniz? **Fe mâ metâul hayâtid dunyâ fîl âhirati illâ kalîl:**[29] "Dünya hayatı ahiretin

[27] Şura /19-20
[28] En'am /32
[29] Tevbe /38

yanında çok az bir geçimliktir.” Metadır, çok az bir şeydir. Ahireti bırakıp dünyayı mı tercih ettiniz!

Allâhu yebsutur rızka li men yeşâu ve yakdir: “Allah dilediği kimse için rızkı genişletir. Dilediği kimse için de rızkı daraltır.” **Ve ferihû bil hayâtid dunyâ:** “Onlar dünya hayatıyla sevindiler.” **Ve mâl hayâtud dunyâ fîl âhırati illâ metâ:**[30] “Dünya hayatı ahiret hayatı yanında hiçbir şey değildir.” Az bir istifade etmedir.

Lehum azâbun fîl hayâtid dunyâ: “Onlar için dünya hayatında azap vardır.” **Ve le azâbul âhırati eşakk:** “Ahiretteki azapları da çok daha şiddetlidir.” **Ve mâ lehum minallâhi min vâk**:[31] “Onları Allah’a karşı koruyacak kimse de yoktur.” Kimin için? -Dünyayı tercih edenler, ahirete iman etmeyenler için Allah’a karşı onları koruyacak kimse yoktur.

Ellezîne yestehıbbûnel hayâted dunyâ alâl âhırah: “O kimseler ki ahirete karşılık dünyayı severler.” Dünya hayatını ahiretten daha çok severler. **Ve yasuddûne an sebîlillâh:** “Böyle yapanlar Allah yolundan alıkoyar.” Allah yoluna set olurlar. Nasıl set olurlar? -Dünya hayatını sevmeye, dünyalığı sevmeye davet ederler. Dolayısıyla da Allah yoluna set olurlar. **Ve yebgûnehâ ivecâ:** “(Allah’ın yolunu) eğri göstermeye çalışırlar.” Yani dünyaya davet ederken ahiret yolunda yürüyenlere; “bunlar yanlış yapıyor” dediklerinde Allah’ın yolunu eğriltmiş olurlar. **Ulâike fî dalâlin baîd:**[32] “Onlar çok uzak (çok derin) bir delalet içindedir.”

Yusebbitullâhullezîne âmenû bil kavlis sâbit: “(Allah, iman edenlere) Allah’a verdikleri o sağlam sözden dolayı sebat verir, onların ayağını imanda sabit kılar.” Bunu, Allah’a verdikleri sözden

[30] Ra’d /26
[31] Ra’d /34
[32] İbrahim /3

dolayı yapar. **Fîl hayâtid dunyâ ve fîl âhırah:** "Hem dünya hayatında hem de ahiret hayatında (Allah onlara sebat verir)." Güç ve kuvvet verir. **Ve yudıllullâhuz zâlimîn:** "Allah zalimleri de şaşırtır." Kendine zulmedenleri de delalette bırakır. **Ve yef'alullâhu mâ yeşâ:**[33] "Allah dilediğini yapar."

İlâhukum ilâhun vâhid: "Sizin ilahınız bir tek ilah olan Allah'tır." **Fellezîne lâ yu'minûn:** "Ama iman etmeyen o kimseler." **Bil âhirati kulûbuhum munkiratun:** "Onların kalpleri ahiretin varlığından hoşlanmaz." Onlar, ahireti sevmez, hatta ahiretten tiksinirler. Neden? -İman etmediklerinden dolayı Allah'ı vahid olarak, bir olarak kabul etmedikleri, Allah'a şirk koştukları için ahireti sevmezler. **Ve hum mustekbirûn:**[34] "Onlar büyüklük taslayanlardır."

Kime karşı, nasıl büyüklük taslarlar?

Allah'a karşı büyüklük taslayıp; "ben ondan daha iyi biliyorum" derler. Eğer Allah kullarına; "ahiret senin için daha hayırlıdır" diyorsa, biri de çıkıp; "yok dünya benim için hayırlıdır" diyorsa o kişi Allah'a karşı kibirlendi demektir. Onun için Allah; "onlar büyüklük taslayanlar, kibirlenmiş olanlardır" dedi. Çünkü iman etmemiştir. İstediği kadar; "ben iman ediyorum" desin, aslında iman etmemiştir. Bununla beraber Allah; "onların kalpleri imanı sevmez, imandan hoşlanmaz, onlar ahireti de sevmez" dedi. Ahireti sevseydiler yatırımlarını ahirete göre yaparlardı. Onlar aynı şekilde ölümden de öyle korkarlar.

Öncelikle ölümden korkmaktan kurtulmak gerekir. Ölüm diye bir şey yoktur, ahirete gitmek, bizi yaratan rabbimizin huzuruna gitmek vardır. Bu herkes için böyledir. Bir mü'minin ölümden korkması kesinlikle ona yakışacak bir şey değildir.

[33] İbrahim /27
[34] Nahl /22

Ölümden korkmak mü'minin imanına yakışmaz. Seni seven, seni yaratan, kendisine âbd olduğun rabbinin huzuruna gidiyorsun. Eğer sen peygamberlere iman etmiş, peygamberleri kendine örnek almışsan peygamberlerin yanına, sevdiklerinin yanına gidiyorsun. Hal böyleyken neden korkuyorsun! Mü'minin ölüm korkusunu kesinlikle yenmesi, bunu bitirmesi gerekir; yani mü'minin "ya rabbi ben senin kulunum. Burada da senin huzurundayım, oraya geldiğimde de senin huzuruna çıkacağım. Benim için neresi hayırlıysa orda olmayı tercih ediyorum. Senin benim için tercih ettiğini ben de tercih ediyorum. Benim tercihim; senin benim için tercih ettiğindir. Benim sevdiğim; senin benim için sevdiğindir. Sen benim için neyi seviyorsan ben de kendim için onu seviyorum. Duam; senin benim için istediğindir, sevdiğin, takdir ettiğindir" demesi gerekir. Bir kul bunu söylediğinde gerçek mü'min olmuştur, Allah'a teslim olmuş, Allah'ı gerçekten sevmiştir. Yoksa mü'min, Allah'a; "ben şunu istiyorum, şunu istemiyorum, şunu şöyle yap, bunu böyle yap" diyen değildir.

Ve mâ hâzihil hayâtud dunyâ illâ lehvun ve laib: "Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." Oyalanmadan başka bir şey değildir. Eğer dünyayı ahiretin tarlası yapmazsan geriye oyun ve eğlenceden başka bir şey kalmaz. **Ve inned dârel âhırate le hiyel hayevân:** "Ahiret yurduysa gerçek hayattır." Hakiki hayat ahiret hayatıdır. **Lev kânû ya'lemûn:**[35] "Ne olur bilselerdi." Ne olur bunu anlasalardı!

Bu ayeti peygamberlerden biri kendi kavmine söyler; **Yâ kavmi innemâ hâzihil hayâtud dunyâ metâun:** "Ey kavmim bu dünya hayatı kısacık bir geçim yeridir." **Ve innel âhirate hiye dârul karâr:**[36] "Ahiret yurduysa karar kılınacak yerdir."

[35] Ankebut /64
[36] Mü'min /39

Ve mâ ûtîtum min şey'in: "Eğer size bir şey verilmişse." **Fe metâul hayâtid dunyâ ve zînetuhâ:** "O dünya hayatının nimeti, süsüdür." **Ve mâ indallâh:** "Allah'ın katındaki ise" ahiret ise. **Hayrun ve ebkâ:** "Hem daha hayırlıdır hem de baki olandır." **E fe lâ ta'kilûn:**[37] "Siz akletmeyecek misiniz?" Yani aklınızı kullanıp ahireti dünyaya tercih etmeyecek misiniz! Dünyanın küçüklüğünü, basitliğini, kısa bir hayat olduğunu anlamayacak mısınız!

Vellezîne yunfikûne emvâlehum riâen nâs: "O kimseler ki mallarını gösteriş olsun diye harcarlar (sarf ederler)." **Ve lâ yu'minûne billâhi ve lâ bil yevmil âhir:** "Onlar Allah'a ve ahirete iman etmemişlerdir." Evet, gösteriş için mallarını sarf edenler Allah'a ve ahirete iman etmemiştir. **Ve men yekuniş şeytânu lehu karîn:** "Şeytan bir kişiye arkadaş olursa." **Fe sâe karînâ:**[38] "O ne kötü arkadaştır." Böyle yapanlar, şeytana arkadaş olmuştur. Allah yolunda infak etmesi gerekirken gösteriş için sarf edenler şeytanın arkadaşıdır, o ne kötü arkadaştır.

Ve mâzâ aleyhim lev âmenû billâhi vel yevmil âhır: "Ne olurdu onlar Allah'a ve ahirete iman etselerdi." Allah'ı her şeyden daha çok, herkesten daha çok, ahireti dünyadan daha çok sevselerdi. **Ve enfekû mimmâ razakahumullâh:** "Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiğinden (Allah yolunda infak etselerdi)." **Ve kânallâhu bihim alîmâ:**[39] "Allah böyle olanları (böyle yapanları) bilir."

İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh: "Allah hiç kimseye zerre kadar zulmetmez (haksızlık etmez)." **Ve in teku hasene:** "İster bir güzellik olsun." Bir iyilik olsun. **Yudâıfhâ:** "(Allah) onu

[37] Kassas /60
[38] Nisa /38
[39] Nisa /39

katlar.” **Ve yu’ti min ledunhu ecran azîmâ:**[40] “Bir de kendi katından ona azim bir ecir (azim bir karşılık) verir.” Kime? -Allah yolunda infak edenlere azim bir ecir verir.

Evet, bu hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’edir; **Fe keyfe izâ ci’nâ min kulli ummetin bi şehîd:** “Her ümmetten (her topluluktan, her kavimden, her cemaatten) bir şahit getirdiğimiz zaman bakalım halleri nasıl olacak?” **Ve ci’nâ bike alâ hâulâi şehîdâ:**[41] “Seni de onların hepsinin üzerine şahit olarak tuttuğumuz zaman (onların hali ne olacak).” Yani Allah her ümmetten bir örnek çıkarır, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e ne kadar uyulmuş diye Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’i de hepsinin üzerine bir örnek olarak getirir. İşte Allah; “o zaman onların halleri ne olacak” buyurdu.

Yevme izin yeveddullezîne keferû ve asavur resul: “O inkâr edip Allah’ın resulüne isyan edenler, o gün şöyle temenni de bulunurlar.” **Lev tusevvâ bihimul ard:** “Keşke yerle bir edilseydik.” Keşke yerin dibine geçirilseydik. **Ve lâ yektumûnallâhe hadîsâ:**[42] “Allah’tan gelen o hak sözü gizlememiş olsaydık (diye temenni de bulunurlar).” Demek ki biri Allah’ın kelamını gizlerse Kıyamet günü yerin dibine geçmeyi, toprak olmayı temenni edip; “keşke Allah’tan gelen o sözü gizlemeseydim” diyecek.

Allah’tan gelen söz Allah’ın kitabıdır ve şu anda mü’minler bilerek veya bilmeyerek onu gizler. Onu ortaya koyarak; “Allah’ın emri, hükmü budur” demek yerine gizlemeyi tercih eder.

Peki, Allah’tan gelen sözü neden gizlerler?

[40] Nisa /40
[41] Nisa /41
[42] Nisa /42

Ona uymak onların nefislerine ağır gelir de ondan; ama Kıyamet günü böyle yapanların yaşayacağı şey tam bir hüsrandır. Onun için bütün kardeşlerimize; "Allah'ın kitabını herkesin okuması, dinlemesi, anlamaya çalışması gerekir" diyoruz. Herkesin; "rabbim bana neyi vahyetmiş, bana ne söylüyor" deyip "rabbinin kitabını, kelamını ciddiye alması gerekir" diyoruz. Yoksa sen nasıl iman etmiş olursun! İman etmek sevmek demekti, hani Allah'ı seviyordun, o zaman niye Allah'ı dinlemiyor, niye onun kelamını okumuyor, niye anlamaya çalışmıyorsun.

Yâ eyyuhellezîne âmenû: "Ey iman edenler (ey iman ettiğini iddia edenler)." **Atîûllâhe ve atîûr resul:** "Allah'a itaat edin, resulüne itaat edin." **Ve ulil emri minkum:** "Bir de sizden olan emir sahibine (emri almış olana itaat edin)." **Fe in tenâza'tum fî şey'in:** "Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düştüğünüzde." **Fe ruddûhu ilâllâhi ver resûl:** "Onu Allah'a ve resulüne arz edin." Allah ve resulu nasıl hüküm verirse onu öyle kabul edin. Neden? **İn kuntum tu'minûne billâhi vel yevmil âhir:** "Eğer siz Allah'a ve ahiret gününe iman etmişseniz." Bunu böyle yaparsınız. Eğer iman etmemişseniz kendi kafanıza göre hareket edip hüküm vererek sorunlarınızı kendinize göre halledersiniz; ama Allah'a ve resulüne iman etmişseniz o sorununuzu Allah'a ve resulüne götürün. Allah ve resulü nasıl hüküm verdiyse onu da öyle kabul edip öyle yapın, buyurdu.

Ayetin devamında **Zâlike hayrun ve ahsenu te'vîlâ:**[43] "Hem bu (hüküm) sizin için daha hayırlı hem de daha güzeldir." Yani hem dünyanız hem de ahiretiniz için bu hayırlı ve güzel olandır. Tabi ki Allah'a ve ahirete iman etmişseniz.

Felyukâtil fî sebîlillâh: "Allah yolunda savaşın." **Ellezîne yeşrûnel hayâted dunyâ bil âhirah:** "O kimseler ki dünya hayatını

[43] Nisa /59

satıp ahireti satın aldılar." Yani onlar Allah yolunda savaşıp, hayatını, canını Allah yolunda veridiler. Böyle biri dünyasını satıp ahireti satın almıştır. **Ve men yukâtil fî sebîlillâh:** "Kim Allah yolunda savaşırsa." **Fe yuktel:** "Öldürülürse." **Ev yaglib:** "Veya (öldürülmez de) galip gelirse." **Fe sevfe nu'tîhi ecran azîmâ:**[44] "Ona azim bir ecir vardır." Yani ister ölsün, ister ölmesin Allah yolunda savaştığı için ona azim bir ecir vardır.

E lem tera ilâllezîne kîle lehum kuffû eydiyekum: "O kötülük yapanlara; 'elinizi kötülükten çekin, kötülük yapmayın' denildiğinde onlara şöyle bir bak." **Ve ekîmus salâh:** "(Elinizi kötülükten çekin) Namazı ikame edin." **Ve âtûz zekâh:** "Zekâtı verin." **Fe lemmâ kutibe aleyhimul kıtâl:** "Onlara savaş farz kılınınca." **İzâ ferîkun minhum yahşevnen nâse ke haşyetillâh:** "Onlardan bir kısmı Allah'tan korkar gibi insanlardan korkuyorlar." Ölümden, öldürülmekten korkuyorlar. Bunların bir kısmı sözde mü'mindir, sözde namazı kılıp zekâtı veriyor. **Ev eşedde haşyeh:** "Ya da onlardan (Allah'tan korktuklarından) daha çok korkuyorlar."

Yani Allah'a olan imanları onları insanlardan korkmaktan men etmemiş, mani olmamış bu nedenle insanlardan, ahiretten, ölümden korkarlar; çünkü ahirete iman etmemişlerdir, yalnız bunun farkında da değildirler.

Ayetin devamında **Ve kâlû rabbenâ lime ketebte aleynâl kıtâl:** "Bir de derler ki: Rabbimiz neden bizim üzerimize savaşı böyle farz kıldın (savaşı bize emrettin)?" **Lev lâ ahhartenâ ilâ ecelin karîb:** "Yakın bir zamana kadar bunu erteleseydin olmaz mıydı?" Yani "şimdi savaşın acelesi miydi" derler. **Kul metâud dunyâ kalîl:** "Onlara de ki: Dünya nimeti pek azdır." **Vel âhiratu hayrun li menittekâ:** "Takva sahipleri içinse hayırlı olan ahirettir."

[44] Nisa /74

Ve lâ tuzlemûne fetîlâ:[45] "Hiç kimseye kıl kadar zulmedilmez." Zulme uğramazsınız. Allah size böyle söz verip vaatte bulunduysa Allah va'dini yerine getirir. Allah iman edenler için; "ahireti tercih edin, gerektiğinde ölümü de tercih edin" buyurdu.

Men kâne yurîdu sevâbed dunyâ: "Kim dünya sevabını isterse." **Fe indallâhi sevâbud dunyâ vel âhırah:** "Dünya sevabı da ahiret sevabı da Allah katındadır." **Ve kânallâhu semîan basîrâ:**[46] "Muhakkak ki Allah semi' ve basirdir." Her şeyi işiten ve her şeyi görendir. Kimin ne istediğini bilen, karşılığını veren ve muameleyi de ona göre yapandır.

Yâ eyyuhellezîne âmenû: "Ey iman edenler (Ey iman ettiğini iddia edenler)." **Aminû billâhi ve resûlihî vel kitâb:** "Allah'a, resulüne ve kitaplarına iman edin." **Ellezî nezzele alâ resûlih:** "O peygamberine indirdiğine." Kitaba, Kur'an'a iman edin. **Vel kitâbillezî enzele min kabl:** "Ondan önce indirmiş olduğu kitaplara da (iman edin)." **Ve men yekfur billâh:** "Kim Allah'ı inkâr ederse." **Ve melâiketihî:** " Ve meleklerini (inkâr ederse)." **Ve kutubihî:** "Ve kitaplarını (inkâr ederse)." **Ve rusulihî:** "Ve resullerini (inkâr ederse)." **Vel yevmil âhır:** "Ve ahiret gününü (inkâr ederse)." **Fe kad dalle dalâlen baîdâ:**[47] "O uzak ve derin bir delaletle delalette kalmıştır." Uzak ve derin demek; uçurumdan öyle bir yuvarlanmıştır ki artık oradan çıkamaz, kimse de onu kurtaramaz, demektir.

Yevme ned'û kulle unâsin bi imâmihim: "O gün (Kıyamet günü) her topluluğu imamıyla beraber çağıracağız." **Fe men ûtiye kitâbehû bi yemînihî fe ulâike yakraûne kitâbehum:** "Kimin kitabı sağından verilirse onlar kitaplarını alıp okuyacaklar." **Ve lâ**

[45] Nisa /77
[46] Nisa /134
[47] Nisa /136

yuzlemûne fetîlâ:[48] "Kimseye kıl kadar zulmedilmeyecek." Kimse kıl kadar zulüm görmeyecek.

Ve men kâne fî hâzihî a'mâ: "Kim ki bu dünyada kör olursa." Hakkı, hakikati görmede kör olursa, Allah'ın emrini, vahyini görmezden gelir, ahireti görmezden gelirse. **Fe huve fîl âhırati a'mâ:** "O ahirette de kördür." **Ve edallu sebîlâ:**[49] "Yol itibariyle de şaşkındır." Ahirette Allah onları kör olarak haşreder, buyurdu.

Ve in kâdû le yeftinûneke: "Neredeyse seni fitneye düşüreceklerdi." **Anillezî evhaynâ ileyke:** "Seni vahyettiğimiz o vahiyden başka bir sözle (neredeyse fitneye düşüreceklerdi)." **Li tefteriye aleynâ gayrahu:** "Öyle ki Allah'ın sana vahyettiğinin dışında bir şey söyleyesin diye (neredeyse seni fitneye düşüreceklerdi)." **Ve izen lettehazûke halîlâ:**[50] "Eğer sen böyle yapsaydın (Allah'ın vahyettiğinin dışında bir şey söyleseydin) o zaman onlar seni dost edineceklerdi." Yani müşrikler, Yahudiler ve Hrıstiyanlar Allah'ın söylediğinin dışında bir şey söylersen seni dost edinir; ama sadece Allah'ın vahyini söylersen senin dostun sadece mü'minler olur, Allah'a iman edenler olur. Söylediklerine Allah'ın vahyinin dışında bir şey ilave edersen o zaman senin dostluğunu müşrikler kabul eder, dedi Allah. Bu durum şimdi de böyledir.

Men kâne yurîdul âcileh: "Kim acil olanı isterse." Dünya hayatındaki nimeti isterse. **Accelnâ lehu fîhâ mâ neşâu li men nurîd:** "(O dünya hayatının nimetlerinden) dilediğimiz kimseye dilediğimiz kadarıyla veririz." **Summe cealnâ lehu cehennem:** "Sonra onu cehennemliklerden yaparız." Dünyayı tercih ettiği için

[48] İsra /71
[49] İsra /72
[50] İsra /73

öyle yaparız. **Yaslâhâ mezmûmen medhûrâ:**[51] "Hem de kovulmuş olarak (rezil rüsva olmuş olarak) onu cehenneme yaslarız."

Allah'ın birini kovulmuş olarak cehenneme yaslamasının sebebi nedir?

Dünyayı istediği için, dünyayı ahirete tercih ettiği için; ama şeytan ona dünyayı istettirirken de mutlaka bin bir türlü hile yapar; "eğer zengin olursan insanlara yardım edersin, onunla ahiretini alırsın, eğer bir mevkin, makamın olursa insanlara, İslam'a yardım edersin" der ve dünyayı isteyen kişiyi bu şekilde kandırır. Oysaki Allah; "sen ahireti tercih et, sakın dünya hayatını tercih etmeyesin" buyurur. Elbette ki dünyadan da neyi istersen iste; ama tercihin ahiret olsun, hedefin ebedi hayatını kazanmak olsun eğer hedefin dünyayı kazanmaksa ahireti kaybedersin. Bu nedenle Allah; "dünyadan ona dilediğimiz kadarıyla veririz. Bununla beraber ona dünyayı verirken o da adım adım cehennemliklerden olur" buyurur.

Neden?

Çünkü dünyayı bir daha sever ve bir daha ister. Allah ona ne kadar verirse versin dünyaya ait olan sevgisi azalmaz, çoğalır; yani dünyayı bir daha tercih eder. Bir daha sever, sevdikçe sever, sevdikçe ahiretini kaybeder. Bu şekilde onunla cehennemi kazanmış olur.

Evet ayet devam ediyor; **Ve men erâdel âhırah:** "Kim de ahireti isterse (istemişse)." **Ve seâ lehâ sa'yehâ ve huve mu'minun:** "(Ahireti istemek yetmez) Mü'min olarak onu kazanmak için gerektiği gibi çalışırsa (say ederse, koşarsa, koşuşturursa)." **Fe ulâike kâne sa'yuhum meşkûrâ:**[52] "İşte

[51] İsra /18
[52] İsra /19

böylelerinin koşturmaları (çabaları, gayretleri) şükrana layık olur." Ve Allah onları şükranla, teşekkürle karşılar.

Kullen numiddu hâulâi ve hâulâi min atâi rabbike ve mâ kâne atâu rabbike mahzûrâ:[53] "Dünyayı isteyenlere de ahireti isteyenlerin hepsine de rabbim ihsan eder (ikram eder). Hiç kimse rabbinin ihsanını (ikramını) yasaklayamaz." Allah dünyayı isteyenlerin ahirette nasibi yoktur diye hüküm koymuştur; ama dünyayı isteyenlere Allah dünyadayken verir. Bu yüzden hiç kimse; "falan kişi dünyayı istiyor, Allah'ın tercih edin dediğini tercih etmemiş, peki, Allah ona dünyayı neden veriyor" diyemez kimse böyle bir hakka sahip değildir, dedi Allah.

Allah bir de örnek verir; **Unzur keyfe faddalnâ ba'dahum alâ ba'dın:** "Dünya hayatına bakın, bazılarını bazılarına nasıl da üstün kılmışız." Allah neyle bazılarını bazılarından üstün kılmıştır? -Malca, mevkice, sıhhatçe her ne varsa insanların bir kısmını bir kısmından üstün kılmıştır. **Ve lel âhıratu ekberu derecâtin ve ekberu tafdîlâ:**[54] "Ahiretteki dereceler ise daha ekber (daha büyük) hem de fazilet yönüyle üstündür."

Yani ahiret deyince onu normal bir yer zannetmek doğru değildir. Dünyaya bakıp kıyas yapmak gerekirse nasıl ki burada kıymet, değer gören zenginler varsa ahirette de derece ve fazilet bakımından daha büyük kıymet ve değer görenler vardır. O zaman ahiret için çalışmak lazım. Yoksa; "cennette elimize bir köşe düşsün" demekle elimize bir şey düşmez.

Lâ tec'al meallâhi ilâhen âhar: "Allah ile beraber başka bir ilah edinme." **Fe tak'ude mezmûmen mahzûlâ:**[55] "Sonra kınanmış ve levm edilmiş olarak oturur, kalırsın." Allah ile beraber başka

[53] İsra /20
[54] İsra /21
[55] İsra /22

ilah edinme. Ya, rabbin Allah'tır, rabbini dinlersin, ya da başkasını dinlersin. Başkasını dinlersen Allah ile beraber başka bir ilah edinmiş olursun.

Ve izâ kara'tel kur'âne cealnâ beyneke ve beynellezîne lâ yu'minûne bil âhirati hicâben mestûrâ: "Sen Kur'an'ı okuduğun zaman seninle ahirete iman etmeyenlerin arasına bir perde gereriz." Demek ki ayetler okunduğu zaman ahirete iman etmemiş olanlarla okunan o Kur'an arasına Allah perde geriyormuş. Peki, sonra ne olur? **Ve cealnâ alâ kulûbihim ekinneh:** "Kalplerinin üzerine örtü çekeriz." Neden? -Ahirete iman etmemişler de ondan. **En yefkahûhu ve fî âzânihim vakrâ:** "Kulaklarına da ağırlık koyarız." Onu anlamasınlar diye.

Ahirete iman etmedikleri için onların cezası budur. Eğer biri okunan ayetlerden istifade edemiyor; "o benim rabbimin kelamıdır" demiyor, rabbinin sözünü ciddiye almıyorsa ahirete iman etmediği içinmiş. Kulağında ağırlık, kalbi üzerinde perde varmış. Onunla okunan Kur'an arasına perde gerilmiş. Peki, bu perdeyi kim germiştir? -Tabi ki kendisi istemiş Allah da germiştir. O, ahirete iman etmediği, ahireti dünyadan daha çok sevmediği için bu hali yaşar.

Ve izâ zekerte rabbeke fîl kur'âni vahdeh: "Ne zaman ki rabbin Kur'an'da kendisini tek olarak (bir olarak hatırlattığın da) zikrettiğin de." **Vellev alâ edbârihim nufûrâ:**[56] "Onlar nefret ederek arkalarını döner, giderler." Allah'a şirk koşarsan kabul ederler; ama Allah birdir, hüküm onundur, emir onundur, mülk onundur dersen; "peki ben neyim" der ve onu kabul etmezler.

Ve izâ zukirallâhu vahdehuşmeezzet kulûbullezîne lâ yu'minûne bil âhırah: "Allah'a iman etmeyenlerin kalpleri Allah bir olarak (tek olarak, vahid olarak) zikredildiğinde tiksinir."

[56] İsra /45-46

Böyleleri Allah'ın birliğini vahidliğini kabul etmez; çünkü ahirete iman etmemişlerdir. **Ve izâ zukirellezîne min dûnih:** "Allah'tan başkaları zikredildiğinde." **İzâ hum yestebşirûn:**[57] "İşte o zaman sevinirler." Falanca şöyle yaptı, falanca böyle yaptı, dediğinde buna sevinir, bununla sevinirler; ama "Allah böyle yaptı" dediğinde bunu sevmez, ondan tiksinirler, dedi Allah. Yani Allah'ın bir olduğunu söylediğinde bundan tiksinir; ama başkalarını Allah'a şirk koştuğunda bununla sevinirler.

Ellezîne lâ yu'tûnez zekâte ve hum bil âhirati hum kâfirûn:[58] "O zekâtı vermeyenler ahireti inkâr edenlerdir." Ahirete iman etmeyip ahireti inkâr edenlerdir. Allah, zekâtı vermeyenlere kâfir, dedi. Onlar ahireti inkâr ederler; çünkü verdikleri zekâtı ahirete göndermeye gerek görmezler. Eğer ahireti inkâr etmeselerdi gönderirlerdi.

Bu nedenle Allah başka bir ayeti kerimede; **Ve lekad saddaka aleyhim iblîsu zanneh:** "And olsun ki İblis insanlar üzerindeki zannını gerçekleştirdi" buyurur. Peki, İblis ne demişti? "**Sırat-el mustakimin üzerinde oturacağım ve sana gelenlerin çoğunu kendime bağlayacağım ve sen çoğunu şükreder bulmayacaksın**"[59] demişti ve bu zannını gerçekleştirdi. **Fettebeûhu illâ ferîkan minel mu'minîn:**[60] "İnsanlar ona (İblise) uydular. Mü'minlerden bir kısmı hariç (mü'min olan bir kısım insan hariç)."

Ve mâ kâne lehu aleyhim min sultân: "Oysaki şeytanın insanlar üzerinde herhangi bir gücü (bir kuvveti bir saltanatı) yoktur." Şeytan sadece davet eder, insan da icabet eder. Allah'ın davetine icabet etmeyenler şeytanın davetine icabet eder. Peki,

[57] Zumer /45
[58] Fussilet /7
[59] Araf /16-17
[60] Sebe /20

Allah'ın buna müsaade etmesinin sebebi nedir, Allah, şeytanın davetine neden müsaade eder?

İllâ li na'leme men yu'minu bil âhirah: "Kimin ahirete iman ettiğini bilelim (görelim) diye." Kim ahirete iman etmiş, kim etmemiş görelim diye Allah ona müsaade etmiştir. **Mimmen huve minhâ fî şekk:** "Kim ahirete iman etmiş kim ahiret hakkında şüphededir." Bunu bilelim ve bildirelim diye. **Ve rabbuke alâ kulli şeyin hafîz:**[61] "Muhakkak ki Allah her şey üzerinde hafızdır." Demek ki Allah'ın şeytana müsaade etmesinin sebebi; kimin ahirete iman ettiğinin, kimin ahiret hakkında şüphede olduğunun anlaşılması içinmiş.

Ulâikellezîneşteravul hayâted dunyâ bil âhirah: "O kimseler ki ahiretlerini dünya hayatına karşılık satmışlardır." Ahiretlerini verip dünyayı satın almışlardır. **Fe lâ yuhaffefu anhumul azâb:** "Onların azapları hafifletilmez." **Ve lâ hum yunsarûn:**[62] "Onlara yardım da edilmez." Yani onlar cehennemliktir, onların azapları hafifletilmez ve onlara yardım da edilmez.

Men kefere billâhi min ba'di îmânihî: "Kim imandan sonra inkâr eder, kâfir olursa." **İllâ men ukrihe ve kalbuhu mutmainnun bil îmân:** "Ancak mecbur kalmışsa (tiksinerek, zorlanarak) kalbi iman ile mutmain olduğu halde eğer inkâr etmek zorunda kalırsa bu müstesna." **Ve lâkin men şeraha bil kufri sadran fe aleyhim gadabun minallâh:** "Ama kim genişlik halinde (böyle bir sorun, sıkıntı olmadığı halde) gönül genişliğiyle Allah'ı inkâr ederse (küfrederse) ona Allah'tan gazap gelir." **Ve lehum azâbun azîm:**[63] "Onlar için azim bir azap vardır." Peki, bunlar neden Allah'ı inkâr eder?

---

[61] Sebe /21
[62] Bakara /86
[63] Nahl /106

Zâlike bi ennehumustehebbûl hayâted dunyâ alâl âhirah: "Çünkü onlar dünya hayatını ahiretten daha çok sevenlerdir." Ondan hakikati inkâr eder, hakikati örter; yani Allah'ın kudretini inkâr eder, örterler. **Ve ennallâhe lâ yehdîl kavmel kâfirîn:**[64] "Allah kâfirleri hidayete erdirmez." Demek ki imandan sonra bir de küfür varmış. Dünyayı ahirete tercih edince bu, Allah'ı inkâr sayılıyormuş. Zaten biri Allah'ın emrini, hükmünü, vahyini inkâr ettiği için Allah'ı inkâr etmiş olur.

Ulâikellezîne tabeallâhu alâ kulûbihim ve sem'ihim ve ebsârihim: "Allah işte böyle olanların kalbine, kulaklarına ve gözlerine mührü vurmuştur." **Ve ulâike humul gâfilûn:** "İşte gafil olanlar bunlardır." Artık hakikati anlamaz, görmezler. **Lâ cereme ennehum fîl âhırati humul hâsirûn:**[65] "Muhakkak ki bunlar ahirette hüsrana uğramış olanlardır."

Ve minen nâsi men ya'budullâhe alâ harf: "İnsanlardan öylesi var ki Allah'a kenarından, köşesinden kulluk yapar." **Fe in asâbehu hayrunıtmeenne bih:** "Allah'tan kendisine bir hayır geldiğinde onunla sevinir (mutmain olur)." **Ve in asâbethu fitnetuninkalebe alâ vechih:** "Ona bir imtihan olarak bir musibet geldiğinde ise yüz üstü geri döner." Yüzünü Allah'tan döndürür, yüz çevirir. **Hasired dunyâ vel âhırah:** "Onun dünyası da ahireti de hüsran olmuştur." Çünkü dünya imtihan yeridir. Mutlaka musibet gelir ve böylelerinin dünyası da ahireti de hüsran olmuştur. **Zâlike huvel husrânul mubîn:**[66] "İşte apaçık hüsran budur." Nimet geldiğinde Allah'a şükreder sevinir, gönlü yatışır, musibet, sıkıntı, bela geldiğinde de isyan edip Allah'tan yüz çevirir. İşte böyleleri Allah'a kenardan kulluk yapanlardır.

[64] Nahl /107
[65] Nahl /108-109
[66] Hacc /11

Evet, Allah böylelerinin dünyasının da ahiretinin de hüsran olduğunu söyledi. Ayetleri okuduğumuzda zaten Allah'ın her şeyi beyan ettiğini görürüz. Ayetler aynı zaman da birbirini tefsir eder. Bu nedenle ayrıca bir şey söylemeye gerek kalmaz; ama ayetler okunurken onları mutlaka tefekkür etmek gerekir. Mesela birinin; Allah ona nimet verdiğinde onda bin bir şükür hali olduğunu, teşekkür ederek, hamd ettiğini; "rabbim beni çok seviyor" dediğini ama bir musibet geldiğinde ise; "bu neden benim başıma geldi, bu musibet bula bula beni mi buldu, ben bunu kaldıramam, ben buna dayanamam" deyip isyan ettiğini görürüz. Böyle biri ahirete iman etmemiş, imtihanı kabul etmemiştir. İşte Allah böylelerinin hem dünyada hem de ahirette hüsrana uğrayacaklarını söyledi. Bu kişi isyan ettiği için ahiretini kaybetmiştir. Dünyada da iman etmediği için o sıkıntı ona cehennem olur, gönlü cehenneme döner. Böylelikle onun her iki dünyası da cehennem olur, her iki dünyasını da kaybeder.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû lâ tubtılû sadakâtikum: "Ey Allah'a iman ettiğini iddia edenler. Allah yolunda tesadduk ettiklerinizi (sadakalarınızı) boşa çıkarmayın." Allah yolunda verilen sadakalar nasıl boşa çıkar? **Bil menni:** "Minnet ederek." Eğer bir iyilik yapıp bir ikramda bulunduysan, sadakatini ispatlamak için bir şeyler verdiysen sonradan minnet edip onu boşa çıkarma; "ben sana iyilikte bulundum, böyle ikramda bulundum, ben sana böyle yardım etmeseydim senin halin şöyle kötü olurdu" deme. Bunu söylersen yaptığın iyiliği boşa çıkarmış olursun, dedi Allah. **Vel ezâ:** "Ve eziyet ederek." Evet, minnet ve eziyet ederek karşındakini küçümseme, küçük düşürme, basite alma, hafife alma böyle yaparsan Allah yolunda verdiklerini boşa çıkarmış olursun. **Kellezî yunfiku mâlehu riâen nâs:** "O insanlara gösteriş için malını sarf edenler gibi yapma." Çünkü sen mü'minsin, mü'min olduğunu söylüyorsun. Allah bu nedenle ayete yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler"

diye başladı. **Ve lâ yu'minu billâhi vel yevmil âhır:**[67] "O, Allah'a ve ahirete inanmayan kimse gibi yapma." Onlar böyle yaparlar eğer böyle yaparsan sen de onlar gibi yapmış olursun, buyurur.

Bu yüzden başka bir ayeti kerimede Allah buyurur; **Ve in tutı' eksere men fîl ard:** "Eğer yeryüzündekilerin çoğuna uyarsan (tabi olursan)." **Yudıllûke an sebîlillâh:** "Seni Allah yolundan saptırırlar." Yani çoğunluğa bakma, çoğunluğa uyma, çoğunluk delalettedir. Onlara uyarsan seni de delalete düşürürler. **İn yettebiûne illâz zanne:** "Onlar zanna uyarlar." İnsanların çoğu zanna uyar; yani Allah'ın vahyine uymak yerine; "bence doğru budur" deyip zannına uyar. **Ve in hum illâ yahrusûn:**[68] "Onların söyledikleri yalandan başka bir şey değildir." Hakkı söyleyen Allah'tır, gerisi ise yalandır.

Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ: "Ayetlerimizi yalan sayanlar." Yani "tasdik ediyorum, kabul ediyorum" deyip gerekeni yapmayarak mazeret üretenler Allah'ın ayetlerini yalan saymışlardır. **Ve likâil âhirah:** "Ahirete kavuşmayı yalan saymışlardır." Yani "ahiret haktır, hesap haktır" der; ama hayatını hesaba göre yaşamaz. Ahiretini kazanmak için çabasını, gayretini sarf edip ahiretine yatırım yapmaz. Böyle biri ahireti yalan saymıştır. **Habitat a'mâluhum:** "Onların amelleri boşa gitmiştir." **Hel yuczevne illâ mâ kânû ya'melûn:**[69] "Onlar yaptıkları amelin dışında mı ceza görecekler."

Lâ yeste'zinukellezîne yu'minûne billâhi vel yevmil âhir: "Allah için bir iş yapıldığında Allah'a ve ahirete iman etmiş kimseler senden izin istemezler." **En yucâhidû bi emvâlihim ve enfusihim:** "Onlar mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihad ederler." Allah'a ve ahirete iman edenler bundan çekinmez ve

[67] Bakara /264
[68] En'am /116
[69] A'raf /147

sakınmazlar; yani malları ve canlarıyla cihad ederler. **Vallâhu alîmun bil muttakîn:**[70] "Allah muttakileri en iyi bilendir."

İnnemâ yeste'zinuke: "O senden izin isteyenler." **Ellezîne lâ yu'minûne billâhi vel yevmil âhir:** "Onlar Allah'a ve ahirete iman etmeyen kimselerdir." **Vertâbet kulûbuhum:** "Onların kalpleri şüphededir." Şüpheye düşmüşler, emin değildirler ve iman etmemişlerdir. **Fe hum fî raybihim yeteraddedûn:**[71] "Onlar şüphe içinde tereddüt edip dururlar."

Lev haracû fîkum mâ zâdûkum: "Eğer onlar sizinle beraber (savaşa) çıkarlarsa sizin için hayır olmazlar." Size faydalı olmazlar. **İllâ habâlen ve le evdaû hılâlekum yebgûnekumul fitneh:** "Eğer onlar sizinle beraber (sizin aranızda) savaşa gelseler ancak sizi fitneye düşürmek için (fesada, zarara uğratmak için) aranızda koşuştururlar." **Ve fîkum semmâûne lehum:** "(Bununla beraber) Sizin aranızda onları dinleyecek olanlar da vardır." Yani sözleri onlara tesir edecek kimseler de vardır. **Vallâhu alîmun biz zâlimîn:**[72] "Allah zalimleri en iyi bilendir."

Demek ki Allah yolunda bir iş yapıldığı zaman kaçanlar ahirete iman etmeyenlerdir. Ahirete iman etmedikleri için malıyla, canıyla cihad etmeyenlerdir. Ahirete iman etmedikleri için başkalarını da fitneye düşürürler ve onlar sadece zarar verirler.

Yâ eyyuhân nebiyyu kul li ezvâcik: "Ey Allah'ın peygamberi zevcelerine de ki." **İn kuntunne turidnel hayâted dunyâ ve ziynetehâ:** "Eğer siz dünya hayatının süsünü ve ziynetini istiyorsanız." **Fe teâleyne umetti'kunne ve userrihkunne serâhan cemîlâ:** "Gelin size nimeti vereyim (hakkınızı vereyim) sizi

[70] Tevbe /44
[71] Tevbe /45
[72] Tevbe /47

güzellikle boşayayım." Neden? -Çünkü Allah, peygamberine; "eğer senin hanımların dünyayı ve dünya süsünü istiyor, ahireti tercih etmiyorlarsa onları güzellikle boşa" diye emretti.

Ve in kuntunne turidnallâhe ve resûlehu ved dâral âhırah: "Eğer Allah'ı, resulünü ve ahireti istiyorsanız." **Fe innallâhe eadde lil muhsinâti minkunne ecran azîmâ:**[73] "Muhakkak ki Allah içinizde güzellik yapanları (güzel olanları) azim bir ecirle (büyük bir ecirle) mükâfatlandıracaktır." O zaman herkese düşen; eşini, ailesini, çocuklarını ahirete hazırlamaktır. Ahireti, ahiret hayatını onlara tercih ettirmeye, ahirete iman ettirmeye çalışmaktır.

Allah'ın ayetlerini anlamaya çalışırken ahirete iman etmeyenin imanının olmayacağını hep beraber anladık. Biri dünyayı ahiretten daha çok sever ve tercih ederse ahirete iman etmemiştir dedik. İstediği kadar iman ettiğini zannetmiş olsun. İstemek, dua sadece dil ile değil; dil, gönül ve fiil ile yapılınca doğru bir dua olmuş olur. Eğer birinin ahirete olan çalışması dünyadan daha fazla değilse o kişi dünyayı ahirete tercih etmiş demektir. Herkes; "acaba bir günümün ne kadarı Allah'a aittir" diye bir gününü veya bir yılını hesap etmelidir; bir gününde ahireti için, bir de dünya için ne kadar çalıştığına bakmalı ikisini kıyaslayarak hesabını yapmalıdır.

Eğer hedefimiz Allah'ın rızası, ebedi hayatımız olursa ne yaparsak yapalım mutlaka o bize kazandırır; ama bunun için bize gerekli olan şey Allah'ı, ahireti sevmektir, iman etmiş olmaktır. Eğer biri Allah'ı seviyorsa onu unutmaz, mutlaka onun ve ahiretinin hesabını yapar. Neden? -Çünkü seviyor da ondan. Neyi seviyorsan onun hesabını yaparsın. Allah'ı seven, ahireti seven mutlaka hesabını, hayatını, çalışmasını ona göre yapar ve kazanır. Yoksa sadece; "ben bunu ahiret için yapayım, şu sadakayı ahiret

[73] Ahzab /28-29

için vereyim" dersek bu olmaz. Ahireti kazanmak zor, hatta imkânsız denecek kadar zor bir şeydir.

Verdiklerimiz bizim için ahirete iman olarak mutlaka geri gelir. Allah yolunda infak ettiğimizde hayatımızı, zamanımızı, vaktimizi harcadığımızda o bize ahirete iman olarak geri gelir; ama ahiret için bir şey yapmazsak ahirete imanımız artmaz. Dünya için çalıştıkça dünyaya olan imanımız, sevgimiz artar, ahirete imanımız ise azalır. Onun için hayatı yaşarken ahirete olan çalışmamız dünyadan daha çok değilse dünyaya daha çok çalışıyorsak dünyayı sever, ahireti kaybederiz. Dünya ahiretin önüne geçer; ama ahirete olan çalışmamız dünyaya olan çalışmamızdan daha çok olursa ahirete olan imanımız, sevgimiz artar. Dolayısıyla dünya da ikinci planda kalır.

Bir de kim dünyayı tercih etmez ahireti tercih ederse Allah dünyayı da onun üzerine verir. Yoksa ahireti isteyen, ahiret için çalışan dünyayı kaybeder diye bir şey yoktur. Şeytan; "sen ahirete sarılırsan dünyayı kaybedersin, bir şey kazanamazsın, zengin olamazsın" diye vesvese verebilir; ama onu dinleyip ona uyanların ne dünyası kalır ne de ahireti, ikisini de kaybederler. Şeytanın peşine takılan, şeytana arkadaş olan zarar eder sonra aklını, imanını, kendini, insanlığını kaybeder. Böyle biri dünyanın peşine takılınca kendini bir avuç toprağa satmış olur. O artık insan değil malına köle olur. Malını sever, malına iman eder, malı onun ilahı olur. İnsan; Allah'a iman etmeyince, Allah'a âbd olmayınca, nefsine âbd olur, dünyaya âbd olur, şeytana âbd olur.

Allah bizi böyle bir felaketten, dehşetten muhafaza etsin inşallah. Allah bizi kâmil manada iman edenlerden eylesin, ahirete iman edenlerden, ahireti dünyadan daha çok sevenlerden eylesin. Dünyayı ahirete tercih edenlerden eylemesin. Dünyaya âbd, kul olanlardan eylemesin. Dünyayı, dünya sevgisini ilah edinenlerden, nefsinin arzusunu, isteğini ilah edinenlerden

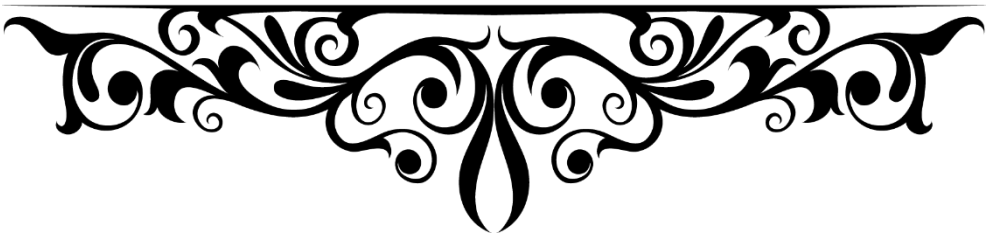
eylemesin. Allah bizi kâmil manada ahireti sevip ahireti tercih eden kullarından eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

AHİRETE İMAN

3

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber ahirete imanı anlamaya çalışıyorduk.

Allah'a, meleklere, kitaplara, resullere ve ahirete Allah nasıl iman etmemizi emrettiyse öyle iman etmemiz lazım ki iman etmiş olalım. Yoksa kendi kendimize; "ben iman etmişim" demekle Allah bizi iman etmiş olarak, mü'min olarak kabul etmez. Onun için imanı ayetlerle, Allah nasıl iman etmemizi emretmişse öyle anlamamız ve öyle iman etmemiz gerekir.

Ahirete imanı öğrenmeye çalışırken önce kıyamet yerini anlatmaya çalıştık. İnşallah bu sohbette de cenneti ve cehennemi beraber anlamaya çalışacağız. Allah, cenneti ve cehennemi nasıl anlatıyor, kimlerin cennetlik, kimlerin cehennemlik olduğunu nasıl tarif ediyor, onu anlamaya çalışacağız.

İman hafife alınmaz ve şakaya da gelmez. Eğer imanımızı hafife alırsak kendimizi, dolayısıyla Allah'ı hafife almış oluruz; yani "ben iman etmeyi Allah'tan öğrenmesem de olur. İşte büyüklerimiz şöyle söylemiş, biz de öyle iman edersek mü'min oluruz" dersek kendi kendimizi kandırmış, böylelikle de Allah'ın bize indirmiş olduğu dine değil, uydurulmuş bir dine iman etmiş oluruz.

Kimlerin cennetlik, kimlerin cehennemlik olduğunu ayetlerle anlamaya çalışacağız. Allah, cennet ile cehennemi beraber anlatır. Mesela Allah; iman edip salih amel işleyenler

cennetlik, iman etmeyenler ise cehennemliktir, buyurur; yani Allah ikisini beraber anlatır. Allah'ın kimlere cehennemlik dediğini Allah ayetlerde nasıl buyurmuşsa öyle anlamaya çalışacağız inşallah.

Bir kul öldüğünde Allah o kulu huzura alır. Huzura alırken de kul tek başınadır. Allah ayeti kerimede; **"and olsun ki bugün siz, ilk yarattığım günkü gibi tek başınıza huzurumuza geldiniz"**[1] buyurur.

Allah, kulu huzura alınca ne yapar?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in tabiriyle; *"Allah ona nimetlerini bir bir sayar. Sonra da kuluna; "buna karşılık sen ne yaptın"* diye sorar.

Allah nimeti sayarken nasıl sayar; "sana bu kadar mal verdim, ne yaptın" diye mi sayar? -Hayır, böyle saymaz. Önce imanın hesabını sorar, zaten amelin hesabı da kişi öldüğünde değil ahirettedir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadisin devamında;

-Allah, kulu huzura alır; "kulum seni kendi nurumdan yarattım, sana ruhumdan nefhettim, sana kendimden hayat verdim. Varlığımla, zatımla, sıfatımla tecelli edip seni yarattım. El Esmau'l Husna'm ile tecelli edip seni yarattım" buyurur.

Kul ise;

-Evet, ya rabbi! diye cevap verir.

[1] Kehf /48

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bununla ilgili; *Allah, kuluna nimetlerini sayarken kul, her defasında "evet ya rabbi" diye cevap verir, buyurur.*

Sonra Allah tekrar;

-Kâmil insan, Hz. İnsan olasın diye sana bir dünya sahnesi hazırladım ve seni oraya gönderdim. Ne yapman gerektiğini bilesin ve anlayasın diye bir de sana peygamber ve kitap gönderdim, der.

Kul yine;

-Evet, ya rabbi! der.

Allah buyurur; manevi olarak büyüyebilmen için seni imtihanlara tabi tuttum, sana kazanma imkânı verdim.

Allah, kuluna nasıl bir imkân vermişse onların hepsini bir bir sayar. Kul da her defasında "evet ya rabbi" der.

Sonra Allah kuluna der ki;

-Kâmil insan, Hz. insan olmak için, rızamı kazanmak için, dostluğumu kazanmak için sen ne yaptın, hadi söyle?

Söz sırası bu sefer kula gelmiştir. Artık kul kendine göre nasıl konuşur, o da ona kalmıştır. Eğer kulun dünya hayatını yaşarken böyle bir derdi yoksa Allah onu zaten huzura kabul etmez. Allah'ın huzura aldığı kullar cevap verebilenlerdir.

Allah ahiret için; **"o gün her topluluğu imamıyla (önderiyle) beraber huzura alırız. (Cehennemliklerin kitabı solundan) Cennetliklerin kitabı da sağından verilir"**[2] der. Başka bir ayette

[2] İsrâ /71

ise; **“kitap ortaya konulur (kitabımıza göre hesap görülür) ve onlara zulmedilmez”**[3] buyurur.

Allah başka bir ayette hesap günü ile ilgili olarak; **“her ümmet kendi kitabına davet edilir”** buyurur. Yani kul, hayatını kendi kitabına göre yaşamış mı, yaşamamış mı diye bakılır. Kulun amel defteri, amel kitabı Allah’ın kitabına uyuyor mu uymuyor mu diye bakılır. Demek ki nizam, Allah’ın kitabıymış. Ayetin devamında ise; **“bizim kitabımız size hakkı söyler”**[4] buyurur Allah. Ahirette de dünyada da hakkı söyler.

Bir kul cennetlik mi, cehennemlik mi olduğunu bilmek ve öğrenmek istiyorsa kendi hayat kitabını, amelini, imanını, İslam’ını ihlâsını ve ahlakını Allah’ın kitabının ölçüsüne vurmalıdır. Allah’ın kitabı; “sen mü’minsin” dediyse o mü’mindir, “Müslümansın” dediyse Müslümandır, “takva sahibisin” dediyse takva sahibidir, “mukarrebunsun, Allah’a yakın olanlardansın” dediyse Allah’a yakın olanlardandır; ama “cehennemliksin” dediyse cehennemliktir, “münafıksın” dediyse münafıktır, “müşriksin” dediyse de müşriktir; çünkü Allah, kitabının hakkı söylediğini beyan etmiştir.

“Allah’ın kitabı konur ve hiçbir kula zulmedilmez” çünkü bir kul bilmiyorsa, bilmediği halde Allah onu hesaba çekerse o, ona zulüm olur. **“Allah hiç kimseye zerre kadar zulmetmez.”**[5] Kitap şimdi de elimizde olacak ki hesabımızı bilelim. Yaptıklarımızın karşılığında cennet mi var, cehennem mi var, yaptıklarımız bizi cennete mi, cehenneme mi yaklaştırıyor, bunları bilmemiz gerekir ki kendi kendimize zulmetmiş olmayalım. Yoksa kendimize zulmetmiş oluruz.

[3] Zumer /69
[4] Câsiye /28-29
[5] Nisâ /40

Allah; **"cehenneme kibirli olanlar (kendini beğenmiş olanlar) girer"**[6] buyurur. Hiç kimse kibirden başka hiçbir şeyle cehenneme gitmez, kâfir olanlar da kibirlerinden dolayı kâfir olmuştur; yani Allah'ın ne söylediğini, neye davet ettiğini bilmiş ama hakikati örtmüş, Allah'a, Allah'ın vahyine ve peygamberine karşı kibirlenmiştir. Onun için hiç kimse kibirden başka hiçbir şeyle cehenneme gitmez. İman etmeyenler kibirlendikleri için iman etmezler. Kişi kendi aklını Allah'ın vahyine tercih ettiği için, kendini, kendi fikrini ve düşüncesini peygambere tercih ettiği için, peygamberi ve Allah'ın vahyini beğenmediği için kibirlenmiştir, büyüklenmiştir. Onun için Allah; "cehenneme kibirli olanlar girer" dedi.

Eğer o kibirlenmiş olanlar kendi benliğinden temizlenmez, nefsini tezkiye etmezse kurtuluşa eremez; çünkü Allah ayeti kerimede; **"(Kıyamet günü) Ancak nefsini tezkiye etmiş olanlar kurtuluşa erer"**[7] buyurur. Gerisine kurtuluş yoktur. Allah, kullarına; temizlenin, Allah'ın nuruyla nurlanın, kibrinizden kurtulun, diye emretmiştir.

Başka bir ayette ise; **"ayetlerimizi inkâr edenler ve yalan sayanlar cehenneme girer"**[8] buyurur. İnkâr etmek başka bir şey, yalanlamak başka bir şeydir. Allah ikisinin de cehennemlik olduğunu söylemiştir.

Yalan saymak nasıldır?

"Bu, Allah'ın kelamıdır, kabul ediyorum. Allah doğru söylemiştir; ama bana göre de şu şöyledir, bu da böyledir, başkaları da böyle yapmış, böyle söylemiştir" deyip gereğini yapmamaktır. Böyle yapan biri Allah'ın ayetlerini yalanlamıştır.

[6] Mu'min /76
[7] Şems /9, E'âla /14
[8] Mâide /86

Böyleleri Allah'ın söylediğini diliyle kabul eder; ama fiiliyle, ameliyle bunu ortaya koymaz. Böyle yapanlar Allah'ın ayetlerini yalanlayanlardır. İşte Allah onların da cehennemlik olduğunu söyler.

Allah diğer ayeti kerimelerde şöyle buyurur;

"Kötülüğü, hatası ve cürmü kendisini çepeçevre ihata etmiş, kuşatmış olanlar cehennemliktir. Onlar orada ebedi olarak kalırlar."[9] Yani böyleleri öyle çok kötülük yapar ki kötülüğü onu çepeçevre kuşatır. İnsanlar ona bakınca artık kötülüğü hatırlar. Böyle birinin kötülüğü kendisini çepeçevre kuşatmıştır. Kötülüğü kendi kendisini kuşatmış, ihata etmiş olanlar cehennemliktir, buyurur.

"Sizden kim dininden dönerse"[10] dinden dönmek demek; Allah'ı sevmekten vazgeçmek demektir; **"sizden kim dininden dönerse, Allah sizin yerinize bir topluluk getirir ki onlar Allah'ı sever, Allah da onları sever. Onlar Allah yolunda cihad ederler. Onlar hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar"**[11] buyurur. Yani sen Allah'ı her şeyden çok sevmiyorsan, Allah'ın sevgisine layık olmamışsan; "insanlar şöyle ya da böyle söyler" deyip insanların hesabını yapıyorsan ve Allah yolunda cihad etmiyorsan sen dinden dönmüşsün, dedi. Evet, kim dininden dönerse onlar ebediyen cehennemliktir. Allah öyle buyurdu.

"Kim nurdan karanlığa davet ederse"[12] onlar cehennemliktir. Nurdan karanlığa davet ederse; yani biri Allah'ın vahyinden başka bir şeye davet ederse nurdan karanlığa davet etmiş olur. Eğer biri; Allah'ın nuruyla, vahyi ile davet etmiyorsa o

[9] Bakara /81
[10] Bakara /217
[11] Mâide /54
[12] Bakara /257

kişi karanlığa davet eder. Allah böylelerinin cehennemlik olduğunu söyledi.

"Kim kat kat faiz yerse"[13] O, ebediyen cehennemliktir. Faiz konusu başka bir konudur. Faiz alan başka, faiz yiyen başkadır. Faizi alan yerken de onu katlar, kat kat yer, Allah özellikle öyle buyurur. Mesela; faizci, birine faizle para verir, sonra o kişi vadesi geldiğinde ödeyemeyince ondan faizin de faizini alır; yani onu kat kat katlar. Allah böylelerinin ebediyen cehennemlik olduğunu söyledi.

Gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn:[14] "(Allah'ın) Gazabına uğrayanlar, delalette kalanlar" cehennemliktir. Gazaba uğrayanlar; peygamberlerini kendileri gibi görenlerdir. Peygambere kendisi gibi bakıp; "o da bizim gibi biridir" diyenlerdir. Delalette kalanlar ise peygamberine Hristiyanlar gibi "Allah'ın oğlu" diyenlerdir.

"Allah, cehennemi zalimler için hazırlamıştır."[15] Zalim; kendine zulmeden demektir; yani Allah'ın kendisine verdiği vasfı ve şerefi kabul etmeyenler, Hz. İnsan olduğunu anlamayıp bunu kabul etmeyenler kendine zulmetmiştir. Böyleleri dolayısıyla başkasına da zulmeder.

"Allah'ın resullerini kabul etmeyenler veya onları yalanlamış olanlar"[16] cehennemliktir. Allah'ın resullerini kabul etmek demek; onu önder, ölçü ve örnek olarak kabul etmek demektir. Eğer biri iman ettiği peygamberini kendisine örnek olarak almıyorsa; "ben de onun gibi yapmalıyım, onun gibi olmalıyım, ona benzemeliyim, benim için örnek odur" deyip gereğini yapmıyorsa, peygamberini yalanlıyor demektir. Eğer biri;

[13] Bakara /275
[14] Fatiha /7
[15] Kehf /29
[16] Sâd /14

Allah'ın resulünü inkâr ediyor ya da yalanlıyorsa o, ebedi cehennemliktir. Allah öyle buyurdu.

"Dünya hayatını ahirete tercih edenler cehennemliktir."[17] Biri dünyayı ahiretten daha çok sevip, dünyasını kazanmaya çalıştığı kadar ondan daha fazlasını ahirete sarf etmiyorsa ebediyen cehennemliktir. Ölçüyü Allah koyuyor, benim bu okuduklarımın hepsi ayettir. Ayetleri okurken bunları daha geniş bir şekilde anlayacağız inşallah.

"Kim bir mü'mini kasıtlı olarak öldürürse"[18] ebediyen cehennemliktir. Eğer biri herhangi bir yerde kulluğunu yapamıyor, zulme boyun büküp kulluktan vazgeçiyor; "elimden bir şey gelmiyor" deyip hicret etmiyorsa o, cehennemliktir; çünkü Allah; **"Allah'ın arzı geniştir, nerede kulluğunu yapabiliyorsan oraya hicret et"**[19] buyurur. Eğer sen zulme boyun büküp kulluktan vazgeçiyorsan bu durumda Allah senin cehennemlik olduğunu söyledi.

"Allah'ın ayetlerini inkâr edenler, hafife ve alaya alanlar"[20] cehennemliktir. Allah'ın ayetlerini ciddiye almayanlar, işittiği halde gereğini yapmayanlar, Allah'ın ayetlerini yalanlayanlardır. Onlar ebediyen cehennemliktir; çünkü Allah'ı ciddiye almamışlardır. Allah'ın kelamını ciddiye almayan biri de Allah'ı ciddiye almamıştır.

"Allah'ın ayetlerini inkâr eden veya onlarla alay eden kimselerle beraber oturanlar"[21] cehennemliktir. Yani bir topluluğun ya da birkaç kişinin Allah'ın ayetleriyle alay ettiğini

[17] Nâziât /38-39
[18] Nisâ /93
[19] Nisâ /97
[20] Kehf /106
[21] Nisâ /140

görürsen onlarla oturma, dedi Allah. Yoksa sen de onlar gibi olursun ve böyle yapanlar da ebedi cehennemliktir, buyurdu.

"Münafıklar (iman ettiğini söyleyip gerçekte iman etmemiş olanlar) cehennemin en alt tabakasındadır."[22] **"Şeytana tabi olanlar, şeytanın verdiği vesvesenin peşinden gidenler, şeytanın adımlarına uyanlar, şeytana tabi olup şükretmeyenler"**[23] cehennemliktir. Eğer biri Allah'a şükretmiyorsa o kişi cehennemliktir.

Allah; **"cehennemi insanlar ve cinlerle (kâfirlerle, münafıklarla, müşriklerle) dolduracağım"** buyurur. Peki, cehenneme gitmiş olanlar veya gidecek olanların hali nasıldır? - **"Onların kalpleri vardır, onunla fehmetmezler. Gözleri vardır, onunla görmezler. Kulakları vardır, onunla işitmezler."**[24] Cehenneme gidecek olanlar; aklını kullanmaz, düşünmez, tefekkür etmezlermiş. Bakar; ama hakikati görmez. Kulağı var, Allah'ın ayetlerini işitir; ama anlamaz. Daha doğrusu anlamak, görmek, duymak istemezmiş; çünkü işine gelmezmiş. Allah böyleleri için; "bunlar ebedi olarak cehennemliktir" buyurur.

Allah; **"(Kıyamet günü) Temiz olanları pis olanlardan ayırıp bütün murdarları üst üste koyup cehenneme atacağız"**[25] dedi. Allah, mü'minler için "temiz" diğerlerine de murdar; yani "leş" dedi. Onlar Allah ile diri olmadığı ve Allah'ın vahyi ile dirilmediği için Allah onlara; "murdar" der.

"Mal toplayıp ahiret için harcamayanlar cehennemliktir. O topladıkları altın olsun, gümüş olsun, onları ateşte kızdırıp alınlarını, yanlarını dağlayacağız."[26] **"Kim, Allah'a ve resulüne**

[22] Nisâ /145
[23] Lokmân /21, A'râf /201-202, Bakara /168
[24] A'râf /179
[25] Enfâl /37
[26] Tevbe /34,35

karşı gelirse ebedi cehennemliktir."[27] Yani kim, Allah'a ve onun resulüne itiraz ederse, onun hükmünü ve emrini kabul etmezse ebedi cehennemliktir, dedi Allah. **"Rabbinin rahmet ettikleri müstesna, hem insanlardan hem cinlerden geriye kalanların hepsi cehennemliktir."**[28]

"Rabbine söz verdikten sonra sözünü bozanlar"[29] ebedi cehennemliktir. İnsan, rabbine nasıl bir söz vermiştir? -"Ben Allah'a iman ettim, Allah'ın kitabında Allah neyi vahyetmişse kabul ettim" deyip Allah'a söz vermiştir. Bu sözünden cayanlar için Allah, böyle olanların ebediyen cehennemlik olduğunu söyledi.

"Gözleri beni görmeye kapalı, beni dinlemeye tahammülü olmayanlar cehennemliktir."[30] Beni dinlemeye tahammülü olmayanlar demek; ayetlerimi dinlemeye tahammülü olmayanlar demektir. **"Kullarımın dostluğunu, benim dostluğuma tercih edenler"**[31] cehennemliktir. **"Allah'a karşı suç işleyenleri, cürüm işleyenleri ebedi olarak cehenneme sokarız"**[32] buyurdu.

"Ayetlerimizi hükümsüz bırakmaya çalışanlar"[33] ebediyen cehennemliktir. Ayetleri hükümsüz bırakmaya çalışmak demek; ayetin karşısında başka şeyler okuyup, söyleyerek Allah'ın ayetini hükümsüz bırakmaya çalışmak demektir. Böyle yapanlar ebedi cehennemliktir.

"İman etmeyenler"[34] cehennemliktir. **"Kendisine nimet verilince sevinen, bir musibet ile imtihana tabi tutulduğunda da**

[27] Tevbe /63
[28] Hûd /119
[29] Ra'd /25
[30] Kehf /101
[31] Bakara /257
[32] Zuhrûf /74
[33] Sebe /5, Hacc /51
[34] Nahl /104

yüz çeviren"[35] ebedi cehennemliktir. **"Allah'a karşı yalan uyduranlar"**[36] cehennemliktir; yani Allah'ın söylemediği bir şeyi; "Allah böyle söylemiş, Allah böyle istiyor, böyle seviyor" diyerek Allah'a yalan iftira atanlar ebedi cehennemliktir.

Ben sadece cehennemlik olanlarla ilgili ayetlerden bir kısmını söyledim. Bir de cennetlikler vardır. Allah kimlerin cennete gireceğini de en ince ayrıntısına kadar beyan eder.

Cehennemlikleri neden öğrenmemiz gerekir?

Cehennemliklerin hallerinin bizde olup olmadığını öğrenebilmek için cehennemlikleri öğrenmemiz gerekir. Yoksa ahirete imanımız olmaz; yani cennet, cehennem, ahiret, hesap dediğimizde bunlar hakkında bir bilgimizin olması gerekir ki o bilgimizle iman edebilelim. Nitekim bilgimizin olmadığı bir konuya iman etmemiz mümkün değildir. İman edebileceğimizi düşünür veya söylersek kendi kendimizi kandırmış oluruz.

Allah, cehennemliklerin cehennemdeki halleri nedir, nasıldır, bir de onları anlatır.

"Cehenneme girenler yoldaşlarına, arkadaşlarına lanet ederler." Hepsi bir birine lanet ederler. Neden? -Çünkü onlar cehennem yolunda birbirlerine yardım etmişlerdir. Onun için hepsi bir birine lanet eder. **"Cehenneme gidenler öncekiler için; 'ya rabbi onlara iki kat azap ver' derler."**[37]

Neden öncekiler için beddua ederler?

Çünkü sonradan gelenler öncekilerin yolunu doğru zannetmiş ve öncekilere uymuştur. "Biz onlara uyduk, onların

[35] Hacc /11
[36] Zumer /32
[37] A'raf /38

yüzünden cehenneme gittik. Onun için onlara iki kat azap ver" derler. Demek ki herkesin bıraktığı bir yol varmış; ama bize düşen, öncekilerin yoluna değil Allah'ın yoluna uymaktır. Öncekilerin yolu uydurulmuş dindir; Allah'ın dini, yolu ise indirilmiş din, Allah'ın vahyettiği dindir.

"Cehennemde onlar için yataklar yorganlar hazırlanmıştır."[38] **"Cennetlikler cehennem ehline hitap edip derler ki: 'Biz Allah'ın bize va'dettiğini hak olarak bulduk. (Allah bize cenneti va'detmişti, biz onu hak olarak bulduk). Siz de Allah'ın size va'dettiğini hak olarak buldunuz mu?' Onlar da; 'evet' derler. Cehennemlikler cennet ehline bunu söyleyince bir hitap gelir; Allah'ın laneti zalimlerin üzerine olsun."**[39]

Allah hakkı söylemiştir, Allah kullarına hakkı nerede söylemiştir?

Kur'an'da, vahyinde söylemiştir, peygamberi ile söylemiştir; yani senin Kıyamet günü bulacağın şey, Allah'ın sana va'dettiğidir. Allah sana cenneti va'dettiyse ve sen de Allah'ın va'dettiği cennete koştuysan cenneti bulursun. Yok, Allah'ın vahyini ciddiye almayıp kendi kendine bir yol seçtiysen o zamanda cehenneme gidersin.

"Cehennemlikler cennet ehline; 'Allah'ın size ikram ettiği sudan, yemekten bize de biraz verin' dediklerinde cennetlikler derler ki: 'Allah bunları kâfirlere haram kılmıştır (onun için veremiyoruz)."[40] **"Cehennemliklere irinli su ve zakkum vardır."**[41]

"Cehennemlikler cehenneme daha girmeden kıyamet yerinde uzak bir yerde cehennemin uğultusunu işitirler.

[38] A'raf /41
[39] A'raf /44
[40] A'raf /50
[41] Nebe /25, İbrâhim /16, Sâd /57, Vâkıa /52, Duhân /43-44

Cehennem öfkesinden onlara kabarır, onları hemen içine almak ister. (Onun için cehennem canlı bir varlıktır.) Cehenneme gidenler, elleri boyunlarında bağlı olarak cehenneme atılır. Onlar yüz üstü sürülerek cehenneme atılırlar. Cehennemlikler cehennemde yok olmayı isterler; ama Allah buyurur ki: Bugün bir defa yok olmayı istemeyin, tekrar tekrar yok olmayı isteyin."[42]

Cehennemde yok olmak yoktur, ölüm yoktur. **"Onlar orada ne yaşarlar ne de ölürler."**[43] Yaşamak için bir hayat da yoktur; ama ölmek de yoktur. Cehennemlikler cehennemde birbirlerini tanımazlıktan gelirler. Birbirini tanıyanlar, yüzlerini çevirir ve birbirine lanet ederler.

"Cehennem kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır."[44] Nasıl kuşatmıştır? -Birinin gönlü burada cehennem olmuşsa cehennem onu kuşatmış demektir. Birinin de gönlü cennet olmuşsa onu da cennet kuşatmış demektir. Ayetleri okurken göreceğiz; Allah, gönlü cehennem olanların cehennem tarafından kuşatıldığını söyler.

"Onlar cehennemden çıkmak isteyecekler, onun için çaba, gayret sarf edecekler; ama her defasında orada vazifeli olan melekler onları geri döndürüp; 'bu sizin yalan saydığınız ateştir, tadın azabınızı' diyecekler."[45] Allah ayette inkâr ettiğiniz değil "yalan saydığınız" buyurdu yani onlara; "bu günün geleceğini biliyordunuz, inandığınızı da söylüyordunuz; ama kurtulmak için, cennete gitmek için de bir şey yapmadınız, çabanızı gayretinizi de sarf etmediniz" denecek.

[42] Furkân /12-14
[43] E'âla /13,Tâhâ /74
[44] Ankebût /54, Tevbe /49
[45] Secde /20

"Cehennemlikler ne ölür ne öldürülür ne de azapları hafifletilir."[46] **"Cehennemde cehennemliklerin birbirleriyle tartışmaları haktır."**[47]

"Cehennemlikler cehenneme bölük bölük sevk edilir. Cehennemlikler cehennemin kapısına geldiklerinde görevli melekler onlara diyecekler ki: 'Size bugünü haber veren, Allah'ın ayetlerini size okuyup açıklayan, sizi uyaran Allah'ın resulleri gelmedi mi? Onlar da: 'Evet, geldi' diyecekler. Allah'ın resulleri gelip söyledi, anlattı; ama biz onları dinlemedik ve aklımızı da kullanmadık. Onları dinleseydik, aklımızı kullansaydık bugün ateş ehli olmazdık ve buraya gelmezdik"[48] derler.

"Cehennemdeki ateşin içinde olanlar, cehennemin bekçilerine diyecekler ki: Rabbinize dua edin de bir gün olsun bizden azabı hafifletsin, kaldırsın. O cehennemdeki görevli melekler de onlara diyecekler ki: Size Allah'ın resulleri gelip bugün için sizi uyarmadılar mı? Onlar: 'Evet, geldiler anlattılar; ama biz onları dinlemedik." Melekler onlara; 'O halde kendi kendinize dua edin' derler."[49]

"Cehennemdekiler derler ki: Rabbimiz! İnsanlardan ve cinlerden bizi yoldan saptıranları bize göster, onları ayaklarımızın altına alalım ki onlar rezil rüsva olsunlar."[50]

"Allah hakkında kötü zanda bulunan münafık erkekler ve münafık kadınlar"[51] ebediyen cehennemliktir. Allah hakkında kötü zanda bulunanlar, Allah hakkında kötü düşünenler; yani Allah'ı El Esmau'l Husna'sıyla değil de kötü bir zanla Allah

[46] Fâtır /36
[47] Sâd /64
[48] Mülk /8-10
[49] Mu'min /49-50
[50] Fussilet /29
[51] Fetih /6

hakkında zanda bulunanlar ebediyen cehennemliktir. Kadın olsun, erkek olsun fark etmez, Allah onların münafık olduğunu ve ebediyyen cehennemlik olduğunu söyledi.

"Hak yoldan sapanlar cehenneme odun olmuşlardır."[52] "**Cehennemin işlerini görmek için melekleri görevlendirmişiz."**[53] **"Mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara işkence yapıp sonra tövbe etmeyenler"**[54] ebedi cehennemliktir. Onun için birbirimize işkence yapmayalım. Özellikle kadınlar kocalarına, erkekler hanımlarına işkence yapmasın. Yaptılarsa tövbe etsinler.

"O gün cehenneme; 'doldun mu?' deriz. Cehennem de; 'daha var mı ya rabbi' der."[55] Varsa onları içime almaya hazırım, der. Cehennem diridir ve aynı zamanda azabı kendisi yapar. Cehennemliklere cehennemin kendisi, azap eder.

Bu okuduğum ayetler cehennem ile ilgili ayetlerin sadece bir kısmıydı. Bir kulun cennete gitmek için çabasını gayretini sarf etmediği takdirde cehenneme yuvarlandığını kesin ve net bir şekilde anladık. Hiç kimse cehennemi, hesabı, ahireti hafife alamaz; alırsa kaybeder.

Allah, bir de kimlerin cennete gideceğini anlatır; cennete gidecek olanlar kimlerdir, şimdi de onu anlamaya çalışacağız inşallah.

İnnellezîne âmenû ve amilûs sâlihât:[56] "İman edenler ve salih amel işleyenler." Allah bu kısmı devamlı tekrar eder. Allah, cennete gidenleri her anlatışında mutlaka; "iman edip salih amel

[52] Cin /15
[53] Muddessir /31
[54] Burûc /10
[55] Kaf /30
[56] Tîn /6, İnşikak /25, Hûd /23

işleyenler" bir de "ahsen amel, güzel amel işleyenler"[57] diye her iki kesimin de cennetlik olduğunu buyurur. Salih amel; başkasının faydalandığı ameldir. Ahsen amel ise; insanın kendisinin istifade ettiği ameldir. Birine faydan dokunuyorsa, birinin öğrenmesine, iman etmesine vesile oluyorsan; yani senin amelin bir başkasına fayda veriyorsa bu salih ameldir. Yok, faydası sadece sana ise bu da ahsen ameldir. Allah, salih amelin karşılığını cennet olarak, ahsen amelin karşılığını ise sevap olarak beyan eder.

"İman edip salih amel işleyenler cennettedir."[58] **"Eğer sizden biriniz için Allah ve resulü, Allah yolunda cihad etmek sizin için canınızdan, malınızdan, evladınızdan, mülkünüzden, ticaretinizden her neyiniz varsa hepsinden daha sevgili değilse Allah'ın emrini bekleyin, Allah'ın gazabını bekleyin."**[59] Yani böyleleri için cennet yoktur. İman edip salih amel işleyenler, Allah yolunda cihad edenler cennetliktir; çünkü Allah öyle buyurdu. Allah başka bir ayeti kerimede yine; **"mallarıyla, canlarıyla cihat edenler, Allah'ın resulüne yardım edenler"**[60] cennetliktir buyurur.

"Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun."[61] **"Kim Allah'ın yardımcısı olursa (yani Allah'ın dinine, yoluna, insanların iman etmesi, cennete gitmesi için o yolda insanlara yardım ederse) Allah da ona yardım eder, ayağını sabit kılar."**[62] Bunun karşılığı cennettir, dedi Allah.

Şimdi de ayetleri hep beraber okumaya ve anlamaya çalışalım inşallah!

---

[57] Kehf /30
[58] Ankebût /58, Bakara /82, Burûc /11, Rûm /15, Nisâ /57
[59] Tevbe /24
[60] Nisâ /95
[61] Saff /14
[62] Muhammed /7

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Vetlu mâ ûhıye ileyke min kitâbi rabbik: "Sen rabbinin sana kitabından vahyettiğini (rabbinden sana indirileni) oku!" **Lâ mubeddile li kelimâtih:** "Hiç kimse onun kelimelerini değiştiremez." Onun kelimelerinde, verdiği sözde hiç kimse bir değişiklik bulamaz. Allah neyi söylediyse odur ve o hiçbir şekilde değişmez. **Ve len tecide min dûnihî multehadâ:**[63] "Ondan başka sığınılacak (kimseyi) bulamazsın." Allah'tan başka sığınılacak kimseyi bulamazsın.

Vasbır nefseke meallezîne yed'ûne rabbehum bil gadâti vel aşiyyi yurîdûne vechehu: "Sen sabah, akşam rabbine dua edip (rabbini tesbih edip) rabbinin vechini (yüzünü, cemalini) isteyenlerle beraber sabret (onlarla beraber ol)." **Ve lâ ta'du aynâke anhum:** "Gözlerini onlardan (Allah'ın rızasını, dostluğunu, cemalini isteyenlerden) ayırma." Rabbinin cemalini isteyenlerden gözünü ayırma. **Turîdu zînetel hayâtid dunyâ:** "Dünya hayatının ziynetini, süsünü isteyenlerden (gözünü onlardan ayırma)." Onlarla beraber olmaktan ayrılma. **Ve lâ tutı' men agfelnâ kalbehu an zikrinâ:** "Kalbini zikrimizden gafil kıldığımız o kimseye itaat etme (ona uyma)." **Vettebea hevâhu:** "O, hevasına tabi olmuştur." Allah'ın zikrine, vahyine tabi olmak yerine her anda, her halinde "Allah" demek yerine o kendi hevasına, nefsinin arzusuna tabi olmuştur. Ona uyma, ona tabi olma, onlarla beraber olma, dedi Allah. **Ve kâne emruhu furutâ:**[64] "Onlar işlerinde haddi aşanlardan olmuşlardır." Onlar sınırı çiğnemiş, Allah'a kulluktan vazgeçmişlerdir.

[63] Kehf /27
[64] Kehf /28

Ve kulil hakku min rabbikum: "De ki: Hak, rabbinizden (gelendir)." Rabbinin vahyettiği haktır. **Fe men şâe felyu'min:** "Artık kim diliyorsa iman etsin." Mü'min olsun. **Ve men şâe felyekfur:** "Dileyen de kâfir olsun." İnkâr etsin. Tercih insanındır, kabul etmek veya etmemek insanın kendi tercihidir. Hak ise rabbinden gelendir. **İnnâ a'tednâ liz zâlimîne nârâ:** "Muhakkak ki biz zalimlere ateş azabını hazırlamışız." **Ehâta bihim surâdikuhâ:** "O ateş, perdeler halinde onları kuşatmıştır." **Ve in yestegîsû:** "Eğer onlar imdat isterlerse." **Yugâsû bi mâin kel muhl:** "Onlara (cehennemde) maden eriyiği gibi bir su vardır." **Yeşvîl vucûh:** "(O su) Onların yüzünü kavurur." **Bi'seş şerâb:** "O, ne kötü bir içecektir." **Ve sâet murtefekâ:**[65] "O, ne kötü bir refakat yeridir." Onun için mü'minler cehenneme gitmez.

İnnellezîne âmenû ve amilûs sâlihât: "İman edip salih amel işleyenler." **İnnâ lâ nudîu ecr:** "Muhakkak ki onların ecrini zayi etmeyiz." **Men ahsene amelâ:**[66] "Güzel amel yapanların da (ecrini zayi etmeyiz)." İman edip salih amel işleyenler bir de imanla beraber güzel yapanlar aynı ayet içinde zikredilmiştir ve Allah, onların ecrini zayi etmediğini söyledi.

Ulâike lehum cennâtu adn: "Onlar için Adn cennetleri vardır." **Tecrî min tahtihimul enhar:** "Altlarından ırmaklar akan." **Yuhallevne fîhâ min esâvire min zeheb:** "Onlar orada altın bileziklerle süslenecekler." **Ve yelbesûne siyâben hudra:** "Yeşil bir elbise giyecekler." **Min sundusin ve istebrak:** "İnce ve kalın ipek elbiselerden giyinecekler." **Muttekiîne fîhâ alâl erâik:** "Onlar koltuklar üzerinde oturup, koltuklara yaslanacaklar." **Ni'mes sevâb:** "O, ne güzel mükâfat." **Ve hasunet murtefekâ:**[67] "Ne güzel refakat yeridir."

[65] Kehf /29
[66] Kehf /30
[67] Kehf /31

Belillâhe fa'bud: "Sen Allah'a kulluk et (âbd ol)." **Ve kun mineş şâkirîn:**[68] "Bir de şükredenlerden ol." Allah'a kul olursan şükretmiş olursun, şükredersin.

Ve mâ kaderûllâhe hakka kadrihî: "Onlar Allah'ı (gerektiği gibi layıkıyla) hakkıyla takdir edemediler (Allah'ı tanıyamadılar)." **Vel ardu cemîan kabdatuhu yevmel kıyâmeh:** "Kıyamet günü yeryüzü onun kabzasında (kudretinde) olacak." **Ves semâvâtu matviyyâtun bi yemînihi:** "Gökler de onun kudret eliyle dürülmüştür." Onu da kudret eline almıştır. **Subhânehu ve teâlâ ammâ yuşrikûn:**[69] "Allah onların şirk koştuklarından münezzehtir." Allah'ı bilmeyenler, tanımayanlar Allah'ı farklı şekilde vasfeder. Oysaki Allah onların şirk koştuklarından münezzehtir, buyurdu.

Ve nufiha fîs sûr: "O gün sura üfürülecek." **Fe saıka men fîs semâvâti ve men fîl ard:** "(O surun şiddetinden) Göklerde ve yerde kim varsa hepsi ölecek." **İllâ men şâallâh:** "Allah'ın diledikleri müstesna!" **Summe nufiha fîhi uhrâ:** "Sonra (sura) bir defa daha üfürülecek." **Fe izâhum kıyâmun yanzurûn:**[70] "Bir de bakarsın ki (herkes yerinden) kalkmış, (etrafa) bakar." Bakakalmışlardır, şaşkındırlar.

Ve eşrakatil ardu bi nûri rabbihâ: "Yeryüzü rabbinin nuruyla aydınlanmıştır." Ay ve Güneş olmadığı halde yeryüzü rabbinin nuruyla aydınlanmıştır. **Ve vudıal kitâb:** "Kitap konulmuştur." **Ve cîe bin nebiyyîn veş şuhedâi:** "Nebiler (peygamberler) ve şahitler getirilir." Şahitler demek; insanlara örnek olanlar, peygamberi temsil edenler veya şahit olarak insanların kabul ettiği kimseler demektir. **Ve kudıye beynehum bil hakk:** "Aralarında hak ile hüküm verilir." **Ve hum lâ**

[68] Zumer /66
[69] Zumer /67
[70] Zumer /68

yuzlemûn:[71] "Onlara asla zulmedilmez." Kıyamet günü hiç bir şekilde hiç kimseye zulmedilmez; çünkü Allah'ın kitabı getirilmiştir.

Ve vuffiyet kullu nefsin mâ amilet: "Herkes ne amel işlemişse ona ödenecek (onun karşılığını görecek)." **Ve huve a'lemu bimâ yef'alûn:**[72] "O (Allah) onların yapmış olduklarını (amellerini) en iyi bilendir."

Vesîkallezîne keferû ilâ cehenneme zumerâ: "O gün kâfirler bölük bölük cehenneme sevk edilecek." **Hattâ izâ câuhâ futihat ebvâbuhâ:** "Onlar oraya (cehennemin kapısına) geldiklerinde onlara cehennemin kapıları açılacak." **Ve kâle lehum hazenetuhâ:** "Onun (cehennemin) bekçileri onlara diyecek ki." **E lem ye'tikum rusulun minkum:** "Size sizin içinizden Allah'ın resulleri gelmedi mi?" **Yetlûne aleykum âyâti rabbikum:** "Size rabbinizin ayetlerini okuyan (resuller gelmedi mi)?" **Ve yunzirûnekum likâe yevmikum hâzâ:** "Size bugünün geleceğini (haber verip) uyarmadılar mı?" **Kâlû belâ:** "Derler ki: Evet (geldiler)." Allah'ın ayetlerini bize okudular, bugün ile de bizi uyardılar. **Ve lâkin hakkat kelimetul azâbi alâl kâfirîn:**[73] "Ama (Allah'ın) azap sözü kâfirler üzerine hak olmuştur." Yani; "biz azabı hak ettik" derler. Hakkı, hakikati örtüp görmezden geldik, inkâr edip yok saydık. Bu yüzden azap üzerimize hak oldu, derler.

Kîledhulû ebvâbe cehennem: "Onlara denilecek ki: Cehennemin kapılarından girin." **Hâlidîne fîhâ:** "Orada ebedi olarak (kalacaksınız)." **Fe bi'se mesvâl mutekebbirîn:**[74] "Büyüklenmiş olanların (kibirlenmiş olanların, mütekebbirlerin)

[71] Zumer /69
[72] Zumer /70
[73] Zumer /71
[74] Zumer /72

yeri ne kötüdür." Demek ki cehenneme gidenler kibirlendikleri için gidiyormuş.

Vesîkallezînettekav rabbehum ilâl cenneti zumerâ: "Rablerine karşı muttaki olanlar (sorumluluğunu kabul edenler) bölük bölük cennete sevk edilir." **Hattâ izâ câuhâ ve futihat ebvâbuhâ:** "Oraya (cennetin kapısına) geldiklerinde onun kapıları (cennetin kapıları) onlara açılır." **Ve kâle lehum hazenetuhâ:** " Onun (cennetin) bekçileri onlara derler ki." **Selâmun aleykum tibtum:** "Allah'ın selamı üzerinize olsun. Ne temizsiniz (ne güzelsiniz)." **Fedhulûhâ hâlidîn:**[75] "Ebedi olarak oraya (cennete) girin."

Ve kâlû: "Onlar derler ki." **Elhamdulillâh:** "Allah'a hamd olsun." Evet, demek ki onlar Allah'a hamd ediyormuş. Peki, cennete girenler neden "elhamdulillah" der? -Çünkü burada da "elhamdulillah" demişlerdi de ondan. Burada söylemeden orada "elhamdülillah" demek yalan söylemektir; ancak burada Allah'a hamd edenler, Allah'ı övenler, Allah'ın övdüklerini övenler orada da "elhamdülillah" der, diyebilir. **Ellezî sadakanâ va'dehu:** "(Hamd onadır ki) bize va'dettiğinde sadık olana (Allah'adır)." **Ve evresenâl ard:**[76] "Bizi buraya mirasçı kıldı."

Kullu nefsin zâikatul mevt: "Her nefis mutlaka ölümü tadacaktır." **Ve innemâ tuveffevne ucûrekum yevmel kıyâmeh:** "(Allah) Kıyamet günü her neyi kazanmışsanız onu mutlaka yerine getirecektir." **Fe men zuhziha anin nâri ve udhılel cennete fe kad fâz:** "Her kim ki cehennemden uzaklaştırılır, cennete girerse muhakkak ki o, muradına ermiştir." **Ve mâl hâyâtud dunyâ illâ metâul gurûr:**[77] "Dünya hayatı az bir geçimliktir." Eğer biri cehennemden uzaklaştırılırsa en büyük saadete ermiştir; çünkü

[75] Zumer /73
[76] Zumer /74
[77] Ali İmran /185

Sırat Köprüsü, cehennemin içinden geçer. Cehennemin içinden geçmeden kimse cennete giremez. Onun için Allah ayeti kerimede; "**sizden hiç kimse yoktur ki cehenneme uğramasın.**"[78] Cehennemin içinden geçen o yoldan geçmesin, buyurur.

Ve beşşirillezîne âmenû ve amilûs sâlihât: "İman edip salih amel işleyenleri müjdele." **Enne lehum cennâtin tecrî min tahtihel enhâr:** "Muhakkak ki onlar altlarından ırmaklar akan cennete girerler." **Kullemâ ruzikû minhâ min semeretin rızkâ:** "Orada (cennette) her ne zaman onlara bir meyve ikram edilse." Meyve deyince yiyeceğin her türlüsünü anlamak gerekir. **Kâlû hâzellezî ruzıknâ min kabl:** "Diyecekler ki: Biz daha önce de böyle nimetlerle rızıklandırılmıştık." **Ve utû bihî muteşâbihâ:** "Bunlar da onlara benziyor." **Ve lehum fîhâ ezvâcun mutahharatun:** "Onlara orada tertemiz zevceler (eşler) vardır." **Ve hum fîhâ hâlidûn:**[79] "Onlar orada ebedi olarak kalırlar."

Vellezîne âmenû ve amilûs sâlihât: "İman edip salih amel işleyenler." **Ulâike ashâbul cenneh:** "Onlar cennet arkadaşlarıdır." **Hum fîhâ hâlidûn:**[80] "Onlar orada ebedi olarak kalırlar." **Ulâike ashâbul cenneh:** "Onlar cennetin arkadaşlarıdır." Ashab; arkadaş demektir. Bununla beraber Allah, cehenneme gidenlere de; **ulâike ashâbun nâr:**[81] "Onlar ateş arkadaşlarıdır" buyurur.

Cennet ehli; gönlü cennete dönmüş olanlardır. Dolayısıyla cennete gidecek olan birinin gönlü cennetin arkadaşıdır. Eğer birinin gönlü cennete dönmüşse o, cennet arkadaşıdır. Yok, eğer gönlü ateş doluysa o da ateşin arkadaşıdır; çünkü kin, nefret ve haset birer ateştir. Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"ateş*

[78] Meryem /71
[79] Bakara /25
[80] Bakara /82
[81] Mücadele /17

nasıl odunu yiyip bitiriyorsa haset de amelleri öyle yiyip bitirir"[82] buyurur.

Kin, nefret, haset, küfür, dedikodu ve iftira böyledir. Bu; ateş ehli, cehennemin arkadaşı olmaktır. Birinin gönlü cehennem olmadan o kişi cehenneme girmez. Birinin gönlü de cennet olmadan, cennete girmez. İnsan ya cennetin ya da cehennemin arkadaşıdır.

Yesta'cilûneke bil azâb: "Onlar senden azabı acele olarak istiyorlar." **Ve inne cehenneme le muhîtatun bil kâfirîn:**[83] "Cehennem kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır." Şu anda kâfirleri cehennem nasıl çepeçevre kuşatmışsa; yani nasıl ki onların her halinden ateş, kin, nefret, haset ve küfür dökülüyorsa cennet ehlinden de güzellik, Allah'ın güzelliği; rahmet, merhamet, ikram, affetmek, hoş görmek ve yardım etmek dökülür. Bu güzellikler onları kuşatmış haldedir. Allah kâfirleri ise cehennemin çepeçevre kuşattığını buyurmuştur.

Cehennemin kâfirleri nasıl çepeçevre kuşattığını görebilir miyiz?

Görmemiz gerekir. Allah; "kuşatmış" dediyse kuşatmıştır. Eğer birinin gönlü cehennem gibi ise o, cehennemdir, cehennemliktir. Önce en yakınlarına; ailesine, çocuklarına, anasına, babasına, kardeşine sonra da komşusuna, arkadaşına, iş yerindekilerine cehennemdir. Eğer biri böyleyse o, cehennemliktir; ama biri çevresindekilere cennet oluyorsa, onunla beraber olan insanlar rahat ediyor, huzur buluyor, seviniyorsa o da insanlara cennet olmuştur. Onu da cennet kuşatmıştır. Gönlü cennet olanlardan cennetliklerin ameli meydana gelir. Gönlü cehennem olanlardan da cehennemliklerin

[82] Ebû Dâvûd, Edeb 44, İbni Mâce, Zühd 22
[83] Ankebût /54

ameli meydana gelir. Dolayısıyla cennet ve cehennem, insanları bu dünyada kuşatmıştır.

Yevme yagşâhumul azâbu min fevkıhim ve min tahti erculihim: "O gün (Kıyamet günü geldiğinde o cehennemlik olanların) hem üstlerinden, hem ayaklarının altından ateş onları kaplayacak." **Ve yekûlu zûkû mâ kuntum ta'melûn:**[84] "Ve onlara denilecek ki: Yaptıklarınızın azabını tadın!" Siz bu ateşi oradan getirdiniz. Bu, sizin yaptıklarınızın azabıdır. O yüzden onlara yapmış olduklarınızın azabını tadın, denecek.

Yâ ibâdiyellezîne âmenû: "Ey iman eden kullarım!" **İnne ardî vâsiatun:** "Benim arzım (yeryüzüm) geniştir." **Fe iyyâye fa'budûn:** "Öyleyse yalnız bana âbd (kul) olun." Kulluğunu nerede yapabiliyorsan orada yalnız bana kulluk yap, dedi Allah. **Kullu nefsin zâikatul mevt:** "Muhakkak ki her nefis ölümü tadacaktır." **Summe ileynâ turceûn:**[85] "Sonra bize döndürüleceksiniz."

Vellezîne âmenû ve amilûs sâlihât: "İman edip salih amel işleyenleri." **Le nubevviennehum minel cenneti gurafa:** "Mutlaka cennetin yüksek yerine, (köşklerine) yerleştireceğiz." **Tecrîmin tahtihâl enhâr:** "Altlarından ırmaklar akan (cennetlere yerleştireceğiz)." **Hâlidîne fîhâ:** "(Onlar) Orada ebedi olarak kalırlar." **Ni'me ecrul âmilîn:**[86] "Güzel yapanların ecri (karşılığı) ne güzeldir."

Vallâhu yed'û ilâ dâris selâm: "Allah sizi selamet yurduna (cennete) davet eder." **Ve yehdî men yeşâu ilâ sırâtin mustekîm:**[87] "Allah dilediğini (kim, Allah'tan sırat-el mustakimini dilerse) sırat-el mustakime hidayet eder." Allah selam yurduna, cennete, selamete davet eder. Allah cennet için; "selam yurdu"

[84] Ankebût /55
[85] Ankebût /56-57
[86] Ankebût /58
[87] Yûnus /25

buyurur. Zaten bir gönül selametteyse o gönül cennete dönmüştür. Böyle bir gönül, selam yurduna; yani cennete layık olur. Allah selamete, selam yurduna davet ederken gönlün cennet olmasına, cennet olmaya davet eder.

Lillezîne ahsenûl husnâ ve zîyâdetun: "Güzellik yapanlara, (iyilik yapanlara) daha güzeli vardır. Bir de fazlası vardır." Kim güzellik yaparsa Allah ona o güzelliğinin karşılığını verir, ona bir de kendinden güzellik verir. **Ve lâ yerheku vucûhehum katerun ve lâ zilleh:** "Onların yüzüne ne bir toprak (toz) bulaşır ne de bir zillet." **Ulâike ashâbul cenneh:** "Onlar cennetin arkadaşlarıdır." **Hum fîhâ hâlidûn:**[88] "Onlar orada ebedi olarak kalırlar."

Vellezîne kesebûs seyyiâti cezâu seyyietin bi mislihâ: "Kim bir kötülük işler ve o kötülükle gelirse onun cezası sadece onun misliyle bir cezadır." Allah cennet ehline, güzel yapanlara en az on kat ve bir de fazlasını verir; ama kötülük yapanlara ceza olarak sadece onun misli, karşılığı vardır. **Ve terhekuhum zilleh:** "Onları (yüzünü) zillet kaplar." **Mâ lehum minallâhi min âsimin:** "Onları Allah'tan hiç kimse kurtaramaz." **Ke ennemâ ugsîyet vucûhuhum kıtaan minel leyli muzlimâ:** "Onların yüzleri sanki geceden bir parça olmuş gibi kapkara kesilir." **Ulâike ashâbun nâr:** "Onlar da ateşin ashabı (arkadaşlarıdır)." **Hum fîhâ hâlidûn:**[89] "Onlar orada ebedi olarak kalırlar."

Kâle rabbi bi mâ agveytenî: "(İblis huzurdan kovulunca) Dedi ki: Rabbim! Benim azmama hüküm vermene karşılık." **Le uzeyyinenne lehum fîl ard:** "Ben de onlara (insanlara) yeryüzünü ziynetleştireceğim (süsleyeceğim)." **Ve le ugviyennehum ecmeîn:**[90] "Onların hepsini azdıracağım (yoldan çıkaracağım)." İblis, insanları iğvaya düşürüp yoldan çıkaracağım, diyor. **İllâ**

[88] Yûnus /26
[89] Yûnus /27
[90] Hicr /39

ibâdeke minhumul muhlasîn:[91] "Ancak senin muhlis (ihlâslı) kulların müstesna." İhlaslı olanlar, samimi olanlar hariç, insanların hepsini yoldan çıkaracağım, azdıracağım, diyor. Demek ki şeytan, insanları ayette geçtiği gibi; dünyayı ziynetlendirerek, süslü ve güzel göstererek azdırıyormuş.

Kâle hâzâ sırâtun aleyye mustekîm:[92] "(Allah) Buyurdu ki: İşte bu benim üzerimde (hak olan) dosdoğru bir yoldur." Yani Allah; doğru söyledin eğer benim bir kulum ihlaslıysa onu kurtarmak, seni ondan uzak tutmak benim üzerime de bir haktır, dedi. Bununla beraber kim ihlaslı değilse şeytanın tuzağına düşmüştür.

İnne ibâdî leyse leke aleyhim sultân: "(Allah, İblise dedi ki:) Senin, benim kullarım üzerinde hiçbir hâkimiyetin (hiçbir gücün) yoktur." **İllâ menittebeake minel gâvîn:**[93] "Ancak sana tabi olanları azdırabilirsin." Bana kul olmayı kabul eden, bana karşı ihlaslı (samimi) olan, kullukta samimi olan kullarım üzerinde bir hâkimiyetin olmaz. İhlaslı kullarım dışında sana tabi olanları azdırabilirsin; çünkü onlar sana aittir, sana teslim olmuş ve tabi olmuşlardır, dedi Allah.

Onun için hiç kimse; "şeytan beni kandırdı, beni azdırdı, beni yoldan çıkardı" dememelidir; çünkü insan kendi tercihiyle şeytana tabi olur, Hem şeytana tabi olmak hem de onu suçlamak olmaz. Bu durumda anlamamız gereken şey ihlasımızı ölçmektir. "Ben Allah'a karşı samimi miyim (ihlaslı mıyım) yoksa değil miyim, yoksa ben kullukta, imanda ciddi değil miyim, yoksa ben kendi kendimi kandırıyor, yalan mı söylüyorum" diye kendi kendimize sormamız gerekir. Eğer şeytan birini yoldan çıkarıp azdırdıysa, o

[91] Hicr /40
[92] Hicr /41
[93] Hicr /42

kişi şeytana tabi olduysa bu durumda o, ihlaslı değildir demektir; çünkü şeytana tabi olmuştur. Allah mazereti asla kabul etmez.

Evet, sure devam eder; **Ve inne cehenneme le mev'ıduhum ecmaîn:**[94] "Muhakkak ki cehennem (onların) hepsine va'dolunan yerdir." Şeytan ve şeytana tabi olanların hepsinin yeri cehennemdir. **Lehâ seb'atu ebvâb:** "Onun (cehennemin) yedi kapısı vardır." **Li kulli bâbin minhum cuz'un maksûm:**[95] "Her bir topluluk için bir kapı ayrılmıştır." Her bir suç, günah, yanlış, şirk, küfür ve nifak için cehennemin kapıları ayrı ayrıdır. Her bir bölüme bir kapı ayrılmıştır.

İnnel muttekîne fî cennâtin ve uyûn:[96] "Allah'a karşı muttaki olanlar cennette pınar başlarında olacaklar." sorumluluğunu kabul edip sorumluluğun gereğini yerine getirenler, Allah'ı ciddiye alanlar cennette pınar başlarında olacaklar. **Udhulûhâ bi selâmin âminîn:**[97] "(Onlara) Oraya selametle, emniyetle girin (denir)." **Ve neza'nâ mâ fî sudûrihim min ğill:** "Onların göğsündeki (kalbindeki) kötü şeyleri, kin ve nefreti (en ufak bir kin bırakmaksızın) söker alırız." Eğer birinin kalbinde kin, nefret, haset ve riya olursa o kişi cennete giremez. Allah; "en ufak bir şey bırakmaksızın onu her türlü söker alırız" dedi. **Ihvânen alâ sururin mutekâbilîn:**[98] "Hepsi kardeş olarak tahtlar üzerinde karşılıklı oturacaklar."

Demek ki cennettekilerin hepsi kardeş oluyormuş. Eğer burada kardeş olmayı beceremezsek cennette yerimiz olmaz; çünkü Allah cennet ehli için; "kardeş olarak karşılıklı tahtlar üzerinde otururlar" buyurdu.

---

[94] Hicr /43
[95] Hicr /44
[96] Hicr /45
[97] Hicr /46
[98] Hicr /47

Lâ yemessuhum fîhâ nasab: "Onlara orada herhangi bir yorgunluk dokunmaz." **Ve mâ hum minhâ bi muhracîn:**[99] "Onlar oradan çıkarılmazlar." Cennet ebedidir ve onlar oradan çıkarılmazlar, dedi Allah. Bunu Allah va'dediyor.

Nebbi' ibâdî ennî: "Benden kullarıma haber ver." Kullarıma beni haber ver. **Enel gafûrur rahîm:** "Ben gafur ve rahimim." Kullarıma beni gafur ve rahim olarak anlat. **Ve enne azâbî huvel azâbul elîm:**[100] "Ama benim azabım da çok elimdir (iç yakandır)." Yani Allah nasıl ki gafur ve rahimse azabı da elimdir, iç yakar.

Ve berazû lillahi cemîa: "Hepsi Allah'ın huzuruna çıkarılacaklar." **Fe kâled duafâu lillezînestekberû:** "O zayıf olanlar kibirlenmiş olanlara (uyanlar uyduklarına) diyecekler ki." **İnnâ kunnâ lekum tebea:** "Muhakkak ki biz size tabi olduk (uyduk)." **Fe hel entum mugnûne annâ min azâbillâhi min şey':** "(Derler ki onlara) Siz bizden Allah'ın azabından bir şey salabilir misiniz?" Size tabi olup uyduğumuz için bizden Allah'ın azabından bir şey salabilir misiniz? **Kâlû:** "Onlar da derler ki." **Lev hedânallâhu le hedeynâkum**: "Eğer Allah bize hidayet verseydi (Allah'ın hidayeti ile hidayette olsaydık) size de hidayeti verirdik." Allah'ın hidayeti, Allah'ın kitabıdır. Eğer biri Allah'ın kitabıyla hidayete ermemişse ne o kişinin kendisi hidayettedir ne de o, başkalarına hidayet verebilir.

Sevâun aleynâ e cezi'nâ em sabernâ: "(Derler ki:) Artık sızlansak da, feryat etsek de ya da sabretsek de bizim için müsavidir (aynıdır, bir şey değişmez)." **Mâ lenâ min mahîs:**[101] "Bizim için bir kaçış yeri de yoktur." Yani iş işten geçmiştir. Biz hidayette olmadığımız için size de hidayeti veremeyiz. Allah bize

[99] Hicr /48
[100] Hicr /49-50
[101] İbrâhîm /21

hidayeti verseydi, Allah'ın hidayetine ermiş olsaydık hidayeti size de verirdik, derler.

Ve kâleş şeytânu lemmâ kudıyel emr: "Emir verilip iş bittikten sonra (Allah hüküm verdikten sonra) şeytan der ki." **İnnallâhe vaadekum va'del hakk:** "Muhakkak ki Allah size vaatte bulundu. Allah'ın va'di hak çıktı." Allah, kullarına ayetleriyle vaatte bulunur. **Vaadtukum:** "Ben de size vaatte bulundum." **Fe ahleftukum:** "Ama (ben) va'dimde yalancı çıktım." Va'dettiğimin tersi çıktı, tersi oldu; yani yalan söyledim. **Ve mâ kâne liye aleykum min sultân:** "Ama benim sizin üzerinizde her hangi bir hâkimiyetim yoktu (gücüm yoktu)." **İllâ en deavtukum:** "Ben sadece sizi davet ettim." Sizin üzerinizde başka bir gücüm de yoktu. **Festecebtum lî:** "Siz de bana hemen icabet ettiniz." Allah'ın hak olan davetini bıraktınız, benim davetime hemen icabet ettiniz. **Fe lâ telûmûnî ve lûmû enfusekum:** "Beni levm etmeyin (kınamayın). Kendi nefsinizi kınayın." Yani suç ve yanlış sizindir.

Mâ ene bi musrihikum: "Ben size yardım edemem." Sizin yardım çağrınıza gelemem. **Ve mâ entum bi musrihiyye:** "Siz de bana yardım edemezsiniz." Bugün benim yardımıma gelemezsiniz. **İnnî kefertu bi mâ eşraktumûni min kabl:** "Ben bundan önce de sizin beni Allah' a şirk koşmanızı reddettim (kabul etmedim)." Siz beni Allah'a şirk koştunuz; ama ben bunu kabul etmiyor, böyle bir şeyden Allah'a sığınıyor ve bunu reddediyorum. **İnnez zâlimîne lehum azâbun elîm:**[102] "Muhakkak ki zalimlere elim (iç yakan) bir azap vardır." Yani şeytana tabi olanlara, şeytanın verdiği vesveseye uyanlara iç yakan elim bir azap vardır. Böyle olan kimseler, Allah'ın davetine icabet etmez, şeytanın davetine icabet eder. Böyle olanlara yazıklar olsun!

[102] İbrâhîm /22

Ve udhilellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti cennâtin tecrî min tahtihâl enhâr: "(Allah) İman edip salih amel işleyenleri altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar." **Hâlidîne fîhâ:** "(Onlar) Orada ebedi olarak kalırlar." **Bi izni rabbihim:** "Rablerinin izniyle." **Tahiyyetuhum fîhâ selâm:**[103] "Onlara orada selam vardır." Onlara Allah'ın selamı vardır.

Yâ ehlel kitâb: "Ey kitap ehli (kitap verdiklerimiz)!" Yani Yahudiler, Hristiyanlar, Sabiiler ve diğerleri. **Kad câekum resûlunâ:** "Size resulümüz geldi." **Yubeyyinu lekum kesîran mimmâ kuntum tuhfûne minel kitâb:** "Sizin kendi kitabınızdan gizlemiş olduklarınızın birçoğunu size açıklıyor." **Ve ya'fû an kesîr:** "Bir kısmını da açıklamıyor." **Kad câekum minallâhi nûrun ve kitâbun mubîn:**[104] "Muhakkak ki Allah'tan size bir nur ve apaçık bir kitap gelmiştir." Bu kitap sizin de kitabınızdır.

Yehdî bihillâh: "Allah bununla (bu kitapla) hidayete erdirir." Kim bu kitapla hidayete erer, hidayete erdirilirse; **Menittebea rıdvânehu:** "Kendi rızasına uymuş olur." **Subules selâmi ve yuhricuhum minez zulumâti ilân nûri bi iznih:** "(Allah) Onu kendi izniyle (bu kitapla) karanlıklardan nura çıkarır, selamet yoluna çıkarır." **Ve yehdîhim ilâ sırâtın mustakîm:**[105] "Onu dosdoğru sırat-el mustakime hidayet eder." Yahudi ve Hristiyan için Allah'ın kitabına uymaktan başka, o nura uymaktan başka, iman etmekten başka çare yoktur.

Ve lev enne ehlel kitâbi âmenû: "Eğer ehli kitap iman ederse." **Vettekav:** "Takva sahibi olursa (Allah'a karşı sorumluluklarını yerine getirirse)." **Le keffernâ anhum seyyiâtihim:** "Onların günahlarını örteriz." **Ve le edhalnâhum**

[103] İbrâhîm /23
[104] Mâide /15
[105] Mâide /16

cennâtin naîm:[106] "Onları Naim cennetlerine koyarız." **Vellezîne keferû ve kezzebû bi âyâtinâ:** "Eğer onlar ayetlerimizi inkâr edip yalan sayarlarsa." **Ulâike ashâbul cahîm:**[107] "İşte onlar cehennem ehlidir."

Lillezînestecâbû li rabbihimul husnâ: "Rablerine icabet edenlere daha güzeli vardır." **Vellezîne lem yestecibû lehu:** "Ona icabet etmeyenlere ise." **Lev enne lehum mâ fîl ardı cemîa:** "Eğer yeryüzünün hepsi onların olmuş olsaydı." **Ve mislehu meahu leftedev bihî:** "Ve onun bir misli daha (onların olmuş olsaydı kurtulmak için) hepsini fidye olarak verirlerdi." **Ulâike lehum sûul hısâb:** "İşte hesabın kötüsü onlaradır." **Ve me'vâhum cehennem:** "Onların varacakları yer de cehennemdir." **Ve bi'sel mihâd:**[108] "O, ne kötü bir yerdir."

E fe men ya'lemu ennemâ unzile ileyke min rabbikel hakk: "Rabbinden sana indirilenin hak olduğunu bilen kimse." **Ke men huve a'mâ:** "Kör kimse gibi olur mu?" **İnnemâ yetezekkeru ûlul elbâb:**[109] "Bunu ancak gönül sahipleri anlar."

İnnellezîne keferû bi âyâtinâ: "Ayetlerimizi inkâr edenleri." **Sevfe nuslîhim nârâ:** "Onları ateşe yaslayacağız." **Kullemâ nadicet culûduhum:** "Onların derileri her ne zaman yanıp kavrulsa (ateşi hissetmez olurlar)." **Beddelnâhum culûden gayrahâ:** "Onların derilerini başka derilerle değiştirir (yenileriz)." **Li yezûkûl azâb:** "Azabı tatsınlar diye." **İnnallâhe kâne azîzen hakîmâ:**[110] "Muhakkak ki Allah aziz ve hâkimdir."

Ve minen nâsi men yeşterî lehvel hadîs: "İnsanlardan öylesi var ki boş söz satın alır." İman etmek, anlamak, öğrenmek,

[106] Mâide /65
[107] Mâide /86
[108] Ra'd /18
[109] Ra'd /19
[110] Nisâ /56

ebedi hayatını kazanmak için değil. **Li yudille an sebîlillâhi bi gayri ilm:** "İlmi olmadığı halde Allah yolundan saptırmak (delalete) düşürmek için (söz satın alır, öğrenir)." Allah'ın kelamını öğrenmek yerine Allah'ın yolundan saptırmak için başka sözü öğrenir, satın alır. **Ve yettehızehâ huzuvâ:** "Onunla eğlenmek için." **Ulâike lehum azâbun muhîn:**[111] "İşte onlara küçük düşürücü bir azap vardır."

Ve izâ tutlâ aleyhi âyâtunâ: "Ona ayetlerimiz okunduğu zaman." **Vellâ mustekbiran ke en lem yesma'hâ:** "Kibirlenir (kibrinden dolayı) sanki onu hiç işitmemiş gibi döner." **Ke enne fî uzuneyhi:** "Sanki kulağında ağırlık varmış gibi." **Fe beşşirhu bi azâbin elîm:**[112] "Onu elim bir azapla müjdele."

İnnellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti lehum cennâtun naîm: "İman edip salih amel işleyenler için Naim (nimet) cennetleri vardır." **Hâlidîne fîhâ:** "(Onlar) Orada ebedi olarak kalırlar." **Va'dallâhi hakk:** "Allah'ın va'di haktır." **Ve huvel azîzul hakîm:**[113] "Ve o, aziz ve hâkimdir."

Ve mâ emvâlukum ve lâ evlâdukum billetî tukarribukum indenâ zulfâ: "Sizi huzurumuza yaklaştıracak olan ne mallarınız ne de evlatlarınızdır." **İllâ men âmene ve amile sâliha:** "Ancak iman edip salih amel işleyenler hariç!" İnsanı, Allah'ın huzuruna yaklaştıracak olan şey; iman edip salih amel işlemektir. **Fe ulâike lehum cezâud dı'fi bimâ amilû:** "Bunlar için yaptıklarının karşılığı kat kat verilir." **Ve hum fîl gurufâti âminûn:**[114] "Ve onlar yüksek makamlarda (cennetlerde) emniyet içindedirler."

Vellezîne yes'avne fî âyâtinâ muâcizîn: "Bizim ayetlerimizi aciz (hükümsüz) bırakmak için koşanlar." **Ulâike fîl azâbi**

[111] Lokmân /6
[112] Lokmân /7
[113] Lokmân /8-9
[114] Sebe /37

muhdarûn:[115] "İşte onlar da (kendileri için hazırlanmış olan) azabın içinde hazır bulunurlar."

Vellezî evhaynâ ileyke minel kitâb: "Sana vahyettiğimiz kitap." **Huvel hakku musaddikan limâ beyne yedeyh:** "Önceki (kitapları) tasdik eden hakkın (kitabın) ta kendisidir." **İnnallâhe bi ibâdihî le habîrun basîr:** "Muhakkak ki Allah, kullarının hallerini gören ve onlardan haberdar olandır." **Summe evresnâl kitâbellezînastafeynâ min ibâdinâ:** "Sonra biz bu kitabı, kullarımızdan seçtiğimiz kimselere miras bıraktık." Allah, hem geçmişteki kitapları hem de bu kitabı anlatır. Sonra gelenleri, kitaba mirasçı kıldık, buyurdu Allah. **Fe minhum zâlimun li nefsihî:** "Onlardan bir kısmı var ki; kendi nefislerine zulmeder." **Ve minhum muktesid:** "Onlardan bir kısmı da orta yolu tercih eder." **Ve minhum sâbikun bil hayrâti bi iznillâh:** "Onlardan bir kısmı da hayırda Allah'ın izniyle yarışır (müsabaka yapar)." **Zâlike huvel fadlul kebîr:**[116] "İşte büyük fazilet bunlar (yarışanlar) içindir."

Her ümmet kendi kitabının mirasçısıdır, varisidir. Allah onları üçe ayırır. Bir kısmı kendine zulmeder; yani Allah'ın varis kıldığı, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in miras bıraktığı kitabı ciddiye almaz, hafife alır, ondan yüz çevirir. Bir kısmı orta yolu seçer; gücü nispetinde çabasını, gayretini sarf edip onu anlamaya, taşımaya ve gereğini yapmaya çalışır. Bunlar da orta yolu seçenlerdir. Bir kısmı da; Allah'ın izniyle müsabaka yapar. Allah'ın, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in mirasını taşımak için müsabaka yapar, yarışırlar. Onu taşımak için yarış halindedirler.

Cennâtu adnin yedhulûnehâ: "Onlar Adn cennetine girecekler." **Yuhallevne fîhâ min esâvire min zehebin ve lu'lu:** "Onlar orada altın bileziklerle, incilerle süslenecekler." **Ve libâsuhum fîhâ harîr:** "Onların orada ki elbiseleri de ipektendir."

[115] Sebe /38
[116] Fâtır /31-32

Ve kâlûl hamdu lillâhillezî ezhebe annâl hazen: "Bir de derler ki: Bizden hüznü gideren Allah'a hamdolsun." Bizden sıkıntıyı gideren rabbimize hamdolsun, derler. **İnne rabbenâ le gafûrun şekûr:**[117] "Muhakkak ki bizim rabbimiz ğafur ve şekurdur." Şükre layık olandır, şükrün karşılığını da layıkıyla verendir.

Ellezî ehallenâ dârel mukâmeti min fadlih: "O ki lütfuyla bize bu yüksek makamı ihsan etti." **Lâ yemessunâ fîhâ nasab:** "Orada bize bir yorgunluk dokunmayacak." **Ve lâ yemessunâ fîhâ lugûb:** "Aynı zamanda orada bize bir bıkkınlık da dokunmayacak." **Vellezîne keferû lehum nâru cehennem:** "Küfredenlere (inkâr edenlere) cehennem ateşi vardır." **Lâ yukdâ aleyhim fe yemûtû:** "Aleyhlerinde hüküm verilmez ki ölsünler." **Ve lâ yuhaffefu anhum min azâbihâ:** "Azapları da kendilerinden hafifletilmez." **Kezâlike neczî kulle kefûr:**[118] "İşte her nankörü böyle cezalandırırız."

Ve hum yastarihûne fîhâ: "Onlar orada feryat ederler." **Rabbenâ ahricnâ na'mel sâlihan gayrallezî kunnâ na'mel:** "(Derler ki:) Rabbimiz! Bizi (buradan) çıkar. (Daha önce) İşlediğimiz gibi değil de bu sefer salih amel işleyelim." **E ve lem nuammirkum mâ yetezekkeru fîhi men tezekker:** "(Allah onlara buyurur ki:) Size orada düşünecek bir kimseye yetecek kadar bir ömür vermedik mi (imkân vermedik mi)?" **Ve câekumun nezîr:** "Size uyarıcı da gelmedi mi?" Size bugünü haber vermedi mi? Yani size bu ayetleri anlatıp hesap günü pişman olacağınızı ve böyle söyleyeceğinizi size anlatan uyarıcı gelmedi mi? **Fe zûkû fe mâ liz zâlimîne min nasîr:**[119] "(Allah onlara) Tadın azabı (buyurur). Zalimlere yardım edecek (kimse de) yoktur."

[117] Fâtır /33-34
[118] Fâtır /35-36
[119] Fâtır /37

Yâ eyyuhâllezîne âmenû in tensurûllâh: "Ey iman edenler (iman ettiğini iddia edenler)! Eğer siz Allah'a yardım ederseniz." Allah'ın yolunun yardımcıları olursanız. **Yansurkum ve yusebbit akdâmekum:** "O da size yardım eder ve sizin ayaklarınızı (sırat-el mustakimde) sabit kılar." **Vellezîne keferû fe te'sâ:** "Küfredenler yüz üstü yıkılırlar." **Lehum ve edalle a'mâlehum:** "Onların amelleri de boşa gitmiştir." Böyle olmasının sebebi nedir? **Zâlike bi ennehum kerihû mâ enzelallâh:** "Çünkü onlar Allah'ın indirmiş olduğu (kitaptan) hoşlanmamışlar, ikrah etmişlerdi." **Fe ahbeta a'mâlehum:**[120] "Onların amelleri de boşa gitmiştir." Allah'ın vahyinden hoşlanmayanların amelleri boşa gitmiştir, dedi Allah.

Yeiduhum ve yumennîhim: "(Şeytan) Onlara va'deder ve onları kuruntulara düşürür." **Ve mâ yeıduhumuş şeytânu illâ gurûrâ:** "Şeytan, onlara aldatmadan başka bir şey va'detmez." **Ulâike me'vâhum cehennem:** "Onların gideceği yer cehennemdir." Şeytana uyanların, şeytanın tuzağına düşenlerin gideceği yer cehennemdir. **Ve lâ yecidûne anhâ mahîsâ:**[121] "(Onlar) Ondan kurtulmak için de bir yol (bir çare) bulamazlar."

Vellezîne âmenû ve amilûs sâlihât: "İman edip salih amel işleyenlere gelince." **Se nudhiluhum cennâtin tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fîhâ ebedâ:** "Onları da altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağız. (Onlar) Orada ebedi olarak kalırlar." **Va'dallâhi hakk:** "Allah'ın va'di haktır." **Ve men asdaku minallâhi kîlâ:** "Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir!" Va'dinde daha sadık kim olabilir! **Leyse bi emâniyyikum:** "(Allah'ın kelamı, sözü) Sizin o tahmin ve kuruntularınız gibi değildir." **Ve lâ emâniyyi ehlil kitâb:** "Ehli kitabın (Yahudi'nin, Hristiyan'ın ve diğerlerinin) kuruntusuna da benzemez." **Men ya'mel sûen yucze bihî:** "Kim kötü bir amel işlerse onunla cezalandırılır." **Ve lâ yecid lehu min**

[120] Muhammed /7-9
[121] Nisâ /120-121

dûnillâhi veliyyen ve lâ nasîrâ:[122] "Orada Allah'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı bulabilirsin."

Ve men ya'mel mines sâlihâti min zekerin ev unsâ: "Sizden erkek olsun veya kadın olsun kim salih amel işlerse." **Ve huve mu'min:** "(Yalnız) Mü'min olarak." Kadın olsun veya erkek olsun fark etmez, kim mü'min olup salih amel işlerse; **Fe ulâike yedhulûnel cenneh:** "İşte onlar cennete girer." **Ve lâ yuzlemûne nakîrâ:**[123] "Onlara zerre kadar zulmedilmez."

Ve kuntum ezvâcen selâseten: "(Kıyamet günü) Üç sınıf olacaksınız." **Fe ashâbul meymeneh:** "(Birincisi) Sağdakilerdir." Kitabını sağdan alacak olanlardır. **Mâ ashâbul meymeneh:** "Hem de ne sağcılar." **Ve ashâbul meş'emeh:** "(İkincisi) Solculardır." Kitabını sol taraftan alacak olanlardır. **Mâ ashâbul meş'emeh**: "Hem de ne soldakiler." **Ves sâbikûnes sâbikûn:** "(Üçüncüsü ise) Yarışanlardır." Allah yolunda, hayırda müsabaka yapanlardır. **Ulâikel mukarrabûn:** "İşte mukerrebun olanlar (Allah'a yakın olanlar) bunlardır." **Fî cennâtin naîm:**[124] "Onlar Naim cennetlerindedir." Nimetin üretildiği, dağıtıldığı cennetlerdedirler.

Yâ benî âdeme immâ ye'tiyennekum rusulun minkum: "Ey Âdemoğulları (ey Âdem'in çocukları, ey insanlar)! Size içinizden bir resul geldiğinde." **Yekussûne aleykum âyâtî:** "Benim ayetlerimi size anlattığında (izah ettiğinde)." **Fe menittekâ ve asleha:** "Kim takva sahibi olup kendini düzeltirse." Yani onu ve ayetlerimi ciddiye alır, kendini ıslah eder, yanlışını düzeltir ve eksiğini tamamlarsa. **Fe lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn:** "Onlar için ne bir korku ne de mahzun olmak vardır." **Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ:** "Kim de ayetlerimizi yalan sayarsa."

[122] Nisâ /122-123
[123] Nisâ /124
[124] Vakıâ /7-12

Vestekberû anhâ: "Onu kibrine yediremezse." Ayetlerimize karşı kibirlenirse. **Ulâike ashabun nâr:** "İşte onlar ateş (cehennem) ehlidirler." **Hum fîhâ hâlidûn:**[125] "Onlar orada ebedi olarak kalırlar."

Fe men azlemu: "En büyük zalim kimdir?" **Mimmenifterâ alâllâhi kezib:** "Allah'a yalan iftira atandan (daha zalim kim vardır?)." En büyük zalim, Allah'a yalan yere iftira atanlardır. Allah'ın söylemediği bir şey için; "Allah böyle söylemiş" diyenlerdir. **Ev kezzebe bi âyâtihi:** "Ya da onun ayetini yalanlayanlardır." Onlar da en büyük zalimlerdir. **Ulâike yenâluhum nasîbuhum minel kitâb:** "Onlar kitaptan kendi nasiplerine ulaştırılacaklar." Kendileri için dünya hayatına ait ne takdir edilmişse onlara onu vereceğiz. **Hattâ izâ câethum rusulunâ:** "Onlara resullerimiz (ölüm meleğimiz) gelinceye kadar (onları nimetlendireceğiz)." **Yeteveffevnehum:** "(Meleklerimiz) Onların ruhlarını almaya gelirler." **Kâlû eyne mâ kuntum ted'ûne min dûnillâh:** "(Meleklerimiz onlara) derler ki: Nerde sizin Allah'tan başka, Allah'ın berisinde o taptıklarınız (nerede?)" **Kâlû dallû annâ:** "Derler ki: Onlar bizden kayboldular." Bugün onların bizim için yapabilecekleri bir şey yoktur. **Ve şehidû alâ enfusihim:** "Kendi nefisleri aleyhinde şahitlik ederler." **Ennehum kânû kâfirîn:**[126] "İşte onlar kâfir olduklarına (böyle şahitlik ederler)."

Kâledhulû fî umemin kad halet min kablikum minel cinni vel insi fîn nâr: "Gerçek şu ki: sizden önce geçmiş olan insan ve cinlerden (cehennemlik olanlarla beraber) ateşin içine girin buyrulacak." **Kullemâ dehalet ummetun leanet uhtehâ:** "Her ümmet (her kavim, her cemaat) oraya (ateşe) girdikçe kendi kardeşlerine (beraber oldukları arkadaşlarına) lanet edecek." **Hattâ izâddârakû fîhâ cemîâ:** "Hepsi orada (cehennemde) bir

[125] A'râf /35-36
[126] A'râf /37

araya geldiklerinde." **Kâlet uhrâhum li ûlâhum:** "Sonrakiler öncekiler için diyecek ki." **Rabbenâ hâulâi edallûnâ:** "Rabbimiz bizi bunlar saptırdı." Biz bunların yolunda yürüdüğümüz için saptık, diyecekler. **Fe âtihim azâben di'fen minen nâr:** "Onlara bu ateşten iki kat azap ver." **Kâle li kullin di'fun:** "(Allah) Buyurur ki: (Merak etmeyin) Hepinize iki kat (azap) vardır." Çünkü siz bu yolu giderken sizin peşinizden gelenler de size uydu. Bu yüzden Allah; merak etmeyin, hepinize iki kat azap vardır, buyurur. **Ve lâkin lâ ta'lemûn:**[127] "Ama siz bilmiyorsunuz." Siz bunu bilmiyorsunuz, bunun farkında değilsiniz.

Ve kâlet ûlâhum li uhrâhum: "Öncekiler de sonrakiler için diyecek ki." **Fe mâ kâne lekum aleynâ min fadl:** "Sizin bizden bir üstünlüğünüz yoktur." Siz de bizim gibi yaptınız. Siz de sonra gelecek olanlara bizim gibi yolunuzu bıraktınız. Onun için bizden bir üstünlüğünüz yoktur, derler. **Fe zûkûl azâb:** "Öyleyse tadın azabı (derler)." Neden dolayı? **Bimâ kuntum teksibûn:**[128] "Kazandıklarınızdan dolayı." Eğer biri azabı tadıyorsa bu onun kazandıklarından dolayıdır.

İnnellezîne kezzebû bi âyâtinâ: "O kimseler ki ayetlerimizi yalanladılar." **Vestekberû anhâ:** "Ona (ayetlerimize) karşı büyüklendiler, kibirlendiler." **Lâ tufettehu lehum ebvâbus semâi:** "Onlara gök kapıları açılmaz." **Ve lâ yedhulûnel cenneh:** "Ve (onlar) cennete giremezler." **Hattâ yelicel cemelu fî semmil hiyât:** "Ta ki deve iğnenin deliğinden geçinceye kadar." Böyle bir şey de mümkün değildir. **Ve kezâlike neczîl mucrimîn:** "İşte biz mücrimleri (Allah'a karşı suç işlemiş olanları) böyle cezalandırırız." Allah bu ayette; "kâfir, münafık veya müşrik" demeyip genel itibariyle mücrimleri, cürüm işlemiş olanları, Allah'a karşı suçlu olanları böyle cezalandırırız, buyurur. Peki, bu mücrimlerin suçları

[127] A'râf /38
[128] A'râf /39

nedir? -Allah'ın ayetlerini yalan saymak, ciddiye almamaktır. **Lehum min cehenneme mihâdun:** "Onlar için cehennem de bir döşek vardır." **Ve min fevkıhim gavaş** "Üzerlerinde de bir örtü (vardır)." **Ve kezâlike neczîz zâlimîn:**[129] "İşte biz zalimleri böyle cezalandırırız."

Vellezîne âmenû ve amilûs sâlihât: "İman edip, salih amel işleyenleri." **Lâ nukellifu nefsen illâ vus'ahâ:** "Biz kişiyi ancak gücünün yettiği kadar sorumlu tutarız." Yani Allah, hiç kimseyi gücünün yetmediği bir şeyden sorumlu tutmaz. Kişi, iman edip salih amel işlerken gücü neye yetiyorsa sadece ondan sorumludur. **Ulâike ashâbul cenneh:** "Onlar cennetin arkadaşlarıdır." **Hum fîhâ hâlidûn:**[130] "Onlar orada ebedi olarak kalırlar." Gönülleri cennet olmuş olanlar cennet ashabıdır, cennet arkadaşlarıdır.

Cennet ve cehennemle ilgili ayetlerin dörtte birini anlatmaya çalıştık. İnşallah bir dahaki sohbetimizde bunu tamamlarız. Ahirete iman, cennet ve cehennem, cennetlikler ve cehennemlikler iyice anlaşılsın diye ayetlerle anlatmaya çalışıyoruz; çünkü anlamadan, iman olmaz. Rabbimiz bize cenneti ve cehennemi nasıl tanıtmışsa, hesabı nasıl anlatmışsa, bizim de bunu böyle öğrenmemiz gerekir. Yoksa ne iman edebiliriz ne de cennete gitmek, cehennemden kurtulmak için çaba ve gayret sarf edebiliriz. Zaten gücümüz de buna yetmez; çünkü iman olmayınca insan buna güç yettiremez. Bize cehennemden kurtulup, cennete gitme gücünü veren imanımızdır. Onun için önce iman gerekir. Yoksa kişi, cennet yolunda birkaç adım attıktan sonra yorgunluk ve ağırlık hissedip; "ben yapamam" der ve kulluk işini bırakır. Kulluğu bırakınca da şeytana tabi olur.

[129] A'râf /40-41
[130] A'râf /42

Herkesin Allah'ın şaka yapmadığını anlaması gerekir. Allah; "beni dinlemeyeni cehenneme gönderirim, beni dinlemeyenler cehennemliktir" der ve "ayetlerimizi yalan sayanlar, ayetlerimizi inkâr edenler, ayetlerimizi alaya alanlar, ayetlerimizi işitince duymamış gibi kör ve sağır davrananlar cehennemliktir, hem de ebedi olarak cehennemliktir ve dünyayı ahiretten daha çok sevenler de cehennemliktir" diye bunu tekrar tekrar söyler.

Allah ayeti kerimede; **"Allah yolunda cihad etmek, Allah ve resulü, senin için her şeyden daha çok sevgili olmadıkça iman etmiş olmazsın ve Allah'ın gazabını bekle"**[131] buyurur. Allah, böyle olanların cehenneme gideceğini beyan eder.

Allah bize; "ahireti tercih edin. Ahirete iman edin, ahireti sevin, ebedi bir hayat olan cennet sizi bekliyor. Bir günlük dünyaya aldanmayın, dünyanın süsüne aldanmayın, oraya tenezzül etmeyin. Ben sizi cennet için yarattım, ben sizi kendim için yarattım. Rızamı ve dostluğumu kazanasınız, bana dost, arkadaş olasınız diye yarattım. İşinizi benimle yapasınız, sohbetinizi benimle yapasınız, benimle olasınız diye sizi yarattım" der.

İman da bellidir, küfür de bellidir; yalnız tercih insanındır; bu yüzden Allah ayeti kerimede; **"dileyen iman etsin, dileyen nankörlük yapsın (küfretsin)"**[132] buyurur. Yani ister insan olmayı tercih edersin, ister hayvan olmayı tercih edersin, tercih senindir, buyurdu Allah.

Allah ayetlerini dinlemeyenler için başka bir ayette; **"onlar hayvan gibidirler, davarlar gibidirler."**[133] **"onlar sağır, dilsiz ve**

[131] Tevbe /24
[132] Kehf /29
[133] Furkân /44

kördürler."[134] Aynı şekilde; **"ayetlerimizi hükümsüz bırakmak için çaba gayret sarf ederler"**[135] buyurur.

Ayetleri hükümsüz bırakmak isteyenler nasıl bir çaba sarf eder?

Ayetlerin hükümsüz kalması için başka sözleri ayetlerin yerine koyarak; "falanca şöyle söyledi, falan âlim, falan hoca, falanca şeyh şöyle söyledi" deyip ayetin hükümsüz kalması için çaba ve gayret sarf ederler.

Sen böyle yaparak ayetleri hükümsüz bırakmaya çalışıyor, Allah'ın ayetleriyle mücadele ediyor, savaşıyorsun. Bunu söyleyeceğine bir ayet söylesen olmaz mı! Neymiş? -Âlim güzel söylemiş. Allah'tan daha güzel sözlü kim vardır! Niye dinini rabbinden öğrenmiyorsun! Tabi, bu senin işine geliyor, bu hal senin nefsini okşuyor da ondan.

Söyledim; Allah şaka yapmaz. Ahirete iman şakaya gelecek bir şey değildir. Neye iman etmemiz, nasıl iman etmemiz gerektiğini Mutlaka rabbimizden öğrenmemiz gerekir. Eğer rabbimizden öğrenmediysek bu, Allah'ın indirdiği din olmaz. Allah'ın bizden istediği iman olmaz. Eğer dinimizi rabbimizden öğrenmediysek kendi kendimizi kandırmış oluruz, birileri ya da şeytan bizi kandırmış olur. Böyle olunca da şeytana uymuş oluruz.

Allah hepimizi gerçek manada iman edenlerden, ahirete tam bir yakinle iman edenlerden eylesin, Allah bizi inkâr edenlerden, yalan sayanlardan eylemesin. "Ahiret var" deyip, ahireti için bir şey yapmayan, yapmayarak ahireti yalan sayanlardan eylemesin! Kendi kendini kandırıp iman etmediği halde, iman ettiğini zannedenlerden eylemesin! Allah bizi

[134] Bakara /18
[135] Sebe /5, 38

ahiretini dünyasına tercih edenlerden eylesin! Ahiretini dünyadan daha çok sevip, ahireti için daha çok çalışan, çaba gayret sarf eden kullarından eylesin! Allah bizi ahiretini, ebedi hayatını kazanmış kullarından eylesin! Gönlünü cennete döndürmüş, gönlü cennet olmuş, cennete layık olmuş kimselerden eylesin!

Allah hepinizden razı olsun.

AHİRETE İMAN

4

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah'a, meleklere, kitaplara, resullere ve ahirete nasıl iman edildiğini Allah'ın anlattığı gibi hep beraber anlamaya çalıştık. Ahirete imanı anlamaya çalışırken, önce kıyamet yerini, hesabı anlamaya çalıştık. Sonra da cehennemliklerin kimler olduğunu, kimlerin cehenneme gittiğini anlamaya çalıştık. Bugün de kimlerin cennetlik olduğunu anlamaya çalışacağız inşallah.

Allah'a iman demek; Allah'ın her söylediğine kesin bir yakinle inanıp, onu sevmek demektir. Allah'ı seviyorsak Allah'ın kelamını, emrini, sözünü, vahyini de severiz. Bunun dışında eğer kendimize bir din üretir; "bence şu şöyledir, bu böyledir" dersek Allah bunu kabul etmez. Allah ayeti kerimede; **"kim İslam'dan başka bir din ararsa bu, ondan kabul edilmez."**[1] **"Onlar dini Allah'a mı öğretiyorlar?"**[2] Buyurur. Allah, dinini vahyetmiştir, biz de onu ya kabul ederiz ya da kabul etmeyiz. "Ben kabul ettim" deyip, kabul etmemek münafıklıktır.

Onun için cehennemlikleri öğrenirken Allah kimlere "cehennemlik" dediyse bizim de kendimize bakıp; "acaba bu haller bizde var mıdır" diye sormamız gerekir demiştik. Bu haller bizde varsa cehenneme gideriz, bunun başka bir manası yoktur. Aynı şekilde cennetlikleri öğrenirken de bu hallerin bizde olup olmadığına bakmamız gerekir; çünkü cennete gitmemiz için bu

[1] Ali İmran /85
[2] Hucurât /16

hallerin bizde olması gerekir, yoksa cennetin kokusunu bile alamayız.

Önce kimler cennete gider, hep beraber onu anlamaya çalışacağız inşallah! Aynı zamanda bu sohbetimizle de iman sohbetini tamamlamış olacağız, daha sonra da inşallah hep beraber kaderi, İslam'ı ve ihsanı anlamaya çalışacağız.

Allah ayeti kerimede; **"Allah sizi cennete ve mağfirete çağırır."**[3] **"Şeytan da sizi cehenneme çağırır"**[4] buyurur. Ya, Allah'ın çağrısına kulak verir, rabbimizi dinler, cennete koşmaya çalışırız ya da onu dinlemez, ciddiye almaz, şeytanın peşine takılır, cehenneme gideriz. Allah; **"iman edip salih amel işleyenler, cennetliktir. Onlar orada ebedi olarak kalırlar. Onlar cennetten bir daha çıkarılmazlar"**[5] buyurur. Cennette ebedi olarak kalırlar ve bir daha oradan çıkarılmazlar; yani Allah kesin hüküm vermiştir. "Acaba cennetten çıkış var mıdır, yok mudur" diye soranlara Allah; "oradan çıkış yoktur" diye cevap verir. Bu yüzden cennete girenler de cehenneme girenler de oradan çıkarılmaz.

Allah iman edenlere, daha doğrusu iman ettiğini iddia edenlere; **"geçmiştekilerin başına gelenler sizin de başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Allah onları öyle bir bela ve sıkıntıya koydu ki Allah'ın resulü ve onunla beraber olanlar; 'Allah'ın yardımı nerde kaldı' diyecek kadar sarsıldılar."**[6] "Sizin başınıza da böyle bir hal gelmeden, siz de böyle imtihana tabi tutulmadan cennete gireceğinizi mi sandınız" buyurur. Yani Allah seni imtihan etmeden sana cennet yoktur. Hem de Allah'ın resulü ile beraber olup onunla beraber imtihana tabi tutulman lazım, yoksa cennet yoktur. Aksini düşünmeye kalkmayın; çünkü

[3] Bakara /221
[4] Fâtır /6
[5] Bakara /82, Hicr /48
[6] Bakara /214

"böyle bir zanda bulunursanız, kendinizi kandırmış olursunuz" dedi Allah.

Allah diğer ayeti kerimelerde cennet için şöyle buyurur;

"Rabbinizin mağfiretine ve takva sahipleri için hazırlanmış olan, genişliği yerle gökler kadar olan cennete koşun."[7] Yani cennete girmek için çabanızı gayretinizi sarf edin, her türlü imkânı değerlendirin, her anda koşmaya devam edin, cihad edin.

"Yoksa Allah içinizden cihad edenleri belli etmeden, sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete gideceğinizi mi sandınız?"[8] İçinizde cihad edenleri; yani cennete gitmek için, Allah'ın rızasını kazanmak için çaba, gayret sarf edenleri belli etmeden, Allah yolunda başına gelen sıkıntılardan, belalardan dolayı sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete girebileceğinizi mi sandınız? Allah, cihad etmeyenlere ve sabretmeyenlere; "kenara çekilin; hepiniz cehenneme odunsunuz"[9] diyor. Cihad edip sabredenlerin ise cennetlik olduğunu buyuruyor.

"Onlar ki hicret ettiler, yurtlarından çıkarıldılar, benim yolumda eziyete uğradılar, savaştılar ve öldüler. Ben de onların günahlarını örtüp, onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım."[10] **"Rabbine karşı muttaki olanlara Naîm cenneti vardır."**[11] Muttaki; Allah'a karşı sorumluluğunu kabul edip, yerine getiren, getirmeye çalışan demektir. Kendini Allah'ın azabından, gazabından, cehennemden, günahtan, şirkten, Allah'a isyandan koruyan demektir.

[7] Ali İmran /133
[8] Ali İmran /142
[9] Cin /15
[10] Ali İmran /195
[11] Kalem /34

"Allah sizin için elbiseler yaratmıştır, bir de hayırlı olan takva elbisesi. İşte bu, Allah'ın ayetlerindedir."[12] Allah takva elbisesini anlatırken; "ayetlerden, nurdan elbise" dedi. Ayetler o takva sahibini ayetlere iman ettiği için korur. Muttaki olanlar, her anda kendisine gelen tehlikelerden kendini takva elbisesiyle; yani Allah'ın ayetleri ile korur. Allah, muttakiler için cennet vardır, onlara cenneti hazırlamışızdır, buyurdu.

"Kim Allah'a ve resulüne itaat ederse"[13] Onlara cennet vardır. **"Mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlere Allah cenneti va'detmiştir."**[14] **"Eğer namazı ikame eder, zekâtı verir, resullerime iman eder, onlara yardım ederseniz ve Allah'a güzel bir borç verirseniz bunun karşılığında size cennet vardır."**[15] **"Kim, Allah'a şirk koşarsa Allah ona cenneti haram kılmıştır."**[16]

"Resulüne indirileni işitince hakkı tanımalarından dolayı gözlerinden yaşlar akıtıp; rabbimiz iman ettik. Bizi de şahitlerden yaz."[17] Ve **"bizi ebrarın, iyilerin arasına kat"**[18] diyenlere cennet vardır. **"Allah kimin göğsünü İslam'a açarsa rabbinden bir nur üzere, sırat-el mustakim üzere olur."**[19] Ona cennet vardır. **"Ayetlerimizi yalanlayanlar ve onlara karşı kibirlenmiş olanlar cennete giremez."**[20]

"Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. (Onlar) İyiliği emreder (tavsiye eder), kötülükten men eder, namazı ikame eder, zekâtı verir, Allah ve resulüne

[12] A'râf /26
[13] Nisâ /69
[14] Nisâ /95
[15] Mâide /12
[16] Mâide /72
[17] Mâide /83
[18] Ali İmran /193
[19] Zumer /22
[20] A'râf /40

itaat ederler"[21] onlar cennetliktir. **"Muhacirler ensar ve güzellikle onlara tabi olanlar"**[22] cennetliktir. **"Allah, mü'minlerden cennet karşılığında mallarını ve canlarını satın almıştır."**[23] Malını ve canını Allah yolunda feda edenler Allah'tan cenneti satın almıştır.

"Güzellik yapanlara (güzel davranışı olanlara, güzel olanlara) güzellik vardır. İşte onlara cennet vardır."[24] Güzelliğin karşılığı cennettir, buyurdu Allah. **"İman edip, salih amel işleyen ve rablerine gönülden boyun bükenler."**[25] **"Allah'ın ahdine vefa gösterip, Allah'a verdiği sözü yerine getirenler."**[26] **"Allah'ın rızasını gözeterek sabredenler, namazı ikame edenler, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık infak edenler, kötülüğü iyilikle savanlar"**[27] cennetliktir**. "Kim salih amel işleyip mü'min olarak Allah'ın huzuruna çıkarsa"**[28] ona cennet vardır.

"Sabreden mü'minlere ve takva sahiplerine imam olanlara cennetin en yüksek makamı vardır ve onlar cennette selam ve hürmetle karşılanırlar."[29] Cennetin yüksek makamında kimler vardır? -Takva sahiplerine imam olanlar; yani kendileriyle beraber olanları takva sahibi yapanlar ve onların önünde yürüyenler vardır.

"Allah'ın kitabını miras olarak kabul edip hayırlarda yarışanlar"[30] **"Rabbim Allah'tır, deyip sonra istikamet üzerine**

[21] Tevbe /71
[22] Tevbe /100
[23] Tevbe /111
[24] Yunus /26
[25] Hud /23
[26] Fetih /10, Ra'd /20
[27] Ra'd /22
[28] Tâhâ /75
[29] Furkân /74-75
[30] Fatır /32

olanlar"[31] cennetliktir. **"Allah mü'minlere cenneti va'detmiştir ve onlar mutmain olmuşlardır."**[32] İtminan mertebesinde olanlara, nefsini tezkiye ve terbiye edip, Allah ile mutmain olanlara cennet vardır, dedi Allah.

"Rabbinin makamından korkanlar için."[33] **"Allah'ın, kalplerine imanı yazdıkları ki onlar; Allah için sever ve Allah için sevmezler. Yakınları, babaları, oğulları, kardeşleri olsa bile onlarla dostluk yapmazlar. Ahirete iman etmeyenlere dostluk göstermezler"**[34] onlar cennetliktir. **"İman edip nasuh tövbesi ile tövbe edenler"**[35] cennete girer. Biri yanlış yaptıktan sonra nasuh tövbesiyle, bütün günahlarını nesheden bir tövbe ile tövbe ederse cennete girer.

"Namazı ikame edenler, daimi namazda olanlar, Allah'ın huzurunda daimi duranlar, malından isteyene ve mahrum olanlara bir pay verenler, din gününü tasdik edenler, rablerinin azabından titreyenler, ırzlarını koruyanlar, emanetlerine ve ahitlerine riayet edenler, şahitliklerini dosdoğru yapanlar ve namazlarını muhafaza edenler, işte onlar cennetlerde ikram olunan kimselerdir."[36]

"Kıyamet günü kitabını sağından alanlar"[37] cennetliktir**. "Allah'ın has kulları (yani felaha erenler) başkalarını kendi nefislerine tercih edenlerdir"**[38] Allah bunların cennetlik olduğunu buyurur. **"Sabredenler, şükredenler, mukarrebunlar"**[39]

---

[31] Fussilet /30, Ahkâf /13
[32] Fecr /27-30
[33] Rahmân /46
[34] Mücâdele /22
[35] Tahrîm /8
[36] Meâric /23-35
[37] İnşikak /7
[38] Haşr /9
[39] Vâkıa /11-12, Ali İmran /145

cennetliktir. **"Rabbinin makamından korkup nefsini hevasından men edenler cennetliktir."**[40]

Allah farklı ayetlerde cennetlikleri anlatırken farklı ayetlerde sekiz kat cennetin olduğundan da bahseder. Her bir cennetin nimetleri mutlaka birbirinden farklıdır. Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"cennette bin derece vardır. Kim bir dereceyle birinden daha önde olursa aralarında yerle gök kadar fark vardır"*[41] buyurur. Cennetliklerin her birinin arasında nimet itibariyle fark vardır.

Allah; Naim cenneti, Adn cenneti, Huld cenneti, Me'vâ cenneti ve Firdevs cennetlerinin olduğunu buyurur."[42] Bunların her birindeki nimetler farklı farklıdır. Cennetlikleri anlatmaya çalışırken çaba, gayret sarf etmeyenlerin, güzel ahlaka sahip olmayanların, iman etmeyenlerin, rabbini ciddiye almayanların cennete giremediğini görürüz. Bütün bunlardan sadece iki kısım insanın cennete gittiği anlaşılır. Bunlar; iman edip salih amel işleyenler ve muttaki olanlardır. Muttaki olanlar; Allah'a karşı sorumluluğunu kabul edip yerine getirenler, rabbini ciddiye alanlar, ayetleri bir elbise gibi giymiş olanlardır.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Em hasibtum en tedhulûl cenneh: "Siz cennete gireceğiz diye şöyle mi hesap ediyorsunuz?" Şöyle mi düşünüyorsunuz? **Ve lemmâ ye'tikum meselullezîne halev min kablikum:** "Sizden önce geçmiş olan kavimlerin başına gelenler sizin de başınıza gelmeden." Cennete gireceğinizi mi zannediyorsunuz? Yani Allah

[40] Nâziât /40-41
[41] İbni Mace 4331, Tirmizi 2651
[42] Vakıa /89, Ra'd /23,Furkân /15, Secde /19, Kehf /107

bir tek onları mı imtihana tabi tuttu, sizi imtihana tabi tutmayacak mı zannediyorsunuz? Onların başına gelenler sizin de başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi zannettiniz? **Messethumul be'sâu:**[43] "Onlara öyle kötülük (öyle yokluk, öyle bir sıkıntı) dokunmuştu ki."

Ulâike ashâbul cenneti hâlidîne fîhâ: "Onlar orada (cennette) ebedi olarak kalırlar." Peki, Allah cenneti onlara neden ikram etmiştir? **Cezâen bimâ kânû ya'melûn:**[44] "Onların amellerine karşılık (ikram etmiştir)." Amel olmadan, cennet olmaz. Allah, onların amellerine karşılık bunu onlara ihsan edip ikram etmiştir.

Ve men ye'tihî mu'minen kad amiles sâlihât: "Kim ona (Allah'a) mü'min olarak, salih amel işlemiş olarak gelirse." **Fe ulâike lehumud deracâtul ulâ:** "işte onlara (cennette) yüksek dereceler vardır." **Cennâtu adnin:** "Onlara Adn cennetleri vardır." **Tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fîhâ:** "Altlarından ırmaklar akan (cennetler vardır ki) onlar orada ebedi olarak kalırlar." **Ve zâlike cezâu men tezekkâ:**[45] "İşte temizlenmiş olanların (nefsini tezkiye etmiş olanların) mükâfatı budur."

İnnallâhe yudhılullezîne âmenû ve amilûs sâlihât: "Allah iman edip salih amel işleyenleri." **Cennâtin tecrî min tahtihâl enhâr:** "Altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacak." **İnnallâhe yef'alu mâ yurîd:**[46] "Muhakkak ki Allah dilediğini yapar." **El mulku yevme izin lillâh:** "O gün mülk Allah'ındır." **Yahkumu beynehum:** "Onların arasında hüküm verir." **Fellezîne âmenû ve amilûs sâlihât:** "İman edip salih amel işleyenler." **Fî cennâtin naîm:**[47] "Naim (nimet) cennetindedirler." **Terâz zâlimîne muşfikîne**

[43] Bakara /214
[44] Ahkâf /14
[45] Tâhâ /75-76
[46] Hacc /14
[47] Hacc /56

mimmâ kesebû:[48] "O gün zalimleri (kendisine zulmedenleri) göreceksin ki korkudan titriyorlar."

Meselul cennetilletî vuidel muttakûn: "Takva sahiplerine va'dedilen cennetin durumu şudur ki." **Fîhâ enhârun min mâin gayri âsin:** "İçinde kokusu değişmeyen sudan nehirler." **Ve enhârun min lebenin lem yetegayyer ta'muh:** "Tadı değişmemiş sütten nehirler." **Ve enhârun min hamrin lezzetin liş şâribîn:** "İçenlere lezzet veren şaraptan nehirler." **Ve enhârun min aselin musaffâ:** "Ve süzülmüş baldan nehirler vardır." **Ve lehum fîhâ min kullis semerât:** "Ve orada meyvelerin (nimetlerin) her çeşidi vardır." **Ve magfiratun min rabbihim:** "Onlara bir de rablerinden mağfiret vardır." **Ke men huve hâlidun fîn nâri ve sukû mâen hamîmen fe kattaa em'âehum:**[49] "(Bu cennetlikler) Ateşte ebedi kalacak olan ve kaynar suyla sulanıp bağırsakları parçalanmış o kimseler gibi olurlar mı?" Evet, bu da cehennemliklerin halidir.

Ve minhum men yestemiu ileyk: "Onlardan seni dinleyenler vardır." **Hattâ izâ haracû min indik:** "Senin yanından çıkana kadar (seni dinleyenler vardır)." **Kâlû lillezîne ûtûl ilm:** "Kendilerine ilim verilmiş olanlar derler ki." **Mâzâ kâle ânifâ:** "Az önce o ne dedi." **Ulâikellezîne tabaallâhu alâ kulûbihim:** "İşte onlar o kimselerdir ki Allah onların kalplerini mühürlemiştir." **Vettebeû ehvâehum:**[50] "Onlar hevalarına tabi olmuşlardır." Allah'ın ayetlerini dinledikleri halde sanki hiçbir şey anlamıyormuş gibi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için arkadaşlarına; 'az önce ne dedi' derler.

Vellezînehtedev: "Hidayete erenlere gelince." **Zâdehum huden:** "Allah, (onlar Allah'ın ayetlerini dinlerken) onların

[48] Şûrâ /22
[49] Muhammed /15
[50] Muhammed /16

hidayetini artırmıştır. **Ve âtâhum takvâhum:**[51] "Bir de onlara takvalarının (karşılığını) vermiştir." Rablerini ciddiye almalarının karşılığını vermiştir. **Ves sâbikûnel evvelûne minel muhâcirîne vel ensâr:** "Muhacirden, ensardan ve onlardan öne geçenlerden." **Vellezînettebeûhum bi ihsân:** "Bir de onlara güzellikle tabi olan o kimselerden." **Radıyallâhu anhum ve radû anh:** "Allah razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır." **Ve eadde lehum cennâtin tecrî tahtehâl enhâr:** "Onlar için altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır." **Hâlidîne fîhâ ebedâ zâlikel fevzul azîm:**[52] "Onlar orada ebedi olarak kalırlar. İşte onlara büyük saadet, (büyük kurtuluş) budur."

Ellezîne âmenû ve hâcerû ve câhedû fî sebîlillâhi bi emvâlihim ve enfusihim: "O kimseler ki iman ederler, hicret ederler, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad ederler." **A'zamu dereceten indallâh:** "Onların, Allah katında (derece itibariyle) dereceleri daha büyüktür." **Ve ulâike humul fâizûn:**[53] "Murada ermiş olanlar (istediklerine erenler) bunlardır." **Yubeşşiruhum rabbuhum:** "Rableri onları müjdeler." **Bi rahmetin minhu ve rıdvânin:** "Rızasıyla ve rahmetiyle (müjdeler)." Onları rahmetinin içine alır ve onlardan razı olur. **Ve cennâtin lehum fîhâ naîmun mukîm:** "Onları içlerinde daimi olarak nimet bulunan Naim cennetlerine koyacaktır."[54]

Yâ eyyuhellezîne âmenû hel edullukum alâ ticâretin tuncîkum min azâbin elîm:[55] "Ey iman edenler (ey iman ettiğini iddia edenler)! Sizi o elim (acıklı, iç yakan) azaptan kurtaracak bir ticaret size öğreteyim mi (bir yol göstereyim mi)?" Allah indirdiği ayetlerle bizimle konuşur, bizim de ayetlere cevap vermemiz

[51] Muhammed /17
[52] Tevbe /100
[53] Tevbe /20
[54] Tevbe /21
[55] Saff /10

gerekir. Bu yüzden bu ayete cevap olarak ne dememiz gerekir? - "Evet, ya rabbi! Bizi elim azaptan kurtaracak o yolu bize göster" dememiz gerekir.

Tu'minûne billâhi ve resûlihî: "Eğer siz Allah ve resulüne iman ederseniz." **Ve tucâhidûne fî sebîlillâhi bi emvâlikum ve enfusikum:** "Mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad ederseniz." **Zâlikum hayrun lekum:** "Eğer bilirseniz işte sizin için hayırlı olan budur." **İn kuntum ta'lemûn:**[56] "Eğer siz bilirseniz." Eğer siz bunu anlarsanız sizin için hayırlı olan, kazançlı olan ticaret budur, dedi Allah.

Bunun karşılığında ne vardır?

Yagfir lekum zunûbekum: "Allah sizin günahlarınızı mağfiret eder." Günah işlememiş gibi günahlarınızı siler. **Ve yudhılkum cennâtin tecrî min tahtihâl enhâr:** "Sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar." **Ve mesâkine tayyibeten fî cennâti adn:** "Sizi Adn cennetlerindeki güzel, hoş olan o meskenlere (evlere) koyar." **Zâlikel fevzul azîm:**[57] "İşte büyük saadet (büyük kurtuluş) budur." **İnne lil muttakîne inde rabbihim cennâtin naîm:**[58] "Muhakkak ki muttakiler için rableri katında Naim cennetleri vardır."

Yâ benî âdem: "Ey ben-î âdem (ey âdemoğulları, ey insanlar)!" **Kad enzelnâ aleykum libâs:** "Biz size elbiseler indirdik (yarattık)." **Yuvârî sev'âtikum ve rîşâ:** "Edep yerlerinizi örtecek ve süslenecek (elbiseler yarattık)." **Ve libâsut takvâ zâlike hayr:** "Hayırlı olan takva elbisesidir (onu giyinin)." O takva elbisesi nedir? **Zâlike min âyâtillâh:** "Bu, Allah'ın ayetleridir." O giyeceğiniz elbise Allah'ın ayetlerinden bir elbisedir. **Leallehum**

[56] Saff /11
[57] Saff /12
[58] Kalem /34

yezzekkerûn:[59] "Olur ki bunu düşünüp anlarsınız." Yani ne demek istediğimi, takva elbisesinin ne olduğunu umulur ki anlarsınız.

Bir kul, Allah'ın ayetlerine bürünüp canlı Kur'ân olunca her anda ve her durumda; "rabbim ne emretmiş, rabbim ne söylemiş, rabbim nasıl istiyor" der. Böyle bir kul takva elbisesini giymiş demektir; yani rabbine karşı sorumluluğunu kabul etmiş, takvasını giyinmiş demektir. Peki, takva elbisesi nedir? **Zâlike min âyâtillâh:** "Bunlar Allah'ın ayetleridir." Yani giyinmemiz gereken takva elbisesi, Allah'ın ayetlerinden bir elbisedir.

Ve atîûllâhe ver resûl: "Allah'a ve resulüne itaat edin." **Leallekum turhamûn:**[60] "Eğer böyle yaparsanız (Allah'ın) rahmetini umabilirsiniz." Yani Allah'ın rahmeti üzerinize olur, Allah sizi rahmetinin içine alır. Aksi halde böyle yapmayanlara rahmet yoktur. Allah'a ve resulüne itaat etmezsen rahmeti umma, rahmeti bekleme, dedi Allah.

Ve sâriû ilâ magfiretin min rabbikum ve cennetin arduhâs semâvâtu vel ard: "Genişliği göklerle yerler kadar olan cennet için ve rabbinizin mağfireti için yarışın." **Uiddet lil muttekîn:**[61] "(Allah, cenneti) Muttakiler için hazırlamıştır." Takva elbisesini giyenler için hazırlamıştır.

Ellezîne yunfikûne fîs serrâi ved darrâi: "O kimseler ki bollukta ve darlıkta infak ederler." **Vel kâzımînel gayz:** "(Kızdıklarında) Öfkelerini yenerler." Allah'ın rızasını gözetip öfkelerini yenerler. **Vel âfîne anin nâs:** "İnsanların yaptıklarını (kusurlarını) affederler." **Vallâhu yuhibbul muhsinîn:**[62] "Allah muhsinleri sever." Allah, böyle güzel yapanları, güzel olanları sever.

---

[59] A'râf /26
[60] Ali İmran /132
[61] Ali İmran /133
[62] Ali İmran /134

Demek ki Allah kimi seviyormuş?

Darlıkta ve zorlukta infak edenleri, kızınca öfkesini yenenleri, insanların kusurlarını affedenleri ve böyle güzel yapanları seviyormuş. Allah bizi sevsin mi istiyoruz, o halde bunları yapmamız gerekir. Yoksa; "ben Allah'ı seviyorum, Allah da beni sevsin" demek olmaz, bunu sadece dil ile söylemek yetmez. "Ya rabbi, beni sev" demekle Allah kimseyi sevmez. "Seni sevmemi istiyorsan, benim için bunları yap" diyor Allah.

Evet, ayet devam eder; **Vellezîne izâ fealû fâhişeten ev zalemû enfusehum:** "O kimseler ki aşırıya kaçan bir yanlış yaptıklarında (sınırı çiğnediklerinde) veya kendi nefislerine zulmettiklerinde." **Zekerûllâhe festagferû li zunûbihim:** "Allah'ı zikredip günahlarının mağfiretini isterler." "Rabbim, beni mağfiret et" deyip tövbe ederler, istiğfar ederler, rablerini zikrederler. **Ve men yagfiruz zunûbe illâllâh:** "Allah'tan başka kim günahları mağfiret edebilir?" **Ve lem yusırrû alâ mâ fealû ve hum ya'lemûn:**[63] "Onlar ki yaptıkları kötü işlerde ısrar etmezler." Evet, yanlış yapabilirler; ama onda ısrar etmez, hemen tövbe ederler.

Ulâike cezâuhum magfiretun min rabbihim: "İşte onların ecirleri rableri katında mağfirettir." Yani günahlarını silip, onlara hiç günah işlememişler gibi muamele etmektir. **Ve cennâtun tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fîhâ:** "Onlara altlarında ırmaklar akan cennetler vardır ve onlar orada ebedi olarak kalırlar." **Ve ni'me ecrul âmilîn:**[64] "Amel işleyenlerin ecri (karşılığı) ne güzeldir."

Ellezîne yezkurûnallâh: "O kimseler ki Allah'ı zikrederler." **Kıyâmen ve kuûda:** "Ayaktayken, otururken." **Ve alâ cunûbihim:** "Yan üzeri yatarken" Allah'ı zikrederler. **Ve yetefekkerûne fî**

[63] Ali İmran /135
[64] Ali İmran /136

halkıs semâvâti vel ard: "Göklerin ve yerlerin yaratılışı hakkında tefekkür ederler." **Rabbenâ mâ halakte hâzâ bâtılâ:** "(Ve derler ki:) Rabbimiz! Sen bunları (yerleri ve gökleri) boşuna yaratmamışsın." **Subhâneke:** "Sen subhansın." Yani "Ya rabbi! Sen boş bir şeyi yaratmaktan münezzehsin, faydasız ve gereksiz bir şeyi yaratmaktan münezzehsin. Senin, yerleri ve gökleri yaratışında mutlaka bir muradın vardır. Yerde, gökte ve ikisi arasında ne varsa hepsini insanın hizmetine vermişsin. O halde insanı yaratmanda, bizi yaratmanda bir muradın vardır" derler. **Fe kınâ azâben nâr:**[65] "Bizi ateş azabından koru!"

Rabbenâ inneke men tudhılin nâr: "(Derler ki:) Rabbimiz! Sen kimi ateşe sokarsan." **Fe kad ahzeytehu:** "Muhakkak ki onu rezil ve perişan edersin." **Ve mâ liz zâlimîne min ensâr:**[66] "Zalimlerin (kendisine zulmedenlerin de) yardımcıları yoktur." Yani sen yardım etmezsen başka hiç kimse onlara yardım edemez, derler.

Rabbenâ innenâ semi'nâ munâdiyen: "(Ve derler ki:) Rabbimiz! Biz hitap eden bir davetçi işittik." **Yunâdî lil îmân:** "İmana davet ediyordu." **En âminû bi rabbikum:** "Rabbinize iman edin diye (imana davet ediyordu)." **Fe âmennâ:** "Biz de hemen iman ettik." **Rabbenâ:** "Rabbimiz!" **Fagfir lenâ zunûbenâ:** "Günahlarımızı mağfiret et." **Ve keffir annâ seyyiâtinâ:** "Günahlarımızı ört." **Ve teveffenâ meal ebrâr:**[67] "Canımızı da iyilerle beraber al." Yani "bu dünyada bizi onlarla beraber et, hayatımız boyunca onlarla beraber olalım. Ölürken de onların arasında ölelim, onlarla beraber ölelim" diye dua ederler.

Lâkinillezînettekav rabbehum: "Bunlar o kimselerdir ki rablerine karşı muttakidirler." **Lehum cennâtun tecrî min tahtihâl**

[65] Ali İmran /191
[66] Ali İmran /192
[67] Ali İmran /193

enhâru hâlidîne fîhâ: "Allah onlara altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. Onlar orada ebedi olarak kalırlar." Bu vasfa sahip olup böyle söyleyenler Allah'a karşı sorumluluğunu kabul edip, muttaki olanlardır. **Nuzulen min indillâh:** "Bu, onlara Allah katından bir ikramdır." **Ve mâ indallâhi hayrun lil ebrâr:**[68] "İyi yapanlar için (güzel olanlar için) Allah katında daha hayırlısı vardır."

Ellezîne âmenû bi âyâtinâ ve kânû muslimîn: "O kimseler ki ayetlerimize iman edip teslim oldular (Müslüman oldular)." **Udhulûl cennete entum ve ezvâcukum tuhberûn:**[69] "Siz ve eşleriniz neşe içinde cennete girin (denilecek)." **Hâlidîne fîhâ ebedâ:** "Onlar orada ebedi olarak kalırlar." **İnnallâhe indehû ecrun azîm:**[70] "Allah katındaki ecirleri ise daha büyüktür."

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler (Ey iman ettiğini iddia edenler)!" **Lâ tettehızû âbâekum ve ihvânekum evliyâe:** "Babalarınızı ve kardeşlerinizi dostlar edinmeyin." Neden dolayı? **İnistehabbûl kufre alâl îmân:** "Eğer onlar küfrü, imana tercih ediyorlarsa (onları dostlar edinmeyin)." **Ve men yetevellehum minkum:** "Sizden kim onlara dönerse (onları dost edinirse)." **Fe ulâike humuz zâlimûn:**[71] "Onlar zalimlerin ta kendileridir."

Kul: "De ki." **İn kâne âbâukum:** "Eğer babalarınız." **Ve ebnâukum ve ıhvânukum ve ezvâcukum ve aşîretukum:** "Oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz (sülaleniz)." **Ve emvâlunıktereftumûhâ:** "Biriktirmiş olduğunuz mallarınız." **Ve ticâratun tahşevne kesâdehâ:** "Kesada uğramasından korktuğunuz ticaretiniz." **Ve mesâkinu terdavnehâ:** "Hoşunuza

[68] Ali İmran /198
[69] Zuhrûf /69-70
[70] Tevbe /22
[71] Tevbe /23

giden o razı olduğunuz evleriniz." **Ehabbe ileykum minallâhi ve resûlihî ve cihâdin fî sebîlih:** "Eğer onlar sizin için Allah ve onun resulünden ve onun yolunda cihad etmekten daha sevgiliyse." Yani onları daha çok seviyorsanız. **Fe terabbesû hattâ ye'tiyallâhu bi emrih:** "Allah'ın emri gelinceye kadar (Allah'ın azabı gelinceye kadar) bekleyin." **Vallâhu lâ yehdîl kavmel fasikîn:**[72] "Allah, fasık kavmi hidayete erdirmez."

Eğer babalarımız, evlatlarımız, eşlerimiz, akrabalarımız, sülalemiz, biriktirdiğimiz mallar, ticaretimiz ve evimiz; bizim için Allah'tan, onun resulünden ve onun yolunda cihad etmekten daha sevgili ise Allah; "belanızı bekleyin, siz fasıksınız" dedi.

Vel mu'minûne vel mu'minât: "Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar." **Ba'duhum evlîyâu ba'd:** "Birbirlerinin dostlarıdır (birbirlerinin velileridir)." **Ye'murûne bil ma'rûf:** "Onlar birbirlerine iyiliği tavsiye eder (emreder)." **Ve yenhevne anil munker:** "Kötülüğü de nehyederler." Birbirlerini ve başkalarını kötülükten nehyederler. **Ve yukîmûnes salâh:** "Namazı ikame ederler." **Ve yu'tûnez zekâh:** "(Temizlenmek için) Zekâtı verirler." **Ve yutîûnallâhe ve resûleh:** "Allah'a ve resulüne itaat ederler." **Ulâike se yerhamuhumullâh:** "İşte Allah onlara rahmet eder (merhamet eder)." Onlar Allah'ın rahmet ettiği kimselerdir. **İnnallâhe azîzun hakîm:**[73] "Muhakkak ki Allah aziz ve hâkimdir." Yani bütün güç, kuvvet, şeref Allah'a aittir. Allah'ın yaptığı her işte bir hikmeti, bir muradı vardır.

Vaadallâhul mu'minîne vel mu'minât: "İşte Allah o mü'min erkeklerle mü'min kadınlara şunu va'detmiştir." **Cennâtin tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fîhâ:** "Altlarından ırmaklar akan ebedi kalacakları cennetleri (va'detmiştir)." **Ve mesâkine tayyibeten fî cennâti adn:** "Adn cennetlerinde onlara saraylar

[72] Tevbe /24
[73] Tevbe /71

(va'detmiştir)." **Ve rıdvânun minallâhi ekber:** "Allah'ın rızası ise bunlardan daha büyüktür." Bunların üzerinde bir de onlara Allah'ın rızası vardır ki bu, hepsinden büyüktür. **Zâlike huvel fevzul azîm:**[74] "İşte büyük saadet (büyük kurtuluş, büyük murada erme) budur."

Lâkinir resûlu vellezîne âmenû meahu: "O peygamber ve onunla beraber iman etmiş olanlar." **Câhedû bi emvâlihim ve enfusihim:** "Onlar mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihad ettiler." **Ve ulâike lehumul hayrât:** "İşte bütün hayırlar bunlarındır." **Ve ulâike humul muflihûn:**[75] "Kurtuluşa erenler (saadete erenler de) onlardır." Allah bütün hayırların resullere iman edip mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlere ait olduğunu söyledi.

Eaddallâhu lehum cennâtin tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fîhâ, zâlikel fevzul azîm:[76] "Allah onlara altlarından ırmaklar akan cennetleri va'detmiştir. Onlar orada ebedi olarak kalırlar. İşte büyük saadet budur."

Allah, cennet ehlinden başka bir zümreyi anlatır;

Ellezîne yûfûne bi ahdillâh: "Onlar ki Allah'a verdiği ahdi (sözü) yerine getirir." **Ve lâ yenkudûnel misâk:** "Allah'a verdikleri sözü bozmazlar." **Vellezîne yasılûne mâ emerallâhu bihî en yûsal:** "Onlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiğini birleştirirler." Yani mü'minler, dünyayı ahirete bağlar, insanı Allah'a bağlar, hayatı Kur'an'a bağlar. Allah'ın, birleştirmesini, bağlamasını emrettiğini birbirine bağlar. **Ve yahşevne rabbehum:** "Rablerinden haşyet duyarlar." **Ve yehâfûne sûel hisâb:**[77] "Hesabın kötüsünden korkarlar." "Hesabım kötü olur" diye korkar, endişe ederler.

[74] Tevbe /72
[75] Tevbe /88
[76] Tevbe /89
[77] Ra'd /20-21

Vellezîne saberûbtigâe vechi rabbihim: "Onlar rablerinin cemalini ister ve sabrederler." Allah'ın cemalini isterken sabırlı davranırlar; yani "hemen olsun, bitsin" demezler. "Karşılığında ne varsa; onu yaparız" deyip isterler. **Ve ekâmûs salâh:** "Namazı ikame ederler." **Ve enfekû mimmâ razaknâhum:** "Kendilerine rızık olarak verdiğimizden Allah yolunda infak ederler." **Sirren ve alâniyeten:** "Hem gizli hem de aşikâre (olarak infak ederler)." **Ve yedraûne bil hasenetis seyyieh:** "Kötülüğü iyilikle savarlar." Mü'minler kendilerine kötülük yapanları iyilikle savar. Bir kötülük yaptıklarında da bir iyilik yapıp kendilerini temizlerler. **Ulâike lehum ukbed dâr:**[78] "İşte o sonu güzel olan hayatın güzelliği bunlar içindir." Yani cennet bunlar içindir.

Cennâtu adn: "(Onlara) Adn cennetleri vardır." **Yedhulûnehâ ve men salaha min âbâihim ve ezvâcihim ve zurriyyâtihim:** "Kendilerini ıslah etmiş olan babaları, anaları, eşleri, zürriyetleri de oraya girecekler." Bununla beraber onlar Adn cennetine gireceği gibi kendilerinden sonra gelmiş olanlar da onlarla beraber Adn cennetine girerler. **Vel melâiketu yedhulûne aleyhim min kulli bâb:**[79] "Melekler de her kapıdan onların yanına girer." **Selâmun aleykum bi mâ sabertum:** "(Melekler diyecekler ki:) Sabretmenizden dolayı size selam olsun." **Fe ni'me ukbed dâr:**[80] "O ne güzel yurttur." Ne güzel sonuçtur.

Tilke hudûdullâh: "Bunlar Allah'ın hudutlarıdır." **Ve men yutıllâhe ve resûleh:** "Kim, Allah'a ve resulüne itaat ederse." **Yudhılhu cennâtin tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fîhâ:** "(Allah) Onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar, onlar orada ebedi olarak kalırlar." **Ve zâlikel fevzul azîm:** "İşte büyük kurtuluş budur." Kim, Allah'ın hududuna dikkat eder, onu çiğnemezse gideceği yer cennettir, buyurdu Allah. **Ve men**

[78] Ra'd /22
[79] Ra'd /23
[80] Ra'd /24

ya'sıllâhe ve resûleh: "Kim de Allah'a ve resulüne asi olursa." **Ve yeteadde hudûdehu:** "Onun hududunu aşarsa (çiğnerse.)" **Yudhılhu nârâ:** "(Allah) Onu ateşe koyar." **Hâliden fîhâ:** "Orada ebedi olarak kalır." **Ve lehu azâbun muhîn:**[81] "Orada onun için alçaltıcı bir azap vardır." Kim, Allah'ın hududunu, sınırını çiğnerse ona da alçaltıcı bir azap vardır, buyurdu.

İnne ashâbel cennetil yevme fî şugulin fâkihûn: "O gün cennet ehli için (cennette) çok güzel bir meşguliyet vardır." Yani kişinin orda canı sıkılmaz. **Hum ve ezvâcuhum fî zilâl:** "Kendileri ve eşleri (zevceleri) gölgeler içindedir." **Alâl erâiki muttekiûn:** "Tahtlar üzerinde oturup yaslanırlar." **Lehum fîhâ fâkihetun:** "Onlar için orada her meyveden vardır." **Ve lehum mâ yeddeûn:** "Onlar her ne isterse onlar için vardır." **Selâmun kavlen min rabbin rahîm:**[82] "Bir de onlara rahim olan rablerinden selam vardır." Yani cennet nimetlerinin hepsinin üzerinde onlar için bir de rahim olan rablerinden selam vardır.

Vemtâzûl yevme eyyuhâl mucrimûn:[83] "Ey mücrimler (ey Allah'a karşı suç işlemiş olanlar)! Bugün ayrılın." Allah bu hitabı Kıyamet günü mücrimlere, suç işlemiş olanlara, cennetlikleri cehennemliklerden ayırırken yapar.

E lem a'had ileykum yâ benî âdem: "Ey Âdem'in çocukları! Ben sizden söz (ahid) almadım mı?" **En lâ ta'budûş şeytân:** "Şeytana âbd olmayın (demedim mi)?" **İnnehu lekum aduvvun mubîn:** "O, sizin apaçık bir düşmanınızdır (demedim mi?)" Neden şeytana uydunuz, neden şeytana âbd oldunuz, diye soruyor Allah. **Ve eni'budûnî:** "Bana âbd olun." **Hâzâ sırâtun mustakîm:**[84] "Sırat-el mustakim budur (dememiş miydim)?"

---

[81] Nisâ /13-14
[82] Yâsin /55-58
[83] Yâsin /59
[84] Yâsin /60-61

Ve lekad edalle minkum cibillen kesîra: "And olsun ki (şeytan) daha önce sizden birçok nesli saptırmıştı." Yani siz bunu anlamıştınız, siz bunu görmüştünüz, dedi Allah. **E fe lem tekûnû ta'kılûn:** "Siz aklınızı kullanmadınız mı?" Yani aklınız buna ermedi mi, niye bile bile şeytana âbd oldunuz, şeytanın peşinden gittiniz? **Hâzihî cehennemulletî kuntum tûadûn:** "İşte size va'dolunan cehennem budur." **İslevhâl yevm:** "O gün oraya yaslanacaksınız (gireceksiniz)." **Bimâ kuntum tekfurûn:**[85] "Küfrünüzden dolayı." Küfrünüzden, nankörlüğünüzden dolayı o bugün oraya gireceksiniz.

Demek ki insanlar iki zümreymiş; bir, Allah'a âbd olanlar, bir de şeytana âbd olanlar varmış. Şeytana uyup âbd olanlar cehennemlikmiş. Allah'a âbd olup muttaki olanlar, iman edip salih amel işleyenler, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler, ensar ve muhacirler, güzellikle onlara tabi olup onlar gibi güzel yapanlar, namazı ikame edenler, zekâtı verenler, Allah yolunda infak edenler, hayra davet edenler, emri bil ma'rufu, güzelliği tavsiye edenler, kötülükten men etmeye çalışanlar ise cennetlikmiş; çünkü güzel yapanların, güzel olanların gideceği yer cennettir, dedi Allah.

Ve yevme yeadduz zâlimu alâ yedeyhi: "O gün zalimler ellerini ısırıp." **Yekûlu:** "Derler ki." **Yâ leytenîttehaztu mear resûli sebîlâ:** "Ne olurdu, (keşke) biz de (Allah'ın) resulüyle beraber bir yol tutsaydık." Keşke yolu, Allah'ın resulüyle beraber gitseydik, diyecekler. **Yâ veyletâ:** "Vay başımıza gelenler." **Leytenî lem ettehız fulânen halîlâ:**[86] "Keşke ben falancayı dost edinmeseydim (diyecekler)." Beni Allah'tan ayıran, Allah'tan uzaklaştıran, dünyaya çağıran, nefsin arzularına, isteklerine çağıran falancayı dost edinmeseydim, diyecekler.

[85] Yâsin /62-64
[86] Furkân /27-28

Lekad edallenî: "O, beni dalalette bıraktı." O, beni saptırdı. Allah'ın resulüyle beraber olmaktan beni o, ayırdı. **Aniz zikri ba'de iz câenî:** "Oysaki bana Allah'ın zikri (Allah'ın ayetleri) gelmişti." Bunu anladıktan sonra onunla beraber oldum, bana yazıklar olsun! **Ve kâneş şeytânu lil insâni hazûlâ:**[87] "Muhakkak ki şeytan insanı (saptırdıktan sonra) onu bırakıp gider." Onu terk eder, ona yardım etmez.

Ve ibâdur rahmânillezîne yemşûne alâl ardı hevnâ: "Rahman'ın kulları o kimselerdir ki; yeryüzünde yürürken tevazuyla yürürler." **Ve izâ hâtabehumul câhilûne:** "Cahiller (kendini bilmeyenler, hayatı, rabbini tanımayanlar) onlara laf attıklarında." **Kâlû selâmâ:**[88] "Derler ki: Selametle kalın (size selam olsun)." Yani tartışıp onlara karşılık vermezler, onları ciddiye almazlar. Zaten onların yeteri kadar dertleri vardır.

Vellezîne yebîtûne li rabbihim succeden ve kıyâmâ: "Ve onlar rablerine secde ederek, kıyamda durarak gecelerler." Gecelerini secdede ve kıyamda durarak rablerine tahsis ederler. **Vellezîne yekûlûne:** "Ve derler ki." **Rabbenâsrif annâ azâbe cehennem:** "Rabbimiz! Bizden cehennem azabını sav (onu bizden uzaklaştır)." **İnne azâbehâ kâne garâmâ:** "Gerçekten onun azabı geçici değil daimidir." **İnnehâ sâet mustekarran ve mukâmâ:**[89] "Muhakkak ki orası ne kötü bir karargâhtır (mekândır)."

Vellezîne izâ enfekû: "Onlar infak ettikleri zaman (kendi kendilerine harcadıkları zaman)." **Lem yusrifû:** "İsraf etmezler." **Ve lem yakturû:** "Cimrilik de yapıp kısmazlar." Yani kıvamında davranırlar. **Ve kâne beyne zâlike kavâmâ:**[90] "Kıvamında (bu harcamayı yaparlar). İkisi arası bir yol tutarlar." Yani "mal

[87] Furkân /29
[88] Furkân /63
[89] Furkân /64-66
[90] Furkân /67

benimdir" deyip istedikleri gibi harcamaz; ne cimrilik yapar ne de israf ederler, dengede olurlar.

Vellezîne lâ yed'ûne meallâhi ilâhen âhar: "Onlar Allah ile beraber başkasına ibadet etmezler (âbd olmazlar)." **Ve lâ yaktulûnen nefselletî harramallâh:** "Allah'ın haram kıldığı cana kıymazlar." **İllâ bil hakk:** "Hak olan müstesna!" **Ve lâ yeznûn:** "Zina yapmazlar." **Ve men yef'al zâlike yelka esâmâ:**[91] "Kim de bunları yaparsa ağır bir cezaya çarptırılır." **Yudâaf lehul azâbu yevmel kıyâmeh:** "Kıyamet günü onun azabı katlanır." **Ve yahlud fîhî muhânâ:**[92] "Ve zelil olarak orada ebedi kalır."

Kim, cimrilik yapıp Allah yolunda infak etmediyse, kendisine ikram edilen malı, Allah'ın istediği gibi değil de kendi istediği gibi harcarsa, Allah ile beraber başkasına âbd olursa, Allah'ın haram kıldığı cana kıyarsa, zina yaparsa; bunları yaptıklarından dolayı onun azabı katlanır ve zelil olarak cehennemde ebedi olarak kalır, buyurdu Allah.

İllâ men tâbe ve âmene ve amile amelen sâliha: "Ancak iman edip tövbe edenler (sonra) salih amel işleyenler müstesna!" Demek ki tövbe edince iş bitiyormuş. **Fe ulâike yubeddilullâhu seyyiâtihim hasenât:** "İşte onların günahını Allah sevaba çevirir." Allah iman eden, tövbe eden, kendisine dönen, salih amel işleyen kimselerin günahını sevaba çevirir. **Ve kânallâhu gafûran rahîmâ:** "Muhakkak ki Allah ğafur ve rahimdir." **Ve men tâbe ve amile sâliha:** "Kim tövbe eder ve salih amel işlerse." **Fe innehu yetûbu ilâllâhi metâbâ:**[93] "Muhakkak ki o tövbe edip Allah'a döner." Allah onun tövbesini kabul eder; o, Allah'a döndüğü için Allah da ona dönmüştür.

[91] Furkân /68
[92] Furkân /69
[93] Furkân /70-71

Vellezîne lâ yeşhedûnez zûr: "O kimseler ki yalan yere şahitlik yapmazlar." **Ve izâ merrû bil lağv:** "Boş konuşan insanlara rastladıkları zaman." **Merrû kirâmâ:**[94] "Vakarla (onların yanından) geçip giderler." O boş sözlere takılıp onlar da onlarla beraber boş boş konuşmazlar.

Vellezîne izâ zukkirû bi âyâti rabbihim: "Onlara rablerinin ayetleriyle öğüt verildiği zaman." **Lem yahırrû aleyhâ summen ve umyâna:** "Onlara (o nasihatlere karşı) kör ve sağır davranmazlar." Yani o nasihatleri dinlerler. **Vellezîne yekûlûne rabbenâ heb lenâ min ezvâcinâ ve zurriyyâtinâ kurrate a'yun:** "Ve derler ki: Rabbimiz! Bizim ve eşlerimizin gözünü aydınlatacak olan gözümüzün aydınlığı evlatlar bize hibe et (ihsan et)." **Vec'alnâ lil muttakîne imâmâ:**[95] "Bizi (ve onları) muttakilere imam kıl." Yani onlar çocuklarını muttakilere imam olarak yetiştirirler.

Ulâike yuczevnel gurfete bi mâ saberû: "(Allah) Onları sabrettiklerinden dolayı saraylarla mükâfatlandıracak." Cennetlerde yüksek derecelerle mükâfatlandıracak. **Ve yulekkavne fîhâ tahiyyeten ve selâmâ:** "Onlar orada selam ve saygıyla karşılanacaklar." Onlara orada selamet ve afiyet vardır. **Hâlidîne fîhâ:** "Onlar orada ebedi olarak kalırlar." **Hasunet mustekarran ve mukâmâ:**[96] "Orası ne güzel karargâhtır (makamdır)."

Ve mâ tuczevne illâ mâ kuntum ta'melûn: "Ancak siz yaptıklarınızın karşılığıyla (mükâfatlandırılacak veya) cezalandırılacaksınız." **İllâ ibâdallâhil muhlasîn:** "Allah'ın muhlis (ihlâslı) kulları müstesna!" **Ulâike lehum rızkun ma'lûm:** "Onlar için belli bir rızık vardır." **Fevâkihu:** "Türlü meyveler." **Vehum**

[94] Furkân /72
[95] Furkân /73-74
[96] Furkân /75-76

mukramûn: "Onlara (onlardan) hep ikram olunur." **Fî cennâtin naîm:**[97] "Naim cennetlerinde."

Alâ sururin mutekâbilîn: "Karşılıklı tahtlar üzerinde oturmuş olarak." **Yutâfu aleyhim bi ke'sin min maîn:** "Kadehlerde içecekler onlara ikram edilir." **Beydâe lezzetin liş şâribîn:** "O bembeyaz bir şaraptır, içenlere lezzet verir." **Lâ fîhâ gavlun:** "Onu içmekle sersemlemezler." Bu şarap aşk şarabıdır. **Ve lâ hum anhâ yunzefûn:**[98] "(O içtikleri) Onlara sarhoşluk da vermez." Onunla zahiri olarak sarhoş olmazlar.

Ve indehum kâsirâtut tarfi în: "Onların yanında gözünü eşinden ayırmayan huriler vardır." Allah, onlar için huriler yaratmıştır. Eşinden başka tarafa bakmayan, eşine âşık zevceler yaratmıştır. Onlarla evlendirilirler ve cennette onlarla beraberdirler. **Ke enne hunne beydun meknûn:**[99] "Sanki onlar bembeyaz saklanmış inciler gibidir."

Fe akbele ba'duhum alâ ba'dın yetesâelûn: "(Onlar cennete) Birbirleriyle karşılıklı oturup sohbet ederler." **Kâle kâilun minhum innî kâne lî karîn:** "İçlerinden biri diyecek ki: (Ben dünyadayken) Benim bir arkadaşım vardı." **Yekûlu e inneke le minel musaddikîn:**[100] "Derdi ki: Sen de mi tasdik edenlerdensin?" Sende mi Kur'an'ı, Allah'ın ayetlerini, resullerini tasdik edenlerdensin?

E izâ mitnâ ve kunnâ turâben ve izâm: "Biz ölüp toprak ve kemik olduktan sonra." **E innâ le medînûn:** "Cezalandırılacak mıyız?" Yani toprak olduktan sonra bir daha yeniden diriltilip ceza mı göreceğiz? Hâlbuki hayat dünya hayatıdır, ben böyle düşünüyorum. Yoksa sen tasdik mi ediyorsun, sen de böyle mi

[97] Sâffât /39-43
[98] Sâffât /44-47
[99] Sâffât /48-49
[100] Sâffât /50-52

düşünüyorsun, diyordu. **Kâle hel entum muttaliûn:**[101] "Sen bu işi gerçekten biliyor musun derdi." Böyle olduğunu nerden biliyorsun, derdi.

Fettalea fe raâhu fî sevâil cahîm: "(Allah perdeyi kaldırdı) O anda o arkadaşını ona gösterdi. Hem de cehennemin tam ortasında." **Kâle tallâhi in kidte le turdîn:** "Dedi ki: Allah'a yemin olsun ki neredeyse (kendin gibi) beni de helak edecektin." Eğer sana uysaydım ben de senin gibi helak olur, şimdi cehennemin ortasında olurdum. **Ve lev lâ ni'metu rabbî le kuntu minel muhdarîn:**[102] "Eğer rabbimin nimeti olmasaydı (rabbimin ikramı olmasaydı) ben de şimdi seninle beraber olurdum."

Allah'ın cennetliklerin halini nasıl anlattığını bir kısım ayetlerle kısaca anlatmaya çalıştık. Böylece Allah nasip etti, iman bölümünü tamamlamış olduk. Allah'a imanı öğretirken, Allah'ı güzel isimlerinden; yani El Esmau'l Husna'sından tanımaya, anlamaya çalıştık. Sonra meleklere, kitaplara, resullere ve ahirete imanı anlamaya çalıştık. İnşallah son bölümde de bir sohbet ile kadere imanı anlamaya çalışırız. Böylelikle kadere imanın, imanın şartlarından bir tanesi olmadığını görürüz.

Kadere iman neden imanın şartlarından biri değildir?

Daha önce ayetlerde tekrar tekrar hep beraber gördük ki Allah imanın şartlarını anlatırken beş tane şart önümüze koyar. Bunlar; Allah'a iman, meleklere iman, kitaplara iman, resullere iman ve ahirete imandır. Bunların içinde kadere iman yoktur.

Bunların içinde kadere iman neden yoktur?

Çünkü kadere iman öyle bir kelimeyle; "ben kadere iman ediyorum" demekle olmaz. Kadere imanı anlayabilmek için bütün

[101] Sâffât /53-54
[102] Sâffât /55-57

esmayı anlayabilmek gerekir. Kader demek; Allah'ın hükmü, Allah'ın takdiri demektir. Kader bütün isimlerin tecellisini kapsayan bir hükümdür. Onun için kadere iman sadece; "ben iman ettim" demekle olacak bir şey değildir. Şimdiye kadar benim anlattıklarımın hepsini birden anlamamız gerekir ki kadere imanımız olabilsin.

Kader; Allah'ın hükmüdür, Allah'ın işidir. Allah rahmetiyle, keremiyle muamele eder. Allah nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun, neyi yaratırsa yaratsın, neyi yok ederse etsin o, kaderdir, o, Allah'ın takdiridir. Yoksa, "hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna iman ettik" demekle kadere iman olmaz.

İnşallah Allah nasip ederse bir dahaki sohbette kadere imanı kısaca anlatmaya çalışacağız. Bu, kadere iman imanın şartı olduğu için değildir. Kadere imanın neden imanın şartı olamayacağını ve kadere nasıl iman edilmesi gerektiğini kısaca beraber anlamaya çalışacağız inşallah.

İman, İslam ve İhsan, bu dinin üç ayağıdır. Biri eksik olursa olmaz. Daha sonra İslam'ın beş şartı olan; kelime-i şahadeti, namazı, orucu, haccı ve zekâtı ondan sonra ise ihsanı anlamaya çalışacağız.

Allah ayeti kerimede; **"de ki: Size tek bir nasihatim var; nerde olursanız olun, ister tek başınıza ister başkalarıyla beraber olun, Allah'ın huzurunda olduğunuzu unutmayın"**[103] buyurur. İhsan da işte bu ayetin tecellisidir. İnşallah ihsanı beraber anlamaya, sadece anlamaya değil beraber yaşamaya çalışacağız. Allah'ın huzurunda durmaya, Allah'ın huzurunda olduğumuzu tatmaya çalışacağız.

[103] Sebe /46

Eğer Allah'ın huzurunda olmaya çalışır, onun huzurunda olduğumuzu tadarsak bunun karşılığında ne vardır?

"Ya rabbi! Ben senin huzurunda durmak istiyorum. Ben seninle olmak istiyorum" deyip fiili duamızı, gönül duamızı yaptığımızda olacak olan şey, Allah'ın bizim için perdeyi aralayıp onun huzurunda olduğumuzu bize tattırmasıdır. Kul kendi üzerine düşeni yapınca, Allah da kendi üzerine düşeni yapmaz mı! Bir kul; "Allah gerekeni yapmaz" derse bu, Allah hakkında su-i zan olmaz mı, kötü düşünmek olmaz mı!

Şimdiden söyleyeyim ki anlaşılsın; işi becerenler, gönlünü bizimle tutacak olanlar, Allah'ın huzurunda durmaya çalışacak olanlar, kendi yaptığı duayı Allah'ın kabul edeceğini görecek ve bunu tadacak inşallah. Bir sefer rabbimiz bizi huzura alsın, bizi huzura aldığını görelim, tadalım. Rabbimiz bir kere de bize "kulum sen güzel yaptın, ben senden razı oldum" desin demiyoruz; çünkü bu, çok ağır bir şey, çok büyük bir şeydir. "Kulum ben seni seviyorum, kulum ben senin yaptığını beğendim" desin, şimdilik yeter. Çünkü bize; "kulum" desin sonra ne derse desin. Allah'ın yakınlığını bir kere böyle bir tatmak gerekir. Böyle bir yakınlığı tatmak var mıdır? -Böyle bir yakınlığı tadan birçok kardeşimiz vardır, demek ki oluyormuş. Niye onlara böyle bir nimet var da başkaları için de yok mu!

Din; İman, İslam ve İhsan bölümünden oluşur, dedik.

Sahabe anlatır, buna Cibril hadisi denilir, bütün âlimlerimiz de bu hadisi bilir;

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabesiyle beraber oturup sohbet ederken beyaz elbiseli bir adam geldi. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in önüne kadar gidip önünde diz çöktü. Hatta öyle ki dizi dizine değecek kadar yakın oturdu.

Sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e sordu;

-Ya Resulullah iman nedir?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de imanı anlattı. Sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz konuşmasını tamamlayınca o zat;

-Doğru söyledin ya Resulullah, dedi.

Sonra da;

-İslam nedir, diye sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz İslam'ı da anlattı. Sonra yine; "doğru söyledin ya Resulullah" dedi. Üçüncü sefer de "ihsan nedir, diye sordu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ihsanı da anlattı. Sonra yine; "doğruyu söyledin ya Resulullah" dedi.

Daha sonra ise;

-Kıyamet ne zaman kopacak, diye sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdu ki;

-Bu konuda kendisine sorulan, sorandan daha bilgili değildir.

Sonra o zat kalkıp gitti. Onun haline hepimiz hayret ettik. Hiç kimse onu tanımıyordu. Elbiseleri beyazdı; ama üzerinde toz lekesi yoktu. Yolcuya da benzemiyordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdu ki;

-O kimdi, biliyor musunuz?

Sahabe dedi ki;

-Bilmiyoruz ya Resulullah.

Buyurdu ki;

-O Cebrail (a.s.)'dı, size dininizi öğretmeye gelmişti.[104]

Cebrail (a.s.) dinimizi bize Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in üzerinden öğretir. Demek ki din; İman, İslam ve İhsan'dan, bu üç bölümden meydana gelir. Bir tanesi eksik olursa din olmaz. Onun için biz de önce imanı anlattık. Bundan sonra da İslam'ı daha sonra ise İhsanı hep beraber anlayıp dinimizi tamamlayacağız inşallah.

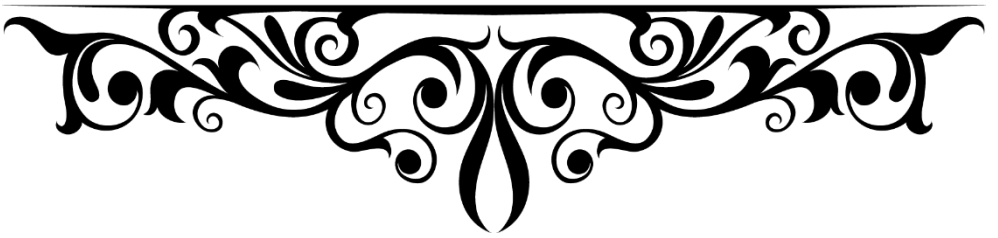
Allah hepimizi kâmil manada iman edenlerden eylesin! Allah iman etmeyi nasıl emretmişse bize de öyle iman etmeyi nasip eylesin! Bizi ahirete, hesap gününe iman edenlerden, hesabını dünya hayatında yapıp kazanmış olan kullarından eylesin! Allah bizi cehennemden muhafaza eylesin! Cehennemden kurtuluşa erenlerden eylesin! Gönlü cehennem olanlardan değil, cennet olanlardan eylesin. Allah bizi cennetliklerden, cennette razı olduğu, cemalini müşahede ettirdiği kullarından eylesin!

Allah hepinizden razı olsun.

[104] Buhârî, İman, 1; Müslim, İman, 1

KADER'E İMAN NASIL OLMALI

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bugün hep beraber kaderi anlamaya çalışacağız inşallah. Allah ayeti kerimede imanın şartlarını beş olarak belirlemiştir. Allah'ın ayeti kerimede buyurduklarının içinde kadere iman yoktur; çünkü kadere iman, bütün hayatı birden kapsar; yani Allah'a, Allah'ın bütün isimlerine, meleklere, kitaplara, resullere, ahirete iman etmeden kadere iman olmaz. Ne zaman ki bunların hepsine iman ettik, o zaman kadere de iman etmiş oluruz.

Ayrıca Allah kadere iman diye bir şart koymamıştır. Hiç kimse imanın şartlarından birini artıramaz veya eksiltemez. Bunu yapanlar mutlaka iyi bir niyetle yapmışlardır; ama yine de ümmetin hali ortada, Müslümanlar kader konusunda neyi düşüneceğini bilmez durumdadır.

İmanın şartı olmayan bir şartı getirip imanın şartları arasına koyarsak böyle olur. Haşa, Allah eksik mi bıraktı! Bunu yapanlar böyle bir şeyi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e isnad edip; "o söylemiştir" de diyemez; çünkü Allah ayeti kerimede; **"bundan önce (biz sana bu vahyi yapmadan önce) iman nedir, kitap nedir bilmezdin"**[1] buyurur. İmanı ve kitabı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e Allah öğretmiştir. Allah ona her neyi öğretmişse o da ümmetine onu öğretmiştir. Öğretirken bir şeyi ilave edip ya da çıkarmamıştır. Niyet her ne olursa olsun, biri böyle bir şey

[1] Şura /52

yapmaya kalkıştığında Allah adına hüküm koymuş olur ki bu şirk olur, küfür olur.

Bunu söylediğimizde elbette ki buna itiraz edileceğini biliyoruz. "Şimdiye kadar bunu niye kimse söylemedi, başka kimse bilmiyor muydu" diyenler mutlaka çıkacaktır; ama hakkı söylemekten, Allah'ın vahyini söylemekten, Allah'ın vahyettiği gibi söylemekten asla geri dönmüyor, geri durmuyor ve sakınmıyoruz. Kim ne derse desin rabbimiz bizi biliyor ve rabbimiz bizi bilsin bu bize yeterdir. Bizi hesaba çekecek olan da odur.

İnsan, rabbinin vahyini ya kabul eder ya da kabul etmez. "Evet, Allah böyle buyurmuş; ama atalarımız, büyüklerimiz, âlimlerimiz de böyle söylemiş" dediğimizde atalarımızı, âlimlerimizi Allah'a şirk koşmuş oluruz. Allah'ın söylemediği bir şeyi Allah'a isnad edip yalan yere Allah'a iftira etmiş oluruz. Onun için kadere iman nasıl olmalıdır bunu hep beraber anlamaya çalışacağız inşallah.

Kadere imanı mümkün mertebe kısa anlatmaya çalışacağız. Öyle ki anlaşılsın, arkadaşlar bunu birbirine karıştırmasın, onlarda gönül karışıklığı olmasın, kadere iman konusuyla ilgili kardeşlerimizin net bir bilgisi olsun. Allah nasıl söylemişse onu öyle anlasınlar. Sohbetten sonra arkadaşlar gönüllerine hangi soru takılırsa takılsın, onu mutlaka sorsun, sormalıdır. O sorulara cevap vereceğiz ki hiç kimsenin gönlünde, herhangi bir tereddüt kalmasın, hiç kimse "ben nasıl iman etmem gerektiğini anlamadım" demesin.

Bir konu ki iman meselesidir, onu anlamadan hiç iman etmek mümkün olur mu! Bize; "kadere iman et" deseler biz de "peki, nasıl iman edeceğiz" diye sorsak onlar da; "o konuda konuşma" deseler o zaman bizim de; "peki, anlamadığım bir konuya nasıl iman edeceğim" diye sormamız gerekmez mi!

Bunlar, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yalan yere iftira edip; "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e kader konusu sorulmuş o da; 'bu konuda konuşmayın, bu konuda susun' demiş" diyorlar. Böyle bir şey olur mu! Susarsam anlamam. Sen bana cevap vermezsen ve ben de anlamazsam, peki nasıl iman edeceğim ve sen bana "iman et" diyorsun. Öyle değil mi?

Biz kendi kendimize imanın şartlarına bir şart daha ekleyip ona da imanın şartı dersek işin içinden çıkamayız ve böylede olmuştur. Öyle ki ümmet bu konuda ne düşüneceğini bilemez hale gelmiştir. Neyi Allah'ın yaptığını, neyin kula ait olduğunu bilmiyor, yanlış yapınca; "takdir böyleymiş, benim kaderimde bu varmış" deyip yaptığı yanlışı da Allah'ın üzerine atıyor.

Bir de şerrin Allah'tan geldiğine iman etmemiz gerektiğini söylüyorlar. "Hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna iman etmen gerekir, şerri de Allah yaratır" diyorlar. Allah şerri nasıl yaratır! Allah; "ben şerri yaratmadım, ben yaratmıyorum"[2] diyor. Buna rağmen sen; "hayrı da şerri de yaratan Allah'tır" dersen işin içinden çıkamazsın; çünkü bu anlayış yanlış bir anlayıştır.

Önce kader nedir, onu hep beraber anlayacağız inşallah.

Kader, Allah'ın Kadir isminin tecellisidir. Kadera demek; takdir etti, tayin etti, ölçü koydu, düzenledi, hükmetti, sınır koydu, vakit tayin etti, gücü yetti demektir. Ayeti kerimede Allah; **"Allah her şeye kaderini koymuştur"**[3] buyurdu ve kaderi olmayan hiçbir şey de yoktur.

Allah her şeye kaderini nasıl koymuştur?

Mesela; bir tohumun, çekirdeğinin içine ağaç olma meyve verme kaderini koymuştur. Bu, çekirdeğin kaderidir; ama

[2] Nisa /79
[3] Talak /3

çekirdeğin meyve olup ağaç verebilmesi için onun toprakla, suyla, güneşin sıcaklığıyla buluşması gerekir. Öyle ki çatlayıp filiz verebilsin, büyüyüp ağaç olabilsin, çiçek açıp sonra da meyve verebilsin.

Çekirdek; toprakla, güneşle, suyla buluşmazsa ne olur?

Buluşmazsa büyüyüp meyve veremez ve her zaman çekirdek olarak kalır. İşte bunun üzerinden insanı anlamak gerekir. İnsan da Allah'ın vahyiyle, esmasıyla buluşmazsa büyüyüp kemale eremez, Hz. İnsan olamaz ve sadece bir beşer olarak kalır. Oysaki Allah insana irade vermiş, iradesini kullanmasını takdir etmiştir.

Allah ayeti kerimede; **Lekad halaknâl insâne fî ahseni takvim**: "Biz insanı en güzel şekilde yarattık." **Summe radednâhu esfele sâfilîn:**[4] "Sonra onu en aşağıya indirdik" buyurur; yani tohum halinde indirdik.

Allah insanı tohum halinde indirmiştir; ama içine Hz. insan olacak, Allah'a âbd olacak, Allah'ın El Esmau'l Husna'sını üzerinde gösterecek, ayna olacak şekilde kaderini koyup yaratmıştır sonrada; "buyur kulum gel" demiştir. Allah, insanın kaderi gerçekleşsin diye bütün şartları böyle yaratmıştır, tercih etme hakkı ise artık kula kalmıştır. Allah'ın insanın içine (fıtratına) koyduğu kader aynı zamanda Allah'ın muradıdır.

Allah her şeye kaderini koymuş ve takdir etmiştir. Bununla beraber insana irade vermiştir, bu da cüz-i iradedir. Cüz-i irade, külli iradeden bir parça demektir. Allah, insana sadece iradeden bir parça vermemiştir, bütün isimlerinden de, esmasından da cüz-i bir esma vermiştir; yani kula Basir isminden görmeyi, Semi' isminden işitmeyi, Rahim isminden rahmet etmeyi, Kerim

[4] Tin /4,5

isminden ise ikram etmeyi vermiştir. Böyle her bir isminden bir parça kula vermiş ve onu terkip etmiştir.

Peki, hangi ismiyle terkip etmiştir?

Rab ismiyle terkip etmiştir. Allah âlemlerin rabbidir,[5] Allah insanın rabbidir,[6] Allah hem dünyanın hem de ahiretin rabbidir. Her şeyi Allah düzenlemiş, yaratmış, terkib etmiştir; yani takdir edip kaderini içine koymuştur. İnsana da esmasıyla tecelli etmiş; bu isimleri üzerinde nasıl gösterip kullanması gerektiğini, peygamber ve kitap göndererek öğretmiştir. Hem onun kaderini içine koymuş hem de peygamber ve kitap göndererek onun nasıl yapması, nasıl yaşaması, nasıl düşünmesi, nasıl konuşması gerektiğini ona bir bir öğretmiştir. Öğretirken neye göre öğretmiştir? -Âbd olmasına, Hz. insan olmasına, kemale ermesine; yani gönlündeki çekirdeğin büyüyüp, filizlenerek ağaç olmasına, meyve vermesine göre öğretmiştir. Bir çekirdek meyve vermezse çürür gider, toprak olur. Aynı şekilde insan da Allah'a âbd olup Hz. İnsan olmazsa çamurdan bir varlık olduğunu zanneder, değerini, insanlığını kaybeder.

Allah bu tercihi insana vererek; "tercihini yap; ister Hz. insan olursun, istersen de insanlığını kaybeder, hayvanlar gibi yaşar, cehenneme odun olursun" demiştir. Kaderi anlayacağız ki nasıl yaşamamız, nasıl kazanmamız, nasıl Hz. insan olmamız gerektiğini bilip anlayalım.

Kaderi anlayabilmek için öncelikle; Allah'ı tanımamız gerekir. Kul öncelikle Allah'a iman edecek, Allah'ın El Esmau'l Husna'sına; yani güzel isimlerine iman edecek, bu isimleri anlayacak, kavrayacak, bu isimler onda imana dönüşecek, üzerinde ahlaka dönüşecek ve amale dönüşecek ki ondan sonra

[5] Fatiha /2
[6] En'am /102

kul, kaderi anlar ve ona iman edebilir. Allah'ın isimlerinden bir tanesi bile eksik olursa kul kaderi, Allah'ın takdirini anlayamaz.

Mesela; kul, Allah'ın Rahman ve Rahim ismini anlamazsa, Allah'ın her anda rahmetle muamele ettiğini anlayamaz ve; "Allah bunu böyle yapmasaydı, şunu şöyle yapsaydı daha güzel olurdu" der ve Allah hakkında su-i zanda bulunmuş olur ki bu da; kul, rabbini Rahman ve Rahim olarak bilmiyor manasına gelir.

Kul; Rab ismini anlamayınca, Allah'ın her şeyi yaratıp, terkip edip, eğitip, büyüttüğünü anlamayınca, Allah'ın muameleyi yaparken o Hz. insan olsun diye muamele ettiğini, onu büyüttüğünü, imtihana bunun için tabi tuttuğunu anlamayınca, imtihan karşısında zorlanıp itiraz ederek; "bu böyle olmasaydı, şöyle olsaydı" der. Böyle söyleyince de; "Allah doğru yapmadı, doğrusu aslında böyleydi. Ben Allah'tan daha çok biliyorum" demiş olur.

"ben Allah'tan daha çok biliyorum" deyince de; "ben Allah'tan daha âlimim" demiş olur. "Böyle olmasa, şöyle olsa daha güzel olurdu" dediğinde ise; "ben Allah'tan daha rahimim, ben ondan daha güzel hüküm veririm, ben ondan daha hâkimim" demiş; yani isimleri böyle peş peşe inkâr etmiş olur. Kulun, Allah'ın isimlerini böyle peş peşe inkâr etmesinin sebebi nedir? - Allah'ın Rab ismini anlamamasıdır, Allah'ın Rab ismini anlamadığı ve ona iman etmediği için bütün isimler birbirine bağlı olduğundan kul daha sonra bütün isimleri böyle peş peşe inkar eder.

Kul; Allah'ın Malik ismini, Melik ismini anlamayınca, mülkün asıl sahibinin Allah olduğunu anlamayınca kendini burada, Allah'ın mülkünde bir şeye sahip zanneder ve malı, mülkü sanki kendisine kalacakmış gibi, ebediymiş gibi onlara sarılır. Kul, Allah'ın o mülkü ona emanet olarak verdiğini hem kendi

bedeninin hem de dışardaki nimetlerin bir emanet olduğunu ve onlarla ebedi hayatını kazanması gerektiğini anlamamıştır.

Kul; Allah'ın malikliğine, malik-ül mülk olduğuna iman etmemişse, Allah hakkında yine su-i zanda bulunmaya başlar; "Allah niye şuna çok vermiş, niye buna az vermiş, eşit dağıtsaydı olmaz mıydı" der, bu durumda yine inkâr etmiş olur. Böyle söyleyen bir kul, hayatı anlamamış, imtihanı anlamamış, daha doğrusu rabbini anlamamış ve tanımamıştır.

İmtihan; ebedi hayatı kazanma imkânıdır.

Allah, her bir ismiyle takdir eder. Takdir demek, kader demektir. Allah neyi takdir etmişse kader odur. Onun için Allah her bir ismiyle tecelli ederken takdir eder, onun bu takdiri kaderdir. Allah'ı her bir ismiyle tanımayanlar kaderi anlayamazlar. Bu kadere iman etmenin birinci aşamasıdır.

İkinci aşaması; kul, Allah'ın El Esmau'l Husna'sıyla insana tecelli edip insanı yarattığını anlamazsa, **Nefahtu fîhi min rûhî:**[7] "Ben ona ruhumdan nefhettim" ayetini anlamaz, buna iman etmez, bunu görmez, tatmazsa, Allah'ın isimleri onda meleke olmazsa; yani meleklere iman etmez, melekelere iman etmezse, Allah'ın kendisine verdiği o isimlerin kendisinde güç ve kuvvet olduğunu anlamaz, buna iman etmezse, o zaman kendi sorumluluğunu da anlayamaz; "her şeyi Allah yaptı, hayır da şer de Allah'tandır" deyip işin içinden çıkar; ama Allah öyle dememiş; "insana ruhumdan nefhettim, işi yapsın diye onu yeryüzüne halife yaptım" buyurmuştur.

Allah bütün isimleriyle kula tecelli etmiştir; görmesinden görme, işitmesinden işitme vermiş, aynı şekilde kudretinden kudret, rahmetinden rahmet, güzelliğinden güzellik, sevgisinden

[7] Hicr /29

de sevgi vermiştir. Eğer insana bunları vermiş olmasaydı insan, Allah'a halife olmazdı, nasıl halife olsun! İnsanın bunu anlaması gerekir.

Kul, bütün bunlarla beraber Allah'ın büyük kaderi, büyük takdiri içindedir; yani kulun cüz-i iradesi de Allah'ın külli iradesi içindedir. Allah ayeti kerimede; **"ne yana dönersen dön rabbinin veçhi ordadır."**[8] **"Allah, insanı çepeçevre ihata etmiştir"**[9] buyurur. Yani sen Allah'ın kudreti içindesin, her istediğini yapamazsın. Sen istersin, tercihini yaparsın; ama her istediğini yapamazsın. Eğer her istediğini yapsan, bu durumda sen de ilah olmuş olursun. Öyle bir şey yoktur.

Allah şirki kabul etmez, Allah kendi isimlerinden hiç birini bir kula teslim edip; "istediğini yap" da demez. O külli irade içinde Allah'ın bir muradı vardır.

Allah'ın bütün insanlar üzerinde, bütün varlık üzerinde bir muradı vardır. Eğer istediğin, Allah'ın o muradına denk gelirse, Allah onu yapmana müsaade eder, eğer Allah'ın muradına denk gelmezse yapmana müsaade etmez; ama kul hayrı irade ederse, niyeti hayır olduğu için yapacağı işi beceremese bile yine de hayrı kazanmış olur; ama kul hayırdan çıkıp şerre gitmeye niyet ederse onu da ancak Allah müsaade ederse yapabilir. Müsaade etmezse onu da yapamaz.

Allah bu müsaadeyi neye göre verir?

İnsanın ebedi hayatına göre verir; yani müsaade verse veya vermese mutlaka o hayırdır; çünkü imtihana tabi tuttuğu sadece bir kişi değildir. Allah bir kişiyle bin kişiyi birden imtihana tabi tutar. Birinin yanlışıyla bin kişiyi birden imtihan eder, onlara

[8] Bakara /115
[9] Bakara /19

kazanma imkânı verir. Allah'ın, insanı imtihana tabi tutmak gibi bir muradı vardır.

İmtihan demek; kazanma imkânı demektir. Bu; kulun, ebedi hayatını kazanma, Hz. insan olma, Allah'a ayna olma, Allah'ın güzelliğini üstünde gösterme İmkânıdır.

Evet, Kaderi anlamak için ikinci aşamada meleklere imanın anlaşılması gerekiyormuş. İnsanın kendindeki Allah'ın o Esmau'l Husna'nın gücüne, kuvvetine, melekesine, iman etmesi, kemale erdirmek için onu sevmesi, sevip çoğaltmaya çalışması gerekiyormuş.

Kadere iman etmenin üçüncü aşaması; kulun, Allah'ın kitaplarına iman etmesidir. Hem enfüsi hem de afaki; yani hem dışardaki hem kendindeki ayetlere, hem de Allah'ın indirdiği vahye iman etmesidir. Bu iman, kendimizdeki ayetleri okumadan, Allah'ın isimlerini okumadan, Allah'ın dışardaki isimlerini, güzelliğini, kudretini, okumadan anlamadan olmaz.

Allah'ın indirdiği ayetler, aynı zamanda hem insanın kendisindeki hem de dışardaki ayetleri tefsir eder, anlatır. Enfüsteki ve afaktaki ayetleri anlatır, insanı anlatır, varlığı, hayatın nasıl yaşanması gerektiğini, dünyayı, ahireti, kıyameti anlatır. Kısaca, Allah kendini anlatır, takdirini; yani kaderi anlatır.

Allah'ın bize bunları anlatması hem kendimizde hem afakta Allah'ın ayetlerini, güzelliğini, isimlerini, müşahede edelim diyedir. Biri bu ayetleri okumadan, kendini okumadan, nefsini okumadan, afaktaki (dışardaki) ayetleri okumadan Allah'ın indirdiği ayetleri anlayamaz, kaderi anlayamaz, Allah'ın takdirini, Allah'ın kendisinin üzerindeki muradını anlayamaz.

Kaderi anlayabilmek için bir de Allah'ın oku dediğini okumak ve anlamak gerekir. Allah'ın "oku" dediklerini anlamadan kaderi anlamak mümkün olmaz.

Dördüncü aşaması; kulun, Allah'ın resullerine iman etmesi gerekir. Allah vahyini yapıp kitabını indirirken bir de örnek olsun diye ona resulünü gönderir ki Allah'ın ayetlerini insanlara okuyup açıklasın; ama unutmamak gerekir ki açıklamak sadece dil ile değildir, önce Allah'ın resulü sonra insanlar o ayetleri kendi üstünde göstersin, Allah'a nasıl âbd olunur, nasıl kul olunur, nasıl iman edilir, onu kendisi gibi birinin üzerinde görsün, anlasın ve resulü örnek alsın, ona tabi olsun, onu kendisine, önder, rehber, imam olarak kabul edip ona uysun, onun gibi olmaya çalışsın, onun gibi olsun diye resullerini gönderir. Onun için bir de resullere iman etmek gerekir.

İman etmek demek sevmek demektir. Sevmeden iman olmaz, Allah'ı sevmeden iman olmaz, Allah'ı sevmek lazım. Hem de bütün isimleriyle, bütün takdiriyle, bütün muamelesiyle Allah'ı sevmek lazım.

Meleklere, melekeye iman etmek lazım; yani kulun, Allah'ın kendisine verdiği güzelliği sevmesi ve o güzellikle de rabbini sevmesi lazım, bir damladan sonsuz bir deryayı anlayarak onu sevmesi lazım.

Kitaplarına, indirdiğine iman etmesi lazım. Allah'ın indirdiğini okumaya çalışması buna iman etmesi lazım. Kur'an; okunan demektir. O halde kulun, okumayı sevmesi, okuyup rabbini müşahede etmeyi, şahid olmayı sevmesi lazım. Peygamberini ve peygamberleri sevmesi lazım. Onlar gibi olmayı sevmesi lazım.

Beşinci aşama; kulun, ahireti sevmesi, ahirete iman etmesi lazım. Kulun, Allah'ın kendisini dünya için değil ahiret için

yarattığına iman etmesi lazım. Cennete ait bir varlık olduğuna iman etmesi lazım. Bunun için de ahireti, cenneti sevmesi lazım. Cenneti sevip gönlünü cennete çevirmeye cennete döndürmeye çalışması lazım. Cennet saf güzelliktir; yani güzelliği sevmesi lazım. Gönlündeki güzelliği bulup güzelliğini çoğaltması lazım. Dünyayı değil ahireti tercih etmesi lazım. Kişinin dünyayı ahirete kurban etmesi lazım ki ahireti alabilsin. Eğer biri dünyasını ahirete kurban etmişse ahirete iman etmiştir. Kul, ahirete iman edince dünya hayatının nasıl yaşanması gerektiğini anlar. Allah'ın kaderini, takdirini anlar.

İmanın, Allah'ın saydığı bu beş şartını anlamadıkça, bunlara iman etmedikçe hiç kimse kadere iman etmiş olmaz, kaderi bilmez, bilemez. Kul bunları anladıktan sonra kaderi anlar ve "hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna iman etmek de imanın şartıdır" demez. Biri böyle söylerse, imanın şartlarını anlamadan iman etmeden bunu söyler ve işin içinden de çıkamaz, bataklığa batar.

Ayetleri hep beraber okuyacağız ve Allah'ın kaderi, takdiri nasıl anlattığını göreceğiz inşallah.

Kadere iman demek; Allah'a iman, Allah'ın takdirine iman ve Allah'ın bütün güzelliğiyle, El Esmau'l Husna'sıyla tecelli ettiği her işini sevmek, her işine güzel demek, hak dediğine hak, batıl dediğine batıl, güzel dediğine güzel, çirkin dediğine de çirkin demektir. Bunu söylemeden kadere, takdire iman olmaz, takdiri kabul etmek olmaz.

Allah ayeti kerimede; **Ve mâ halaktul cinne vel inse illâ li ya'budûn:**[10] "Ben cinleri ve insanları sadece bana âbd olsunlar diye yarattım" buyurur.

[10] Zariyat /56

Demek ki insanın kaderi neymiş?

Allah'a âbd olmakmış. Bu, insanın kaderidir. Kader deyince önce bunu anlamamız gerekir. Senin kaderin Allah'a âbd olmaktır. Allah senin için bunu takdir etmiştir. Senin için Allah'a âbd olmaktan başka bir kader yoktur. Âbd olmak; sevmek, Allah'a âşık olmak, onu sevip onun rızası peşinde, onun kendisi için murad ettikleri peşinde koşmak, çaba, gayret sarf etmek demektir. İnsanın kaderi budur. Allah'ın insan için takdir ettiği budur.

Her şeyin bir kaderi vardır. Hayvanların da bir kaderi vardır; eşeklerin kaderi insana hizmet edip yük taşımasıdır. İneğin kaderi ise insana faydalı olup süt vermesidir. Öyle değil mi! Şimdi eşek çok süt verirse o kâmil bir eşek olur mu? -Olmaz. O, kaderine ters düşmüş olur. Eşek yük taşımazsa, sahibi ona yük yüklediğinde o da tekme atarsa ve yükü çekmezse kaderine ters düşer. Bunun karşılığında ne olur? -Yükünü taşısın diye sahibi onu cezalandırır.

İnsan da Allah'a kul olmaz, Allah'ın kendisi için takdir ettiğinden, kaderinden yüz çevirirse ne olur? -Karanlığa, zulmete düşer ve kendine zulmetmiş olur.

Biri de; "işte şu şöyle oldu kader midir, bu böyle oldu bu kader midir?" diye sorarsa ona ne demek gerekir? -"Sen büyük kaderi anlamamışsın, sen kendi kaderini anlamamışsın. Onun için Allah'ın takdirini hesaba çekiyorsun. Rabbini hesaba çekip; 'Allah niye böyle yaptı, niye şöyle yaptı' diyorsun" demek gerekir.

Allah en büyük sıkıntıyı, musibeti, belayı neden peygamberlerine vermiştir?

Hz. insan olsunlar, kâmil insan, Allah'a layık kâmil manada âbd olsunlar, kulluklarını ispatlasınlar, başlarına gelen ne olursa olsun her anda Allah desinler diye Allah en büyük musibeti, sıkıntıyı peygamberlerine vermiştir.

Allah sana peygamberlere verdiği ikramı yapmak için seni imtihanlara tabi tutuyor; ama sen feryad edip; "niye şu şöyle, niye bu böyle" diyor sonra da kalkıp Allah'ı hesaba çekiyorsun. Sen kaderi anlamamışsın. Hayrihi ve şerrihi minallahi teala: "Hayır da şer de Allah'tan gelir" demişsin, bunu dediğin için de anlamamışsın. Yanlış söylemiş, bilerek veya bilmeyerek Allah'a iftira atmışsın; çünkü Allah'ın bütün işleri rahmet ve hayırdır. Unutmamak gerekir ki Allah imanın şartını beş olarak belirlemiştir. İmanın, Allah'ın belirlediği şartlar dışında bir şartı olmaz, olamaz.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman eden kimseler (ey iman edenler, ey iman ettiğini iddia edenler, ey ben mü'minim diyenler)!" **Âminû billâhi ve resûlih:** "Allah'a ve resulüne iman edin." Yani imanınız lafta olmasın, samimi olun, ciddi olun. Eğer iman ettiğinizi söylüyorsanız gerçekten iman edip Allah'ı sevdiğinizi, resulünü sevdiğinizi, resulüne tabi olduğunuzu ispatlayın. Onun kitabına, indirdiğine iman edin. Allah'ın ayetlerini kabul edin, Allah'ın sözünü sevin. O sizin rabbinizdir, sizi terkip edendir. Allah'ın her bir ayeti size lazımdır. Âbd olabilmek için, Hz. insan olabilmek için bunu anlamanız, sevmeniz, gereğini yapmanız lazımdır.

Vel kitâbillezî nezzele: "O resulüne indirdiği kitabına iman edin." **Alâ resûlihî vel kitâbillezî enzele min kabl**: "Daha önce peygamberlerine indirdiği kitaplara da iman edin." Allah daha önce indirdiği kitaplardaki ayetleri; "biz Nuh'a şöyle vahyettik, İbrahim'e şöyle vahyettik, İsmail'e şöyle vahyettik" diyerek Kur'an'da zikretmiştir. Onlar da Allah'ın ayetleridir. Allah bize bu

ayetlerle; "onlara vahyettiğimi size de vahyediyorum, onlara da iman edin" buyurur. Yani kulluk değişmez, Allah'ın insanlar üzerindeki muradı değişmez. Allah; "Hz. Âdem'e, ondan sonra gelene neyi söylemişsem, size de onu söylüyorum. O peygamberler de sizin için örnektir, onların da örnekliğini kabul edin" diyor.

Ve men yekfur billâhi: "Kim Allah'ı inkâr eder." Allah'a karşı nankörlük yapar, rabbini yok sayarsa. **Ve melâiketihî:** "Melekleri (inkâr ederse)." Allah'ın kendisine verdiği kuvveti, gücü, esmayı inkâr eder, melekelerini inkâr ederse. **Ve kutubihî:** "Kitaplarını (inkâr ederse)." **Ve rusulihî:** "Resullerini (inkâr ederse)." **Vel yevmil âhıri:** "Ve ahiret gününü (inkâr ederse)." Beş şart; Allah'ı, melekleri, kitapları, resulleri ve ahireti inkâr ederse; **Fe kad dalle dalâlen baîdâ:**[11] "Çok uzak (çok derin) bir dalaletle dalalete düşmüştür." Uçurumdan aşağıya yuvarlanmıştır.

Kul, bunlardan birini inkâr eder, birini kabul etmez, birine iman etmezse gerisi de gider; yani biri ahirete iman etmedi mi Allah'ı, Allah'ın vahyini, peygamberi, melekleri de inkâr etmiş olur; yani bir tanesini inkâr edince hepsini inkâr etmiş olur. İmanın şartlarını Allah beş tane olarak saydı. Dikkat edersek Allah bu şartların yanında kaderi zikretmedi. Bu, Nisa Suresi'nin 136. ayetiydi. Bir de Bakara Suresi'nden bir ayet okuyalım.

İnsan; "şu güzeldir, şu iyiliktir" diyebilir. Zaten herkes kendine göre; "iyilik şöyledir, güzellik şöyledir, doğru budur, yanlış budur" der; ama güzelliği, iyiliği, hayrı Allah beyan etmiştir. Bakara suresi 177. Ayet'inde Allah buyurur; **Leysel birre en tuvellû vucûhekum kıbelel maşrıkı vel magrıbi ve lâkinnel birre**: "İyilik (güzellik, doğruluk) senin yüzünü doğuya ya da batıya çevirmen değildir." Ben şucuyum ya da bucuyum, şu

[11] Nisa /136

cemaattenim ya da bu cemaattenim, demen değildir. Ama güzellik, iyilik, hayır şudur ki; **Men âmene billâhi:** "O ki (onlar ki) Allah'a iman eder." **Vel yevmil âhırı vel melâiketi vel kitâbi ven nebiyyîn**:[12] "Ve ahiret gününe, meleklerine, kitaplarına, nebilerine iman eder." Allah güzelliğin, iyiliğin ve hayrın bunlara iman etmek olduğunu beyan etti. Evet, görüldüğü gibi Allah imanın şartlarını yine beş tane olarak saydı. Allah'a iman, ahirete iman, meleklere iman, kitaplara iman, peygamberlere iman, bu kadar.

Eğer bunlara ilave edecek olursak ne demiş oluruz; "ya rabbi! Sen bunu bilmiyorsun, dur bir tane de ben ilave edeyim, bak bunu eksik bırakmışsın, bunu unuttun. Bunu da ben ilave edeyim" demiş oluruz.

Dense ki; "işte şimdiye kadar âlimlerimiz dâhil herkes böyle söyledi" bu durumda ne cevap vermemiz lazım? -"Allah da böyle söylüyor. Allah mı yoksa âlimler mi doğru söylüyor" dememiz lazım.

Evet, ayet devam ediyor. Bu yeter mi? -Allah; "bu yetmez" dedi. Bunlara iman edersin, bir de bunları hayatına geçirirsin. Allah'ın saydıklarına iman edenler nasıldır, halleri nedir, nasıl yaşarlar, Allah bunun da cevabını verir; **Ve âtel mâle alâ hubbihî:** "Malı (dünya malını) sevdiği halde (Allah'ı sevdiğinden dolayı) o malı verir." Kimlere verir?

Zevil kurbâ vel yetâmâ: "Yakınlarına ve yetimlerine verir." O malı sevdiği halde, Allah'ı maldan daha çok sevdiği için, ahireti dünyadan daha çok sevdiği için o malı yakınlarına ve yetimlere verir. **Vel mesâkîn**: "Miskinlere (yoksullara onu verir)." **Vebnes sebîl:** "Yolda kalmışlara." Yani yolda kalmış derken sadece yolcuya değil, köprü altında yatanlara, dışarda kalmışlara, yolu

[12] Bakara /177

yürüyemeyenlere. **Ves sâilîne ve fîr rıkâb:** "İsteyenlere ve boyunduruk altında olanlara." Özgürlüğünü kaybetmiş olanlara, hapistekilere.

Ve ekâmes salâte: "(Onlar bir de) Namazı ikame ederler." Namazla Allah'ın huzurunda dururlar. **Ve âtez zekât:** "Zekâtı verirler." Temizlenmek için verirler. Zekâtı sadece maldan zekât olarak anlamayalım. Allah bu ayette; "mallarından verirler" dedi ve mü'minlerin, malını kimlere vereceğini de saydı. "Ve âtez zekât" sadece maddiyat olarak zekât vermek manasına gelmez. Zekât kelimesi aynı zamanda temizlenmek manasına gelir; yani mü'minler temizlenmek için verir; yani malını temizlemek için malından verir. İlmini temizlemek için ilminden verir, imanını temizlemek için imanından verir (yani Allah için sever). Kul cimriliğinden kurtulup kerim olmak için verir.

Mü'minin insanlara ilmini temizlemek için vermesi ne demektir? -O öğretirken, anlatırken, malın ilmin zekâtını vermiş olur. Allah da onu temizler, ilmini temizler, ilmine karışmış olan zannı, vesveseyi giderir ve onu saf hale getirir. Yeter ki niyeti Allah rızası olsun, temizlenmek olsun.

İmanından nasıl verir?

Allah'ı sever, Allah'a olan sevgisini ikram eder. Allah da onu imanından verdiği için, Allah için sevdiğinden dolayı şirkten, nifaktan temizler.

Yeter mi, tabi ki yetmez. Ayet devam ediyor; **Vel mûfûne bi ahdihim izâ âhed:**[13] "Bununla beraber onlar ahidleştiklerinde ahdlerine sadık olurlar (ahdlerinin gereğini yerine getirirler)." Biz en büyük ahdi Allah ile yapmışız. En büyük sözü Allah'a vermişiz.

[13] Bakara /177

Allah; **E lestu birabbikum**: "Ben sizin rabbiniz değil miyim?" Diye buyurduğunda insanlar; **kâlû belâ, şehidnâ:**[14] "Evet, şahidiz ki sen bizim rabbimizsin" demişti. Daha dünyaya gelmeden en büyük sözü Allah'a verip; "sen bizim rabbimizsin, sana âbd olmaya kul olmaya, seni rabbimiz olarak kabul etmeye söz veriyoruz" dedik. Sonra Allah, peygamberlerini gönderdiğinde bu sefer onun peygamberine, onun getirdiği kitaba, vahye iman ederken; "o kitapta neyi söylemişsen kabul ediyorum ve gereğini yapacağıma sana söz veriyorum ya rabbim" dedik.

"Ben iman ettim" deyince Allah'a bu sözü vermiş olduk. Allah da mü'minler için; "onlar Allah'a verdikleri sözü yerine getirirler. Birbirlerine verdiği sözleri de yerine getirirler. Ahitleştiklerinde ahit verdiklerinde onu yerine getirirler" buyurdu.

Ves sâbirîne fîl be'sâi ved darrâi ve hînel be'si ulâikellezîne sadakû: "Bununla beraber sıkıntıda, zorda, darda kaldıklarında, hastalık anında, Allah yolunda savaşırken, en şiddetli anda sabrederler." Bunlar kimdir? -Bunlar mü'minlerdir. "Allah'a, meleklerine, kitaplarına resullerine, ahirete iman etmiş olanlar böyledir" dedi Allah. Gerisi; gerisi sahtekârdır, kendini kandırır.

Ulâikellezîne sadakû: "İşte sadık olanlar bunlardır." "Ben mü'minim" deyip sözü doğru olanlar bunlardır. Bunlar iman etmiştir. Bunlar gerçekten iyilerdendir, gerçekten güzel olanlardandır. **Ve ulâike humul muttekûn:**[15] "İşte Allah'a yakın olanlar bunlardır." muttakiler, Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getirenler, kadere iman edenler, takdire rıza gösterenler bunlardır. Yoksa lafla; "biz iman ettik" diyenler değildir.

[14] Araf /172
[15] Bakara /177

Sadık olmanın tersi nedir? -Yalancı olmaktır. Biri böyle değilse o halde o yalancıdır. Muttaki olmanın tersi nedir? -Allah'a karşı sorumluluğu kabul etmemek, Allah'a karşı yalan söylemek, kendi kendine hile yapmak, Allah'ı kandırmaya çalışmak; ama neticede sadece kendini kandırmaktır.

Allah ayeti kerimede; **Eyne mâ tekûnû yudrikkumul mevtu:** "Nerde olursanız olun mutlaka ölüm size gelir (ölüm size yetişir)." Nerde olursanız olun ölümü idrak edeceksiniz. **Ve lev kuntum fî burûcin muşeyyedeh:**[16] "İsterseniz sizi korumasını düşündüğünüz muhkem (sağlam) kalelerde olun (ölüm size gelir)" buyurur. Ölümden kaçamazsınız yani. Bu durumda Allah ölümü takdir etmiştir. Allah ölümü ne zaman takdir etmişse ölüm o zaman gelir. Hiç kimse onu öne veya arkaya alamaz; çünkü Allah'ın, kulu üzerinde bir muradı vardır.

Allah ayetin devamında iman etmeyenleri anlatır; **Ve in tusıbhum hasenetun yekûlû hâzihî min indillâh**: "Onlara bir iyilik, bir güzellik geldiğinde derler ki; bu, Allah'tandır (Allah bunu bize verdi)." **Ve in tusıbhum seyyietun yekûlû hâzihî min indik:** "Onlara bir kötülük geldiğinde (Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e derler ki:) Bu senden dolayıdır." Bu senin yüzünden bize geldi. **Kul kullun min indillâh:** "De ki: Hepsi Allah'tandır." Yani size gelen iyilik de Allah'tan, size gelen kötülük de Allah'tandır. Kötülük dedikleri şey Allah'ın dönsünler diye uyarısı, ikazıdır; yani rahmetindendir. **Fe mâli hâulâil kavmi lâ yekâdûne yefkahûne hadîsâ:**[17] "Bu kavme ne oluyor böyle! Niye bunlar sözü anlamaya çalışmıyor (niye bunlar laftan anlamıyor böyle)!"

Mezhepler bu ayeti nasıl anladı?

[16] Nisa /78
[17] Nisa /78

Kaderiye ve cebriye mezhepleri bu ayeti ölçü olarak kabul edip; "bakın iyilik de kötülük de Allah'tandır, hayır ve şer Allah'tandır" diyerek bunu imanın şartı diye kabul etti. Yalnız bu ayetin devamı vardır. Bu okuduğumuz birinci ayet Nisa Suresi 78. Ayet'ti. Bir de Nisa Suresi 79. Ayet olarak bunun devamı vardır.

Evet, devam edelim; **"sana bir iyilik geldiyse, bir güzellik geldiyse bu Allah'tandır. Sana bir kötülük gelmişse bu da kendi nefsindendir. Biz seni insanlara resul olarak gönderdik. Şahit olarak da Allah yeter."**[18] Bu ayet Nisa Suresi 78. Ayet'in devamıdır. Mutezile de bu ayetin bütününü değil bir kısmını ölçü olarak alıp imanın şartı için; "insan kendisi için hem hayrın hem de şerrin yaratıcısıdır, insanın böyle bir gücü vardır" demiştir. Kaderiye mezhebi ise; "hayır, her şeyi Allah yapar, insanın bir gücü yoktur, Hayrı da şerri de Allah yaratır" demiştir. Sonrasında Mutezile; "hayır, hepsini insan yapar; çünkü Allah ayette kötülüğün insanın kendi nefsinden olduğunu söyledi" demiştir. Ehlisünnet ise bir parça ondan bir parça diğerinden alarak; "kudreti Allah vermiş, dolayısıyla o yaratmıştır. Gücü veren Allah'tır, kul da yapınca Allah yapmış sayılır" demiştir.

Niye işi böyle bulandırıyorsunuz, niye bunu imanın ölçüsü olarak koyuyorsunuz? Allah böyle söylememiş! Senin bütün bunları anlayabilmen için Allah'ı tanıman gerekir. Allah'ın koyduğu o beş şarta eksiksiz olarak iman etmen gerekir. Eğer iman edersen bunu anlarsın.

Peki, nasıl bakman gerekir?

Allah; "seni insanlara resul olarak gönderdim" buyurdu. Allah, resulünü gönderirken vahyini, kitabını da beraberinde

[18] Nisa /79

gönderir. Allah, resullerini kitabı okuyup açıklasın, hikmeti öğretsin, nefsi tezkiye etsin diye gönderir.[19] Öyle değil mi!

Sana gelen güzellik Allah'tan, kötülük ise kendi nefsinden gelir. Sen güzelliği kabul etmez, güzellikten kaçarsan; yani doğru yoldan kaçarsan karanlığa, kötülüğe düşersin; ama bu takdiri Allah yapmıştır. Zaten şerrin Allah'tan geldiğini söyleyenler de; "bakın takdiri Allah yapmış, bu yüzden şer Allah'tandır" demiştir. Allah çizgi ve sınır koyup bu sınıra "hududullah"[20] demiş ve **"Allah'ın hududunu çiğnemeyin"**[21] buyurmuştur. Hududu Allah koymuştur, hududu çiğneyen kuldur.

Kader demek; Allah'ın çizdiği sınır demek, hudud demektir. Kadera; "Sınır koymak, hudud koymak" demekti. Allah'ın koyduğu hududa kadar her şey rahmettir, güzelliktir. Hududu çiğneyip dışarı çıktığında karanlığa, zulmete gömülür, zalim olursun, kendine zulmetmiş olursun. Hayrı, güzelliği yaratan Allah'tır. O sınırı koyan da odur. Sınır aşılırsa şer olmuş olur. Bu durumda Allah sana şerri söyleyip; "burası şerdir, bu yol cehennemin yoludur" demiştir; ama sen onu dinlemediğin için kendine zulmetmiş oldun. Ebedi hayatın için takdiri sen yapmış oldun.

Evet, şahit olarak Allah yeter. Allah her şeye şahittir, her şeyi görendir, her şeye şahit olandır, her şeyi bilendir. **İnnâ kulle şey'in halaknâhu bi kader**:[22] "Muhakkak ki (gerçek şu ki); biz her şeyi bir takdirle (bir kaderle) yarattık." Her şeye bir sınır, bir ölçü koymuşuz ve her şey için bir takdirimiz vardır. Allah her şeyi bir kaderle yaratmıştır. Kaderi olmayan, Allah'ın takdir etmediği hiçbir şey yoktur.

Peki, Allah insan için kaderi nasıl takdir etmiştir?

[19] Bakara /151
[20] Nisa /13
[21] Bakara /229
[22] Kamer /49

"Sen bana âbd olursan, Hz. insan olur, cennete gidersin. Bana âbd olmayı kabul etmezsen, seni âbd olasın diye yarattığım için başka bir şeye âbd olursun. İneğe taparsın, fareye taparsın, puta taparsın, nefsine, çocuğuna, hanımına, malına taparsın; yani onlara âbd olursun. Allah'tan başka neye âbd olursan ol ebediyyen kaybedersin. İnsanlığını kaybedersin; çünkü insan olabilmen için Allah'a âbd olman gerekir." Allah'ın koyduğu ölçü bu ölçüdür. Allah gerisini sana bırakarak; "tercih senindir" demiştir.

Ramazan ayında, oruç tutmak bizim kendi tercihimiz midir, değil midir? -Tabi ki kendi tercihimizdir. Oruç tutmak bizim tercihimiz olduğu gibi tutmamak da kendi tercihimizdir. Allah, tercihi bize bırakmıştır. **"Ben sizin oruç tutmanızı emrediyorum, oruç tutun, sizin için hayırlı olan budur. Eğer gücünüz yetiyorsa, hasta değilseniz tutun."**[23] Ama yine de isterseniz tutar, istemezseniz tutmazsınız, buyurdu. Bakın, Allah tercih hakkını insana verip; "tercih sizindir" demiştir.

Vallâhu halakakum ve mâ ta'melûn:[24] "Sizi de amellerinizi de yaratan Allah'tır." Yani hiçbir şey, ne insan ne de insanın yaptıkları Allah'ın kudretinin, takdirinin dışındadır. Öncelikle kul, kendini Allah'ın takdiri içinde bilmelidir, amelleri de buna dâhildir. Allah sana; "bunu böyle yapabilirsin" dediyse yapabilirsin, izin vermezse onu yapamazsın, izin verdiği kadarıyla yapabilirsin; ama Allah neye hükmederse etsin o rahman ve rahimdir, o kerimdir ve senin için de o gereklidir.

Allah her şeyi yaratandır ve Allah her şey üzerinde vekildir. Her şeyin vekili ve her şeyin kefilidir. Allah'ın vekil ve kefil olmadığı hiçbir şey yoktur. Allah kuluna vekildir, vekil olarak Allah kuluna

[23] Bakara /184
[24] Saffat /96

yeterdir. Allah ayeti kerimede; **Kefâ billâhi vekîlâ:**[25] "Vekil olarak Allah yeter" buyurur. Allah senin vekilindir. Sen Allah'a âbd olursan, Allah'a dost olmana, Hz. insan olmana, cennet olmana, cennete girmene, Allah vekil ve kefildir. Bu yüzden Allah; "ben senin vekilinim" der.

Allah aslında neye vekildir?

Allah söylediklerine vekil, söylediklerine kefildir. Allah neye hükmetmişse o senin için hayırdır ve sen de orda bulunursan hayrı bulursun. Neye şer demişse şer olarak hükmetmişse ve sen de orda bulunursan şerre düşersin. Allah bunun da vekilidir; yani Allah cennete nasıl vekil oluyorsa, cehenneme de vekil olup; şunu şöyle yapmaz da böyle yaparsan cehenneme gidersin" buyurmuştur. Allah buna da vekildir, Allah sözünden caymaz.

Allah ayeti kerimede; **Elâ ya'lemu men halak**: "Dikkat edin (aklınızı kullanın) yaratan bilmez mi?" buyurur. Yaratan yarattığını bilmez mi? Yaratan yarattığının ne olacağını, nasıl olacağını bilmez mi? Onun hakkındaki takdirini bilmez mi, o takdire karşılık onun ne yapacağını bilmez mi? Yaratan yarattığını bilmez mi? **Ve huvel latîful habîr:**[26] "O latiftir ve her şeyden haberdardır." Her şeye, herkese lütfetmiştir. Latiftir ve haberdardır. Her şeyi her şeyle bilendir, Allah'ın bilmediği hiçbir şey yoktur.

Mâ esâbe min musîbetin fîl ardı ve lâ fî enfusikum: "Hem yerde (yeryüzünde) hem sizin kendi nefsinizde (kendi içinizde, kendi üzerinizde) hiçbir musibet meydana gelmez ki." **İllâ fî kitâbin min kabli en nebraehâ:** "Biz onu daha önce bir kitapta yazmamış olalım." Kadere iman edeceğiz ya nasıl iman etmemiz gerekir? -Başımıza her ne gelirse gelsin Allah onu daha önce yazmış ve onu takdir etmiştir. Neye göre? -İmtihanı kazanmamıza

[25] Ahzab /3
[26] Mulk /14

göre. Hz. insan olmamız, ebedi hayatımızı kazanmamız için takdir etmiş ve onu yazmıştır, her şey ona göre gelir. İster yeryüzünde, isterse de bizim kendi nefsimizde, kendi üzerimizde meydana gelsin Allah daha önce onu yazmıştır. **İnne zâlike alâllâhi yesîr:**[27] "Muhakkak ki bu, Allah'a göre kolaydır." Size göre zor gibi görünebilir; ama Allah'a göre kolaydır.

Allah; "sen benim takdirimin, kudretimin içindesin, senin hayatının her anını yazmışım, sana gelen her imtihanı yazmışım, ona göre seni kazanasın diye imtihana tabi tutuyorum" dedi.

Ve indehu ummul kitâb: "Kitabın anası onun katındadır." Yani ana kitap onun katındadır. Her şey o kitapta mevcut ve ana kitap onun katındadır. Yalnız; **"Allah o kitapta dilediğini imha eder, dilediğini siler, dilediğini sabit kılar dilediğini de silmez."**[28]

Demek ki Allah takdirini değiştiriyormuş. Yazdığı o kaderi değiştiriyormuş. Allah dilediğini imha eder, değiştirir; yani biri cennetlikse; ama sonra kendi tercihi, kendi iradesiyle küfrü tercih ederse Allah da onu ana kitaptaki cennetlikler arasından siler, cehennemliklerin arasına yazar.

Bir de bir kul güzel bir amel işlese mesela Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*sadaka ömrü uzatır*"[29] buyurur. O kişi de ömrünün sonuna gelmiş ve sadaka vermiş, tasadduk etmiş, sadakatini ispatlamış, ahirete imanının sadakatini ispatlarsa Allah; "haydi kulum ahireti biraz daha kazan. Mademki sadakatini ispatladın, ahireti sevdiğini ispatladın, ahireti dünyaya tercih ettin, dünyayı ahirete kurban ettin. Ben de bu hayatta sana bir daha ömür verdim" der ve onun ömrünü uzatır. Neye karşılık? -Sadakaya karşılık. Kul güzellik yapar, Allah da onun ömrünü uzatır,

[27] Hadid /22
[28] Rad /39
[29] Heysemi, Mecmaü'z- Zevaid, 3/63

üzerindeki belayı def eder. Belayı def etmek derken imtihanı kolay atlatır. Neden? -Güzellik yaptığı için, iyilikte bulunduğu için.

Demek ki Allah'ın takdiri bize göreymiş, Allah takdirini ana kitapta değiştiriyormuş, dilediğini kulunun durumuna göre değiştiriyormuş. Onun için âlimlerimizin söylediği gibi; "her şey olmuş bitmiştir, kalem kırılmış, mürekkep kurumuştur, cennetlikler belli, cehennemlikler de bellidir" sözü doğru değildir. Allah öyle söylemiyor. Kimsenin kaderi anlatma gibi bir hakkı yoktur, kaderi Allah anlatıyor.

Söyledim; kaderi anlayabilmek için imanın beş şartını anlayıp onlara iman etmek gerekiyor ki kaderi anlayabilelim. **Ve mâ erselnâ min resûlin illâ bi lisâni kavmihî li yubeyyine lehum, fe yudillullâhu men yeşâu ve yehdî men yeşâu ve huvel azîzul hakîm:**[30] "Biz gönderdiğimiz bütün resulleri mutlaka kavminin diliyle (kavminin lisanıyla) göndermişiz ki; onlara beyan etsin" Allah'ın ne demek istediğini, Allah'ın, ayetlerini nasıl vahyettiğini anlatsın diye onların dilini konuşan bir resul gönderiyoruz. Öyle ki ayetleri beyan edip açıklasın. "Allah dilediğini dalalette bırakır." Allah kimi ne zaman dalalette bırakır? -Allah, resulünü gönderdiğinde resulü de ona ayetleri beyan ederse; ama o, Allah'ı kabul etmez, resulünü kabul etmez, vahyini kabul etmezse işte Allah da onu dalalette bırakır. Dinlemeyen o, kabul etmeyen odur. Bu durumda Allah onu dalalette bırakır. Dolayısıyla o dalalette kalmayı tercih etmiştir. Allah da onu bu yüzden dalalette bırakır.

Men yeşâu kelimesi çift taraflıdır; Allah dilediğini dalalette bırakır, dalaleti dileyeni dalalette bırakır demektir. **Ve yehdî men yeşâu:** "(Allah) dilediğini hidayete erdirir." Yani hidayeti dileyeni, peygambere tabi olup, onu kabul edip, onu dinleyeni de Allah hidayete erdirir.

[30] İbrahim /4

Tercihi kim yapar?

Kul yapar. Kul ister hidayete, ister dalalete tercihini yapar. Allah da onun tercihini kabul edip onaylar. **Ve huvel azîzul hakîm:** "O aziz ve hâkimdir" her yaptığında bir hikmet vardır, bir muradı vardır. Bütün şeref, bütün kudret Allah'a aittir, Allah azizdir. Eğer kul, Allah'ın kendisine verdiği şerefi kabul etmezse şerefini kaybeder, dalalette kalır.

İnneş şeytâne lekum aduvvun fettehızûhu aduvvâ:[31] "Muhakkak ki şeytan sizin düşmanınızdır. Siz de onu düşman bilin." Siz de onu düşman edinin, düşman olarak kabul edin. O kendi arkadaşlarını kendisine uyanları, kendisine tabi olanları ateşe, ateş ehli olmaya davet eder. Peygamberler de Allah'a, cennete davet eder. **"Allah karanlıklardan nura davet eder, şeytan da nurdan karanlıklara davet eder."**[32] Allah başka bir ayeti kerimede; **"o sizin düşmanınızdır, ona uymayın"**[33] buyurur.

Uyarsanız ne olur?

Sizi cehennem ehli, ateş ehli olmaya davet eder. Uyarsanız ateş ehli olursunuz. Ayeti kerimede; **"de ki: Hak, rabbinizden gelendir (hak, Allah'ın söylediğidir). Dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun"**[34] buyruldu. Dileyen rabbini kabul edip mü'min olsun, dileyen de rabbini kabul etmesin; vahyini kabul etmesin, peygamberini kabul etmesin kâfir olsun. Bu tercih insana ait bir tercihtir; çünkü Allah dilemek kelimesini kullandı.

Hak olan budur, kader budur. Allah tercihi kuluna verip; "ister iman et, ister iman etme. İster mü'min ol, ister kâfir ol, tercih senindir" dedi. Allah ayeti kerimede ne buyurdu; **Ve lev şâe**

[31] Fatır /6
[32] Bakara /257
[33] Bakara /168, Bakara /208
[34] Kehf /29

rabbuke le âmene men fîl ardı kulluhum cemîâ:[35] "Eğer Allah dileseydi yeryüzündekilerin hepsi iman ederdi." Ama Allah böyle bir şeyi dilemedi. Tercihi kuluna verdi.

Onun için "hayır ve şer Allah'tandır, Allah böyle dilemiş" diyemezsin. Hiç kimse; "küfrümü, günah işlememi, ibadet yapmamamı Allah diledi" diyemez. Allah dileme fiilini, tercih hakkını sana bıraktı. Esmau'l Husna'sından sana isim vermiş ki hareket edip gerekeni yapabilesin; ama hareket ederken ilah değilsin, kulsun, âbdsin. Allah'ın külli kudreti içindesin.

"Allah dileseydi yeryüzündekilerin hepsi iman ederdi. İnsanlar Allah'a iman etmeyi sevmediği halde (ikrah ettiği halde, imandan tiksindiği halde) sen onları iman etmeye zorlayacak mısın?"[36] Allah; "öyle yapma, onu zorlama, ona tercih hakkı vermişim eğer isteseydim hepsi iman ederdi. Biri iman etmeyi sevmiyor; ama sen onu iman etmeye zorluyorsun. Öyle yapma eğer ben dileseydim iman ederdi zaten" buyurdu.

Böyle bir durumda senin nasıl yapman lazım?

Yapabiliyorsan imanı sevdir. İmandan ikrah etmesin, tiksinmesin. İmanın güzelliğini üstünde göster, senin üzerinden imanı sevsin. Kabul eder veya etmez tercih onundur. Bu tercihe Allah müdahale etmez, ettirmez. Ne kendisi müdahale eder ne de başkasına müdahale ettirir. Allah; **"iman da bellidir, küfür de bellidir. Dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun"**[37] buyurdu.

Allah ayeti kerimede; **"rabbine yemin olsun (and olsun) ki; biz onların hepsini (bütün insanları) sorumlu tutacağız"**[38] buyurdu. Allah insanları neden sorumlu tutacak? -Yaptıklarından,

[35] Yunus /99
[36] Yunus /99
[37] Kehf /29
[38] Hicr /92-93

amellerinden, her neyi yapmışlarsa, kim neyi yapmışsa ondan sorumlu tutacak. Eğer insan amelleri kendisi işlemiyorsa Allah neden onu sorumlu tutsun. Demek ki Allah, kuluna tercih yapacak güç, kudret vermiş ki hesaba tabi tutup sorumlu tutuyor. Onun için; "işi Allah yaptı" demek yanlıştır. Herkes Allah'ın kudreti içindedir. Allah izin verir, müsaade eder kul da yapar.

Kul tercihini yaparken Allah'ın kendisine tecelli ettiği varlığıyla, varlıkta tutmasıyla, tecelli ettiği esmasıyla yapar. Dolayısıyla Allah ile yapmış olur; ama o tercih etmiştir, iradesini o kullanmıştır. Dolayısıyla yaptıklarından da sorumludur. Bu yüzden; "sorumlu tutacağız" dedi Allah. Onun için hiç kimse; "ben bundan sorumlu değilim, ben yaptıklarımdan sorumlu değilim, kaderim böyleydi" diyemez.

Fe men ya'mel miskâle zerratin hayran yerah ve men ya'mel miskâle zerratin şerran yerah:[39] "Kim zerre kadar hayır işlerse onu mutlaka görecek ve kim de zerre kadar bir şer işlerse onu mutlaka görecek." Zerre kadar demek; gözle görülemeyecek kadar küçük olan demektir; yani kul gözle görülemeyecek kadar küçük bir hayır da şer de işlese bunun karşılığını mutlaka görecek, neden? -Sorumludur da ondan, o yapmıştır da ondan.

Allah; **"size bir musibet geldiğinde o sizin kendi ellerinizle kazandıklarınızdan dolayıdır. (Bununla beraber Allah sizin hak ettiğiniz her musibeti de vermez) Allah çoğunu affeder"**[40] buyurdu ayeti kerimede. Bir kısım musibetlerle kendinize gelesiniz, yanlış yapmayasınız diye size muamelede bulunur.

Allah başka bir ayette; **E lem tera:** "Görmediniz mi (görmüyor musunuz, görmez misiniz)?" Bu, etrafınıza bir bakın ve görün demektir. **Ennallâhe yescudu lehu:** "Onlar Allah'a secde

[39] Zilzal /7,8
[40] Şura /30

eder." Allah'a secde edenler kimdir? **Men fîs semâvâti ve men fîl ard:** "Hem gökte hem yerde bulunan kim varsa." 'Men' canlı kim varsa Allah'a secde eder. **Veş şemsu vel kameru ven nucûmu vel cibâlu veş şeceru ved devâbbu:** "Güneş ve Ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar (secde eder)." **Ve kesîrun minen nâs:**[41] "İnsanların birçoğu da (secde eder)" buyurur. Allah hem gökte hem yerde olanların secde ettiğini söylerken iş insanlara gelince insanlar secde ediyor demedi. Demek ki insanların birçoğu da secde etmiyormuş. Allah'ın saydıklarının hepsi kendisine tercih hakkı vermediği varlıklardır. Dolayısıyla onlar iradesiz olarak secdede, Allah'a itaattedir. Allah onları ne için yaratmışsa onun gereğini yerine getirirler; ama insana gelince; "sadece insanların birçoğu secdededir" buyurdu. Birçoğu da Allah'a itiraz edip secdede değildir.

Secde etmeyenler Allah'ın büyüklüğünü kabullenemeyip secde etmez; "rabbim Allah'tır, rabbim doğru söylemiştir, rabbim haktır" demez, diyemez. Onun için Allah iş insanlara gelince sadece; "insanların birçoğu secdededir" buyurdu.

Evet, ayet devam ediyor; **Ve kesîrun hakka aleyhil azâb:** "Ve çoğunun üzerine de (çoğuna da, o secde etmeyenlere de) azap hak olmuştur." Allah'ın gazabı onlara hak olmuştur. Niye? - Secde etmedikleri için. Demek secde edip etmemek kulun kendi tercihiyleymiş. İstersen Allah'a secde edersin istersen etmezsin. İstersen kabul edersin, istersen etmezsin. Yoksa; "Allah bana müsaade etmedi" demek yanlıştır; yani tercih insanındır.

Ve men yuhinillâhu fe mâ lehu min mukrimin, innallâhe yef'alu mâ yeşâu:[42] "Allah kimi alçaltırsa hiç kimse ona ikram edemez. Allah dilediğini yapandır." Yani Allah sınırı belirlemiş, takdirini yapmış, ölçüyü koymuştur. Doğru yapan, güzel yapan,

[41] Hacc /18
[42] Hacc /18

güzellik bulur; yanlış yapan da yanlışı bulur. Onun için hiç kimse Allah'a; "yanlış yapanlara da ihsan et, ikram et" diyemez.

"Allah sizi topraktan yarattı sonra sizi nutfe haline getirdi. Sonra sizi çiftler haline getirdi (çift; yani erkek ve dişi olarak yarattı)." Onun ilmi (hükmü) olmaksızın ne bir dişi (ne bir kadın) gebe kalır ne de doğurur." Yani tesadüf diye bir şey yoktur. "**Allah ömür sahibi olan birine ömür verir. Bununla beraber dilediğinin de ömrünü kısaltır. Muhakkak ki bu bir kitaptadır. Bu, Allah'a kolaydır."**[43] Yani Allah sana tercih hakkı vermiş, ikramda bulunmuş, ömür vermiştir. Bununla beraber ömrünün herhangi bir yerinde sana; "dur bu kadar yeter. Aslında ben sana yüz yıllık ömür vermiştim; ama sen on senede kendini bu kadar rezil ettin, daha fazla rezil etme, gel" diyebilir. "Dilediğinin ömrünü kısaltır, dilediğinin de uzatır" buyurdu çünkü. Bu uzama ve kısalma insanların etkisine göre değil bize göre, ömrü uzayana ve ömrü kısalana göredir. Allah ömrü uzayana ve kısalana göre muamele yapar ve Allah'ın muamelesi her neyse o bütünüyle hayırdır.

İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerretin ve in teku haseneten yudâıfhâ ve yu'ti min ledunhu ecran azîmâ:[44] "Allah hiç kimseye zerre kadar zulmetmez (haksızlık etmez). Eğer sen güzel olursan (bir güzellik yapar, bir güzellikle güzel olursan) Allah onu kat kat artırır ve azim bir ecir verir." Yani sen güzellik yapmaz, güzel olmazsan artma da olmaz; ama sen bir tane yaparsan Allah da onu kat kat artırır. Yetmez, bir de kendinden azim bir ecir verir, karşılık verir. Kendinden azim demek; kendi katından, kendinden kat kat karşılık verir, demektir.

Ecir; ücret, karşılık demektir. Yani sen bir kişiye rahmet edip bir güzellik yapsan Allah'ın güzelliğiyle, Esmau'l Husna'sından bir isimle karşındakine muamele etsen bir güzellik yaptığın için Allah

[43] Fatır /11
[44] Nisa /40

güzelliğini kat kat artırır. O sendeki güzelliği kat kat arttırması yetmez, bir de sana kendinden özel olarak azim bir güzellik verir; yani seni kendine, kemalata, kâmil insan, Hz. insan olmaya doğru çeker.

Allah'ın tecellisinin ölçüsü olmaz, o güzelliği katından kat kat verince öyle bir ikramda bulunur ki kendinden güzelliği kula verir. Neye karşılık? -Yaptığı o güzelliğe karşılık. Yani Allah'ın hangi ismiyle güzel yaparsak, Allah o ismiyle bize tecelli eder. Birine ikram edersek Allah da bize Kerim ismiyle, Vehhab ismiyle, Ekrem ismiyle ikram eder. Rahmet edersek, Allah da Rahman ismiyle, Rahim ismiyle bize ikram eder. Birini imanından dolayı seversek, Allah için seversek Vedud isminden, İlah isminden bize ikram eder. Birini Allah için Allah'ın terbiyesiyle bir ayetle terbiye eder, düzeltirsek, ona yardım eder, Rab ismiyle muamele edersek Allah da bize Rab ismiyle tecelli edip bizi terbiye eder. Allah'ın her bir ismi yaptıklarımıza göre böyle tecelli eder; yani Allah'ın takdiri kulun işlediği amele göredir. Öyle kendi kendine, rastgele değildir.

"Allah böyle takdir etti, biz de yazılmış olanı oynuyoruz" demek küfürdür. "Olmuş, bitmiş bir senaryoyu oynuyoruz" cümlesi küfür bir cümledir. Allah öyle söylemiyor. Allah; "Dilediğinin ömrünü azaltır, keser, dilediğinin ise ömrünü uzatır. Dilediğinin rızkını daraltır, dilediğininkini açar, dilediğine hesapsız verir" buyuruyor. **"Zerre kadar hayır işlemişseniz onu göreceksiniz, şer işlemişseniz onu göreceksiniz"** buyurur Allah.

Yani ebedi hayatın senin takdirine göre, tercihine göre belirlenir. Kendi ebedi hayatının tercihini; yani takdirini kendin yaparsın. Bu tercih hakkını Allah sana vermiştir.

Allah ayeti kerimede; **"de ki: Ey mülkün sahibi Allah'ım! Mülkü dilediğine verirsin. Dilediğin kimseden de o verdiğin mülkü çekip alırsın. Dilediğini aziz eder (şerefli kılarsın) dilediğini**

de (izzetini, şerefini alır) zelil edersin. Hayır, senin elindedir. Muhakkak ki sen her şeye kadirsin"[45] buyurur. Allah; "duanı böyle yap" diyor.

Bu ayetten anlamamız gereken nedir?

Allah hayrın ne olduğunu, şerefin ne olduğunu, zenginliğin, mülkün ne olduğunu beyan etmiştir. Bu bizim anlamadığımız bir şey değildir. Nerde beyan etmiştir? -Peygamberiyle, kitabıyla beyan etmiştir. Kim izzeti, şerefi diliyorsa Allah şerefi ona verir, kim de şerefi kabul etmezse Allah onu zelil eder. Bu tercihi yine kulun kendisi yapar.

Mülk deyince insanın önce kendini anlaması gerekir. Kendine bile sahip olamayan bir insan neye sahip olabilir; yani bir köleye bir başkasının malını teslim etsen o daha kendi kendinin sahibi değilken daha o kölenin sahibi varken o teslim ettiğin mal onun olur mu? -Olmaz.

Allah mülkü dilediğine verir. Dilediğini, dileyeni kendi kendine mülk eder. Beden insanın mülküdür; yani bedenin senin bineğindir, atındır, eşeğindir. Sen ona sahip olursan onu Allah yolunda yürütürsün. Onunla kazanırsın, böylelikle o senin mülkün olur. Allah senin için takdir ettiği mülkü sana vermiştir. Gerisini onun için kullanman gerekir; ama bedenin, iraden sana ait olmadıysa şeytan oraya hükmettiyse, sen kendi kendine ait olmayıp; "şeytan bana hükmediyor, şeytan beni zorluyor, şeytan bana böyle vesvese verdi, ben de onun peşinden gidiyorum" dediysen, sen daha kendine sahip olmamışsın. Sen daha kendi bedenine sahip değilsin, bedenin senin mülkün değil başka bir şeye sahip olabilir misin? -Hayır, olamazsın. Senin eline ne verilirse verilsin şeytanın eline verilmiş olur. Mal verilince onu

[45] Ali İmran /26

Allah'ın yolunda değil, şeytanın yolunda, cehennemin yolunda harcarsın.

Önce insanın kendi kendisine malik olması gerekir. Kim kendisine malik olmak isterse Allah bunu ona verir. Onu aziz eder, şerefli eder. Kim de bunu kabul etmezse kendini kaybeder, zelil olur.

Kaderi beraber anlamaya çalıştık. Kader; Allah'ın ilmidir gibi kısa bir açıklamayla açıklanabilir; ama kader, Allah'ın bir tek ilmi değildir. Kader; Allah'ın kudreti, takdiridir. Kader, Allah'ın bütün isimleriyle yaptıklarıdır, yarattığıdır. Kader; Allah'ın Halık isminin, Hallak isminin, Rahman, Rahim, Kerim isminin bununla beraber Cabbar ve Kahhar isimlerinin de tecellisidir. Allah'ın takdir ettiği her ne varsa esmasından tecelli etmiştir. Dolayısıyla kader, El Esmau'l Husna'nın dışında bir şey değildir.

Evet, bu nedenle kaderi anlamak için Allah'a, Allah'ın El Esmau'l Husna'sına iman gerekir. Meleklere, insana verdiği güce, kuvvete El Esmau'l Husna'sının kendisindeki tecellisine, melekeye iman etmek gerekir. Allah'ın kitaplarına, indirdiğine vahyine iman etmek gerekir.

Vahiy okumayı gerektirir. Kulun hem afaktaki hem kendi nefsindeki, enfüsteki hem de Allah'ın indirdiği ayetleri okuması gerekir ki kaderi anlayıp iman eedebilsin. Kaderi anlamak peygamberlere imanı gerektirir. Kulun, peygamberleri kendine örnek, önder, imam, rehber kabul edip tabi olması, onun gibi olmaya çalışması gerekir ki kaderi anlamış olsun. Yoksa kader öyle iki kelimeyle; "hayır ve şer Allah'tandır" demekle anlaşılmaz. Bu, insanın kendi kendine yaptığı zulümdür, haksızlıktır.

Kader konusunda ben bu kadar anlatmış olayım, inşallah anlaşılmıştır. Bununla beraber dışarda kaderle ilgili konuşmak doğru değildir; çünkü bu ümmetin bir imanı vardır, kaderle ilgili

bir imanı vardır. Bu yüzden; "kader, imanın şartlarından değildir" dersen adam; "nasıl olur" deyip orda itiraz etmeye başlar.

Bunun için yapılması gereken şey nedir?

Allah'a imanı anlatmaktır. O ne zaman rabbini tanır, Allah'ın kul üzerindeki muradını anlarsa Allah'ın takdiri neymiş bunu anlar. Bilir ki; Allah'ın insan üzerindeki takdiri kulun Allah'a âbd olmasıdır. Bunu anlarsa, gerisini de anlar. Onun için bu konuya dokunmak arkadaşları zor durumda bırakabilir. Sonra arkadaşlar sorulan sorulara cevap veremeyebilir. Cevap veremediğimiz bir konuda konuşmayalım, konuşmamız doğru değildir. Kardeşlerimiz gerekirse bu sohbeti arkadaşlara dinletebilir, okutabilir; ama bundan daha öncelikli şeyler vardır.

Öncelikli olan şey nedir?

Öncelikle Allah'ın imanın şartı olarak saydıklarına iman etmek gerekir. Kadere iman etmeden evvel hele bir Allah'a iman edelim sonra kaderi anlarız. İmanın o beş şartına; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resullerine, ahirete iman ettiğimizde kaderi de anlarız. Bunlara iman etmeden kaderi anlayamayız; çünkü bu bir bütündür.

Evet, Allah hepimizi kendisini gerçek manada tanıyanlardan eylesin. El Esmau'l Husna'sını anlayıp, tanıyarak kendi üzerinde yaşayanlardan, gösterenlerden eylesin. Allah'ın takdirini, kaderini anlayanlardan eylesin. Kendisinin Allah'ın takdiri Allah'ın kaderi içinde olduğunu anlayanlardan, böyle yaşayanlardan eylesin. Her anda hükmün Allah'a ait olduğunu, Allah'ın kendisine cüz-i bir iradeyle irade verip onu sorumlu tuttuğunu anlayanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

İnşallah bundan sonra sohbetimiz bir saati geçmeyecek, bu imanla ilgili bölüm olduğu için biraz uzadı. İmanla ilgili olan bölümü Allah ihsan etti tamamladık. Tam iki sene oldu. İki senedir imanı anlatıyoruz. Bundan sonra kısaca İslam'ı, İslam'ın beş şartını anlatacağız. Onun peşinden de ihsanı anlatacağız; çünkü üçüne birden din denir. İman, İslam, İhsan bu üçü bir araya geldiğinde Allah'ın dini olur. Bunlardan biri eksik olursa din eksik olmuş olur.

İnşallah bundan sonra her bir sohbette İslam'ın bir şartını; kelime-i şehadeti, namazı, orucu, haccı, zekâtı anlatacağız. Onun peşinden de ihsanı anlatacağız.

İhsan; güzellik demektir, muhsin ise; güzel olan demektir. Allah ayeti kerimede; "**Allah muhsinleri sever**"[46] buyurdu. İhsan aynı zamanda; ikram eden, güzelliğinden ikram eden demektir. İhsan; Allah'ın huzurundaymış gibi bir hayat yaşamak demektir. İhsan; aşk demek, samimiyet demek, ihlas demektir. İhsan; Allah'a âbd olmak demektir. Bundan sonra bu konuları işleyeceğiz inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[46] Ali İmran /148